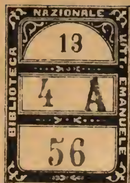
Sibillæ
Speculū

Peregr
Quæst

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
4 A
56

¶ Speculum pere=
grinarum questionum: eruditissimi vi
ri Bartholomei Sibille Monopoli=
tani ordinis predicatorum: sacre theo
logie professoris: Tres decades com=
plectens in quibus varie questiones
de animabus rationalibus in coniun=
cto: et separatis. Deque Angelis bonis
et malis: multisque aliis scitu dignissi=
mis: et ad ipsas responsiones ponun=
tur. Ex vastis et viuacissimis Theolo=
gorum: Iurispontificum: Philosopho=
rum ac Astrologorum: campis et flori=
bus excerptum. Quod studiosis qui=
buscunque: et animarum curam agenti=
bus: non minus vtile: quam necessarium est.

¶ Venundantur Lugd. apud Sci=
pionem de Gabiano in vico Mercu=
riali sub signo fontis.

1 5 3 4

3

Prelocutio.

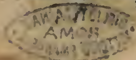
Ad inuictissimum ac

illustrissimũ principẽ Alfonsum de Aragonia Ducẽ Calabrie: fratris Bartholomei Sybille Monopolitani theologie ⁊ ordinis predicatorum minimi professoris: prefatio in animarum rationalium in coniuncto et separatarum: bonorum ⁊ malorum demonum Tres decades.

Consueuerũt fere oẽs inclyte dux Alfonse qui p̃clara aliqua maiusculis lucubrationib⁹ annotassent. Eminẽtiori: ⁊ clariori culpiã p̃ncipi: aut viro illa offerre atq̃ dicare. Cũ sibi dños rũ animos gratificãdi ⁊ cõciliãdi gr̃a. Cũ vt grecorũ aut Romanorũ cõsuetudine: mortalẽ p̃ncipẽ: in deos sic trãsferre licere: quo etiã eorũ scripta honesti⁹ sic in publicũ exirẽt: ⁊ cum nouitatis gr̃a: auctoritatẽ: quoq̃ apud lectorẽ haberẽt. Sic Vergiliũ Octauio: Sic Lucanũ Neroni: Sic plinũ Vespasiano: ac Staciũ nr̃m Domiciano sua scripta sacrasse cõperim⁹. Ego vo q̃ iure oĩ post deũ ⁊ diuũ Dñicum: post piũ ac xp̃ianissimũ Regẽ patrẽ tuũ Ferdinãdũ: impio obnoxi⁹ ⁊ ascriptus sũ tuo: Cũ relaxãdi animi gr̃a: supiorib⁹ tp̃ib⁹ ex vastis theologorũ: iurispõtificũ: phõrũ ac astrologorũ cãpis de aiab⁹ rõnalib⁹ in cõiuncto ⁊ separatis: deq̃ ãgelis bonis ⁊ malis: tres petitionũ decades collegissem: tuo potissimũ noĩ illas dicare cõstitui: vt q̃ p se se obscure erãt: mirifico tuo illustrarent fulgore: ⁊ fierẽt te suscipiẽte p̃ciose. At dicet q̃spiã: Quid cũ theologis: iurib⁹: phis ⁊ astrol'. Alfonso duci Calabrie maximis belli ac pacis negocijs exercitato: quẽ ĩ armis velut alterũ Martẽ hostes exhorruere: quẽ hãnibal apd anthiochũ iter Elexãdrũ ⁊ pyrrhũ locare potuisset: quẽ nũc ceu pacis aut belli arbitrũ: vniuersa hʒ ⁊ reuerẽt Italia. Huic ego sic Rñsuʒ velim. Alfonsuʒ Ducẽ nõ min⁹ sacris romanisq̃ lr̃is q̃ armis atq̃ militia delectari. Quõ. n. res toties tumultuãtis Italie subactis diuersarũ ptiũ copijs ad fidẽ p̃ncipũ: ⁊ obsequiũ redegisset. Quõ regnũ auitũ seditiõib⁹ ⁊ intestinis bellis afflictũ: pr̃i ⁊ sibi reddidisset pacatũ: nisi sapiẽtia q̃ diuinis ⁊ hũanis lr̃is edocet: enituisset: nisi iurib⁹ ac liberalib⁹ artib⁹ floreret: q̃ pl⁹ certe cõferũt p̃ncipi: teste Vegetio: ad obtinẽdã victoriã q̃ robur militũ aut strenue pugnãtiũ industria. Adde q̃ virtutũ vestigia: veterũ p̃ncipũ emulat⁹: ceu Alexãder Aristotelẽ. Claudi⁹ Nero Luciũ Senecã. Trayan⁹ plutarchũ. Alfons⁹ rex regũ: au⁹ su⁹ Michaelẽ Epilã Theologũ. ⁊ Anto. pãhormitã. Ferdinãdus pr̃ hẽricũ p̃hinq̃ diuinũ. Sic Alfonsus dux nr̃ domi forisq̃ clarissimos hẽat viros in oĩ sapiẽtia eruditos: cũ q̃b⁹ lectitare: cõferre: ⁊ astu p̃sepe arguere cõsueuit: dq̃ ad erigẽdas discipliãs: fouẽdaq̃ studia: velut alter ptolome⁹ philadelph⁹ rex egypti: vna cũ pr̃e rege Ferdinãdo bibliothecã oĩm librorũ gñe ornatissimã erexerit. Tibi ergo p̃nceps Alfonse dux inuicte: qui seculũ: ⁊ regnũ patris ac tuũ: qui barbaras etiã gentes radio tuarum rerum gestarum exornas: ⁊ velut clarissimum quoddaʒ sydus illustras: presentem libellum hunc dedicaui: quem speculum peregrinaruʒ questionum nominare constitui. Quem tibi si gratum fuisse persensero: fauore ac dignitate tua excitare me poteris ad maiora.

Uale columen ⁊ gemma principum.

CAPITULA ET QUESTIONES PRIME DECADIS

 5

loſophi vocauerunt: ſupioꝛa ⁊ potentioꝛa ⁊ ſubtilioꝛa coꝛpoꝛa: regunt quodam oꝛdine naturali irreſiſtibiliter coꝛpoꝛa hec inferioꝛa ⁊ infirmioꝛa. fol.ciij.

¶ Secunde decadis bonoꝝ angeloꝛum.

PRimū caput eſt de eſſe ⁊ eſſentia ipſoꝛuꝫ: ſub quo quinqꝫ queſtiuncule ſoluuntur.

Pꝛima: Si angeli ſint cū ethimologia ipſoꝛum. fo.ciiij.
Scd̄a: Quid ſunt ſpūs quos angelos appellamus. fol.eo.
Tertia: Quot ſunt celeſtes ſpūs q̄s angelos vocamus. fol.eo.
Quarta: Quādo fuerunt creati angeli. fo.cv.
Quinta: Ubi creati fuerunt angeli. fo.eo.

SEcundum caput eſt ſimplex: tm̄ vnā queſtionē cōtinēs videlicet: Si angelis ⁊ beatis: demonib⁹ ⁊ dānatis: viatoribus: ⁊ in ipſo deo: ſit liberū arbitrum. fo.eo.

TErtium caput eſt de officio angeloꝝ circa hoīes: ſub quo quatuoꝛ queſtiuncule ſoluuntur.

Pꝛima: Si angeli ad cuſtodiā hoīm deputētur. fo.cvij.
Secunda: Quō dicanť angeli ad cuſtodiā hominum vel ad aliā operationē mitti cum ſemper in celis ſint vidētes faciem patris. Mathei.xviij. fo.cviij.
Tertia: Si ad omnium trium ierarchiarū angelos pertineat homines cuſtodire. fo.eod.
Quarta: Quare indigēt hoīes cuſtodia infirmioꝝ angeloꝝ cum eis ſemp adſit cuſtodia foꝛtioꝛis dei. fo.cix.

QUartum caput eſt de aſſiſtētia angeloꝝ circa hoīes: ſub quo quatuoꝛ queſtiūcule ſoluuntur.

Pꝛima: Quibus hoībus alias hominum angeli ad cuſtodiam deputentur. fo.cix.
Secunda: Si ſingulis hominibus vnus vel plures angeli in cuſtodiam aſſignentur. fo.cx.
Tertia: Ad q̄d hoībus angeli in cuſtodiā largianť. fol.eo.
Quarta: In quo ſtatu incipiat angeloꝛum cuſtodia: ⁊ quo tempore terminetur. fol.eod.

QUintum caput eſt de ceſſatione cuſtodie augmēto ⁊ decremēto gaudij angeloꝝ. Circa quod tres queſtiuncule ſoluuntur.

Pꝛima: Si angeli deſerant hoīes quoꝛum cuſtodie deputantur pꝛo pter pꝛeſciētiam aut obſtinationē cuſtoditoꝝ vel pꝛopter exiſtentiam eoꝛum in celo. fol.cxj.
Scd̄a: Si ex ſalute cuſtoditi creſcat gaudiū angeli cuſtodiētis.e.
Tertia: Si āgeli affligantur ⁊ doleāt ī dānatiōe cuſtoditoꝛū.cxij.

SExtum caput eſt de vigilātia angeloꝝ circa ſalutē hoīm: ſub quo tres queſtiuncule ſoluuntur.

Pꝛima: Si Angeli boni ſint magis ſolliciti pꝛo homine q̄ ſint cōtra eundem maligni ſpiritus. fo.eo.
Secūda quare angeli amicioꝛes hoīb⁹ ⁊ foꝛtioꝛes demonib⁹: vt

Registrum.

Finit Registrum huius operis.

8

Incipit Speculū peregrinarū Questionū Bartholomei Sybille: tres Decades cōtinens.

Primū Caput huius

Decadis animarum rationaliū est: vnde: vbi: ꝛ quādo sint facte aut create? Circa quod septē erunt questiuncule absoluēde. Prima si anime rationales sint facte de essentia dei vt dixit Parmenides ꝛ Marcus Terentius Uarro. Secunda si omnes sint create ab initio simul cū angelis in celo empyreo: vt dixit Origenes. Tertia an traducantur de nouo ex semine simul cum corpus humanū seminatur vt dixit Cyrillus. Quarta an quas nos dicimus animas non sint anime: sed demones: spūs apostate inclusi corporibus vt ibi purgentur: ꝛ eos ibidem delictorum peniteat vt dixerunt cū Origene quidā heretici. Quinta an quod verum est organizato corpore successiue simul infundendo: et nihilo creentur a deo. Sexta an deus rationaliter agat cooperans in animabus: coitus illiciti. Septima quare deus creauit et creat animas quarū multas presciuit peccatrices atq̄ dānandas. Et simile querit Augustinus de angelis a principio creatis: statim vero a deo auersis.

Prima questiuncula est. Si anime rationales sint facte ex essentia dei vt dixit Parmenides: et Marcus Terentius Uarro? Ad quā respondēdo sciendū est ꝙ propter essentialē perfectionē animarū rōnaliū: ꝛ earū inuisibilitatem: cum nō cadant nisi īm cognitione: q̄ sunt sub sensib⁹: a quibus oritur omnis nostra ꝓpria cognitio: ideo circa eas varij errores: opiniones ꝛ difficultates orte sunt: vt patet primo de anima. vnde ꝛ philosophus dicit ibidem. Omnino ꝛ penitus difficillimū est accipere quid sit anima. Scḋm vero Augustinū libro de origine anime. primū dogma aperte peruersum ꝛ fidei catholice aduersum: de animabus rationalibus est illud qḋ posuerunt quidam dicentes eas non de nihilo sed de seipso deum fecisse. Ad quod ponendū ex hoc moti sunt: nam cū cepissent quidā naturas rerū considerare: nō valentes imaginationem ꝛ sensum transcendere: vt possent credere aliquas substantias esse spirituales: posuerunt nihil esse preter corpora que videntur: imaginātur ꝛ phantasticantur. propter quod dixerunt deum esse quoddā corpus infinitū. sc; aut totum hoc corpus ethereum ꝛ elementale vt dixit Parmenides. Uel totam hāc lucē corporalem quā videmus vt dicebant manichei. Et hoc totum corpus vel totam hāc lucem dicebāt omniū rerum: ꝛ omnium corporū esse principiū: sicq̄ ponebant deū esse animā mundi ꝛ de essentia omniū rerū. Animā vero rationalē ponebāt esse de natu-

Qō. Parmenides. Uarro. Responsio ad q̄stionē. Philosophus Augu.

Opinio Manicheorū.

ra illius infiniti corporis:vel quandã partẽ illius lucis:⁊ cõsequen ter de essentia ipsi⁹ dei. Et hic error fuit primo ipsi⁹ Parmenidis: dicentis omnia esse vnũ simplr:⁊ nõ differre nisi scdm sensum ⁊ ex timationẽ primo phisicorũ:quẽ postea Marcus Terenti⁹ Uarro sequẽs posuit vt refert Augustinus septimo de ciuitate dei:deum esse animã mũdi:ipsum motu ⁊ ratione gubernãs. Animam vero hominis posuit esse partẽ illius magne anime mũdi.i.dei. Quam etiã opinionẽ retulit Uergilius (post Aratũ poetam grecũ) dicẽs. Jupiter est qdcunqꝫ vides:qdcunqꝫ mouetur. Roborari insup hec opinio ab eis potuisset hoc argumento. Nã illud qd spiratur ab aliquo:fit ex eo qd emittitur a spirante:sicut patet de aranea que formando telas ad muscas capiẽdas:spirat de substãtia sua:⁊ sic tabescit ⁊ debilitatur:vt inquit psalmista. Sed deus formato homine de limo terre quo ad corpus:inspirauit in eũ spiraculũ vite ⁊ factus est homo in animã viuentẽ. Geñ.ij. Ergo anima rationalis qua homo viuit est spirata ⁊ aliquid actũ de substãtia dei. Sꝫ in contrariũ est Augustin⁹ libro de origine anime dicens:hoc esse dogma aperte puersum. Nã si anime essent de essentia dei:essent eiusdẽ nature cũ eo:⁊ per cõsequens tot essent dij quot anime. Jtẽ hec opinio cõtradicit sensui:opponitur fidei:reprobatur a philosophis:⁊ improbatur a sacris doctorib⁹:precipue a sancto Thoma prima parte.questione nonagesima articulo primo tali ratiõe virtualiter. Nã natura diuina est actus purus:inuariabilis:immobilis:semp intelligens cui⁹ potentia realiter ab eius essentia nõ differt. Anima vero rationalis est pmixta potẽtie:variabilis de affectione in affectũ:de cognitione in cognitionẽ:de veritate in errorẽ: de virtute in vitiũ:ante eius addiscere:est sicut tabula rasa:in qua nihil est depictũ. tertio de Anima. Qñqꝫ actu:qñqꝫ potentia intelligens. Cuius potentie scdm Thomam realiter differunt ab eius essentia:ergo anima nõ est de essentia dei. Ad argumentũ autem vbi supra in cõtrariũ dicitur ꝙ inspirare in libro Genesis nõ est accipiendũ corporaliter:sed idem est deũ inspirare qd spiritũ facere. Homo vero spirans corporaliter etiã nõ emittit de substãtia sua: sed de natura extranea scilicet aere. Aranea autem nõ dicitur spirare telas:sed texere de substantia sua.

Error Parmenidis. Error M. varronis. Uergili⁹. Argumentum p corroboratiõe predicte opiniõis. Gene.ij. August. Jmprobatio pdicte opinionis. Phs.iij. de aia. Tho. Responsio ad argumen.

Ecunda questiuncula est. Si omnes anime sint create ab initio simul cũ angelis in celo empyreo vt dixit Origenes? Ad quã respõdetur ꝙ plato cũ aliquibus philosophis ⁊ manicheis ⁊ ex nostris tñ solo Origene vt sibi imponitur. Dixerũt omnes animas ante corpora in celo empyreo simul cum angelis a deo fuisse creatas. (Et scdm platonem in numero finito astrorũ ⁊ stellarũ celestiũ) Dicebatqꝫ Origenes a pncipio animas ⁊ angelos fuisse creatos equales scdm conditionẽ nature specifice sꝫ in virtute:⁊ perfectione et duratione:postea vero per liberũ arbitriũ scdm ꝙ plus vel minus adheserũt vel recesserũt a deo:ex diuina iusticia diuersimode fuisse promotas vel punitas:ita vt quidã essent angeli scdm diuersos

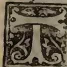
Questio. Rñsio. Origenes.

effectus ordinū:quedam anime scdm diuersos status. Quidā autem demones in diuersis statibus. Et de animabus dicebāt scdm diuersitatē meritorū vel demeritorū quasdaz fuisse promotas ad diuersos ordines angelorū. quedam fuerunt alligate corporibus celestibus: vn̄ et corpora celestia animata ponebant. Quedā vero fuerunt detruse corporibus vilioribus animaliū brutorū: propter qd Pythagoras vt dicit Cicero de finibus bonorū. Et Juuenalis satyra decimaquarta. Cunctis animalibus abstinuit: nec vētri in dulsit Omne legumen. s. fabas: propter ventositatē: vel pp̄ter intus vermē absconditū: quē esse putabat animā alicuius hominis ibiq purgari. Quedā vero pro inequalitate etiā aduersiōis earū a deo fuerunt alligate corporibus nobiliorib9 humanis vel ignobilioribus et male formatis: puta claudorū: cecorū: vt in talib9 corporibus purgarentur. Nā volebat q deus hanc diuersitatē creaturarū corporaliū creasset in penā et purgationem creaturarū spiritualiū: in quibus corporibus postq fuissent purgate: reuocarentur scdm Platonē: in celū in suis similib9 et cōparibus stellis: deorum vel dearū. Origenes autē cui principaliter hec opinio de concreatione angelorum et animarū attribuitur: roborabat illam rationibus et auctoritate. Primo ratione sic. Omne qd nō dependet ab alio scdm suum esse: potest a deo creari absq illo. Sed anima rationalis nō dependet a corpore scdm suum esse: vt patet primo de Anima: ergo nō oportet q creetur in corpore: sed potuit creari ante corpus simul cum angelis. Item Gene. j. habetur Quod de9 die septimo requieuit ab omni ope idest cessauit: ergo postea non creauit animas sed omnes in principio fecit cum angelis. Idē probatur auctoritate Ecclesia. decimooctauo dicentis. Qui viuit in eternum creauit omnia simul. Sed in contrarium est magister sententiarum in secūdo distinctione vigesimaoctaua hanc Origenis de concreatione angelorum et animarum falsam opinionez reprobans vt adducetur infra in calce huius questionis. Potest etiam predicta opinio Origenis duabus rationibus Auicenne confutari: et primo sic. Impossibile est diuersitatem in numero causari sub eadem specie: nisi ex diuersitate materie. Nunq eni essent due albedines nisi ratione diuersorū subiectorū in quibus sunt tanq in materia subiectiua. Si igitur oēs anime fuissent simul create absq corporibus: cū ipse etiā nō habeant materiā partē sui vt omnes cōfitentur: ergo opz vel eas esse diuersas specie: cū semp ad diuersitatē formaliū principiorū sequatur diuersitas specie: et sic omnes anime differrēt specie: et per consequēs oēs homines quorū anime sunt forme: qd est incōueniēs. Uel oportebit dicere q tm̄ esset vna numero: et sic sequeretur error Auerroys de vnico intellectu omnibus hoībus. Cū ergo hec duo sint incōuenientia. Restat vt catholice dicam9. Animas nō ante: sed simul in corporib9 fuisse creatas. Itē scdo sic. Propri9 act9 est in ppria potētia et materia: sed aīa est pprius act9 corpis scdo de aīa. Ergo vr̄ q aīa nō possit creari nisi in corpe. Facit etiā ad hoc qd dicit Greg. sup lib. iiij. Dialog. Tres

Pythagoras. Juuenalis. Opinio Origenis. Gen. j. Ecclia. xviij. Reprobatio opiniōis Orige. Grego.

vitales spirit⁹ creauit omnipotẽs deus. Unũ qui carne non tegi-
tur scilicet angelorũ. Aliũ qui carne tegitur ꝛ cum carne moritur.
scilicet brutorum animalium. Tertium qui carne tegitur ꝛ cum
Ad pri- carne non moritur scilicet hominum. Ad primum autẽ Origenis
mum ar- sic rñdet Auicena ꝙ ꝗuis anima non dependeat a corpore quã
gumen. tum ad suum esse vel suum finẽ: dependet tñ ab illo secundũ suũ
Orige- esse indiuiduale: quod quidez esse indiuiduale incipit in corpore
nis. cuius est forma. Et qꝛ hoc esse indiuiduale anime in corpore acq̃
Rñsio. situm: est esse absolutũ non depressum nec alligatum ad corpus.
Ideo post corruptionem corporis: remanet sibi suum esse indiui
Ad scdꝫ. duale. Ad secundum vero dicit ꝙ pro tanto scribit deum die se-
ptimo cessasse ab omni opere: qꝛ vt dicit Thomas prima parte:
Ad ter- questione septuagesimatertia articulo primo. Ad tertium: nihil
tium. postea a deo factum est totaliter nouũ quin aliqualiter in operi
bus sex dierũ precesserit. Et quedã materialiter tm̃ sicut Eua in
costa Ade. Quedam materialiter ꝛ realiter: sicut indiuidua que
nunc generantur: precesserunt in primis indiuiduis suarum spe
cierum. Species etiã que apparent quasi noue: precipue in ani-
malibus ex putrefactione generatis: precesserunt in quibusdam
actiuis virtutibus stellarũ ꝛ elementorũ. Noua etiam species q̃
videtur mulorum: prestitit causaliter in diuersis animalibus secũ
dum speciem. ex quorũ commixtiõe generantur puta asini. ꝛ eq̃.
Quedam vero precesserunt secundum similitudinez sicut anime
que de nouo creantur. Que quidem similitudo potest attendi se
cundum genus ꝛ naturã cõem animabus ꝛ angelis .s. quo ad in
tellectualitatẽ et sic p̃cesserunt anime in opere creationis qua le
Ecclesi. guntur omnia simul creata. Eccle. xviij. Qui viuit in eternũ crea-
xviij. uit omnia simul. Uel q̃tũ ad naturã specificã rationalem ꝛ sic p̃-
cesserunt in operibus sex dierum in quib⁹ anima Ade creata fuit
vnita corpori. Cum anima sit pars essentialis humane nature: et
deus primas res in perfecto statu sue nature ꝛ specie instituerit.
Augu. vel secundum ꝙ dicit Augustinus: non asserendo sed recitando
in septimo super Gene. Qꝺ anima Ade creata fuit ante corpus
perfecta ꝛ completa in specie cuꝫ inclinatione voluntatis ad cor
pus administrandũ. Similiter etiã opus incarnationis precessit
quia vt dicit Phili. ij. Filius dei est in similitudinẽ hominum fa-
ctus. Gloria etiam spiritualis secundũ similitudinem precessit in
Phili. ij. angelis. Corporalis vero in celo p̃cipue empyreo: vt dicit. Tho.
Johã. v quest. lxvj. pri. par. articu. iij. in corpore. Unde ꝓpter hoc dicit in
Rñsio. Eccl. j. Nihil sub celo nouũ. Iã em̃ precesserũt in seculis que fue-
Alberti runt ante nos. Qꝺ si contra dicat per illud Johan. quinto. Pater
ad auto- meus vsq; modo operat ꝛ ego operor. ergo non quieuit die septi
ritatem mo. Rñdetur ꝙ dicit deũ quieuisse die septimo a nouis rerũ ge
cui inite- neribus ꝛ speciebus condendis: que in operib⁹ primis extiterũt
batur vt dictũ est. ꝛ dicitur assidue operari conseruando ꝛ administrã-
Orige- do creaturã conditã. Ad auctoritatẽ vero quã adducebat Orige
nes. nes sup Eccle. xviij. Qui viuit in eternũ ꝛc. Rñdet Albertus libr.

de quatuor coeuis: q intelligat quantum ad scientiam dei omnia si
mul apprehendentis. Uel quantum ad quatuor coeua simul crea-
ta. s. natura angelica. celum empyreũ tempus & materia quatuor
elementorum: in quibus omnia erant vt dictum est. Ad illud po
stremo q dicebat Origenes naturã hãc corporalem fuisse in pe-
nam spiritualis creatã. Rñdet Augusti. xj. de ciui. dei. ca. Quod Augusti
nihil stultius dici põt q istũ solẽ ceteraq corporalia non decore nus. xj.
pulchritudinis vel salute rerum corporalium: sed in penã anima de ciuit.
rum peccantiũ dicere deum creasse. dei.

Ertia qstiuncula est. Si anime traducant de nono Questio
ex semine simł cũ corpus humanũ seminant: vt dicit Rñsio
Cyrillus. Ad quã dixerũt cum Cyrillo aliqui: q ani Cyrilli &
me non creantur de nouo a deo & successiue: sed ma- aliquoꝝ
gis traducuntur per viã seminalẽ & fiunt ex traduce: ad qstio
cum corpus seminatur a parentibus: ita q sicut corpus filij est nem.
ex corpore patris: ita anima filij sit ex anima patris. Et hoc pba- Deute-
re nitebant per illud Deutero. duodecimo. Caue ne sanguinẽ cõ- ro. xij.
edas. Sanguis eñ eorum pro anima est. vñ & quidã philosophi
& medici dicũt q anima sit in sanguine & q sanguis sit sedes ei9
sz sanguis ẽ ex traduce. igit & anima. Itẽ q egredit de femore ho
minis causatur ex semine. Sed dicit Geñ. xlvj. capi. Qd de femo Gene.
re Iacob egresse sunt. lxvj. anime: ergo. Item tertio sic iubemur xlvj. ca.
reuerentiaz prestare parentib9 rõne esse quod ab eis habemus.
Sed esse est ab anima: ergo anima fluit cũ semine ex traduce et
ex parentibus. Sed in 2rium est tertus Augustini. lib. qstionum
noui & veteris testamenti & ponit trãssumptiue in decretis. xxxij.
q. ca. Moyses. Probat ẽt hec veritas plo rõnibus. Quia omnis
forma que deducit in esse per trãsmutationẽ materie et seminis
decisionẽ: est forma educta de potẽtia materie. hoc eñ est mate
riam trãsmutari. s. de potentia ad actũ reduci. Anima aũt nõ po-
test educi de potentia materie ergo nec per trãsmutationem põt
produci. Minor declarat. Qr nulla virtus actiua agit vltra suuz
genus: sed constat q anima transcendit omne genus corporis:
cum habeat operationem supra omnia corpora eleuatam: q̃ est
intelligere. Ergo nulla virtus corporea potest pducere animam
intellectiuam. Scdo patet hoc idẽ sic. Quorumcũq principiorum
operatiões nõ possunt esse sine corpore nec initiũ eorũz potest esse
sine corpore. Nã sicut res habet esse: ita operat & econuerso: quo-
rũ cũq principioꝝ opatiões sunt sine corpore: coꝝ gñatio nõ est
p gñationẽ corporis. Operatio aũt anime nutritiue & sensitiue nõ
potest esse sine corpore ergo esse incipiunt per seminis traductio
nem. operatio aũt anime intellectiue cũ nõ fiat per organũ corpo
reum vt dictũ est: sequit q non esse incipiat per seminis traductio
nem ergo aliter producitur. Preterea actus actiuorũ sunt in pa-
tiente bene disposito tertio de anima. Anima aũt est act9 corpo-
ris physici organici in potẽtia vitã habẽtis: vt pz secũdo eiusdẽ
& ergo corpus antequam ab anima vitã recipiat: oportet esse dis

positū:organizatum ⁊ cōplexionatum. Nā oportet ꝙ anima pri⁹ habeat domū ad habitandum ꝙ̄ creetur. Aliter enim habitaret in sicco vt dicitur in glosa decreti vbi supra. Secūdo probat ex ordine quem tenuit deus in formatione Ade:in cuius creatione pri⁹ formauit corpus ⁊ postea inspirauit animam Gen.ij. Probatur et tertio incōuenienti. Nā sequeretur ꝙ sicut multa corpora pereūt cum quandoqꝫ semen defluxum non proficiat natiuitati:vnde nec nascitur homo. Ita etiam cū corporibus multe anime perirent qḋ est inconueniens:cū anime sint immortales.ergo restat dicere ꝙ anima organizato corpore creetur a deo. Et ideo vult capitulum Sicuti.xxxij.q.ij. Quod fetus si ante infusionē anime extinguatur:nō comittatur homicidium. Quia tunc nō potest dici ꝙ sit natus homo:sed debet reus mulctari pecunia. Si autē fetus sit animatus anima rationali:debet reus capite plecti vt dicit capitulū Moyses:causa vbi supra. Magister etiam sententiarum in.ij.di. xxxiij. De hoc sic dicit. Catholica ecclesia nec simul:nec ex traduce factas esse animas docet. Sed in corporibus per coitū seminatis atqꝫ formatis infundi atqꝫ infundendo creari. Ad argumenta autem in oppositū. Ad primum dicitur ꝙ sanguis nō est anima: sed inter alios humores disponit plurimū ad vnionem ⁊ cōseruationem anime cū corpore. Nam vt dicit Albertus ex humore sanguinis generantur spiritus:quibus virtutes anime deferuntur ad organa potentiarū. Unde ⁊ illud qḋ dicunt quidam philosophi ⁊ medici ꝙ anima sit in sanguine ⁊c. non est sic accipiendum ꝙ sanguis sit res animata:vel qḋ anima principaliter coexistat sanguini:vel ꝙ nullibi sit in corpore vbi nō sit sanguis:nam ossa ⁊ neruí: sanguinem nō habent:quorsi anima est forma substātialis:facta etiā supernaturaliter subitanea totius sanguinis ablatione a corpore sine lesione cōplexionis membrorū adhuc videretur ibi anima posse esse:possentqꝫ spiritus vitales ⁊ animales:aliquanto tēpore sufficere ad operationes suas:remoto toto sanguine a corpore:⁊ etiam ante primū instans productionis anime in embrione ibi nō fuit sanguis:nec in illo instanti potuit generari:sed aliquantum tempus adhuc requirebatur:igitur anima est apta nata esse in corpe sine sanguine. Dictū ergo illud philosophorū ꝙ sanguis sit sedes anime vr̄ intelligendū ex eo ꝙ ad dispositionē sanguinis sequitur dispositio operationū vitaliū:ita qḋ si deficiat sanguis: operationes deficiūt:si sanguis sit optime dispositus: opationes erūt validissime:si aūt corruptus:infectus:aut aliter male qualificatus sit:opationes vitales impediunt ⁊ deficiūt.⁊ causa hui⁹ est: qꝛ instrumēta anime que sunt spiritus vitales ⁊ aiales:quib⁹ pro exercēdis opationibus vitalib⁹ anima corpe indiget:⁊ sine quib⁹ nō est apta nata illas facere:originaliter generantur ex sanguine sublimato:ꝯcurrēte quodāmō suba aeris:ꝓpterea sanguis corrupt⁹ vel veneno infect⁹:crud⁹ seu indigest⁹ nō est apt⁹ ad gnationē spirituū vitaliū ⁊ aialiū in epate aut i corde:nec p ꝯñs est apt⁹ ad opatiōes cor:vñ necesse qñqꝫ est ex toto pp̄ hoc deficiat cōpositū.

[Margin notes: Magister snīarum. — Rn̄sio ad argumenta. — Ad primum. — Albert⁹. — Q̄ūo intelligat illud dictū philosophorū ꝙ sanguis ē sedes aīe.]

Ad secundum dicendum: vt dicit Thomas prima parte questio.centesima decima octaua articulo secundo q in auctoritate illa ponitur pars pro toto: idest anima pro corpore per figuram synodochen. Ad tertium dicitur q parentes nō dant esse rationale: quasi per defluxum: sed disponunt corpus in matrice vltima dispositione: ad quam sequitur de necessitate anima rationalis.

Ad scđz Rńsio Thom. Ad tertium.

Quarta questiuncula est. Si quas dicimus alas nō sint anime sed demones spūs apostate inclusi corpibus: vt ibi purgētur: vt dicit Cyrill⁹. Ad quā aliq̄ simplr dixerūt q quas nos dicimus in corpibus hūanis alas: nō sunt aie: sed spūs reprobi ⁊ angeli apostate.i.demones in corporib⁹ humanis inclusi: vt ibi purgentur: ⁊ dilabi dicūtur de corpe in corpus: vt si eos in vno corpe nō penituisset: nec fuissent purgati peniteret ⁊ purgarent in alio. Sed hec opinio ridiculosa est: ⁊ triplr errat. Primo q: ponit per penitentiā demones saluandos. Cōtra qđ dicitur Mathei.xxv. Ite maledicti in ignē eternū. Scđo q: ponit nō esse aias: cōtra illud Mathei.xj. In patiētia vestra possidebitis aias vestras. Tertio q: dicit demones includi in omnibus corpibus hūanis: qđ dicere est insipientis. Cōcedere eni demones habitare vbi habitat spūssctūs stultū est. Sed spūssctūs habitat in mētibus ⁊ hūanis corporibus: secundū illud primo Corinthi.xiiij. An nō scitis quia membra vestra templū sunt spiritussancti: ergo opinio istorum falsa ⁊ heretica est: ⁊ merito reprobanda.

Questio. Cyrill⁹. Responsio aliq̄rum. Reprobatio p̄dicte opinionis. Ma.xxv. Mat.xj. Pri. Corin.xiiij.

Quinta questiuncula est. Si anime organizato corpore successiue simul creādo ⁊ infundēdo ex nihilo creentur a deo. Ad quā respondēdo ponetur vnū notabile ⁊ due cōclusiones. Notabile autē est q in matrice siue embrione per actionē agentiū: idest parentum: disponitur materia et corpus ad susceptionem anime rationalis: cum tota materia corporalis agat: vt instrumentum virtutis spiritualis ⁊ precipue ipsius dei: ⁊ sic homo disponēdo dicitur generare sibi simile. Deinde sit hec prima conclusio. Anima intellectiua ex nihilo creatur a deo: ⁊ probatur nam cum triplex sit agens: scilicet artificiale: naturale ⁊ supernaturale. Actioni agentis artificialis de necessitate substernitur ens in actu. Actioni autem agentis naturalis subijcitur ens in potentia: idest materia. Actioni vero agentis supernaturalis de necessitate nihil subijcitur. Cū igitur anima a tali agēte creetur: ergo nulla preiacente materia: sed ex nihilo deus eā creat. Secunda conclusio deus organizato corpore actione parentum: animam infundit in corpore ⁊ infundēdo creat ⁊ quidem in corpore maris post quadragin

Questio. Responsio ad q̄stionē p duas cōclusiōes. Pria cōclusio. Secūda cōclusio.

ta dies cōmuniter a conceptione prima. In corpore vero femel le per octoginta. Rationem autem diuersitatis in masculo et femina de infusione anime rationalis assignat Plinius et dominus Dominicus Tholosanus post philosophos super Leuiticum. xij. cap. Nam fetus masculinus concipitur ex semine calido in dextera parte matricis: que est calida. Fetus autem femineus ex semine frigido in sinistra parte matricis. Frigidum autem tardum est et pigrum in operatione sua. Calidum vero velox: et ideo virtus formatiua in vno semine velocius et citius membra organizat et format ꝙ in alio. Probat hanc conclusionē Augustinus: libro de ecclesiasticis dogmatibus: sic inquiēs. Animas hominum non esse ab initio creatas: inter ceteras intelligentias: nec simul omnes creatas (sicut Origenes finxit) dicimus: nec cum corporibus seminari per coitum: sicut Luciferiani: et Cyrillus et quidam latinorum presumptores affirmāt. Sed dicimus corpus tantum per coniugij copulam seminari. Creationem vero anime creatorem solum noscere: eiusque corpus coagulari in vulua et cōpingi atque formari: et formato corpore animam creari: et infundi vt viuat. Ultimo homo ex anima cōstans et corpore: nascitur et egreditur viuus ex vtero plenus humana substantia. Hec ille.

Plinius. Dñicus tholosanus. August.

Sexta questiuncula est. Si deus rationabiliter agat cooperans in animabus coitus illiciti. Ad quam sic false arguunt aliqui. Si deus de foris infudit animas (vt dictum est et adducit philosophus in libro de generatione animaliū.) Deus cooperabitur in adulterijs: de quorum illicito coitu proles interdum generantur. Ad hoc dicitur secundum Tho. pri. par. q. cxviij. ar. ij. ad vltimum: ꝙ in actione adulterorum illud quod est nature bonum est: et huic cooperatur deus. Quod vero est inordinate voluptatis: malum est. et huic deus nō cooperatur. Hec Tho. prima parte et dominus Joannes de Turre cremata Cardinalis sancti Sixti ordinis predicatorum super decretum.

Questio. Argumentum aliquorum. Responsio ad argumētū.

Septima questiuncula est. Quare deus creauit et creat animas quas nouit dānandas: et angelos quos nouerat lapsuros. Ad quā respondent primo theologi dicentes ꝙ quia dei prescientia animabus rationalibus creādis aut creatis necessitatem respectu operum suorum ad vtrūlibet non imponit sed magis relinquit eas in manu consilij et arbitrij sui. Ideo licet presciuisset deus animas fore dānandas: voluit nihilominus eas creare: quia sciebat etiā eas libere acturas quecunque agerent. Pro quo sciendum est quod deus prescit quedam esse futura de ne-

Questio. Prima responsio que est theologorum. Aduerte prescientia dei.

[illegible]itate. idest ex causa necessaria sicut solem oriri cras. Quedam vero ex libera voluntate vt hunc currere vel aliquid operari. Sol ergo necessario orietur quia sic deus presciuit et ordinauit: et homo voluntarie operabitur: quia sic deus presciuit et preuidit. Illa ergo que sunt a causa necessario operante: necessaria sunt de necessitate. que vero a causa libere operante: ventura sunt libere: quia deus sic euenire instituit et presciuit. Verũtamen quoniã intellectus diuinus ab eterno cognoscit vnũquodq contingentium non solum prout est in causis suis sed etiam prout est in esse suo determinato quod scz habet: quando est in rerum natura et tunc res certitudinaliter cognoscitur: quando cognoscitur secundum q est actu: vt patet in eo qui vidit fortem currere actu. Ideo ab eterno intellectus diuinus certitudinaliter et indefectibiliter cognoscit vnũquodq futurum: sed propterea cõtingentibus et liberis actibus necessitatem nõ imponit: sicut etiam si aliquis videat aliquem facere rotam necessario sequitur q ille faciat rotam: nec tamen visus istius est causa q ille faciat rotam. Sic etiam preuidet deus istius mala opera. nec tamen est causa quare ipse mala operetur. Secũdo respõdet ad hanc petitionem: et similiter ad illam de angelis malis Augustinus vndecimo libro super genesi dicens. Talia querentibus respondeo altitudinem consilij dei. Ego penetrare nõ possum: et longe super vires meas negocium hoc esse profiteor melioribus sanctioribusq aperiendũ reseruatũ. Verũtamen q: nos concedimus meliorem naturã rationalẽ que omnino peccare nolit. Cõcedant ergo talia querentes nõ esse malam creaturam que sic facta est: vt possit non peccare si velit. Sicut ergo ratio vera docet meliorẽ esse naturã quam prorsus nullũ delectat illicitũ. Ita ratio docet etiam bonã esse que habet in potestate illicita cohibere. Ita vt nõ solum de bonis recteq factis gaudeat: verum etiam de prauorum vitatione letetur. Cum ergo talis natura esset bona: illa vero in se meliorr illam solam et nõ potius vtrãq faceret dominus deus. Illa quidem iam est in sanctis angelis hec in sanctis hominibus. Quinetiã ab initio partes iniquitatis potius elegerũt nõ ideo q: prescripti erãt creati nõ debuerunt q: habuerunt etiam mali locũ suũ in rebus. Tũ pro decore vniuersi: tamẽ pro vtilitate sanctorũ cũ ergo iusti p iniustos et pij p impios pficiũt cur deus sapientissimus nõ creasset etiã quos presciebat malos futuros cur non fecisset quos tã multipliciter sciebat bonis profuturos et vtiles pro voluntatibus bonorum excitandis et exercendis atq pro sua pernici[o]sa voluntate ad declarationem iustitie puniendis: hec ille. Rationabile ergo sicut fecit deus hominem rectum relinquens eum in manu arbitrij sui: proponens ei precepta et aquam et ignem: vt dicitur Eccli. xv. Vt apponeret ma

Scd̃a rñsio q̃ est btĩ Aug.

Eccli. xv

nus ad quod vellet ita suo modo ab initio omnes angelo e cit rectos: et dedit eis scientiam et virtutem sufficientes ad stā dum in rectitudine iustitie et dimisit eos in libertate respectu boni et mali arbitrij eorū et decreuit concurrere cum eorum vo luntatibus ad omnem actum bonum vel malum quem elicit ne producere vellent: et hoc quo ad actum entitatem: et non quo ad eorum deformitatem ita quod si sua libertate declina rent in partem iustitie ipsorum penis diuina manifestetur iu stitia. Si vero mallent stare in rectitudine largitas diuine mi sericordie in collatione excellentissime felicitatis demonstra retur. Hec henricus de Assia. Quoniam vero illustris prin ceps teste plinio maiore. Benignum est et plenum ingenui pu doris fateri per quos profeceris. Notabo propterea nonnun quam in calcibus et pedibus questionū doctores et loca ex q̄s bus elicitiue que scribo emunxerim et elicuerim.

Notandum dicti plinij maioris.

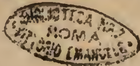
¶ Secundum caput prime decadis.

Secundum caput est de immortalitate anime rationalis. Circa quod decem liquefiēt questiuncule. Prima erit si anime rationales sint immortales et incorruptibiles. Secunda si vas hoc fictile corpus humanum anime perfectibile corruptum et incineratū resurget iterum et viuificabitur. Tertia cum resurrectio corporum secundum fidem in fine mundi sit futura. Petitur si verum sit quod mundus habeat terminari. Quarta si mūdo vel alicui creature repugnet simpliciter esse ab eterno. Quinta si aia moriente homine desinat informare successiue: partem post partem corporis: an forte omnes partes simul in eodem instanti formari desinat. Sexta. An possit contingere quod corde iam mortuo anima adhuc informaret aliquam aliam partem vel aliud membrū corporis. Septima anima existens de corpore ad quam diffe rentiam positionis naturaliter exeat. An sursum. An deorsum: dextrum vel sinistrum: ante vel retro. Octaua. Anima exiens de corpore ad quos terminos vadit: an de luce ad tenebras: vel de tenebris ad lucem: de gaudijs ad tristitiam: vel de tri stitia ad gaudia. Nona. An iudicium particulare anime egre dientis de corpore fiat a christo corporaliter an ab angelis cu stodibus earum. Decima. An a primo instanti non esse homi nis vsq; ad eius iudicium particulare sit aliquod interuallū et spacium temporis.

Rima questiuncula hui⁹ scdi capitis est. Si ani
me rationales sint immortales ꝛ incorruptibi- Questi.
les? Ad quam videt primo rñdendū negatiue
nam primo Salomon dicit Eccl. iij. Unus est i
teritus hominū ꝛ iumentorū ꝛ equa vtriusqꝫ cō
ditio sed illa simul corpore ꝛ anima intereunt: salomō.
ergo. Itē primo celi dicit phs. Illud qđ non semp fuit impoſſe:
est hēc virtutē semp essendi: sed aīa nō semp fuit: ergo ꝛc. Item Philoso
quorū nō est vnū esse: non pōt alterū corrūpi quin ꝛ alterū cor ph⁹ pri-
rumpatur sed corporis ꝛ aīe sicut materie ꝛ forme in cōposito mo celi.
est vnū esse: ergo. Itē Alex. grecus vt recitat cōmentator. iij. de
aīa ꝛ Albertus in lib. de origine aīe: dixit animā rōnalē esse ge Alexā.
nerabilē ꝛ corruptibilē more aliarū formarū naturaliū: per no grecus.
bilissimā mixtionē qualitatū primarū ꝛ dissolutionē eiusdē mi Albert⁹
xtionis. Itē Plini⁹ li. vij. c. lv. Naturalis hystorie dicit de ani Plinius
mabus facili⁹ certiusqꝫ est sibi quēqꝫ credere: ac specimē secu-
ritatis añ genitali sumere experimēto: sed in contrarium est
Ari. xij. meth. vbi dicit. Ois forma corrumpit corrupto eo cui⁹ Aristo.
est forma preter animā intellectiuā. Et. i. de aīa dicit. Intelle- xij. me-
ctus videt hic a q̄dā esse. ꝛ non corrumpi. ꝛ Dyo. iiij. c. de diui tha.
nis noibus dicit: anime dānate hñt ex bonitate diuina ꝙ sint Proba-
intellectuales ꝛ ꝙ habeāt substātialē vitā ꝛ inconsumptibilē. tio mul
Pro solutione hui⁹ petitiōis relictis theologis que in hac par tiplex im
te possent esse suspecti ꝓbabitur animarū immortalitas rōni- mortali
bus naturalib⁹ auctoritatib⁹ gentiū ꝛ exēplis. Primo sic. Om tatis aia
ne illud qđ est alienū ab oī materia ꝛ corruptiōe corporali est rum.
immortale ꝛ sempiternum. Sꝫ ois aīa rōnalis est hmōi. ergo Prima
ois aīa rōnalis est imortalis. Argumē. est in primo prime. ma ꝓbatio.
iorem ꝟo probat Phs. vij. meth. vbi ostendit rerū corruptionē
esse participatione materie dicēs. Materia est per quā res po Philoso
test esse ꝛ non esse. i. corrumpi ꝛ nō corrumpi. Et. i. phisicorū di- ph⁹. vij.
cit. Materia est primū subiectū vniuscuiusqꝫ entiū: ex quo fit aliq̄d metha.
cum insit. Propter hoc Philosophus primo de celo concludit
celum esse incorruptibile qꝛ nec materiam habet nec subiectū Philoso
ex quo fiat. Hinc Auerroys. i. phisicorū dicit. Ex hoc declarabi phus. i.
tur quod corpora celestia oino non habeant materiā: qꝛ tunc phisico.
essent gñabilia ꝛ corruptibilia. Nihil eñ est aliud causa gñe Auerro.
tiobis ꝛ corruptionis quam materia prima propter non esse
inclusum in substantia ei⁹. Minorem ꝟo probat Anaxagoras Anaxa-
dicens animā esse immortalē: immixtam impassibilē. i. passio- goras.
ne corruptiua non perfectiua. Hec ratio est Scoti in. iiij. sentē- Scda ꝓ
tiarum. Secundo hoc idem probatur sic. Nulla forma corrum batio.
pitur nisi vel actione contrarij vel corruptione sui subiecti: vel
propter defectum sue cause. Per actionem quidem contrarij
sicut calor destruitur per actionem frigidi. Per corruptionem

sui subiecti:sicut destructo oculo:destruitur eius visus:vel vir-
tus visiua. Per defectum autem cause:sicut lumen in aere defi
cit deficiente solis presentia : que erat eius causa . Sed anima
corrumpi nō potest a corruptione contrarij:quia ei non est ali
quid ꝯtrariū:cū per intellectū possibilē sit ipsa omniū cōtrario
rū susceptiua nec per corruptionem sui subiecti cum anima hu
mana sit forma non dependens scḋm esse a corpore . Sed nec
propter defectū sue cause:quia causam nō habet nisi eternam
cū a solo deo creet̄:vt ꝓbatū est:ergo anima intellectiua nullo
Beatus thomas — modo potest corrūpi corrupto corpore.hec Tho.ij.contra gen
ti.c.lxxviij. Tertio sic.phūs.j.⁊.v.phi.dicit omnem transmuta
Tertia ꝓbatio. — tionem ⁊ alterationem esse inter terminos contrarios vnde di
cit in.j.phi.Oēs igitur principia contraria faciūt ⁊c.Tunc sic.
Philosophus in j.phisicorum. — Si naturaliter anima veniret ad nō esse per essentiam:esset al-
terabilis:cum alteratio sit preuia corruptioni.Sed ipsa nō al-
terabilis:cū qualitates contrarie inter quas est alteratio:sint
accidentia inseparabilia materie prime:⁊ corporum elementa
torum.Unde ⁊ commenta.ij.phi.commento.xv.nominat has
Quarta ꝓbatio. — qualitates essentialia accidentia materie a qua materia:ani-
ma est omnino aliena:vt probauit prima ratio:ergo idem qḋ
Aristoteles. — supra.Item quarto sic.Aristote.j.⁊.ij.de celo ⁊.iij.de anima di
cit.Quod deus ⁊ natura nihil agūt frustra.Et in.ij.phisi.dr̄.
Uanum esse cū non fiat.Cū igitur sint due potentie nostre vni
uersales.s.intellectus ⁊ volūtas producte ad consequendū pri
mum verū ⁊ summū bonum.⁊ hic nō acquirantur:vt experien-
tia monstrat:q: quod est temporale:vere beatū ⁊ felicem face
re nō potest:ergo necessarium erit aut ꝙ iste potentie sint fru-
stra:aut ꝙ sit debilis alia vita in qua consequamur obiecta no
stra:quod est impossibile si post hanc vitam immortales non
Quinta ꝓbatio. — remanerent animi.Quinto sic:conditiones recipientis et rece-
pti debent proportionari:sed vl̄ia que recipiunt̄ in anima sunt
immortalia et incorruptibilia.primo posteriorum.ergo etiam
Sexta ꝓbatio. — anima intellectiua.Sexto idē probat̄ sic q: si anima esset mate
rialis nō esset intellectus reflexiuus supra se:nec vniuersalium
cognitiuus.Quod si dicatur ꝙ licet per se anima nō corrumpi-
tur cum non habeat materiā corrumpitur tñ per accidens ad
corruptionem corporis subiecti propinqui:sicut alia accidentia
⁊ forme substantiales siue naturales.Ad hoc dicitur ꝙ illud di
citur per accidens corrumpi ad corruptionem alterius : quod
non potest esse sine illo:⁊ a quo dependet quantum ad esse et
conseruari;vt patet de accidētibus ⁊ formis naturalibus. Nūc
autem anima rationalis potest esse sine cor pore:cum separe-
tur a corpore tanꝗ̄ perpetuū a corruptibili.iij.de anima.⁊ so-
la inter formas naturales sit forma ⁊ substātia:⁊ maiorem de-
pendentiam habeat corpus ab anima ꝗ̄ econuerso:cum ani-

corpori comparetur vt,cã:formalis efficiens ꝛ finalis.ij.de
ãa.Nunc ponẽde sunt auctoritates philosophorũ ꝛ gẽtilium
Et primo Platonis de quo sic dicit Augustinus.ix.de ci.dei.c.
ix.Plato eñi cũ de humanis animis ageret:inquit.Ipse mise= Augũ=
ricors deus mortalia illis vincula faciebat.Ita ergo hoc ipm stinus.
ꝙ mortales sunt hoïes corpe:ad misericordiã dei patris ptine
re arbitratus est:ne semp huius vite miseria tenerent.Et La
ctãtius.iij.li.institutionũ.Multi inqt philosophorũ librum de
immortalitate:quẽ Plato scripsit:legentes:se ꝓpriis manibus
necauerũt tãꝗ post mortẽ in celũ migraturi essent.Et Aristo.
iij.de,aĩa dicit de intellectu agẽte ꝛ passiua potẽtia:q̃ est intel= Lactan
lectus possibilis:nihil adhuc manifestũ est.Sꝫ videt genus al tius.
terũ aĩe:ꝓpter sui incorporeitatẽ ꝛ hoc supra genus intellecti
uorũ:cõtingere separari videt ab aliis potẽtiis tãꝗ ꝑpetuum Aristo=
a corruptibili.Itẽ.i.de anima inqt:intellige ꝛ cõsiderare corrũ teles.
puntur interiori quodã.s.fantasmate corrupto.Ipsum autẽ in
tellectũ impossibile est corrumpi.Et subdit intellectus aũt est
q̃d diuinũ ꝛ impassibile.s.passione corruptiua.Et cõmẽta.sup
iij.de aĩa cõmẽto.xxij.dicit.Patet ex verbis Aristo.ꝙ aliq̃ par
tes aĩe nõ sunt abstracte a subiecto:immo generant ꝛ corrum
punt eo corrupto.Intellectus aũt est abstractus a subiecto ꝛ
nõ gñatur nec corrũpit cũ illo.Unde intelligentie celi simplici
ter sunt abstracte a corpore:quia nec informant corpus nec cor
pori inherent forme vero educte de potentia materie sunt cor=
pori simpliciter coniuncte.s.per inherentiam ꝛ per informatio
nẽ:ꝛ ideo corruptibiles sunt.Anima vero intellectiua medio
modo se habet:qꝛ aliquo modo cõiungitur corpori.s.per infor
mationẽ:ꝛ aliquo modo abstrahitur ab illo.s.per inherẽtiã.et
hec est bona philosophia.Quid vult ergo dicere phũs Sepa
ratur hoc ab hoc tãꝗ perpetuũ a corruptibili:nisi ꝙ anima cor
rupto corpore remanet incorruptibilis.Item Aui.ix.metha.c. Aui.
vij.dicit.Lex nostra quam tradit machumetus ostendit per=
fectionem felicitatis ꝛ miserie que sunt ẜm corpus.Sed est alia
promissio q̃ apprehenditur intellectu que erit in coniunctione
prime ꝛ summe veritatis.Et Algazel in suo tractatu de natu= Algazel
ralibus dicit.Cũ aĩa separata fuerit a corpore:durabit eius co
herẽtia cũ intelligẽtia agẽte:ꝛ delectabitur delectatione cuiꝰ
esse explicari non potest.Et Alber.magnus super.i.de anima Albertꝰ
differẽs aduersus eos q̃ aĩam ponebant corruptibilem sic in= magnus
quit.Sꝫ id qđ videtur hãc dubitationẽ destruere est qđ ab an
tiquo trimegisto:ꝛ nunc a diuinis ꝛ incãtatoribus asseritur ꝙ
scꝫ spũs quos angelos aut demones vocant:ꝛ anime exute a
corporibus suis mouentur de loco ad locum. Cuius verita
tem et nos experti sumus in magicis.Et Cicero de somno
Scipionis.et Sexto de republica introducit maiorem Scipio Cicero.

nem minorem alloquentem dicentemq̄. Sed quo sis a
ne alacrior ad tutandam rempublicã: sic habeto omnibus ꝗ
patriam conseruauerint aut auxerint: certum esse in celo ⁊ de=
finitum locum vbi beati euo sempiterno fruuntur. Et in libro
de senectute introducit Socratem apud Platonem dicentẽ.
Quid multa? sic mihi persuadeo: sic sentio. Cum tanta celeri=
tas animorum sit: tanta memoria preteritorũ: futurorũ prudẽ
tia. Tot artes. tante scientie tot inuenta: non posse eam natu=
Cicero. ram que res eas continet esse mortalem. Et in fine de senectu=
te inquit. Exita ita dicendo tanq̄ ex hospicio: non tanq̄ ex do
mo. Commorandi enĩ nã diuersoriũ nobis non habitandi de=
dit. O preclarum diẽ cũ in illud animorum consiliũ cetũq̄ pro
ficiscar. Et cum ex hac turba ⁊ colluuione discedã. Proficiscar
enĩ non ad eos solũ viros de quib⁹ ante dixi. Sed etiã ad Ca
tonem meũ quo nemo melior vir natus est: nemo prestantior.
cuius a me corpus crematũ est: qđ contra decuit ab illo meũ.
Cyrus Et Cirus maior moriẽs dixit filijs apud xenophõtẽ vt p3 vbi
apud xe supra. nolite arbitrari mihi carissimi filij me cũ a vobis discess
nophon sero. nũq̄ aut nullũ fore: Nec enĩ dũ erã vobiscũ aĩm meũ vi=
tem. debatis. Sed cũ essem in hoc corpore: ex his rebus quas ge=
rebã itelligebatis. Eundẽ igit̃ esse creditorẽ ⁊ si nullũ videbi=
tis. Nec vero clarorũ viroꝝ post mortẽ honores permanerent
si nihil eoꝝ ipsorũ animi efficerẽt quo diutius memoriã sui te
neremus. Mihi nunq̄ ꝑsuaderi potuit: Aios dũ in corporib⁹
Herodo essent mortalibus viuere dũ exijssent ex his emori. Et Herodo
tus. tus li. v. inq̃t. Traces veꝝ circa natalia suoꝝ atq̄ obit⁹ hoc fa
citant: edito puero propinq̄ eũ circũcedentes ꝯploratione pro
sequunt̃: recentes quascũq̄ necesse est illi q̄ vitã ingressus sit
perpeti humanas calamitates hoiem fato functũ ꝑ lusum: at
Valeri⁹ q̄ letitiã terre demandãt: referentes q̄ malis liberatus in oĩ
li. ij. sic felicitate. Idẽ ponit Valeri⁹. li. ij. Rubr. pma. Itẽ Salusti⁹
Salust. in Catilinario inducit Catonẽ ⁊ Cesarẽ loquentes de penis
Valeri⁹ animarũ separataꝝ. Et Valeri⁹ li. ij. Ru. j. inquit. Immortalita
Vergili. tem aiorũ mos gallorũ approbat ꝗ pecunias mutuatas apđ
inferos se recepturos sperant. Et Vergilius in sexto Eneydos
dicit aiam post separationẽ subiectã iustitie diuine: ⁊ prout in
vita gessit: sic post decessum recepturã dicens Ergo exercent̃
penis veterũq̄ malorũ. Supplicia expẽdunt: alie panduntur
inanes. Suspense ad vẽtos: alie sub gurgite vasto. Infectum
eluitur scelus: aut exuritur igni. Quisq̄ suos patimur manes.
Ouidi⁹. exinde per amplũ. Mittimur elisiũ: ⁊ pauci leta arua tenem⁹.
Et Ouidius ponit animoꝝ immortalitatem: maxime in nono
methamorphoseos: qñ excellentes viros ponit deificatos. Et
cum ibidẽ introducit mortẽ Hercul' ⁊ Iouẽ sic dixisse. Nec nisi
mr̃na Vulcanũ ꝑte nepotũ sentiet. eternũ est a me qđ traxit ⁊

...tis. Atq; immune necis nullaq; domabile flamma. Et Se
neca prima tragedia introducit Theseū redeuntē de inferno Seneca.
& amphitrionē alloquentē dicentēq;. Quisquis est placide po:
tens dñsq; vite: seruet innocuas manus & incruentū Ditis im:
periū regat Animeq; parcat lōga permēsus: diu felicis eui spa
cia. Uel celū petit vel leta felix nemoris Elisij loca Certus in:
clusos tenet locus nocentes. Utq; fert fama impios supplicia
vndis seua perpetuis domāt. Et in fine operis dicit. Morte ca:
rent anime. Et Juuenalis satyra secūda monet esse benefacien Juuenalis.
dum metu inferorum vbi anime post mortem perpetuo crucia
buntur dicens. Esse aliquos manes & subterranea regna. Et cō
ptum & stigio ranas in gurgite nigras. Atq; vna trāsire simul
tot milia cimba. Nec pueri credunt nisi qui nondū ere lauant.
Sed tu vera puta. Et cōcludit infra. Illuc heu miseri traduci:
mur: arma quid vltra &c. Nūc vero apponamus exempla Phi
losophorum quorum aliqui credentes animas immortales: se
vltro necauerunt: quorū aliquos Lactantius libro tertio capi: Lactantius.
tulo. xv. Institutionum adducit dicens. Multi vero ex his qui
eternas esse animas suspicabantur tanq; in celum migraturi
essent sibi ipsis manus infecerūt. vt Cleātes Elisippus zeno &
Empedocles qui se in ardētis ethne specu intēpesta nocte de: Empedoclis interitus.
iecit vt cū repente apparuisset: abijsse ad deos crederet. Et ex
romanis Cato cū legisset Platonis librum qui est scriptus de
eternitate animorꝝ ad summū nephas philosophi auctoritate Cato.
cōpulsus est. & Ambrachiades cū eundem librū perlegisset al:
tiori loco se dedit precipitem. Et Theobrotus vt immortalita Ambrachiades.
tem quā etiam in libris Platonis legerat consequeretur: seipm
impegit in mortem. hec ibi. Hac expectata & credita immortali
tate animorū. Ueteres illi magno & excellēti ingenio philoso:
phi antiquiq; romani obitus suorū: casusq; nature modice qui
dem & equo animo admittere sunt conati. Telamō enī & Ana: Telamō
xagoras philosophi cū filios amisissent: nō amplius lugendū Anaxagoras.
duxerunt Pericles & xenophon socratici alter amissis duobus
filijs coronatus in contione disseruit. Alter sacrificans cū filiū Pericle
audisset in bello occisum: coronam deposuit. postea vero quū xenophon.
illum fortiter in acie dimicantem reperit concidisse: coronā q;
deposuerat reaccepit. Et Socrates spe immortalitatis addu:
ctus nullum ad iudicium capitis quesiuit patronum. Cumq; Socratis interitus.
mortiferum manu teneret poculum talia verba emisit. Non se
credere moriturum: sed mortem cum vita cōmutaturum quis:
q; iudicasset. Et solonis quidem sapientis elogium est quo ro Solon.
gabat velle suam mortem dolore amicorum lamentisq; vaca:
re. Et Ennius suis dicere consueuit. Nemo me lachrymis de: Enni9.
coret: ne q; funera fletu faxit. Nam volito docta per ora virum
non esse lugēdam mortem quam sequitur immortalitas. Hinc

Q. Maximus. Marcus portius. Cato.

τ ex Romanis. Q. maximus filiũ efferẽs cõsularẽ: lach[illegible]
nõ emisit Et Marc. por. Cato pretoris designati filij mortem
siccis oculis tulit. Mar. host. puluill⁹ edes iouis in capitolio
dedicãs: nũcianti mortẽ filij nihil aliud ad eũ a pposito auer
sus q̃ vt cadauer efferri iuberet. Luci⁹ paulus septẽ dieb⁹ in-
ter duorũ exequias filiorũ triũphãs vrbem ingressus est. Sed
quid hominũ exẽpla propono. Cignus dicat⁹ apollini q̃d ab
eo diuinationem habere videat: prouidens nihil mali esse in
mortem cũ cantu moritur τ voluptate. Inde etiam volunt q̃s
plurimi q̃ idcirco corpora multorum animaliũ occisa non ti-
meamus corpora vero humana mortua formidem⁹ q: in pri-
mis nihil post mortem remanet: in corporibus autẽ humanis
lateat dicunt nescio quid numinis. hinc canoniste. xxiij. q. iij.
c. si habes. dicunt. Si vna anima sine baptismate de corpore
exeundo perierit innumerabiliũ mors corporũ huic damno nõ
potest comparari. Et iuriscõsult⁹. C. de sacro sanctis ecclesijs.
l. sancimus nemini licere. τ. ff. de carboniano edicto. l. prima di
cit q̃ potius sit consulendũ anime quam corpori: quia vbi ma
ius periculum: cautius est prouidendum. Sed obsecro preter
ea que a philosophis: orationibus τ poetis dicta sunt: τ plu-
ra adduci possent. vnde tanta ab antiquis legum obseruan-
tia: templorum: statuarũq̃ erectio vnde tot funera sumptuo-
sa: tot deorum pietates. Certe omnia ex sola sperata: immo
certissima animorum immortalitate. Propterea Cicero con-
cludens in de somno Scipionis: animorũ immortalitatem di-
xit. immo vero viuunt qui e corporum vinculis tanq̃ τ carcere
euolauerũt. Nostra vero que dicitur vita mors est. Nunc o il-

Ritus referẽdi romanos impatores inter deos ex herodiano.

lustris princeps adducam ex herodiano greco carptim quem
admodũ Romani vt animorum immortalitatem ostenderẽt
imperatorum manes post funera inter deos referebant. Mos
est Romanis herodianus inquit: Imperatores sic consecra-
re: referreq̃ inter deos. Quippe certam imaginem defuncto si
millimam vestibus instratam aureis: super lectum eburneũ
in regie vestibulo proponunt. A leua quidem senatus omnis
vestibus atris amictus. A dextera vero matrone honorabi-
les: clareq̃ etiam vestibus exilibus indute. Post vero septem
dies nobilissimi iuuenes τ letissimi lectum humoris attollũt
inuectumq̃ per viam sacram deferũt in forum: vbi magistra-
tus Romani deponere imperiũ consueuerũt. Erant circa lectũ
gradus ad scalarum similitudinem: in quibus altera ex parte
puerorũ τ feminarũ chorus hymnos poemataq̃ lamentabili
carmine in defunctũ modulabant. Inde extra vrbem in cam-
pum martiũ lect⁹ deferebat. Assurgebat hic suggestus qui-
dam id est Pulpitus in tabernaculi forma cõpactus: materia
ingentiũ lignorũ opplet⁹ ad intra fomitib⁹ aridis: auro vero

variisq; picturis extra ornatus. Supra hunc pulpitum alter
erat minor forma: sed ornatu persimilis. Tertiusq;: et quar-
tus semper inferiore contractior ac deinceps alter donec ad
extremũ qui erat omniũ breuissimus perueniret. Posses eius
edificij formã cõparare turribus his que imminentes noctu
igne prelato naues in tutas stationes dirigũt (pharos vulgus
appellant.) Igitur lecto in secundũ tabernaculũ sublato: gẽs
omnis & ciuitas aromata & suffimenta omnis generis fruct9:
herbas: succos: omnis odorat9 conquirũt atq; semper acerua
tim effundunt. Tum circa edificium adequat ordo vniuersus
equestris: lege quadã & recursu motuq; pirritico. Demũ facẽ
cepit imperij successor eam admonet tabernaculo tum ceteri
vndiq; ignem subijciũt: cunctaq; illico fomitib9 illis odoramẽ
tisq; referta: igni valido corripiunt. Morq; ab extremo mini-
moq; tabernaculo: tanq̃ e vestigio quodam simul cũ subie-
cto igne aquila dimittitur: que in celum creditur ipsam princi Ad ar-
pis animam deferre: Ac iam ex illo vna cũ ceteris numinibus gumẽta.
imperator colitur. Hec ille. Nunc ad argumenta respondetur. Respon-
& ad primũ dicit q; Salomon ibi loquit ex persona incipientiũ sio.
& Epicureorum: vt dicit Thomas prima parte questione septua
gesima quinta. Et similiter rñdetur ad illđ Sapientie secũdo.
Dixerũt impij apud semetipsos nõ recte cogitãtes: exiguũ et Ad pri-
cũ tedio est tempus vite nostre: & nõ est agnitus qui sit reuer- mum.
sus ab inferis q: ex nihilo nati sumus: & post hoc erimus qua
si non fuerimus. Ad secũdum dicit q; anima nõ habet virtutẽ
ad essendum semper id est sine principio & sine fine: sed semp
id est sine fine tantũ habet virtutẽ ad essendũ. Primo modo Scotus
accipit Philosophus in de celo Unde vt dicit Scotus in quar
to hoc aduerbiũ semper in predicato dicit principiũ & finem a Ad ter
parte autem subiecti positum dicit tantũ finem. Ad tertiũ di- tium.
cendum q; sicut cõmentator dicit in tertio de anima. Intelle-
ctus non eodẽ modo dicit forma sicut alie forme materiales &
naturales. Nam anima cũ habeat esse absolutũ: vt eius ope-
ratio ostendit: non est per esse cõpositi: sicut alie forme mate-
riales. quin potius cõpositũ est per esse anime. Et ideo corru-
pto corpore nõ corrũpitur per accidẽs anima: sicut alie forme
que nõ sunt nisi per esse cõpositi: & ppter hoc qñ aĩa separat
a corpore bene desinit esse forma: sed nõ desinit esse essentia.
qđ formis naturalib9 nõ cõuenit. Ad quartũ respõdet Alber- Adquar
tus vbi supra in opponẽdo, dicens: q; solus Alexãder pipate- tum.
ticus ab oĩbus pipateticis degenerauit dicẽs animã rõnalem
cũ corpe interire. Ad quintũ ipsius Plinij respõdet ipsum tan
q̃ prophanũ negãdo. vel q; dixerit illud recitatiue & nõ asser-
tatiue. Ergo cum Ecclesiastici vltimo concludamus. Cum
moritur homo et diuiditur anima a corpore: reuertitur pul.

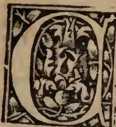
nis in terram suã:ꝛ spiritus redit ad deum qui fecit illum. cu-
Lucreti⁹ ius sententiam cõfirmat Lucretius dicens Cedit idem retro
quod fuit ante de terra. Sed qđ missum est ex superis rursuȝ
celi fulgentia templa receptãt.

Questi.
Secunda questiuncula est: Si vas hoc fictile
corpus humanum anime perfectibile corru
ptum ꝛ incineratum resurget iterum ꝛ reui
Rñsio uificabitur. Ad quam respondendo dicen-
dum est. ꝙ multi philosophi qui immorta-
litatem animorum posuerunt viuificationẽ
tamen corporum ꝛ illorũ eandem numero
August. resurrectionem: vt dicit Augustinus. xij. de
Prima ciui. dei. c. iiij. Nullo modo potuerunt credere munientes se ra
ratio. tionibus: auctoritatibus. ꝛ exemplis. Prima ratio eorum est
talis. Agens naturale non agit nisi per motum vel mutatio-
nem. Motus autem ꝛ mutatio interrupta redire idẽ numero
nõ potest. Nam interruptio motus ꝛ iteratio eius repugnat
continuitati ꝛ vnitati illius: vt patet in esse generationis ho-
Scotus minis. ꝛ esse ipsius resurgẽtis. Non ergo terminus eius po-
Egidius test redire idem numero. Hanc rationem ponit. Scotus in. iiij.
roman⁹. di. xliij. Et dominus Egidius romanus in commẽto quinti phi
sicoruȝ. vbi ponit philosophus exemplũ de sanitate continua
ta in mane. interrupta in meridie quã dicit non esse eandẽ nu
mero cũ reddit in vespere. Item secundo sic. natura semper
Secũda per formam aliquã operatur: nam principium cuiusq̧ opera-
ratio. tionis est aliqua forma primo celi. Ignis enim agit per calo-
rem Artifex vero per formam in mẽte. Sed corruptum amisit
illud quod poterat esse principiũ actionis: ergo non potest re
dire: nec a se: cum nihil possit seipsum generare et educere de
potentia ad actum. Nec ab alio: q: sic genitum esset generan
Sctũs. ti: non solum idem specie: sed idem numero. Hec ratio est san
thomas cti Tho. iiij. contra gentiles. Item tertio sic. Deus non potest
Tertia facere preterita non fuisse preterita: nam hoc solo priuatur
ratio. deus. vt dicit philosophus. vj. ethicorum: de mente agatonis
ingenita facere que facta sunt: ergo non potest corpora corru
pta ꝛ preterita ꝛ dissoluta resuscitare quia faceret non solum
Ecclesi. preterita nõ fuisse preterita: sed ea esse presentia. Nunc idem
iij. probatur auctoritatibus. ꝛ primo Ecclesiastes. iij. dicitur. Un⁹
Johan. est interitus hominum ꝛ iumentorum: ꝛ equa vtriusq̧ condi-
xviij. tio: sed iumenta non resurgent: ergo. Et Johan. xviij. Homo
Philoso cum dormierit non resurget donec alteretur celum: sed celum
phus. nunq̄ alterabitur cum sit incorruptibile: ergo. Et philosoph⁹.
viij. metha. Negat vinum ex aceto redditum in vinum etiam

un...diate esse idem: nec numero nec spē. Nam oportet prius resolutionem fieri ad materiaz communem. Et auicena dicit. iij. sue meth. quod annihilatum est non reuertitur: sed forme corporum humanorum vltimo annihilantur: q2 nihil de illis remanet nisi materia prima. ergo. Item in postpredicamentis dicitur. A priuatione ad habituz non est regressus. Quod intelligitur secundū Scotum de priuatione subsequente formam: non formam precedente. Et plinius libro. vij. naturalis hystorie. c. lv. dicit. Resurrectio corporum quidam vanitas est. Et commen... m de asseruandis corporibus hominum ac reuiuiscendis promissum a Democrito: qui non reuixit ipse: malis q2 ipsa dementia sit reiterari vitam mortem q3. Hec ille exemplo etiam patet. nam alique nationes vescuntur carnibus humanis ꝛ solum tali nutrimento nutriuntur. ergo hec caro in eo quem nutriuit resurget: ꝛ non in comesto ergo saltim nō erit vniuersalis resurrectio corpoꝝ: vt dicunt christiani. Hec Tho. iiij. contra genti. capi. lxxxiij. Quod autem alique nationes vescantur carnibus humanis: patet per Hierony. contra Iouinianum dicentem. Quid loquar de ceteris nationibus: cū ipse adolescētulus viderim in galliam. scotos gentem britannicā: humanis vesci carnibus. Et cum per siluas porcoꝝ gregem: ꝛ armentorum pecudum q3 reperiant. pastorum nates ꝛ feminarum pupillas solent abscindere: ꝛ has solas cibozuz delicias arbitrari. Et Massagetes ꝛ derbices miserrimos putant qui egrotatione moriuntur: sed parentes ꝛ propinquos cum ad senectam venerint iugulatos deuorant. rectius esse dicentes: vt a se potius q̄3 a vermibus cōsumantur. Hec ille. Sed in contrarium est Innocentius tertius. ca. j. extra de summa trinitate ꝛ fide catho. vbi dicit Omnes cū suis proprijs resurgent corpa ribus: que nunc gestant: vt recipiant omnes secundum opera sua: siue bona fuerint siue mala. Idem habetur multis alijs locis vtriusq3 testamenti. ꝛ in sacris doctoribus fidelibus. Pro responsione sciendū est q2 multi ex antiquis ꝛ modernis solo nomine christiani attendētes principia sola philosophie que fundantur in virtute nature: que semel corrupta ex toto: eadē numero reparari non potest: exciderunt a fide. Nam in primis scribitur Actu. xvij. predicante Paulo resurrectionem Athenis quidam philosophi epicurei ꝛ stoici dicebant. Quid vult hic seminator verboꝝ nouorum demoniorū annunciator ꝛ duxerunt eum ad ariopagū: ꝛ cum iterum predicaret coraz rege Agrippa resurrectionem. Festus philosophus maximus: voce magna dixit: insanis Paule: multe litere te ad insaniam cōuerterunt. Ibidem. cap. xxvj. Saducei etiam resurrectionē nō credentes cum christo in palestra fuerunt proponentes historiam mulieris septem viros habentis. Luc. xx. Similiter phile

Auicen. phūs in post predicamētis. Plinius. thomas. hierony mus contra Iouinianum. Nota feritatez ꝛ inhumanitatem ppl'oꝝ q massagetes di cuntur. Innocētius. Di. paulus. Festus phs.

tus ꝛ hymeneus ex eadem causa negauerunt resurrectio
nem vt inquit Paulus.ij.ad Thimo.ij.Et cum contra eos tex
Joh.v. tus Johannis adduceretur Johan.v.venit hora ꝛ iaȝ nūc est
quando mortui audient vocem filij dei ꝛ qui audierint viuēt.
Respondebant quod illud intelligebatur de resurrectiōe spi
rituali animarum in baptismo in fide ꝛ obedientia. Illamq̄
iam factam cum diabolo ꝛ pompis eius abnegamus:christo
fide inherentes in baptismate.Quod si cōtra eos argueretur:
vt Paul.ij.ad Corinth.v.arguit dicendo.Si resurrectio mor
tuorum:non est:nec christus ergo resurrexit. Respondetur qꝺ
christus de gratia speciali:quam solus habuit ratione sue di
uinitatis:que nunq̄ separata fuit a corpore eius in sepulchro
nec ab eius anima,in lymbo:nec a sanguine effuso.tunc in cru
ce in terra ꝛ iteꝝ assumpto in resurrectione excitauit se a mor
tuis idem numero propria virtute quod nulli alteri a christo
potest conuenire. Ideo in christo resurrectionē concedunt:in
alijs vero non.Dixi autem hic quod diuinitas nūq̄ fuit sepa
Tho. rata a corpore ꝛ anima ꝛ sanguine intelligendo vnione perso
Orige nali:bene tamen fuit separata vnione integrali nature: qua
hyero- vnione anima vnitur corpori:vt declarat sanctus Thomas.
nimus. tertia parte.qō.lij.Origenes similiter vt adducit hyeroni.ad
Paulus Pammachium contra Johannem hyerosolymitanum episco
pum.Resurrectionem corporum negauit propter illud Pauli
prime Corinth.xv. Caro ꝛ sanguis regnum dei non possides
bunt.Si enim (dicit Origenes)eadem ossa caro sanguis idem
vultus ꝛ membra totiusq̄ corporis particule resurgent in no-
uissimo die:vt simplices ꝛ philosarces idest amatores carniū
dicunt.

Onsequens est dicere quod a nobis sit
comedendum: bibendum: dirigendum:
ducende vxores. Liberi procreandi: ali-
ter enim frustra ibi essent iste potentie.
Item Martion: Appelles: Ualentinus:
Manes salutem tantū tribuerūt anima
bus:corporis vero id est carnis resurre-
ctionem penitus negantes:eam tantum
putatiuam ꝛ fantasticam concedentes.
Frustraq̄ dicunt nos ad exemplum domini resurrecturos.cū
ipse quoq̄ dominus in fantasmate resurrexerit.Et non solum
resurrectio eius sed ipsa natiuitas putatiue magis visa sit q̄
fuerit.Johannes etiam ꝛ Ruffinus dicunt:quod anima cum
Johan- hoc sedum caducumq̄ corpusculum:dei iussione dimiserit:cor
nes. pora humana redibunt ad materie sue antiquas substātias.
Ruffinꝰ Carnes in terram:alitus in aera:aqua in humorem: calor ad
ethera. Nam vnumquodq̄ resoluitur in his ex quibus cōpo-

nitur.vi.phisicorum. Nunquam tamen dicunt eadem corpora in antiquam speciem redire:nec posse ex toto eadem esse que fuerunt. Et ponunt exemplum. Nam si sextarium lactis aut vini mittas in pelagus velisque rursum separare vinum: aut lac: quod fusum fuerat:non poteris. Licet vinum et lac que fuderas non perierint. ¶ Sic dicunt substantiam carnis et sanguinis non perire quidem in originalibus materijs:nunquam tamen in antiquam speciem redire posse. Non ergo dicunt corpora nostra pristinam recipient vtilitatem:vt scilicet carnes: ossa:sanguis et membra resurgant et tonsore egeamus pro vnguibus:libidines estuant:inferiores partes stercora emittant.

Sed aliud nobis erit:ethereum et speciale corpus quod nec tactui subiacebit: nec id oculus videbit:ponderé nō grauabitur:et per lo corum varietatem in quibus futurū est non mutabitur. Hi sunt fere omnes hereticorum in tanta diuersitate de resurrectione corporum errores. Nūc aūt ex sacra scriptura doctoribusque fidelibus ponenda est de dilapsorū in cinerē corporum gñatione vera et catholica sententia:et deinde prescriptis obiectis respondebitur. Ad cuius euidentiam ponitur secundum theologos in iiij. sententiarum distin.xlvij.et.xlviij. hec conclusio vniuersalis. Quod omnes homines mundi:preteriti:presentes:et futuri.boni:et mali cuiuscunque secte:status et conditionis:et etatis fuerint in nouissimo die resurgent cum corporibus suis et reddent de factis proprijs rationem. Que conclusio probabitur rationibus:auctoritatibus et exēplis. Prima ratio sumitur ex anime rationalis conditione. Forma enim que est per se subsistens et ad beatitudinem ordinata per ipsam potentiam et beatitudinem perficitur. Sed anima humana cum sit forma et actus habitudinē habet ad potētiā siue ad corpus cuius est actus. secundo de anima. Ergo vel oportet dicere quod anima remaneat in perpetuum imperfecta cum sit immortalis et incorruptilis quod non est dicendum:quia non solum natura abhorret imperfectum:sed fortius auctor nature:cuius virtute cuilibet nature confertur esse perfectum. Ergo oportet ponere cum vnumquodque naturaliter tendat ad perfectionem suam: quod per resurrectionē aīa iterum suo perfectibili corpori vniatur.

Conclusio vlis pbatur rōnibus. Prima ratio.

Et confirmatur hec ratio inquantum anima est ad beatitudines ordinata. Nam impossibile est quod res aliqua frustretur fine suo etiam secundum naturam. Nam neque deus neque natura faciunt aliquid frustra. Primo celi. et .iij. de anima. Sed anima rationalis ordinata est ad beatitudinem perfectam consequendam quam sine corpore consequi non potest: sicut nec esse perfectum habere potest. Ergo oportet ponere ipsam corporis resurrectionem: si perfectionem anime rationalis volumus saluare. Et propter hanc rationem omnes fere philosophi posuerunt animas aliquando in corporibus reuersuras siue rationabilium siue irrationabilium: vt supra adductum est. Sed Augusti. in .x. de ciui. dei. et Hieronymus dicunt. Quod fas non est quod cum in alijs corporibus anime peccauerint in alijs torquentur. Necem iusti iudicis alia corpora pro christo sanguinem fudisse: et alia coronari. Sed iustorum anime ad illa corpora redibunt: quorum vsu et ministerio virtutes et scientias acquisiuerunt: eleuateque sunt in deum. Meliorum vero ad illa cum quibus et in quibus peccauerunt: vt dicit vbi supra Augustinus.

August.
Hieronymus.

Secunda ratio. Secunda ratio sumitur ex iusta diuina premiatione: nam ad diuinam iustitiam pertinet vnicuique reddere non solum merita aut demerita: sed etiam vbi et in quo meruit vel demeruit. Licet autem meritum et peccatum principaliter anime adscribatur inquantum in ea consistit liberum arbitrium et gratia que sunt causa meriti principaliter: actus tamen bonus et malus imputatur homini soli. Nam actiones sunt suppositorum secundo de anima. Et ideo totus homo iudicandus aut premiandus est. Sed totus homo dicitur. cum partes essentiales scilicet anima et corpus sunt coniuncte. ergo etc. Quod autem anima preueniat corpus in premio paradisi: aut pena inferni: hoc est: quia ipsa etiam preuenit corpus in merito vel peccato. Nam actus anime precedunt actus corporis: et tempore valore. vt dicit Tho. .j. secunde questione septima articulo primo.

Tho.

Tertia ratio. Tertia ratio sumitur ratione innaturalis violentie. Nam violenta perpetua esse non possunt.

Primo de celo. Separatio autem corporis ab anima est violenta quia contra naturalem inclinationem anime quia secundum philosophum anima naturaliter inclinatur ad perficiendum corpus quantum ad actum primum: que est imperfecti ad perfectum: non autem quantum ad actum secundum scilicet perfecti ad perfectionem aliquam secundam: quia hec secunda non est violenta: vt dicit Scotus in quarto. Ergo sequitur quod hec violentia quandoque terminabitur cum anima iterum corpus reformabit. Ex his etiam potest deduci quod idem numero resurget qui cecidit: nam oportet quod illud idem ad finem perueniat quod ad finem factum est et ordinatum. Sed totus homo

Scotus.

…o est factus ⁊ ordinatus ad beatitudinē: ⁊ vltimū finē: ergo
oportet ꝙ idē totus in anima ⁊ corpe ad illū finē perueniat. Itē
…uius principia sunt eadē numero: ⁊ principiatū oportz sit idē nūero.
Sed i resuscitato sunt eadē nūero pncipia: qr materia corpoꝝ ma
net semp eadē nūero: ⁊ silr etiā eadē aia cū sit incorruptibilis: vel
saltē scdm eos q̄ ponūt vnitatē forme substātialis: ergo idē hō re
surget q̄ cecidit. Nunc ponēde sunt autoritates: ⁊ prio platōis: q̄ Plato.
vt refert Augu. xiij. dixit. Qd post cōpletā vltie sphere vel celi stel Augustinus.
lati reuolutionē: q̄ est in. xxxvj. milib⁹ annoꝝ. (Nā in centū annis
celū stellatū mouet vno gradu). Oēs ptes mūdi eodē nūero ineē
reducent: cū ad easdē cās sequātur ijdē effect⁹ dicebat Plato se Plato.
iterū atqꝫ iterū athenis lecturū in eisdē scholis: ⁊ eisdem scholari
bus post innumerabilia secula: sicut retro prolixis interuallis per
innumerabilia secula ibidē ⁊ illis legerat. Et Plotin⁹ sicut refert Opinio
Augu. xxij. de ciui. dei. ca. xxvij. dixit. Sine corpibus in eternū aie plotini.
esse nō psit. Ideoqꝫ post qd̄libet lōgum tēpus sunt ad corpa redi
ture. Et Tertulianus in apologetico capite. xlvij. dicit. Multo ita Tertulianus.
qꝫ dignius creditur hominē ex homine rediturū quēlibet pro quo
libet: vt eadē qualitas anime in eandē restituat cōditionem: quia
ratio restitutionis: destinatio iudicij est. Necessario igitur idem
ipse qui fuerat exhibet vt boni seu cōtrarij meriti iudicium a deo
referat. Hec ille. Itē ⁊ Uergilius dicit in sexto. Has oēs vbi mille Uergili⁹
rotam voluere p annos. Letheum ad fluuium deus euocat: agmi
ne magno: scꝫ immemores: supera vt cōuexa reuisent. Rursus et
incipiant in corpora velle reuerti. Itē Job. xix. ca. dicit. Scio ꝙ re Job. xix. cap.
demptor meus viuit. scꝫ mecū per fidem: ⁊ in nouissimo die de ter
ra surrecturus sum ⁊c. de quo Job dicit hieronymus ad Paulinū Hieronymus.
vt de ceteris sileam resurrectionē corporū sic Job prophetat vt
nullus de ea vel manifestius vel clari⁹ scripserit. Tertiū idē sua
detur exēplis. Nam plante q̄ tempore hyemis vident mortue: ap Nota exempla.
propinquāte sole in vere reuiuiscunt atqꝫ frōdibus: floribus ⁊ fru
ctib⁹ vestiunt. Leones primo nascunt: quasi priuati vita: postea
vero ad rugitū parētum reuiuiscūt. Ursus cū nascit: nō videt ani
mal. sed frustū carnis generatū: qd̄ femina lambēs ad formā veri
aialis pducit. Fenix dū ad seniū post quingētos annos puenerit Aduerte naturam fenicis.
cōstructo nido vel pira ex lignis siccis ⁊ aromaticis: eoqꝫ alis incē
so vel calore solis spōte seipm ingerit: q̄ cōbusta redit in cinerē: ex
quo cinere vermiculus exit q̄ in ipsam auem fenicis iterū postea
cōmutat. In qua si esset eadē aia: q̄ in prima fuerat. tūc esset fenix
quasi eadē nūero de nouo resuscitata. Et vermes ex quib⁹ sericū
fit: iacēt p annū mortui: in vere postea feminaꝝ aut viroꝝ calore
tempato reuiuiscūt. Et refert Esculapius medic⁹ ꝙ cū semel offen Esculapius.
disset duos serpētes ad inuicē preliātes: vnusqꝫ alterū occidisset:
sup̄uenies serpēs delata quadā herba ⁊ posita sup os serpētis mor
tui: suscitauit eū. notataqꝫ herba cū ea tres mortuos suscitauit Fi
liū scꝫ regis mynoys: hypolitū filiū Thesei: ⁊ q̄ndā aliū. Uñ Oui.
xv. methamor. dt. Nec nisi apollineeualido medicamie plis. Red

dita vita foret quam poſtea fortibus herbis. Atq; ope pr[illegible]
ete indignāte recepti. Si ergo natura ⁊ ars pōt vt patet ſupra[illegible]
cta viuificare: quāto magis virtus diuina diſſoluta ⁊ in cinerē re
dacta corpa: iterū poterit reformare: q̄ ſola mortificat ⁊ viuificat:
perducit ad inferos ⁊ reducit: vt inquit pſal. Nunc ad argumēta
Scotus. reſpondemus ad que omnia Scotus in .iiij. ſniarū dicit. Quod lz
interrupta eadē numero: opere nature per motū ⁊ mutationem
operātis redire iterū nō poſſint virtute tn̄ diuina q̄ nō ordie gn̄a-
tiōis naturalis operaꝛ: poterit omnis ⁊ tot⁹ hō iterū idem nume
ro viuificari. Et addit. Scotus ⁊ bene: ꝙ impoſſibilitas hui⁹ euſ
dem numeri reditus: nō eſt ex parte rerū factarum cū inſit eis ea
dem potentia paſſiua ſiue obediētialis. Sed eſt ex pte agētis na
Tho. ture finite: ⁊ ex parte modi viuificādi cū naturalia agētia per mo
Petrus tū ſemp ⁊ mutationem operenꝛ. Tho . aūt cū domino Petro de
de Ta. Taranta in quarto dicūt ꝙ reſurrectio corporū partim erit natu
lis ⁊ partim miraculoſa. Ibi eni tria concurrent. Primū erit cor-
porum reformatio. Secundum erit animarū ac corporū coniun-
ctio. Tertiū erit inſeparabilitas iſtius cōiunctionis. Primū horū
eſt cōtra naturā. i. cōtra curſum nature ⁊ ſolū a deo. Secundū eſt
a natura dico ſecūduz terminū: nō tamē effectiue ſed diſpoſitiue.
Tertiū eſt ſupra naturā. Et ideo cum in reſurrectione corporum
plus ſit de miraculo q̄ꝫ de natura: opꝫ ſimpliciter dicere ꝙ reſurre
ctio ſit miraculoſa: nō naturalis: niſi ſcd̄m quid: ꝓpterea dicūt ꝙ
in illa reſurrectiōe: collectio puluerū: vox tube: ⁊ huiuſmodi: fient
in tpe ſed imperceptibili: ⁊ per motū localem: ⁊ miniſterio angelo
Reſpon- rum: ⁊ hoc erit naturaliter. Reformatio autē corporū: ⁊ cōiunctio
ſio argu partiū eſſentialiū: fiet in inſtanti: ⁊ virtute diuina. Et per hoc pa-
menta. tet reſpōſio ad argumēta. Ad autoritates omniū philoſophorū
dicitur: ꝙ intelligūtur reſpectu agentiū naturaliū virtutum fini-
tarum: ⁊ ſm ordinē generationis naturalis: nō autē reſpectu dei
⁊ eius virtutis: ⁊ eius potētie cui nihil eſt impoſſibile. Ad Salo-
monē dicit: ꝙ loquiꝛ ibi vt contionator aſſumēs perſonā inſipien
tiū. Ad Job etiā dicit ꝙ poſt iudiciū celum quantū ad efficientiā:
⁊ ad influentiā ⁊ motū alterabiꝛ: nō autē quantū ad ſubſtantiā.
Plinius Ad philoſophum etiā ⁊ Auicennā dicit: ꝙ loquūtur naturaliter:
perperā ⁊ reſpectu virtutis finite ipſius nature. Plinius autē ſicut de im-
ſenſit de mortalitate animoꝝ peruerſe ſenſit: ita ⁊ de nō reſurrectione cor
immor- porū dānabiliter tenet. Ad exemplū illorū qui humanis carnib⁹
talitate paſti ſunt: reſpōdet Tho. in .iiij. cōtra gentiles ca. lxxxi. dicēs. Qꝺ
animoꝝ caro comeſta ſi erit neceſſaria ad cōplementū debite q̄titatis co
Tho. meſti: vel ad perfectionē nature ſpecifice humane: vt puta ſi fue-
runt mēbra organica: tunc reſurgēt in comeſto. Si autē caro fuit
de perfectiōe indiuidui tunc reſurget in genito. Unde coſta Ade
reſurget in eua: ⁊ ſemē reſurget in genito ⁊ nō in generāte. Si au
tem q̄s humanis ſolū carnib⁹ fuerit nutritus: reſurget in comeſto:
illud qꝺ traxit a generātib⁹ parētibus: ⁊ qꝺ defuerit: ſupplebitur
Auguſt omnipotētia creatoris. Huic Auguſtinus. xxij. de ciuita. dei dicit.

Absit vt ad resuscitãda corpa vitecꝫ reddẽda nõ possit oĩpotẽtia creatoris oĩa reuocare: q̃ vis bestie vel ignis absumpsit: vel qḋ in puluerẽ ⁊ cinerẽ collapsum: vel in humorẽ solutũ: vel in aurã est exhalatũ. Absit vt sinus vllus secretũqꝫ nature ita recipiat: aliquid subtractũ sensibus nostris: vt omniũ creatoris aut cognitio nem lateat aut refugiat potestatẽ. Hec ille. Ad illud qḋ epicurei: stoici ⁊ Festus philosophꝰ apostolo Paulo in actibus apostolorum dicebãt: patet respõsio ex dictis supra. Ipsis etiam saduceis christus respõdit Luce. xx. Quod in resurrectione: necꝫ nubẽt necꝫ nubenť. Ad illud Phileti ⁊ hymenei respõdit Tho. iiij. contra gentiles vbi supra: qꝫ christus vtrãcꝫ resurrectionẽ pdixit. Spiritualẽ. ibi. Amen amẽ dico vobis: q: venit hora ⁊ nunc est q̃n mortui ⁊c. Corporalẽ vero cũ dixit. Uenit hora in qua oẽs qui in monumẽtis sunt audient vocẽ filij dei. In monumẽtis autẽ non sunt anime: sed corpa. Ad illud quo se Origenes tuebať qꝫ caro ⁊ sanguis regnũ dei nõ possidebũt. dicit qꝫ ibi accipiť caro pro homine carnaliter viuẽte: qui dei regnũ nõ possidebit. vt dicit Tho. in cõmentario super Paulũ. Et lꝫ potẽtie sensitiue corporũ glorificatorum habebũt eorũ actum ⁊ obiectũ: vt adducetur infra. Nõ tamẽ pter hoc necesse erit: qꝫ comedãt ⁊ bibãt sed sufficit qꝫ habeant saporũ iudicium. Nec erũt ibi liberi: q: ibi nõ erunt matrimonia. vt dictũ est. Quod vero Marchiõ ⁊ Appelles dicũt christũ in fantasmate resurrexisse est falsum. Nam spũs carnẽ ⁊ ossa nõ habẽt sicut christꝰ se ostẽdit habere. Luce vltimo. Et qḋ Johãnes ⁊ Rufinus dicũt. De resolutione corporũ in his ex quibꝰ cõposita fuerant: cõcedimus. Quod vero eadẽ numero redire nõ possunt virtute dei: negandũ est. Postremo ad id qḋ dicũt. si resurrectio erit: corpꝰ nostra pristinã recipiẽt vtilitatẽ inquãtũ erit: necesse qꝫ humores scꝫ sanguis: cholera: phlegma: melãcolia: sudor: vrina: semen: resurgãt erit etiã necesse libidines efluãt: vngues precidanť emitãtur stercora ⁊c. Ad hec respõdetur: qꝫ in hoĩe est duplex humor. Quidã supfluus ipsi corpori sicut sudor: vrina: stercus: semẽ qḋ emittiť per actũ gñationis. Lac p actũ nutritiue potẽtie: ⁊ nulles talis humor resurget eo qꝫ nõ sunt de pfectiõe resurgẽtis. Est alius humor qui nõ est supfluus ipsi indiuiduo: sed ad pfectionẽ ordinať: vt sanguis ⁊ alij humores tres: ⁊ hi resurgẽt. Nã post resurrectionẽ singule partes corpis stabiliẽtur in formis suis. vt dicitur in quarto sentẽtiarũ. Ungues aũt ⁊ capilli resurgẽt nõ tãcꝫ principalr intẽta sed secũdario: inquãtũ aĩa vteť illis ad cõseruationẽ pncipaliũ mẽbrorũ scꝫ pedũ capitis ⁊ manuũ. Nec erit necesse post iudiciũ vngues pcidere ⁊c. q: hec oĩa nũc fiunt motu pmi mobilis: qui tũc cessabit: nõ naturaliter vt quidã dicũt: sed diuina volũtate: qua sicut nũc moueť p influẽtiã mouẽtis intelligẽtie: sic tũc impio dei cessabit eiꝰ motꝰ p cessationẽ intelligẽtie a mouẽdo.

Tertia questiũcula est. Cum resurrectio corporũ scdm fidẽ in fine mũdi sit futura: queriť si verum sit qꝫ mũdus q̃nqꝫ habeat terminari. Ad quã r̃ndendo dr: qꝫ sicut de punci-

Luce. xx.

Respõsi. ad obiectionem origeñ. Tho.

Respõsio.

plo durationis mũdi diuersa a fide catholica philosophi sense
Aristote rũt. Ita de fine ipsi⁹ ꝛ termio varia voluerũt. Aristoteles cũ vt
les. ceteros ptereamus ſm qd sancti ei imponũt cõmẽtatores expo=
nũt ꝛ verba ei⁹ ptẽdunt in hũc errorẽ dilapsus est: q posuit mũ=
dum ab eterno ex nihilo creatũ perpetuoqꝫ ꝛ in infinitũ duraturꝫ
Albert⁹ vt ptꝫ in lib. de natura deorꝫ. Et idẽ fatet dñs Albertus in com=
mento octaui phisi. Primã aũt partẽ de eternitate mũdi a parte
ante probant Aristotelẽ tenuisse sic. Nã primo phisicorꝫ dicunt
Aristotelẽ ponere naturã esse ingenitã. Et primo de celo mũduꝫ
esse ingenitũ: sed ingenita semp fuerunt: ergo vniuersitas reruꝫ
Argu= ſm Aristotelẽ nõ incepit esse. Itẽ sic arguebat (vt dicũt) Aristot.
mentuꝫ. viij. phisi. Nihil de nouo incipit moueri nisi per hoc q mouẽs vl
Aristot. mobile aliter se hẽt nunc q̃ꝫ prius. Sed q aliter se hꝫ nunq̃ꝫ pri⁹
mouet ergo ante oẽm motũ de nouo incipientẽ fuit aliqs motus
ergo motus semp fuit: ergo ꝛ mobile: q: motus nõ est nisi in mo=
bili. iij. phisicorũ. Et cũ contra Aristotelẽ adduceret. Si mundus
fuit ab eterno: ergo gñatio fuit ab eterno: ꝛ sic infiniti homines
precesserunt: ergo infinite incorruptibiles aie ꝛ infinite circulatio
nes solis: mũdo existente ab eterno pcesserũt ergo erit ponere in
finitum in actu ꝛ infinita continget ptransire que sunt in philoso
phia absurda. Uel nunq̃ꝫ continget deuenire ad circulationẽ ho
diernam. Itẽ in q̃libet circulatione deus potuit creare vnũ lapi=
Respon dem ergo erũt infiniti lapides remanentes ꝛ cũ isti lapides pos
sio ad p sint adinuicẽ cõiungi erit infinitũ nõ tñ ſm multitudinẽ: sed etiã
mum ar secundũ magnitudinẽ in actu. Ad hec forte sic rñdisset Aristote
gumen= les ꝛ ad primũ argumẽtũ sic. Qd posita eternitate mũdi nõ sunt
tum. infinite aie in actu cũ infideles teneant animorꝫ mortalitatẽ. Itẽ
Algezel cõmentator ꝛ Algazel. ij. metha. posuerũt nõ esse impossibile in
finita per accidẽs esse in actu: adhuc rõ nõ cõcluderet: q: sic ani
ma esset creatura vt supponit. Impossibile est aũt q aliqd geni=
tum sit eternũ q: eterno nihil est prius. Oẽ ẽo genitũ vniuersa
liter pcedit aliqs mot⁹ duratiõe ꝛ tpe per ɔñs gñatum in tẽpore
Ad secũ determinato gñatur ꝛ sic nõ fuissent infinite aie in actu. Ad scdm
dum. diceret q nõ fuissẽt infinite circulationes cũ vna cõtinua sit illu=
minatio: ꝛ vnus dies ꝛ per ɔñs multe in potẽtia. Rõ aũt vnitatis
circulationis ꝛ vni⁹ diei: ꝛ vnius illuminatiõis: est vnitas mot⁹. Sꝫ
q multi dies dicant ꝛ multe illuminatiões hoc est ex parte nra.
q: de illuminatiõe iudicam⁹ ſm hemisperiũ nrm: vbi apparet il=
luminatio qñqꝫ sic: qñqꝫ nõ ppter diuersam interpositionẽ corpo
ris opaci ad solẽ. Ad illud ẽt de lapidib⁹ dicendũ: q nõ valet: q:
tu vnũ ponis: ex quo sequit impossibile: nã tu ponis illã cõtinuã
circulationẽ: que actu ꝛ realiter est vna actu diuisam ꝛ infinitam
qd est impossibile cũ ipsa sit diuisibilis in potẽtia. Et ponis secũ=
dum imaginationẽ tuã infinitos dies ꝛ hoc inconueiẽti posito
oportet concedi qd sequit: q: vno incõueniẽti dato alia sequũtur.
Tho. aũt in de potentia questione tertia articulo decimo defen
dens Aristotelem dicit. Posuit Aristoteles mundum semp fuis=

... ex consideratione illa qua intelligitur exitus vniuersi esse
deo: sed ex illa qua agẽs particulare incipit operari per motũ.
Et qꝛ ante quelibet motũ est motus: ex hoc posuit mũdum eter=
num disputatiue. cõtra Anaxagorã ⁊ Empedoclẽ: vt ptz octauo
phisicorũ ⁊ non demõstratiue. Et in prima parte questione qua=
dragesima sexta articu. primo. dicit nõ põt ꝓbari demonstratiue
mundũ semꝑ fuisse. Nec rõnes quas adducit Aristoteles ad hoc
sunt demonstratiue simpliciter sed ſm qd. s. ad ꝯdicendũ rõnibꝰ
antiquorũ ponentiũ mũdum incepisse ſm quosdã modos in ve=
ritate impossibiles: videlz aut per concursum athomorũ vt dicit
Democritus: aut per ignẽ aut per aquã ⁊c. Et hoc apparet (dixit Demo=
Tho) ex tribus. Primo qꝛ tã in octauo phisicorũ ꝙ̃ in primo de ce critus.
lo ꝑmittit quasdã opiniones videlicet Anaxagore: Empedoclis:
⁊ platonis. contra quos induxit rõnes contradictorias. Secundo
quia vbicunqꝫ de hac materia loquitur inducit testimonia anti=
quorũ: qđ nõ est demonstrantis: sed ꝓbabiliter suadentis. Ter=
tio qꝛ ipse expresse dicit in primo thopicorũ: ꝙ q̃daz sunt problem
mata dialectica de quibꝰ rõnes non habemus: vt vtrum mũdus
sit eternus. Et respõdit Tho. ibidem duobus argumentis addu
ctis contra Aristotelẽ in opponendo dicẽs ad primũ ꝙ in primo
phisicorum probat Aristoteles naturam esse ingenitam propter
hoc: ꝙ non hz subiectuz de quo sit. Et in primo de celo probat ce
lum ingenitũ quia celum non habet contrarium ex quo genere=
tur. Unde patet ꝙ per vtrũqꝫ non cõcludit nisi ꝙ materia et celũ
nõ inceperũt per gñationẽ ⁊ motum naturalez quomodo gñabi=
lia ⁊ corruptibilia: vt quidã ponebant precipue de celo. Nos au=
tem dicimus ꝙ materia ⁊ celum producta sunt in esse per crea=
tionem. Ad aliud argumẽtũ dicit idẽ ꝙ primus motor semꝑ eo=
dem mõ se habuit. primũ aũt mobile nõ semꝑ eodẽ mõ: qꝛ cepit
esse cũ prius nõ fuisset: sed hoc nõ fuit per mutationẽ sed ꝑ crea=
tionẽ: que nõ est mutatio: cuz nihil preexistens presupponat: sed
dicat quãdam relationem ad creatorem tanqꝫ ad principiũ sui
esse. Et Bonauentura distinctione prima secundi libri dicit. Qui= Bonauẽ
dam moderni dicunt Aristotelẽ nõ intendisse probare munduz tura.
omnino nõ incepisse: sed ꝙ nõ inceperit motu naturali. Sz quic=
quid Aristoteles senserit: ⁊ ceteri philosophi de eternitate mun=
di. nihil ad nos christianos: qui munduz cepisse in tẽpore fide te
nemus: magis ꝙ̃ rõne aliqua demõstratiua. Unde ⁊ articulus fi
dei dicit. Credo in deũ patrẽ omnipotentem creatorem celi ⁊ ter
re. Articuli autem fidei demonstrari nõ possunt. quia fides est de
non apparentibus. ad hebreos vndecimo. Probabiliter autem
mundum incepisse sic potest suaderi. Nam sic se habet deus ad
causalitatem omnium rerum: sicut artifex ad artificiatũ. sed arti
fex est causa omnium artificiatorum per voluntatem ergo simi=
liter deus est causa rerum. Modo certũ est ꝙ volũtas nũqꝫ neces
sitat ad agendũ aliq̃d vel volendũ nisi respectu in quẽ naturali=
ter inclinatur: vel respectu eoꝝ sine quibus finis haberi non põt.

Finis autem diuine voluntatis est sua bonitas:que ab a.. dependet:ergo nec est necessarium cum extra se aliquid vel. go nec creaturarũ productio similr fuit necessaria Congruum tamen fuit ꝙ ipse mũdus in tẽpore produceretur:quia per hoc magis ostendit diuina perfectio.Cum enim nihil possit esse sui ipsius causa: sed omne quod de nouo incipit esse:acquirit esse ab alio:ex eo ꝙ ponũtur omnes creature quãdoq nõ fuisse:ostẽditurq ꝓdierint ab aliquo principio primo quod est deus.Si autem ita semper fuissent:non fuisset ita euidens ipsas a deo creari:ergo cõueniens fuit mundũ

Augu. in tẽpore fuisse creatũ.Hoc primo testatur Augu.xi.de ciui.c.iiij. dicens:ꝙ deus fecerit mundum:nulli potius credimus quã Moysi ꝓphete per quẽ locutus est deus dicens.In principio creauit de⁹ celũ ⁊ terrã:per quẽ locuta est sapientia dei:per quẽ facta sunt oĩa: que in aĩas sanctas se trãsfert amicos dei ⁊ ꝓphetas constituit: atq opera sua sine strepitu intus enarrat.Loquũtur quoq prophetis angeli dei qui semp vident faciẽ patris volũtatẽq eius:qui

Grego. bus opus anũciant.Et gregorius in omelijs sup Ezechielem dicit.

Moyses propheta de preterito. Quidã ꝓpheta est de preterito:sicut est Moyses:qui ꝓphetauit dicens.In ꝑncipio creauit deus celũ ⁊ terrã.In quo nouitas mundi tradit.Et Joh.xvij.Clarifica me pater apud temetipsum claritate quã habui priusq mundus fieret.Et Macrobius de somno

Macrobius de somno Scipionis. Scipionis.lib.ij.dicit ad hoc.Quis nõ hinc existimet ipsum mundum cepisse ⁊ nec longã retro eius etatem: cũ ab hinc vltra duo retro annorum milia de excellentiũ rerum gestarum memoria nec greca quidẽ extet hystoria. Nam supra Ninũ nihil in libros preclare redactũ est.Si enim ab initio immo ante initiũ fuit mundus: cur per innumerabiliũ seriem seculorum nõ fuit cultus quo nunc vtimur inuentus?Nõ literarũ vsus quo solo fulcitur eternitas huiusmodi omnia videtur eternitati repugnare:dũ opinari nos faciunt certo mũdi principio paulatim singula queq cepisse. Hec ille.Nunc vero videndũ est quid de fine mũdi philosophi senserint: ⁊ quid christiani secũdum fidẽ catholicam de eo debeãt firmiter

Opinio philosophorum de fine mundi. credere.Pro quo primo sciendũ.Quod oĩs fere philosophi excepto (vt diximus) Aristotele cõcorditer cõflagrationẽ ⁊ finẽ mundi huius ꝯfessi sunt.In modo vero finis ⁊ termini eius varia fuerũt opinati.Nam Plato ⁊ Pithagoras posuerũt hanc partẽ elementalem mundi post triginta sex mille annos solui debere : atq ite

Plato Pythagoras. rum post cunctis eius repetitis partib⁹ debere reformari. Rationem autẽ triginta sex miliũ annorũ assignant sic. Nam dicunt ꝙ omnis dispositio celi ⁊ orbiũ celestium naturaliter in tanto tẽpore finitur.Luna enim cõplet cursum suũ in vno mẽse. Mercurius et Venus in minori tempore vnius anni.Sol in vno anno terminat motũ suum.Mars in duob⁹ annis.Jupiter in duodecim.Saturn⁹ in triginta.Primũ mobile idest celũ christallinũ siue aqueũ a diaphanitate dictũ:terminat girum suũ in.xxiiij. horis. Celum autẽ stellatũ id est firmamẽtum infra primũ mobile cõplet cursũ suũ in.xxxvj.mille annos.Nã in centũ annis mouetur vno gradu: vt dicunt

dic[illegible] astronomi. Dicũt ergo plato ⁊ pythagoras ꝙ mũdus ter
minabitur cũ omnes celestes supradicti orbes cursus suos termi= Plato.
nabunt. Incipiẽdo ab illo instanti quo creatũ est firmamentũ. qđ Pytha=
fuit in equinoctio vernali. i. viij. kalẽdas aprilis: die dominico: lu= goras.
na existẽte plena añ vrbẽ cõditã q̃tuor mille q̃dringẽtis quadra=
ginta annis: añ incarnationẽ ẜm hebreos ⁊ hieronymũ. ter mili=
bus nõgẽtis triginta sex. Scđm bedã: quinq3 milibus centũ nona hierony
ginta nouem. Cumq3 iterũ virtute infusa in substantijs celorum mus.
omnes celi partes redibunt ad suũ locum prime creationis: tũc di Beda.
cunt: omnia generabilia ⁊ corruptibilia eadẽ numero: que fuerũt
virtute corporum celestiũ. reuertentur. Sed hanc opinionem Au=
gustinus. xij. de ciuita. dei. capi. xiij. confutat dicens. Quod philo= August.
sophi qui sic tenent putãt non qđ sciunt: sed quod volunt. Sciunt
eñ ꝙ naturaliter a pura priuatione ad habitum nõ est regressus:
ideoq3 sic aduersus eos concludit. Absit a nobis vt ista credamꝰ.
Sicut eñ semel Christus pro nobis mortuus est: ⁊ resurgẽs am=
plius nõ moritur. Ita ⁊ nos post resurrectionem semper cũ domi
no erimus. Cui modo dicimus qđ sacer admonet psalmꝰ. Tu do=
mine seruabis nos ⁊ custodies a generatiõe hac in eternũ. Empe= Empe=
docles agrigentinus cũ Anaxagora dixerunt: amicitia elemento= docles.
rum mundũ fuisse solutũ. ⁊ infinities lite eorũ ⁊ dissonãtia fore re Anaxa=
petendum. horum opinionem philosophus. viij. phisicorũ repro= goras.
bat Eraclitus (teste phõ. j. phisi.) posuit ignẽ mũdij principiũ: ⁊ vt Eraclitꝰ
finis principio responderet dixit eundẽ igne terminãdum: vt p3.
iij. phisi. Sed hic sicut de principio mundi errauit: sic de fine eius
male dixit. Nõ eñ ex igne sed ex nihilo deus creauit mundũ ⁊ ter
minabitur nõ quo ad partes essentiales. s. celos: angelos: substan
tiamq3 elementalẽ: sed quo ad aliquas eius partes accidentales
elementorũ. s. indiuidua specierũ ⁊ motum celorũ: vt in libro de ce
lo declaratur Seneca li. naturaliũ questionũ de mente Empedo= Seneca.
clis dixit: arsurã esse terram naturaliter: cũ vniuersa sidera conue=
nient in signo cancri: sc3 de mense Junij: ex cõcursu. sc3 calidorũ ⁊
siccorum: sicut ex cõiunctione planetarũ humidorum ⁊ frigidoru3
factũ fuisse dicit diluuiũ tempe noe: cũ vniuersa sidera cõuenerũt
in capricorno de mẽse septẽbris. Sed dñs Petrus de tarãta. ⁊ Ri= Petrꝰ de
chardus in. iiij. snîarũ. d. xlviij. dicunt. Qđ nec cõcursus humido= taranta.
rũ ⁊ frigidorũ fuit cã necessaria diluuij tempore noe: sed bene con Richar=
grua. Nec etiã causa termini mundi: per ignẽ dispositio: siue con= dus.
cursus calidorũ ⁊ siccorũ: erit causa necessaria sed congrua inquã
tum purgationem ignis: purgaturi in fine seculorũ ipsum mundũ
precedet vehemẽs siccitas naturaliter generata: cõgrua igni: pro
ducẽdi ad nutũ dei ad talẽ effectũ. Ari. (vt supra. nunc diximꝰ vbi Aristote
sibi imponitur) dixit mũdũ perpetuo duraturũ: ea ratione qua in les.
de celo ⁊ mundo. dixit ingenerabile ⁊ incorruptibile adinuicẽ con
uerti. Sed in contrariũ est: qr. xij. metha. dicit. Quod prima causa
mouet in rõne amati ⁊ desiderati: ac si diceret ꝙ intelligẽtie mo=
uẽtes celũ ex desiderio: ⁊ amore quẽ habẽt obediẽdi prime cause:

sicut nunc obediunt in mouendo:sic semper obedient in desinen=
do mouere.Fuerunt ⁊ alij qui de formandū orbem:licet nō causis
naturalibus:sed diuine cōmitterent volūtati.Tentarūt tñ auda=
ci ꝑsumptiōe sub diffinitis ac certis tēporibꝰ illā prescribere.Nam
Lactan= Lactātius lib.vij.diuinarū institutionū post sextū cōclusum mille
tius. nariū:mundi cōsumationē posuit.Alij ꝟo quadringētos annos.
Alij quingētos.Nōnulli tot annos a salute quot antea fluxerant
posuerūt.Nōnulli mille ab ascēsione dñi vsqꝫ ad vltimū aduentū
Abbas posse cōpleri dixerūt.Quidā de spiritu ꝓphetie aliqd habere pre
Joa. sumētes:vt abbas Joachin.Et quidā moderniores ipsorū calcu=
lationibꝰ inherētes ante finē.vj.millia annorū vel circa stulte cō=
plendū mundū expectabāt.Quoꝝ omniū error:qꝛ maximus est ⁊
Paulus sermo eoꝝ serpit:vt cācer.Idcirco eos Paulꝰ Thessalonicensibꝰ
scribēs ait Nemo vos seducat.vllo modo quasi instet dies dñi ⁊c.
August. Que verba tractās Augu.dicit.Triū de mūdi termino dicentiū.
Primus ꝙ dies dñi ꝓpe sit.Alter ꝙ longe.Tertiꝰ:nescio deꝰ scit.
Primus plꝰ ꝗꝫ secūdus errat.Tertiꝰ vero cū christo cōcordans in
viā cōstitutus est veritatis.Nos igit̃ christiani omissis litigatori=
bus furiosis ac ptinacibꝰ phōꝝ ⁊ hereticoꝝ turbis:veniamus ad
theologos datores simplicis ꝟitatis.Et ad sacras scripturas:nō
humana industria:sꝫ spiritꝰ scti instinctu cōscriptas.Et primo di=
camus:⁊ cōfiteamur ꝙ mūdꝰ trāsibit ⁊ cōcupiscētia eiꝰ.pme Joh.
ij.Et ꝙ celū ⁊ terra transibūt.Luce.xxj.Mar.xiij.⁊ Mat.xxiiij.Et
ꝙ mūdi terminꝰ:erit effectus nō nature:sed spūssancti.Dicamus
scdo ꝙ instrm cōflagrationis mūdi erit maximꝰ ignis:nō ex con=
cursu naturali calidorū ⁊ siccoꝝ generatꝰ:vt dixit Seneca.aut ex
cōcursu igniū superiorū ⁊ inferioꝝ:vt dixerūt alij.Nec succendet̃
ignis ille:ex reflexione radioꝝ solariū:in corpibus terrestribꝰ na=
turaliter solidis:sicut fit ex reflexione solis:ad speculū concauū et
ꝓpinquū.Nec ex relaxatiōe sphere ignis:que virtute celi detinet̃
nūc ne fluat.Sed erit ille ignis volūtate ⁊ virtute dei supernatu=
raliter causatꝰ:qui sicut in ṗncipio mūdi tpe noe:destruxit seculū
diluuio aquaꝝ:ad purgandum ardorē cōcupiscētie ⁊ luxurie.Ita
iterū genꝰ humanū ⁊ mūdū:destruet ꝑ ignē ad purgandū frigus
malitie ⁊ auaritie cōtra charitatē:vt sic purgatio mūdi fiat ꝑ con=
traria.Dicamꝰ ⁊ tertio:ꝙ qꝛ diximꝰ cōsummatio mūdi nō depen=
det a causa naturali:sed a volūtate diuina.idcirco nō pōt certitu=
dinaliter sciri tps finis eiꝰ.Propterea christꝰ interrogātibus disci
Actuū.j. pulis de tpe dixit Actuum primo.De die illo ⁊ hora nemo scit.Et
Luc.xij. Luc.xij.inqt.Estote parati qꝛ qua hora nō putatis filius hois ve=
Math. niet.Et Mat.xxv.Nescitis diē neqꝫ horā.Et Mar.xiij.Uidete vi=
xxv. gilate ⁊ orate nescitis eñ qñ tps sit.hinc Tho.in de potētia.q.v.
mar.xiij. ar.vj.in hāc partē cōcludēs ait.Finis mūdi cū a pura dei volūta=
Tho. te depēdeat:naturali cognitiōe sciri nō pōt.Cūqꝫ cōpleto numero
Grego= electorū sit finiēdus:vt dicit Greg.Cuiꝰ cōplexio:executio est qdā
rius. diuine ṗdestinatiōis:nō poterit nisi xpo reuelari:ꝑ quē quodāmō
August. huāni gñis ṗdestinatio adimplet̃.Et Aug.xviij.de ci.dei.ca.xlij.

in hac cōclusionē dicit. Frustra igit̄ annos qui remanēt. huic seculo cōputare ac definire conamur: cū3 hoc scire nō esse nostrum. Et Marcus astruat dicēs. De die illo ꝛ hora nemo scit neqꝫ celoꝝ angeli aplīos etiā doctores futuros mūdi omnesqꝫ de hac re calculātes: digito resoluit acquiescere iubet ille qui dixit. Nō est vestrum noscere tempora vel momenta: que pater posuit in sua potestate. Hec Augu. vbi supra. Marc⁹.

Quarta questiuncula est. Si mūdo vel alicui creature repugnet simplr̄ esse ab eterno. Ad quā respōdetur simplr̄ negatiue: et ratio est: qꝛ si hoc repugnaret creatore hoc nō posset esse: nisi altero duorū modorū: qꝛ aut oporteret ꝙ causa agēs necessario precederet effectū suū. ꝛ sic effect⁹ nō esset coetern⁹ cause agēti. vel qꝛ oporteret ꝙ nō esse ipsius effect⁹ necessario precederet suū esse. Sed neutro. istorū modorum pōt repugnare creature esse ab eterno: vt probabo: ergo. Primū autē probo sic. Nā nulla causa ꝓducens effectū suū subito precedit effectū suū duratione: sed de⁹ est agēs nō per motū sed in instāti ꝛ subito: ergo nō est necessariū ipsum precedere suū effectū necessario. Maior ptꝫ in omnibus mutationib⁹ subitaneis. Nā statim ad presentiā solis causatur in instāti illuminatio in aere. Et statim ignis cū incipit ascēdere sursum calefacit. Minor etiā patet de se. ergo. In causis aūt nō agentibus subito: sed per motū oportet agens precedat duratione effectū suum: qꝛ semper principiū motus: effectū ꝛ finem ei⁹ precedit duratione. Nec etiam nō esse effectus necessario precedit duratione suū esse: qꝛ cum dicitur aliquid fieri ex nihilo. hec ꝓpositio ex nō designat causam materialem: sed tantum ordinē: vt patet manifeste bene perscrutanti. Questio Rñsio.

Quinta questiūcula est. Si aīa moriente hoīe desinat informare successiue: partē post partē corpis: an forte oēs partes simul in eodē instāti informare desinat. Ad quā rñdet affirmatiue. s. ꝙ aīa moriēte hoīe desinit informare successiue partē post partē. Et rō est: qꝛ aīa nō desinit informare materiā sibi subiectā: nisi dispō ipsi⁹ quā ad opōes req̄rit: sit irreformabilr̄ p naturā corrupta. Cū aūt corruptio dispōnis hmōi reperiatur primo fieri in partibus remotioribus a corde: in quo est fons virtutis vitalis. Ergo habetur ꝓpositū. Huic cōclusioni cōsonat primo ꝙ in moriēte: pedes primo reperiūtur frigidi: calore spiritib⁹ destituti: deinde man⁹: ꝛ ita deinceps successiue vsqꝫ ad cor. Cōsonat scdō illud cōe dictuꝫ phōꝝ: ꝙ inter mēbra corporis: cor primo viuit: ꝛ vltimo moritur. Quod si contradicatur. ꝙ proportionabiliter ita debet esse in vltima de animatione corporis humani sicut in prima eiusdē animatione: sed in prima animatione corporis aīa informat omnes partes corporis simul. Nam a primo instanti animationis embrionis incipit corpus secundum omnem partem que sensum habere solet: vegetari ꝛ sentire: licet Questio Rñsio. Cor est primum viuens ꝛ vltimuꝫ moriēs.

imperfecte: ergo similiter in deanimatione vltima corporis q̄ humani dz anima desinere informare in vno aliquo instāti omnes partes corporis simul. Ad hoc rn̄detur φ non est simile in prima ⁊ postrema deanimatione corporis. Nā prima animatio partiū corporis est naturalis: ⁊ ēt dispositio materie: vt informet ab anima intenta est a natura. Sz separatio ⁊ animatio partiū corporis: non est per se a natura intenta: sicut nec inductio indispositionis ad quā separatio aīe sequit. non fit secundum ordinem ⁊ iudicium nature: ergo ⁊c. Propter tamen ea que nūc dicta sunt: diligenter est sciendū φ processus corruptionis hominis ad quez sequit separatio anime: sit ecōtrario ꝓgressui hominis ad vitaz progressus eñ ad vitā incipit in homine: ab exercitio operationum anime vegetatiue in embrione. secūdo sensitiue. tertio intellectiue siue rōnatiue: vt dicūt philosophi naturales. ꝓgressus autē corruptionis cōtrarius est q: primo desinit vsus rōis. scđo actꝰ sensationis. ⁊ tertio opus vegetationis. Hec henricus de Assia. super genesim.

Henricꝰ de assia.
Questio
Rñsio.

Sexta questiūcula est. An possit cōtingere φ corde iā mortuo: aīa adhuc informaret aliquā aliā partem: vel aliud mēbrū corporis. Ad quā sic rn̄det: φ cū cōplexio fixa ceterorum mēbrorū corpis nō dependeat a corde: nulla repugnātia videt φ complexione cordis corrupta: adhuc in aliqua parte alia corporis: possit esse cōplexio: fixa sufficiēs vniōi aīe ad partē illā. Nā sicut cōtingit sepe occultū esse cecū irrecuperabiliter ⁊ tñ aīaz adhuc totā materiā eiꝰ informare. Sic vr̄ etiā φ aīa informare possit aliquā corporis partē lz sic discrasiata esset φ aīa operationes vegetatiuas in ea exercere nō posset: q: pfectior requiri videtur cōplexio ad exercendū vitalē operationē φ̄ ad solā ipsius aīe ad corpus vnionē. Et ita stat cū cessatione operationū vegetabilis ⁊ sensibilis aīe in toto corpore φ anima adhuc informanter inhereat corpi: ⁊ ita hoiem adhuc mortuū nō esse p solutionem vnionis informatiue ad corpus. Illi aūt q̄ dicunt φ q̄cito corrupta est irreformabiliter dispositio corpis vel ptis eiꝰ aut cordis: vel alteriꝰ mēbri principalis sine cuiꝰ operatiōe nō stat vitā continuari (vt puta de operationibꝰ aīe vegetatiue) tā cito aīa desinit informare totū corpus qualitercūq̄ alia mēbra fuerint disposita. Isti tales respiciūt ad regularē ꝓcessum hoīs ad mortem: vel respiciūt solū ad id qđ in plurimū cōtingere solet in morientibus cōiter eñ in illis videt cor vltimo mori. Ex qua conclusione siue opinione sequit hoc corolarium: φ nō semp q̄ vulgari existimatione habet mortuus sit simpliciter mortuus: q: ad cessationem sensus ⁊ motus cordis non sequit semp deaīatio corporis. Sz pōt contingere φ post illā cessationē qñq̄ p magnū tps maneat vnio informatiua aīe ad corpus ⁊ ita cōtingere pōt φ qñq̄ homo viuus sepelitur in sepelitione mortuorū qualiter tempore pestilentie fieri consueuit. Pōt ēt nōnūq̄ ex aliqua cā accidētali

cõtingere q in homine sano cessat anhelitus & oīs motus & sensus longo tēpore vt per diē vel circa ita vt oīno mortuus appareat. Jmo aliqs pōt sic in naturalibus dispositus esse q ad aliquē plācitū vel cōtēplationē fortē spiritib⁹ ad intra retractis iaceret simillimus mortuo. Sicut beat⁹ Augu. narrat in libr. de ciui. dei. De quodā pr̄sbytero. Ergo nisi cā subsit: nō est festinādū aut pcipitāter agendū in sepeliendo mortuos. ne contingat sepelire viuos. hec henricus de Assia vbi supra. Augu.

Septima qstiūcula est. Aia exiēs de corpore naturaliter ad quā differētiā positiōis exeat: sursū vel deorsum: dextrū: an sinistrū: aū vel retro? Ad quam rñdet q lz cuiuslibet moriētis aia cito desinit corpus informare naturalib⁹ suis derelicta poti⁹ iret in supremā partē celi: cū naturaliter appetat loca supiora vniuersi: put tñ ducit vł trahit ab angelis bonis vel malis: aīe saluādorū plene purgate directe vnnt sursum: & dānādorū directe deorsum. anime saluandorū nō plene purgate directe exeunt a dextris ad purgatoriū: & dānādorū a sinistris in infernū. hec ille vbi supra. Questi. Rñsio.

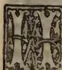

Octaua qstiuncula est. Aia exiēs de corpore ad quos terminos vadit naturaliter: an de luce ad tenebras: vel de tenebris ad lucē: de gaudijs ad tristitiā: vel de tristitia ad gaudia. Ad quam sic rñdet q aīa rōnalis postq desijt informare corpus vł post solutionē vnionis ipsi⁹ ad corpus dupl'r pōt intelligi de luce ad tenebras vł de tristitia ad gaudiū trāsmutari: aut scz de trāsmutatione fm intellectū: aut de trāsmutatione fm affectum. Si loquamur primo modo dicit: q platonici q posuerūt corpus quasi carcerē aīe impedientē ei⁹ pfectā cognitionē: quā fm se in sua puritate naturaliter apta nata est habere. Ipsi dicūt q aīa de separatione eius a corpore nō tristat: sed poti⁹ gaudet quēadmodū incarceratus gaudet qñ liberat a carcere sibi graui & obscuro: ad quē vt dicūt non relinquit penitus appetit⁹: vel illa inclinatio redeūdi. Et pp̄ter hoc vnū valde philosophi auertebant a resurrectione mortuorū per reunionē aiarū ad corpora q: per eā credebāt aīas impediri a pfectiore cognitiōe earū. Et hos platonicos sectatus est: vt apparet Cicero circa fnīam libri de senectute vbi ita dicit introducēs Cirū maiorē in morte filios alloquētē. Mihi nūq psuaderi potuit filij aīas dū in corporib⁹ essent mortalib⁹: viuere: et cū exijssent ex his emori. Nec vo tñ animū esse incipiētē: cū ex incipienti corpore euasisset: sed cū oī admixtione corporis liberat⁹ purus & integer esse cepisset tūc esse sapientē p quo persuasionē adducēs inquit. Uidetis eñ nihil morti esse tā simile: q somniū in quo dormiētiū animi maxie declarāt diuinitatē suā. Multa ei cū remissi & liberi sunt: futura pspiciūt. Ex quo intelligit quales futuri sint cū se corporis vinculis relaxauerint. hec ille. Theologi aūt qtū ad hāc trāsmutationē fm intellectum aīe separate a corpore dicerēt cū platonicis q exit⁹ aiarū de corporib⁹ relictarū Questi. Rñsio. Cicero l lib. de senectute.

suis naturalibus est quasi recessus de regione caliginis ad regionem lucis:vel quasi abscessus de vmbra ad lucem clariorē:non qr ereant corpus impediēs earū cognitionē:sed qr intrant modū cognoscendi intellectuū separatorū:nō tñ plenū quantū ad omnia: cū anima sit infima species in genere intelligentiarū:sed partialē: quomodo forte ⁊ seipsas sicut ⁊ res circunstantes clarius cognoscunt:q̄ in corpore cognoscere potuerint.Et notāter dixi:q̄ anime exute nō habent plenū modum cognoscendi intellectuū separatorum.qr si haberent:mox exute scirent se esse in charitate vel nō:ex suis naturalibus.Nā quelibet intelligentia separata vr̄ primo reflecti super se:intuitiua visione.Nec cōcedunt theologi q̄ anima exuta nō habeat naturalem inclinationē ⁊ appetitum reunionis ad corp⁹ ꝓpriū:qr iterū impediref a pfecta cognitione:vt platonici imaginantur.Sed dicūt q̄ cuilibet anime exute remanet naturale desiderium reunionis ad corpus:qr anima naturaliter est forma:⁊ per consequens naturaliter determinata ⁊ inclinata ad formandū subiectum sibi proportionatū.Nec etiā concedunt q̄ anima esset in corpore tanq̄ in carcere:quia anima naturaliter illud sibi determinat:tanq̄ habitaculū seu organum cōuenientissimū. Nec cōceditur q̄ anima per corp⁹ impediatur:qr anima scd̄m rationem sue nature est perpetua ⁊ ex hoc naturaliter esse separatā a corpore:ideo cōgruit:vt etiā illi modo essendi ei⁹ correspondeat specialis modus naturaliter cognoscēdi se ⁊ alias res:quo modo per accidens clarius multa cognoscet quā per corpus:nec tamen dr̄ impediri ab illa imaginatione ratione corporis:qr naturaliter inquantū forma:determinata est ad modū cognoscendi per corpus.Igitur cū res nō dicatur impediri per illū statū ad quē naturaliter tendit:relinquit igitur propositū.Et hec de transmutatiōe anime exute scd̄m intellectū pro posse dicta sint.Scd̄o autē modo loqui possumus de trāsmutatiōe anime exute scd̄m affectū:an scꝫ immediate exuta a corpe transmutef ad tristiciā vel gaudium:penam vel delectationē.Ad qd̄ respōdetur q̄ anime defunctorū malorū fideliū vel infideliū phōrū immediate mutanf in tristiciā.Ratio est:qr cum scientie in hac vita acquisite remaneant in aīa post mortem:remanent etiam in ea errores ⁊ false opiniones quibus in hac vita tales decepti sunt.Statim ergo q̄ anima separatur a corpore clara visione cōuertens se super se:⁊ super corpus a quo separata est:⁊ super res alias que circūstant ad certā distantiā:vtiq̄ multis suspirijs ⁊ magnis afficitur tristitijs:qr non reperit que vane sperabat:nō reperit sicut putabat:nō collocatur inter cōpares stellas feliciter iocando sicut arbitrabatur.nō ascendit sursum ad lucē celi:sed deorsuꝫ ad tenebras inferni pleni merore:videt se protrahi a demonibus horrēdis.Uident aīe hereticorū:iudeorū: ⁊ fideliū superstitiosorū clare:q̄ stulte ⁊ negligenter a virtute salutari deuiarunt.Uident aīe illoꝝ qui se hmōi honoribus:delitijs ⁊ gaudijs ex toto dederūt credētes aīas hominū in morte desinere sicut iumētorū:q̄ ingressi sunt regionē ignotā:vbi cōtraria ho=

[illegible] prioris vite occurrũt:vbi pro dominijs tp̃alibus ſubijciũtur viliſſimis demonibꝰ:eorũ deriſionibus ⁊ opprobrijs.o quanto merore ⁊ ſtupore taliũ anime turbantur.Fidelis vero aĩa adhuc ſpecialr̃ plures hꝫ cãs doloris.Primo q: nouit ſe ꝑ fidẽ ad iudiciũ ꝑticulare deduci vbi iudicãda eſt:vel ad paradiſum:vel purgatoriũ vel ad infernũ:qđ q̃dẽ iudiciũ in magna ꝑplexitate expectat. Scđo;q: videt ſe añ oculos chriſti indigne veſtitã carẽtẽ habitibꝰ virtutũ:⁊ indutã habitibꝰ vitiorũ.Tertio erubeſcit ⁊ triſtaṫ aĩa fidelis ex recordatione ⁊ reminiſcẽtia peccatorũ ⁊ negligẽtiarũ:q̃s cũ adminiſtraret corpꝰ:cõmiſit.Triſtaṫ q: videt tabernaculũ ſuũ naturaliſſimũ:in quo multas delectationes habuit:vel habitura erat:in quo ꝑfectiões ſciaꝝ ⁊ virtutũ acq̃ſierat:vel aq̃ſitura erat: iã eiꝰ inhabitationi ineptũ redditũ:⁊ abominabilr̃ corruptũ.Dolet ꝙ q̃ſi cogaṫ corpꝰ deſerere ⁊ inde exire.Dolet ſicut q̃ videt domũ vel veſtẽ ſibi cõueniẽtiſſime diſpoſitã corrũpi ⁊ fedari: ita vt cogaṫ inde exire:aut nõ ſine dolore ⁊ gemitu illã abijcere. Dolẽt finalr̃ q̃dã aĩe ⁊ triſtanṫ ꝓpter penas ad q̃s ducuntur in inferno vel purgatorio Iſte ergo ſunt cãe triſticiarũ aĩe poſt mortẽ.ex q̃bꝰ patet q̃d ſit ad hãc q̃ſtiũculã rñdẽdũ ſcđm philoſophos platonicos ⁊ theologos.Hec Henricus de Aſſia ſuper Geneſim.

Anima fidelis hꝫ multas cãs doloris.

Ona q̃ſtiũcula eſt.An iudiciũ ꝑticulare aĩe egredientis de corpe fiat:a chriſto corporaliter:an ab angelis cuſtodibꝰ aĩarũ.Ad quã ſic rñdeṫ:ꝙ iudiciũ in quo aĩe ad ſuppliciũ vel gaudiũ poſt mortẽ iudicanṫ:eſt duplex.Primũ eſt ꝑticulare:ſic dictũ q̃tuor rõnibꝰ.Prio: q: nõ eſt vniuerſalr̃ oim.Scđo:q: nõ eſt totaliũ hoim:ſꝫ ſolũ partiũ eoꝝ.Tertio:q: in illo iudicaṫ aĩa reſpectu ad merita vel demerita q̃ intra ipſam ſunt:aut quorũ ipſa ſcđm ſe cã fuit vel origo. Quarto:q: nõ ad totã penã inferni quã hõ meruit tũc cõdẽnaṫ:ſꝫ ad minorẽ:quã habebit poſt iudiciũ gñale.Uñ nec etiã demones vt vr̃ velle Auguſti.habẽt mõ tãtas penas quãtas habebũt poſt iudiciũ.Et quãtũ ad hoc iudiciũ ꝑticulare dicũt q̃dã :ꝙ xp̃s corporalr̃ ſcđm hũanitatẽ ꝑ̃ſideat cuilibet aĩe ſtatim egrediẽti iuxta illud Actu.x.Hic eſt q̃ cõſtitutꝰ eſt iudex viuorum ⁊ mortuoꝝ.Et Joh.v.Pater oẽ iudiciũ dedit filio.Sꝫ hoc nõ vr̃ faciliter credibile:ꝙ xp̃s corporaliter totiens deſcenderet de celo:quoties aliquis homo moritur in toto orbe:quia ſi ita eſſet:tunc innumeris ipſe vicibus:ad innumerabilia mundi inferioris loca deſcenderet:in qualibet hora immo in qualibet particula hore:quia innumerabiles homines moriuntur infra idem tempus paruum in toto mundo: precipue cum peſtilentia ſimul viget in diuerſis ac diſtantiſſimis regionibꝰ:ſicut ſepe cõtingit:ꝓpter qđ etiã ſeq̃ videreṫ ꝙ xp̃s multotiẽs ſimul ⁊ ſemel deſcẽderet corporalr̃ circũſcriptiue ad diuerſa loca mũdi inferioris:q: põtꝫ bene cõtingere ꝙ idẽ inſtãs in numero:ſit primũ inſtãs nõ eſſe mille hoim ſimul moriẽtiũ in diuerſis locis.Propter qđ ꝓbabilius dicendũ videṫ:ꝙ chriſtus corpo-

queſtio.
Rñſio.
Auguſt.
Actu .x.
Johã.v.

raliter nō descendat ad iudiciū particulare cuiuslibet aie. Sȝ veraciter eas iudicare dicit̄ p angelos quos ad mouētes mittit vt iudiciū exerceāt cū pcessib⁹ ꝛ sentētijs eis cōmissis a christo iudice principali q̄ solus iudicandoꝝ q̄litates plene nouit. Angelus ergo fm doctores cuilibet aie deputatus frequēter aut semp ei assistēs q̄ nouit vitā merita: ꝛ demerita ei⁹ quē custodiuit: ꝛ nouit ex suo officio qn̄q₃: ꝛ quō ꝛ vbi sit mortuus homo sibi cōmissus: datur a christo ꝛ cōstituit̄ iudex aie a corpore separāde vt eā iaȝ separatā colligat ꝛ diuagari errabūde post mortē hincinde non permittat sed eaȝ perducat aut ad gaudia paradisi: vel ad penas purgatorij: vel inferni. In iudicio auteȝ cōi ꝛ vniuersali christus corporaliter de celo descēdens: p̄sidebit iudex: ꝛ oēs ipse iudicialiter iudicabit: q₃ vt dictū est: ipse est qui ɔstitutus est iudex viuorum ꝛ mortuorū scilicet in iudicio cōi ꝛ vniuersali. Hec Henricus de assia super genesim.

Questi. Rūsio.

Decima questi. est. An a primo instanti nō esse hois vsq₃ ad ei⁹ iudiciū pticulare sit aliquod interuallum et spacium temporis. Ad quam sic respondetur quod licet generaliter respectu omniū animaruȝ non sit cōcedendū interuallū aliquāti tēporis inter primū instans non esse hominis ꝛ iudicium particulare aie: tn̄ respectu aliquarum aiarum pōt concedi aliquod interuallū ꝛ spaciū ante iudicium a primo instanti nō esse hois sicut fuit in illo famoso magistro laudabilis vite habito: parisius mortuo: q̄ inter exeq̄as ibi deȝcōgregatis omnib⁹ doctorib⁹ magistris ꝛ scholarib⁹: vt ibi moris est. se in feretro erigens dixit. Ad iudicium vocatus sum. Deinde altero die dixit. Judicatus sum ꝛ tetrio concludendo intulit. Condēnatus sum. per spacium ergo triū dierū vel circa distabat cōclusio iudicij ab instāti mortis illius: ꝛ hinc habuit originē ordo carthusiensiū: vt creditur. Simile legitur de aia beati hieronymi in epla Augustini ad Cyrillū epm. Et cōgruēter ante iudicium particulariter tale interuallū ponit̄. Tū primo q₃ lȝ deus omnia instanter possit facere: tn̄ vt ordo ꝛ pcessus decens sapientie ꝛ iustitie sue magis appareat qui magis procedere consueuit in suis operib⁹ secundū modū ꝛ capacitatem seu cōditionem recipientis creature: sicut in prima formatione mundi in sex dierū spacio facta apparet. Nā sapiētia dei omnia disponit suauiter. i. suis ordinibus ꝛ interuallis disponit conuenienter atq₃ decenter: conuenientius interuenit aliquod interuallūȝ. Tū secundo q₃ anima post separationē a corpore intrat nouum statum ꝛ modū essendi substantiarū separatarū: in quo quidē statu nunq̄ vires suas exercuit: nec experta est: videt̄ ergo etiā viribus suis separata per aliqd tēpus relinquenda vt agnoscat quātuȝ vltra vires suas naturales vtriusq₃ status eius ipsam supernaturaliter oportet adiuuari vel adiuta sit vt celestem felicitatē attingat vel attingeret. Uniuersale aūt iudiciū in q̄ erit accusatio aie iudicande a demonib⁹ ꝛ ab angelis bonis excusatio ꝛ cōparatio

peccatorum & meritorum: tota celesti curia animabus omnibus & cunctis angelis presentibus: non fiet convenienter totum simul in instanti: sed cum aliquo temporis intervallo. Hec Henricus de Assia super Genesim.

¶ Tertium caput prime decadis.

Ertium caput huius prime decadis est: de locis & receptaculis animarũ a corporibus separatarũ Circa qđ quinq; questiones absolvent. Prima erit: quot sunt loca et receptacula animarũ e corporibus absolutarum. Scđa erit: de celo empyreo receptaculo felicium animarum. Tertia erit: de inferno receptaculo damnatorum. Quarta erit: de purgatorio receptaculo purgandorum. Quinta erit: de limbo receptaculo absq; baptismate parvulorum. Sexta erit: de cãpis elisijs receptaculo: machumetistarum gentilium philosophorum & poetarum.

Rima questio huius tertij capitis unica est. s. quot sunt receptacula & loca animarũ e corporibus solutarũ. Ad quã sic rñdetur: q̃ scđm theologos post mortẽ xp̃i per quã sinus abrahe. i. limbus sanctorũ patrũ fuit expoliatus & clausus. Loca in quibus recipiũtur aie a corpe separate sunt quatuor. s. paradisus: infernus: purgatoriũ & limbus. Ratio aũt huius locorũ quaternitatis est: quia aia quatuor modis decedit a corpe. Primo enĩ anima decedit qñq; sine omni culpa: sicut patet de pueris baptisatis: & de martyribus: & de viris pfectis qui edificaverunt aurũ & argentũ: & lapides preciosos. i. dei dilectionẽ: christi amorẽ: & bonã opationẽ & los eius taliũ est paradisus in quo beatificant: eo q̃ ibi sunt affluentie oĩs boni. Scđo qñq; aia decedit cũ actuali & mortali culpa: & tunc eius receptaculũ est infernus: in quo dãnant: in quo est carẽtia gratie: pena dãni & pena sensus eternaliter. Tertio decedit aia cũ culpa & penitẽtia insufficiẽti: & tũc eius receptaculũ est purgatoriũ: in quo purgant: vbi nõ est carẽtia gratie: sicut in inferno: sʒ est ibi pena sensus & dãni tpalis. Quarto qñq; aia decedit cũ originali culpa: tũc eius receptaculũ est limbus: in quo est carẽtia grẽ & pena dãni eternalis: sʒ nõ pena sensus. Hec dñs Petrus de tarãta. Et Tho. in. iiij. d. xxxi. Scđm pō gẽtiles est aliud qntũ receptaculũ cãporũ elisiorũ: in quo anima machumetistarũ gentiliũ: philosophorũ: & poetarũ post exitum a corpore recipiuntur.

Questio. Rñsio. quatuor modis aia decedit a corpore. Primo. Scđo. Tertio. Quarto. Petrus de taranta. Tho.

Ecunda questio sub hoc tertio capite est de celo empyreo: receptaculo angelorũ & beatorũ hominũ. Sub qua novem absolvent q̃stiũcule: quarũ q̃libet ĩfra scrutabit ordine suo.

Rima questiũcula est: si celũ empyreũ receptaculũ angelorũ & beatorum hoim scđm veritatẽ repiat. Ad quã rñdet: q̃ existẽtia celi empyrei hũana rõne investigari nõ põt. Cuius

Questio. Responsio.

ratio eſt:q² quicq̃d humana ratione inueſtigaꝝ:opꝫ ꝙ ſub[illegible] motui ⁊ viſui:celũ autem empyreum eſt immobile ⁊ viſui nõ ſubiectũ ꝓpter qđ philoſophi naturales celum empyreũ immobile negãt:ergo. Itẽ premiũ ⁊ locꝰ premij debẽt aſſimilari:ſꝫ btitudo ⁊ gloria ſctõꝝ excedit inueſtigationẽ humanã:q² nec oculꝰ vidit nec auris audiuit nec in cor hoĩs aſcẽdit q̃ ꝑparauit deus diligẽ-

Paulus. ſe. vt dicit Paulus prime Corinth. Ergo nec locꝰ cõgruus beatitu-

Prouer- dini inueſtigari poterit naturaliter. Propterea diciꝝ Prouer. xxv.

bio. xxv. Celum ſurſum:⁊ terra deorſum:⁊ cor regnũ inſcrutabile. Et Sa-

Sapien pie. ix. diciꝝ. Difficile eſtimamꝰ q̃ i terra ſunt:⁊ q̃ in ꝓſpectu ſunt in

tie. ix. uenimus cũ labore:q̃ autẽ in celis ſunt:q̃s inueſtigabit? Et ideir-
co dicunt doctores ꝙ celũ empyreũ nõ inueniꝝ poſitũ niſi per au-

Strabo toritates Strabi Bede ⁊ Baſilij. Nam Strabo ⁊ Beda dicunt:ꝙ

Beda. celũ empyreum ſtatim factũ fuit repletũ angelis. Et Baſilꝰ ome-

Baſilꝰ. lia. ij. in li. Exameron dicit. Sicut damnati in tenebras vltimas
abigũtur:ita remuneratio ꝓ dignis opibꝰ reſtauraꝝ in ea luce q̃
eſt extra mundũ:in qua angeli ⁊ beati quietis domiciliũ ſortiunꝝ

Tho. Tho. i. par. q. lxxi. ar. iij. ⁊ in. ij. ſentẽtia. di. ij. ⁊ quolibeto. vj.

Queſti. Secunda queſtiũcula eſt. Quid ſit celũ empyreũ. Ad

Reſpon- quã ſic reſpondeꝝ:ꝙ celum empyreũ eſt corpus intel-

ſio. lectuale ⁊ ſpirituale:immobile:quietũ ⁊ lucidiſſimũ:
inter omnia ſimplicia corpa nobiliſſimũ:cõtemplatio
ni glorie aptiſſimũ:mox factum repletũ angelis. Cir-
cunſtans immediate omnes celos mobiles ornatũ varietatibus premioꝝ omniumq; amenitatibus:incogitabilis pulchritudinis: ⁊ indicibilis diſpoſitionis in gloria:vt decet aulã regis ſupremi. Dicitur p̃mo ꝙ celũ empyreũ ſit corpꝰ: qđ ſic ſuaderi põt. Spes enĩ ⁊ intẽtio cuiuſcũq; excitaꝝ ⁊ roboratur ex inſpectione alicuiꝰ exemplaris. In futura autẽ remuneratione ſperamus gloriã ſpiritualẽ ⁊ corpalem. Sicut ergo excitamur ⁊ roboramur in ſpe glorie ſpiritualis anime: exemplo beatitudinis ⁊ glorie ⁊ principio mundi inchoate:beatoꝝ angeloꝝ quorũ equalitas nobis ꝓmitti-

Mathe. tur. iuxta illud Mat. xxij. Eritis ſicut angeli dei in celo. ita ſimiꝝr

xxij. excitamur ⁊ roboramur in ſpe glorie incorruptionis ⁊ immutabi
litatis corporis ex inſpectione incorruptionis ⁊ immutabilitatis corpis celi empyrei in p̃ncipio mũdi creati. Diciꝝ ſcđo intellectuale:nõ ꝙ nõ habeat materiã naturalẽ:ſed q² nõ ſubijcitur viſui no-

Celum a ſtro. Diciꝝ etiã corpꝰ ſpũale q² locus eſt beatoꝝ ſpirituũ ⁊ hoim

quo dica glorificatoꝝ. Dicitur etiã celũ:a celãdo inuiſibilia. ⁊ diciꝝ empy-

tur ẽpy- reum quaſi intus igneũ a pyr qđ eſt ignis:eo ꝙ conuenit cũ igne

reum. in ſplendore:nõ in ardore. Dicitur tertio immobile:quietũ ⁊ luci-
diſſimum. Nam cũ res oĩno determineꝝ ex fine ⁊ finis huius corporis ſit inhabitatio ſanctoꝝ:opꝫ cõditiones eius accipere ſcđm ꝙ cõuenit ſtatui ſanctoꝝ beatoꝝ: ꝓpter qđ creatũ eſt. Et quia illi ſunt in plena participatione quietis ⁊ eternitatis: ⁊ eterne lucis. ideo tale corpus debet eſſe immobile:quietum:incorruptibile: et lucidiſſimũ:quã lucẽ celũ empyreũ nõ determinat ſibi a natura:

sicut facit flāma vel ignis:sed sibi determinat limpidissimā diaphanitatē:quā hȝ a splēdore glorificati corpis christi:sicut hic aer illuminaꝛ a sole. Unde ꝛ Apoca.xxi.dicꝛ. Ciuitas dei nō eget sole neqꝫ luna vt luceāt in ea:nam claritas dei illuminabit eā:ꝛ lucerna eius est agnus. Dicꝛ quarto inter oīa simplicia corpa nobilissimū:qꝛ scȝ est supremum omniū locorū corpalium. Dicꝛ quinto cōtemplationi glorie aptissimū. Nam sicut contēplatio dei in qua ꝯsistit felicitas angeloꝝ ꝛ hominū beatoꝝ:sup oīa corpalia: eleuat intellectū:Ita celuȝ empyrēū inter oīa corpalia est magis eleuatum ꝛ per cōsequens contemplationi magis aptum. Dicꝛ sexto:mox factū:repletum angelis:nō qꝛ ibi nō sint multa loca vacua:in quibus sunt ꝛ erunt beati:sed dicꝛ repletum secūdum modum loquēdi nostrū:secundum quē dicimus aliquā ciuitatē plenam hoībus:cum in ea omniuin hominū habitacula plena sunt. Dicitur septimo circūstans immediate oēs celos mobiles.i.celuȝ cristallinum:qđ dicitur etiā aqueum ꝓpter similitudinē quam habet cum aqua congelata in diaphanitate ꝛ soliditate: qđ celum astrologi vocant nouā spherā. Circundat etiā celum sidereum. idest firmamētum:in quo sunt stelle:ꝛ celum aereum in quo sunt aues:diuisum in septē celos septē planetarum.s. Saturni:Iouis: Martis Solis:Mercurij:Ueneris:ꝛ Lune in quo quidē celo empyreo raptus Paulus vidit archana dei.idest essentiam diuinaȝ. ij.Corinthe.xij. Dicitur octauo ornatum varietate premiorum. Nam ibi sunt nouem chori angelorum orbiculares:ꝛ multe mansiones animarum distinctoꝝ meritorum et premioꝝ. Dicitur nona omnium amenitatibus plenum. Nam dicitur paradisus quasi ortus delitiarū.cetera plana sunt. De hoc loco dicitur Baruch. iij. O israel ꝙ magna est domus dei ꝛ ingens locus possessionis eius:magnus et non habens finem. De hoc dicit Moyses. In pn̄cipio creauit deus celum.et Paulus Galat. iiij. Illa autem que sursum est iherusalem libera est: que est mater nostra. Et ecclesia cantat. Urbs beata iherusalem. Et psalmi. Unam petij a domino et hanc requiram ꝛc. Sed pro maiori euidentia corum que in predicta descriptione celi empyrei posita sunt. Arguitur primo:ꝙ celum empyreum non sit corpus materiale et naturale: quia corpus materiale et naturale est mobile: Cum natura sit principium motus:materia etiam et motus se consequuntur:sed per dicta corpus empyreum est immobile:ergo. Ad hoc Responderurꝙ non omne naturale est mobile:sed tātum illud quod est generabile ꝛ corruptibile:de quo intendit philosophus. ij. phisicorum. Nec omne materiale est mobile. Mathematicus enim non arbitrabit ab omni materia:sed a sensibili tantum. Arguitur secundo contra illud quod dictum est quod celum empyreuȝ sit lucidissimum:quia si sic:cum alij celi sint perspicuit et diaphani:appareret nobis vndiqꝫ tale celum. Ad hoc Respondetur: ꝙ sicut suspenditur claritas corporis christi sub hostia ne radiet: ita deus decreuit suspendere radiationes celi empyrei:in celos

Apoca. xxi.

Moyses. Paulus

Prima obiectio cōtra eā ꝗ̄ superius dicta sūt

Responsio.

Secūda obiectio

Responsio.

inferiores: et hoc ne tota circumferentia celi appareret nobis tamquam vna lux cōtinua: quia sic nō haberemus distinctionē stellarum celi: nec distinctionē diei et noctis super terrā: quod pro statu huius vite nō expedit: sed forte tempore futuri seculi radiabit vndique per totū mundum inferiorē: ita quod nulla vmbra vel obscuritas remanebit tunc in elementis. Et cōcesso tamē quod lumē celi emphyrei multiplicetur per celos inferiores: quorum forte ab eo tota virtus dependet tamen pōt esse quod propter longitudinē distantie radij claritatis eius deficiant anteque perueniāt ad nos: et ideo nobis nihil de illo apparet. Tertio arguit cōtra illud quod dictum est: quod celū emphyreum mox creatum fuit repletum angelis: quia si sic: nō fuit aliquod spacium vacuū ab angelo pro beatis. Respōdet ad hoc Albertus in de. iiij. coequis. Quod angeli nō implēt celū emphyreū: vt locatū locum: sed implent scdm distinctionē hierarchiarum: et chororum: et mansionum: que in domo patris multe sunt. Hec ex henrico de Assia. et Tho. ij. sententiarū. di. ij.

Tertia obiectio

Respon sio Alberti ad obiectionem 3.

Questi.

Tertia questiuncula est. Quid est dos spiritualis animarum et corporū beatorum in celo emphyreo. Ad quam sic respondetur: quod dotes spirituales animarū et corporum beatorū appellate sunt ad similitudinem dotium corporalium nubiliū filiarum. Dos autem matrimonij corporalis secundū iura ciuilia sic diffinitur. Dos est illud quod datur a parētibus sponse a parētibus viri: filie vt facilius nubat: cum sponsa in domū sponsi adducitur: vnde ornetur sponsa et delectabiliter vterque ad inuicē vniantur: atque prouideatur viro: vnde possit sufficiēter sponsam et liberos nutrire: inammissibiliter soluto matrimonio sponse reseruatū. Et dicitur primo quod dos datur a parentibus sponse: intellige cōmuniter. Nam propter duo cōtingit quod sponsus vel pater sponsi assignat dotes vice patris puelle. Primo propter excessum affectus. Nam sponsus vel pater sponsi propter amorem nimiū quē habet ad sponsam dotat eam: sicut contigit de Emor qui voluit assignare dotem quā debebat recipere: et augere propter vehementē amorem filij sui Sichem ad Dinā filiam Jacob. vnde dixit pater eius Emor ad Jacob et ad filios eius: Sichem filius meus adhesit anime filie vestre: date eā illi vxorem. Et subdit. Augete dotē et munera postulate: libenter tribuam quod petieritis. Gene. xxxiiij. Secūda causa est propter cōmissum scelus s. in penam sponsi: qui virginē corrupit et violauit: scilicet vt virgini a se corrupte de suo dotē assignet: quam pater puelle debuerat assignare. vt dicitur Exodi. xxij. Si seduxerit quis virginē: dormierit que cum ea: dotabit eā et accipiet eam in vxorem. Dicitur secundo quod dos datur parentibus sponsi vel sponso: nam dos debet esse penes eum qui supportat onera matrimonij. vt dicit Bartholus in lege. Si is qui et stichum § j. ff. de iure dotium. Et intelligitur quod dos assignatur sponso quantum ad vsum vel ad dispēsationem. Sponse vero quantum ad dominum et proprietatem. Dicitur tertio: filie vt facilius nubat. Nam non faciliter ducitur filia cuiuscū

Respon sio.

Dotis.

Matrimonij corporalis diffinitio.

Gene. xxxiiij.

Exodi. xxij.

Bartholus.

... de dote.ff.Soluto matrimonio.l.pri.Dicitur quarto cũ sponsa ad domũ traducitur:nam in matrimonij inchoatione.s.quando desponsat sponsa:dotes promittũtur sponso.Sed cũ introducitur sponsa in domũ sponsi:tunc sponso dotes assignantur. Tu tamen intellige ꝙ si maritus cui dos ꝓmissa est:dotẽ nõ recepit: põt vxorẽ de domo expellere .vt dicit gl.in autẽticis de nõ eligẽ dosc̃do nubẽtes.§.fi.colla.j.Licetcõtrariũ habeat in cap.per vestras.de donationibus inter virum ⁊ vxorẽ.Dicitur quinto:vt inde sponsa ornetur ⁊ decoretur.Intellige secũdam statum suum: ⁊ morem patrie.Dicitur sexto:vt delectabiliter vterqȝ ad inuicem vniantur.Nam dos est illud per qđ sponsa delectabiliter coniungitur viro:⁊ ecõuerso.Dicitur septimo:⁊ vt prouideatur viro vnde possit sufficienter.⁊c.vt patet in.l.pro oneribus.C. de iure dotium.Dicitur octauo:inammissibiliter.⁊c.Nam dos censetur esse patrimonium mulierũ:vt dicit iohan.Andr.de foro competenti. ex tenore.⁊.ff.de minoribus vigintiquinqȝ annis.l.deniqȝ.§.patrimonium.Ad similitudinem ergo dotium corporalium huiusmodi:dantur diuinitus ipsis beatis quando in gloriam transferuntur aliqua dona ad eoꝝ ornatum:que dona ⁊ ornatus vocantur dotes spirituales:que dos spiritualis sic diffinitur.Dos est perpetuus ornatus anime ⁊ corporis:vite sufficiens:in eterna beatitudine iugiter perseuerãs.Sicut enim primo dos corporalis datur a patre carnali sponse in dominiũ:⁊ sponso in vsum.Sic in matrimonio spirituali christi ⁊ anime dant a tota trinitate q̃ est pater sponse.s.aie ⁊ ecclesie:dona ⁊ ornamẽta siue decores spirituales. Nam pater tenetur dotare filiã non solum cõtrahentem matrimonium carnale:sed etiã spirituale:vt dicit Bal.in.l.fi. C. de dotis ꝓmissione.Et dãtur Christo sponso in dispensationẽ:⁊ ecclesie siue mẽbris eius id est animabus in dominium ⁊ proprietatẽ. Et sicut in matrimonio carnali dotes dantur in solatium sponsorum ⁊ vt subleuetur onus matrimonij.Sic in matrimonio spirituali inter christum ⁊ animã per dotes spirituales idest per ornamentum ⁊ decorẽ anime fit quedã spũalis iocunditas in aĩa principaliter ex gratia ⁊ gloria quib⁹ nihil est delectabilius : per que anima sponso christo delectabiliter vnitur. In quo matrimonio spirituali:nõ sunt onera sicut in corporali:sed summa iocunditas ex gratia cõsummata:vel gloria in celo.Et sicut in carnali matrimonio dotes dantur sponse in dominiũ:⁊ sponso in vsum.Sic in matrimonio spirituali ornatus dant sponso in vsum.i.inquãtum tendunt ad honorem ⁊ gloriam christi. Sed sponse.i.anime vel ecclesie in dominium inquantum per eas ornãtur. Et sicut in matrimonio corporali nõ dantur dotes quãdo mulier desponsatur: sed cum introducitur in domum:sic dotes spirituales non dãtur animabus q̃diu peregrinantur a domino: vt dicit apostolus.ij. ad Cor.v.Sed quãdo transferuntur in gloriã:in qua gloria anime perfruntur sponso presentialiter.Et iste dotes spirituales tanto digniores sunt corporalibus quanto anima plus est q̃ corpus.

Dotis spũalis diffinitio.

Bald⁹.

Psal. Isti consistunt in bonis interioribus glorie. Psal. Omnis g... eius filie regis abintus in fimbrijs aureis circūamicta varietate. Sz dotes corporales deforis in bonis exterioribus fortune. De

Apo.xix quo matrimonio spirituali & dotibus et sponsis dicitur Apocalypsis.xix. Gaudeamus & exultemus & demus gloriam ei quoniam venerunt nuptie agni: & vxor eius preparauit se & datū est illi vt cooperiat se byssino splendente & candido. byssinū aūt sunt iustificationes sanctorū. Hec elicitiue ex Tho. quarto sniarum distinctio

Dubitatio. ne quadragesima nona. Sz hic est vna dubitatio. Nā dictum est supra in prī. .§. diffinitionis dotis tēporalis: ꝙ si pater sponsi: vel sponsus: dotent puellam nubilem vel sponsum: dicet vno modo

ysaie.lxi sponsus raptor puelle & violator. Cū aūt christus spōsus sponse sue id est anime dotē largiat̄ fm̄ illud ysaie .lxi. Induit me vestimētis salutis & q̄si spōsam ornatā ornauit me monilib⁹ suis. Erit ergo christus fm̄ hoc sponsus raptor vł violator anime. Ad hoc

Rn̄sio. Rn̄detur dupliciter. Primo ꝙ fm̄ canones spōsus dicit̄ tūc raptor puelle qn̄ puella in turpi actu nō consentit. Si aūt puella consentiat nō dicet̄ spōsus raptor vel violator. Extra de raptorib⁹ & incendiarijs.ca.primo.cū gl. vbi ponit glo. casum in terminis sic di

casus. cens. Quidā miles volēs cōtrehere cū puella quadā parētes eam illi dare nolebant: tandē de consensu puelle eā rapuit: & cum ea cōtrahit matrimoniū: et carnaliter cognouit eā que postea monasterium intrauit: miles tanq̄ suā vxorem petit quia sine licentia sui post carnalem copulam intrare monasterium non potuit dicebat illa ꝙ non tenebat̄ ei, tāq̄ viro adherere: q2 eā rapuerat & raptor cum rapta cōtrahere nō pōt. Ad hoc rn̄det papa ꝙ nō fuit raptus cū ipsa

Rn̄sio. cōsenserit & post mrīmoniū cōtractum & cōsummatū religionē intrare nō potuit viro inuito lz rapta fuerit: quare si hoc cōstiterit, dz ei restitui. Hec gl. ibi ad literā. Quare ad ppositū cum christus animā in sponsam accipit consentientē: nō in actu turpissimo car

Osee.j. nis: sed in fide & in mīa: secundū illud Osee.j. Desponsaui te mihi in fide & in misericordia: & miserationib⁹. & .ij. Cor.x. Despōdi.n. vos vni viro virginē castā exhibere christo: ḡ nō est cēsend⁹ xp̄s spōsus raptor aīe. Scd̄o ēt ad hoc dicit̄: ꝙ lz de cōi iure dos det̄ spōso a spōsa: vel ab aliquo eius noīe: q̄nq̄ tñ cōtingit ecōuerso: & hoc pmaxime qn̄ grādis est amor p̄ris spōsi: vł spōsi ad spōsam & spōsa pauper est: vñ sponsus vel pr̄ spōsi eam dotat: dote quā dicit a sponsa accepisse: & cōtentat̄ de dote. Et sic in ppositō ex grādi amore dei patris & filij ei⁹ Jhesu christi ad aīam sponsam fidelem dat̄ dos a patre & filio christo & cōtentat̄ cū ad eorū honorē & gloriā cedat: hec ex theologis & canonistis.

Questi. Uarta questiuncula est. Quot sunt dotes animarum in celo empyreo existentium. Ad quam sic respon

Rn̄sio. detur quod animabus beatis in celo assignantur tres dotes. s. visio: comprehensio & delectatio. Ratio huius est quia dos est aliquis ornatus vel dispositio inherens anime per quā anima ordinatur

ad operationē in qua cōsistit pfecta beatitudo. Ad beatitudinē aūt tria reqrunt. s. intuitiua notitia: intima pñtia ⁊ summa cōplacentia. Pr̄io ad opationē in qua pfecta beatitudo cōsistit: requiritur intuitiua vl' clara noticia: ⁊ hec est visio pria dos aie. Ubi nota q̄ visio dei dupliciter pōt accipi. Uno mō p ipso actu visionis ⁊ sic visio, nō est dos: sʒ est ipsa beatitudo: de qua visiōe dicit Jo. xiij. Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū verū deū ⁊ quē misisti ihesum xp̄m. Et Lu. x. dicit. Beati oculi q̄ vidēt q̄ vos videtis. q̄ nō intelligit de oculis exterioꝛib⁹: alioquin beati fuissent oculi scribarū ⁊ pharisecꝝ q̄ xp̄m corporaliter videbāt sʒ intelligit de oculis interioꝛib⁹, mētis deitatē intelligibilē intuentib⁹: de quib⁹ dicebat aplūs Ephe. primo. Det vobis spūm sapiētie ⁊ reuelationis in agnitionē ei⁹ illuminatos oculos cordis vestri. Et Augusti. dicit. Qō visio est tota substātia beatitudinis. Alio mō dei visio pōt accipi p ipso habitu quo talis operatio. s. visio dei elicitur. i. p ipsa claritate qua aīa ad deū videndū diuinitus illustratur: ⁊ sic visio est dos ⁊ principiū beatitudinis: vt dicit Tho. iiij. sniaꝝ. d. xlix. ar ti. ij. vn̄ Richar. in. iiij. dicit q̄ dos visiōis est qdā habitus luminosus in intellectu quo eleuat ad clare deū videndū ⁊ hec dos est in potētia intellectiua aie ⁊ succedit ꝟtuti theologie fidei q̄, euacuabit cū venerit q̄ pfectū est. pr̄ie Cor. xiij. Secūdo ad beatitudinē vel ad operationē in qua perfecta beatitudo consistit requirit vltima pñtia siue cōprehēsio. scda dos aie que nihil aliud est q̄ in pñtia deū habere ⁊ in seipso ipsum tenere. ⁊ hec cōprehensio sequit ex visiōe: naʒ cū in patria deus visus nō videat per similitudinē sed p essentiā efficit intra videntē: ⁊ sic videns tantū cognoscit q̄tum p̄m cognoscere pōt illūq; s̄m mēsuram vidētis cōprehendit ⁊ hec cōprehēsio succedit ⁊ rn̄det spei. que ibi euacuabit. Nā sicut cessat motus habita forma: ita cessat spes habito qd̄ sperabat. Cū igit in pr̄ia erit cōprehēsio: ⁊ tēnio et secura possessio dei non quidē per gratiā sicut hic: sed p gloriam: qua nec per peccatū poterit amitti amplius. ergo ibi cessabit omnis spes ⁊ hoc modo hec comprehensio pertinet: vt quidam dicunt ad memoriam: quam dotem tentionis. sic Richardus diffinit. Dos conprehensionis est habitus perfectus quo volūtas est perfecte secura de perpetuatione tentionis dei. Tertio ad beatitudinem vel ad operationē in qua perfecta beatitudo consistit: requiritur summa complacentia siue delectatio quam nominat fruitio ex parte complementi. ⁊ est tertia dos. postquam eniʒ res comprehenditur ⁊ possidetur: sequitur quidem ad eam amoꝛ: et delectatio. Nam ad vnionem seu visionem maxime conuenientis sequitur delectatio summa de re visa ⁊ possessa. Cum igitur in patria deum maxime intellectui nostro conuenientem videbimus ⁊ comprehendemus: sequitur quod ibi consequenter erit summa delectatio in qua perficietur nostra felicitas. Et hanc dotem sic diffinit Richardus in. iiij. Dos fruitionis siue delectationis est perfectus charitatis habitus. quo anima fruitur deo

Jo. xiij. Luc. x. Apostο. ad eph. primo. Augus. Tho. Richardus. Dotis cōprehē siōis diffinitio.

complectiue.et in eo delectatur.et hec dos succedit charitati.et est in voluntate cōplectiue. De his tribus dotib⁹ dixit. Augusti. in Encheridiō.et ponitur in secundo sniarum.di.j. Fecit deus rationalem creaturā vt sūmum bonū intelligeret:intelligēdo amaret:amans

Obiectio do possideret:et possidēdo frueretur. Ex Thoma elicitiue in pmo

Quinqz et quarto sententiarum vbi supra Sed forte argues q dotes sunt

ad beati quinqz:qz Boetius tertio de cōsolatione ponit quinqz ad beatitu

tudinem dinem pertinētia:que sunt sufficiētia:quā promittunt diuicie. Jo

ptinētia cunditas:quā promittit voluptas. Celebritas:quam pmittit fa

ex Boe- ma. Securitas:quā promittit potētia. Reuerentia:quam pmittit

tio. dignitas. Respōdetur et dicitur.q ista quinqz nō debēt dici dotes:sz

Respon- quedā beatitudis cōditiones qđ patet qz in vera betitudine sunt

sio. omnia que inhoibus in tēporali felicitate querunt:que vel pertinent ad immunitatē a malo sicut securitas: vel ad cōsecutionem boni et conueniētis:sicut iocunditas:et pfecti sicut sufficientia: vel ad manifestationē boni sicut celebritas inquātum bonū vni⁹ est in notitia multorū et reuerētia inquātū illi⁹ notitie vel boni signū

Quot aliquod exhibetur. Reuerētia enim cōsistit in exhibitione hono-

sint do- ris:qui est testimoniū virtutis. Et sic patet q nō sunt nisi tres do-

tes. tes.s.visio cōprehensio et delectatio siue fruitio. Et respōdent vt quidā dicūt trib⁹ virtutibus theologicis.s.fidei:spei: et charitati. Nam fidei respōdet visio. Spei cōprehensio vel tentio. Charitati dilectio vel fruitio:qualis habetur a beatis in patria. Hec Tho.

Questi. iiij.scrip.sententiarum.di.xlix.arti.v.

Uinta questiūcula est:quot sunt dotes corporū in celo empyreo glorificatorū. Ad quā sic respondetur: q

Respon- preter tres dotes anime dictas:ponūtur etiā in corpo

sio. re glorioso quatuor dotes.s.impassibilitas:subtilitas

Jn cor- agilitas et claritas. Et ratio hui⁹ est:qz sicut dotes aie

pore glo sunt quidā ornatus:et quedā dispositiones aie quib⁹ anima orna

rioso po tur et disponitur vt perfecte cōiungatur deo. Jta dotes corpales sunt

nūtur p- quidā ornatus et quedā dispositiones quib⁹ corpus gloriosum p

ter tres fecte aie subijcitur. Et he quatuor dotes q̄tuor virtutib⁹ cardina

dotes ai libus adaptātur:eo q cardinaliū virtutū materia:sunt bona cor-

etiā qua poralia.vt.s.prudētie rn̄deat claritas pter cognitionē. Justitie

tuor do- q̄ est ppetua et imortalis respōdeat impassibilitas. Fortitudini ex

tes. qua cōtingit vt nihil corpi possit resistere.respōdeat agilitas:tem

Tho. perantie qua corpus attenuatur.respondeat subtilitas. Tho.in iiij.di.xlix. Numerū autē harū quatuor dotiū corporū doctores

Tho. sumūt a diuersis. Nā.s.Tho. Sumit numerū illarū ab his q̄ aia rationalis pro presenti statu cōmuniter cōfert corpori corruptibili. Uidemus enim dicit ipse sup primā epistolam ad Cor.xv.capi. Quod ex aia corpi corruptibili quatuor puenīunt:et tanto perfectiori modo quāto aia fuerit virtuosior. Nā primo corpori dat esse corpali.ipsa enī est actus corporis.ij.de aia. Sed tūc cum erit virtuosior:immo in summo perfectionis virtutis dabit esse nō corporale:sed spirituale.et hec est dos que dicitur subtilitas. Secundo hic

[illegible]ac anima dat corpori incorruptionem: vnde videmus
hoies ꝙ quanto sunt fortioris nature: minus a calore ꝛ fri-
gore patiūtur. cuꝫ ergo tunc aīa erit ꝑfectissima: cōseruabit
tūc corpꝰ oīno impassibile. ꝛ hec dos est impassibilitas. Ter-
tio hic anima dat corpori pulchritudinē ꝛ claritatē. Infirmi
eñ ꝛ mortui ꝓpter debilitatē operationis anime in corpus
efficiūtur discolorati. sed quādo erit I summa ꝑfectiōe faciet
corpꝰ clarissimū ꝛ fulgētissimū. Et hec dos ē claritas. Quar-
to aīa hic dat corpori motū: ꝛ tāto faciliꝰ quanto virtꝰ aīe
fuerit fortior supra corpꝰ. ꝛ ideo quādo erit in vltima sui per- Tho.
fectiōe dabit corpori agilitatē: ꝛ hec dos ē agilitas. hec Tho Bona-
vbi supra. Dñs aūt Bonauentura in .iiij. di. xlix. aliunde re- uētura.
cipit rationes quatuor dotiuꝫ corporis. s. ex quatuor elemē-
tis: ex quibꝰ corpꝰ nostrū cōpositum est. Nam qꝛ elementa
sunt imꝑfecta: corpus nostruꝫ quadruplicē habet ab eis de-
fectibilitatē. Habet enim primo corpus nostrū ab aqua: que
est elementum humidū ꝛ passibile corruptionem ꝛ passibili-
tatem. ꝛ huic Respondet dos que est impassibilitas. Secun-
do corpus nostrū habet a terra obscuritatē: quia terra est ele-
mentū opacū: ꝛ huic respondet claritas. Tertio corpꝰ nostrū
habet ab igne actibilitate. Nā calor continue consumit: et
ideo cōtinue indiget homo alimonia ciborū: qbꝰ fit corpus
spissum ꝛ grossum. contra que erit dos penetrabilitatis siue
subtilitatis. Quarto corpꝰ nostrum habet ab aere infirmita- Prima
tem. aer eñ facillime immutatur et cedit cuilibet impellenti: dos cor
sed tunc facilius mouebitur corpus ꝑ dotem agilitatis. Pri- pis glo
ma igitur dos corporis gloriosi est immortalitas siue impas- riosi.
sibilitas vigorosa qua corpꝰ ex virtute anime ab omni lesio-
ne seruabitur immune. Ratio huius dotis ē ista: quia sicut
anima erit perfecte subiecta deo: ita corpꝰ humanum: ꝛ quic-
quid in eo est: erit aīe rationali perfecte subiectum. ꝛ ideo in
corpore glorioso nō poterit eē aliqua immutatio cōtra dispo-
sitionem illam qua perficitur ab anima. Unde in corporibꝰ
sanctorū post resurrectionem nulla actio vel passio poterit
prouenire a qualitatibꝰ elemētalibꝰ que fit cōtra dispositio-
nē aīe: que intendit corpꝰ ꝑpetuo cōseruare. corpora eñ no-
stra nūc ꝓpter inequalitatē: cōtrarietatē: et litē ꝛ pugnā qua-
tuor elemētorū: ex quibꝰ cōponūtur tandē corrumpūtur ꝛ in-
cinerātur; in die autē iudicij in beatis omnis cōtrarietas: et
lis ꝛ pugna et inequalitas reducetur ad omnimodā pacē: cō- Ap. vij.
cordiā ꝛ equalitatē. Unde Apo. vij. ꝛ. xxj. dicitur. In die illo et. xxj.
mors nō erit vltra neqꝫ luctꝰ neqꝫ clamor neqꝫ vllꝰ dolor: quo- Paul. j.
niā priora abierūt. Et paulꝰ. j. Cor. xv. Oportet eñ corruptibi- cor. xv.
le hoc induere incorruptionē: et mortale hoc induere inmor-
talitatē. Cū aūt mortale hoc iduerit imortalitatē: tūc fiet ser-
mo q̄ scriptꝰ est. Absorpta est mors in victoria. Et Augusti. Augu-
ad Dioscorū. Tā potēti virtute deꝰ fecit animā: vt eius bea- sti.

Secũ= titudo redũdaret i corp⁹:ꝛ plenitudo sanctitatis ꝛ vigo:
da dos priõis. Scđa dos corpis glosi ponit eē subtilitas v̄tuosa. nã
corpis quãto corpa sũt nobiliora: tãto sũt subtiliora: s3 corpa glio
glorio= sa iter oia corpa sũt nobilissima: g̃ subtilissima. Dicit aũt qđ
si. subtile a v̄tute penetrãdi. i. ꝯ gn̄atiõe. Uñ dicit itellect⁹ sub
tilis: q2 ptingit penetrãdo vsq3 ad itrinseca pricipia: ꝛ natura
les ppꝛietates rei latẽtis. Et dicit qs habere subtilẽ visuȝ:
quia ad aliquid lõge nimiũ põt pertingere visu. Et corp⁹ si=
ue gladi⁹ subtilis: quia põt penetrare et pertingere vsq3 ad
itima rei. In die aũt iudicij corpora gloriosa ex virtute beati=
tudinis anime redũdãtis in corpora erũt tãte actiue virtu=
tis ꝙ poterũt penetrare quecũq3 corpora superiora ꝛ inferio
ra: multo efficaci⁹ quã aqua vł vinũ vel ignis: vł aer: vel vẽ=
tus. Aqua eñ penetratiua est: quia simplex: sed vinũ multo
magis. Propter qđ aqua bibita cũ modico vino magis refri=
gerat sanũ ꝙ̃ si biberetur sola: quia vinũ facit eã ad loca cor
Ricar. poris efficaci⁹ penetrare ad q̃ aqua p se penetrare nõ posset:
vt dicit Ricard⁹ i quarto distintiõe quadragesima nona. Cor
pora ergo sanctoꝝ post iudiciũ p dotẽ subtilitatis penetrabũt
celos sine eoꝝ lesione aut fractiõe: sicut nũc lux vitrũ ꝛ corpo
Psalm. ra inferiora cedẽt eis: pertransibũt mõtes ꝛ saxa sine resistẽ=
Grego. tia ꝛ lesione: vnde ostia: muri: clausure: immo ꝛ capse ferrate
cedẽt eis. Psal. i noie tuo trãsgrediar murũ. Et Grego. i. iiij.
li. moraliũ dicit. In illa resurrectiõis gloria erit corp⁹ nostrũ
Tertia subtile perfectũ spiritualis potẽtie: sed palpabile p virtutes
dos cor= nature. Tertia dos corporis gloriosi erit agilitas vigorosa.
poris Nõ eñ corpora gloriosa erũt grauia: quia i motu corporum
gloriosi gloriosorũ nõ erit aliqs labor: sed erũt agilia: eo ꝙ aia tũc per
fecte dñabitur corpori: ꝛ ideo corp⁹ p dotẽ agilitatis subijcie
tur aie quãtũ ad imperiũ q̃ ad motũ: vt sine labore aliquo q̃
vult moueatur. subito ergo homo cũ corpore mutabitur de
loco ad locũ immo quasi in momẽto quocũq3 voluerit discur
Ysa. iiij. ret. Magna ẽ agilitas aquarũ currentiũ. Maior est auiũ vo=
lantiũ. Maior sagittarũ. Maior solis. Maior imaginatiõis q̃
Math. subito vadit q̃ vult. Sed supra oẽs maior erit agilitas corpo
xiij. rũ gloriosorũ. Unde ysaie quarto dicitur. Currẽt ꝛ nõ labora=
bũt: volabũt et nõ deficiẽt. ꝛ. Sapiẽtie tertio ꝛ Mat. xiij. Ful
Obiect. gebũt iusti ꝛ tãq3 scintille i arũdineto discurrẽt. Qđ si arguat:
Ꝯ id qđ q2 scribit prime ad t hessa. iiij. Qđ corpora glĩosa dicũt ferri
dicitur ab angelis ꝛ nubib⁹: ergo nõ erũt agilia sed grauia. Rñdet
i tertia ꝙ corpora gloriosa nõ dicũtur ferri ab angelis q2 grauia: ꝛ p
dote. pter defectũ agilitatis: q2 tũc eoꝝ mot⁹ eẽt cũ labore ꝛ pena: ꝛ
Rñsio. corpora eoꝝ sic nõ essẽt subiecta aiab⁹ pfectis ꝛ beatis vt dictũ
est. Sed dicũtur corpora glĩosa ferri a pdictis ad reuerẽtiã
Quarta designãdã: q̃ corporib⁹ glĩosis ꝛ ab angelis ꝛ ab oib⁹ creatu
dos cor ris deferet. quarta dos corpis glorificati erit claritas glĩosa:
poris glo de q̃ dicit Math. xiij. Iusti fulgebũt sicut sol i regno patris
rificati. eoꝝ. qđ qđẽ iuxta doctoꝝ sentẽtiã intelligẽdũ est: nõ de clari

solis scdm q nūc lucet: sed scdm q post diē iudicij luci- Math.
d⁹ erit. Sed teste ysa.xxx.c. In die illa erit lux lune sicut lux xiij.
solis: et lux solis erit septēplicit sicut lux septē dierū. Sequitur ysa.xxx.
q minim⁹ iter sāctos ad min⁹ lucebit septies q nūc luceat
sol. Et si hoc verū ē: q̄ i duplo erit beatior: erit quatuor decies
tātū lucid⁹: et sic multiplicādo de gradib⁹ beatitudinis bea
torū vsq ad virginē ⁊ christū: q̄ gratia aīe ei⁹ ⁊ corporis cū pl⁹
passiōis habuerit q̄ ceteri omes simul: quātū ꝫ erit lumino-
sum corp⁹ ei⁹ sanctissimū. Proptē claritatē ꝫ ⁊ planetarū ⁊ cor
porū glorificatorū (quorū vnū loco solis ad nūc illuminādū
mūdū posset ponere de⁹) dicit sāct⁹ Tho.i.iiij.vbi supra. Q̄d Tho.
i die iudicij nox nullibi erit nisi i cētro terre. De hac claritate Job.
dicit Job.xxiij. Nō adequabit ei aurū vł vitrū. Et Paul⁹ ad xxviij.
Ephese.iij. Reformabit corp⁹ hūilitatꝭ nr̄e cōfiguratū corpori Paul⁹
claritatꝭ sue. Hic tn̄ notādū ē q christ⁹ nō habuit dotē clarita ad ep-
tis: sicut nec etiā alia dotes. Nā neq angeli neq christ⁹ ha- he iij.
buerūt dotes. Nō q̄dē āgeli cū ipsi nō habeāt rōnē spōse q̄
conformitatē nāe cū spōso hēre dꝫ. Nec ēt xp̄s habuit dotes.
q: dos assignat spōse ⁊ nō spōso. xp̄s aūt ē spōsus ⁊ nō spōsa. Xp̄s an
Johā.iij.ꝫ. Un̄ nō ē dōꝫ sicut dicit Ugo de scō victore: q xp̄s habuc-
assūpsit q̄tuor dotes. Claritatꝭ i trāsfiguratiōe. Agilitatꝭ am rit do-
bulādo sup mare Subtilitatꝭ egrediēdo de clauso vtero ꝟgi tē.
nis. ⁊ ipassibilitatis i cena qn̄ dedit corp⁹ suū ad cōedēdū si Ugo de
ne h̄ q diuideret: q: dotes noinātꝛ ⁊ sūt q̄dā nōlia. sed claritas scō vi-
xp̄i i trāsfiguratiōe fuit miraclosa: sicut ⁊ q̄d āmbulauerit sup ctore.
vndas marꝭ. q sine viro ɔciperet. q clauso ꝟgis vtero exiue-
rit: ⁊ alia hmōi vt dicit Tho.iiij.sniaꝝ di.xlix.arti.iij. Sꝫ forte
q̄res vtrū claritas corpis gl'iosi poterit naturalit videri ab Tho.
oculo n̄ gl'ioso? R̄hdet q sic: nā claritas corpis xp̄i cui assimi
labit visa fuit ab oculis discipuloꝝ nō gl'iosis. Et impij vide q̄stio.
būt claritatē iustoꝝ ex q̄ torq̄buntꝛ: ꝫ ⁊ claritas corpoꝝ beato R̄nsio.
rū poterit videri ab oculis no gl'iosis: ⁊ ɔsequēter videbitꝛ glo
ria animaꝝ itra corpora gl'ificata positarū sicut i vitro cogno
scitꝛ color corpis q̄d i vase vitreo ɔtinetꝛ. ppterea Gregori⁹ di-
cit. Ibi q̄ppe vniuscuiusq mētē ab alteri⁹ oculis mēbroꝝ cor Grego-
pulētia nō abscōdet: sꝫ patebit anim⁹ corpalib⁹ oculis: ⁊ ip̄a rius.
ēt corpis hermonia. Sicq vniuscuiusq tūc mēs erit ɔspica-
bilis alteri: sicut nūc eē nō pōt ɔspicabilis sibi. ⁊c. Si aūt q̄ra Quest.
tur vtrū necessario illa claritas videatꝛ. Dr̄ q nō: nā i corpe
gl'ioso ē sūma obediētꝭ. ad aīaꝫ: ꝫ i volūtate ⁊ ptāte aīe erit q R̄nsio
corp⁹ suū videatꝛ vł nō sicut cornicul⁹ ōn̄dit suā claritatē qn̄
vult aut nō sibi placet: ⁊ xp̄s disparuit qn̄ voluit ab oculis di
scipuloꝝ i Emaus: ⁊ qn̄ voluit: viderūt eū ⁊ cognouerūt. pro-
pterea dicit Aug.xix.ō ciuit.dei.c.xxvij. Imperabit de⁹ hol. August
animus corpori.⁊c. Istas quatuor dotes paul⁹.j.Cori.xv.po Paul⁹
suit dicens. Stella differt a stela in claritate: sic et resur-
rectio mortuorum. Seminatur scilicet corpus corruptibile: et
sepelitur in corruptione in terra: resurget in corruptione.

f.immortale.Ecce imortalitas siue impassibilitas.Et di ... nat.f.mortuꝰ dū sepelit.Nā apostolꝰ vocat sepelire: seminare.Sicut eīm granē seminat vt faciat fructū:ita seminat corpus ꝛ sepelit:vt resurgat gloriosum cū fructibꝰ.Sequit textus.Seminat corpꝰ animale ꝛ grossuꝫ materiale: surget corpus spūale.i.quo ad oē ale imperiū quo ad motū vel qꝛ habebit cōditiōes spūs ad penetrādū vbiqꝫ sine fractura.ecce dos subtilitatis.Seminat in ifirmitate idest sepelit corpꝰ infirmū ab aīa de difficilli mobile:qꝛ corpꝰ qđ corrūpit:aggra

Sapie. nat aīam.Sapie.ix.Surget in virtute.i.mobilitate.f.fm volūtatē ale:ꝛ ꝑ dotē agilitatis.Seminat.i.sepelitur corpꝰ fm

Ambr. Ambro.in ignobilitate obscuritatis et deformitatis:surget in gloria.i.cum claritate ꝛ formositate per dotem claritatis.

Augu. De istis q̄tuor dotibꝰ dicebat Augustinꝰ.xxij.de ciuita.ca.xx. Aberit ja corporibꝰ nostris omnis tarditas:ois deformitas: omnisqꝫ infirmitas:omnis corruptio.Tūc verificabit illud

prōuer. vltimo. puer.vltimo.Oēs domestici eiꝰ vestiti sunt duplicibus scilicet dotibꝰ anime ꝛ corporis.Tūc vificabit illud Apo.vj.Da

apo.vj. te sunt illis singule stole albe:ꝛ dictum est vt quiescerēt adhuc modicū tp̄s.donec impleret numerꝰ cōfratrum suorum.

ysai.lxi. Et tūc dicet anima illud ysa.lxi.Induit me dn̄s vestimentis salutis ꝛ quasi sponsam ornatā me ornauit monilibus suis.

Questi. Exta q̄stiūcula est.Si dotes aiarū et corporū in celo empyreo sint idem cum beatitudine

Rñsio. ipsaꝝ.Ad quā respondetur negatiue dicēdo:

Dos in qnqꝫ differt a beatitu dine. ꝙ dos differt a beatitudine in quinqꝫ.f. in subiecto:in nūero:in mō:i vocabulo:ꝛ in termino.Primo differt in subiecto qꝛ beatitudo idest homini scđm illud qđ est potissimuꝫ in

Primo. eo.f.secūdum intellectum.vt dicit philosophus.ij.Ethi.Sꝫ dos est etiam in corpore.Secundo dos differt a beatitudine

Scđo. in numero:quia beatitudo est vna tantum:dotes vero sunt

Tertio. plures vt patuit supra.Tertio differt in habedi modo:quia dos datur sine meritis sed beatitudo,nō datur:sed redditur.

Quarto. Quarto differt in significato:qꝛ dos est quidā ornatus corporis ꝛ anime.i.quidā decor beati in eterna beatitudine iugiter perseuerans.vt dictū est.Sed beatitudo ꝓprie loquēdo

Quito. nō est ornatus ale:sed aliquid qđ ex ornatu prouenit.Quinto differt in termino.i.in fine vltimo.quia dos ordinatur ad delectabilē vnionem:qđ patet qꝛ dos est illud per qđ spōsa delectabiliter iungit spōso.Sed beatitudo nō ordinatur ad cōiunctionē sed ipsa coiūctio aie cū xp̄o que est per operationē.i.per ipsam dei clarā visionē.Unde dotes non sunt ipsa beatitudo:sed sunt quedā dispositiones vel qualitates vel ornatꝰ ex qbus btī ad beatitudinē ordinant:ita ꝙ dotes sūt dona disponētia ad ꝯiūctionē cū xp̄o ꝑ cooperationē.i.ꝑ im

Tho. mediatā visionē.Tho.in.iiij.sniarū.di.xlix.arti.ij.eliciture.

Eptima q̄stiūcula est. Si vltra dotes p̄dictas Qō.
ācc̄q̄ aliud necessario req̄rat ad verā ꝛ pfectā i Rn̄sio.
celo empyreo btitudinē. Ad quā rn̄det affirma
tiue ꝙ sic. Nā vltra dotes req̄runt tria. s. diui-
ne grē iſluētia: luminis glie refulgētia: diuine
eēntie clara euidētia. Pmo req̄rit iſluētia diuie
grē. pbat rōne: auctoritate: ꝛ similitudine. Nā nullꝰ intelle-
ctꝰ creatꝰ angelicꝰ vel hūanꝰ sua naturali ꝟtute pōt ptinge-
re vbi ꝯsistit pfecta btitudo. habitat eñ deꝰ luce inaccessibi-
lē. ꝛ nos cū creati sumꝰ ad icreatū ꝛ diuinū nō attingimꝰ na
turalr: sꝫ ad creatū ꝛ finituꝫ: ergo indigemꝰ diuina grā. pro Paulꝰ:
pter hoc. Paulꝰ. Ro. vj. dicit. Gratia dei vita eterna. i. vita q̄
est visio dei ꝛ iesu xp̄i. quē misit pater i mūdū: est ex grā dei.
Et prime ad thi. vj. Deꝰ lucē habitat inaccessibilē quē nullꝰ
hoīm vidit. Ubi gl. dicit ꝙ nullꝰ hoīm ad ea ex se accedit: sꝫ Ambr:
cui dat ex dono dei: donū aūt dei est grā eiꝰ. Et Ambro. sup Augus:
Lucā cū Aug. in lib. vidēdo deū dicūt. Nō est in ptāte nr̄a
videre deū. sꝫ in ptāte illius appere. Et subdit. Si nō in ptā
te nr̄a vidēdi deū est: tñ in ptāte nr̄a grām ꝓmerēdi vt vide
re possimꝰ. Et pbat etiā similitudine. Nā sicut aq̄ q̄ iferior
est igne nō pōt esse calida nisi p ignē supiorē: ita intellectꝰ
creatꝰ naturalr ifra deū ad diuinā essentiā sursum ferri nō
pōt nisi ꝟtute grē ipsiꝰ. Et sicut ferrū graue sursum trahi nō
pōt nisi ꝟtute supioris magnetis: ita itellectꝰ humanꝰ gra-
uis ad dei eēntiā: nō nisi p grāꝫ eiꝰ eleuari pōt. Scdo req̄rit
refulgētia luminis glie: nō q̄dē ex pte diuine eēntie q̄ de se
absq̄ medio maxime est intelligibilis: sꝫ ex pte intellectꝰ no
stri: vt. s. habilitet. fortificet et eleuet. Pmo q̄dē vt habilitet:
qꝛ sicut lux nō recipit in corpe nisi corpꝰ disponat p diapha
nū. i. p trāsparētiā disponētē corpꝰ ad susceptionē luminis:
ita intellectꝰ noster nō suscipit istū actū. s. videre diuinā eēn
tiā nisi disponat p lumē glie. Itē vt fortificet: nā ita est debi-
lis intellectꝰ noster creatꝰ ꝛ naturalis respectu diuine eēn-
tie: sicut oculꝰ vespertiliōis ad lumē solis. ij. meth. ideo psal.
dicit. Amictꝰ lumine sicut vestimēto. Itē vt eleuet: nā cū di-
uina eēntia distet in infinitū a quolibet intellectu creato: in-
tellectꝰ creatꝰ ei nō ꝯiūgeret: nisi ad visionē eiꝰ eleuaret per
lumē glie quā ꝟtutē eleuādi lumē glie nō hꝫ ex ꝟtute ꝓpria
cū sit etiā q̄d creatū: sꝫ ex ꝟtute quā ad hoc sortitur a deo. de
q̄ lumine dr: in psal. In lumine tuo videbimꝰ lumē. Tertio
req̄rit ad pfectā beatitudinē diuie eēntie clara euidētia: nā
nūc deꝰ cognoscit a nobis p creaturas: ꝛ p imaginē ipaꝝ et Dama-
vestigia. vñ dicit. Damasce. Nō dimisit nos deꝰ i oīmoda sui sce.
ignorātia: sꝫ oībꝰ cognitio existēdi deū ab ipo iserta est. Sꝫ
opꝫ ꝙ i patria altiori mō cognoscat. s. p gliā. ꝛ hoc mō clare
videbit eēntia dei. nec posset eē alr. Pmo qꝛ desideriū sctōꝝ
aliter eēt frustratū: q̄d eē nō pōt. Desideriū aūt eoꝝ est illud

Moysi. Exo. xxxiij. Ostēde mihi gloriā tuam ꝛ illud ph...
Johan. xiiij. Jo. xiiij. Ostēde nobis patrē ꝛ sufficit nobis. Itē p̄mium in hoc
ꝯsistit ꝙ deus videat̄ pfecte ꝛ cognoscat sȝ hoc nō pōt eē nisi ꝑ
Tho. eēntiam videat̄: ergo. Hec ex Tho. iij. ꝯtra gētiles. ꝛ Alexan-
Alexander de ales. dro de Ales. iij. pte summe.

Quest. Rn̄sio aliq̄ꝝ. Ctaua questiūcula est. Si quinqȝ sensus exteriores
in glorificatis corpib⁹ in celo empyreo beatifica-
bunt. Ad quā vr̄ quoſdā rn̄dendū negatiue: ꝛ p̄mo
sic. Nā si quilibet sensus deberēt beatificari. hoc esset
p actuationeȝ cuiuslibet respectu obiecti ipsi⁹ ꝯue
niētissimi: sicut potētia itellectiua btificat̄ in clara visiōe ob
iecti nobilissimi: qd̄ ē diuina eēntia: ꝛ de volūtate q̄ beatifi-
cat̄ i dilectiōe summi boni. Si ergo potētie sēsitiue erūt fina
lr btē. erit q̄libȝ eaꝝ pfecte actuata respectuata respectu obie
cti nobilissimi ꝛ cōueētissimi cui⁹ ē capax. Sȝ n̄ videt̄ q̄ erūt vel
esse poterūt illa obiecta i q̄b⁹ beatificent̄ p̄cipue tres sensus
iferiores. s. olfact⁹: gust⁹ ꝛ tact⁹: cū res sensuales i q̄b⁹ illi sen
sus delectāt̄ nō erūt i regno celesti: q2 ibi nō erit tēperies ꝯter
frig⁹ ꝛ estuȝ. nō erit sitis neqȝ esuries: nō fragrātie aromatū:
nō applicatio reꝝ sapidaꝝ: sȝ erūt oēs sicut angeli dei: nō mā
Math. xxij. ducātes: nō bibētes nec generationi vacātes: dicēte saluato
re. Mat. xxij. Saduceis carnalr̄ ꝺ statu future btitudis sentiē
tib⁹. Erratis inq̄t nesciētes scripturas neqȝ ꝟtutē dei. In re-
surrectiōe eīm neqȝ nubēt neqȝ nubent̄: sȝ erūt sicut āgeli dei
in celo: ergo nō poterūt btificari q̄nqȝ sēsus hōiȝ gl'ificatoꝝ.
Augu. Sȝ i ꝯ²riū ē Augu. li. ꝺ pfectiōe iusticie hoīs: vbi dicit: ꝙ i ple
nitudine charitas patrie implebit̄ p̄ceptū illd̄ Diliges dn̄m
deū tuū ex toto corde: ex tota anima: ex omnib⁹ virib⁹: qd̄ eē
nō posset: nisi opatio ꝛ vsus oim humanaꝝ virtū ꝛ potētiaꝝ
Tho. in patria i obiectis suis ꝗetarent̄: vt declarat. Tho. in. iiij. di.
Rn̄sio. xliiij. arti. vj. Ad hanc dubitationē rn̄deo: dōm est ꝙ duplr lo
qui possum⁹ de beatificatiōe sensuū exterioꝝ hoīs gl'ificati:
vꝫ aut quātū ad obiecta eoꝝ: aut q̄tū ad act⁹. Si loq̄mur q̄tū
obiecta dr̄ ꝙ q̄libet potētia hēbit obiectū suū. Nā visus hē-
bit obiectū corp⁹ xp̄i. qd̄ iter oīa corpa pulcherrimū erit ꝛ gra
tissimū ad vidēdū. vn̄ Job. xix. Scio ꝙ redēptor ꝛc. vsqȝ in si
nu meo. Audit⁹ habebit obiectū xp̄m naturalib⁹ organis vo
Cāt. v. cē formātē. Psal. Auditui meo dabis gaudiū ꝛ leticiā ꝛ hoc
duplr. s. cantādo ꝛ loquēdo. De loquēdo dr̄. Cant. v. Anima
mea liq̄facta ē vt dilect⁹ me⁹ locut⁹ ē dicit spōsa laudās xp̄m
spōsum. De cātādo hr̄ in officio btē Agnes dicētis. Amo xp̄ȝ
in cuius talamū introiui cui⁹ mater virgo est. cui⁹ pater fe-
minam nescit. cui⁹ mihi organa modulatis vocibus cantāt.
Erit etiā ibi cantus alioꝝ scōrūȝ: de quo dicitur: ab ecclesia.
In ciuitate dn̄i clare sonant iugiter organa sanctorum. Et
in hymno dedicationis dicitur. Ois illa deo sacra ꝛ dilecta
ciuitas plena modulis in laude et canoro iubilo trinum

vnum(que) cū fauore p̄dicat. Erit etiā ibi cant⁹ angelorū:
sed nō corpal'r. Sz vt dicit. Chriso. Cantus eorū est discursus
vni⁹ post aliū circa attributa ⁊ alias pfectiōe dei q̄ cū intelli Chriso.
gūt discurrēdo letant̄ ⁊ iubilāt in cognoscēdo: ⁊ affirmātes
replicāt ad vnūquod(que). Sctūs sctūs: sctūs. Odorat⁹ habebit
obiectū suū .s. corp⁹ xp̄i: de q̄ d̄r Cā. i. In odore vnguentorū
tuorū id est nō vni⁹ simplicis aromatis: sz q̄si in mixtura om Can. i.
niū odorū: Jō adolescētule. i. oēs creature electe ⁊c. Tact⁹ ha
bebit obiectū suū. s. corp⁹ xp̄i ⁊ carnes aliorū. sctōrū. Gust⁹ ha
bebit obiectū suū: suauitatē corporū gl'ificatorū. Psal. Gustate
⁊ videte. ⁊c. Si aūt nos loquamur. de actuatiōe sensuū. s. si xp̄e Pal.
odorabāt xp̄e comedūt: vere tāgēt. ⁊c. Dicit̄ q(uod) circa hoc quin
tuples est mod⁹ dicēdi. Prim⁹ est: q(uod) in gl'ificatis corporibus
sensus erūt suspēsi ab oī actu rōne vehemētissime cōuersio- Prim⁹
nis intellectiue ad obiectū beatificatiuū: quēadmodū accidit mod⁹.
in vehemētib⁹ ⁊ pfundis ↄtēplatiōib⁹: in q̄b⁹ ↄtingit tali-
ter hoīem capi: vt oīs sensus ita destitut⁹ sit virib⁹ q(uod) etiā ob
iectis applicatis nō sentit. Si ergo hoc facere pōt cōtēpla-
tio passibilis vie. v̄r a fortiori q(uod) silem suspēsionē sensuū face
re possit beatifica ↄtemplatio q̄ erit in patria. Nec v̄r q̄re ibi
sensus a sensibilibus actuari oporteat. vbi intellect⁹ omniū
sensibiliū spēs ⁊ differētias clare cōspicit in verbo. Scd's mo
dus dicēdi: est q(uod) sensus. gl'ificati corpis nō erūt destituti viri Scd's
bus mō supi⁹ dicto: immo erūt in eis act⁹ lōge q̄ hic pfectio mod⁹.
res. Aliq̄ tū sensus quorū obiecta nō cōgruūt regiōi celesti vt
olfact⁹: gust⁹ ⁊ tact⁹: erūt ibi sine actuatiōe a ppriis suis obie
ctis. Et alii sensus quorū obiecta statū hoīm tal'r disposito: ↄ
decēt aūt illā religionē decorant: ibi actuabunt̄ ab obiectis
suis ↄuenietissimis: vt visus in claritate luminis: ⁊ forte etiā
audit⁹. Terti⁹ mod⁹ dicēdi est: q(uod) in regiōe illa celesti quōcū-
q(ue) diuina dispōne sicut erūt real'r obiecta ↄuenietissima oīm Terti⁹.
sēsuū vt dictū ē. Jta et erūt actuatiōes oīū respectu obiecti cō mod⁹.
uenietissimi: q(uia) nō v̄r q̄d phibeat corpa gl'icata eē diuersorū co
lorū: ⁊ fragrare odorib⁹: ⁊ sonare vocib⁹ suauissimis pt ēt cor
pus xp̄i gl'iosuz obiectalē īfluxū obiectorū q̄nq(ue) sēsuū supple
re. supplet ibi obiectū vis⁹ iuxta illō Apo. xxi. Et ciuitas illa
nō eget sole neq(ue) luna vt luceāt ea: nā claritas dei illūinabit Ap. xxi.
eā ⁊ lucer na ei⁹ ē agn⁹. Quart⁹ mod⁹ dicēdi ē q(uod) q̄lib3 sensuū
erit ↄuenietissime actuat⁹ nō q̄dē ex fluxib⁹ obiectalib⁹ obie Quart⁹
ctorū ppriorū: sz diuina eēntia tales īflux⁹ supplebit sicut fieri mod⁹.
pt: cū obiectal'r īfluere ptineat ad potētiā actiuā. Et phoc v̄r
eē q(uod) final'r hoīb⁹ gl'ificatis de⁹ erit oīa ī oīb⁹. Vn̄ btūs Aug.
xxii. d. ci. dei. c. vlt. dicit. Quid eīn ē aliō qō p pphetā d̄r. Ero Augu.
illorū de⁹ nisi ego ero vn̄ satient̄. Ego ero q̄cūq(ue) honeste desi-
derant̄: ⁊ vita: ⁊ salus: ⁊ virt⁹: ⁊ copia ⁊ gloria: honor: pax: et
omnia bona. Sic eīn ⁊ illud intelligit̄ quod ait apostol⁹ Ut
sit ipse oīa in omnibus. ipse enim erit finis oīm desiderium.

Quint⁹ mod⁹ dicēdi est pdicabilis.s.φ potētia visiua v-
bit nō p intellectū:vt nūc faciūt sctī:s3 p actū vidēdi intromi-
Luce. tēdo ⁊ suscipiēdo ab obiecto:vt dicit philosoph⁹ in de sensu
iij. ⁊ sensato.Et tūc adimplebit illō Luce tertio Uidebit ois ca-
ysa.xxx. ro salutare dei.i.christum.Et ysaie.xxxij.Regem.in decore
suo videbunt:⁊ oculi eoꝝ cernēt terram de longe.Unde nec
differentia situum:nec altitudo coꝝ porū vel mōtium poterit
Augu. impedire visionem oculorum sanctoꝝ.Et Augustinus.xxi.
de ciuitate dei dicit Durū est dicere φ sancti talia tunc cor-
Obiectio. pora habebūt vt nō possint oculos claudere ⁊ aperire cū ve-
lint:sed habebūt oculi illi corporei officiū suū.vteturq; illis
spiritus per spirituale corpus.Sed videtur φ oculi gloriosi
cū erūt lucidissimi actu nō poterunt recipere species visibi-
les ab obiectis:⁊ per cōsequēs ibi nō erit act⁹ vidēdi.Exem-
plū patet in speculo quod directe ponit̄ sub radio solis.Spe
culum enī tūc nō recipit speciem corporis oppositi.Ad hoc re
Rñsio. spondet sctūs Tho.in quarto.distinctiōe quadragesima q̄r-
Tho. ta φ intentio luminis nō impedit receptiuū speciei in pupil
la dummodo remaneat natura diaphani vt p3 in aere q̄ quā
to plus illuminatur:tanto magis videtur nisi sit defectus ex
parte vidētis.Quod aūt in speculo nō fiat species in radio
solis nō accidit ex lumine:s3 ex hoc φ species in speculo fit p
reflexionē: qđ nō cōtingit in pupilla.Reflexio aūt nō fit nisi
in aere opaco.fortitudo aūt radij remouet opacitatē a specu-
lo:⁊ iō species nō resultat.Erit secundo ibi act⁹ propri⁹ auriū
sensībiliter.Nam aures beatorū corporum nō erūt vt idolo-
rum sed audiāt voces ⁊ laudes reales domini.ysa.ie.li.Gau
dium et leticia inuenietur in ea gratiarū actio ⁊ vox laudis.
ysa.li. Et psalmista.Exultationes dei in faucib⁹ eoꝝ.Ubi dicit Au
psal. gustinus.Quod corda ⁊ lingue non sufficient laudare deū.
Et Thomas in.iiij.disti nctio.xliiij.dicit φ laus vocalis erit
Tho. in patria.erunt etiam ibi f species cantus non solum decise
ab obiecto:sed etiā alioꝝ animaliū p species influxas adeo.
Nō enī erūt philomene ⁊ cetera animalia cātātia vt presen-
tialiter fluant voces ⁊ cant⁹ ab ore eoꝝ.Sed hui⁹ cātus erūt
desuper influxi.Nec erit falsum iudicium sanctorum audi-
Cāti.ij. entiū sicut in freneticis:sed cognoscent de super sic verū esse
Tho. hoc modo loquitur Canti.ij.Flores apparuerūt in terra no-
Job. stra:vox turturis ⁊c.Audientur etiā ibi risus.vt dicit Tho.
viij. quolib.x.secūdū illō Job.viij.donec impleatur os tuū risu.
Tho. Erit tertio vsus ⁊ act⁹ propri⁹ sensibilis odorat⁹ nariū vt di
cit Tho.in.iiij.dist.xliiij.Cū ecclesia cantet: φ odor suauius
ysaie. erunt corpora sanctoꝝ.aliter enī essent vt idola Et plus hic
xxxiiij. emitterēt odorem ossa sanctorū φ̄ ibi corporum.Et probatur
Apoca. etiam ratione.nā si de cadaueribus damnatorum corporum
xiij. ascendet fetor vt dicitur ysa.xxxiiij.Apoca.xiiij.vt damnati
puniantur in fetore.secundum illud psal.Ignis sulphur.et

...itus procellarum pars calicis eorum: ergo de corporibus sanctorum ascēdet odor. vt sancti etiam premientur in odore. Quod si arguatur q odor requirit mixturā calidi frigidi humidi et sicci: contrariorū q vbi sunt ibi necesse ē esse corruptionē. Cum ergo corpora sctōrum sint incorruptibilia ergo. Ad hoc dicitur q dos impassibilitatis donata sanctis facit eos incorruptibiles licet habeant veras carnes cōpactas ex humido et sicco. calido et frigido reductis ad proportionem optimam vnde sunt corpora idonea vt sint odorifera et suauissima. Erit quarto actuat⁹ gustus sanctorū nō in alimento sed vt dicit Thomas in quarto. distincto. xliiij. quantū ad saporū indiciū. Vñ Job. vi. dicitur. quis gustare poterit qđ gustatū afferet mortē qđ quidē indiciū saporū erit (vt dicit Tho. vbi supra) per immutationē ligue ab aliqua humiditate cō iūcta. Quod si cōtra arguatur qz sic: sequeret q saliua esset p̄ nuū essentiale ipsius gustus. Rñdet dupliciter. Unomodo q gustus fiet in actu per immutationem spiritualē siue intentionalem ab sūptione cibi et masticatione fctā a corpore xp̄i: et corpibus sanctorum mediāte sapore ei⁹ formaliter inherēte q̄ corpa si manisticata fuissent añ glorificationē: nata fuissent imutare suo sapore ip̄z gustū. Secūdo dz q Tho. nō dicit q saliua immutabit gustū sanctorum: assertiue: sz relinqt illō in dubio. de cuius gustus actuatione. dicit Psal. Gustate et videte qm̄ suauis ec. Erit q̄nto actuatus sensus tact⁹ vñ Tho. dz. Infer digitū tuū ec. Uñ dñs iesus dixit Marie magdalene volēti eū tāgere. Noli me tāgere: nōdū em̄ ascēdi ad p̄rē meū: quasi diceret: qn̄ ero ibi tāgetis. Et pbat hoc rōnibus. Primo qz ibi sensus tactus nō est idolorum. Scdō qz hic sensus nō erit ceteris sensib⁹ actuatis inferior. Tertio qz totū hominē opz beatificari in xp̄o et felicitari: qđ nō esset si deficeret a sua actiōe tactus: ergo oēs quinqz sensus beatificabuntur. Uisne dicet. Uideo bona dñi in terra viuētiū. Audi tus. Auditā qd loquat i me dñs deus. Odorat⁹. In odorē vnguētorum tuorum currim⁹ ec. Gust⁹. Gustate et videte qm̄ suauis est dñs. Tact⁹. Leua eius sub capite meo: et dextera illi⁹ amplexabit me. Quis aūt istorum q̄nqz medorum erit quo veri⁹ vires et potētie inferiores beatificabunt: mortalibus nō constat. ꝓpterea dicit August. xx. de ci. dei. ca. vlt. Temere inqt diffinire nō audeo qđ cogitare nō valeo. Sufficere tñ debet mortalibus hoc scire et credere q q̄ ocul⁹ nō vidit: nec auris audiuit nec in cor hoīs ascēdit: p̄parauit de⁹ hijs q̄ diligūt eū. Sz forte sapiēter dubitabit q̄s adhuc circa actū odorat⁹ et audit⁹. Nā p̄mo sens⁹ odorat⁹ i actu suo eē nō pōt nisi aliq̄ corruptione facta. qz odor nō sentit sine aliq̄ fumali euaporatiōe: q i q̄dā resolutione et corruptione ꝯsistit post resurrectionem vero nihil corrumpetur: qz tota creatura vestietur quadam virtute incorruptionis: ergo sensus odoratus non erit ibi in

Obiectio. Rñsio. Tho. Job. vi. Tho. Obiectio Rñsio. Psal. Tho. Augu. Quest. Rñsio.

Rñsio actu. Ad hoc respõdet Tho. i. q. iiij. xliiij. dicẽs. Quidã po.ue
Tho. runt ꝙ odor nihil aliud est quã q̃dã fumalis euaporatio: sꝫ
hec positio non potest esse vera: qđ patet ex hoc ꝙ vultures
currũt ex odore ꝑcepto ad cadauer ex locis remotissimis: nec
esset possibile ꝙ euaporatio aliquo ꝑtingeret a cadauere ad
tam remota loca etiã si totum resolueretur in vaporẽ: ꝛ preci
pue cum sensibilia in equali distantia ad quãlibet partẽ im-
mutẽt. Unde odor q̃nqꝫ immutat mediũ quãdoqꝫ ꝛ instrumẽ
tũ spũali immutatione sine aliqua immutatiõe ꝑtingere ad
organũ. Sꝫ ꝙ aliq̃ euaporatio requirat. hoc est: qꝛ odor in cor
porib⁹ est humiditate cõspersus. Unde opꝫ resolutionẽ fie-
ri ad hoc ꝙ percipiat. Sed in corporibus gloriosis erit odor
in vltima sua ꝑfectiõe nullo mõ ꝑ humidũ suppressus. vnde
imutabit spũali imutatiõe: sicut odor fumalis euaporatiõis
facit: ꝛ sensus odoratus in sanctis: qꝛ nulla hũiditate impe-
diet: cognoscens nõ solũ excellẽtias odoꝝ sicut nũc i nobis
nõ ꝯtingit: ꝓpter nimiã cerebri hũiditate: sꝫ etiã nimias odo
Qõ. rũ differẽtias. Secũdo dubitat circa actũ sensus audit⁹ scꝫ si
in celo empyreo erit laus vocalis: ꝛ si formabunt ibi voces: ꝛ
videtur ꝙ nõ. Nam omne corpus in quo format vox: et per
qđ sit motus: in medio opꝫ qꝫ cõtineat aerẽ: ꝛ sit diuisibile ꝑ
dẽsitatẽ ꝛ raritatẽ. Sꝫ si in celo empyreo erit laus vocalis. vt
Sapiẽ. dicũt aliq̃: ꝛ sancti inambulẽt ꝑ illud: vt dicit Sapiẽ. iij. Ful
iij. gebũt iusti: ꝛ tanq̃ scintile i grãdineto discurrẽt. ergo erit ibi
aer et cõdẽsatio ꝛ rarefactio aeris. Sꝫ vbicũqꝫ ẽ dẽsitas ꝛ rari
tas: est gñatio ꝛ corruptio: cũ sint q̃dã ꝑncipia corruptiõis ꝛ
gñatiõis. ergo opꝫ dicere vel ꝙ ibi nõ sit vox laudis: nec mo
tus ꝑ mediũ. Aut si dicat ꝙ sit ibi vox laudis. dicere oporte
bit ꝙ ibi sit aer ꝛ cõdẽsatio ꝛ rarefactio ꝛ ꝑ cõseq̃ns gñatio
ꝛ corruptio. ꝛ duo corpora possint eẽ simul: que omnia repu-
Rñsio gnant excellẽtie corporis celi empirei. Ad hoc rñdet Tho. ij.
Tho. sentẽtiaꝝ. di. ij. q. ij. ad quintũ argumẽtũ questiuncule secun
de dicens: ꝙ celũ empyreum est locus angeloꝝ: animarũ: et
hominum. Angeloꝝ aũt ꝛ animarum exutarum constat ꝙ
Qõ. non erit in celo empyreo laus vocalis. Sed vtrum hominuꝫ
Rñsio sit futura laus vocalis post iudiciũ: quidam dicũt ꝙ non. sed
Aliquo solum mẽtalis que dignior est: qꝛ nõ erit ibi respiratio quaꝫ
rum. req̃rit vox. ij. de anima. Alij dicũt ꝙ ibi erit vocalis laus: vt
Rñsio nihil in sanctis vacet a laude diuina neqꝫ mẽs neqꝫ lingua.
aliorũ. Quomodo aũt esse possit ita dicũt. ꝙ. s. in pulmone ꝛ instru-
mẽtis vocalibus est aer naturalis cõplantatus: sicut alalia
habent etiã spiritum complantatũ: ꝛ per illum aerem pote-
runt sancti voces formare. et hoc quantum ad aliquid vide-
tur esse conueniẽs: quia ad formationẽ vocis nõ est necessa
ria expulsio vel attractio aeris: vnde respirando vel expiran
do non potest animal vocem formare. ij. de anima: sed quo
ad aliquid videtur insufficiens: quia ad vocem non tantum

cingitur aer interior: sed etiã exterior cuius cõfractiõe et motu sonus deferat. Propter hoc addendũ est et dicẽdũ q quedam sensibilia deferuntur ad sensum et secundũ esse spirituale tantum: sicut species colorũ. Quedã aũt cõtingũt organũ secũdũ esse suũ materiale sicut in gustu et tactu. Quedã vero deferuntur vtroqȝ mõ. sicut species odorũ cũ pmixtiõe fumalis euaporatiõis quãdoqȝ tñ spẽs extẽdunt vltra fumalẽ euaporationẽ: et similiter de sono et motu. ibi tñ species soni defertur esse spũale eẽm: vnde nõ oportebit esse motũ ĩ medio: aut fractionẽ: aut condensationẽ. Vel põt dici q erit etiã ibi confractio celi empyrei: nec hoc cedet in eius ignobilitatem: quia erit instrm motũ a lingua glorificata: et materia vocis prolate in laudẽ diuinã: nec pper hoc sequitur q sit generabile et corruptibile: quia raritas et dẽsitas sunt equiuoce dicta in illo corpore et in illis corporib⁹ sicut etiã ponũt astrologi inter duas spheras que nõ possunt scindi: esse aliqđ spatium repletum corpore diuisibili: cum in illo spacio sit motus planetarum secundum modũ epicicli. Itẽ per miraculum fieri potest q duo corpora sint in eodem loco: quod oportet esse ad minus dum corpus gloriosum supra celum empyreum transferetur mediante celesti corpore quod non scinditur. Quid aũt de his verum sit incertũ est quia nec fide determinat nec pbat rõne. Ex Thoma et Henrico de Assia elicitiue. Miraculose duo corpora possunt esse in eodem loco.

Bona questiuncula est. Quid et quot sunt laureole quasi parafernales martyrum cõfessorũ: et virginũ ĩ celo empyreo. Ad quã rñdet q aureola est quoddã gaudiũ accidẽtale q̃ bti gaudẽt de bonis opib⁹ a se factis: q̃ p victoriã acquisiuerũt: Nã victorib⁹ corona dat. Circa quã aureolam quatuor declarabunt. s. essentia: sufficiẽtia: eminẽtia: correspõdẽtia. Primũ est eẽntia: nã dictũ est q aureola est gaudiũ quoddã accidẽtale. Pro quo sciendũ est q in beatis est duplex gaudiũ. s. essentiale et accidẽtale. Primũ eẽm pmiũ vel gaudiũ beatorum ẽ essentiale: qđ cõsistit in pfecta cõiũctiõe aie ad deũ p visionẽ et fruitionẽ deitatis quãrũ aia pfecte cõiungitur deo: vidẽdo: amãdo eũ et fruẽdo: et hoc pmiũ similitudinarie corona aurea nominat triplici rõne. Primo signi: quia corona est ppriũ signũ regie dignitatis. Sed p illud pmiũ essentiale qđ in dei visiõe cõsistit quodãmõ efficit hõ pticeps diuinitatis et p cõsequẽs regie dignitatis: vt dicitur Apo. v. Fecisti nos deo nostro regnũ et sacerdotes. Scđo hoc pmiũ essentiale vocatur corona ratione circuli. Nam figura circularis est perfectissima eo q nihil sibi addi potest quin sit ea minus: et significat premium et gaudium essentiale beatorum cum nullum premium addi potest quin sit eo minus: quod patet quia nihil est maius visione dei. Tertio premium essentiale vocatur aurea ratione materie sine nummi: quia

Rñsio. Qõ.

In btis duplex est gaudium. Primũ gaudiũ

Apo. v.

sicut auro nullu metallu est pciosius:ita nulli oe dei q est pre-
miu essentiale sctoru nullu aliud pmiu est maius z nobilius.
Qd aut auru sit iter metalla pciosius ptz ex valore z raritate.
ptz etia qz nulla egritudo apparet in eo.neutra em pars ei9
Hermes egypti9 est intepata aut imperfecta:vt dicit Hermes egypti9.Oia
em metalla fiut ex sulphure quasi ex parte z substatia semi-
nis paterni:z ex argeto viuo quasi ex matre z mestruo:quod
menstruum coagulatur in substantia embrionis virtute sul
phuris digerentis ipsum et adurentis:que duo scilicet sul-
phur et argentum viuum in auro sunt magis lucida z puri
ficata p lotoras fortissimas ita q nihil vnctuositatis crema-
bilis nec humiditatis aquee phlegmate pot ampli9 euapo-
rari:vt ptz in anulo aureo circudate digitu no tingete:no sic
in anulo argenteo vel alioz metalloz q plus z min9 tingut
corpa cotigua:vt dicit Albert9 in.iiij.mineraliu capitu.vij.

Scdm gaudiu Secudu pmiu vel secundu gaudiu beatoz in patria additu
pmio essentiali ipsoz.i.visioi diuine est accidetale:et vocat
aureola diminutiue:qz qsi minimu est hoc pmiu accidetale
respectu pmij essentialis visiois diuine.De qb9 coronis au
Exo.xxv. reis z aureolis tact de pilo ecntiali z accidetali dr.Exo.xxv.
Josephus. Archa de lignis sethim(q sunt iputribilia vt dicit Joseph9)
copingite z deaurabis ea auro mudissimo int9 z foris:qd si
gnificat pmiu essentiale.Faciesq alteram corona aureola per
circumitu qd significat pmiu accidentale.De pria corona dr
Eccli. xl. Ecclesiastici.xlv.Corona aurea sup caput expressa signo san
ctitatis.De scdo catat ecclesia.Filie hierusale venite z vide
te martyre cu corona.s.victorie p qua datur in die solenita-
tis z letitie.Scdo circa aureolam videda est ei9 sufficictia.s.
Tres sunt aureole. numeralis.Na tres ponunt esse aureole.s.vginu martyru
z doctoz siue predicatoz.Probat.Na corona dat p victoria
q cu quada pugna agit:na no coronabit nisi q legitime cer
triplex est gen9 sctoru3. tauerit.ij.Thi.ij.Sed triplex est gen9 sanctoz q in mudo vi
riliter pugnarut z vicerut scz virgines:martyres z predica-
tores:ergo triplex erit corona aureola q dabit sanctis p vi-
Prima aureola qb9 debetur. ctorijs z de hoste triuphis.Prima aureola debet virginib9
de bonis operibus a se factis roe vginitatis.Cui9 ro est:
qz corona victorib9 dat vt patet supra ergo vbi est spalis ro
victorie ibi debet spalis aureola.Sed p vginitate aliqs vel
aliqua obtinet singulare z spale victoria de carne cotra qua
bellu gerit:vt patet Gal.v.spus cocupiscit aduersus carne z
ecouerso ergo virginitati speciale gaudiu accidetale debet
et datur quod aureola nominat.Ad cuius euidentiam est
Quib9 vginibus debet aureola. sciendu q illis tantu virginib9 debet aureola:que ppositu
habuerunt virginitatem perpetuo coseruandi:siue hoc pro
positum fuerit voto firmatu:siue non:quod quidem propos
tum qnis aliquando fuerit interruptum:integritate tame
carnis manete dummodo in fine vite istud propositu inue

niatur debet aureola. Cuius ratio est quia licet virginitas carnis reparari non possit. tamen virginitas vel corruptio mentis per penitentiam reparatur et ad plenum restituitur: et ideo si mens finaliter remanet incorrupta habebit aureolam. Non enim est dubium quin tales de corporis incorruptione gaudebunt. Si autem corruptionem mentis sequatur corruptio carnis procurata aliquo instrumento vel alio modo: tali se amittit aureolam: et debet humiliter et verecunde a consecratione abstinere: non tamen repellitur a consecratione: quia ecclesia iudicat solum secundum ea que apparent in foro exteriori. Si vero per violentias amisit integritatem carnis: non perdit aureolam. Nam non corrumpitur corpus: nisi fuerit corruptus animus. Unde beata Lucia dixit. Si me inuitam violari feceris: castitas mihi duplicabitur ad coronam. non quod duas aureolas habeat: sed quia duplex premium reportabit vnum pro virginitate custodita: aliud pro iniuria quam est passa: immo si violenter aliqua oppressa concipiat: ex hoc tamen meritum virginitatis non perdit: nec aureolam. Sed dicet aliquis: si aureola debetur victorie de pugna: vbi nulla est pugna vel victoria: ibi nec aureola. Sed virgo Maria non habuit pugnam carnis: ergo nec aureolam quod falsum est. Respondetur quod virgo maria habet aureolam pro premio virginitatis: et licet non habuerit pugnam carnis ab intra: habuit tamen temptationem que est ab hoste: qui nec christum veritus est tentare. Secunda aureola debetur martyribus. Cuius ratio est: quia speciali victorie debetur aureola specialis: vt patet supra: sed martyr de tyranno habet victoriam specialem ergo. Ad cuius euidentiam sciendum quod duplici ratione aliqua victoria dicitur magna. Primo ratione pene mortis que est vltimum terribilium. iij. Ethi. Secundo ratione cause honestissime: que causa est christus. et hec duo in martyrio considerantur: et precipue causa quia martyrem non facit pena sed causa: propter quod ille qui pro fidei confessione moritur: siue de fine a persecutore interrogetur siue non: et moritur. aureolam obtinebit. Similiter si quis R.p. ab hostium impugnatione defendit: qui christi fidem corrumpere moliuntur: et in tali defensione moriatur. aureolam habebit. Similiter si quis mortale vulnus pro christo accipiat et aliquanto tempore superuiuat martyr est et aureolam non perdit. vt patet de beata Cecilia. Si autem mortale vulnus non accipiat: et tamen exinde postea moriatur: non tamen negligentia sua in curando: aureolam habet. Si etiam vulnera non mortalia susceperit: et post hoc carcerem substinens moriatur martyr est: et aureolam meretur: vt beatus Marcellus. Si autem afflictio propter christum vsque ad mortem continuata non fuerit: non erit martyr: vt patet de beato Silvestro multas pro christo penas passo: qui tamen in pace vitam finiuit nec martyr fuit nec aureolam meruit. Tertia aureola debetur doctoribus vel predicatoribus illis. scilicet qui ea solum predicant et docent que ad salutem pertinent animarum. Cuius ratio est: quia victorie specialis aureola debetur: et ideo sicut per virginitatem et martyrium aliquis de carne et mundo spe-

Corruptio mentis per penitentiam potest reparari.

Corruptio carnis per vires quid sit attendenda.

Secunda aureola quibus debetur.

Duplici ratione aliqua victoria dicitur magna.

Prima ratio
Secunda ratio.

Tertia aureola quibus debetur.

cialē victoriā habet:et per cōsequēs aureolā specialem. Jn etiā quādo aliquis nō solū a corde suo:sed ēt a cordib⁹ aliorū diabolū p errorē in pugnātē repellit aureolā meret. Cui rō est:q: talibus salutarib⁹ documētis diabolū velut qbusdā spūalib⁹ armis expugnat:de quibus dicit.ij.Corinth.x. Arma militie nostre nō sunt carnalia.sed spūalia Prelatis aūt qb⁹ cōpetit ex officio docere vel pdicare aureola nō debet nisi actu pdicent. Rō est:q: corona nō debet pugne r victorie habituali sed actuali.scdm illud.ij.Thi.ij. Nō corona bit nisi q legitime certauerit. Et iō qbuscūq legitime exercētibus actū istū.s.docēdi vel pdicādi debet aureola. Tertio circa aureolā aduerti dz pemināetia dignitatis.que ex trib⁹ ptib⁹ pt ɔsiderari.s.ex pte pugne:pmanētie.r materie. Pri-mo modo aureola illa est potior q fortiori pugne debet:hoc modo aureola martyrū alijs aureolis supereminet.q: ibi est difficilior pugna. Secūdo mō pōt ɔsiderari aureola ex pte pmanentie:r sic aureola virginū alijs aureolis supereminet:q: pugna carnis periculosior est inqnātū est diuturnior r magis nobis eminet e vicino. Tertio pōt aureola considerari ex parte materie de qua est pugna:r sic aureola doctorum et pdicatorꝝ inter oēs est potior. Cuius rō est:q: pugna doctorꝝ vel predicatorū versatur circa bona intelligibilia. Alie vero pugne.s.virginum et martyrum versantur circa passiones. Quamuis autem vna aureola sit secundum quid:maior altera:simpliciter tamen loquēdo aureola martyrū inter oēs est potior.quod probatur rōne:auctoritate:et obseruatione. Ratione sic. Ubi pugna est difficilior:et victoria maior:ibi aureola potior:sed pugna et victoria martyrum est huiusmodi:vt patet supra.ergo. Secundo probatur auctoritate. Mat.v. Beati qui persecutionem patiuntur ppter iusticiaz r c. Dicit glo.q oēs alie beatitudines perficiunt in ista. Tertio probatur obseruatione ecclesie.nam ecclesia in commemoratione sanctorum preponit martyres videlicet doctoribus r virginibus ad ostendendū preeminentiā martyrum respectu doctorū et virginuz. Hec omnia. Tho.in.iiij.di.xlix. arti.v. Quarto circa aureolam consideranda est correspondētia.i.cui parti dotium aureole correspondent. Respondetur q parafernalibus. Parafernalia aūt sunt que mulieri habet extra vel vltra dotem a parentibus r amicis. C.de pactis cōuentis tam super dote.l.hac lege.et.ff.de iure dotium.l.Si ego §.dotis.r glo.in ca.ex literis.de pignoribus. Jn quibus bonis parafernalibus maritus non habet aliquod ius ministrandi muliere cōtradicente nisi illa bona tradiderit marito vt.l.fi.C.de dotis promissione.quo casu maritus habet administrationem:r de fructibus potest cum vxore viuere: vt dicit textus r ibi Bar. Et hec sunt satis de p̄ius receptaculo animarum separatum.s.celo empyreo.

Ad corinth.x.

Aureola debetur pugne r victorie actuali r nō habituali.

Aureola tripliciter pōt ɔsiderari.

Primo.

Scdo.

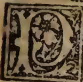
Tertio.

Mat.v.

Parafernalia que sint.

Bartholus.

Ertia questio sub hoc tertio capite prime decadis
est de secundo receptaculo animarum separata-
rum.s.de inferno:sub qua tredecim questiuncule
soluentur. quarum quilibet infra suo ordine de-
clarabitur.

Rima questiũcula est.Si infern⁹ post mortẽ re- Qõ.
periat scdm vitatẽ:an sit infictiõe ad terrẽdum
laicos:ꝛ tẽporalia bona ab eis extorquẽdũ. Ad
quã questiũculã vr̃ prio rñdẽdũ negatiue:argu Rñsio.
mẽtis Platonis et Originis:ꝛ primo argntis Argu-
Platonis vt adducit Augu.xxi.de.ci.dei.c.xiij. mentũ
sic.Ois pena diuina vel legalis adhibet rõne emẽdationis. Primũ,
aut pfectus ad virtutẽ.Sz post trãsitũ hui⁹ seculi demones
ꝛ dãnatos ex ꝯtemplatiõe pene eterne peccatorũ nõ penite-
bit nec peccare cessabunt:ꝛ beati de cõmuni lege q̃cunqꝫ oc-
casione data nõ poterũt meli⁹ i bono pficere:ergo post hãc
vitã nõ est ponẽd⁹ infern⁹ nec pene eterne illius.Maior pz Proba-
p psalmistã dicẽtẽ.Cũ occideret eos querebãt eũ et reuerte- tio ma-
bant:ꝛ diluculo veniebãt ad eũ.Et iterũ.Imple facies eorũ ioris p
ignominia ꝛ querẽt nomẽ tuũ dñe.Et Isidor⁹ dicit.v.Ethi- psalmi-
mologiarũ.ꝛ ponit.iiij.di.c.cã cõstitutiõis legũ est humanã stam.
coercere audaciã ꝛ nocẽdi facultatẽ refrenare.ꝛ in glo.ff.de Isidor⁹.
iustitia ꝛ iure.l Iustitia.Oderũt peccare boni virtutis amo-
re.Oderũt peccare mali formidine pene.Minor pbat per
Grego.iiij.dialogorum.c.xxxvij.et ponit I.c.q̃lis.xxv.di.di-
cẽs.Qualis hinc q̃sqꝫ egredit:talis in iudicio finali phtat. Proba-
Qd dictũ opz itelligi de egrediẽtib⁹ aiab⁹ in statu dãnatio- tio mi-
nis vel saluatiõis:ita vz ꝙ mortalis culpa hic p pniam aut noris p
baptismate nõ deleta cũ tali culpa defert ad iudiciũ:nunqꝫ Grego-
post deletura neqꝫ remissura.Et Eccles.x.dr Si ceciderit li- rium.
gnũ ad austrũ aut ad aqlonẽ:i q̃cũqꝫ loco ceciderit:ibi.s.sem
per erit.Lignũ ẽ hõ.Aqlo ifernũ designat:ꝛ celũ austrũ .Et
Eccles. ix.dr.Quodcũqꝫ facere põt man⁹ tua istãter opare:
qꝛ nec op⁹ nec rõ nec scia erit apud iferos q̃ tu pperas.Et ꝙ Eccl'ia-
etiã boni i merito nõ possint pficere pz:qꝛ meritũ pertinet ad stes. ix.
statũ vite pñtis.Uñ paul⁹ dicebat.Ecce nũc tps acceptabi- Paul⁹.
le:ecce nũc dies salutis.Et ysaias.Tẽpore accepto exaudiui ysaias.
te:et i die salutis auxiliatus sum tui.Itẽ scdo arguit Plato Argu-
sic.Quidã philosophorũ ꝛ poetarũ finxerũt deorũ ẽẽ ifernũ mẽtum
locũ tristissimũ.oi gñe penarũ ꝛ miseriarũ plenũ:ibiqꝫ descẽ- secũdũ.
suras pditorũ aias sine fine puniẽdas.Finxerũtqꝫ iras ꝛ bñfi
ciẽtias deorũ:ꝛ dearũ:nõ qd sic v⁹ ꝑ esse aio crederẽt:cũ tene-
rẽt nihil de penis post mortẽ futurũ esse malis:sed hoc finge
bant pp̃ter tyrannorũ timorẽ.s.vt principes tyranni timerẽ
tur a subditis:vt dicit Augusti.vi.de ci.dei.Item.iij.de ci.
dei dicit Augusti. Quod antiquit⁹ p̃sidẽtes in ciuitatibus Augu.
finxerunt multa falsa de dijs et locis penalibus:existiman-

tes illa esse vtilia si credātur a popul o ad retrahēdū̄ ipsum a vicijs et vocādū ad virtutes. Pro hac opinione loq̄batur

Stati⁹. Stati⁹ in thebayde dicēs. Prim⁹ in orbe deos fecit timor. Et

Cicero. Cicero primo libro de natura deo℞ dicit. Quidā totā de dijs immortalib⁹ opinionē factā esse dixerūt ab hominib⁹ sapiētib⁹. R.p. causa: vt quos rō nō posset: eos ad offm̄ religio du

Cicero. ceret. et Ci. lib. iij. inuectiuarū i Catilinā inquit. Itaq₃ vt ali qua i vita formido improbi esset posita: apud iferos q̄dā illi

Seneca antiq̄ supplicia impijs cōstituta esse voluerūt. Idē ponit Seneca tragedia sexta. metro q̄nto. et platonici vt dicit Augusti. vbi supra. dicere soliti erāt vtile esse in ciuitatib⁹ vt viri fortes: etsi falsum sit: ex dijs genitos se esse crederēt. vt audaci⁹ res magnas diuine stirpis fidētia aggrederētur. Secūdo ar

Obiectio guit p̄ hac pte exitialit et venenose Origenes: q̄ vult oēs dānatos et etiā demones in fine mūdi p̄ diuinā misericordiā

Origenis. saluari: et p̄ cōseq̄ns infernū nō reperiri saltē post iudiciū vniuersale. et primo sic. Sapie. xj. dicit. Misereris omniū dn̄e

Sapie. xj. et nihil odisti eorū q̄ fecisti: sed iter oia cōnumerātur etiā dānati: et demones ergo et illorū in fine mūdi miserebitur de⁹.

Geñ. vj Et Gene. vj. dicit. Nō p̄manebit spirit⁹ me⁹ in hoie i eternū quia caro est sed spirit⁹ dei. vt ibidē glo. dicit: accipitur p̄ indignatiōe. Indignatio aūt dei et pena quā infligit videtur idē esse: ergo si spirit⁹ nō permanebit. i. indignatio dei in ho

Psalm. xxxv. mine in eternū: ergo nec pena similiter. Itē. xxxv. psal. dicit. Hoies et iumēta saluabis dn̄e secūdū Originē. homines id est

Origenis opinio. rōnales. et iumēta id est demones. Et iterū nūquid i ira sua cōtinebit misericordias suas: quasi dicat nō. Ira aūt dei est punitio ei⁹. Et Anselm⁹ libro cur de⁹ hō. ait. Nō est iustū vt

Ansel⁹. de⁹ creaturā rotionalē quā ad beatitudinē fecit: omnino perire sinat. sed iter rōnalē creaturā sunt etiā dānati: ergo illos in eternū perire nō sinet. Itē de⁹ vult oēs homines saluos

Paul⁹. fieri: vt dicit Paulus. j. thi. ij. Sed voluntas dei est tā efficax vt necesse sit omnino impleri: et ei nemo aliquo mō resistere

Psalm. p̄t: namq₃ quecūq₃ voluit: fecit in celo et in terra: vt dicit Psal. ergo oēs hoies etiā dānati saltē post iudiciū saluabuntur: et p̄ cōseq̄ns nō erit infernus post iudiciū. Sed q̄m hanc Platonis et Origenis erroneā opinionē q̄dā carnales hoies bonis huius sc̄li inebriati: vt licēti⁹: gloriosius et voluptuosius viuere possint: sequuntur. Idcirco probabo breuiter quinq₃ rationibus: et auctoritatib⁹: et exemplis: esse infernum añ et post iudicium. Et primo ratione diuine perfectionis. Nam deo competit misericordia et iusticia. Omnes em̄ vie dn̄i misericordia et veritas: inquit psal. et alibi. Potestas tibi dn̄e est et misericordia: et reddes vnicuiq₃ secūdum opa sua. Si em̄ esset iustus sine misericordia: esset crudelis. et si misericors sine iustitia: esset insipiens: vt in. c. disciplina. xlv. di. propterea dicit Tho. j. par. q. xxj. per totum q̄ in omni ope miseri

Tho.

coordia

cordia ⁊ iusticia dei reperit. Misericordia siqdē quātū ad pri-mā radicē: vt puta creatiōi in oib⁹: ⁊ i hoie creatio illius: ⁊ fi-nis beatitudis ei⁹ q̄ ex sola bonitate diuīe volūtatis depēdet. Iusticia distributiua vero inquātū reddit vnicuiqꝫ scḋz eorū naturā: dignitatē: ⁊ merita: i hoc mūdo vl in futuro: ꝓpterea dicit Dio. viij. c. de di. nominib⁹. Oportet videre i hoc veraz dei esse iustitiā q̄ oib⁹ tribuit ꝓpria scḋz vniuscuiusqꝫ existē-tiū dignitatē: ⁊ vniuscuiusqꝫ naturā i ꝓprio saluat ordine et virtute. Ergo sicut ex misericordia eternaliter bonos remu-nerabit i celo: ita ex iusticia malos ꝑpetuo dānabit in infer-no. Secūdo ꝓbatur rōne oppositorū cōditiōis. Nā cū i natu-ra reperit vnū oppositorū siue cōtrariorū: inuenit ⁊ reliquū. xi. metha. ⁊ .ij. de celo (nisi tn̄ vnū esset infinitū). Sed reperit lo-cus scḋz phōs: vbi est absentia ois cōtrarietatis: ⁊ p̄sentia to-tius pulchritudis: diaphanitatis: luminositatis: vt patet de no-uē celis mobilib⁹ ab oi cōtrarietate remotis. p̄rio celi. ad quos ascēdūt aie bonorū ad cōpares stellas de mēte Platonis: siue scḋm grecos ⁊ valdēses reperit loc⁹ ⁊ aliqua regio i superficie terre tēperatissima: oib⁹ delectatiōib⁹ gratissima: oi terra ex-celsior: sita i oriēte ⁊ dextra parte celi q̄ nobilior est sinistra. ij. de celo q̄ dicit paradisus terrestris: siue ort⁹ delitiarū: siue para-disus voluptatis. Genesis. j. ad quē locū vsqꝫ ad diē iudicij as-cendūt aie nō plene purgate: scḋz grecos ⁊ Valdēses. Siue reperit loc⁹ scḋz theologos christianos icogitabilis pulchri-tudinis: ⁊ indicibilis dispositiōis i gloria. vbi omne bonū sī-ne oi malo: vbi lumē indeficiēs ⁊ pax dei q̄ exuperat omnē sensum: q̄ est celū empyreū circūstās immediate oēs nouē ce-los mobiles: i q̄ loco sanctorū aie requiescūt: et sempiterno eius et diuinitate fruunt. Ergo ex opposito reperibilis ē ⁊ esse de-bet aliqs loc⁹: vl aliq̄ regio subterranea i cētro circūdās me-diū mūdi summe deorsuz. q̄ regio quodā igne est plena: ⁊ na-turaliter tenebrosa: oi influxu celestis luminis priuata ex co q̄ elemētū terre hāc regionē circūstās: est simpliciter opacū: carens penit⁹ diaphanitate: siue q̄ lumē nusqꝫ diffundi pōt vl penetrare. In q̄ regione est omne malū sine oi bono: ⁊ oia cōtraria eorū q̄ sunt in corporib⁹ celestib⁹ siue in paradiso ter-restri siue i celo empyreo vbi dānati in sclm̄ sclī cruciabunt. Tertio probat rōne honeste equitatis. nā scḋz canonistas et legistas indubijs semitā debemus eligere tutiorē. Extra de homicidio. c. ad audiētiā. ⁊ extra de clerico excōmunicato mi-nistrāte. c. illō dicit: q̄ i dubijs via tutior ē eligēda. ⁊ extra de spōsalib⁹. c. inuenis. dicit i his q̄ dubia sūt qḋ certi⁹ existima-mi⁹ tenere debem⁹. ⁊ de penitētijs. d. vij. dicit. Aug. i. c. nemo §. si q̄s aūt. Tene certū ⁊ dimitte incertū. Unde Cicero p̄rio officiorū ait. Bn̄ p̄cipiūt q̄ vetāt q̄cqꝫ agere qḋ dubites equū sit an iniquū. Et iuriscōsult⁹ dicit i lege semp. ff. de regulis iu-ris. Semp in dubio benigniora p̄ferēda sunt. Idē in lege in

Diony. Gene. j. Augu. Cicero

ambiguis.eo.ti.Cū ergo benignius sit ꝛ honesti⁹:ꝛ rōni ma sis cōsonū credere:ꝙ mali q̄ hic absqȝ timore mala ꝑpetrāt: nō castigati i hoc seculo:alibi puniant post mortē i inferno: q̄ ꝙ semꝑ hic gaudētes i iniq̄tate reponēt de malis trāsa ctis cōmodū ꝑ talib⁹:ꝛ virtute post mortē ditēt : saniss sēp i vita iniq̄tate: vt dicit de pe.di.vij.null⁹ḡ oino ꝑ talib⁹ po nēd⁹est infern⁹post mortē.Argueret eīn aliter ex cōmuno hic malis:nec h̄:nec alibi post mortē punit̄ deū cē iniustū:imitē imponidū:ꝛ ꝑtialē qd̄ esset iniurius:ibenignius ꝛ iutior se
Math. mita ad credēdū.Quarto ꝑbatur rōne diuine cōminatiōis Nā de⁹ ꝛ xp̄s ꝛ scti minant infernū malefaciētib⁹ post mor
Job.xxi tē.scđz illō.Mat.xxv.Ibūt hi in suppliciū eternū. Justi aūt i vitā eternā.ꝛ Job.xxi.Tenēt tipanū ꝛ cytharā ꝛ gaudēt ad sonitū organi ducūt i bonis dies suos:ꝛ in pūcto ad inferna
Grego. descēdūt.Sȝ si dicas ꝙ ifernū minat⁹ē xp̄s vt terreat malos ꝛ ad bonū cōuertat:nō vt penas īferat.Audi Greg.iiij.dia lo.c.xxxvi. Quid si q̄s dicat:idcirco eternā penā peccantib⁹ minat⁹ est christ⁹:vt eos a peccatoꝝ ꝑpetratione cōpesceret. Respōdet:ꝙ si falsuȝ est qd̄ de⁹ minat⁹ est :vt ab iniusticia cor rigeret etiā falsa pollicit⁹vt ad iustitiā ꝓuocaret. Sȝ q̄s hoc etiā insan⁹ dicere presumat:quia si de⁹minat⁹ est qd̄ nō erat
Hiero. impletur⁹:tūc cū asserere ipsuȝ misericordē volum⁹: eū falla cē esse(qd̄ nephas ē)ꝑdicare cōpellimur.Hec Grego.ꝛ Hiero. ad Pāmachiū ꝛ occeanū ꝓpter hoc sic scribit.an putam⁹fra tres ꝙ iocādo ꝓ phete predicēt:ridēdo loquātur apl̄i:christ⁹ iudiciū ifantiliter cōminetur. Sȝ ioci nō sūt vbi supplicia i tercidūt.Si iocādo passi sūt:credāt:ꝛ iocādo locuti . Isaias serra secat.Daniel leonib⁹ deputat.Paul⁹ truncat gladio. Petr⁹ i cruce:dn̄i exēplo suspēdit.Et hoc totū vt nos a pecca tis sua doctrina reuocarēt.hec ille.Quita rō ē:rōne vniuersa
Deute. xviij. lis mūdi cōditiōis.nulla eīn cōmunitas ꝑticularis:nulla do minatio tēporalis sine aliq̄ iusticie loco ē:eo ꝙ iusticia maxi me ꝑfectiōis ē. Nā ait de⁹ Deute.xviij.Maleficos non sinas viuere suꝑ terrā: ꝑ ꝛ i toto mūdi regno de q̄ nemo alius nisi
Gen.c. xxxvij. de⁹ dn̄s est(q2 dn̄i est terra ꝛ plenitudo ei⁹ debȝ assignari ali quis loc⁹ tormētoꝝ vbi diuina iustitia i reprobos ostēdatur: Numeri.xvi. ꝛ hic loc⁹dicit infern⁹.Sexto ꝑbatur existētia inferni auctori tatib⁹:ꝛ pr̄io sacre scripture. Genc.xxxvij.dixit Jacob ad ru
Vergi li⁹ : sex to ene. bē:visa tunica filij Joseph sāguine tincta.Descēdā ad filiuȝ meū lugēs i ifernū.ꝛ Numeri.xvj.Dathā ꝛ abirō descēderūt in infernū viuētes.ꝛ Vergi.i sexto.Facilis descēsus auerni.
Iune na saty. ij. Noctes atqȝ dies patet atri ianua Ditis.Sȝ reuocare gradū superasqȝ euadere ad auras.Hoc op⁹ hic labor est. Et ibidē idē.en q̄sqȝ suos patimur manes ꝛc.ꝛ Iuuenalis li.j.saty.ij.
Senec. dicit.esse aliquos manes ꝛc.et Sene.j.tragedia dicit. Quis
Ouidi. qȝ ē placide ꝛc.Uide aūt i q̄stione de animarū immortalitate. Et Ouidus.iiij.methamor.Stria decliuis funesta nubila

laro.Ducit ad ifernas p multa siletia sedes.⁊ ifra.Mille ca-
pax adit⁹ ⁊ apertas vbiq₃ portas vrbs hȝ.Et Lactāti⁹ sexto Lactantius.
istitutionū de iferis dicit.zeno stoic⁹ docuit ⁊ sedes pioꝝ ab
impijs eē discretas:⁊ illos qdē quietas ac delectabiles icole- zeno stoic⁹.
re regiões:hos vero penas luere i tenebrosis locis:atq₃ i ce-
ni voraginib⁹ horrēdis.Tertio pbatur existētia iferni exem
plis.⁊ pzlo illi⁹ tyrāni iperatoris Trayāni q vt ferẗ:ad pces
beati Gregorij de inferno erept⁹:⁊ ad presentes vite statum
reduct⁹ penitētiā egit:vt dicit in.iiij.dialogoꝝ.c.xxvij. Ex q tria corolaria
exēplo tria corolaria sequūẗ:. Primū ꝙ nihil phibet aliquē q̄ sequūtur exē-
añ resurrectionē generalē aliqua de causa deo nota ad vitā plo.
hāc resuscitandū:fuisse mortuū in peccato mortali:de q resu
scitat⁹ penitentiā actur⁹ erat.Scdm qd sequiẗ est:ꝙ nōvalet
dicere. Iste moriẗ in pctō mortali.igitur dānabitur.sȝ bñ sic Primū.
sequiẗ.Iste in pctō mortali moritur:⁊ ad vitā presentē iterū
nō resurget:igitur illō peccatū non remitteẗ: sȝ dannabitur Scdm
Tertiū qd seqtur ē:ꝙ oēs auctoritates q̄ dicūt ꝙ in inferno
nulla est redēptio.vt in iferno null⁹ ampli⁹ cōfitebiẗ deo.In Tertiū
telliguntur de morte finali illoꝝ q ampli⁹ ad presentis vite
statū post gñalē resurrectionē nō resurgēt.Secūdo idē patet Grego.
exēplo illi⁹ d cui⁹ sepulchro oib⁹ vidētib⁹ flāma exiuit.⁊ exē-
plo illi⁹ d cui⁹ sepulchro clamatū ē ardeo:ardeo.vt Greg.ve-
ridice refert l.iiij.dialogo.c.iiij.probāt etiā ifernū eē stridor
huāniovlulatus⁊ gemit⁹ceteraq₃ mestitie signa:q̄ ponit sta-
ti⁹ libro scdo thebaydos de habitātib⁹ in acchya:vbi ē mōs
altissimus adeovt neq₃ vēti:neq₃ pluuie ibi aliqd possit:vbi
talia etiam qñq₃ audiunẗ.Et grego.iiij. dialogorū adducit Grego.
mōtē ethne i Sicilia vbi crebro audiūt penarū voces. Et ēt
infernū pbaẗ et multiplici redutiōe animarū ad corpora vt
manifestarēt penas ⁊ alia q̄ fieri viderūt apō iferos:sicut ve
ridice refert beat⁹ Grego.lib.iiij.dialogoꝝ.c.xxviij.vbi i pn- Grego.
cipio dicit.Supna pietas ex magna misericordie sue dignita
te disposuit:vt nōnulli etiā post exitū repēte ad corp⁹ redeāt
⁊ tormēta iferni q̄ audita nō crediderāt:saltē visa ptimescāt:
vt patet de Lazaro q nunq₃ risit resuscitatus: q ⁊ ita se post
castigauit ieiunijs vigilijs:⁊ laborib⁹:vt se vidisse tormenta Rñsio adargumentū.
apō inferos etiā si lingua taceret:cōuersatio loqreẗ:hec ille.
Nūc ad tria argumēta Platonis in frōte huius q̄stiūcule fa
cta rñdeẗ.Et ad pm̄ū diciẗ:ꝙerroneū ē dicere cū philosophis Ad primū
ꝙ frustra erūt pene eterne:cū pfect⁹ penarū esse desinat:⁊ iō
finiēde. Sicut forte sequiẗ:frustra sunt medicine:⁊ iō finē ha
biture q₃ egri curari nō possint:⁊ sani nō pñt ifirmari:Qr scdō
irrefragabilē catholicorū religiōis veritatē: pene dānatorū
in eternū erūt pper tria:videlicet ad iusticie dei declaratio
nē:ad vniuersi decoꝝ p bonoꝝ ⁊ maloꝝ cparationē: ⁊ ppẗ
beatorum letificationem vindictam videntiū iustissime fie-
ri in eos qui se in hac vita iniuste glorificauerūt.iuxta illud.

Letabiť iustus cum viderit vindictam: manus suas lauabit in sanguine peccatoris.

Ad secūdū ⁊ tertium.

Ad secundū aūt ⁊ tertiū dicendū: ꝙ philosophi ⁊ poete q̄ finxerūt īfernū esse ꝓpter. R. p. vtilitate nō credētes de facto esse īfernū: meruerūt nō sapiētes: s; insipiētes dici. Tūc p̄mo hmōi penarū fictiōes scđm fidē sunt illicite sicut sūt indubie. Tūc scđo: q: etiā scđm rōnē naturalē veritas q̄ est virtus nobilis ꝑtinēs ad itellectū ⁊ ad regulādū affectū nō ē ꝓ qualicūq; cōmodo abijcieda cū bonū honestū sit ꝑferēdū bono vtili: s; ꝑfictionē illā vtilē. R. p. ⁊ virtus ⁊ veritas ⁊ bonū honestū abijciebať: ergo nō erat licitū fingere ⁊c. Nec ē via dei aut ꝓcessus rōnis: vt hoies simplices reuocenť a peccatis ⁊ ꝓuocenť ad virtutes ꝑ deceptiōes vł errores: vel fictas fabulas: vt faciūt poete. Nā q̄ talibꝰ medijs vsi sunt nō ꝓfuerūt hoibꝰ: nec. R. p. s; maxime nocuerūt sicut exitꝰ ꝓbauit: q: ex inde successu tpis execrabiles errores radicati ⁊ firmati fuerūt in populo gētili: q̄ post xp̄o veniēte cū magna difficultate vix extirpari potuerūt. Media aūt cōgrua retrahēdi hoies a vitijs: ⁊ ad ꝟtutes ꝓuocādi sūt vere

Ad origēis opinionē rñsio.

eruditiōes: apte icrepatiōes: deuote exhortatiōes: ꝓmissiōes bonoꝝ: ꝯminatiōes penarū tā p̄ntis q̄ futuri seculi: nō q̄dē fictarū: s; oī ābiguitate remota verissimaꝝ: qbꝰ medijs q̄ vere vtiť: sapiēs merito dici pōt. Ad ꝓphanā p̄terea ⁊ hereticā

Damascenꝰ.

opinionē: s. hoc Origenis, dicit̄ p̄io: ꝙ dēmōes nūq; saluabūtur. Nā vt dicit Damasce. Hoc ē āgelis casꝰ: qđ hoibꝰ mors. S; hoies post mortē si i peccato mortali moriāť: eoꝝ nulla ē

Math. xxv.

redēptio ex iferno. Ergo ⁊ āgeli post casuʒ facti sūt similiť irrecuperabiles. ꝓpterea dicebať Mat. xxv. Ite maledicti i ignē

Apoca. xx.

eternū q̄ paratꝰ ē diabolo ⁊ āgelis eiꝰ. Et Apo. xx. dicit̄. Diabolꝰ q̄ seducebat eos missus ē i stagnū ignis ⁊ sulphuris vbi ⁊ bestia ⁊ seudo ꝓphete cruciabunť die ac nocte i secula seculorū. S; ꝑ hoc secula seculorū i scriptura solet eternitas designari: g. Qđ etiā mali hoies i hoc mūdo ⁊ postea damnati nūq; saluabunť: patet rōne. Nā si in fine oēs saluarenť: seq̄reť ꝙ oēs possent ad libitū offendere deū: ⁊ i mūdo gaudere ⁊ postea vellet vel nollet deꝰ saluaret eos: ⁊ sic de delitijs ad

Hieronymꝰ.

delitias trāsirēt: p̄sentibꝰ ⁊ futuris bonis fruerenť: hic vētrē plenū ⁊ ibi mētem haberēt: in vtroq; seculo essent primi ⁊ sic postremo i terra ⁊ i celo apparēt gloriosi qđ est īpossibile: vt dicit Hieronimꝰ ad Julianū.

Ad auctoritates ab Origene pro sua opiniōe adductas rñsio.

Ad auctoritates vero extorte ⁊ infideliter ab eo ꝓ sua falsa opinione adductas respōdeť: ⁊ primo ad primā dicit̄: ꝙ illa distributio omniū dʒ accipi vt sic accomodata scđm hūc sensum. s. omniū eorū quos dignos misereri diuina iusticia nosceret. Dānati aūt post mortē: ⁊ dēmones post casum sunt irrecuperabiles. Uel dicať ꝙ distributio illa intelligit̄ pro generibꝰ singulorū: ⁊ nō pro singulis generū: vt declarabiť ad vltimū. Et ad illud Geñ. xj. dicit̄: ꝙ intelligiť de homine secūdū genus suū vnde indignatio fuit abla

ta per christi passionē. Et ad illō psal. nūquid obliuiscet̄ misereri de⁹ aut cōtinebit in ira sua misericordias suas: dicit̄ q̄ itelligit̄ de his q̄ sunt vasa mie: q: ipsi nō p meritis suis3 deo mi serātē ō miseria liberant̄. Ad anctoritatē ṽo Anselmi dicitur q̄ intelligat̄ de natura rōnali absolute et simpliciter vt sit sensus: de natura angeloꝝ et de natura hoīm vniuersaliter nō ē iustū oēs pire: s3 nihil phibet aliquē coꝝ pire et aliquē saluari. Ad illud aūt psal. Hoīes et iumēta saluabis dn̄e respondet̄ negādo expositionē Origenis. Ad vltimū respōdet Augu. exponēdo autoritatē apostoli. Primo vt sit distributio accomoda scd̄m hūc sensuz. De⁹ vult saluos fieri oēs hoīes q̄ saluant̄: nō q: null⁹ hō sit quē saluū fieri nō velit: s3 q: null⁹ saluus sit: quē non velit saluū fieri. Scd̄o exponit̄ sic: vt fiat distributio p generib⁹ singuloꝝ: et nō p singulis generū. et scd̄m hūc sensum de⁹ vult ō quolibet statu hoīm saluos fieri mares et feminas: iudeos et gētiles: puos et magnos nō tñ oēs de singulis statibus. Et l3 anctoritas apostoli posset trahi ad istos sensus: tñ q: nō sunt de ṽtute sermonis. Dicēdū est aliter scd̄m Damascenū li. ij. c. vltimo. Qd̄ volūtas diuina diuidit̄ i volūtatē antecedētē et ɔsequētē. Uolūtate aūt ātecedēte de⁹ vult oēs hoīes saluos fieri. Uolūtate aūt ɔsequēte nō. Et q: volūtas antecedēs nō semp ipleī. iō nō oēs saluant̄. Ad sciēdū aūt q̄d appellat̄ i deo volūtas antecedēs: et q̄d volūtas cōsequēs. Notandū q̄ in voluntate diuina cum sit summe simplex nō pōt diuersitas inueniri. Rōne tñ voliti nihil phibet eā diuersimode cōsiderari scd̄3 diuersas cōditiōes volitoꝝ. Uolūt aūt scd̄3 q̄ nūc loq̄mur i creatura rōnali ordinabile ī beatitudinē i q̄ ē duo cōsiderari sc3 qd̄ ordinat̄: et auxilia ei⁹ quib⁹ iuuatur ad cōsequēdū finē ad quē ordinat̄. Et scd̄3 vtrūq3 istoꝝ pōt accipi distinctio volūtatis i antecedētē et cōsequētē. In eo eñ qd̄ ordinat̄ ad beatitudinē ē cōsiderari naturā et psonā: quātū ḡ ad naturā de⁹ vult oēs hoīes saluos fieri: inquātū dedit oib⁹ naturā capacē et ordinabilē i beatitudinē. quātū vero ad psonā nō vult oēs hoīes saluos fieri: actiones: āt sūt suppositi et psone. et q: multi deuiāt a fine vltimo p suas actiōes puanas: iō quātū ad ea q̄ sūt psone nō vult de⁹ oēs psonas saluas fieri. Prīa volūtas dei dicit̄ ātecedēs: scd̄a cōsequēs: q: pri⁹ d3 cōsiderari natura ordinabilis i finem q̄m actiōes psone qb⁹ finis cōseq̄t̄ cū ab ipso deuiat̄. Scd̄o pōt hec distictio volūtatis antecedētis et cōsequētis sumi quātū ad auxilia q̄b⁹ creatura iuuat̄: sūt eñ q̄dā añcedētia quasi q̄dā cōia auxilia q̄ dāt̄ oib⁹ hoīb⁹ vt salui fiāt. s. liberū arbitriū: p̄cepta: cōsilia et hmōi qb⁹ oēs possūt dirigi i his q̄ ptinēt ad salutē. Sūt nihilomin⁹ q̄dā specialia: vt: gratia: virtutes. pseuerātia in bono et hmōi q̄ dant̄ q̄busdā specialiter et singulariter: ḡ q: cōe p̄cedit ordine nature illō qd̄ est speciale volūtas diuina scd̄3 q̄ respicit cōia auxilia dicit̄ voluntas ante-

Ad anctoritatem. Anselmi rñsio. Rñsio Augustini ad argumtum. Prima expositio autoritatis apostoli.

In voluntate diuina non potest diuersitas inueniri.

Distinctio diuine volūtatis in antecedētem et cōsequentē.

Prīa voluntas dei dicit̄ añcedens scd̄a cōsequēs

cedēs: put aūt respicit specialia dicit ꝯsequēs. ⁊ isto mō vult de⁹ oēs hoiēs saluos fieri volūtate añcedēte ſ; nō ꝯsequēte. Volūtas aūt añcedēs nō semꝑ ipleť. q2 nō ē volūtas simpliciter: nec volitū volūtate añcedēte solū: ſ; scd3 qd. Nā volūtas de salute alicui⁹ ē volūtas practica q̄ necessario respicit ꝯditiōes particulares suppositoꝝ quoꝝ sūt actiōes. hoc aūt non facit añcedēs volūtas: ſ; ꝯsequēs: ⁊ iō vult de⁹ volūtate añcedēte solū simpliciť vult ꝑpť qđ nō oportet ipleri. Hec collectione ex Tho. i. pte. q. xix. arti. vi. ⁊ dño Hērico đ Assia. sup Geñ.

questio. Rñsio. Magister snīa rum. Augustinus. Gregorius. Opinio aliquorū de situ iferni. Opinio doctorū q̄ cēsent iſernu3 esse i cetro terre. Prima ꝓbatio opinionis. Augu.

Secunda q̄stiuncula ē: An in cētro terre: vel vbi sit situs ⁊ posit⁹ loc⁹ iferni. Ad quā sic rñdeť: q loc⁹ inferni vbi sit certitudinaliter doctores theologi nō ponūt. Magister em̄ snīarū i. iiij. ꝑpe finē. xlv. dist. dicit sic. ignis etern⁹ cuiusmodi sit: ⁊ i qua mūdi vł terre parte futurus sit: hoiem scire neminē arbitror: nisi forte cui spirit⁹ diuin⁹ ostēdit. Et Augustin⁹ i libro retractationu3 capitulo. xxix. retractās qđ dixerat. xii. sup Gene. dicit sic. Magis mihi videť dicere debuisse q sub terris sit q̄ rōnē reddere cur sub terra esse credať. Et gregori⁹ i q̄rto dialogoꝝ iterrogat⁹ an sit credēdū isernū esse sup terrā vel subt⁹ dicit. Hac de re temere diffinire nō audeo: nōnulli nāq; in quadā terrarum pte isernū esse putat. Alij vo hūc sub terra esse existimāt hec ille. Alij vero dicūt q isern⁹ sit i apposito aride axe q̄ ē inter eqnoctialē ⁊ polu3 articū in q̄ loco viget excessus caloris. Vel est sub aliq̄ poloꝝ vbi est excessus frigiditatis Pōt etiā eē aliq̄ regio i sup̄ficie terre sub aq̄ vł ſꝑ aquā ꝑ modū magne insule inteꝑatissima: molestissima: horribilissima: deformissima: q̄ dicit infernus: ⁊ huic imaginatiōi cōsonat qđ dicūt qui dā in extremis partib⁹ se ꝑtrāsiōis vltra norwergianos habitātes: vbi dicūt esse multa demonia: ⁊ clamores ⁊ tumult⁹ horribiles audiri ab inhabitātib⁹ insulas. Dñs aūt petrus de tarāta. ⁊ Thomas ⁊ Richard⁹ ⁊ dñs Bonauētura i q̄rta distinctiōe quardragesima quarta ⁊ dñs Hēric⁹ đ Assia sup Geñ. Suadēt trib⁹ ꝯgruētijs esse infernū i cētro terre. ⁊ ꝑlo rōne diuine ordinatiōis sic. De⁹ cum sit sapiētissim⁹ omnia scd̄m exigētiā suarū naturaru3 in suis locis statuit ⁊ ordinauit. Nā sapiētis est ordinare. primo metha. Augustin⁹ dicit xix. de ci. dei. c. xiij. q ordo est pariū dispariūq; rerū sua cuiq; loca tribuēs dispositio. Sicut ḡ naturalib⁹ ⁊ corꝑalib⁹ reb⁹ oppositis assignauit diuersa loca opposita correspōdentia ꝓprijs earū naturis: vt puta rebus leuibus: locū sursu3 ⁊ circūferentiā: ⁊ rebus grauibus locū inferi⁹ ⁊ cētrū mūdi. Ita ⁊ spiritualib⁹ reb⁹ loca cōueniētia eaꝝ naturis statuere debuit: vt leues. s. ⁊ sp̄uales viri q̄ corda sua sup terra ad celesti ⁊ sp̄ualia infixerūt ad circūferētiā toti⁹ mundi ⁊ i summo celi statuerenť. Graues vero ⁊ petis ponderosi qui corda sua bonis terrenis super terrā indebite fixerunt: tenderent ad mediū toti⁹ ⁊ circa cētrū mūdi atq; in ꝓfundo inferni. Scđo

Rē ꝓbat rōne aſſimilatiōis. Nā locꝰ ⁊ locatū dꝫ aſſimilari ſꝫ
ue ꝓpoꝛtionari.iiij. Phiſi. Pctōꝛes aūt tres hñt ꝯditiōes: elō Scđa,
gationē:obſcuritatē: ⁊ frigiditatē:nā pctm̄ diuidit ⁊ elōgat ꝓbatio.
hoiēꝫ a deo:ꝓuer.xv. Longe eſt dñs ab impijs.pctōꝛes ſunt pctōꝛes
obſcuri.excecauit eīm eos malitia coꝝ.Sapie.ij.⁊ iō i tenebꝛis hñt tres
ambulāt:⁊ vie illoꝛū tenebꝛe:⁊ lubꝛicū:⁊ angelꝰ dñi coartās ꝯditōes
eos. Pctōꝛes ſunt frigidi ꝑ pctm̄ qđ đꝛ venenū aīe ab Augu. ꝓuer.
li.lxxxiij.q. Uenenū aūt vt dicit Iſido.i.ethimo.eſt frigidiſſi xv.
mū:ergo locꝰ nouiſſimꝰ:obſcurꝰ ⁊ frigidus eis debet. Infer Sapie.
nus aūt in medio ⁊ in cētro mūdi exiſtēs eſt ſumme elōgatꝰ ij.
a celo:eſt naturaliter tenebroſus:omni influxu celeſtis lumi Iſido.
nis ꝓuatꝰ:ex eo ꝙ elemētū terre hāc regionē circunſtās eſt
ſimplr̄ opacū:carēs penitꝰ diaphanitate:ſine q̄ lumē nunꝙ̄
diffundi pōt vł penetrare:ē frigidiſſimꝰ naturalr̄:vñ đꝛ:tar-
tarus a tremoꝛe frigoꝛis:vt dicit Iſidoꝛꝰ:eo ꝙ ibi nec radiꝰ
ſolis penetret:nec adſit motꝰ aeris. Tertio ꝓbat idē rōne op
poſitiōis ſic. Loca oppoſita:oppoſitas ꝯrias ꝯditiōes ⁊ na- Tertia
turas ſolēt habere:ſed paradiſus terreſtris eſt aliqua regio ꝓbatio.
in ſuperficie terre tēperatiſſima ſita in parte oꝛiētali ⁊ dexte
ra ꝑte celi que regio eſt gratiſſima oībus delectationibus.
Ergo infernus poni debet ex oppoſito in inferioꝛibus par-
tibus terre:interioꝛibus ſiue centralibus ſpere:vel ſuperfi-
cialibꝰ terre oppoſite axe axi:que inferioꝛes dicuntur re ſpe-
ctu nr̄i:q̄ regio ē intēperatiſſima:remotiſſima a celo oībꝰ mo
leſtijs ⁊ ꝯrietatibꝰ plena. Itē paradiſꝰ terreſtris oppoſitꝰ in
ferno(vt dicūt doctoꝛes ⁊ hiſtoꝛici)hꝫ oia q̄ reqrunt ad boni-
tatē loci:ciuitatis ⁊ regiōis. Ad q̄ reqrit ꝯueniēs diſpoſitio
mōtiū.ſcaturigo fontiū:decurſus fluminū:nobilitas planta Reqſita
rū.iocūditas aīaliū:influētiaꝝ bonitas:auraꝝ ſiue vētoꝝ re- ad boni
gularitas:tēperies elemētoꝝ. Uñ ⁊ Damaſcenꝰ libꝛo ſecun- tatē loci
do ſniaꝝ dicit. Paradiſus terreſtris eſt poſitꝰ in oꝛiēte oī ter ciuitatꝫ
re excelſioꝛ tēperato:tenuiſſimo ac puriſſimo aere fulgēs:plā ⁊ regio-
tis ſemꝑ floꝛidus:comatꝰ:bono odoꝛe repletꝰ:⁊ oībus gratiſ nis.
ſimis oblectationibꝰ plenꝰ. Ergo infernꝰ hr̄e dꝫ oia cōtraria Dama-
paradiſo terreſtri:⁊ ꝑ ꝯñs ſi paradiſus in ſummo ſit:infernꝰ ſcenus.
dꝫ eſſe in infimo loco mūdi. Scđo ꝓbatur eadē ꝯcluſio aucto
ritatibus:⁊ Primo Ione.ij. Pꝛoieciſti me i ꝓfundū in coꝛde Ione.ij
maris.vbi gl.dicit:ꝙ ſicut coꝛ ē i medio ⁊ cētro aīalis:ſic in- Iob.x.
fernꝰ i medio terre.mediū aūt terre ē cētrū eiꝰ. Et Iob.x. Di Pſal.
mitte ergo me ⁊c. Et Pſal. Liberaſti me ex inferno inferioꝛi. Augu.
vbi dicit gl. Aug.ꝙ duo ſūt iferna:ſupiꝰ ⁊ iferiꝰ. Terrena in Duplex
habitatio vbi ē caro ⁊ ſāguis:deceſſio ⁊ ſucceſſio moꝛtalitatꝫ eſt infer
⁊ mutabilitatis. Infernꝰ ē ſupioꝛ:ſꝫ ab hac terrena inhabi- nus.
tatione et inferno itur ad infernū inferioꝛem. Pꝛopter hec yſayas.
duo inferna miſſus eſt filius dei:vndiqꝫ liberans ad vnum xiiij.
infernum miſſus eſt naſcendo:ad alium moꝛiendo. Hec Au Matth.
guſtin. Et yſaias.xiiij. Infernus ſubtus conturbatus eſt. xij.
Et Mathei.duodecimo. Sicut fuit Ionas in ventre ceti

tribus diebus & tribus noctibus. ita erit filiꝰ hominis in ventre terre tribꝰ diebꝰ. & tribꝰ noctibꝰ. Et Prouerbiorum. ix. In profundis inferni cōuiue eiꝰ & Apo. v. dr: q iohānes cū vidisset librū signatū septē sigillis: flebat q: nō videbat dignū aliquē illū aprire neq in celo neq in terra neq subtꝰ terrā. Liber ē sacra scriptura. apertꝰ. i. patefactꝰ a christo qui fuit de tribu iuda. Et inuit iohannes subtꝰ terrā: q̄si ibi sint aliqui scia pditi vt demones: aīe mortuorum q̄ hic sapiētes habiti sunt: vt sctī pres: pphete: & multi philosophi. & i glo. xiij. q. ij. c. tps. i vbo abditis. dr. Infernꝰ est sub terra & celū supra. Itē. xxiij. q. iiij. ca. hec a q̄t vita. & Grego. in q̄rto determināns: quid de loco inferni credat: dicit. Hoc alm pulsat: q idcirco infernꝰ dicitur: q: inferius iacet. Idē dicit Isido. xiiij. ethimo. vnde infernꝰ dicit etiā gehēna. ageos q est terra: & henos quasi profundū: quasi in profundo situs. Et Uergi. in sexto introducit Eneā alloquentē Didonē: dicētēq. Infelix dido verus mihi nūcius ergo Uenerat: extinctā ferroq extrema secutā. Funeris heu tibi cā fui: psidera iuro Et superos: & si q̄ fides tellure subima est. Inuitus regina tuo de litore celli. Et Seneca tragedia. i. introducit theseū inuocantē. Fas oē mundi teq dñantē pcor regno capaci. Teq quā tota irrita q̄suit ethna mater. Ut iura abdita & operta terra liceat ipune loq. Et vltima tragedia de vtute loquēs dicit. Nūq stigas fert ad vmbras iclyta vtꝰ Uiuite fortes nec letheos seua p annos. Uos fata trahēt. Sed cū summas exiget horas. Cōsumpta dies iter ad supos glia pādet. Exēplis ēt veritas pdicta patere pōt ex Greg. iiij. moral. c. xxxij. Et a sancto Cyrillo ad Augu. in trāsitu beati Hie. hec collectiue ex. iiij. snīsꝫ: et ex herico.

Tertia questiuncula est. Si alibi q̄ in centro terre reperiant in supficie terre loca in q̄bꝰ aīe dānatorū penas luāt. Ad quā sic rñdet: q vt Greg. dicit. iiij. dialo. Oīpotēs deꝰ ad correctionē viuētiū in hoc mō in quibusdā patētibꝰ in supficie terre q̄sdā dānatorū aīas penas luere: voluit ostēdere vt mētes infideliū q̄ inferni tormēta esse nō credūt: tormētorum loca videāt q̄ audita credere recusant. Et infer. c. xxxiij. li. vbi supra quēdā sanctū heremitā q̄ in insula Lipparis Sicilie morabat: vidisse q aīa theodorici regis in ollā vulcani ibidē ebullientē piecta fuit p Iohānē papā & Simachū patriciū quos ille rex ante occiderat Et iuste dicit ibi btūs grego. ab illis i ignē mitti apparuit: q̄s in hac vita iniuste iudicauit. Itē l. iiij. c. narrat de q̄dā romano cui i extremis laborāti apparuit nauis parata: q̄ ipe & q̄dā vicinꝰ suꝰ adducēdi erāt i Siciliā: q̄ statī post hoc fuerāt simul mortui. & subiūgēs dicit greg. q vo ille moriēs se ad Siciliā ducēdū testatꝰ ē. q̄d sentiri aliō pōt: nisi precęteris locis vei terre isulis eructāti igne tormētorum olle patuerūt: q̄ vt solēt narrare q̄ vouerūt: lassatis q̄tidie finibꝰ crescūt

vt mūdi termīo appropinquāte quātū certū est illic amplius
exurēdos colligi:tāta ⁊ eadē tormētoꝝ loca amplius videant
apiri. hec grego. Ex ista aūt narratiōe appet ꝙ ꝑ ollas vulca
ni itelligunt quedā putei flāminomi:vel quedā cauerne terre flā Isidorus
mā spirātes sulphureā. Quare aūt olle illevalcano attribuā
tur ptz per Isido. li. xxij. ethi. dicētē ꝙ iuxta supstitionē genti Uulca-
lium:vulcanus in fornacibus fabroꝝ q̄si deus ignis habitare nus deus
dicit. et ꝑ ip̄z figuraliter ignis itelligi solet:quēquidē ꝓpter ignis.
multas vtilitates q̄s hoī cōfert(ab Isidoro ibi enumeratas)
gētiles eū deū posuerūt ip̄m noiantes vulcanū:quē tūc ride Isidorus
re dicūt qn ignis q̄si tonitrua emittit ⁊ scintillis strepit. ⁊ ite
rū Isido. li. xv. dicit ꝙ q̄dā insule circa Siciliā vulcanie dicū
tur:ex eo ꝙ ip̄e sicut mōs ethna ardeāt:⁊ sunt octo:quarū no Aduer-
mina ibi ponit. Et pria vocat lipparis ⁊c. Ethna vero ē mōs te de
ab incēso sulphure:quo plenus est:flammas spirās. Et dicit monte
Isidorus ꝙ mōs ille hz ab ea pte q̄ eurus et africus flāt spelū ethna.
cas sulphure plenas:q̄vētis illis agitate ⁊ cōmote:flammas Isidorus
emittūt terribiles:itaqꝫ putatū ē a q̄busdā ibi infernū eē. Sz
horū opinionē illa q̄ p̄cedēter de situ inferni dicta sunt:stare
nō ꝑmittūt. nō eñ ois locus in q̄ vel a q̄ aīa luit penā dānatio
nis vsqꝫ in diē iudicij:est principalis locus inferni. Sed quidā
sunt particulares in quo(cā nota deo)q̄dā dānatorū aīe vsqꝫ
ad diem iudicij penas luunt. Hēricus de Assia sup Genesim.

Quarta questiuncula est. Quis ordo ⁊ q̄ habitudo ē
sub terra triū locorū penaliū. s. purgatorij: Limbi:
⁊ sinus Abrahe:vel sanctorū patrū : ad infernum.
Ad quā sic r̄ndet:ꝙ de habitudine ⁊ ordine triū lo
corū penaliū ad infernū est duplex opinio. Pria est Rn̄sio
ꝓbabilis videlz ꝙ infernus est regio cētralis terre:⁊ ꝙ que- ad q̄ōnē
libet alia regio inferi illā orbiculariter circūstet scōm sub et ꝑ duas
supra ꝓportionaliter ꝓ differētijs incolarū in indignitate vel opinio-
dignitate:ita vz ꝙ cū sint quatuor totalis īferi regiōes scdz nes.
cōem doctorū opinionē. s. infernus inferior:Limbus puerorū: Prima
purgatoriū:⁊ sinus abrahe:vel Limbus patrū. Infernus est re opinio.
gio cētralis infima ⁊ immediate post eā regio puerorū:q̄ i so
lo pctō originali decesserūt. Sup quā est regio purgationis
aiarū quā circūstat regio q̄ vocat sinus abrahe:vel limbus pa
trū. Prime due regiōes sunt dānatorū:sed differūt quo ad pe
nā sensus et penā dāni solā. Alie due nō sz sunt vel fuerunt
saluādoꝝ. Alia opinio de ordie locoꝝ penaꝝ ad īfernū:est:ꝙ
iste quatuor regiōes sese orbiculariter nō circūdāt:qđ pōt tri
bus modis ꝯtingere. Prio mō:si imagiamur quādā pirami Scđa
dē terre magnā cuius conus sit cētrū mūdi:⁊ basis sit tota su- opinio.
ꝑficies terre arida:⁊ illā piramidē imaginemur diuisaz ꝑ li-
neas vel supficies trāsuersales i q̄tuor regiōes scōm sub ⁊ su-
pra distātes:q̄rū īfima sit īfernus ⁊ cetere sup eā ordie p̄dicto.
Scđo mō iste q̄tuor regiōes pn̄t se adinuicē hr̄e ad modū q̄-
tuor spheraꝝ:sup inuicē imediate vel mediate positarū : ita

q̄ cētrū mūdi: ⁊ alie tres directe ad vnā dr̄am positiōis cell situent̄ sup eā. Tertio mō esse pōt q̄ tres regiōes nō cētrales astēt cētrali a diuersis differētijs positionis: vt puta vna ab oriēte: ab occidēte: ⁊ alia tria meridie: vl' ex opposito: ⁊ sic sūt q̄tuor imaginatiōes de ɔstitutōe regionū iferi. Sȝ p̄ria est p̄babilior ⁊ dictis sctōꝝ ɔueniētior. Quicq̄d t̄n sit de ɔstitutiōe dictaꝝ regionū: vr̄ t̄n verisilr ponēdū q̄ inter sinū abrahe et infernū inferiorē sit q̄dā distātia media q̄si inuia vndecūq̄ ⁊

Luce. xvi. anfractib⁹ confusa. Nā dr̄ Luce. xvi. q̄ diues epulo eleuatis oculis vidit a lōge Abrahā ⁊ lazaꝝ in sinu ei⁹: vbi vr̄ localis distātia denotari. Et iteꝝ ex hoc q̄ ibi dictū legit̄ ab abrahā. Et in his oīb⁹ iter nos ⁊ vos: chaos magnū firmatū est: vt hi q̄ volūt hinc trāsire ad vos nō possint: neq̄ inde huc trāsmea re. Qd̄ lrāliter acceptū vr̄ denotare iterpositionē itineris impētrāsibilis: lȝ doctores exponāt illud mystice. Pro hac ēt opi

Ecclesi. xxiiij. niōe facit illud dictū in ɔsona sapie increate. Ecclesia. xxiiij. Penetrabo oēs inferiores ptes terre ⁊ isspiciā oēs dormiētes ⁊ illuminabo oēs sperātes in dn̄o. Et q̄bus oīb⁹ sequit̄ q̄ aie dānatoꝝ q̄n deducūt̄ ad ifernū introierre ad lucifeꝝ ibidem cōsistentē ⁊ alligatū: habēt illas oēs regiones subterraneas ɔtrāsire. Et aie q̄ descēdūt ad limbū pueroꝝ trāseūt duas: ⁊ q̄ ad purgatoriū vadūt: vnā ⁊ ɔtrāseūtes se vidēt: sibi inuicē loquunt̄ ⁊c. Et silr q̄n aie de purgatorio educunt̄ in gloria expedite de culpis ⁊ penis forte ad ɔfusionē ⁊ penaꝝ cumulū dānatoꝝ ⁊ demonū: q̄ odiūt ascēsum hoīn in celū ɔmittēte deo trāseunt per centrum mundi ad māsiones suas in celo. Hec Henri. de as. super Genes.

Qō. Rn̄sio. Quinta q̄stiūcula est: Que est maior regio locoꝝ penaliū. Ad quā sic rn̄det̄: q̄ si certo cōsiderare volumus quātitatē regionū p̄dictarū: nō occurrit vn̄ possim⁹ quātificare eas: nisi ex multitudine incolaruȝ cuiuslibet. Ubi ergo supponēdo q̄ q̄libet aīa exuta sicut q̄libet spūs determinet sibi certū spaciū corpeū: vr̄ minima regionū p̄dictaꝝ fuisse sin⁹ abrahe: i q̄ erāt oēs scti veteris testi a pena purgatorij absoluti: q̄ pauci videnē fuisse respectu illoꝝ q̄ adhuc i purgatorio tenebāt̄: q̄ iteꝝ pauci fuerūt: ⁊ adhuc sūt respectu eoꝝ q̄ in iferno tenent̄: ⁊ forte quoq̄ pauciores his q̄ in regiōe limbi tenent̄. Dico ergo ɔseq̄nter ex his q̄ maxima haꝝ regionū est regio iferni iferioris: qd̄ apparere poterit cuilibet attēte cogitare volēti numeꝝ saluādoruȝ: numeꝝ dānatorū: nūeꝝ assumptoꝝ post iudiciū corpoꝝ. Nā p̄lo numer⁹ saluādorū bonoꝝ post gn̄alē resurrectionē non erit forte minor (imo forte maior vt alibi disputabit̄) q̄ multitudo dānatoꝝ hoīn ⁊ demonū. Sȝ numer⁹ saluādoꝝ iplebit celū empyreū qd̄ ē lōge capaci⁹ q̄ totū spaciū infra cōcauuȝ orbis lune imo infra celū sidereū vt pȝ i spheris celorū se lui cē intercludētiū: ergo opȝ q̄ loc⁹ inferni sit amplissim⁹. Scd̄o hoc idē patet ex numero dānatorū. Nā iā plusq̄ ꝑ sex milia

q̄dringētoꝝ nonaginta quattuoꝛ annoꝝ ab initio mūdi elapsoꝝ aīe dānatoꝝ ad infernū descēderūt de cūctis regiōib⁹ viatoꝝ fideliū ꝛ infideliū: qb⁹ si cōnumerent oēs demones q̄ secūdū aliquos tot sunt quot sunt angeli beati vel plures: ꝛ itē quot sunt in pn̄ti ꝛ erūt mali in futuro: q̄ moꝛient ꝛ dānabunt. Cū ergo sit maxia multitudo dānatoꝝ vt pȝ: ergo loc⁹ inferioꝛ inferni vbicūq̄ sit: est mire ꝛ stupēde magnitudinis ꝛ amplitudinis: ꝛ maioꝛ aliaꝝ oīm regionū dictaruȝ. Tertio hoc idē pȝ marie ex numero coꝛpoꝛū assumptoꝛū ab hoīb⁹ post resurrectionē gn̄alē circūscriptiue loca occupātiū. ꝓpter ergo maximā dānatoꝛū multitudinē q̄dā quātificare volētes locū iferni diuersimode loquunt. Quidā eni dicūt q̄ lȝ numer⁹ dānatoꝝ maioꝛ erit q̄ oīs numer⁹ saluandoꝝ: nō tn̄ opoꝛtebit ꝓpter hoc q̄ spatiū inferni sit ita amplū: sicut paradisꝰ: qꝛ infern⁹ hȝ rōnē carceris cōstringētis ꝛ cōculcantis: ꝛ nō rōnē amene ꝛ libere latitudinis: nā ad penā dat dānatis loc⁹ arct⁹. Uñ dicit a Psal. q̄ dānati: sicut oues in iferno positi sunt: q̄ aīalia coangustē multū in ouilib⁹ cōstipantur. Aliȷ̄ dicūt q̄ loc⁹ inferni erit a cētro terre mūdi: ꝛ oꝛbiculariter extendet versus cōcauū oꝛbis lune quātū sufficiet ꝓ illa multitudine. Aliȷ̄ dicūtq̄ tota regio elemētalis post iudiciū erit loc⁹ inferni: ita q̄ q̄ in elemētis hui⁹ mūdi peccauerūt in illis punient. Auari. s. in terra: Lascini in aq̄. Iracūdi in igne. Supbi in aere. Aliȷ̄ dicūt q̄ cētrū terre ꝛ ꝯcauū ei⁹ ē mai⁹ amplū q̄ ps terre discoopta aq̄s q̄ ab hoīb⁹ habitat: q̄ ps terre nūq̄ ab hoīb⁹ pn̄tib⁹: p̄teritis ꝛ futuris (dato q̄ mūdus habeat terminari) posset totalr̄ sufficieten⁹ impleri: ita q̄ nulla ps ei⁹ ēt minima vacua remaneret. Aliȷ̄ dicūt ꝛ rōnabili⁹ q̄ sicut de⁹ a pꝛincipio creauit locū inferni detinentis ꝛ infiim ignis quo ibidē punirent mali: sic etiā a pn̄cipio de⁹ ꝓuidētia sua de capacitate loci ꝓuidit: vt. s. infernus eēt capax dānādoꝝ localr̄ ꝛ distīcte capiēdoꝝ. Hec Henric⁹ de Assia sup Genesim. Psalmi

Sexta questiuncula est: Que regio locoꝛū penaliū ē diurnioꝛ. Ad quā sic rn̄det: q̄ istarū q̄tuoꝛ regionuȝ illa s. dānādoꝝ inferni sicut immēsurate ē ꝛ erit aliȷ̄s extēsioꝛ: ita ꝛ durabilioꝛ. Nā regio supioꝛ q̄ est sinus abꝛahe: incepit pꝛio inhabitari foꝛtasse a moꝛte iusti Abel: ꝛ depopulata fuit imediate post moꝛtē xp̄i: post hāc regionē inhabitari cepit regio purgatoꝛiȷ̄: q̄ ēt oīb⁹ icolis ꝓuata fuit p xp̄m ad inferos descēdētē vt q̄busdā doctoꝛib⁹ vͥsimili⁹ vr̄. post quā purgatoꝛiȷ̄ euacuationē iteꝝ regio illa cepit icolas hr̄e ꝛ hēbit d̄ iceps foꝛte sine iterruptōe vsq̄ ad resurrectionē moꝛtuoꝝ gn̄alē. Regio v̄o totalis iferni vel dānādoꝝ sola cū suis ifelicib⁹ icolis i eternū durabit i altū extēdēda quātū ad d̄clarationē diuie iustitie p distīctas singloꝝ penas iudicio dei nob̄ occl̄to q̄d tūc decernet ab oīb⁹. Hec Hen. de Al. super Gen. Questi. Rn̄sio.

Qõ. Rñsio.

Eptima qnestiũcula est: Quot carceres seu mãsiones habeat regio infernalis. Ad quaz sic rñdet. q totalis regio inferni septem carceres habet: vel in septẽ regionis ptiales: iuxta septẽ peccata mortalia vr diuisa esse: vel post iudiciuz diuidẽda. Pro q̃ imaginatione est btũs Grego. iiij. dialogoꝝ. c. xxvj. vbi ait: q siue electi siue reprobi quoꝝ cõis causa in ope fuit: ad loca ẽt cõia deducunt: xpi nobis verbis satisfaciẽtib⁹ etiã si exẽpla deessent. Ipsa q̃ppe veritas ꝓpter electos in euãgelio dicit In domo p̃ris mei mãsiones multe sunt. Si eñ dispar retributio in illa eterna btitudie nõ esset: vna poti⁹ mãsio quam multe ibi dicẽde essent. Multe ergo mãsiones ibi sunt in q̃b⁹ distincti ordines bonoꝝ ꝓpter meritoꝝ cõsortiũ cõiter letantur. Et eadẽ ṽitas (dicit Grego.) finalis iudicij diẽ denũciãs ait. Tũc dicãt messorib⁹. Colligite zizania: ꝛ ligate ea in fasciculos ad cõburendum. Quid aũt est zizania in fasciculos ligare: nisi cõparens parib⁹ in tormẽtis similib⁹ sociare: vt superbos cũ supbis: luxuriosos cũ luxuriosis: auaros cũ auaris: fallaces cũ fallacib⁹: infideles cũ ĩfidelib⁹? Cũ ergo similes in culpa ad tormẽta siĩa angeli in locis penalib⁹ deputant: q̃si zizanioꝛũ fasciculos ad cõburendũ ligãt. hec Grego. Uel dicẽdũ q sicut post ꝯsummationẽ mũdi iuxta ierarchias angeloꝝ maloꝝ ordinabunt in inferno diuise mansiões seu regiões eoꝝ scđm differẽtias in statutib⁹ ꝛ culpis eoꝝ. Itẽ vez q illi ãgeli mali q̃ fuerũt vel stãtes fuissent de seraphin summi ĩ celo: cadẽtes facti sunt infirmi. Et illi q̃ fuissent cherubi: cadẽtes: cõstituti sunt in choro sup ĩstos: ita q q̃ fuissẽt de infimo ordine cet⁹ angelici: collocabunt in summo loco inferni. Sicut ergo in celo cũ quolibet ordine angeloꝝ collocabũtur aliq̃ hoĩes ꝑ cõformitate meritoꝝ: ita ꝓportiõabiliter in ierarchijs ĩferni ꝑ cõformitate demeritoꝝ hoĩes collocabunt intra choros demonũ: ita q in infimo loco seraphinoꝝ inferni: ponent illi q̃ hic fingũt ardere ĩ amore dei vt religiosi ꝛc. et ardẽt ambitiõe diaboli. In choro cherubin ĩferni ponent illuminati scia: sz nõ sibi nec recte alijs. In choro tronoꝛũ inferni ponẽtur. q̃ fingũt se paupes ꝛ thesaurizãt ꝑ epatu. In ordie dñationũ ĩferni ponẽt mali ꝓlati: spũales ꝛ tpales: reges: duces: comites. In ordie ṽtutũ ĩferni ponẽt zizaniosi: ꝛ sic de singlis. Qđ si aliqs arguat: q: scđz Io. x. ĩ ĩferno null⁹ ẽ ordo. ꝛ hic ponit ordo septẽ carceꝝ. vl triũ ierarchiaꝝ. Rñdet q Iob ĩtelligit de ordie ĩtẽtionũ ꝛ opationũ q̃ nõ sũt ĩ ĩferno nã null⁹ dãnatoꝝ hz ĩtẽtionẽ vel actũ debite ordinatũ in fine q̃ est deus. Elicitiue ex Hen. de as. super gen.

Grogor. — Grego. (margin)

Qõ. Rñsio Auicẽ.

OCtana q̃stiũcula est. Si ignis ĩferni sit corpe⁹ vel silitudinarius aut imaginarius. Ad quã sic respondetur q Auicẽ. ix. sue metha. negans exustionem corporum post iudiciũ cum non admittat carnis resurrectionem. et videns q naturalr spũs ab igne corpali pati nõ possit: dixit ex

hoc ꝙ ignis iferni nõ eẽt corporalis:ſ3 imaginari⁹:ita ꝙ aie
maloꝝ poſt mortẽ dicũt iõ igne cremari:qꝛ imaginant̃ cru
ciari apphẽdẽdo ignẽ ſub rõne diſcõueniẽtis.Et ponit exẽ-
plũ ibidẽ de ſonniãte q̃ ex apphẽſiõe fantaſtica alicui⁹ diſcõ
ueniẽtis i ſomno:qñqꝫ pl⁹ cruciat̃ q̃ꝫ feciſſet ex pñtia eiuſdẽ
i vigilia:ſ3 hoc eſt falſu3 ⁊ erroneũ:qꝛ imaginatio ẽ potẽtia
q̃dã vtẽs organo corꝑali:vñ nõ põt eẽ ꝙ tales imaginatiões
fiãt in aĩa a corꝑe ſeꝑata:ſicut i aĩs ſomniãtis.iõ dicebat ꝙ
ſi ille ignis nõ ſit imaginari⁹:eſt certe ſĩlitudinari⁹:vt ſic itel
ligant̃ ale ardere i igne:⁊ affligi fetorib⁹ ſpũalr:ſicut iocũda
rij dicunt̃.ſ.ꝙ rideãt vel reficiant̃:q̃ nõ itelligunt̃ in aliq̃ re
corꝑali:ſ3 ſpũali tm̃.Et ſi aliq̃s dicat:q̃re ergo delectatiões Obie-
⁊ pene ſpũales btõꝝ ⁊ maloꝝ demõſtrãt̃ ⁊ pingunt̃ corꝑalr. ctio 3
Rñdet Auicẽ.qꝛ.ſ.triſtitia ⁊ delectatio ſpũalis:ẽ multũ igno Auicẽ.
ta:⁊ hoies meli⁹ ad amorẽ vel timorẽ mouent̃ corporalib⁹ q̃ꝫ Rñſio
ſpũalib⁹.S3 qm̃ etiã hoc falſũ ẽ.Idcirco dicẽdũ ꝙ ignis ifer Auicẽ.
ni ẽ ver⁹ ignis corpore⁹ ⁊ eiuſdẽ ſpeciei cũ iſto quẽ nos vi-
dem⁹.Qđ ꝓbat̃ rõne ⁊ auctoritate.Pꝛio rõne ſic.Corpori nõ
põt ꝯuenieter aptari i penã niſi corporeũ:ſ3 pena dãnatorũ
nõ ſolũ erit pena dãni ⁊ ꝑuatiõis diuie viſiõis q̃ rñdet auer
ſiõi:q̃ fuit i pctõ mortali:ſ3 erit etiã pena:ſenſ⁹ corꝑalr q̃ rñ-
det ꝯuerſioni ad bonũ ꝯmutabile.Corꝑalis aũt pena corꝑa
irrogat̃ ergo.Scđo etiã ꝓbat̃ auctoritate philoſophi primo
Thopi.dicẽtis:ꝙ ois aq̃ oĩ aq̃ ẽ eadẽ ſpẽ:ergo eadẽ rõne ois
ignis oĩ igni ẽ idẽ ſpecie.Tertio ꝓbat̃ auctoritate Greg.iiij. Grego.
dialo.⁊ Auguſtini dicẽtiũ:ꝙ aie dãnatoꝝ igne corporeo affli Auguſ.
gunt̃.Hec Tho.in.iiij.ſniaꝝ.di.xliiij.Alij tñ dicũt vt recitat Scot⁹.
Scot⁹ i.iiij.ꝙ ſpiritib⁹ ⁊ aiabus datur q̃dam habit⁹ ſuperna
turalis ꝓpter demeritũ peccati:⁊ ꝑ illũ ſubijciunt̃ corporali
agẽti vt poſſint ab eo pati.Hoc tñ Scot⁹ improbat et bene.

Nona q̃ſtiũcula eſt:Si demones ⁊ aie ſpũales ſeꝑate: Qõ.
poſſint ab igne iferni corꝑali pati ⁊cruciari ⁊ q̃uo.Ad Rñſio
quã pꝛio videt̃ rñdẽdũ negatiue ꝑ illud Aug.xij.ſuꝑ
geñ.c.xlij.Agẽs d3 eẽ nobili⁹ paſſo.Ignis aũt corꝑe⁹ nõ eſt
preſtãtioꝛ ſpũ. Itẽ Ariſto.j.de gñatiõe dicit ꝙ corp⁹ nõ agit
niſi ꝑ cõtactũ.corp⁹ aũt ſpiritũ tãgere nõ põt qꝛ illa ſe tãgũt Ariſto-
quoꝝ vltia ſunt ſimul.v.phiſi.Spũs aũt indiuiſibilis nõ h3 teles.
vltimũ.Itẽ pꝛio de gñatiõe ⁊ ſcđ3 Boetiũ li.de duab⁹ natu Boeti⁹.
ris. Illa ſolũ agũt ⁊ patiũt̃ adinuicẽ q̃ in materia cõicãt:ſ3
anima ⁊ ignis corpore⁹ nõ cõicãt in materia qꝛ corꝑalium ⁊
ſpũaliũ nõ ẽ materia cõis.xj.metha.Itẽ oẽ qđ patit̃ recipit
aliq̃d ab agẽte.Si ergo aĩa patiat̃ ab igne corporeo:aliquid
ab eo recipiet:ſ3 oẽ qđ recipit̃ in aliq̃:eſt ibi ꝑ modũ recipiẽ
tis ergo recipiet̃ ignis i aĩa corꝑalr.Sed ſpũalia recepta ab
aĩa ſunt aie ꝑfectiões ⁊ nõ pena:ergo ignis recept⁹ i aĩa nõ
erit pena ei⁹:ſ3 magis ꝑfectio.Itẽ agẽs corporeũ nõ agit in
re remota:niſi ꝑ hoc qđ agit in media. S3 aie ⁊ demões qñqꝫ
ſunt extra locũ inferni.Cũ qñqꝫ i hoc mũdo appareãt hoib⁹,

nec tñ sunt imunes a pena. Et tñ videm⁹: q oia intermedia
ab igne iferni nõ patiãt: g vr q aie dãnatoꝝ nõ patiant ab
Tertullianus. igne corporeo iferni. Idẽ pbat auctoritate Tertulliani i apo
logetico. i. libro defensionũ capite. xlvj. dicẽtis. Iõ i iudicio
repñtabũt ꝛ corpa q: neq pati qcq põt aia sola sine materia
stabili. s. carne ꝛ q oino de iudicio dei pati debẽt aie: nõ sine
Lactantius. carne meruerũt ifra quã oia egerũt. hec ille. Et Lactãti⁹ li.
vij. c. xxj. dicit. Aie cũ i se nihil habeãt solidũ ꝛ ꝯtabile: a so
lidis, ꝛ corpalib⁹ nullã vi; pati pñt: sed q: in solis spiritib⁹
viuũt: a solo deo tractabiles sũt: cui ṽt⁹ ꝛ substãtia spũalis
ẽ. Sz tñ docẽt nos sctẽ lr̃e queadmodũ penas ipĳ sint laturi:
nã q: pctã i corpib⁹ ꝯtrxerũt: rursus carne iduẽt: vt in corpib⁹
piaculũ soluãt. hec ille. In oppositũ ẽ fides ꝛ Lucas. xvj. lo
quẽs de epulone: q vocabat Tõtal⁹ vt pz i collatiõib⁹ pa
trũ: collatiõe abbatis Panũtĳ: de q epulone dicit q crucia
Rñsio ad qstionem. bat igne iferni. Ad hãc qõnẽ rñdet sub hac ꝯclusiõe: q aia se
parata põt pati ab igne corpeo: ꝛ ab eo cruciari. Probat aũt
sic rõne. Eadẽ ẽ rõ de aiab⁹ sepatis ꝛ de demõib⁹: sz demões
Math. xxv. patiũt ab igne corpeo: vt pz Mat. xxv. Ite maledicti in ignẽ
eternũ q pat⁹ ẽ diabolo ꝛ angelis ei⁹: g ꝛ aie sepate ab igne
corpeo pati pñt. Itẽ pena dz rñdere culpe: sz aia p culpã ꝛ p
prauã ꝯcupiscẽtiã se subĳcit corpi: ergo ꝛ iustũ est vt i penã
Grego. rei corpe p passiões subĳciat. Vñ Greg. ij. dial. dicit. Si dia
bol⁹ ꝛ ei⁹ angeli cũ sint icorpei: corpeo igne sũt cruciãdi: qd
mirũ si ale añq recipiãt corpa pñt igne corpeo cruciari? q.d.
ceret nõ ẽ mirũ. Firmiter ergo tenẽdũ ẽ q aia sepata pati: af
fligi: ꝛ cruciari possit ab igne corpeo. Sz circa modũ q pati
possit diuersi diuersa sensere. Aliq em dixerũt q aia ab igne
patiat vidẽdo solũ ignẽ: sz hoc ẽ falsuz: q: visuz vt visuz pfe
ctio ẽ vidẽtis. Alĳ dixerũt q aia ab igne patiat imaginãdo
ipm vt sibi nociuũ. Sz hoc tenere ẽ hereticũ: q: tũc pena ifer
ni ignis: fz ṽitatẽ nõ eẽt realis: sz apparẽs vt imagiaria. Alĳ
dixerũt q aia patiat ab igne alterãdo ꝛ puta recipiẽdo ab
igne calorẽ: ardorẽ siccitatẽ vel adustionẽ: qd est falsuz: q: ta
Thom. les passiões sunt passiões corpis ꝛ nõ spũs. Iõ Tho. in. iiĳ.
Ignis inferni quatuor modis spiritualiter affligit alas. di. xliiĳ. declarãdo dicit. Qd ignis iferni cũ sit ṽe ignis cor
pore⁹: nõ tñ corpalr alas affligit. s. vt eas p modũ corpis adu
rat: sz spũalr ꝛ hoc qtuor modis. s. detinẽdo: ipediẽdo: subiu
gãdo: ꝛ inimicãdo. Prio in detinẽdo siue alligãdo ꝛ hoc sup
naturalr ꝯcedit igni. Nã qñuis res corpea possit spũm icor
poreũ loco diffinire: ꝛ spũs possit vniri corpori: sicut mouẽs
mobili: vel sicut locatũ loco (Nã spũalis creatura loco diffi
Primo. nit ita. s. in vno loco existẽs ꝛ opans qd nõ i alio: eo mõ quo
incorpalia dicunt esse in loco) nõ tñ põt res corpea: ꝛ p ꝯse
quẽs ignis iferni naturalr ꝛ ppria ṽtute spũz corporeũ loco
diffinitũ detinere alligatũ: sic in vno loco q ad alia loca nõ
possit se diuertere. Cũ id qd est minoris ṽtutis: vt est corpus

ignis:nõ possit sua ỽtute ppria ligare vel tenere id,qđ ẽ maioris ỽtutis.s.spm ꝛ aiaȝ.Sȝ hoc vt ignis iferni teneat ꝛ alliget aiaȝ ꝛ spũs malos:hȝ inquãtũ est istrm diuine iustitie vindicãtis:vt ipm spm ꝛ aiam quodãmõ retineat alligatũ.Et i hoc ille ignis veraciter ẽ spũi noxi⁹.pȝ hoc exẽplo.Nã videmus ꝙ demões ỽtute q̃rũdã ỽboꝝ:qbusdã coꝛpoꝛib⁹ alligãtur:detrudunt:ꝛ sic patiunt.Ergo multo magis aĩa detrudetur ꝛ alligabit ꝛ patiet ab igne coꝛpoꝛeo vt instrõ diuine iustitie vindicãtis.Scđo mõ ignis coꝛpoꝛe⁹ ifert penã aie retardãdo eã vel ipediẽdo ab executiõe ppꝛie volũtatis.Sicut ei lapis dꝛ pati cũ impedit ne deoꝛsum tẽdat.Et hõ dꝛ pati cuȝ detinet vel ligat ne vadat q̃ vult.Ita ignis iferni vt istrm diuine iustitie tardãs vel ipediẽs aiam ab executiõe ppꝛie volũtatis.s.ne aĩa possit opari vbi vult:ꝛ scđm qđ vult:efficitur aĩe vel spũi maxie penalis.Et ponit btũs Tho.exẽplũ beati Aug.xxi.de ciui.dei dicẽtis:ꝙ sicut anima spũalis concipit ꝛ recipit ex conuentioni ad coꝛpus naturalẽ maximũ amoꝛẽ sic aĩa ligata igni:ꝛ ab eo detẽta ex illa detẽtiõe maximũ cõcipit hoꝛroꝛẽ ꝛ doloꝛẽ.Tertio ignis inferni ifert aĩe penã subiugãdo.Nã sicut aĩa vł spũs p hoc qđ ꝯiungit superioꝛi deo essentialiter p̃miat.Ita p hoc ꝙ priuat,diuina visiõe:ꝯiungitur ꝛ subdit reb⁹ ifimis.s.igni:ꝛ loco ifimo ꝛ abiectissimo terre astrigit:ex hoc maxie affligit:patit ꝛ angit.Quarto ignis infert penã aiab⁹ ꝛ spiritibus inimicãdo.Nã cũ aĩa videt:ꝛ apphẽdit vt nociuũ illũ ignẽ vt instrm diuine iustitie vindicãtis eẽ sibi nociuũ ꝛ p ꝯñs inimicũ:interioꝛi tristitia affligit ꝛ anxit:nõ ꝙ ille ignis noceat aĩe eo ipo ꝙ vł itellectualiter: qꝛ nihil est ꝯrũ ꝛ ꝯtristabile itellectui in eo ꝙ aliqđ intelligitur ab eo.sȝ fit cõtristabile inqñtũ vł,vt repugnãs volũtati. Hec tãgit G:eg.i.iiij.dialo.ꝛ Tho.iiij.ꝯ gẽtiles.c.xc.ꝛ q̃libeto.ij.ꝛ.iij.ꝛ in qõnib⁹ disputatis de aĩa.q.xxi.Nunc ad rõnes in oppositũ rñdet:ꝛ ad pmã sic:ꝙ lȝ aĩa spũalis simplr sit nobilioꝛ igne coꝛpoꝛeo iferni:tñ scđm ꝙ ille ignis est istrm diuine iusticie cui⁹ ỽtute operat:dici ꝛ fieri pt nobilioꝛ ipsa aĩa. Ad scđm dꝛ ꝙ lȝ iter aiam ꝛ coꝛp⁹ nõ sit aliqs,cõtaci⁹ coꝛpoꝛalis siue phisic⁹:ẽ tñ iter eos aliqs ꝯtact⁹ spũalis ꝛ ỽtutis.Sicut ꝛ motoꝛ celi cũ sit spũalis:spũali ꝯtactu agit:celũ:mouẽs ipm p modũ quo dꝛ ꝯtristãs tãgere.vt dꝛ i pꝛio de celo.ꝛ h̃ modus sufficit ad actionẽ.Ad tertiũ rñdet negãdo ꝯsequẽtiã dicẽdo ꝙ phũs ꝛ Boeti⁹ loquunt de illa actiõe p quã patiens transmutatur in naturã agentis.Talis autem actio non est ignis in aiam.Ad quartum rñdet:negando cõsequentiaȝ:et rõ est:qꝛ assumptum est verũ de eo qđ patit ab agẽte per modum influentie.Ignis autem in animam nõ agit per modũ influẽtis:sed per modum detinentis:vt dictum est.Ad quintum respondet:ꝙ spũs dãnati nũq̃ sunt extra infernum nisi ex dispensatione diuina:vel ad instructionem vel ad exercitium electoꝛũ.Ubicunq̃ autẽ extra infernum sint:semper tñ

Scđo.
Thom.
August.
Tertio.
Quarto
Rñsio ad,rõnes.
Ad primam.
Ad secũdam.
Ad tertiam.
Ad q̃rtam.
Ad q̃ntam.

vidēt ignē eterni vt eis in penā ꝑparatū. Uñ cū ista visio sit
imediate affligēs vt dictū ē: iō vbicūq sunt spūs dānati ab
igne inferni affigunt: sicut ⁊ captiui extra carcerē existētes: ⁊
carcere q̄dāmodo affligunt dū vidēt se ad carcerē dānatos.
Uñ sicut gloria electoꝝ i nullo minuit: nec quātū ad p̄miū es-
sentiale: nec quātū ad p̄miū accidētale. si aliq̄ñ extra celum
empyreū sint: qđ aliq̄l'r i eoꝝ gloriā cedit: ita i nullo dānatoꝝ
pēa diminuit. Si aliq̄ñ ex īfernū ad tp̄s ex diuia dispēsatiōe
ponāt. Et hoc ē qđ dt gl. sup illō Jacobi. iij. Inflāmat rotā na
Jacobi iij. tiuitatꝭ. Diabolꝰ vbicūq sit: siue sub aere siue sub terra: secū
fert tormēta suaꝝ flāmaꝝ. Obiectio āt ꝓcedit ac si ignis cor
poreꝰ affligeret spūs imediate sicut affligit corpa. Ad auctori
Ad auctoritatem. tates āt sic rñdet: ⁊ p̄io ad tertullianū dr negādo ꝙ demōes
⁊ aīe absq corpe pati nō possint ab igne corpeo: nā dei tāta ē
Tertulliani rñsio. ptās vt īcorporalia quēadmodū voluerit: ꝑ se vel i igne affi
cere possit ⁊ castigare mō a nobis īperceptibili ⁊ īenarrabili.
Et cū dr ꝙ aīe nihil sine corpe meruerūt: iōq i corporibꝰ pro
priis torq̄ri ⁊ puniri debebūt: hoc sil'r negat: nā vt dictū ē de
mēte Tho. p̄i. scđe. q. vij. Actꝰ aīe i merito vl' demerito dupl'r
Tho. ꝑcedūt actꝰ corporeū. s. q̄ ad tp̄s ⁊ q̄ ad valorē. nō quo ad tp̄s
priꝰ hr̄ ꝓpositū bñfaciēdi vel malefaciēdi q̄ illō executioni
Ad dictum. mādet: ⁊ oīs bonitas q̄ ascribit actibꝰ exterioribꝰ corpoꝝ: ex
volūtate priꝰ habuit: originē ⁊ formā. Ad illō etiā Lactantij
Lactātij rñsio respondet: negando in hoc Lactantium: sicut etiam in cete-
ris erratis suis.

Qō. Ecima q̄stiūcula est: Que dr̄ia sit iter ignē īferni ⁊
ignē huiꝰ mūdi. Ad quā rñdet: ꝙ lʒ nobis ignotū
sit in q̄ materia sit ignis īferni: siue i materia pro-
pria put est in sphera sua in que nō lucet: vt dicūt
Rñsio. philosophi: siue i materia aliena scʒ terrestri vt in
carbone: siue aerea vt i flāma siue ignita ꝑ violētiā: vt pʒ i fer
ro: siue ignita ex naturali p̄ncipio itrinseco: vt ptʒ i sulphure:
Multipliciter ignis q̄ apud nos est differt ab igni inferni. tñ in quacūq materia in inferno ignis inueniat: semꝑ ē idē
specie: quātū ad naturā ignis ꝑtinet cum nr̄o: vt dicit Tho.
in. iiij. vbi supra. Inquantū vero ille ignis est instrm̄ diuine
iustitie: differt in multis ab igne q̄ est apđ nos. Primo. q̄. dif-
fert: q: ignis nr̄ naturaliter vrit: sed nō detinet. Ibi ligat de-
tinet vt dictū est supra. Scđo ignis nr̄ est corruptibilis defi-
ciēte materia. ignis inferni est incorruptibilis: q: in materia
imortali. s. aīa ⁊ corpore incōsumptibili vt dicet statim infra.
Primo. Tertio ignis nr̄ succēsore indiget ⁊ succēsore nutrit: q: violē
Scđo. ter accendit. Ignis infrni succēsore nō idiget: nā flatus dñi
Tertio. sic vt torrēs sulphuris succēdet eum: vt dicit ysaie. xxx. Nec
Quarto lignis idiget: q: deꝰ talē ei naturā ididit. Quarto ignis apđ
nos sua luce delectat. Ignis inferni parū lucet ⁊ ad penam
damnatorum: vt scilicet videant sua afflictiua vnde doleant
Psal. Unde Psalmi. Peccator videbit et irascetur dentibus ⁊c.

Quinto.

Quinto ignis noster nō hȝ scđm virtutē ꝓpriā q̄ aliquos cruciat magis aut min⁹. Ignis autē inferni cruciat scđm modū peccati: vt in modo sue actiōis sequatur modū culpe: vt pȝ in igne fornacis qui in sua actiōe modificatur ex industria fabri scđm q̄ cōpetit ad effectū artificis. Unde Greg. in. iiij. dialo. dicit. Unus quidē iest gehenne ignis sed nō vno modo oēs cruciat peccatores. Uniuscuiusq̄ eñ quantū exigit culpa: tm̄ sentieẜ pena. Sexto ignis hui⁹ mūdi habet ardorē naturalē nō infinitū intēsiue: sed ignis inferni respectu hui⁹ ignis habet ardorē incomparabilē. Primo ratione loci infernalis vbi est clausus ꝛ coartatus. Scđo ratione cōtrarij id est frigoris circūstantis: nā ex ꝓpinquitate vnius cōtrarij: alterum cōtrariorū fortificaẜ: sicut pȝ in aurora que ex ꝓpinquitate aduētus sui cōtrarij. s. caloris radiorū solariū: qđ cōtrariorū philosophi vocant antiperistasim: fortior facta gelu frigidior est media nocte. Habet etiā tertio ignis inferni intēsiorē ardorē ab igne nostro inquantū est instr̄m diuine iustitie. vñ ꝓpter hoc dicebatur a Policarpo post Augu. in vita sancti Sebastiani q̄ ignis noster ꝛ inferni vel purgatorij differunt sicut ignis pictus ꝛ verus. Quinto. Grego. Sexto

Undecima questiuncula est. An corpa dānatorum post iudiciū cōiuncta alabus poterūt perpetuo in cōsumptibiliter in igne subsistere. Ad quā vr̄ primo rn̄dendū negatiue nā vt dicit phūs. vi. thopi. Omnis passio facta magis abijcit a substantia ꝛ cōtinua tandē cōsumit. Sed corpus humanū post iudiciū iunctū aie cū nō sit incorruptibile p naturā vt corpora celestia. Nec per gratiā: vt corp⁹ primoꝝ parentū. Nec per gloriā sicut corp⁹ xp̄i ꝛ electoꝝ post eoꝝ resurrectionē: ergo sequitur q̄ tandē ab igne destrueẜ ꝛ corrūpetur. Respondeẜ q̄ circa hoc aliqui dixerūt corpora dānatorū ideo nō cōsumi: q: exustio illa est intētionalis ꝛ nō realis. Pro quorū verboꝝ intelligētia notādum est q̄ inter sensum. tact⁹ ꝛ alios sensus est hec differētia. Nā in quatuor sensibus: visus: auditus: gustus: ꝛ olfact⁹: nō est actio nisi intentionalis: in aure eñ remanet sonus: nec tñ sonus immutat aurem realiter. Silr̄ in visu recipiẜ species coloris absq̄ hoc q̄ oculus realiter coloretur: ꝛ sic de alijs duob⁹ sensib⁹. In sensu aūt tactus vtraq̄ actio simul est. s. realis ꝛ intentionalis. Cū eñ aial calefit: calor remanet realiter in aiali: ꝛ vltra hoc aial cōcipit calorem intentionaliter: vt habetur. ij. de aia. Nec realiter posset aial ꝑcipere intentionē caloris: nisi etiā calorē realiter reciperet. Dicūt ergo isti q̄ ideo corpa dānatoꝝ ab igne nō cōsumunẜ: q: ille ignis agit in eis itētionaliter tm̄: ꝛ nō realiter. Et ex hoc vitiaẜ corruptio eorū: nō tñ vitaẜ afflictio: q: dolor nō est lesio: sȝ sensus. i. sensitiua ꝑceptio lesiōis. ij. de aia. sed hoc est falsissimū. Sequereẜ eñ q̄ aliquis sentiret exustionē qui in reiveritate nō exureẜ. ꝛ sequereẜ etiā q̄ ibi nō esset nisi intētio ꝛ imaginatio superexcessiui caloris ꝛ nō realis exustio ignis: sicut apparet in freneticis qb⁹ vr̄ q̄ aues in aere volant cū tñ non volāt: ꝛ sic illa afflictio esset apparēs ꝛ nō exñs: Questio Rn̄sio ad qōnē phūs. Differētia inter sensum tactus ꝛ alios sensus.

qđ est hereticum. Dicendū est ergo ꝙ actio caloris in corpora dā=
natorū est realis ⁊ intētionalis. sicut de sensu tactus dicebat. Nā
corpa illa realiter exurētur nec dormient: aut in ꝯtemplatiōe ra=
pient cū exurent: sed percipient lesionē ⁊ exustionē: ⁊ tanto ꝑfun=
Questio dius quāto ille ignis agēt vt instrumentū diuine iustitie: que exi=
Rn̄sio. git vt pena respōdeat culpe. ⁊ culpe ꝓportionentur: vt dicit Apo.
xviij. c. Et cū petitur quomodo cōtinue exurantur: nec consumun=
tur aut corrumpunt? Respōdetur ⁊ dr̄: ꝙ ꝑncipalis causa ⁊ prima
huius est: virtus. ⁊ iustitia diuina. Justitia eñ diuina separat vnā
actionē ab altera: cum scd̄m naturā vna sine altera esse nō possit.
Separat eñ corruptionē a continua exustione: cū scd̄m naturam
omne qđ diu exuritur corrūpitur. Qđ etiā factū fuit in rubo quem
vidit Moyses. Exodi. iij. ⁊ in camino ignis triū puerorū. Daniel.
iij. c. Alia ratio quasi coadiuuās poterit esse naturalis. s. quies mo
tus celi: quo quiescente nulla actio vel passio poterit esse in corpo
ribus pertinens ad transmutationē nature. Et sic dicitur ad dubi=
tationem: ꝙ causa incorruptionis corporū non est natura: vel gra
tia: vel gloria: sed diuina virtus ⁊ ordo iustitie eius: quibus etiam
Grego= obtēperabit quies motus celi. Auctoritas est ad hoc Gregorij su=
rius. per illud Joh. xx. Lucet qui fecit omnia. Cruciabitur ⁊ non extin=
guetur: morietur ⁊ semper viuet: finietur ⁊ sine fine manebit. Cu=
ius eñ vita mortua fuit in culpa: necesse est vt mors semper viuet
in pena. Hec ille. Quantū ad exempla notandum ꝙ nullū corpus
est qđ tandē nō consumatur ab igne: quāuis quedā corpora sunt q̄
ad horā vel per paucum tempus in igne permancant sine lesione
Galen⁹ aut corruptione. Uñ Galenus dicit ꝙ salamandra licet aliquo tē=
pore possit esse in igne: nō tamen finaliter sine corruptione ibidem
August. posset perseuerare. Sic etiā patet de ebano. Augustinus tñ. xxj. de
ci. dei. vt declarat quomodo corpa damnatorū semper cremata et
exuta nunꝙ cōsumentur (virtute dei operāte) ponit aliqua que re=
periunt in natura que sub igne incorruptibiliter ꝑseuerāt. Et ꝑmo
ligna tina: nec verme cōsumuntur: nec in aqua corrumpuntur: nec
in igne (vt dicitur) comburūtur. Lapis preciosus Achades in igne
positus impassibilis ⁊ incorruptibilis in igne permanet. Uñ semel
accensus: nec pluuijs nec vētis extinguitur: ⁊ ardēs nunꝙ cōsumi=
tur. Uñ dicitur ꝙ erat Athenis phanū veneris in quo erāt lucerne
de dicto lapide: que nūꝙ aliqua intemperie extinguebantur. Itē
aurū quantūcunꝙ stet in igne nec ledit nec corrūpitur. Est quo=
dam genus virgulti (dicit Augustinus) quasi quedā radix semper
ardens: nūꝙ veniens ad consumptionē. Mōtes ethne sicilie vsꝙ
hodie flāmis estuant ⁊ integri perseuerāt. In legēda sancti Nico
lai habetur de quodā igne in quo si manū apponas: sentis ardo=
ris afflictionē: sed manus nō patitur cōbustionis corruptionē sine
destructionē. Cor hominis veneno mortui semper substat igni: in
consumptibiliter: vt dicūt medici. Carbo ligni virtute ignis fit im=
putribilis ita vt nunꝙ putrescat in aquis. Itē lateric⁹ lapis prius
mollis ⁊ dissolubilis: in igne decoctus: manet in aquis ꝑpetuo in=

corruptibilis. Quod ergo nature tribuit supradictis quod ignis cócedit carboni et latericio multo magis pót deus dare corpori humano. Ad argumentú autem philosophi dicitur: quod intelligitur de causa pura naturali. hec Tho.in.iiij.di.xliij.et Scotus ibidem et Johánes de blibia bononiensis in quolibetis. Respon sio ad argu. philosophi.

Uodecima questiuncula est. Quot penarum genera reperiuntur in inferno. Ad quá sic respondetur: quod in inferno inter alias sunt octo pene. sc3 ignis inextinguibilis: vermis immortalis: fletus contristabilis: tenebre palpabiles: fetor intolerabilis: stridor inestimabilis: aspectus demonú horribilis: flagellú corporis. Prima pena est ignis inextinguibilis. Nam ignis inter alia elemēta est maxime activus.iiij.meth. Unde a qualitate propria et naturali nó potest alterari vt infrigidetur. Sicut aqua potest calefieri: et ideo maxime ponitur ignis pena gehēnalis: et est inextinguibilis: quia sicut culpa in inferno nunquam poterit expiari vel remitti: ita et pena anime et corporis ex parte ignis nunquam poterit terminari. Questio Rñsio. In inferno sunt octogña penarum si ue pene. Príapena.

Scda est vermis immortalis: de quo ysaie.lxv. Uermis eorum non morietur. Qui vermis non intelligitur corporaliter: quia post diem iudicij innouato múdo non remanebit aliquod corpus mixtum: vel aliquod animal nisi tm corpus hominis. Sed intelligitur de verme spirituali.i.remorsu cóscientie: qui remorsus cóscientie ita oritur ex putredine peccati et affligit puniendo animá. Sicut vermis corporalis oritur ex putredine ligni: et affligit puniendo corpus. Tho.in.iiij.di.l. Secúda pena. ysaie.lxv

Tertia pena est fletus cótristabilis Mat.xxij. Ibi erit fletus et stridor dentium. Ubi notandú quod in fletu corporali sunt duo. sc3 lachrymarú resolutio: et hoc nó erit post diem iudicij: quia tunc cessante motu celi nulla generatio vel alteratio erit. Secundo in fletu corporali est capitis et oculorum turbatio: et hec erit in die iudicij et in anima et in corpore. Ná anima primo affligetur: et corpus immutabitur in bonum: vt in beatis. et in malum: vt in damnatis ab anime passione. Tho. vbi supra. Tertia pena. In fletu corpali duo sunt primum. Scóm.

Quarta sunt tenebre palpabiles. Mat.xxij. Ligatis manibus et pedibus mittite eum in tene.zc. Licet enim infernus quatum est ex se sit locus tenebrosus: eo quod in medio terre situs: vbi non potest esse nisi ignis turbidus et quasi fumosus. Tamen ex diuina dispensatione est ibi aliquid luminis sub quadam vmbrositate: que sufficit ad videndum illa que animam et corpus torquere possunt. Unde infernus dicitur terra miserie et tenebrarum. Job.x. Thomas vbi supra. Quarta pena. Math. xxij.

Quinta est ibi stridor inestimabilis. Mat.xxij. Stridor dentium qui erit ibi corporalis. Nam stridor nullam importat resolutionem sicut effusio lachrymarum. hoc dicit Petrus de taranta. in.iiij.di.l. Uñ Grego. dicit. Eijciētur in tenebras exteriores vt illic dētes strideant: qui hic de edacitate gaudebant. Quinta pena. Math. xxij. Grego.

Sexta est fetor intolerabilis. Joelis.ij. Ascēdet fetor eius: et ascendet putredo eius: quia superbe egit. hic autem fetor nomine sulphuris designatur. Uñ Psal. Pluet super peccatores laqueos ignis sulphur. et spús procel- Sexta pena. Joel.ij. Psal.

larum. Nam ignis rñdet concupiscẽtie ꝛ ardori peccati. Sulphur rñdet fetori voluptatis. Spiritus procellarũ rñdet strepitui perpetrationis peccati. Septima aspectus demonũ horribilis. Ubi notandũ ꝙ demones in natura sua ꝛ decore apparere non possunt dãnatis in inferno siue in purgatorio: sed apparẽt in corporibus assumptis in aliqua visione sicut deo placet: cũ tali ꝛ tãta deformitate ꝙ vidẽtes illos in tali aspectu maxime deterrentur ꝛ contristantur. Uñ tantus est horror in eorũ aspectu ꝙ nullus sine adiutorio dei in hac vita ẽt ꝗ̃tumcunqꝫ sanctus possit illũ videre ꝛ tollerare: vt patet de beata virgine: ꝛ diceẽ infra in .iij. decade in vltimo. Octaua pena est flagellũ. Prouer. xix. Mallei percutientes stultoꝝ corpibus. Ubi notandũ ꝙ demones cũ sint incorporei: motu tactus non operanẽ immediate in aliqđ corpus a se distans: sed vtendo quibusdã corporibus. Uñ sicut angeli vtũtur ad aliquos corporales effectus aliq̇bus seminib⁹ in quibus sunt virtutes alique naturales ex q̇bus aliq̇ effectus celeriter ꝓducunẽ: vt dicit Augusti .iij. de ciui. dei. Ita etiã faciũt demones: cum motu tactus aliq̇d operanẽ. Hec Tho. xvj. de spũalib⁹ creaturis. De istis octo gñibus penaꝝ sunt versus. vcꝫ. Uermes ꝛ tenebre flagellũ, frig⁹ ꝛ ignis. demonis aspectus. scelerꝝ cõfusio: luctus. Quib⁹ penis dicit. b. Aug. xxj. de ci. dei. c. xj. corrñdent octo gña penarũ que ponit Cicero in de legib⁹ quibus malefactores puniunẽ in mundo. s. dãnũ: vinculũ: seruitus: verbera: talio: ignominia: exiliũ: mors. Per dãnum in mũdo tollunẽ diuitie. Per vincula ꝛ seruitutes tolliẽ libertas. Per ꝟbera tolliẽ incolunitas corporis. Talio per quã patiẽ quilibet qđ alteri fecit. Ignominia ꝑ quã tolliẽ fama. Exiliũ per qđ tolliẽ patria. Mors per quam tollitur vita. In inferno aũt damno rñdet pena dãni idest priuatio visionis diuine: cũ priuatione grẽ: glorie: ꝛ misericordie eius: non solũ in re: sed in spe. Uñ ysa. xxx. Nõ remanebit de fragmẽtis ei⁹ testa vt hauriatur paꝝ aque de fouea. s. diuine misericordie: aut deporteẽ igniculus de incendio. s. charitatis: Pene vinculoꝝ corrñdent ligatio manuũ ꝛ pedũ. i. q̇ manus non possint bñ facere nec pedes ꝛ affectiones bñ velle vt dicit Greg. Pene verberuꝫ rñdent in inferno mallei demonũ materialiter: vt diximus: vl' spũaliter. i. ꝑ verbo xp̃i dicẽtis. Ite maledicti in ignẽ eternũ. Pene talionis rñdet equalitas penarũ. Apo. xviij. Quãtũ se glorificauit in delitijs: tm̃ ei date tormentũ ꝛ luctũ. Qđ ꝟbuꝫ be. Tho. exponit ꝙ ꝗ̃tum ꝛ tm̃ nõ importãt equalitatẽ ꝗ̃titatis: sꝫ ꝓportiõis. Pene ignominie rñdet in inferno confusio oĩm electoꝝ. ysa. xiij. Facies cõbuste. s. a confusione vultus eoꝝ. Pene exilij rñdet cecitas cordis ꝛ mors dãnationis. Uñ Gregor. Interiores tenebras dicimus cecitatẽ cordis. Exteriorẽ ꝟo eternaꝫ mortẽ dãnationis. Pene seruitutis corrñdet tributũ penarũ. Treñ. j. Princeps prouinciarũ facta est sub tributo. Nã dãnati sunt sub tributo penarum. Semper enim emunt nunꝗ̃ tñ soluunt. Pene mortis rñdet mors secunda. i. sine morte: dannatio. s. ꝑpetua vbicunqꝫ aie et

Septia pena.
Octaua pena.
Prouer. xix.
Augus.
Duo ꝟsus hec octo penarũ genera cõplectentes.
Cicero.
Octo penarũ genera q⁹bus ĩ mũdo malefactores puniunẽtur que alijs octo penis correspõdent.
ysa. xxx.
Grego.
Apoca. xviij.
Tho.
ysa. xiij.
Grego.
Treñ. j.

corporis sine fine. Sunt aut et in inferno alie pene. s. transitus ab aquis ad ignem. Job. xxiiij. Transibunt ab aquis niuium ad calorem nimium: quidem transitus non dicit interpolationem inter penam ignis et penam aque: vt quando patiantur penam aque: quandoque patiantur penam ignis: sicut hic in mundo. Sed vbi vtraque pena erit continua: quia culpa eorum est perpetua. Unde Greg. dicit sup hoc in moral. quod pena aque debetur propter timorem male humiliantem. et pena ignis propter amorem male inflammantem. vnde transitus ille non dicit originem: vel interpollationem: sed continuitatem et varietatem penarum: propter varietatem: et continuitatem culparum. Erit etiam ibi decima pena. s. mors sine morte. Unde dicitur Apoc. ix. Uocabunt mortem et mors fugiet ab eis: que mors erit in perpetua diuisione malorum a deo: et eorum perpetuis penis gehenne aliarumque penarum. Unde Grego. dicit. Erit miseris mors sine morte. Finis sine fine. Defectus sine defectu. Nam mors ibi semper viuit et finis semper incipit: et defectus deficere nescit. Hec Aug. xi. et xxi. de ci. dei. et Gre. ix. moral. et Tho. sup illud Job. x. Dimitte ergo me etc.

Job. xxiiij.

Grego.

Apo. ix.

Grego.

Ertiadecima questiuncula est. Si per suffragia viuorum fidelium minui vel abbreuiari possit pena inferni. Ad quam respondent aliqui quod sic: antiquas et abolitas positiones suscitare cupientes. nam primo arguunt sic quia ij. Macha. xij. dicitur quod inuenerunt sub tunicis interfectorum de donatarijs idolorum a quibus lex prohibet iudeos et tamen postea subditur quod iudas collatione facta. xij. millia drachmas argenti misit iherosolimam offerri ibi pro peccatis mortuorum. Constat quod illi peccauerant mortaliter contra legem agentes: et in peccato illo decessisse: et per consequens fuisse in infernum damnatos: ergo suffragia prosunt in inferno damnatis. Secundo sic: quia Augu. in encheridion dicit quod quibus suffragia valent ad hoc prosunt: vt vel plena sit remissio vel vt tolerabilior sit eorum damnatio. Sed solum qui in inferno sunt damnati dicuntur: ergo existentibus in inferno damnatis suffragia prosunt. Tertio Dyoni. vltio eccle. ierar. sit inquit. Iustorum orationes et sm hanc vitam magis quam post mortem ijs qui digni sunt sacris orationibus operantur tantummodo. Ex quo videtur colligi posse: quod suffragia magis prosunt mortuis quam viuis. sed viuis prosunt in peccato mortali existentibus. Nam ecclesia orat pro peccatoribus. pro hereticis: iudeis: paganis etc. vt conuertantur. ergo et mortuis in peccato mortali suffragia valent quos in inferno damnatos si ita decesserunt certum est. Quarto quia in vitis patrum legitur et ponitur etiam a Damasceno in quodam sermone: quod b. Macharius inuenit caput cuiusdam defuncti in via: et oratione premissa vt sciret cuius caput fuisset illud responsum dedit quod fuerat cuiusdam sacerdotis gentilis: qui in inferno damnatus erat et tamen ibi confessus est oratione Macharij se et alios iuuari. Quinto Damascenus vt recitat in eodem sermone Greg. pro Trayano imperatore orationem fundens audiuit vocem sibi diuinitus allatam. Uocem suam audiui: et veniam Trayano do. Cui rei vt ibidem Damascenus dicit: testis et oriens omnis et occidens. Sed constat Trayanum in inferno fuisse damnatum: quia crudelem necem multorum martyrum instituit. vt dicit ibi-

Questi. Rnsio aliquorum.

Argu. j. Mach. xij.

Arg. ij.

Arg. iij. Augus. Diony.

Arg. iiij. Damascen.

Arg. v. Damascenus.

dem Damascenus:ergo suffragia ꝓsunt existentibus in inferno.
Arg.vj. Sexto qꝛ sicut se habent beati ad gloriã:ita damnati ad penam:
sed beatis saltẽ vsq ad diem iudicij suffragia ꝓsunt ad gloriã au=
gmẽtandaꝫ:ergo ⁊ dãnatis prodesse possent ad penã minuendã.
Minor ꝓbatur:nã in collecta quadã dicit̃.Ut sicut sanctis tuis pro
sunt ad gloriã:ita nobis proficiãt ad medelã.Jtẽ in secreta oratio
ne de sancto Leone in antiquis ita habebatur.Annue nobis dñe
vt anime famuli tui Leonis hec ꝓsit oblatio.vt habetur in ca.cũ
Ar.vij. marthe.de celebratiõe missarũ.Septimo qꝛ sicut nõ repugnat sta
tui beatitudinis ꝙ augeatur premiũ accidẽtale vsq ad diem iudi
cij:qđ est gaudiũ de bono opere.Jta non debet repugnare statui
miserie ⁊ finalis dãnationis ꝙ diminuat̃ pena accidẽtalis:que est
remorsus cõscientie siue dolor de malo opere inquantũ est causa=
Luc.xv. tiuum pene:sed beatis accrescit gaudiũ accidẽtale:qꝛ dr̃ Luce.xv.
ꝙ gaudiũ est angelis dei super vno peccatore penitentiã agente:
ergo ⁊ dãnatis potest minui pena accidẽtalis siue cõsciẽtie remor
sus.Crescit aũt gaudiũ beatis per ipsa suffragia:vt in priori argu
Arg.viij mento adductũ est:ergo ⁊ dãnatis silr̃ decrescit aliquis dolor per
eadẽ:⁊ sic eis ꝓderunt.Octauo Augu.in encheridiõ dicit:ꝙ cũ sa
crificia altaris siue quarũcunq elemosynarũ pro baptizatis oĩb⁹
offerũtur:pro valde bonis sunt gratiarũ actiones:pro non valde
malis ꝓpitiationes:pro valde malis nulla sunt adiumenta mor=
tuorũ:sed qualescũq viuorũ cõsolationes.Quibus vero prosunt:
ad hoc ꝓsunt:vt vel plena sit remissio:vel tolerabilior sit eorũ dã=
natio.Ex quib⁹ verbis magistri in.iiij.di.xlv.⁊ textus in.c.cũ mar=
Sacrifi= the.de celebratione missarũ.§.fina.elicitur ꝙ sacrificia altaris ⁊c.
cia alta= valde malis nõ prosunt ⁊ similiter valde bonis:immo iniuriã fa=
ris q̃bus cit martyri qui orat pro eo:cuius potius orationibus cõmendari
prosint ⁊ debuit vt dicit Augu.⁊ textus ibidẽ.Sed prosunt mediocriter bo
quib⁹ nõ nis ad expiationẽ:⁊ mediocriter malis ad pene mitigationem:sed
Qui di= mediocriter mali sunt damnati:ergo.Minor declaratur:qꝛ per di=
cant̃ val= stinctionẽ illã quadrimembrẽ nõ videtur aliud posse intelligi:nisi
de boni. ꝙ valde boni sunt illi:qui post mortẽ statim volauerunt ad celuꝫ.
Qui:di= Ualde mali sunt infideles qui nũq fuerũt de gremio ecclesie:nec
cãtur val numero:nec merito.Mediocriter boni qui aliqua secũ criminalia
de mali. in purgatorio deferunt:⁊ his prosunt ad pene absolutionem.Me
Qui di= diocriter mali:qui in fide ⁊ sacramentis ecclesie fuerũt:sed in mor
cãtur me tali decesserunt:⁊ his prosunt ad mitigationẽ seu vt tolerabilis sit
diocriter eorum dãnatio.Nono idem cõfirmatur ex alio dicto Augustini:
boni. qđ adducit magister sententiarũ in.iiij.di.xlvj.vbi ait. Queritur
Qui di= de valde bonis vtrũ ⁊ ipsi aliqua pene mitigatione dei misericor=
cãtur me diã sentiãt.Et postq arguit magister ꝙ nõ:subdit solutionem et
diocriter ait.Augusti.quoq respõdens illis qui reproborũ supplicia finem
mali. habitura contẽdunt:ita repellit illorũ opinionẽ asserẽs reprobos
Arg.ix. in perpetuũ puniẽdos:vt eorũ supplicia aliquatenus mitigari nõ
August. neget Decimo idem confirmatur ex quadam oratione siue colle=
Argu.x. cta que reperitur in missali:cuius titulus siue inscriptio est oratio

pro eo de cuius aia dubitatur. Nõ aũt per hanc intendit orare ꝓ eo q̃ est in purgatorio: qꝛ hec inscriptio singularis est. Et idem patet: quia in ea dicitur: vt si plenam veniã obtinere nõ possint: saltẽ diminutionẽ vel refrigeriũ obtineant. Ad istã q̃stiunculã rñdẽdo dicendum: ꝙ circa damnatos olim fuit opinio ꝙ suffragia ipsis ꝓ sunt: sed dupliciter. s. vel quantũ ad tempus videlꝫ vsq ad diem iudicij: nã dicunt ꝙ vsq ad diem iudicij damnati iuuari possunt suffragijs ecclesie: post vero nõ. Alio modo quantum ad ꝑsonas in inferno detentas: nã ibi valde malis sine fide ⁊ sacramẽtis defunctis nullo mõ suffragia pro sunt non eñ fuerunt de gremio ecclesie numero vel merito. Alij vero ibi sunt non valde mali: qui. s. de ecclesia fuerunt numero: ⁊ fidẽ ⁊ sacramenta habuerunt: et aliqua opera de genere bonorũ fecerunt: sed quia in peccato morta li decesserunt: et talibus dicebãt suffragia non prodesse. Et isti dicebant ꝙ licet damnatorum pena sit infinita secundum durationem: tamen est finita secundũ intentionem. Sed cõtra hoc arguitur sic. Finitum per continuam ablationem consumi potest siue totaliter tolli: ideo si suffragia ecclesie minuant penam: tantũ possent multiplicari ꝙ nihil de pena remaneret: sed totaliter tolleretur: quod est error Origenis. Sed prepositiuus vt hoc Origenis inconueniens fugeret: dixit ꝙ tantum possunt suffragia dãnatis multiplicari: ꝙ totaliter remouebitur ab eis omnis pena: nõ quidem simpliciter vt Origenes posuit: sed ad tempus. s. vsq ad diẽ iudicij. tunc enim anime iterato corporibus coniuncte in inferno sine vlla spe venie detrudentur Sed contra: effectus non minuitur vel auferẽ: nisi ablata vel diminuta eius causa: sed culpa est causa pene in genere cause meritorie: ⁊ culpa semper inexpiata remanet in damnatis: ergo eorum pena pro nullo tempore totaliter tolli poterit. Et ideo Porrecta in alium modum inuenerunt dicentes. Quod hoc modo est in diminutione penarũ ꝑ suffragia sicut in diuisione continui: licet eñ vna linea sit finita: tamen põt in infinitum diuidi ⁊ nunq̃ per diuisionẽ finieẽ: dummodo fiet subtractio partium secundum eandem ꝓportionem: ⁊ non secundum eãden quãtitatẽ: vt si primo auferatur medietas: deinde medietas medietatis: ⁊ sic in infinitum. Et similiter imaginati sunt: ꝙ per primum suffragium diminuitur aliquota pars puta medietas pene: deinde per secundum medietas medietatis: que est octaua totius ⁊ sic vlterius in infinitum quo modo pena nunq̃ terminabitur: sed semper aliquid pene remanebit. Et hanc opinionem prosequitur gloss. in. c. tempus. xxiij. q. ij. Sed respondet contra hoc Tho. dupliciter. Primo: quia effectus non minuitur vel aufertur nisi causa sit ablata vel diminuta vt dictuꝫ est. Alio modo respõdet dicens: ꝙ iste modus dicendi est defectiuus: quia infinita diuisio que congruit quantitati continue: videtur posse ad quantitatem spiritualem deferri. Unde licet si diuidatur linea in partes eiusdem proportionis: possit diuidi in infinitum: si tamen diuidatur pena modo predicto: non semper diuidetur in pe

Rñsio ad q̃stionem.

Suffragia ꝓsũt dãnatis duobus modis.

Primo.

Secũdo

Argu.

Error Origenis.

Sanct Tho.

nas propter:candē insensibilitatē.Caro eñ nō semp diuiditur in
carnem:nec ignis in ignem:daꝛ eñ minima caro.primo phisico
rum.Similiter dicitur de pena nunima que causaret tandem in
sensibilitatē ⁊ sic nō esset pena:cū pena includat cognitionē ⁊ sen
sibilitatē.Propter hoc Altisiodorensis dixit aliter .s.ꝙ suffragia
Altisio dorēsis. prosunt dānatis non quidē per diminutionē vel interruptionem
pene:sed per ꝯfortationē patiētis:sicut si aliqs homo portet gra
ue onus:⁊ facies sua perfunda aqua:confortaꝛ ad meli⁹ portan
dum cū tñ onus nō fiat in se leuius. Sꝫ cōtra dicit Tho.Nā cul
Sanct⁹ Tho. pa dānati remanente immutata dānatus nō pōt leuius penā fer
re.Fortificatio eñ subiecti nō est nisi ex ablatione possibilitatis.
Possibilitas aūt est ſm mensuraꝫ culpe:ideo si culpa nō diminui
tur per ꝯñs nec subiectum fortificari poterit.Propter hoc alij di
cunt ꝙ lꝫ non minuaꝛ pena coꝝ q̄tum ad ignem.minuiꝛ tñ quā
tum ad vermē ⁊ remorsum cōsciētie.Nam sicut in sanctis crescit
gaudiū accidentale qđ est gaudium de bono opere.Ita ⁊ dā
natis pena accidētalis minuiꝛ idē dolor de malo opere.Sꝫ con
tra:qꝛ culpa dānatorum sicut sequiꝛ ignis:ita ⁊ vermis cōsciētie.
vñ similis dꝫ esse ratio de vtroqꝫ. Propterea Albertus dicit sup
Albert⁹ vltimo.c.ecclesiastice ierarchie:ꝙ suffragia non ꝓsunt defunctis
in inferno:nec q̄tū ad diminutionē pene:vel interruptioneꝫ: vel
q̄tum ad diminutionē pene sensus vt dixerunt precedentes. Sꝫ
qꝛ ex hmōi suffragijs aliqua materia doloris eis subtrahiꝛ q̄ eis
esse posset si ita se obiectos cōspicerent ꝙ nullus de eis curaꝫ ha
beret:que materia subtrahiꝛ dū suffragia pro eis fiunt.Et hoc in
quit vbi supra Albertus.per accidēs minuit.Sꝫ ꝯtra dicit Tho
Tho. qꝛ istud non pōt esse secundū legem cōem:qꝛ vt dicit Augusti .ir
August. lib.de cura pro mortuis agenda.Qđ precipue de dānatis verum
est vbi sunt aīe defunctoꝝ vbi nō vident q̄cunqꝫ hic aguntꝛ: siue
que in ista vita eueniūt :⁊ ita nō cognoscunt qñ pro eis suffragia
fiunt:nisi forte p̄ter cōem legē hoc remediū dareꝛ diuinitus alijs
bus dānatis:sed hoc omnino incertum est :ergo non asserendi.
Sed diceretꝛ ꝙ Albertus nō dicit ꝙ pena diminueretꝛ:sed tñ di
xit ꝙ hoc modo pōt diminui:quasi dicere posset hic modus ima
Opinio aliquoꝝ modernorum. ginari.Proterea aliqui moderni dicere voluerūt quia per suffra
gia ecclesie minuitur timor quē habēt dānati.Ipsi eñ timēt nul
los damnari ex occasione sua:sicut de diuite ptꝫ qui rogabat La
zarum mitti ad fratres suos ne ⁊ ipsi venirent in locū illuꝫ tormē
torum.Timor aūt penam hꝫ:sicut spes gaudium. Cū ergo dam
Reprobatio p̄dicte opinionis. nati per suffragia ecclesie possint liberari ab hoc timore dū n ali
qui viui reducuntur ad patientiam per suffragia ecclesie.de qui
bus sciunt illos saluatos:vel nō damnatos quos timebant ergo
per illa suffragia liberabuntur a pena:quam de timore illo haberbe
bant.Sed contra:quia hic modus dupliciter deficit.Primo quia
non sequitur:si non videant vsqꝫ ad diem iudicij eos in inferno:
quod propter hoc sciant illos non esse damnatos. Deinde posi
to quod sequatur ⁊ quod ita sciant:non propterea habent hi in

tentum: quia inuidia de salute illorum bene potest equari. immo superare penam quam habebant ex illo timore. Diues enim ille dum sciret aliquos non damnandos: potius voluisset fratres suos inter illos: tamen absolute voluisset et fratres suos omnes damnari si hoc esse posset: cum odium damnatorum sit consummatum. et sic si sciunt illos saluari quos timebant ne damnarentur: pena eorum non diminuitur: sed augetur. Ergo concludendum est cum beato Thoma quod simpliciter et absolute dicendum est quod suffragia non prosunt damnatis: nec ad tollendum penam nec ad diminutionem eius aut alleuiationem aut interruptionem. Et probatur hec conclusio rationibus et auctoritatibus. Prima ratio est sancti Thome in quarto. distinctione. xxi. sic. Suffragia siue opera viuorum continuantur siue applicantur defunctis per vinculum charitatis. iuxta illud Joh. xv. Uolo pater vt ipsi vnum sint: sicut et nos vnum sumus. sed damnati sunt omnino extra charitatem: ergo opera siue suffragia viuorum non possunt eis applicari. Maior sic potest declarari: nam ex quo in opere suffragii sunt duo indiuidua. scilicet faciens vel agens suffragia: et ille cui virtus suffragiorum applicari debet. Non potest autem illud quod vnus facit alteri applicari siue continuari nisi inquantum ambo sunt membra eiusdem corporis: quia sic vniuntur et copulantur sub vno capite. Nec sufficit quod sint vnita per fidem: sed etiam oportet quod sint vnita per charitatem: quia mortuum membrum non recipit influentiam: nec a capite: nec remedium aut iuuamentum ab altero membro licet per quantitatem sint continuata: sed oportet quod continuentur per formam: sicut de ramo sicco quod continuatur radici vel trunco. per quantitatem qua vltima sunt vnum: non autem per formam viuentis. Damnati autem sunt precisi ab ecclesia irreuocabiliter per finalem finalem. et sic non sunt membra eiusdem corporis. Secunda ratio est talis. Quicunque ad terminum vie totaliter peruenerunt: recipiunt retributionem que diminui non potest. Si enim diminueretur non recepissent finem vie sue. Sed damnati sunt simpliciter extra viam: ergo recipiunt penam sine diminutione. qui autem sunt in purgatorio: sunt aliquo modo viatores: et aliquo modo non: vt dicit Thomas. Tertia ratio est Durandi sic. Plus debet valere vnicuique (ceteris paribus) quod ipse facit dum viuit pro seipso: vel alius pro eo: quam quod facit viuens pro mortuo: vel saltem non minus: ex quo viuentes magis inuicem communicant quam cum mortuis. Sed id quod facit viuens in peccato mortali: de quo non penitet: nec penitere proponit: aut quod facit alter pro eo: nihil omnino valet ei ad diminutionem pene tali peccato debite: quamuis possit valere vt talis disponatur ad penitendum. Ergo a fortiori quod facit viuens pro mortuis damnatis: qui de peccatis suis non penitent nec penitere proponunt: sed in eis obstinati sunt: non prodest eis ad aliquam pene diminutionem. propterea inquit quod contra rationem et iustitiam videretur quod in penitenti et perseueranti in impenitentia remittatur aliquid de pena debita. Quarto sic. Officium misericordie et charitatis siue dilectionis debetur illis qui nobis sunt proximi: vt patet ex magistro sniarum in. iij. di. xxviij. et iuxta parabolam de samaritano in Luca. Sed damnati non sunt

Conclusio.
Prima ratio probatiua conclusionis
Tho.
Joh. xv.
Secunda ratio
Tertia ratio que est Durandi.

nobis proximi: ergo dilectio charitatis siue misericordie non est eis exhibenda. Dilectio enim charitatis fundatur super communicatione eterne beatitudinis a qua ipsi sunt imobiliter exclusi. Quinto sic Si dānatis prodesse possent suffragia viuorum: sequeretur quod etiā indulgentie date per prelatos possent eis prodesse eo modo quo prodesse possunt mortuis in purgatorio. Consequēs est falsum: quod et nullus asserit ergo antecedēs: et cōsequentia est nota. Nam et si indulgentie nō valeant defunctis tanquam iis quae possunt facere id pro quo indulgentia cōferatur: tamē valere possunt si per viuos aliquid fiat pro ipsis si hoc in forma indulgētie contineatur: puta si quis hanc ecclesiam visitauerit: tantum de pena inferni minuatur patri suo. Consequēs est falsum: quia vt dictū est: in inferno existētes nō sunt

Augustinus. in charitate: ideo nō prosunt eis aliorū satisfactiones. Autoritates. Prima Augusti. li. de cura pro mortuis hñda dicit. Suffragia viuorum nō prosunt oībus: sed tantū iis qui dum viuunt: ceperantur hoc vt eis proficiant. Et in enchiridion dicit. Hec eis prosunt qui cū viuerent: vt hec sibi prodesse possent meruerūt. et in eodem loco dicit idē. Qui sine fide quae per dilationē operatur eiusque sacramentis de corpe exierunt: frustra illis a suis viuētibus huiusmodi officia impenduntur. Et in de ci. dei dicit. Si scirem patrē meum

Grego. damnatū esse: nō magis rogarem pro eo quam pro diabolo. Et Greg. Bonifacio. Et habetur. iij. q. ij. c. pro obeūtibus dicit. Pro impiis quamuis xpiani fuerint: tale quid. i. oblationē et suffragia facere non licebit. Et. xxxiiij. moral. super illud Job. Estimabit abyssum quasi senescentē. Eadē inquit est causa cur nō oratur. s. post diē iudicij

Hiero. pro hoībus eterno igne dānatis: que nūc est causa vt nō oretur pro diabolo et angelis eius: eterno supplicio deputatis. Et Hiero. et habetur in. c. in psenti. xiij. q. ij. In psenti inquit seculo scimus siue orationibus siue cōsiliis inuicē nos posse iuuari: cū autem ante tribu

Gratia. nal xpi venerimus: nec Job: nec daniel: nec noe rogare posse pro quoquā: sed vnūquemque portare onus suū. Ubi Gratianus dicit. Hoc inquit de impenitētibus accipiēdum est: de quibus propheta dicit. Non dabit deo placationē suā: nec preciū redēptionis aīe sue: sed laborabit et viuet adhuc in finē. Non autē loquitur de hic impenitē

Chriso. tibus: quia licet hic pro illis orare: sed de impenitētibus in alio mūdo: quia hic impenitētes mortui sunt. Et Chriso. de repatione lapsi

Diony. dicit. In inferno nunquam et nusquam est vllum solatium: ergo nulla cōsolatio neque diminutio aut alleuiatio pene. Et Dio. vij. c. cele. ierarchie ait. Summus sacerdos pro immundis nō orat: quia in hoc

Albertus. aruerteretur a diuino ordine. et loquitur de dānatis. Et albertus in cōmento huius loci dicit. Opinio tenens quod suffragia dānatis prosunt: est cōtra dicta et autoritates doctorū et allegat predicta verba Augustini et Gregorij. Et glo. super illud primo Jo. vltimo. Est peccatū ad mortē: dicit peccatū vsque ad mortē continuatum: dico vt non pro illo oret. i. doceo et precipio quod non oret. Idem habetur. xxiij. q. v. c. placuit: vbi prohibētur fieri orationes et commemorationes pro his qui se interficiunt: vel qui suis sceleribus pu

niuntur. Intelligite scdm glo. nisi cōtriti fuerint. Et. xiij. q. ij. c. fin.
Idem dicitur de quolibet quem cōstat in pctō mortali decessisse.
Item. xxiij. q. v. c. quicūqꝫ clericus: aut bello aut rixa aut gentiliū
ludis mortuus fuerit: necꝫ in oblatione necꝫ in oratione ꝑ eo po
stuletur. glo. nisi in fine peniteat. Sepultura tamen nō priuetur.
glo. canina. Non autē prohiberet ecclesia pro his orare: si eis pro
desse possent oratiōes nostre: qui prohiberet quod ⁊ illis esset bo
num ⁊ orantib⁹ meritoriū: ergo nō prosunt eis. Exēplo etiā pdiuit
epulone qui extremū digiti Lazari intinctū in aquā: quo refrige=
raretur in inferno lingua eius ab abraham obtinere non potuit.
Ex omnibus istis concludendū est: ꝙ suffragia nō prosunt dam= Suffra=
natis. Sed si dicas patet ponamus ꝙ suffragia fiant pro aliqui= gia nō ꝓ
bus quibus prodesse nō possunt: peccat ne suffragans? Dico ꝙ si sunt dā=
certo scimus aliquos tales esse tunc male facim⁹ cum cōtra diui= natis.
nam ordinationē facimus: ⁊ cōtra statutū ecclesie sancte. Si aūt
ignoramus ⁊ illi seruati sint: tunc quidē illis suffragia nō prosunt Questi.
sed quodammodo obligant̄ orare pro suffragante. Si autē dam Obie=
nati sunt oratio nostra: ⁊ elemosyna nr̄a in sinu nostro cōuertent̄: ctio.
vt dicit ꝓpheta. Nunc tertio loco rn̄dendū est ad argumēta. Ad Rn̄sio.
primū ꝙ donaria illa idolorum nō fuerūt inuēta apud illos mor= ad argu
tuos vt ex eis signū accipi posset qd̄ in reuerētiā idoloꝝ illa defer menta.
rēt. Sed ea acceperūt vt victores q̄ eis ibi iure belli debebant̄: et Ad pri=
tñ p cupiditatē venialr̄ peccauerūt: vñ nō fuerūt in inferno dāna mum.
ti: ⁊ sic suffragia eis ꝓdesse poterāt. Uel dicēdum scdm quosdaꝫ:
ꝙ in ipsa pugna vidētes sibi periculū imminere: de peccato pe=
nituerūt fm illud Psal. Cum occideret eos querebāt eū ⁊c. Et qr Psal.
hoc ꝓbabilr̄ poterat extimari: ideo oblatio fuit pro eis facta. Ad Ad fm.
scdm dicendū ꝙ ibi accipitur dānatio large. s. pro quacūqꝫ puni=
tione: vt sic etiā includat penā purgatorij. Dicitur eīn aliqs quā=
doqꝫ dānatus vel cōdemnatus ad certā penam pecuniariā soluē
dam: vel ad aliqd̄ suppliciū sustinēdum q̄uis talis dānatio non
sit ad mortē. Et qr pena purgatorij per suffragia fideliū qñqꝫ to=
taliter expiatur qñqꝫ autē nō: sed diminuitur ideo ibidē ab Augu
stino dicit̄: ꝙ suffragia prosunt vel vt plena sit remissio. idest vt
totaliter pena auferatur: vel vt tollerabilior sit. Ad tertiū dicēdū Ad ter
ꝙ quātū ad hoc magis acceptant̄ suffragia pro mortuo quā pro tium.
viuo: quia magis indiget: cum nō possit sibi auxiliari: sicut viuus
potest: sed quo ad illud viuus est melioris conditionis: quia pōt
transferri de statu culpe mortalis: in statuꝫ gratie ⁊ glorie: qd̄ de
mortuis dici nō pōt: ideo nō est eadē rō orādi ꝑ mortuis ⁊ viuis.
Suffragia etiā viuorum nō prosunt alijs viuis per modū satisfa
ctionis si sint illi pro quibus fiunt in peccato mortali. Unde cum
mortuis nō possint prodesse nisi per modum satisfactionis: nō eīn
p modū meriti: quia exierunt statum merendi: ita vt nec ipsi nec
alij eis mereri possunt. Sequitur ꝙ etiaꝫ mortuis in peccato mor
tali prodesse non possunt sicut viuis in peccato existentib⁹ ꝓsunt
per modū meriti de cōgruo ad merendum eis gratiam: ideo nō ē

similis ratio. Ad quartũ de Machario dicẽdum ꝙ illud aditto-
rium nõ erat vt pena ipsoꝝ diminueret: sed in hoc solo vt ibidẽ
dicitur: ꝙ Machario orãte cõcedebat vt mutuo se viderẽt in tor-
mẽtis: et de hoc nõ poterat esse verũ gaudium: sed fantasticũ dũ
implebat qd desiderabãt: scʒ videre alios in penis. Dãnati enim
desiderant oẽs dãnatos esse: qd desiderium cũ implet fantastico
dicũtur gaudere gaudio: cũ tñ maior dolor eis accrescat. Sicut
et demones dicũtur gaudere dũ hoies ad peccata ptrahunt: et ad
Ad quintum. infernũ: q̃uis p hoc eorũ pena nullaten⁹ minuat. Sic nec minui-
tur angeloꝝ gaudiũ p hoc ꝙ malis nostris cõpati dicuntur. Ad
quintũ de Trayano dicẽdũ est: ꝙ põt ꝓbabiliter estimari ꝙ p̃ci-
bus beati gregorij fuerit ad vitã miraculose reuocat⁹ et ibi grãʒ
cõsecutus sit p quã remissionẽ pctõꝝ habuit: et p cõsequẽs immu-
nitatẽ a pena. Sicut etiã apparet in multis q̃ fuerãt miraculose
a mortuis suscitati: quoꝝ plures cõstat idolatras fuisse. De oib⁹
eñi talib⁹ similiter dici opʒ: ꝙ nõ erant in inferno sentẽtialiter de-
putati: sed secũdum presentẽ suorum exigẽtiam merito: sʒ. secun-
dum autẽ supiores causas scdm quas preuidebãt ad vitã reuo-
cãdi: erat de eis aliter disponẽdum. Vel dicat fm quosdã ꝙ aĩa
Trayani non fuit simplr a reatu pene absoluta: sed ei⁹ pena fuit
dispensata ad tẽpus. s. vsqʒ ad diem iudicij. Nec tamẽ opʒ ꝙ hoc
fiat cõmuniter p suffragia ecclesie: qr alia sunt q̃ legi cõmuni acci-
dunt: et alia q̃ singulariter ex priuilegio aliquibus conceduntur. Si-
cut alij sunt humanarũ limites reruʒ: alia diuina signa virtutis:
vt dicit. Augu. li. de cura pro mortuis agenda. Quid autẽ de hoc
Ad sex. dicat Joãnes diaconus qui historiã Gregorij cõpilauit vide dñʒ
Jacobum de voragine in legẽdis sanctorũ. Ad sextum vbi indu-
citur collecta. dicendũ est ꝙ huiusmodi locutiones nõ sunt sic in-
telligende: ꝙ sancti in gloria proficiant quantum ad se in hoc ꝙ
eorũ festa celebremus: sed qr nobis proficit qr ea celebram⁹ sicut
ex hoc ꝙ deũ cognoscim⁹ vel laudamus: et sic quodãmodo ei⁹ glo-
ria in nobis crescit: nihil autem deo. Non tamẽ negandũ est q̃n
sanctorũ gaudiũ accidentale crescat saltẽ extẽsiue: qr de plurib⁹
gaudẽt. Et scdm hoc in antiq̃s reperit secreta oro de sancto Leo-
Ad septimum. ne: de qua in argumẽto hoc dicendũ scdm ea que dicũtur in. c. cũ
marthe. de cele. mis. § iij. loco. Ad septimũ quod erat cõfirmatio
prioris: dicitur ꝙ nõ est simile de beatis et de dãnatis: qr beati be-
ne participant cũ viuentibus in charitate in qua fundatur valor
suffragioꝝ. Sed dãnati in inferno a tali cõicatione exclusi sunt.
Et iterũ quãuis beati de bonis q̃ viuẽtes faciũt letẽtur: et sic ali-
quid glie accidẽtalis eis accrescat: illud tñ nõ est per aliquẽ fru-
ctum suffragij quẽ percipiant: sed ꝓpter perfectam charitatem
quam hñt et ideo gaudent de omni bono. Argumẽtum etiã pec-
cat in illa silitudine quã adduci: qr poti⁹ argui deberet ꝙ sicut nõ
repugnat statui beatitudis ꝙ augeat premiũ accidẽtale vsqʒ ad
diẽ iudicij: ita nõ repugnat statui miserie et dãnationis ꝙ argua-
tur pena accidẽtalis: qd cõceditur. Incõuenit autẽ beatitudini ꝙ

diminuat gloria: et sic etiã statui miserie ꝙ diminuatur pena. Ad octauum dicendũ: ꝙ illi qui dicunt suffragia ꝓdesse dãnatis existentibus in inferno exponunt dictũ Augustini vt tactũ est in argumẽto. Aliter tamen põt dici: ꝙ mediocriter mali dicũtur: q̃ multa habent venialia. mediocriter autẽ boni: qui pauca: et hunc sensum tangit glo. in. c. cũ marthe predicto. Siue etiam mediocriter mali qui mortalia cõmiserũt et penitentes decesserunt: nõ facta de illis satisfactione saltem cõpleta. Mediocriter boni qui solũ a venialibus expiãdi sunt: et sic vtriqꝫ eorũ in purgatorio sunt: vt valde boni dicantur qui sunt in paradiso beati valde mali qui sunt in inferno damnati. Mediocriter autem boni et idem mediocriter mali qui in purgatorio sunt ad expiandum peccata sua: qui scilꝫ decesserunt in gratia cum peccato veniali vel cum debito pene: pro peccatis mortalibus de quibus ante mortem penituerunt: qui pro tanto dicuntur mediocriter boni: pro quanto deficiunt a perfectione bonitatis. Sed mediocriter mali inquãtũ deficiũt a perfecta malitia que est peccatũ mortale: quibus suffragia prosunt ad mitigationẽ pene: quãdoqꝫ autẽ ad perfectã absolutionẽ scd̃m differẽtiam quãtitatis cremalium et suffragiorũ: et scd̃m hoc distinctio licet videat quadrimẽbris quo ad vocẽ: tamen solũ est trimẽbris quo ad rẽ: q: iidẽ sunt mediocris boni et mediocris mali. scꝫ existentes oẽs in purgatorio: sicut qd̃ est mediocris gelidũ est etiã mediocriter frigidũ: et qd̃ est mediocriter albũ: ẽ etiã mediocriter nigrũ. hec Durandus. Ad nonũ dicit: ꝙ Augustinus non dicit ꝙ pena dãnatorum diminuit aliquãdo vel interrũpetur sed verba illa ponit sub disiunctione. Ad veritatẽ autẽ disiũctiue sufficit alteram partẽ esse verã: et sic hoc nõ arguit verba illa esse q̃ pro altera parte disiunctiue posita sunt hoc patet: q: Augu. dicit aut si hoc existimat et c. Ad vltimũ de illa oratione dico ꝙ illa nõ est autentica: nec reperit in oibus missalibus presertim secũdum cõsuetudinem Romane curie. Et qs posuerit eam in aliquibꝰ missalibus libris ignoratur: tamẽ ea admissa dico: ꝙ nunqꝫ ecclesia intendit orare pro aliquo dãnato in inferno: vt patet ex dictis. Ex inscriptione etiã oratiõis pꝫ idem: nã dicit oratio ꝓ eo de cuiꝰ aĩa dubitat. Si autẽ dubitat: nõ creditur firmiter ꝙ sit saluatꝰ vel dãnatus et c. hec questiuncula ex dño dñico Ueneto episcopo brixiensi alias episcopo Torcellano: et sint satis hec quantum ad secundũ receptaculum. s. de inferno.

Ad octauum.

Ad nonum.

Ad vltimum.

Quarta questio sub hoc tertio capite prime decadis est. De tertio receptaculo animarum separatũ. scilicet de purgatorio. Sub qua quindecim absoluẽtur questiũcule. Quarũ q̃libet suo ordine .i. declarabit.

Prima questiuncula est: Si locus purgatorii in centro terre vere esse reperiat. An sit fictio ecclesie militantis clericorum: ad emungendũ tpales redditus et elemosinas laicorum. Ad quam quibusdam primo videtur respondendum negatiue: ꝙ scilicet non reperiatur: et pri

Questi.

Responsio quorundam

mo sic. Nā deus q̄ est summe misericors pnior est ad pmiandū bona q̄z ad puniendū mala: sed sicut illi q̄ sunt in statu charitatis faciūt aliqua mala: q̄ nō sūt digna supplicio eterno: ita illi q̄ sunt in peccato mortali: interdū faciūt aliqua bona et gñe q̄ nō sunt digna pmio eterno: ergo cū illa bona nō premient in dānandis post hāc vitā. Similiter nec illa mala debēt post hāc vitam puniri. Preterea scdo sic. Sicut se hz charitas ad premiū eternū: ita peccatū mortale ad suppliciū eternū: sed decedētes in peccato mortali statim ad supplicium eternum deportanť: ergo decedentes in charitate statim ad premiū vadūt ꝛ ita nō manet eis aliquod purgatoriū post hāc vitā. Item si purgatoriū post hanc vitam esset ponendū: maxime poneretur rōne expiatiōis ꝛ purgationis peccatorum. s. culpe vel reat⁹ pene: sz hoc nō potest esse ꝓ batur: q̄z dicit Gregor. ꝛ poniť. xxv. distinctione. c. qualis. Qualis hinc quisq̄z egreditur talis in iudicio pñtatur: q̄z lignū vbi ceciderit ibi erit. Ecclesiastes. xi. Ergo si aliq̄s exeat ex hac vita cū culpa veniali aut mortali cum culpa tali erit in iudicio: ꝛ per q̄ns in purgatorio nō purgabitur: q̄z in iudicio purgatoriū non erit: sed claudeť: ergo frustra esset. Itē gl. sup illud prime Jo. v. Est peccatum ad mortē. dicit q̄ qui in hac vita nō corrigitur: frustra post mortem veniā prestolať. Nā nulla post mortē culpa purgatur. Quinto arguiť auctoritate Apo. xiiij. vbi dicit. Beati mortui qui in dño moriunť. Amodo em̄ iam dicit spiritus vt requiescāt a laboribus suis: ergo ijs qui in dño moriunť: nō manet aliq̄s purgatorius labor post hāc vitam: nec illis qui non in dño moriunť: q̄z illi purgari nō possunt: ergo purgatoriū post hanc vitā non est: Sed in cōtrarium est textus Augusti. de pe. distinctiōe. vij. c. hic autem ignis. Rñdeo dicendū q̄ de veritate ꝛ existentia purgatorij in centro terre post hanc vitam. Duo sunt ꝛ fuerūt prophani et sacrilegi modi dicendi. Tertius autem in via constitutus est veritatis. Primus est hebreorum: grecoꝝ: quorūdam hereticorum dictorū pauperū de Lugduno in frācia: ꝛ aliquorū etiam populorum Ualdensiū circa rhenū germanie superioris habitantium: qui cōmuniter omnes tenent q̄ post hanc vitā nullus purgatorius locus in centro terre reperiať: sed omnis moriētiū alam immediate dicunt deferri ꝛ rapi: vel ad penas inferni: vel ad gloriam paradisi ꝛ isti hñt pro tuitione ꝛ robore suo rōnes ꝛ auctoritatem Apoca. supra in fronte questionis adductas. Sz contra iudeos est textus. ij. Macha. xij. dicens. Sancta ꝛ salubris est cogitatio pro defunctis exorare vt a peccatis soluanť: sz pro defunctis (vt dicit Tho. in quarto) q̄ sunt in paradiso nō est orandum: q̄z illi nullo indigent nec iterum pro illis qui sunt in inferno: q̄z illi a peccatis solui non pñt: ergo post hanc vitā sunt aliqui a peccatis nondū absoluti q̄ solui possunt ꝛ tales charitatem hñt sine qua non fit peccatoruz remissio: q̄z vniuersa delicta operit charitas. Prouerbio. decimo. Uñ ad mortem eternam non deuenient: quia qui viuit ꝛ credit in christum: nō moriet in eternum. Joh.

Margin notes: Argumen. primum. — Argu. secūdū. — Arg. tertium. — Ecclesiastes. xi. — Argu. quartū. — Argu. quintū. — Rñsio. ꝑ duos modos dicendi. — Primus mod⁹ dicendi. — Heresis pauperꝝ d lugduno ꝛ valdensiū. — macha. xij. — Tho. — Prouer. — Joh. xi.

xi. Nec ad gloriam inducent nisi purgati: quia nihil immundum ad illam perueniet. Apoc. vltimo. ergo aliquis locus purgatio- nis restat post hanc vitam pro huiusmodi sic contritis nondum autem plene purgatis. Item contra grecos est Gregorius nice- Grego. nus grecus: qui de veritate purgatorij sic dicit. Si aliquis christi- nicenus sto amicus coasentiens in hac vita purgare peccata minus po- tuerit: post transitum: hinc per purgatorij ignis conflagrationem Auctori expedietur. hoc aut predicamus: hoc dogma veritatis seruamus: tas 9tra et ita credimus. Contra vo pauperes de lugduno et populos Ual- pauperes denses est auctoritas vniuersalis ecclesie pro defunctis exoran- d lugdu tis vt a peccatis soluantur. quod non potest intelligi nisi de illis no et val qui sunt in purgatorio. Ecclesie autem auctoritati quicunque resi- denses. stit: incurrit heresim: vt notatur. vij. q. j. c. denique et extra de here- ticis. c. firmissime. Est autem et fuit secundus prophanus modus Scdus dicendi: de existentia in centro terre purgatorij Indorum. quos modus secutus est Joannes papa vigesimus secundus: et nunc sequuntur dicendi. multi solo nomine christiani: qui intelligere non potentes nec vo lentes credere solos spiritus et separatas animas ab igne corpo- reo cruciari: dixerunt et dicunt (vt adducit Tho. super Jo. c. xiiij. Tho. contra gentiles) quod fideles in gratia mortui non plene purga ti: non descendunt in purgatorium: sed detinentur vsque ad iudiciu in aliquo loco in sola pena damni forte in paradiso terrestri: vel in extremis maris: aut aride. aut in vacuo super circunferentiam celi empyrei: vel infra conuexum terre et concauum celi empyrei vbi dicunt aliqui (licet apocriphe) vsque ad die ascentionis dni ite- tisse liberatos omnes ab inferis per christum. Sed cum supra de inferno ageretur et probatum admodum fuerit: et ostensum quomodo spirituales anime separate et in corpore demones pos sunt et de facto realiter patiantur ab igne corporali. Idcirco ex- plosis et spretis eis: et omni turba malorum christianorum contra- Conclu ria: tertiam ideo catholicam et orthodoxam et veram de purga- sio. torio conclusionem aggrediamur: que est. Quod in centro terre vere et realiter locus purgatorij reperitur que conclusio probabi tur rationibus: auctoritatibus: militantis ecclesie auctoritate: et Conclu legali ac vrbana honestate: et primo. Rationibus sic. Accipian- sionis p tur duo iusti quorum alter nunquam mortaliter peccauerit: sed ma pba tantum venialiter: alter vero multis mortalibus peccatis domi tio. num offenderit. Moriantur isti simul. et contriti: tunc petitur: an ambo equaliter vnoque tempore ascendant in celum vel non. Si dicatur quod sic. sequitur quod tantum valet fides sola: cum contritione quantum fides cum operibus virtuosis: quod esset contra rationem iustitie distributiue diuine qua reddetur vni- cuique secundum merita: et contra distinctionem graduum beati- tudinis. Si vero conceditur quod inequaliter ingrediuntur vi- tam eternam id est vnus ante alium: petitur an ille qui secun- do ingreditur paradisum descendit ante ad infernum. Si sic er- Joh. v. go falsum est quod christus dixit Joh. v. Amen amen dico vobis q:

qui verbũ meum audit. Et credit ei qui misit me hꝫ vitã eternam ꝛ in iudiciũ non venit:sed transiet de morte ad vitã. Si dicitur ꝙ non descendit ad infernũ:ergo cum in paradisum ascendere non possit:quia adhuc impurus:ergo aut nunꝗ variabitur ab eo in quo est statu impuro:aut purgabitur ad vitã eternam:nõ primũ ergo secundum:sed purgari nõ potest operibus satisfactoriis proprijs:ergo purgabit penis in purgatorio. Secũdo sic:omne peccatum aut a deo vel ab homine punitur:quia nullũ malum impunitum:nec aliqđ boñũ irremuneratũ:de pe.di.vij.c.finali. sed frequenter aliqui in fine cõuertuntur:qui a malis suis in presenti puniti nõ sunt:ergo debẽt a deo puniri.nõ in igne inferni cũ fuerint mortui in charitate:ergo in igne purgatorij. Itẽ tertio si non esset pena purgatorij post hanc vitam:qui perdurat vsqꝫ ad mortem in malitia:tantũ esset ei quantũ illi qui nunꝗ peccasset:ergo exẽplo talis nullus in hac vita faceret penitentiam:sed in fine tãtum omnes contriti cõfiterentur:qđ esset erroneum:nullus enim virtute ditatur semper gaudẽs iniquitate:de peniten. distinctione septima.capitu. Nullus.ergo necessariũ est confiteri purgatorium.

Secun. ꝑbatio.

Ter. probatio.

Quarta ꝑbatio. Quarto sic. Sit sortes in charitate habẽs adhuc verbi gratia septem annis penas iusto iudicio ecclesie sibi iniunctas soluere. Deinde ponat(sicut possibile est)ꝙ sine sui culpa duobus annis elapsis casualiter subito occidat tunc ex quo anima q̃ fuit principaliter causa peccati pro quo sortes satisfaceret teneretur post mortem. Contra rationem esset ꝙ illa ꝑ residua penitẽtia non pateretur penam post mortem:nec aliqua causa rationabiliter assignari põt quare non pati deberet:ergo ponẽdus est locus vbi anima sortis pro illis duobus annis purgabitur:nõ in paradiso: quia locus ille nõ est purgationis.non in inferno:quia ibi anima nõ purgatur:sed dãnatur:ergo in purgatorio.

Argu. Item arguitur sic. Si verbi gratia. Sortes ꝛ Plato committũt vnum peccatuꝫ:in quo sortes primo ꝛ principaliter culpabilis est: et iniungitur eis penitentia quam;simul agere debeãt:sicut simul peccauerunt:si tunc Plato ante completionem penitentie moriatur:adhuc secundum rationis iudicium sortes penam haberet. Ita est in proposito de punitione peccatorum cõmissorum ab anima ꝛ corpore.i.a toto homine:qꝛ rationabiliter punienda sunt peccata:ꝛ etiã anima corpore iam mortuo:nõ in inferno:nec in paradiso vt dictum est: ergo in purgatorio. Iteꝫ ad illũ errorẽ sequit ꝙ omne peccatũ est mortale:qꝛ si nullũ peccatũ in quo homo morit post mortẽ dimittit:nec aia ab aliquo peccato post mortẽ ꝑ penas purgat: sequit ꝙ ois culpa siue magna siue minima in q̃ quis moritur:perpetue durabit. Itẽ ad illum errorẽ sequit:ꝙ stet aliquẽ nõ resurrecturũ ante iudiciũ mori in charitate cum leui culpa qui nõ saluabitur. Sed hoc videt apostolice atqꝫ catholice doctrine ꝛ diuine pietati valde repugnare.ergo.

Argu. Item arguitur sic. Nisi esset fides purgatorij quo se post mortẽ hominuꝫ satisfacere possent pro peccatis hic dimissis daretur occasio desperandi illis qui in tota vita in peccatis fue=

tis fuerunt:⁊ finaliter consequuntur remissionē per cōtritionē ali-
quā:que tñ nō sufficit ad absolutionē plenariā a pena ⁊ a culpa:⁊
a parte penarū. Itē si fides de existētia purgatorij nō esset:in quo
peccata grauius puniuntur ꝗ̄ in foro p̄sentis vite. Remoueret ab
omnibus fidelib⁹ omnis terror qui facit eos qui peccauerūt liben
tius penas ⁊ labores satisfactorias in presenti suscipere ꝗ̄ incor-
porabiliter grauiores in futuro substinere. Fides eñ penaruz in
futuro seculo pro peccatis his cōmissis grauissime infligendarum
est vnū de maximis que bonos a malis retrahere solēt:⁊ eos qui
peccauerūt mouere ad penitendū ⁊ satisfaciendū in presenti vita.
Ergo credamus firmiter ꝙ sicut diuina iustitia disposuit a princi-
pio locum penarū infernaliū:in quo dānatorū anime perpetue pu Auctori
nirent:ita ⁊ diuina eius bonitas cōstituit locū penarū in quo ali- tates q-
quorū saluandorū anime tp̄ales penas hic neglectas post mortē bus pba
exoluerēt. Nūc ponēde sunt auctoritates. Et p̄ma est.ij. Macha. tur pur-
xij.que verificatur in fide fideliū veteris testamenti. Dr eñ ibi ꝙ gatoriuz
aie eorū qui cū pietate ⁊ charitate mortui fuerāt in bellis pro po- esse.
pulo dei vel alias in charitate. Si in quibusdam peccatis fuerunt
morte preuenti:vel anteꝗ̄ penas hic pro peccatis dimissis soluis-
sent:tūc penas incidūt in q̄b⁹ tñ:viuorū sacrificijs ⁊ orationibus
possunt iuuari:alleuiari ⁊ liberari. Ex qua auctoritate sequitur ꝙ
ante passionē xp̄i:nō omniū morientiū aie ibāt in penas dānatiōis:
nec oēs ibāt in locū beatitudinis celestis:sȝ erat q̄dā locus medi⁹:
nō lucis sȝ tenebrarū:nō gaudij sȝ meroris:in quo tenebātur aie rō
ne pene dāni vel pene sensus:donec soluerēt vel cōdigne soluerentur.
de quo loco dicebat Job.x. Dimitte me ergo vt plāgā ⁊c. Ibi Job.x.
ergo tenebant antiq̄ in penā dāni quā ex eorum pctō originali in
hac vita cōtracta incurrerāt. Si ergo dñs de⁹ abundātia sue pie-
tatis ante filij sui xp̄i passionem:mortuorū alas ad penas obliga-
tas nō precipitauit in dānationē:sed misericorditer tenuit in pe-
nis mortalis peccati:hic quo ad culpā dimissi dōec satisfieret. Cur
nō credat ꝙ post passionē filij sui tp̄e quo sinū misericordie sue in
totū aperuit xp̄ianis:ꝙ etiā tunc ⁊ nūc differat aliquas penas sen
sus tp̄ales post mortē saltē pro peccatis venialib⁹ donec penis ex-
pientur:vel meritis viuorū relaxentur. Qđ si de venialibus quib⁹
debent pene tp̄ales ita sit:quare diuina pietas nō differet penas
quasdā peccatorū mortaliū tp̄ales hic dimissorū:ita vt post mor-
tē soluant pene que hic solute nō fuerāt. Nulla ratio vr̄ quare di-
uina misericordia tp̄e plene miserationis abbreuiari ⁊ coartari de
buerit vltra illud qđ ante passionē fecerat ⁊c. Et sic ptȝ prima au-
ctoritas. Scđa auctoritas ex verbo xp̄i Mat.xij. quā Greg. addu- Secūda
cit in.iiij.dial.c.xxxiiij. ad hoc ꝓpositū. Si q̄s in spiritū sanctū blas auctori-
phemiā dixerit:nec ī hoc seculo remittet ei neq̄ȝ in futuro. In q̄ua tas.
snīa (dicit Grego.) dat intelligi q̄sdā culpas in hoc seculo:quasdā Grego.
vero in futuro posse relaxari:q: ille mod⁹ loquēdi innuit ꝙ in vtro
q̄ȝ hoc est hic ⁊ in futuro pctā remitti soleāt:sicut in hoc sibi appa-
ret. Nā qñ dicim⁹ pctm̄ hoc nō pōt dimitti hic nec ro:ne:nec a ple-

bano nec ab epo: supponimus quod utrobique vel ab utroque consueuit fieri peccatorum remissio. Si enim non esset sic modus loquendi: esset ineptus valde ac si diceretur: neque ab equo neque ab asino aut nec in inferno nec in vacuo extra celum remittet peccatum tale. Cum ergo christus esset sapientissimus cuius oia verba habebant mysteria: non est credendum quod sermone talis ineptitudinis esset usus quando dixit de peccato in spiritum sanctum: quod neque in hoc seculo neque in futuro remitteretur. Hinc Ber. sermone .lxvi. dicit. Qui non credunt ignem purgatorium restare post mortem: sed statim animam solutam a corpore: vel ad requiem transire: vel mortem: querant ab eo qui dixit quoddam peccatum neque in hoc: neque in futuro seculo relaxari: cur hoc dixerit: si nulla futura manet remissio peccatorum. hec ille. Tertia auctoritas est Origenis loquentis de egyptijs submersis in mari rubro sup exodum. exponens enim ipse illud. Submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus dicit: toti erant plumbei: et nihil auri haben tes: ideo non purgandi per ignem: sed demergendi in profundum. hec ille. Ubi facit differentiam inter eos qui cum plumbo habent aliquid de auro admixtum plus vel minus: et illos qui nihil habent de auro: sed sunt toti plumbei: et qui habent aurum admixtum plumbo: purgantur ut sic auferatur plumbum et remaneat aurum ut in purgatorio: qui autem sunt plumbum: in totum non purgantur: quia nihil auri in eis inuenitur: sed demerguntur in profundum. Quarta auctoritas est Pauli .i. Corin. iij. dicentis. Fundamentum autem aliud nemo pot ponere preter id quod positum est quod est xps iesus. Si quis autem superedificat supra fundamentum hoc quod est xps: vel fides. Aurum: argentum: lapides preciosos: ligna: fenum: stipulam unuscuiusque opus manifestum erit. Dies enim domini declarabit: quia in igne reuelabitur et unuscuiusque opus quale sit ignis probabit. hec ille. Dies autem dni in scripturis solet accipi coius pro die iudicij finalis vel particularis. Loquitur ergo apostolus de afflictione vel purgatione animarum que superedificauerunt etc. Et dicit quod oes dni declarabit. hic aut dies non pot intelligi de punitione post iudicium finale. Primo quia nullus qui posthac punietur: saluus erit per ignem: sed in eternum ardebit in igne. Secundo quia multorum ale qui tunc in peccatis venialibus vel in obligatione ad penas aliquas moriuntur: erunt beate: longe ante diem iudicij finalis in quo corporibus reassumptis non redibunt iterum ad penas: quasi tunc totus homo igne purgationis passurus sit: quo ante sola aia patiebatur. hoc enim si fieret: aia desineret esse beata vel saltem fieret minus beata: quam prius erat: ex quo iterum puniretur pro pctis in corpore: pro quibus longe ante punita fuerat aia in se sola. Relinquitur ergo apostolum loqui de penis purgatorijs que incipiunt post mortem a iudicio particulari in alabus decedentium vel in culpis venialibus: vel in obligationibus ad penas mortales ratione peccatorum etiam mortalium hic quo ad culpam dimissorum: et in hoc seculo non sufficienter punitorum. Et quod hec sit intentio ipsius apostoli: ipse innuere videtur iterum per hoc quod dicit. Cuius opus superedificatum manserit: mercedem accipiet: que merces pro operibus bonis hic factis intelligitur in scri

Bernardus.

Tertia auctoritas que est Origenis.

Quarta auctoritas que est Pauli .i. Corint. iij.

pturis:cõmuniter illa que post mortẽ datur anime separate:⁊ que
post iudiciũ finale datur toti homini.Probatur etiã purgatoriũ
auctoritatibus phõrum ⁊ poetarum gentiliũ.uã primo.Socrates introducitur in pheudro Platonis sic dicẽs.Cum peruenerint,de- functi in eũ locũ ad quẽ demõ vnũquẽq3 portat primo illic iudicã tur qui iuste pieq3 vixerũt:⁊ qui secus.Si igit̃ mediũ cõperiant̃ in vita tenuisse sua quisq3:vehicula ascendẽtes ad paludẽ ꝑueniunt acherusiã:ibiq3 habitat iniuriaꝝ penas dãtes:⁊ cũ purificati sunt: absoluũtur:⁊ recte factorũ digna p̃mia reportãt.hec ille.Et Aui- cen.ix.metha.c.vij.dicit.Cũ anima insipiẽtis separatur a corpore: sentit magnã cõtrarietatẽ:nõ ex cõmunicanti inseparabili:sed ex accidẽti extraneo.accidens vero extraneum nõ durat nec perma- net:ex quo sequitur ꝙ pena nõ sit perhennis:sed remouetur pau- latim quousq3.purificata aĩa perueniat ad felicitatẽ sibi propriã. Hec ille.Et vergilius in sexto.Ergo exercentur penis ⁊c.habes su pra questiũcula de immortalitate animarũ.De purgatorio etiam loquitur Dantes in principio scđe comedie.⁊.di.Frãscicus petrar cha in vltimo sexti triumphi.Tertio probatur veritas purgatorij auctoritate vlis ecclesie.fidelium que iugit̃ orat ⁊ sacrificia offert pro liberatione aĩarũ:que quidẽ auctoritas vlis ecclesie cũ tot op- timos viros atq3 doctissimos in hac fide mortuos ⁊ in testimoniũ sue sctitatis miraculis corruscãtes habuerit:maior est ⁊ amplius ad credendũ mouet q̃3 sacre scripture:dicẽte Augu.in li.cõtra epi stolã Fortunati.Ego inquit euãgelio nõ crederẽ nisi catholice ec- clesie me cõmoneret auctoritas.Et ꝓbat qđ dicit ex hoc:q2 ipa cre didit euãgelio:ꝓpter p̃dicãtes sibi euãgeliũ:scđm formã a xp̃o si- bi traditã.Mar.ca.j.q̃si arguat sic:ꝓpter qđ vnũqđq3 tale ⁊ illud magis:s3 ꝓpter ecclesiã creditũ est euãgelio:ergo magis creden- dum est ecclesie q̃3 euãgelio.Ex quo vr̃ ꝙ maior sit auctoritas ec- clesie ad credendũ quã sit auctoritas diuine scripture:cum inter illas euangeliũ sit prestantissimũ:⁊ hoc simpliciter verũ est(dicit Henricus)accipiendo ecclesiã cũ suo capite christo qui precepit cre dere euãgelio.Si etiã eccľia accipiat̃ que nũc est militãs in terris est.iterũ verũ saltẽ quo ad nos:q2 magis monemur ad credendũ ea que vna tota cõitas hoim rõnaliũ ⁊ honestorũ credit:quã nos moneret lectio nuda scripturarũ q̃ eadẽ credẽda narraret. Quar- to ꝓbatur veritas fidei purgatorij ex rõnabili ⁊ salubri honesta- te.Nã cessante fide ipsius purgatorij:cessaret memoria parentu3: amicorum ⁊ benefactorũ defunctorum nostrorum:que frequens ⁊ iugis viatoribus valde est salubris.Ite3 cessante fide purgatorij desineret esse sacrificium pro mortuis omnis oratio:omne suffra- gium ⁊ ois elemosyna pro aiab9 mortuorũ quorũ aias diuina cle mẽtia ex eorũ bõis hic relictis disposuit posse adiuuari.Itẽ cessan te fide ei9 cessarent oia opera pietatis in paupes pro aiab9 mor- tuorũ:qđ nõ expedit fidelib9 viatorib9 ad que opa pietatis ⁊ mise ricordie hortatur os saluatoris sub celesti p̃mio:vt pt3 Mat.xxv. Nunc respondendum est ad argumẽta in fronte q̃stiuncule addu

Socrates apđ Platonẽ in pheudro.

Auicen.

Vergili9

Dãtes.

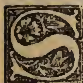
Petrarcha.

August.

Rñsio ad argumenta.

cta:quib⁹ ſe tuenᷣ greci:iudei ⁊ ceteri ſupra nominati. Et primo
Rñſio ad primũ rñdet Tho.in.iiij.dicens ꝙ q: deus eſt miſericors:nõ
ad argu miſeretur merentibus miſericordiã. Ille aũt qui in peccatũ mor-
menta. tale incidit:cõſtituitur ⁊ ſtatim efficitur inimicus dei:ideoqꝫ me
retur amittere omnia bona q̃ a deo habuit. vñ bona facta morti
ficat ⁊ que in mortali facit:occidit. In mortali aũt decedẽs non
manet eidem aliqđ premiũ poſt hanc vitã. Illi vero qui in cha-
ritate decedit:remanere põt poſt hanc vitam aliqua pena. Naꝫ
charitas non ſemꝑ delet omne malũ qđ inuenit:ſꝫ ſolũ hoc quod
eſt ſibi ɔ̃triũ.⁊ ideo nõ eſt ſimile. Dñs aũt Bonauentura in.iiij.
Bona- di.xx.ad hoc ſic rñdet ꝙ non eſt ſimile glorificare decedenteꝫ in
uētura. charitate ſtatim ſicut condẽnare decedentẽ in mortali:q: iſte q̃
in mortali eſt nihil hꝫ qđ ſit dignũ vita.⁊ ideo ſumme eſt diſpoſi
tus ad dãnationẽ eternã:⁊ ꝑpter hoc ſtatim damnaᷣ iuſta retri-
butione. Sꝫ ille q̃ eſt in charitate cũ charitas ſtet ſimul cũ venia
li culpa ⁊ reatu pene:põt habere aliq̃d dignum pena:⁊ q: gloria
nõ põt ſtare ſimul cũ pena ſm forũ cõe.ideo neceſſariũ eſt prius
Ad ſecũ debitũ illud ſolui per penã purgatoriã. Ad ſcđm rñdet Bonauẽ
dum. tura ꝙ põdus charitatis hꝫ in ſe aliqđ retardãs vt puta culpam
aliquã paruulã vel reatu. Sꝫ põdus pcti mortalis nihil hꝫ ele-
Ad ter- uans vel retardans ideo nõ eſt ſimile. Ad tertiũ rñdeturꝙ dictũ
tium. Gregorij intelligendũ de qualitate in qua conſiſtit ſtatus q̃ non
mutatur niſi muteᷣ ſtatus.⁊ talis eſt grã vel culpa mortalis.qua
lis eñ q̃s exit de corpore.talis in iudicio apparebit ſm has qua-
litates. Nõ aũt eſt intelligendũ de ea que nõ mutat ſtatũ: vt eſt
culpa venialis. Uenialia eñ non mutãt ſtatũ hominis:q: nec tol
lunt nec diminuunt charitatẽ ſm quã menſuraᷣ ꝙ̃titas grauati-
ue bonitatis aĩe.ꝙ ideo per hoc ꝙ venialia dimittunᷣ vel cõmit
tuntur:talis manet aĩa qualis prius. Hec Tho.⁊ Bonauentura.
Ad ter- Durandus ⁊ Archidiaconus in expoſitione litere. Ad tertium re
tium. ſpondeᷣ.ꝙ glo.loquiᷣ de peccato mortali. Uel dicendum ꝙ ꝙ̃uis
in hac vita nõ corrigaᷣ in ſe:corrigiᷣ tñ in merito:q: in hoc homo
Ad au- meruit vt ibi illa pena ſit meritoria ſibi ⁊ ad conſequẽdũ veniã.
toritatẽ Ad auctoritatem vero Apoc.diciᷣ ꝙ auctoritas illa loquiᷣ de la-
Apoca. bore operationis ad merendũ:⁊ nõ de labore operatiõis ad pur
Cõfuta gãdum:vt dicit Tho.vbi ſupra.⁊ cõcluſionaliter diciᷣ ad iudeos
tio here ⁊ grecos ⁊ pauperes de Lugduno ⁊ Ualdẽſes ꝙ cũ ſecte eorum
ticorum ⁊ opinio nõ habeat probabilitatẽ aliquã ex canonicis ſcripturis:
quoꝝ ſu nec ex rõnibus vel autẽticis hiſtorijs vel perſonis ſanctis:aut ex
peri⁹ me miraculis:aut reuelationib⁹:ſed ſolũ auctoritate hominũ,pñtiũ
minit. ⁊ preteritoꝝ ſue ſecte ruſticoꝝ:laicoꝝ:rudium ⁊ ydiotarũ:ſicut fi
Ad ſcđꝫ des noſtra hꝫ:ideo contẽpnendi ſunt ⁊ tanq̃ faſcinatos a diabo
modum lo ⁊ preſumptione ⁊ ſuperbia ſua cecatos ſpernẽdi. Ad illud etiã
dicendi indorum ⁊ Johannis.xxij.diciᷣ ꝙ cum illa abſqꝫ fundamento ex
rñſio. ratione diabolo ſuggerente contra fidem catholicam teneãt me
rito a catholicis doctoribus reprobanᷣ qui indubitanter tenent
ꝙ fideles in gratia decedentes non plene purgati in purgatoriũ

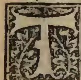
ab angelis ad expiandū deportanť. hec henricus de Assia sup
Genesim. ⁊ dñs Joh. de turre cremata. sup. d. xxv. vbi supra in decr.

Ecūda questiūcula. Si pter principale in cētro ter Questi.
re purgatoriū reperiať etiā in superficie terre loc⁹
vbi purgenť aīe mediocriter bonoꝝ. Ad quā Th. Rñsio.
Bonauētura in. iiij. di. xxi. rñdent affirmatiue dicē Duplex
tes ꝙ locus purgatorij est duplex. Unus ꝑm cōem est loc⁹
diuinam legē: ⁊ sic est locus inferior: inferno quasi purga:
cōiunctus: vt dictū est supra. ⁊ ꝑpter hoc nō est acceptanda opi: torij.
nio Ugonis negantis. ij. li. de sacramētis aliquē locū determina: Primus
tum ⁊ cōem purgatorij in centro terre dicētisꝗ singulas aīas in locus.
ijs potissimū locis penas sustinere in quib⁹ culpa cōmiserūt: naꝫ Ugo de
probabile est vt dicit Bonauentura: oēs aīe que parisius pecca: san. vic.
uerunt: parisius puniant. Alius locus purgatorij est ꝑm diuinaꝫ Scđs lo
dispensationē in quibusdā locis patentib⁹ in superficie terre: in ꝗ cus.
bus ad purgationē anime deputanť: ⁊ ꝑm hunc forte modū intel
lexit Ugo ꝙ nunc supra dicebat. Uñ Grego. in. iiij. dial. c. iiij. dicit Grego.
superabūdās diuine bonitatis largitas querēs gñaliter saluteꝫ
hoīum se nō querētiū: disposuit vt ēt essent in superficie terre ha:
bitationi hoīum deputata quedā patientia tormentoꝝ loca in ꝗ
bus multis indicijs constaret aīas post mortē cruciari nō solum
maloꝝ: sed ⁊ ēt mediocriter bonoꝝ. hec ille. Et particularia pur:
gatorij loca in superficie terre specialiter ordinauit deus: vt dicit
Tho. vbi supra. ⁊ dñs Jo. de turre cremata. super de pe. dist. vij. ca.
hic autē ignis. quinꝗ rōnibus. Primo ꝑpter animarū leuiorē pu
nitionem: sicut aliquib⁹ ꝑm Grego. est reuelatū quasdā animas
in vmbra esse punitas. ⁊ in. iiij. dial. ca. iiij. ponit ꝙ quidā Pasca:
sius Romañ. ecclesie Diaconus tam sancte vite vir: ꝙ post mor:
tem ad tactū feretri ei⁹ quidā demoniacus sanatus fuit ⁊ nihilo
minus anima ipsi⁹ diu post mortē inuēta est a quodā sancto epo
in termis. i. in locis vbi aqua feruēs de terra bullit a quo interro:
gata cur ibi esset: dixit se ir. calore illius aǭ cruciari: ꝑpter hoc ꝙ
in cōtentione scismatica inter Simachū ⁊ Laurentiū ꝗs esset pa
pa: ipse vsꝗ ad mortē tenuit Laurētij partē: ꝗ ius non habuit in
papatu. Scđo ꝑpter nostrā instructionē: vt. s. magnā penaꝫ post
hanc vitā peccatoribus infligi agnoscamus. ⁊ sic a peccatis desi
stamus: ⁊ cōuertamus nos ad dñm: vt patuit parisius de discipu
lo post mortem magistro apparenti: ⁊ damnationem suam re:
uelanti: qui cum discipuli incendium in manu sua sentiret sta:
tim ad dominum est conuersus. Tertio propter culpe in loco p:
petrationeꝫ: vt patet de illo qui in balneo suo vbi peccauerat tā
quam in purgatorio penitentiam fecit: qui trigīta missarum me
rito euolauit ad celum: vt dicitur in. iiij. dial. Quarto propter ali
cuius sancti orationem: sicut legitur quod sanctus Patricius ꝗ:
busdam in quodaꝫ loco super terram purgatorium impetrauit.
Quinto propter animarum celeriorem liberationem. scilicet: vt
possint alijs suam indigentiam reuelare. ⁊ ab eis suffragia petere

re:⁊ sic citius de penis exire:vt patet de quadā anima existenti in
glatie:quā piscatores beati Teobaldi piscati sunt in autūno ⁊ epi
scopo presentauerūt:qui cū dictā glatiem causa refrigerij teneret
sub pedibus:audiuit expresse vocē dicentē:ꝙ in glatie erat anima
velut in loco purgatorij deputata.Cūq; dicta anima de nocte ab
ep̄o suffragia impetraret:merito triginta missarū euolauit ad ce=
lum.Idē patet de quadā anima cuiusdā religiosi:que in arce op=
pidi Andrani in Apulia velut in loco purgatorij erat deputata:
de qua anima ⁊ eius ibidē purgatorio mihi presentis operis com
pilatori ad sensum luce clari⁹ sic manifestū fuit.Dū em̄ ex officio
quo indigne qn̄q; fungebar visitarē puinciam Apulie:contingit
vt etiā ad loculū quendā ordinis apud Andranū oppidum terre
ydronti in Apulia declinarē.Cūq; ibidem fratres ⁊ quidā Geor=
gius Spertus:officij gratia mihi plurimū detulissent:ductus sum
post cenā cubitum in arcē:vbi vero intempesta nocte dormire ce=
pissem:audito quodā strepitu ⁊ fragore:excitatus in aula quendā
passim deambulantem ⁊ cathenis quibus vt puto grauatus erat:
sensi terribiliter insonantē:dumq; loquor:excitando sociū quē ha
bebam:stat ille:mox nobis silentibus:cepit ille strepitu vinculorū
lōgius primo acri⁹ ambulare:⁊ ostia que erāt ante cubiculū horri
bili quodā crepitu ⁊ conatu perfregit:intera colloquimur ingenti
pauore perculsi:quiescit ille.deinde tacentibus nobis tertio circa
duas horas cathenatus oberrās:tandē maximo fragore in cubi=
culuȝ in quo exanimati fere iacebamus:se recepit.vagatur in eo:
fenestras aperit:interea nos trepidantius heremus:voces fauci=
bus heserant:crescenteq; formidine:mors sequebatur. Cernimus
fenestras opertas:quocūq; nos verteremus spei nihil esset : inter
metū ⁊ iram repente electo prosilimus in mediū.Ille extremo im
petu:altera qua in imū turris descēdebatur in dānatorū carcereȝ:
fracta ianua:gradatim ruens:grauiore armorū cathenarūq; stre
pitu:nusq̄ visus:oīa tumultu oppleuit.Nos gelidi ⁊ stupidi effe=
cti:accenso lumine diē insomnes expectabam⁹.Interea omnes fe
nestras inquirim⁹:reperimus oīa obstrusa:sicut sero clauseram⁹.
Redeunt ad nos diluculo fratres et Georgius hospites : soluere
nos iubent:nos vero quasi amentes ⁊ elingues effecti:tremulis ⁊
lassis vocibus diximus.Misereatur vestri omnipotēs de⁹ patres:
⁊ tibi o bone Georgi:recepistis nos hospitio in arcē ignaros vm=
brarū ⁊ spirituum:vt pene moreremur:ad quos illi renidentes in=
quiūt.Indulgete ⁊ vos nobis o patres:obliti heri vesperi fuimus
vos monere hic in arcem vmbram ⁊ spirituȝ quendam oberrare:
qui dicit a deo hic locum habuisse purgatorij per mille annos:eo
ꝙ ibidem multa mala ⁊ mortes hominum commisisset:⁊ nos cuȝ
eo non viso sepius colloquimur:⁊ multa nobis persepe pandit:et
commoda plurima gregaliter impartitur:a nobis tantum expe=
tens:orationibus eum auxiliemur:vt tempus ei in loco prefixum
plini⁹ se a domino:nostris precibus breuietur.Simile factum forte apud
cundus. gentiles de quadam anima vel imagine narrat Plinius secūdus

(enio) libro. vij. Erat inquit Athenis spatiosa quedam et capax do= Mira
mus: sed infamis et pestilens: quam Athenodorus phūs vili pre appritio
cio conduxit: vbi autem cepit aduesperascere: iubet sterni sibi in
prima domus parte: post pugillares stilum: lumen suos oēs in in
teriora dimittit: ipse ad scribendū animum: oculos: manum inten
dit: ne vacua mens simulachrū vel fantasma ibi oberrans inanes Aduer=
sibi metus fingeret: vbi vero cepit silentiū noctis vbiq;: audiuit cō te impa
cuti ferrum vinculaq; moueri Os firmat animū philosophus: au= uidū ani
ribus manum pretendit: non tollit oculos nec remittit stilum: tūc mū phi=
crebescere fragor: aduentare etiam in lumine iam et intra limē au losophi.
diri cepit imago. Ille respicit: mox apparebat idolum senex: ma=
cie et squalore confectus: prolixa barba: horrenti capillo: cruribus
compedes: manibus cathenas gerebat stabat innuebatq; digito
similis vocanti: philosophus contra vt paululum expectaret: ma
nu significat: rursumq; ceris et stilo incumbit: illa imago scriben=
tis capiti cathenis insonabat: respicit rursus idem qd̄ prius innuē
tem: nec moratus tollit lumen: et sequitur: ibat illa lento gradu: q̄=
si grauis vinculis: postq; vero deflexit: in aream domus: repente
delapsa deserit comitem: desertus herbas et folia conserta: signū
loco ponit: postero die philosophus adiit magistratus: monet vt
illū locū effodi iubeant: inueniūt ossa inserta cathenis: et implicita:
q̄ corp⁹ euo terraq; putrefactū: nuda et exesa reliq̄rāt vinculis: col
lecta publice sepeliunt. Dom⁹ pō postea rite cōditis manib⁹ caruit.

Ertia questiuncula est: Si in purgatorio remittun
tur aliqua peccata quātū ad culpam et omnis rea
tus pene veniali et mortali debite. Ad quam videt questio.
primo respondendum negatiue. Nam facilius est
peccare q̄ resurgere a peccato. Sed existentes in
purgatorio non possunt peccare: ergo non possunt Argumē
a peccato resurgere. Itē scd̄o sic. Culpa actualis non deletur nisi tū pmū.
per contritionem: sed post hanc vitam non erit contritio que est
actus meritorius: quia tunc non erit meritum neq; demeritū cum
scd̄m Damasce. hoc est hominibus mors: quod angelis casus: er
go post mortem nulla culpa venialis in purgatorio dimitti pōt. Argumē
Tertio veniale oritur ex fomite: fomes autem est coniuncti: non tū scd̄m.
anime secundum se: ergo soluto fomite soluitur veniale: sz illud
soluitur in morte: ergo in morte soluitur veniale et non post mor= Argumē
tem in purgatorio. In oppositum est Gregorius in. iiij. dial. et po= tūterciū.
nit in decretis. di. xxxv. ca. qualis qui dicit q; post hanc vitam q̄dā
culpe in purgatorio expiant. Et Augustinus dicit in li. de vera pe Grego.
nitentia: q; q̄dā culpe leues in futuro remittūtur. Pro rñsione po= August.
nent due cōclusiōes: secūdū duas ptes tituli petitionis. Prima cō Due cō=
clusio. In purgatorio remittuntur aliqua peccata q̄tum ad culpā clusiōes
hanc conclusionē pbat Albertus magnus sic. Ponat casus q; ali rñsiōe.
qs sit existēs in gratia: habēs tn̄ culpas veniales sic in vltimo in= Prima
stāti: et moriat cū volūtate venialiū reiterādi. i. nō dolēs de ipsis: Albert⁹
cōstat q; ipse saluabit: q: est in gratia: et venialia nō auferūt gra= magnus

tiam.Cóstat ēt ꝙ peccatū manēs in volūtate non remittitꝛ:ergo
vr̄ ꝙ necesse sit ꝙ post mortē remittatꝛ q̄ ad culpā.Si forte dicas
ꝙ ꝯuertitꝛ in mortale pp volūtatē reiterādi ⁊ per ꝯn̄s pp retar-
dationē sue glorie quā impenitēs videtꝛ diligere.Ad hoc rn̄dent
Durandus. Durandus ⁊ Petrus de palude in.iiij.ꝙ si aliq̄s nō vult penite-
re de veniali in morte:non op3 ppter hoc vt peccet mortaliter:
Petrus de palude. nō eīm plus tenetꝛ homo peccatū expiare q̄ꝫ vitare veniale.Sz exi-
stens sine mortali non tenetꝛ necessario vitare peccatū veniale:er
go nec expiare hoc vel illo mō ⁊ tamē dicit ꝙ vult retardationeꝫ
glorie.Rn̄.Petrus ꝙ nec ex hoc sequitur ꝙ peccet mortaliter:qꝛ
velle retardationē glorie nō est de se mortale cū velle ad tp̄s se-
parari ab amico nō sit cōtra amicitiā.Un̄ velle longā vitā ppter
quam retardatꝛ a vita beata.nō est ppter hoc mortale.Nō enim
peccauit mortaliter Ezechias flens pro traditione.xv.annoꝝ.et
pter hoc dicitꝛ cōclusionaliter cū Gregorio ⁊ Augustino vbi su-
pra ꝙ culpa venialis in eo qui cū gratia decedit post hanc vitaꝫ
dimittitur per ignē purgatoriū:qꝛ pena illa aliqualiter volunta-
ria virtute gratie habebit vim expiandi culpā oēm :q̄ simul cum
gratia stare pōt:aliter eīm posset contingere ꝙ aliquis in chari-
tate moreretꝛ in culpa veniali que sibi nunq̄ꝫ dimitteretꝛ:⁊ ita ali-
quis posset mori in charitate q̄ nunq̄ꝫ deū beatifice visurus esset
qd̄ dispositioni diuine legis repugnat:ergo cōclusio prima est ve
ra.Sed petitur curiosi⁹ a dn̄o Henrico de Assia hic qn̄ fit remis-
Questio Henrici de Assi. sio peccatoꝝ leuium quo ad culpā in futuro seculo an in primo
instanti nō esse hoīs:vel in termino solutionis pene p quolibet
illorum:vn̄ si ex merito an̄ mortē(vt Greg.dicit)absoluitꝛ anima
Grego. a veniali culpa post mortē:cur hoc nō fieret in primo instanti se-
parationis anime a corpore.Rn̄det ꝙ oīs culpa in hac vita non
dimissa:est sue pene coeua ita ꝙ si est mortalis erit coeua sue pe
ne eterne.Si vero venialis nō dimittetꝛ donec pro ea soluta fue-
rit iusta pena tēporalis.Et in hoc est differentia inter punitiōes
peccatoꝝ in vita pn̄ti:⁊ in seculo futuro.In pn̄ti eīm seculo pri⁹
culpa dimittitꝛ.⁊ deinceps pena p ipsa soluitꝛ.In futuro vero secu
lo culpa nō prius dimittitꝛ q̄ꝫ sibi pena debita finiatur. Hoc vult
Secūda cōclusio. Greg.in.iiij.dial.c.xxvij.Scd̄a cōclusio. In purgatorio remittitꝛ
oīs reatus pene veniali ⁊ mortali debite. Probatꝛ ista conclusio
Probatio eiusdem. sic.Pena purgatorij est grauior q̄ꝫ pena q̄libet huius mundi:vt
dicit Aug.xxv.d.c.sequen.Sz per penā satisfactoriā quā aliquis
in ista vita substinet expiatꝛ a debito pene:ergo multo forti⁹ per
penā purgatorij.Item sic.Quicūq̄ꝫ est debitor alicuius pene per
hoc a debito absoluitꝛ qꝛ debitum soluit. Sed reatus nihil aliud
Richardus de media villa. est q̄ꝫ debitū pene:ergo per hoc ꝙ aliq̄s penam substinet quan-
tū debeat a reatu absoluitꝛ ꝫ pēa purgatorij a reatu purgat.vbi
notandum iuxta Richardum de media villa in quarto:ꝙ aīarū
decedentium a corporibus in charitate quedam in hac vita totā
penam sibi debitam exoluerunt.Et tales cum non habeant ali-
qd̄ ad purgandū.nō puniuntꝛ in purgatorio sꝫ a corporib⁹ separa

te immediate admittūtur ad vite eterne fruitionē. Alie sunt que
totā penā sibi debitā nō expleuerunt:⁊ tales puniri post hanc vi=
tam cōsonum est diuine iustitie:nō tamē eterna pena:sed purga=
toria.Ex quo em̄ cū charitate decedunt:eas eternaliter puniri nō
est cōsonuꝫ diuine iustitie:q̄ꝛ digne sunt vita eterna.Et q̄ꝛ adhuc
obligate sunt ad aliquā penā diuine iustitie:cōsonum est.vt pri⁹
eā substineāt ꝙ̄ gaudiū vite eterne recipiant.Cū illo em̄ gaudio
nō potest stare obligatio ad aliquā penam:q̄ꝛ nihil inquantū po
test intrare in illud.Unde notandū est scd̄m dominū Henricū de Henric⁹
Assia:ꝙ peccata venialia quantū ad reatū pene remittuntur:vel de Assia
in hoc mundo merito aliquorū operū hic factorū in gratia:vt pu= Luce. vi
ta q̄ꝛ libēter ⁊ pro parte ex pietate dimisit peccātibus in se.Unde Math.v
dixit christus Luc.vi.Dimittite ⁊ dimittemini.⁊ Mathei.v.Beati
misericordes:q̄ꝛ misericordiam consequentur:aut sollicite orando
pro peccatoribus vt cōuertantur.Jacobi vltimo.Qui cōuerti fece Jaco. vl
rit peccatorē ab errore vie sue:saluabit animā eius.scꝫ cōuertētis timo.
⁊ conuersi a morte ⁊ operit multitudinē peccatorū.Uel remittitur
in futuro seculo quo ad culpā ⁊ penā si contingat hominē mori in
aliquibus peccatis venialib⁹ merito gratie precedētis.Et de hac
dicit.Grego.in.iiii.dial.c.iiii.Sciendū est ꝙ illic saltē de minimis Grego.
nihil quisꝙ̄ purgationis obtinebit nisi bonis hic actibus in hac
adhuc vita positus vt illic obtineat promereatur ⁊c.Ad argumē= Ad argu
ta autem in contrariū facta respondetur.Et primo ad primū dicē mēta in
duꝫ ꝙ assumptū illud:facilius est peccare ꝙ̄ a peccato resurgere: opposi=
est verū ꝙ̄diu liberum arbitriū est flexibile ad vtrūlibet. Sed q̄n tum . re=
iam cōfirmatum est in bono:vt est in illis qui sunt in purgatorio: sponsio⁹.
impossibile est peccare.Sed facile est peccatū detestari cū hoc sit Ad p̄mū
bonū:in qua detestatione consistit ordinatio volūtatis ⁊ dimissio
peccati venialis quo ad culpā.Hec dn̄s Bonauentura ⁊ dn̄s Du=
randus in.iiii.Ad scd̄m dicendum iuxta sanctū Tho.negando mi Ad sm̄
norem.Dicim⁹ em̄ ꝙ post hanc vitam nō potest esse meritū respe=
ctu premii essentialis:sed bene respectu alicuius accidētalis ꝙ̄diu
manet homo in statu vie aliquo modo:⁊ ideo in purgatorio pōt
esse actus meritori⁹ quantū ad remissionē culpe venialis. Ad ter= Ad ter=
tium dicendū negādo cōsequentiā.Dicit em̄.d.Bonauē.ꝙ lꝫ abla tium.
to fomite auferat veniale quantū ad ptātem peccandi venialiter Bonauē
de futuro.Nō tn̄ opꝫ auferri veniali pri⁹ perpetratū:q̄ꝛ nō ois cā tura.
introducēdi est cā ꝯseruādi:sicut in multis exēplis ptꝫ. Destructo
em̄ cultello nō potest infligi plaga:sed cū cultellus destruitur:nō
propter hoc oportet sanari plagā prius inflictam.Concordat Al=
bertus ⁊ Tho.super totum.

Quarta questiūcula est.Si pena purgatorii excedat Questio
oēm penā tpalem hui⁹ vite.⁊ vbi ⁊ quot sunt ille pe
ne.Ad quā primo vr̄ respōdendū negatiue.Et pri=
mo sic.Nā quāto aliq̄d est magis passiuū tāto ma
gis affligit̄ si sensum lesiōis habeat:sꝫ corp⁹ est ma Argu. j.
gis passiuū ꝙ̄ aīa separata:tū q̄ꝛ hꝫ cōtrarietatem

ad ignē agētē3:tū q2 materiā susceptiuā qualitatis agētis: qđ de aīa nō pōt dici:ꝫ maioꝛ est pena quā coꝛpus patiꝛ in hoc mundo
Argu. scđm. ꝙ pena qua aīa purgaꝛ post hāc vitā. Itē pena purgatoꝛij dire= cte ꝯ venialia oꝛdinaꝛ:s3 venialib9 (cū sint leuissima peccata) leuis sima pena debet si scđm mensurā delicti sit plagarū mod9: ergo
Argu. iij. pena purgatoꝛij est leuissima. ¶Tertio maioꝛ est passio in q̄ agēs est trāsmutās ⁊ abijciens a substātia ꝙ q̄ est transmutās ⁊ nō ab ijciens. Sed passio hui9 vite est trāsmutās ⁊ abijciēs: passio vero alteri9 vite est trāsmutās ⁊ nō abijciēs: ergo maioꝛ est pena ista quā alia. In ꝯtrium est tert9 de pe. di. vij. ca. hic ignis purgatoꝛi9 ⁊ si nō sit etern9: miro tū mod oēst grauis. Excellit em̄ oēm penā quā vnꝙ aliq̄s expert9 est in hac vita. Et Augu. in quodā sermo ne dicit. Qui in aliud scđm fructū cōuersionis distulerit: prius pur
Augu. gabiꝛ igne purgatōis: q̄ l3 nō sit etern9: miro tū mō cruciat. Rńdē do dicendū ꝙ pena purgatoꝛij excedit maxias penas hui9 vite. Ista cōclusio ꝓbaꝛ a Tho. quo ad ābas penas i purgatoꝛio. Ubi
Rńsio ad q̄stio nem. sciendū ꝙ i purgatoꝛio est duplex pena videl3 pena dāni inquan tū retardanꝛ a diuina visiōe. Alia sensus secūdum ꝙ ab igne coꝛ poꝛali puniunꝛ. Et ꝙ sit verū de pꝛima pena sic arguit. Quanto n. aliquid magis desideratur: tāto eius absentia ē molestioꝛ. Et q2 affectus quo desideraꝛ summū bonū post hāc vitā in aīabus sanctis est intēsissimus: q2 nō retardaꝛ affectus mole coꝛpoꝛis: et
Albert9. magn9. etiā q2 terminus fruēdi summo bono iā aduenisset nisi aliq̄d im= pediret: iō de tardatiōe maxie dolent. Et vt addit Albertus ma= gn9: q2 cū sanitas ⁊ iocunditas sensus in hac vita nullā habeant cōparationē ad summū bonū qđ feliciter beatos: nullā ꝯparatio nē habebūt auferētia delectabilia in hac vita ad auferētia vł dif ferētia delectabilia in alia vita. Et ideo tristitia alterius vite incō parabiliter maioꝛ est quā tristitia aliqua i pꝛesenti vita. Pꝛopter
Chꝛiso. ea dicebat. Chꝛiso. in quodā sermone. Ponamus ante oculos mē tis quāti doloꝛis est excludi ⁊ ꝓijci a regno dei: q2 ipā vr̄ grauioꝛ
August. gehēna. Et August. i quodā sermone dicit. Alienari a regno dei: carere multitudine dulcedinis eius: tā grādis pena est: vt nulla possint toꝛmenta q̄ nouimus ei cōparari. Quintū vero ad penam sensus ꝓbatur cōclusio sic ratione Tho. vbi supꝛa Cum doloꝛ nō sit lesio sed sensus lesiōis. ij. de anima. quāto aliq̄d est magis sen sitiuū: tāto plus dolet. Exemplū in locis neruosis. s. digitis: tibijs ⁊c. Nam nerui sunt instrumenta sensus tact9. ij. de aīa. S3 aīa est maxime sensitiua: vt pote causa oīs sensationis. Ideo cū agit in ipsa aliqđ agēs lesiuū ipsam maxime ledit: ⁊ tāto magis: quanto lesiuum est magis actiuū. Ignis autem inter oīa elemēta est ma gis actiuus. Nā nō pōt infrigidari aut humectari sicut aqua cale fieri vt dictū est: ergo maxie ledit aīam: nō naturalr̄: q2 coꝛpus in spiritū naturaliter nō agit: nec ignobili9 in nobilioꝛi: sed vt est in strumētū diuine iusticie: q̄ dat vniformi igni vt miro mō difformi ter ꝓ diuersitate pctōꝝ cruciet aīas moꝛtuoꝝ. Pꝛimo ad purgan= dū quasdā leues culpas venialiū in pn̄ti non dimissoꝝ. Scđo ad

solvendũ obligationes ad penas p mortalib⁹ vel venialib⁹ pec-
catis hic quo ad culpã indultis p quib⁹ nõ fuit in hac vita suffi-
ciens penitẽtia pacta. Tertio ad purgãdũ alas ab omni qualita
te imperfectionis: vel a rerũ cõceptib⁹ ꝛ specieb⁹ improprijs: simil'r
ab habitibus vitiorũ ꝛ impressionib⁹ falsarũ opinionũ: a fomite ꝛ
ab alijs indispositiõib⁹ ꝛ defo mitatib⁹ q̃s aie corpib⁹ sepate secũ
ad ignẽ purgatorij deferũt: ab his oib⁹ tãq̃ a q̃busdã squalorib⁹
hic ɔtractꝫ: aie ibidẽ p ignẽ purgate creũt: sicut aurũ fulgẽs de ca
mino ignis ad celeste regnũ perducẽde. Ad argumẽta autẽ dicẽ Respon-
dum est: ꝛ primo ad primũ: q̄ pena non iudicať maior vel minor sio ad ar
scdm lesionẽ vel passionẽ: sed secundũ passionis sensum. Et ideo gumen-
lꝫ anima sit min⁹ passiua q̃ corp⁹. q̃r ñ est magis cognoscitiua ꝛ ta.
sensitiua passionis: ideo maior est dolor eius etiã si sit minor pas- Ad p̃mũ
sio. Ad secũdum dicendũ negando cõsequẽtiã. ꝛ ratio est q̃r acer Ad secũ
bitas illius pene nõ est tantũ ex quãtitate peccati quãtum etiam dum.
ex dispositiõe puniti: q̃r idẽ peccatũ gravius puniť ibi q̃ hic pro-
pter diversitatẽ fori: sicut ille q̃ est melioris cõplexionis magis pu
nitur eisdẽ plagis q̃ ali⁹: ꝛ tñ iudex vtriq̃ easdẽ plagas inferens
iuste facit. Ad tertiũ respõdeť negãdo assumptũ: qm̃ vt respõdet Ad ter-
dñs Bonauẽtura. Ignis inferni q̃ vrit ꝛ nõ cõsumit: gravius pu- tium.
nit quã alius ignis q̃ vtrũq̃ facit. Hec dñs Johã. de turre crema.
super. di. p. vij. c. Hic ignis.

Quinta questiuncula est: Quomodo differat ignis pur- Questi.
gatorij ab igne inferni. Ad quã respõdetur: q̄ differũt Rñsio.
octupliciter. Primo q̃r ignis inferni vt quidã dicũt: est Octu-
ignis elemẽtũ in materia ppria: put est i sphera sua: plex est
q̃r eternaliter dꝫ affligere. Ignis purgatorij est mixt⁹ dña iter
ꝛ elementat⁹ in materia aliena. s. terrestri. vcꝫ carbone vt magis ignẽ pur
affligat: q̃r tpaliter dꝫ purgare. Nã lꝫ ignis in ppria sphera sim gatorij ꝛ
pliciter in se sit calidior q̃ quodcũq̃ corpus mixtũ sive plũbum ignẽ in-
sive ferrũ ignitũ sive carbo: p accidẽs tñ plũbũ vel ferrũ ignitũ pt ferni.
eẽ calidius: ppter tria q̃ ponit Avi. Primo ex pte ignis q̃ est valde Pria dif
rarus: ꝛ ideo ptes aeris aquosi: sive humidi ꝛ etiã frigidi intrãt ferentia
ipm ignẽ ꝛ ipm infrigidãt lꝫ p accidens: Scdo ex pte sui activi: q̃r Avicen.
ptes ignis ppter suã raritatẽ multũ distãt: : ꝛ ideo nõ cõcurrunt
multe ptes ad actionẽ eius: sꝫ ptes ferri igniti ppter suã solidita
tẽ sunt multũ vnite: ꝛ ideo multe cõcurrũt ad actionẽ eius: ꝛ inde
est q̄ ferrũ ignitũ forti⁹ agit q̃ ignis: licet ignis sit p se calidior.
Sicut videm⁹ q̄ multi debiles forti⁹ trahũt navẽ q̄ vnus fortis.
Tertio ex parte sensati: q̃r ignis ppter suã tenuitatẽ ẽ valde mo-
bilis: ꝛ ideo cito trãsit ꝛ nõ diu morať supra sensum. Sed ferrum
ignitũ propter suã gravitatẽ nõ est multũ mobile: ꝛ ideo nõ cito
trãsit sed diu pmanet: ꝛ p cõsequẽs diutius agit in sensũ: ꝛ ideo Secũda
plus sentitur quã ignis: licet ignis sit p se calidior. Secũdo diffe differen-
runt quãtũ ad operationẽ. Nam licet ignis purgatorij sit etern⁹ tia.
quo ad substantiam sicut ignis inferni: tñ est tpalis quo ad effe- Grego.
ctum purgationis: vt dicit Gre. vel vt dicit dñs Bonaventura in

iiij. Licet remaneat quantũ ad actũ aliquẽ. s. quãtũ ad qđ habet ardoris. s. ad reproborũ cõcremationẽ: non tñ remanet quantum ad purgationẽ. Ignis inferni indurat ꝛ deuorat: ignis purgatorij excoquit ꝛ maturat. Ignis inferni res fortes ꝛ pulchras debiles facit ꝛ turpissimas. Ignis purgatorij fortiores reddit ꝛ pulchriores: sicut aurũ a similia in ignib⁹ nõ deteriorant: sed purificãtur ꝛ pulchriores redduntur. Ignis purgatorij ẽ purgatiu⁹. Ignis

Grego. inferni est exterminatiu⁹. Et ponit. b. Grego. exẽplũ in. iiij. dialo. dicẽs: ꝙ sicut sub eodẽ igne aurũ rutilat ꝛ palea fumat: ita sub eo dẽ igne in fuba. s. purgatorij ꝛ inferni elect⁹ purgat: ꝛ dãnatus exterminat. Tertio differũt i finis intẽtione qꝛ ignis purgatorij ad

Tertia differentia. istam finẽ principaliter est ordinat⁹. s. ad purgãdũ reliquias peccatorum: ꝛ ideo pena purgatorij vocat pena ignis. Nã res in finẽ ordinate: cõuenienter a fine nominant. Ignis autẽ inferni est ordinatus solũ ad affligẽdum ꝛ ideo illis noibus noiatur: q̃ apud nos affligere solent vehementer: sicut sunt ignis: sulphur: spirit⁹ pro

Quarta dfia. cellarũ ꝛc. vt dicit Tho. in. iiij. Quarto differũt in multiplicatione eo ꝙ in purgatorio nõ sunt nisi due pene. s. pena dãni ꝛ pena sensus ignis. In inferno autẽ nõ solũ sunt due pene predicte: sed multe alie. Cui⁹ ratio est: qꝛ cũ pena inferni sit ordinata ꝛ inuẽta solũ ad affligẽdum vt ptꝫ: ideo in inferno nõ est solũ pena ignis ꝛ dãni vt in purgatorio: sed multe alie vt ex penarũ multitudine: dã

Quinta dfia. nati multipliciter affligant. Quinto ignis inferni est obscurus et tenebrosus sub quadã vmbrositate: vt sic damnati viderẽ possint

Psal. afflictiua sua vñ dolcãt. Psal. Pctõr videbit ꝛ irascet ꝛc. Ignis au

Sexta dfia. tem purgatorij est clar⁹ ꝛ fulgidus. Sexto ignis inferni affligit ꝛ cruciat ratione maloꝝ habituum ꝛ vitiorũ ꝛ falsaꝝ opinionũ in mundo cõtractarũ. Ignis autẽ purgatorij purgat ab oibus pre

Septia dfia. dictis. Septimo ignis inferni appropinquãte die iudicij nõ augebitur in ardore: ignis autẽ purgatorij sic: respectu eoꝝ qui ibi diu purgari deberẽt: vt sic calor ille intẽsior recuperet in intẽsione quã

Tho. tum deperditur⁹ sit in tẽporis abbreuiatione vt dicit Tho. in. iiij. d. xlvij. q. vj. ar. iij. Unde in quolibeto secũdo. q. vij. in solu. iiij. ar. dicit: ꝛ illi qui in fine mũdi viui reperientur: parũ habebunt de cremalibus: purgati precedẽtibus tribulationib⁹: poterit etiã fieri vt acerbitas pene momẽti tpis recõpẽset diuturnitatẽ pene in alijs.

Octaua differentia. Octauo qꝛ pena ignis inferni excedit omnẽ penã hui⁹ mũdi in extensione: nõ autẽ in intẽtione ꝛ acerbitate. Pena aũt ignis purgatorij excedit oẽm penã huius mũdi in intensione ꝛ acerbitate: nõ

Dominicus. autẽ in extẽtione vt dicit dñs Dñicus Venetus epũs Brixiensis alias Torcellanus: lꝫ in hoc solẽnis hic doctor nõ teneatur.

Venet⁹. Certa questiũcula est: Si pena tam grãdis purgatorij sit ab his qui ibi purgãtur volũtarie sumpta. Ad

Questi. quã videt primo respondẽdum affirmatiue. Nam existentes in purgatorio habent correctum: sed vt dicit

Ambro. Ambrosius: habens correctum: confirmat voluntatẽ suam volũtati diuine: sed dñs vult eos purgari: ergo ꝛ ipsi se pur

gari volūt. Item omnis sapiens vult illud sine quo finis cōsequi non potest: ꝛ omnis infirmus vult illud quo sanetur: sꝫ in purgatorio existentes sunt sapiētes ꝛ infirmi: ergo volunt ibi esse vt gloria acquiratur: ꝛ volunt illam penā vt sanetur. Si forte tu dicas sicut forte aliqui dixerunt: ꝙ tantus est sensus doloris: vt collatio rationis tota absorbeat: ꝛ non possint conferre nec de vno nec de alio. Dicitur ꝙ hoc est falsum ꝛ cōtra dictum Grego. in.iiij. dial. Nisi enim scirent se liberādos: suffragia nō peterent q̄ frequēter petunt. vt patet ibidē de multis. In oppositū arguitur: nā nullus petit liberari a pena quā volūtarie sustinet: sed q̄ sunt in purgatorio petūt inde liberari vt ptꝫ in.iiij. dial. ergo nō sustinēt illaꝫ penā volūtarie. Respōdetur iuxta dn̄m Bonauētură dicentem: ꝙ aliqua pena dicit̄ tripliciter voluntaria. Uno modo: q: assumitur a volūtate impetrāte sicut est pena penalis. Alio modo: q: sustinetur a volūtate acceptāte sicut est pena martyrū. Tertio modo est q̄dā pena que sustinet̄ a volūtate tollerāte: vt puta pena q̄ est in patiētia: qđ eius oppositum est in desiderio: sicut cū amans ꝛ desiderans sanitatē infirmatur: sustinet quidē penam tā꜀ a medico vel a deo inflictā: attamē ab ea liberari procurat. ꝛ illud minime habet rationē voluntarij. Et hoc modo volūtaria est pena purgatorij. Nam purgādus ibi voluntarie sustinet eam propter tria vt dicit petrus de palude. Primo q: sciunt eam a deo inflictam ꝛ volitā: ideo non murmurant (sicut boni filij cōtra flagella patris) sed placet eis affligi q̄diu deo placet. Secūdo q: sciunt flagella esse iuste lata. Unde q: charitas cōgaudet veritati: volūt sic iuste pati. Tertio q: sciunt se aliter nō posse saluari. vnde amore boni sperati volunt sic ꝓpter illud affligi. Albert⁹ aūt ꝛ Tho. in.iiij. dicunt: ꝙ aliq̄d dicitur volūtarium dupliciter. Uno modo volūtate absoluta: ꝛ sic nulla pena est volūtaria: q: ex hoc est ratio pene: q: voluntati cōtradicitur. Alio modo dicitur aliq̄d volūtarium volūtate cōditionata: sicut vstio est volūtaria ꝓpter sanitatē cōsequēdam: ꝛ sic pena purgatorij dicit̄ volūtaria. Et p hoc ptꝫ solutio ad obiecta. dn̄s Jo. de turre cre. sup dist. xxv. c. qualis.

Marg.: Grego. — Rn̄sio ad questionem aliq̄ pena fm Bonauentură ē voluntaria tripliciter. Primo. Secūdo. Tertio. petrus de palude. Albert⁹. Tho. aliq̄d ē voluntarium dupliciter. Primo. Secūdo.

Septima questiuncula est: Si anime in purgatorio per impatientiam vel per aliquē alium actum peccare possint mortaliter vel saltē venialiter. Ad quā sic respondetur: ꝙ cū ostensum sit qualis aīa erit de corpore: talis presentatur in iudicio pticulari. Idcirco si separantur a corpibus in charitate: cōfirmant̄ sic in eadē ꝙ ampli⁹ peccare nō possunt ꝛ ab ea resilire: q: lignū vbi ceciderit: ibi erit. Eccles. xj. Et hec est cōis dei ordinatio qua disposuit omnē hominē vltimo mortuū extra charitatē dānandum ꝛ vltimo mortuū: in eadē saluandū esse simplr̄: nec talē flecti posse ad impatientiā in penis nec peccare mortaliter: aut vndecū꜀ venialē culpam contrahere ac per hoc suas penas ꝓlongare. Non eni habent fomitē ex quo peccatū veniale causatur: vt dicit Tho. in. iiij. di. xxj. q. j. articu. j. Potest ēt inflexus ꝛ imprecipitatio ꝛ impeccabilitas aīaꝝ in pur

Marg.: Questio. Rn̄sio. — Tho.

gatorio exitũ pũuenire ex eo q certificate de sua beatitudine cuius summa patiētia ⁊ grãtarum actione tollerēt suas penas quas iusto ⁊ misericordi iudicio dei cognoscunt sibi inflictas ⁊ debitas. Dñs henricus de Assia super Genesim.

Questi.
Ctaua questiuncula est. An aīe in purgatorio penas patiēter ferēdo vel alio actu mereri possint citiorē liberationē. Ad quã sic rñdetur q ex hoc q actio hoium meritoria ⁊ pnia salubris solū se extēdit ad tpa vite pñtis: post qđ nō restat nisi vł supplicia p peccatis recipere vel pmia p virtutibus. Idcirco aie lz pro statu earũ in purgatorio possint bñ ⁊ recte agere atqȝ pie affici. fm habita charitatem: tñ ex hoc nec charitatē augeri merent nec penã diminui: potest tñ pena eoꝝ augeri vel plōgari nō p peccatis in purgatorio cōmissis: sȝ ex hijs q morientes reliquerũt in modū exēplis: rebus: causis: vel occasionaliter doctrinis si aliq taliũ occasione errassent vitia incurrissent quib⁹ dãnarent: vel dei honor fuisset imminutus. Sic ex relictis hic bonis quib⁹ aliq ad salutē pfecissent: decrescit ibi vel abbreuiat pena aiarũ. Dicendũ est eñ cōclusionaliter q anime existẽs in purgatorio lz nōdũ sint in termino: sȝ adhuc in via lōge ab adeptiōe finalis beatitudinis hñtes vsum rōnis cũ libertate volũtatis: mereri tñ nō pñt ibidē: q: actiones humane meritorie se solũ extēdũt ad tēpus vite pñtis vt dictum est. Et hoc tanqȝ probabilius in hac materia tenendũ est. Jo. de urre crem. a. vbi sup. a. ⁊ henricus de Assia super Genesim.

Questi.
Ona questiuncula est. Quare dãnati vsqȝ ad diem iudicij per patientiã penarũ blasphemãtes demerendo crescit eoꝝ pena: cũ sint eiusdē status: vie ⁊ temporis quo. s. ad meritum vel demeritum cũ aiabus purgandis que añ vel post iudiciũ amplius mereri vel demereri nō pñt.

Rñsio. Ad quã sic rñdetur q hoc puenit ex occulta dispositione ⁊ recto iudicio diuine sapientie: q animabus purgandis p eo q cum grãrũ actione penas suas tolerãt: auxiliat statũ earuȝ vt amplius demereri nō possint: nec culpam vñcunqȝ cōtrahere.

☞ Dãnati vero ⁊ anime penis inferni terribiliter agitati: oĩ spe libe rationis ablata: q: nulla naturali virtute: aut equitate se refrenant: deum incessanter blasphemãtes: merentur penas suas: saltem vsqȝ ad diē iudicij intensiue forte augeri: vt sic: qui in sordib⁹ sunt: sordescant adhuc. Quid vero post iudiciũ fiat: deus nouit ⁊ homo ignorat. Hec henricus de Assia. Sed Tho. in iiij. di. l. q. ij. ar. vj. in corpore dicit sic. Añ diē iudicij quidã dicũt ⁊ beatos mereri ⁊ dãnatos demereri. Sȝ hoc non pōt esse respectu premij essentialis vel pene principalis: cũ qntuȝ ad hoc vtrinqȝ ad terminũ peruenerint. Pōt tñ esse respectu premij accidentalis vel pene secundarie que possunt augeri vsqȝ ad diem iudicij. ⁊ hoc precipue in demonibus vł angelis bonis quorum officio aliqui trahũtur ad salutem ex quo bonorum angelorum gaudium crescit: vel ad damnationem ex quo crescit pena demonũ. Et statim subiũgit

(Margin: Rñsio. — Henric⁹ de Assia — Sanct⁹ Tho.)

rñdendo ad primũ argumentũ. Dãnatorũ aũt anime demereri non pñt aliquo modo qz hoc est eis summũ incommodũ ad sum mam malorum peruenisse: nec ptinet ad dãnatorũ hoim officiũ: alios ad dãnation ptrahere: sicut pertinet ad officium demonum: rõne cuius demones demerent quantũ ad secundariã penam. Hec Tho. vbi supra.

Decima questiuncula est. Quare sola anima patiat penas purgatorias p peccatis a toto homine hic cõmissis τ nihil corpus penarum luat post resurrectionem. Ad quã sic rñdetur q nisi totus homo in hac vita patiatur penas purgatorias: que sunt cõtritiones τ penitentiales afflictiones: quib purgatur homo a mortali culpa τ partim a pena in futuro soluenda: τ qñq a tota: nisi in quã tales pene toti hominis processerint aia post mortẽ purgabit penis inferni. Et hoc insinuat scriptura Gene. iij. allegorice fm doctores. Ubi dicit q post lapsum hois inter hoiem τ pardisum flamma posita est. Qd allegorice insinuat q post lapsum generis humani nemo peruenire põt ad celestẽ paradisum nisi trãseat per ignẽ. Et hoc vel tribulationis in pñti vita substinende vel per ignẽ purgationis post mortẽ si penas qs hic peccãdo meruit sufficienter in hac vita nõ soluit. Uel vt dicit Tho. in. iiij. d. vj. ar. iij. purgabit vtroq igne. s. tribulatiõis τ purgatorij respectu. s. bonorũ qui in die iudicij viuent in quib aliqd purgandũ reperiet: tales enim vtroq igne subito purgabunt. Primo igne tribulatiõis. s. terrorũ τ persecutionũ precedentiũ iudicium. Scdo igne purgatorij cuius locũ tenebit tũc ignis conflationis: q qntum ad virtutẽ naturalem ipsius similiter aget in bonos τ malos qui viui reperient; vtrorũq corpora in cinerẽ resoluẽdo. Jnquantũ vero aget vt instrumentũ diuine iustitie diuersimode aget in diuersos quãtũ ad sensum pene. Nã mali p actionem ignis in cinerem resoluent τ cruciabuntur: boni in quib nihil purgãdũ erit resoluent in cinerẽ: sz nullũ oino dolorẽ ex igne sentient: sicut nec pueri in camino. Daniel. iij. Boni aũt in quib aliquid purgandũ reperietur, resoluent simpliciter in cinerẽ: sed sentient cruciatũ doloris ex illo igne: plus vel minus pro meritorum diuersitate. Et qz hanc penã isti boni nõdũ purgati volũtarie substinebunt adhuc viuentes: iõ velocius purgabunt q si il lam substinuissent in purgatorio: pena enim in hac vita volũtarie suscepta multo plus purgat τ citius q pena post mortẽ inflicta: sicut patet in pena breui martyrũ: in quib si quid purgãdũ mortis tpe reperit: subito passionis falce tollit: vt dicit Aug. Ex quo sequit q illud apli prime Cor. iij. Si cui opus arserit detrimẽtũ patietur: ipse aũt saluus erit. sic tñ quasi per ignẽ: intelligi posse de igne tribulationis in hac nobis vita adhibito: vl de igne purgatorio post hanc vitam ordinato: vel de vtroq igne in die iudicij a bonis tunc purgandis substinendo. Ex quibus sequitur qd purgatoria tria sunt. Primũ in hoc mũdo q purgãt hominẽ eigne

Questi.
Rñsio.
Gen. iij.
Tho.
Apls.
Tria sunt purgatoria.
Primũ.

Secun: tribulationis. Secūdū sub terra in q̄ purgātur anime hominū in
dum. charitate mortuorū: qui in pmo purgatorio sufficienter purga
Tertiū. ti non fuerūt. Et tertiū erit super terrā respectu bonoꝝ purgādo
rum in die iudicij. Hec. Tho. vbi supra. ⁊ Hen. super Sen.

Questi. Ndecima questiuncula est: Si anime mortuorum in purgatorio subleuentur ⁊ recipiant cōsolationem ex operibus viuorum fideliū. Ad quam videtur pmo
Respon. respōdendum negatiue. pmo sic. Lex enim Moysi quo ad charitatē ⁊ dilectionem proximorū nō est inferior lege xpi. Erat eñ dilectio proximi in precepto sicut ⁊ nobis vt patet de ipsis in Deutero. vj. ⁊ de nobis Mathe. xxij. Sed lex Moysi non conabaꝛ subleuare orationibus: elemosynis: ⁊ sacrificijs miserias animarū que tunc erant in purgatorio. ergo nec nos illud facere debemus. Item scdo dicit phūs pmo ethicorum: q꞉ cōicatio ciuilium operū esse nō potest inter viuos ⁊ mortuos. Itē
Diony. tertio Dionysius de cele. ierarchia. c. vltimo dicit. Si eñ retributiones recipiat vnusquisq꞉ a diuina iustitia eorum que in presenti vita bonorum ⁊ malorū peregit: finiunt autem secūdum hanc vitam proprias operationes qui dormiunt: quomodo per quendā summus sacerdos operationem in alterā requiem transuchet vl
Ualden tra dignitatē eius. Hec ille. Item quarto Ualdenses dicūt q꞉ nec
sium opi viuorū operibus mortui: nec beatorū orationibus viui in aliquo
nio. iuuari possunt. Dicunt eñ q꞉ mandatū de dilectione proxima in
Opinio vita presenti terminatur: ⁊ hec fuit opinio Uigilantij. cōtra quem
Uigilan de hoc scribit beatus Hiero. vt dicitur. Sed in cōtrarium est vsus
tij. ecclesie militantis. Orantis pro defunctis ⁊ pia opera fideliū pro mortuis recipientis: que errare nō potest a spūsancto edocta: nec
August. mēdaciter incedere. Nam vt dicit Augustinus ad Hieronymum ⁊ habetur distinctiōe. xc. c. Si ad scripturas. Si ad scripturas sanctas admissa fuerunt officiosa mēdacia: qd in eis remanebit autoritatis? quasi dicat nihil. Respondeo dicēdum q꞉ aie mortuoꝝ in purgatorio subleuari pñt operib꞉ pijs viuentiū. Et viui pro defunctis p opa deo accepta satisfacere possunt ⁊ penā satisfactoriā p eis explere. Et probaꝛ hec cōclusio dupliciter. Pmo ex parte viuentium. Scdo ex parte defunctorū. Pmo propter charitatis vnionē. Nam charitas mystici corporis nūq꞉ excedit. prime Cor. xiij. Sed viui vniunꝛ mortuis in charitate: ⁊ ecōuerso: ergo per viuos mortui iuuari possunt. Item per viuorū ad eos directā intētionē. Mortui eñ in memorijs hoim viuūt: ⁊ ideo intētio viuētiū ad eos dirigi pōt: non tñ vt dicit Tho. in. iiij. di. xlv. Sic mortuis suffragia viuoꝝ valere credēda sunt: vt status coꝝ mutetꝛ de miseria in felicitatē ⁊ ecōuerso: sed valent ad diminutionē pene vel
Apls ad aliqd hmōi qd mortui statū nō transmutāt. Hec ille. Itē dicit apo
Gal. vj. stolus ad Gala. vj. Alter alteri꞉ onera portate. Sed onera q̄ sunt marime portāda sunt onera spūalia alteri꞉ vite: ergo videtꝛ q꞉ viui penitētias p illis suscipere pñt ⁊ satisfaccre. Itē pbaꝛ idē simile in naturalib꞉. Uidem꞉ eñ in aliquo corpe alalis q꞉ vnū mēbrū

brũ se exponit vt sustineat lesionẽ alterius: sicut p3 q brachium se pro capite exponit. Si ergo in corpe mystico est cõnexio per assimilationẽ ad corpus naturale: vr̃ q vnũ mẽbrum onus alterius portare possit ⁊ illud in se suscipere. Itẽ videm⁹ in humanis actibus q nihil refert apud creditorẽ vtrũ principalis debitor an alter loco eius reddat debitũ creditori. Cum ergo multo benignior sit deus in percipiẽda solutione q̃ homo terrenus: vr̃ q ipse sit cõtentus ⁊ sibi sufficiat si ali⁹ pro eo satisfaciat. Itẽ charitas magis apud deũ potest q̃ apud homines. Sed vn⁹ põt apud homines amore alterius debitũ soluere: ergo multo magis hoc in diuino iudicio fieri potest: dũmodo pro quo fiunt ⁊ qui facit sint in charitate: vt eorũ opera in charitate possint. Scdo pbatur superior conclusio ex parte esse defunctorũ. Nã mortui post hãc vitã remanẽt tanq̃ mẽbra cõiuncta ecclesie militantis viuorũ ex colligãtia ⁊ cõnexione charitatis que post mortẽ remanẽt in animab⁹ decedentiũ: ⁊ ideo recipere possunt cõsolationẽ ex operibus viuorũ. Itẽ recipere possunt suffragia viuorũ. Primo qr ibi penas luũt solũ pro peccatis hic cõtractis. Scdo qr adhuc in via sunt caractere christi signati. Tũ tertio qr cõmunicant cũ viuis fidelibus in fide: in charitate ⁊ in spe. Tũ quarto qr relinquunt inter viuos proles: parẽtes: amicos: quib⁹ reliquerũt bona que ipsi viui acquisiuerũt: que morientes pro salute distribui fidelibus mãdauerunt propter que beneficia viui remanẽt mortuis obligati: taliter q si post decessu3 ab hac vita incidant vbicũq3 miseriã penalẽ: viui ipsos mortuos iuuare tenerẽtur. Et hoc ratio dictat: charitas habet: ⁊ iustitia exposcit. Ratio inquã dictat: vt ille qui ab alijs beneficia recepit: benefactoribus suis ingratus esse nõ debeat: sed rependere vices et ipsos nunq̃ relinquere: vbicũq3 vel vndecũq3 statũ miserie incide rint. Justitia exposcit. Nã viui qr introierũt i labores i mortuorũ ⁊ possident: iustũ est vt in necessitate eis subueniant: ⁊ pie eis suffragentur. Ite3 latitudo charitatis hoc idem iubet. Est eñ charitas sic latũ dominiũ q nulla distantia locorũ: nec varietas aut disparitas statuum illi obstare potest: quin se extẽdat in omnes. Uñ si charitas beatorũ qui a nobis longissimi sunt: ⁊ disparitate stat⁹ ⁊ elongatione situs: extendit se ad cõpatiendũ miseris viuorũ: quõ viuorũ charitas se nõ extẽderet ad miserias mortuorũ qui statib⁹ viuorũ longe ppinquiores ⁊ similiores sunt. Nunc ponende sunt alique auctoritates quib⁹ etiã ostenditur animas defunctoru3 in purgatorio fideliũ viuoru3 precibus ⁊ suffragijs posse subleuari.

Et primo Damascenus in quodã sermone de suffragijs mortuorũ dicit sic. Mysteriorũ inquit cõscij discipuli saluatoris ⁊ sacri apostoli in tremẽdis ⁊ viuificis mysterijs memoriã fieri eorũ qui fideliter dormierat sanxerunt. Et Augusti. in libro de cura agẽda pro mortuis ait. Nõ parue inquit est vniuerse ecclesie que in hac consuetudine claret auctoritas: vt precibus sacerdotis que dño deo ad eius altare funduntur: locum suũ habeat etia3 commendatio mortuorũ. Et Grego. ⁊ ponitur in. c. anime defunctorũ. xiij. q. ij. di: — Damascenus. — August. — Grego.

cit. Anime defunctorũ quatuor modis soluunt: aut oblationibus sacerdotũ: aut precibus sanctorũ: aut charorũ elemosynis: vel ieiunio cognatorũ. Hec ille. Postremo ad argumẽta in oppositũ respondeatur. Ad primũ respõdetur negãdo proposita. Nam etiam in lege Moysi conabantur antiqui orationib⁹: elemosynis ⁊ sacrificijs miserias animarũ purgatorio existentiũ sublevare. Nã Judas machabeus. ij. Macha. xij. misit iherosolymã duodecim milia drachmas argẽti eas offerri ibi pro peccatis mortuorũ. Verum est tñ ꝙ ipsi veteris legis nõ ita intẽse rogabat pro mortuis sicut nos. Ratio est: q2 nõdum venerat lex plenitudinis charitatis qualis est lex christi: que sicut inter vivos se extẽdit etiã ad inimicos. Ita necesse est ꝙ se extẽdat ad mortuos in purgatorio detẽtos in penis pro peccatis hic cõmissis: ⁊ ita abundat iustitia xpianorum plusꝗ scribarũ ⁊ phariseorũ. Mathei. v. Ad scõm dicitur ꝙ licet inter vivos ⁊ mortuos nõ possit esse cõmunicatio civiliũ operũ corporaliũ: tamẽ operũ spũalium cõmunicatio que est per charitatẽ ad deũ: cui mortuorũ spiritus vivũt: põt inter eos esse. Ad tertiũ Dionysij respõdetur: ꝙ verba illa quasi argumẽtatiue ponit. Cui argumentationi respõdet Tho. ꝙ operatio alicui⁹ dupliciter alteri potest valere. s. aut per modũ meriti: aut per modũ suffragij. Primo modo nulli⁹ operatio alteri valere potest ad statũ glorie consequendũ. Sors eñ glorie redditur scõm mensurã accipientis: et per cõsequens nulli datur vita eterna pro meritis alterius. Unde hi qui in purgatorio sunt iam ad vitã eternã dispositi sunt: ⁊ illam per merita ꝓpria meruerũt. Licet aliquo modo ꝓpter suorũ peccatorũ satisfactionẽ ad illã ascendere differãt. Et ideo per modum suffragij quantũ ad hanc retardationẽ per viã intercessiõis ⁊ orationis mortui a vivis adiuuari possunt. Et ratio est: q2 orationis impetratio ad dei summã liberalitatẽ ⁊ libertatẽ pertinet. Ideoꝗ ad oĩa illa se extẽdere põt: que subdũtur diuine ordinate potestati. Tho. in. iiij. d. xlv. Ad quartũ rñdetur: ꝙ error Valdensium cũ plene charitati ⁊ ꝑfecte regioni christiane sit cõtrarius dãnat. Primo auctoritate xpiani populi que oĩ populo mũdi legalior est ⁊ prestãtior: ⁊ ad alios populos se habẽs tanꝗ lux ad tenebras: ⁊ aurũ ad scoriã: ⁊ vinũ ad feces. Nã eius clerus in omni scientia et doctrina preclarus: in mũdo tanꝗ lucifer effulsit ⁊ fulget: ⁊ ei⁹ sancti doctores: qui a seculo fuerũt veritate ⁊ sanctitate laudati: orare pro mortuis suadẽt. Et ipsi dũ in humanis essent: pro mortuis sacrificabãt. Et qđ dicũt ꝙ preceptũ de dilectione ꝑimi hic terminatur: mentiũtur. Nã dicit Augu. in li. de doctrina xpiana: ꝙ preceptũ de dilectione dei ⁊ proximi in via incipit ⁊ in patria perficitur: vbi oẽs vires ⁊ motus anime semp actu ⁊ habitu in dei ⁊ proximi dilectione ferũtur. Ad illud aũt Vigilãtij respõdet Hieronymus in ep̃la cõtra eũ sic dicens. Dicis in libello tuo ꝙ dũ viuimus orare mutuo pro nobis possumus: postꝗ aũt mortui fuerimus nulli⁹ sit pro alio exaudiẽda oratio: presertim cũ martyres vltionem sui sanguinis obsecrantes impetrare nequiuerunt. Si apostoli ⁊ mar

Marginalia: Ad primum. — Ad scdm. — Rñsio beati Tho. ad tertium. Operatio alicuius alteri valere põt dupliciter. — Ad quartum. Improbatio erroris valdensium. — Augu. — Hieronymi ad opinionem vigilãtij Responsio

tyres adhuc in corporibus cõstituti possunt orare pro ceteris quan-
do pro se adhuc debent esse soliciti:quãto magis post coronas et
triũphos?Unus homo Moyses sexcentis milibus armorũ impe-
trat a deo veniã.Et stephanus imitator dñi ꝛ primus martyr in
christo veniã persecutoribus deprecatur.Et postq̃ cũ christo esse
ceperũt:minus valebũt ꝛc.Hec henricus de Ailia sup Genesim ꝛ
dominus Jo.de turre Cre.super de pe.di.j.c.his auctoritatibus.

Uodecima questiuncula est.An papa possit ex pleni- Questio
tudine clauis iurisdictionis relaxare per indulgẽtias
in totũ vel in partẽ penarũ eorũ qui de facto sunt in
purgatorio.Ad quã videtur primo respõdendũ nega
tiue:ꝛ primo sic.Nam nullus põt indulgentiã facere
nisi ei quẽ potest iudicare:sicut dr̃ de pe.ꝛ remis.c.qđ aũt. Nullus
eñi potest iudicare nisi eũ qui est de foro suo.Sed illi qui sunt de-
functi nõ sunt de foro eccl̃ie:ergo nõ põt papa in eis.Et per conse-
quens papa nõ habet potestatẽ pro illo animarũ statu soluendi
in toto vel in parte obligationẽ ad penã purgatorij.Itẽ dr̃.xxiij.
q.ij.Legatur.ꝛ infra.§.his auctoritatibus.Uiuentes nõ mortuos
soluere possumus aut ligare.ꝛ mat.xvj.Quodcũqꝫ ligaueris sup Math.
terram erit ligatum ꝛ in celis:ꝛ quodcũqꝫ solueris super terrã erit xvj.
solutũ ꝛ in celis.Sed anime depositis corporibus statim desinunt
esse super terraʒ ꝛ de foro ecclesie militãtis:ergo papa super illas
potestatẽ nõ habet.In contrariũ est practica Romani pontificis
qui nõ est credendus in hac parte velle illudere fideles:dando in
dulgentias pro defunctis quã nõ posset dare.Respondeo ad hanc Rñsio
questionẽ sub duab⁹ conclusionibus iuxta duas opiniones.s. ali- ad q̃sitũ
quorũ theologorũ:ꝛ quorũdam canonistarũ in hac materia con- ꝑ duas
traria sentientium.Nã theologi vere omnes cum quibus etiam opinio-
cõueniunt aliqui canoniste tenent affirmatiue ꝙ indulgentie pon nes.
tificum valent:nõ modo viuis:sed etiam defunctis in purgatorio. Opinio
Que conclusio ꝓbatur sic.Iuxta magistrũ Alexã.de Ales.ꝛ dñm theolo-
Bonauen.in.iiij.Pater misericordiarũ de⁹ oibus ꝓuidet scđm or- gorum.
dinatissimã dispositionẽ ꝛ misericordissimam suaʒ pietatem. Sed Proba-
recta ordinatio charitatis que exigit vt vnus possit ab alio adiu- tio eius-
uari hoc maxime exigitur circa eũ qui se iuuare non potest.Si er- dem.
go hominibus in hoc seculo qui indigent auxilio preuidit de⁹ au-
xiliũ per indulgentiã ecclesie conferendũ.Cũ etiã illi de purgato-
rio indigeant auxilio ꝛ se iuuari non possunt.Uidetur ꝙ indulgen Indul-
tie eis prodesse maxime possint.Pro cuius conclusionis declara- gẽtia du
tione est notandũ cum sancto Thõ.in.iiij.di.xlv.ꝙ indulgẽtia du pliciter
pliciter alicui prodesse potest.Uno modo pncipaliter.Alio modo põt ali-
secũdario.Principaliter quidẽ ꝓdest ei qui indulgentiã accipit.s. cui pro-
qui facit hoc pro quo datur:scꝫ vt qui visitat limina apostolorũ: desse.
vel aliqđ huiusmodi.Unde cũ mortui nõ possint ꝑ se aliqđ istorũ Primo.
facere:directe eis indulgentie valere nõ possunt.Scđario aũt ꝛ in Secũdo
directe ꝓsunt ei pro quo aliqđ facit illud qđ est indulgẽtie causa:
quod qñqꝫ cõtingere potest:qñqꝫ aũt nõ contingit scđm diuersam

indulgentia. Si em̄ sit talis indulgētie forma. Quicūq; facit hoc vel illud habebit tātum de indulgentia. Ille qui hoc facit: non potest fructū indulgentie in aliū transferre q: eius est applicare ad aliquam intentionē ecclesie per quā cōicantur cōia suffragia: ex quib⁹ indulgentie valēt. Si aūt indulgētia sub hac forma fiat. Quicūq; facit hoc vel illud pro se vel patre suo: vel quocūq; alio sibi adiuncto in purgatorio detento habebit tm̄ de indulgentia. Talis habebit indulgētiā non solum pro se viuo: sed et pro mortuo: non em̄ est aliqua rō quare et pontifex non posset transferre merita cōia quibus indulgentie innitūtur in viuos ꝛ non in mortuos. Hec Tho. Ex quib⁹ verbis manifeste p₃ q indirecte modo predicto indulgentie prodesse pñt existentibus in purgatorio si forma indulgentie ex intentione dantis hoc contineat. Et dicitur notanter ex intentione dantis qm̄ vt dicit dn̄s Petrus de paslude. Quidā dicunt q solū ex sola intētione facientis id pro quo indulgentia data est possit trāsferri indulgentia in illū qui est in purgatorio. Qd̄ nō est verū nisi forma concedētis hoc contineat: qm̄ sicut indulgētia nō extendit vltra q̄titatē nō expressam. Ita nec sic personā transgreditur. In tertio ergo dispēsantis hoc facit: q: sicut bona viuorū eis cōicat sic ꝛ thesaur⁹ mortuorū. Item tenet dn̄s Archidiaconus qui sup. xxiiij. q. ij. c. s. ₃ cōtra textu₃ q̄ papa pōt sub terra q̄tum ad ecclesiā militantē. Dispēsans aūt in dulgētias defunctis: vt dicit dn̄s Innocent. papa in. c. qd̄ aūt. de pe. ꝛ remiss. Et solus papa. Et isti theologi rn̄dent argumētis canonistarū fronte questiūcule factis. Et primo ad primū sic: q q̄ sunt in purgatorio sunt aliquo modo sup terrā. Nā purgatoriu₃ est quodā mō via ꝛ quodā mō terminus. Termin⁹ qde₃ q̄tū ad cōfirmationē: q: peccare amplius nō pñt. S₃ q̄tū ad emendationem qua emēdant: sunt in via ꝛ in trāsitu ad patriā vt dicit magister Alexan. de Ales. Ad scd̄m dicendū q pontifex directe ꝛ principaliter nō pōt in existibus in purgatorio. S₃ bn̄ secūdario ꝛ indirecte vt dictū est. Ad tertiū dicendū fm̄ Albertū sup Mat. decimo quinto q existētes in purgatorio sunt fm̄ aliqd super terram q: s. meruerūt dū viuerēt q eis etiā post mortē: ad velociorē liberationē possent indulgentie valere. Est ꝛ alia opinio famosa quorundā canonistarū cum quibusdā et theologis dicentiū. q indulgentie pontificū nō valēt in purgatorio defunctis. Nā dicūt q l₃ potestas vicarij xp̄i magna sit ꝛ immēsa: nō tn̄ infinita: s₃ finita: se solū extendēs ad forū ecclesie militātis. Et ideo cū mortui defierint esse de foro ecclesie militātis: ppterea concludūt tanq̄ verisimilis q papa penas eorū in purgatorio ordinaria potestate in totū vel in parte mitigare non possit: s₃ solū vt ceteri fideles hoc impetrare pōt precibus ꝛ meritis sancte vite: ꝛ pbant hāc cōclusionē pluribus rōnibus. Primo sic. Nullus a suo non iudice ligari pōt. extra de pe. ꝛ remiss. c. qd̄ aūt. S₃ papa nō est iudex defunctorum. xxiiij. q. j. quodcunq; ligaueris. ergo. Item secundo sic. Par in parē imperiū habere nō pōt. extra de electione. c. inno

Petr⁹ de palude.

Opinio dn̄i Archidiaconi.

Innoc.

Alex. de Ales.

Alia opinio aliquorū canonistarū.

Probatio multiplex cōclusiōis.

Prima rō pbatiua cōclōnis.

tuit.ergo a fortiori nec minor in maiorē.Sz papa est minor deo:
lz in terris sit deum repñtans:extra de trāsla.c.inter corporalia. Secun.
z in.c.q̄to.Sz deus in purgatorio cuilibet anime penā taxauit.
Apo.xviij.Quātū glorificauit se z in delitijs fuit tm̄ date illi tor Apoca. xviij.
mentum z luctū:ergo per papā deo inferiorē talis nō pōt a sentē
tia dei reuocari.Et confirmat̄ sic.Nā papa est xp̄i vicarius:vt in
dicto.c.q̄to.habetur:z in clemētina pastoralis in fine:de re iud.
Sed vicarius non pōt infringere legem dn̄i sui:nec contra ei⁹ sta
tutum venire vt allegant dn̄i iuriste in.l.si hoiem.ff.mādati. z.l.
formam.C.de officio p̄fecti pretoris oriētis.z notatur in.c.ij.z.c.
de ijs.de maioritate z obedictia:li.vj.ergo nō poterit facere con
tra statutū dei taxantis penā in purgatorio.Itē arguunt sic.Illi
qui quod indulgentie sonāt:facere nō p̄nt indulgentias nec con
sequunt̄.Sed mortui id facere nō p̄nt:quia dicitur in bullis.Ue
re penitentibus z confessis:quod mortui facere non possunt:sicut
nec alia sacramenta recipere.ergo.Item indulgentia acquiritur
per modum meriti.Mortui autem sunt extra statum merendi:er
go.Corroborant etiam hanc suam opinionem tribus argumen
tis in frōte huius questiuncule factis.Hanc opinionem defendit
dominus Franciscus Maronis ordinis minorum in lectura sup Francis
decretales.Et dominus Henric⁹ de Assia theutonicus magister cus ma
Parisiensis:ordinis predicatorum in lectura super Sen̄.He sunt ronis.
due opiniones famose:que cum adinuicem aduersentur z iuris Henric⁹
ditionem siue auctoritatem pontificū vtcunq̄ infirment z debili de Assi.
tent.Fidelesq̄ a suffragijs mortuoꝝ retardent.Idcirco nec ꝑ p
plexione z dubietate caꝑ:q̄s potestatez pontificis breuiet:z coar
tet:z a suffragijs mortuoꝝ fideles declinent.Ideo aspirante deo
sub quadā theologoꝝ z iuristarū distinctione saluo semper ca
tholico z meliori iudicio primo theologos z iuristas consiliabo:
deinde quomodo vnaqueq̄ earum opinionū vel uz dicat.nec pō
tifici aut defunctorū suffragijs aduersetur subnectā.Ex quib⁹ po
stremo poterunt solutiōes rōnum vtriusq̄ partis elecli z habe
ri.Pro quo sciendū z diligēter notandū q̄ dn̄s Bonauentura in Bonauē
iiij.distin.xx.de Ales.in summa.Dicunt q̄ indulgētia pōt dupli tura.
citer cōsiderari.Uno mō per modū suffragij z adiutorij.Alio mō Alex.de
per modū iudicij.Si primo mō considerent̄ indulgentie:dicūt q̄ Ales.in
cū aie in purgatorio exn̄tes rōne charitatis in qua sunt idonee re dulgen
periantur z disposite ad recipiendū bn̄ficia sp̄ualia.Ideo si quis tia pōt
pro aiabus suorū defunctoꝝ indulgentias accipiat z dicat̄.Dul ɔsidera
cissime Jesu per meritū q̄d haberē in hac ecclesia:eā visitando:ro ri dupli.
go te per tuā misericordiā tribue ale p̄ris mei:vel fratris:vl' vxo Primo
ris vel filij zc.Ad eorum suffragium z auxilium.Nil obstat deuz modo.
pijssimum hanc gratiam oranti:si sit in gratia concedere.Si ex Scdo
indulto pontificis sic indulgentie date fuerunt.Si autem indul modo.
gentia consideretur per modum iudicij quod proprie est de ra
tione indulgentie:cum indulgentia sic sumpta dicat aliquam cō
mutationem in penam voluntarie assumptam:quod defunctis

conuenire nõ potest. Manifestũ est sic defunctis indulgentias nõ
Canoni valere:nec pro eis accipi posse.Dñi vero canoniste sic distinguũt
starũ di q̄ quedã sunt que nõ dependent iurisdictione sed ab alio charita
stinctio. tiuo subsidio:vt oratio:elemosyne:sacrificium.ꝛ hmõi:ꝛ oia talia
possunt proficere defunctis.scz per modũ suffragij ꝛ adiutorij:ꝛ in
hoc potest pontifex.ꝛ pro hoc faciũt oẽs isti textus.xxiij.q.ij.c.j.ꝛ
xiij.q.ij.c.tẽpus.ꝛ.c.aĩe.ꝛ de pe.di.vj.§.j.ꝛ di.vij.c.vltimo ꝛ.xxiij.
q.iiij.c.hec aũt vita.Nõ eñi est ratio quare eccl̃ia non possit hmõi
thesaurũ dispensare defunctis permaxime cũ adhuc sint membra
corporis mystici per gratiã in qua sunt.Faciũt ad hec notata in.c.a
nobis.de sn̄ia excõicationis per dñm Jo.Andreã sup verbo:super
terrã.ꝛ notata etiã per eundẽ in.c.qđ aũt.de pe.ꝛ remis.super ver
bo.nõ suo iudice.Quedã vero sunt dependentia a foro ꝛ iurisdi
ctione simpliciter:sicut est concessio indulgentiarũ:que dari non
possunt nisi ab ordinarijs locorum:vt a papa vel legato de latere:
archiepiscopo:epõ:vt patet in.c.accedentibus.extra de excessibus
prelatorum.ꝛ ista nõ possunt prodesse defunctis.s.per modũ iudi
cij.vt dictũ est.Ex istis ergo distinctionibus theologorũ ꝛ canoni
starũ patet iudicio meo quomodo veritatẽ habeãt vtreq̄ opinio
nes:ꝛ quemadmodũ argumẽtis earũ sit respõdendũ.hec omnia
collectiue ex domino Jo.de tur.cre.super decretũ vbi supra.ꝛ hen
rico de Assia super gen.ꝛ ex alijs theologis ꝛ iurispontificibus.

Questio Ertiadecima questiuncula est.Si papa de plenitu
dine sue iudiciarie potestatis possit ligare vel ab
Argu solvere existentẽ in purgatorio.Ad quã primo vide
mẽtũ p tur aliquibꝰ respondendũ negatiue:ꝛ primo sic.Nã
mum. papa illos põt absoluere in quibꝰ habet iurisdictio
nem:sed mortui nõ sunt eius iurisdictionis.scđm il
Math. lud Mat.xvj.Quodcũq̄ ligaueris super terrã.glo.super terrã in
xvj. quit:nõ sub terra:ergo.Item scđo arguũt sic ex.c.cũ medicinalis.
Argu.ij. de sn̄ia excõmunica.lib.vj.Excõmunicatio debet esse medicinalis:
sed nõ potest esse medicinalis mortuis:ergo mortuꝰ nõ põt excõ
Argu municari.Item tertio sic:vt habetur.xxiiij.q.ij.§.his auctoritati
mentum bus.Viuentes nõ mortuos soluere vel ligare possumus:ergo. In
tertium. oppositũ est:q2 illi quorũ scripta heresim cõtinent:ꝛ heretici ꝛ scis
matici:ꝛ qui hereticos instituunt heredes:ꝛ qui seipsos volũtarie
Rn̄sio occidunt:post mortẽ sunt excõmunicandi.xxiiij.q.ij.c.sane. Respõ
Quid ex deo dicendũ q̄ excõicatione ꝓprie dicta que est a qualibet licita
cõicatio cõmunione ꝛ legitimo actu separatio vt diffinitur.xj.qõ.iij.c. Ad
ꝓprie di mensam.§.euidenter siue prout dicitur separatio a communione
cta. ecclesie quo ad fructuz ꝛ suffragia ecclesie cõmunia prout diffinit
eam magister sententiarũ in.iiij.di.xviij.mortuus nõ potest excõ
Mortuꝰ municari:ꝛ per consequens nec absolui.Ista cõclusio patet ex ra
an possit tionibus factis in principio.Et etiam cũ excõmunicare pertineat
excõmu ad potestatem iurisdictionis.Nam excõmunicatio sequitur iuris
nicari. dictionem:extra de electione.c.transmissa.Mortui autem desie
runt esse de iurisditione prelatorum ecclesie:igitur. Item omnes

66

in purgatorio existentes decesserũt in charitate hic acquisita sem p in eadem pseueraturi: igitur lȝ nõ sint de foro ecclesie militãtis tñ sunt cõiuncti viuis indissolubiliter vinculo charitatis: ppter qđ vinculũ ampli⁹ a participatiõe suffragiorũ cõmuni ecclesie exclu di nõ possunt: nec a cetu fidelium separari: ergo sequitur ꝙ loquẽ do ppie de excõicatione nullus mortuus potest excommunicari. Si aũt excõicatio accipiatur p denũciatione excõicationis: quia denunciatur aliquis fuisse excõmunicatus ne in ecclesia fiat ora tio pro eo: nec etiã habeat cũ fidelibus sepulturã cõmunẽ: bñ põt mortuus excõmunicari. Et dignũ est ꝙ fiat hoc. Patet istud pmo: qꝛ si pbat post mortẽ ꝙ aliquis fuerit hereticus: dignum est ꝙ a cõmunione eccłie denũcietur separatus. Secũdo indignum est ꝙ eccłia p tali oret sicut pro fideli. Ne ergo particeps videat oratio nũ fideliũ dignum est vt per sententiã innotescat fidelibus p ta li nõ esse orandum. Ex ijs patet error illorũ qui dicant ꝙ si quis iusta causa excõmunicatus in excõicatione moriatur: etiã si finali ter peniteat ⁊ in charitate moriat: nõ vadit ad locũ purgatorij cõ munẽ: sed eijcit ex cõmunitate eorũ in loca exteriora: nec sentit suf fragia ecclesie donec ibi absoluatur: vbi iustis de causis excom municatus fuit. Et ideo qñqȝ diu post absoluũtur: qꝛ vinculum ex cõmunicatiõnis in hac vita iuste susceptum secum in purgatorio trahunt. Sed hoc ptȝ esse falsum. Nã si quis iuste excõmunicat⁹ fuit: ⁊ nõ penituit in morte: cum excommunicatio iusta presuppo nat peccatum mortale: iste damnabitur. Si autem finaliter peni tuit: licet nõ constet quid sit de eo: nunqȝ tamen post excõicatio nẽ incipiet carere in purgatorio suffragijs ecclesie: ratione chari tatis ⁊ gratie in qua mortuus est: vt in ca. a nobis secũdo de sen tentia excõi. dicitur. Sed petitur si excommunicatio post mortem a papa vel prelatis ecclesie non priuet excommunicatũ a partici patione ⁊ consortio fidelium: vel a participatiõe suffragiorũ. Ad quid ergo excommunicantur aliqui post mortem? Respondetur ꝙ tales excommunicantur in detestationem criminis ⁊ terrorem eorum qui supersunt viuorum. Unde quo ad hoc etiam talis ex cõmunicatio vtilis est ⁊ medicinalis: licet non illis in quos fert: sȝ alijs qui hac pena terrentur et a malis retrahũtur. Item si talis excommunicatio non habet effectum in animabus mortuorum: habet tamẽ in eorũ corporibus que hic remanserunt. Illa eñ vi excõicationis sepeliri nõ debẽt in locis sacris: ⁊ si sepulta ibi sint: debent exhumari: vt in. c. sacris de sepulturis. Item excõmunica tio talis est publicatoria damnationis aliquorum vt sciat pro eis orandum non esse ⁊ suffragia ecclesie eis non prodesse. Sȝ petit secundo si excõmunicatus completa penitentia quomoda casu mo riatur morte subitanea añqȝ absolueret: an prohibeat ab ingressu ecclesie triumphantis donec auctoritate superiorum absoluatur: ⁊ interim permaneat in purgatorio. Respondetur. Judicent hoc ⁊ diffiniant quibus iudicia dei patent: que me latent dicit Henri cus de Assia. His visis dicendum est ad rationes in oppositum.

Questio. Rñsio. Questio. Rñsio. Henricus de Assia.

Ad argumenta Rñsio. Ad primum. Ad scdꝫ. Ad tertium.

⁊ prio ad primã qꝛ rõ illa pcedit de excõicatiõe ꝓprie dicta. Ad secũdũ rñdetur ꝙ illud intelligit de excõicatione que fertur in viuos: qui de morte peccati pñt resurgere ad statũ grẽ: nõ de illa q fertur in mortuos. Uñ ꝙ illi mortui excõicantur non est ꝙ illa excõmunicatio sit illis pena vel medicina: sed in detestationẽ criminis ⁊ ad errorem aliquoꝝ qui hoc terribile iudiciũ ecclesie videntes in similia cadere perhorrescant. Ad tertiũ rñdetur ꝙ intelligitur etiam de excõmunicatione ꝓprie dicta. Hec Joh. de turre crema. super causam. xxiiij. q. ij. ca. qd autem. ⁊ dñs Henricus de Assia super Genesim.

Questi. Argumentum

Quartadecima q̃stiuncula est. Si papa de gñe plenitudinis sue iudiciarie ptãtis totuꝫ simul possit euacuare purgatoriũ. Ad quã vr̃ primo rñdendũ affirmatiue ⁊ sic. Nã papa in terris est vicarius christi extra de trãsla. inter corporalia ⁊ ca. q̃to. ergo facere põt q̃ ipse facit. Sꝫ christus in resurrectione descendẽs post victoriã ad purgatoriuꝫ ex singulari grã recompensans: residuuꝫ penarũ purgandorum in purgatorio repertoꝝ abũdantia meritoꝝ sue nouiter passiõis purgatoriũ euacuauit oẽs animas inde secũ ad celos adducendo. Sicut papa in die electionis vel coronatiõis oẽs supplicationes signat. Et rex nouiter coronatus: vel nouiter ciuitatẽ aliquã ingrediens omnes captiuos liberat. Ergo ⁊ papa christus in terris simile facere põt. Et totũ simul si voluerit euacuare purgatorium. Sed in contrariũ est: qꝛ in indulgentijs requirit cã conueniens indulgẽtias faciendi: nulla aũt cã conueniens põt interuenire vt papa euacuet simul totũ purgatoriũ: vt dicit Tho. in. iiij. di. xlv. ergo. Rñdeo dicendũ ꝙ papa de gñe plenitudinis sue iudiciarie ptãtis euacuare nõ potest simul totũ purgatoriũ. Hec cõclusio probat quadruplici rõne. Primo qꝛ sicut ex supradictis colligitur indulgẽtia nõ põt prodesse defunctis existentibꝰ in purgatorio directe: sed indirecte inquantũ per amicos põt fieri in eis id pro quo est indulgentia ordinata: si tamen hoc habeat formam indulgentie. Clarũ aũt est ꝙ nõ omnes de purgatorio habent huiusmodi amicos in hac vita qui pro eis hoc implere possint: ergo. Secũda ratio est: qꝛ ad hoc ꝙ indulgentie valeant: requiritur causa conueniens indulgentias faciendi vt dicit Tho. in iiij. dist. xlv. Nulla autem causa talis potest interuenire: ergo ⁊c. Tertia ratio est qꝛ minister in dispensando dñm principaleꝫ dꝫ imitari. Nã aliter indiscrete dispensando principalis dñs nõ approbaret dispensationẽ. Dñs aũt per seipsum sic miseret ꝙ semper vult timeri sua iustitia: multo ergo fortius dei minister. i. papa debet discrete ⁊ cũ moderamine bona ecclesie ⁊ thesaurũ eiꝰ dispensare. Uñ licet bona temporalia possint a papa non solum de iure dispensare: sed etiã dissipari de facto quando aliter diceret ius diuinum esse faciendũ. Bona tñ spiritualia dissipari non possunt: nec contra diuinam acceptationem distribui. Quarto: qꝛ

Beatus Tho. Conclusio. Probatio pclusionis p quadruplicẽ rõnem. Prĩa rõ. Secũda ratio. Tertia ratio. Quarta ratio.

quilibet minister modū eius cui⁹ ministeriū gerit:dȝ imitari. Christus aūt cui⁹ vlis minister est summ⁹ pontifex:descendēs ad purgatoriū nō eduxit inde omnes animas:vt dicit Tho.iij.parte.q. Tho.
xlv.ar.viij.sed solū illas que suū purgationis tempus cōpleuerāt.
Nā vt dicit. Uirtus passionis christi nō habuit maiorem efficaciā in principio passionis ⁊ victorie ab inferis:q̄ habeat nunc. Passio em̄ eius nō habet temporalē virtutē ⁊ trāsitoriā:sed sempiternā:
fm illud hebre.x. Una oblatione cōsummauit in sempiternū sanctificatos. Sed nunc virtute passionis xp̄i nō liberanť a purgatorio nisi illi qui tempus purgationis expleuerūt. Ergo ⁊ tunc qui tales erant ꝙ penā ⁊ tempus purgationis nō expleuissent:non fuerunt per christū a purgatorio liberati. Ad argumentū autē in oppositum qđ est beati Uincentij ⁊ dn̄i henrici de Assia dicitur:ꝙ intelligatur christū omnes liberasse a purgatorio de vigore misericordie:nō autem de vigore iustitie. Et sic intellexerūt Uincentius ⁊ henricus de Assia. hec scȝ Tho. vbi supra. ⁊ dominus Bonauētura in.iiij.distinctione.xx. ⁊ dominus Johan.de tur.crema.super decre.vbi supra. — Ad hebre.x. — Ad argumentum Rn̄sio.

Quintadecima questiuncula est. Si duo in purgatorio existentes digni equali pena:vnus altero inde possit citius liberari. Ad quā videtur primo respondendū negatiue:⁊ primo sic. Nā quantuncūq̄ merita in celo ⁊ inferno sint inequalia:sunt tn̄ ibidem premia ⁊ supplicia equaliter durantia:ergo pari ratione vt vr̄:debet esse in pena purgatorij. Sed in oppositū est similitudo apostoli qui differentias venialiū assignat per lignū ⁊ fenū ⁊ stipulā:sed cōstat ꝙ lignū diutius manet in igne q̄ fenū:⁊ stipula:ergo vnū peccatū veniale diutius puniť in purgatorio q̄ aliud ⁊ citi⁹:⁊ citi⁹ vnū altero purgať. Rn̄deo dicendū est sub vna cōclusione:ꝙ in igne purgatorij vn⁹ citi⁹ vel tardi⁹ alio liberať. hec cōclusio pbať rationib⁹ ⁊ auctoritate. Primo rōne inhesionis. Nam iuxta sctm̄ Tho. Uenialia quedā sunt maioris adherētie q̄ alia. scđm ꝙ affectus magis ad hec inclinať ⁊ forti⁹ in eis figiť. Sed ea que sunt maioris adherētie tardi⁹ purganť:ergo in purgatorio tātum aliq̄ diutius torquētur q̄tū alij scđm ꝙ affect⁹ eorū ad venialia fuerūt magis immersi. Scđo rōne aggrauationis. Nā in foro penitētie rn̄det grauior pena nō solū quātū ad intētionē:sed etiaȝ quantū ad durationē:vt ptȝ inspicienti canones in q̄b⁹ penitētie taxātur scđm iudiciū ecclesie rectū:sȝ iudiciū eccl'ie rectum conforme est cum iudicio diuino:ergo similiter erit apud iudicium diuinuȝ:
quod qui grauius offendit ⁊ diutius in culpa permāsit pena acerbiori punietur ⁊ diuturniori. Tertio ratione obligationis sic. Anima non est in purgatorio nisi ad soluendum debituȝ quod ex hac vita traxit:sed quanto debitum est minus vel maius:tanto citius vel tardius soluitur:ergo scđm ꝙ anima in purgatorio maius vel minus debitum habet:tanto diutius vel citius purgatur ⁊ fertur in celum. Quarto ratione subiectionis. Unde magister sententiarum — Questio — Argu. — Rn̄sio p vnā conclusionē — Conclusio. — Prima probatio. — Scđa pbatio. — Tertia pbatio. — Quarta pbatio. — Magr̄ sniarum in.iiij.

rum dicit in.iiij.ꝙ ille pro quo fiunt plura ſuffragia citius a pena
purgatorij liberatur.⁊ hoc.ſ.Tho.allegat quolibeto.ij.q.vij.ar.
Auguſt. ij.Secūdo probaṫ autoritate:⁊ primo Auguſtini in Enchiridion
qui dicit.Poſt hanc vitā incredibile non eſt nonnullos fideles ꝑ
ignem quendā purgari:quantoꝗ magis minuſve bona periſſia
dilexerunt: tanto tardius citiuſꝗ ſaluari:q̄ſi ſecūdum ſuos amā
di modos diutius vt lignū:vel minus vt fenū:vel minimū vt ſti
pula ignē ſubſtinebūt.Rurſus.Qui grauius offendit dignum eſt
vt puniaṫ pena acerbiori:dilationeꝗ patrie longiori: diuina hoc
iuſtitia faciente:que oībus decentiſſime reddit premia meritorū
Reſponſio ad argumen. Tho. hec ille.Ad argumēta autē diciṫ negando cōſequentiam: ⁊ ratio
eſt:q: nō eſt ſimile.Nam vt inquit.ſ.Tho.in.iiij. Peccatū morta
le cui debeṫ ſuppliciū eternum ⁊ charitas cui debeṫ premiū para
diſi poſt hanc vitā immobiliter radicanṫ in ſubiecto:⁊ ideo quan
tum ad dānatos ⁊ ſaluatos eadē diuturnitas eſt vtrobiꝗ: ſecus
autē eſt diſpoſitione peccati venialis ꝑpter quā anime puniūtur
in purgatorio:q: iſta nec eſt ī eis immobiliter radicata: nec equa
liter adheret oībus:⁊ ideo a quibuſdā citi⁹ ꝗ̄ ab alijs remoueṫ.
Jo.de turre.cre.ſuper.di.xxv.decreti.c. qualis.

Queſti. Quinta queſtio huius tertij capitis prime decadis eſt:
Rūſio. de quarto receptaculo animarū.ſ.de limbo paruulorū
quadruplex eſt cū ſolo originali decedentiū.Circa quā ſex queſtiūcule
ſoluentur:quarū quelibet infra ſuo ordine enucleabiṫ.

dr̄ia limbi puerorū a limbo ſctōꝝ patrum. Prima queſtiūcula eſt:Quomodo differat limbus
ſanctoꝝ pr̄m dictus ſinus Abrahe:a limbo pueroꝝ
rum.Ad quam ſic reſpōdetur:ꝙ limbus puerorū ⁊
limbus ſanctorum pr̄m differunt quantum ad qua
tuor.Primo quātum ad ſpem vite eterne:q: pueris
Prima dr̄ia. decedētib⁹ cū peccato originali nō adeſt ſpes bea
te vite.Patribus autem in quib⁹ lumen ⁊ fidei gratie refulgebat:
Secūda ſpes beate vite aderat.Secūdo quātum ad crimē:q: culpa in ſan
Tertia. ctis patribus erat expiata ſcd̄m ꝙ erat infectiua ꝑſone: remane
bat tn̄ impedimētum ex parte nature ꝑ qua plene nō fuerat ſatiſ
Quarta factum:⁊ ideo eis debebaṫ pena tp̄alis.Pueris autē eſt impedi
Quatuor ſūt loca ī cētro terre ſub alternatiz poſita. mentum ex p̄te nature ⁊ ꝑſone:⁊ iō eis debeṫ pena eternalis.Ter
tio q: nomē limbi puerorū nunꝗ̄ fuit trāſlatū in aliud: ſed nomē
limbi ſanctorū patrū vel ſinus abrahe poſt mortē xp̄i tranſlatum
fuit in nomē celi empyrei.Unde e nūc ꝑ ſinū abrahe intelligiṫ por
tus ⁊ reques in celo ſctōꝝ. Quarto quātū ad loci ⁊ ſitus cōdionem
ꝗ̄uis enī ꝑbabiliꝛ credaṫ eūdē locū vtrorūꝗ fuiſſe:tn̄ reques bea
toꝝ erat in ſuperiori p̄te ꝗ̄ limb⁹ pueroꝝ.Nā vt dictū eſt.ſ. In cen
Primus tro terre ſunt q̄tuor loca ſubalternatim poſita.Prim⁹ eſt ſin⁹ ſiue
Secūd⁹. limbus patrū perfectorū.Secundus purgatoriū ſiue locus pur
Tertius gandorū.Tertius limbus pueroꝝ.Poſtremus eſt infernus dam
Quart⁹. natorū.De quib⁹ quatuor locis diciṫ in ſymbolo ap̄lorum.Deſcē
Eccli. xxiiij. dit.ſ.xp̄s ad inferos vel ad inferna in pl̄i.⁊ Eccli. xxiiij. Penetra
bo omnes inferiores partes terre ⁊ inſpiciam ſola ſcilicet pote

tia et virtute: vel anima humana) omnes dormientes in inferno et limbo paruulorũ. Nam null⁹ illorum vidit diuinitatẽ. Viderũt enim pomũ.i.alam xpi: sed odorẽ pomi.i.diuinitatẽ eius nõ viderunt: tunc enim fuissent beati: et sequitur. Et illuminabo oẽs sperãtes in dño. Primo .s. in limbo sanctorũ patrum quos visitauit anima: et diuinitate: et statim beatos fecit. Similiter in purgatorio liberando oẽs vel aliquos vt dictũ est: quos liberatos personalr̃ videns: beatificauit: alios vero nõ. Hec Tho. in. iiij. di. xlvj. et beatus. Vincẽtius in sermonib⁹ suis. Questi.

Secunda questiũcula est: Qua pena puniuntur pueri in limbo: sine baptismate cum solo originali defuncti. Ad quam sic respondet: q pena conueniens puerorũ qui cum solo peccato originali decesserunt in limbo: est subtractio gratie et per cõsequens carentia visionis diuine: ad quam homo per gratiã ordinat. Sed forte queres vtrũ pueri tales in limbo sentiãt aliquẽ dolorẽ vel afflictionẽ interiorẽ ex carẽtia visionis diuine. Respõdet q aliqui ad hoc dicũt q tales pueri in limbo ex carentia visionis dei nullã afflictionẽ interiorẽ sentiunt: et rationẽ assignant: q: vbi nulla est cognitio et cogitatio boni ppter se facti: ibi nullã est afflictio: sed ale puerorũ cũ solo originali decedentium sunt in tãtis tenebris ignorãtie constituti q nesciunt se ad beatitudinẽ factos: nec aliquid de beatitudine cogitãt: ideo nullã dicũt illos pati afflictionẽ. Sz ista rõ (dicit Tho) nõ vz. Pmo qz cognitio naturalis magis viget in aĩa separata q̃ in aĩa hic cõiuncta: ergo cũ in pueris illis nõ sit pctm̃ psonale: nõ debet eis vt detrimẽtũ aliqd patiant in naturalib⁹ scz in naturali cognitiõe. Itẽ scdõ hoc illi qui sunt in infero essent melioris cognitionis quãtũ ad intellectũ q̃ pueri in limbo. Nã qui sunt in inferno: nõ sunt i tenebris ignorãtie naturaliũ: pueri aũt scdũ istos sic: et ita dãnati essent melioris cognitiõis q̃ pueri: qz nullus est vt Augu. dicit qui nõ mallet dolorẽ pati cũ sana mẽte: q̃ gaudere insanus. Et ideo assignatur alia rõ quare pueri in limbo ex carentia visiõis diuine nõ habeãt interiorẽ dolorẽ vel afflictionẽ: q̃ talis est: duplex cognitio de beatitudie potest haberi .s. naturalis et supernaturalis. Anime aũt infantiũ in limbo: cognitiõe qui dẽ naturali nõ carent: que debet anime separate scdm̃ naturam suã: immo auget cognitio eorum naturalis: cum intrent modum cognoscendi intellectuum separatorũ: et ideo de deo et de creaturis magnã sciẽtiã habent naturaliter: et maiorem q̃ vnq̃ aliq̃s phũs in mũdo habuerit. cognoscũt em̃ naturaliter se ad beatitudinẽ factos. et q beatitudo cõsistit in adeptione pfecti boni: sz nõ q tale bonũ sit gloria qua sancti in celo possident. Id aũt quod per naturã habet: possidet absq3 dolore. Ex hac igit parte pueri in limbo nõ dolent. Est autem et alia cognitio de beatitudine que habet supnaturaliter: q̃ hic in nobis p fidẽ plantat: q̃ est de gloria et fruitione sanctorum in celo: quã nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis naturaliter ascendit. primo ad Cor.

Respon sio. Questi. Respon sio. Tho. August.

ij.quam deus nobis reuelauit p spm̄sanctū.Ro.p:io.q̄ quidē reue latio habet p fidē in nobis hic plātatā in sacramētis:vel frequē tantis actibus xpianis.pueri autē in limbo nec fidem de beatitu dine habuerant in actu:nec sacramēta fidei susceperunt: nec per reuelationem:ergo nec de carentia eius dolent. Nemo enim do let de eo quo se priuari nescit:vel de pditione eius quod ad ipm nō tāgit aut ptinet.Nō em̄ dolet rusticus vel artifex si post mor tē regis nō obtineat vel possideat regnū:q: nouit ipm ad se non ptinere:sed bn̄ doleret ⁊ displiceret filio regis si non obtineret: q: cognoscit illud sibi ↄuenire post mortē patris atq3 deberi.Ita de pueris in limbo existētibus accidit:nō em̄ dolent de carentia visio nis dei ⁊ priuatione glorie beatorū:q: eā ipsi non nouerūt:⁊ sciūt eam ad eos nō ptinere.Q: tñ pueri in limbo nō impediunt a pfe cta cognitiōe naturali prime cause ⁊ dei ⁊ aliarū rerū ex immer sione ⁊ afflictiōe penarū:sensus:ignis:et vermiū cōsciētie ⁊ demo nū vt fit in dāmatis.Ideo de cognitiōe tali naturali ipsius dei et creaturarū:gradū aliquē delectationis habēt. quilibet em̄ in co gnitiōe veritatis naturaliter delectatur.Vn̄ ⁊ in hac delectatiōe pueri laudāt ⁊ laudabūt reassumptis corporibus deū cām cūnctarū olm rex ab eis naturaliter cognitax:qd̄ dānatis nō accidit:nec ac cidet:q: vermis eorū viuit ⁊ nō morietur:nec vnq3 ab iferno deerūt demones:nec ignis ibi a torrendo in eternū deficiet. hec Tho. in questionib⁹ disputatis de malo.⁊ in.ij.snīarum di.xxxij.⁊ sctūs Vincentius in sermonibus.⁊ dn̄s henricus de Assia super Sen̄. ⁊ in decretis de cōsecra.di.iiij.c.firmisse. Opinio autē quarūdam magarū mulicerularum dicentiū animas puerorū sine baptisma te decedētium vagari per mundum vsq3 ad diem iudicij vel post ridiculosa est nulloq3 catholice fundamēto fulcita.

Questio Ertia questiuncula est: An in limbo puerox sit pena sensus ⁊ demōes.Ad quā vr̄ pmo rn̄dēdū affirmatiue. Nam saltē post resurrectionē pueri pro solo originali damnati erunt in flāma fedissima inferni:implēdi fecibus oībus mūdi ⁊ elementorū:vt dicit Basilius:ex quibus dolorose afficientur:a medio continente:⁊ sic penam sensus

Basili⁹. patientur.Ad hoc rn̄detur:q hoc bene sequeret si olm damnato rum corpora relinquerētur tunc suis naturalibus:⁊ si medium a

Rn̄sio. sua actiōe naturali respectu nullius impediret vel suspenderetur modo hoc nō oportet.Item etiā nihil phibet limbū puerorū esse supremā partem regionis infernalis elementis superpositā.Demones,etiam ibi nō sunt cum sint instrumenta ad penam sensus que ibi nō est.hec henricus de Assia super Sen̄.

 Uarta questiuncula est:Quare xp̄s in limbū puerorū descendens inde repertos pueros non extraxit.Ad

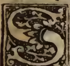
Questio quam sic respondetur:q idcirco xp̄s descendens ad inferos pueros a limbo non liberauit: q: descensus xp̄i ad inferos in illis solis effectum habuit:qui per fi

Rn̄sio. dem ⁊ charitatē passioni xp̄i coniungebant: in cuius virtute de

scensus xpi ad inferos liberatorius erat. Pueri autem qui cum originali pctō decesserant nullo modo fuerūt cō iuncti passioni xpi p fidem z dilectionē: neqꝫ enim fidem propriam habere potuerunt: q̄ nō habuerāt vsum liberi arbitrij: neqꝫ per fidem parentum: aut per aliquid fidei sacramentum fuerant a peccato originali mundati. Et ideo descensus christi ad inferos huiusmodi pueros non liberauit a limbo. Et proterea sancti patres a limbo fuerunt liberati z ad gratiam paradisi admissi: per gratiā siue qua nullus ad celum peruenire potest: scđm illud Ro. vj. Gratia dei vita eterna. Cū igitur pueri in pctō originali decedētes gratiā nō habuerint: ideo a xpō ex limbo nō fuerūt liberati. Itē apostol⁹ dicit Ro. iij. ꝙ deus posuit xpm propitiatorem p fidem in sanguine eius. Sed pueri qui cum solo peccato originali decesserūt: nullo mō fuerunt pticipes fidei: ergo nō pceperūt fructū ppitiatiōis xpi vt p ipm a limbo liberarētur ec. Hec Tho. iij. pte. q. lij. ar. ij. formaliter. Apesto. lus.

Quinta questiūcula est: Si pueris in limbo existentibus indulgentie valeāt z si pro eis sit orandum. Ad quam respōdetur: ꝙ cum pueri in limbo non sint mēbra xpi: nec sunt futuri cum nō fuerint per baptismū xpo incorporati: nec habeant aut habituri sint gratiā gratū facientē: ergo ipsi capaces non sunt gratia indulgentiaꝝ: nec ēt p eis est orandū. Ratio est: q2 ppter defectum gratie a qua sunt priuati peccato primi parētis: ideo cum sint z erunt in statu non amplius acquirendi gratiā nec vitam eternā: merito igitur orationibus iuuari nō possunt. Unde Augu. z ponitur a magistro sniarū in. iiij. di. xlv. d. cit. Non baptizatis ecclesie suffragia non prosunt cum illi nunqꝫ fuerunt christo vniti. Hec magister in. iiij. z Jo. de tur. cre. super de penitentia. Quest. Rñsio. Augu.

Sexta questiuncula est: Si in die iudicij pueri non baptizati resurgent cū ceteris resurgēdis. Ad quā videt primo respondēdū negatiue. Nam ad hoc aliquis ad iudicium adducit: vt ibidē ei⁹ merita discutiant. Sed pueri in limbo, q̄ cū pctō originali: vel q̄ ante pfectam etate decesserūt: nulla merita habuerūt: ergo illos in iudicio apparere non est necesse. Itē oēs q̄ in iudicio resurgēt: erūt aut electi boni a dextris aut dānati mali a sinistris. Sꝫ pueri cū originali pctō mortui nō sunt simpliciter mali: nec boni: z p cōsequēs neqꝫ a dextris neqꝫ a sinistris i iudicio collocādi: ergo nō resurgēt in iudicio. In contrarium est: q2 vniuersale oia cōprehēdit: sed illud iudiciū ē vniuersale: ergo oēs ibi apparebūt z iudicabunt. Rñdeo dicēdū ꝙ cū ptās iudiciari a xpo hoi collata sit in p̄miū sue humilitatis: quā in passiōe exhibuit: z ipe in sua passione sanguinē pro oibus fuderit quātū. s. ad sufficientiā: lꝫ nō in oib⁹ effectū habuerit: ppter impedimētū in aliquib⁹ inuentū. Idcirco cōgruum erit vt oēs hoies in iudicio cōgregent: ad vidēdū eius exaltationem z eius vniuersalē iudiciariā ptātē quā a patre recepit in oēs: scđm illud. Jo. v. Pater oē iudiciū dedit filio. Uñ dicitur Actu. x. Beatus Questi. Argu. pmiū. Argu. secūdū. Respon sio ad q̄stionē. Jo. v. Actu. x.

Ipse est q̄ cōstitut⁹ est iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. Praeterea dicit Th.
Reatus in.iiij.q̄ oēs pulli decedētes sine baptismate in pctō originali et
Tho. sine pctō actuali siue sint filij xpianoꝝ siue iudeoꝝ siue gētiliū:
siue in vtero siue extra vteꝝ decesserint: surgerēt cū corporib⁹ in
tegris in mensurā etatis plenitudinis xpi.xxx.annoꝝ vel circa: ad
Rnsio Ephe.iiij. Sicut ⁊ alij mortui. Ad primū ergo dicendū: q̄ in iudi
ad argu cio infantes sine baptismate ⁊ pueri añ perfectā etatē mortui cō
mentuȝ parebunt: nō vt iudicent̄ ad gloriā siue ad penā sensitiuā: sed vt
primū. videāt gloriā iudicis ⁊ vindictā exquirāt eoꝝ q̄ cām eis dederūt
Ad scōȝ pditionis glorie ⁊ diuine visiōis. Ad scōm dicenduȝ q̄ in iudicio
pueri tales nō erūt a dextris neq̄ a sinistris sed in medio inferi⁹
hec Tho.in.iiij.dist.xlvij.ar.iij.⁊ btūs Uincēti⁹ in sermonib⁹.

Questi. Serta questio tertij capitis huius prime decadis est vnica
s.de campis elisijs quinto post mortē receptaculo anima
rum.s.phoꝝ poetaꝝ ⁊ machumetistaꝝ sub qua vna tm̄ q̄
Rnsio. stiuncula soluit̄. Ubi sit talis cāpoꝝ elisioꝝ locus ⁊ q̄ ibidē repe
riant̄ delicie. Ad quā questionē breuiter rn̄det̄ q̄ cāpi elisij.s.deli
Uergili⁹ ciarū sunt in medio inferoꝝ in quo pioꝝ aīe phōꝝum: poetaruȝ ⁊
machumetistarū q̄escunt post eaꝝ a corpore solutionē. Uñ Uer
gilius in.vj. infra plusq̄ mediū de cāpis elisijs dicit. His demuȝ
Philoso exactis perfecto munere diue. Deuenere locos letos: ⁊ amena vi
phorum reta. Fortunatoꝝ nemoꝝ sedesq̄ beatas. ⁊ infra dicit. Interea vi
opinio d̄ det eneas in valle reducta Seclusum nemus ⁊ virgulta sonātia
cāpis eli siluis. Letheūq̄ domos placidas ⁊c. vbi Eneas reperit aīam pa
sijs. tris anchisis Philosophi elisiū esse dixerūt in siluis vl' insulis for
Horati⁹ tunatis. Uñ Horatius in Epodo. Nos manet Oceanus circumua
Plinius gus arua btā. Petamus diuites ⁊ insulas. Reddit vbi cererē tell⁹
Salu inarata quotānis. Et imputata floret vsq̄ vinea. De quib⁹ etiaȝ
stius. Plinius lib.vj. naturalis hystorie.ca.xxij. multa refert. Has Sa
lustius in historijs carminibus homeri dixit inclitas esse insulas
fuerunt ⁊ qui elisium scriberent esse circa lunarem circulum vbi
Uergili⁹ purior est aer. Unde Uirgilius in.vj. Aeris in campis ⁊c. ⁊ Luca
Lucan⁹ nus Quodq̄ ptz: inter luneq̄ meatus. Non illuc auro positi: nec
Guihel thure sepulti perueniunt. In quibus campis elisijs: vt dicit domi
mus pa nus Guilhelmus parisiensis: ⁊ ponitur in alchorano.i.in libro le
risiensis gum Machometi. Sunt delitie epularum corporalium de dapi
feris ⁊ pincernis angelicis. Est ibi preciositas vestimentoꝝ: vm
braculorum amenitas ⁊ mulierum deliciarumq̄ blandimenta.
Ibi sunt flumina lactis ⁊ vini ⁊ mellis ⁊ oīa genera delectabiliū
ciborum. potuum: odorum saporum: sonorum ⁊ omnis suitas et
mollities tangibilium que omnia Machometus sue legis obser
uatoribus promittit. Hec Henricus de Assia super Gen. esim.

Septima questio tertij decadis est de paradiso terrestri
loco translatorum. Circa quam quatuor questiuncule
soluentur. Quarum quelibet infra suo ordine declara
bitur.

PRima questiũcula est. An paradisus terrestris sit locus
in terra corporeus vel figura rei spũalis. Ad quã vt Au- Questi.
gu. adiecit.ij.sup Ge. ⁊ epiphanius grecus Cypri eps p̃
mo rñdent Origenes ⁊ Manichei dicẽtes. Paradisum terrestrez Opinio
nõ esse locum corporalẽ in terra siue realẽ sꝫ spũalem: vt sic intel Orige-
ligatur paradisus terrestris spũaliter: sicut xp̃s in scripturis ap- nis et
pellat̃ petra vel agnus dei. Cõstat aũt ꝙ xp̃s nõ intelligit̃ corpo Mani-
raliter petra: cũ dicit̃ prime Cor.x. petra aũt erat xp̃s. nec diceba cheorũ.
tur realiter agnus cũ appellatus est a Joh. baptista agnus dei.
Jo.i. sed spũaliter ⁊ methaphorice ⁊ moraliter. Similiter dicũt
cum in scripturis de paradiso terrestri q̃cq̃ꝫ dicit̃ aut scribit̃ illud
spũaliter accipiendũ est ⁊ allegorice. s. p beatitudine spũali: qui
est status oĩm bonoꝝ aggregatione perfectus: vt dicit Boetius
⁊ nõ pro loco aliquo reali ⁊ corporali qꝛ talis in rerũ natura (di- Boeti⁹.
cunt) nõ inuenitur. Et pbant hanc suã opinionẽ: rõnibus ⁊ primo Probã-
sic. Nã aliqui q̃ diuersis tẽporib⁹ per totã aridã diuagati sunt: ⁊ tio p̃di-
diligentissime, de finibus ⁊ dispositionibus oĩm regionũ ⁊ locoꝛuꝫ cte opi-
inquisiuerunt: quicq̃ꝫ de regionibus ⁊ locis singularib⁹ orbis scri- nionis p
pserunt: de paradiso terrestri mentionẽ nõ fecerũt: ergo paradi- rõnes.
sus terrestris nõ videt̃ esse locus realis in arida. Itẽ videmus in Pria rõ
quiunt ꝙ ortolanus si aliquib⁹ annis absit a pomerio. decor orti
peribit: arbusta senescẽt ⁊ deficient. Cũ ergo hõ cultor paradisi
terrestris ab illo irreuocabiliter (iam sunt plusq̃ꝫ sex mile quadri Scda.
genti nonagita anni) expulsus fuerit: ergo locus ille ⁊ illius de- ratio.
cor perijt ⁊ deuastatus est. Tertio sic. Nullus locus terre attin-
gere põt: vsq̃ꝫ ad lunarẽ circulũ: cũ ꝯ naturã terre sit: ꝙ tñ in ali- Tertia
qua ei⁹ parte possit eleuari: qꝛ sub globo lunari est regio ignis q̃ ratio.
terram cõsumeret. Paradisus aũt fm Bedã ptingit vsq̃ꝫ ad lu- Beda.
narẽ circulũ: igit̃ nõ põt poni aliq̃s talis realis locus in terra. Itẽ Quarta
Geñ.vij. dicit̃ ꝙ aquis diluuij operti sunt oẽs mõtes excelsi sub ratio.
vniuerso celo ⁊ q̃ndecim cubitis altior fuit aqua mõtib⁹: ⁊ ꝙ oĩs Ge.vij.
caro que mouebat̃ cõsumpta fuit: ergo videt̃ ꝙ diluuiũ illud gña
le ꝓrogatũ, per integrũ annũ: ⁊.x. dies (vt cõiter tenẽt.) destruxe Quinta
rit ⁊ euerterit illũ locũ sicut ⁊ alia loca terre permutauit. Itẽ lo- ratio.
cus talis factus fuit pro speciali habitatiõe hoĩm: ergo postq̃ꝫ ir- Sexta
reuocabiliter hõ ab illo fuit expulsus debuit successiue perijsse. ratio.
Itẽ voluptas carnalis ⁊ sensualis impedit ⁊ offuscat intellectum Geñ. ij.
circa spũales virtutes in quib⁹ principaliter cõsistit felicitas hu- Rñsio
mana: ergo talis loc⁹ pure volputatis ⁊ oĩmode cõmoditatis q̃ ad qõnẽ
dicit̃ paradisus terrestris p̃stiturus materiã nõ exercendaꝝ vtu Triplex
tũ adeo realis nõ est creat⁹. Sꝫ in ꝯriũ est scriptura Geñ.ij. dicẽs opinio d
Plãtauerat aũt deus padisum voluptatis a principio in quo po- padiso
suit hoiem quẽ formauerat. Rñdeo dicẽdũ ꝙ sicut Aug. dixit.viij. terrestri
super Ge. Tres sunt de paradiso gñales sñie seu opiniones. Una Prima.
coꝝ q̃ tm̃mõ corporaliter padisum intelligere voluerũt. Alia q̃- Scda.
rũ q̃ tm̃ spũaliter. Tertia eoꝝ q̃ vtroq̃ꝫ mõ paradisum accipiunt Tertia.
q̃ sñiam fatet̃ sibi magis placere eamq̃ꝫ sic confirmat. Si enim

inquit scdm figuram solum intelligant q de paradiso scripta inueniunt: pari ratione etia et ea q dicunt ibi de Ada et Eua et ligni venatione et pcepti trasgressione: spualr accipieda erunt: qd null' dubitat erroneu esse. Similr si aliqs velit ita intelligere ad litera que dicunt de paradiso in scriptura: q nihil aliud significet. Intelligat iste sapiam quodda lignu esse corpale: de qua dicit in puerbijs: lignu vite est q apprehedut eam. Dicat et xpm ppue petram esse aut lapide vel oue vel agnu vl leone qd blasphemia est. No ergo sic literaliter sunt sumeda q hic et alibi dicunt in scriptura sacra: qsi ad nihil aliud significadum ponatur et describant: nec sic spualiter: qsi res geste no sint nec fuerint: sed vtroq mo accipienda sunt: qr hoc est ppie diuine scripture (maxie veteris testamenti) q in ea no solu significat voces: sz res geste a sapientissimo deo preordinate sunt figure aptissime futuroz et rez spiritualiu: qr vt

Apostolus. apostolus dicit. Omnia in figura cotingebat illis. i. antiquis cultoribus dei ante legem et sub lege: hec ille. Et in. xiij. de ci. dei. c.

Augustinus i. xiij. de ciui. dei. xxi. cocludens clarius in hanc materia dicit. Que cmode dici possunt de intelligedo spualiter paradiso nemine prohibete dicant: dum tn et illius historie fidelissima veritas reru gestarum narratione comendata credat. Ea enim q de paradiso in scriptura dicuntur pponuntur p modu narrationis historie. In oib' aute que sic scriptura tradit: est p fundameto teneda veritas historie: et de

Quidpa radisus ter. super sunt expositiones spuales fabricade. hec ille. ergo cocluso naliter dicendu est: q paradisus que Gen. ij. describit. est loc' in terra alicui realis: de qua dicit Aug. xiij. de ci. dei. ca. xviij. Primi

August. inquit illi hoies erant in terra nemorosa et fructuosa que paradisi

Triplex padisus nome obtinuit. Et eta figuraliter significat triplice paradisum. s. anagogicu. i. btorum allegoricu. i. ecclesie militatis vel alicuius priuate religionis aut loci aprici et delectabilis: vt poete fabulantur de fortunatis insulis: et de hortis hesperidu et moralē. i. virtutum in aia. Similr in paradiso terrestri lignu vite in medio eius accipitur primo literaliter p materiali arbore: cuius fructus habebat virtute coseruandi vita spiritualr vero significabat christum dei sapientia. Prouer. iij. vl christi cruce. Ezech. xxxj. Et lignu sciētie boni et mali ibide arbor materialis fuit: sic noiata ppter euentum futuru maloru: vt in sequeti articulo dicet. spualiter aut potuit significare liberu arbitriu vt quida volunt: et petra in deserto fuit aliqd materiale: xpm tame spiritualiter significauit. Ad pri

Rnsio ad pma ronem. mum ergo argumetum Manicheoru respondet q locus ille paradisi terrestris seclusus est a nostra habitatione: in accessibilis nobis ppter impedimentu mariu et montiu: vel desertoz: vel alicuius regionis feruetis estuose: qualis est regio sub equinoctiali: et ideo scriptores regionu et locorum aride que est inter equino-

Ad secu dam rationem. ctialem et polum articum de regione paradisi terrestris mentionem non fecerunt: et ideo non potest a nobis cognosci nisi per reuelationem. Ad secundum dicendum q propter fecunditatem terre et viuacitatem influentie in illa regione crescunt sponte ex

seminibus

feminibus plāte noue sine agricultura ⁊ ortolano. Uel forte mysteriū angelorū suppleuit ibi opus hoīm si quid pro cōseruatione paradisi fuerit in plātatione necessariū. Uel fortasse Enoch ⁊ Helyas ⁊ ceteri qui ibi dicunt esse (vt dicet infra) operātur in paradiso: que ⁊ qualiter Adā opatus fuisset. Ad tertiū dicendū ꝙ verbū Bede nō est intelligendū ꝙ locus paradisi scdm situ attingat vsqȝ ad sphera ignis: aut concauū orbis lune: qꝛ sic nō est verū: sed intelligendū est parabolice inquantū. s. regio paradisi oib9 alijs regionibus ⁊ motibus vr etiā altior: dicēte Damasceno lib. ij. ꝙ paradisus est locus in oriēte positus: omni terra altior. Uel dr attingere lunarē globum: qꝛ temperies ⁊ puritas aeris illius regionis ascendit quasi vsqȝ ad celū. Ita ꝙ qꝛ totus aer suppositus illi regioni defendit fortasse mysterio angelorū a nubibus: vētis ⁊ pluuijs: ⁊ ab omni perturbatione: ideo dr attingere celū: vt dicit Isidorus. ⁊ tēperies loci illi9 perpetua dr: forte qꝛ ꝑpter peccatū hois nihil indispositiōis passa est: nec in ei9 aere vsqȝ ad celū: nec in substantia terre vsqȝ ad centrū. Sed adhuc perseuerat in illa optima dispositione quā habuit ante peccatū ⁊ habuisset in statu innocētie: in memoriā originalis integritatis: ⁊ vt appareat quāta de9 dispo fuit homini etiā in terra si ei obediuisset: ⁊ quantū ꝑpter ei9 peccatum natura ⁊ dispositio temporū ⁊ regionum deteriorata fuit. Ad quartū dicendū ꝙ ꝗuis aque diluuij ascēderint quindecim cubitis altius oī monte sub vniuerso celo: tn̄ nō sequit exinde ꝙ irruerint etiā regionē paradisi: qꝛ potuit fieri diuina virtute vt aque diluuij ꝗuis altiores illa regiōe essent: nō tn̄ intrarēt paradisuȝ: sed ꝙ ea remanēte sicca quasi murus circūsteterit: quēadmodū circūstetit mare rubrū filijs isrł ambulantib9 in sicco per mediū maris. Ad quintū ptȝ solutio ex solutione tertij in quā act9 fuit finis vn9 quare de9 voluit cōseruari paradisuȝ vsqȝ ad cōsummationē seculi. ⁊ scdo ꝑpter cōseruationē aliā Enoch ⁊ Helie ⁊ aliorū. Ad sextū rñdetur ꝙ illud verū est de voluptate excessiua ⁊ inordinata ⁊ in corpe mortali ⁊ lasso qualē oīs homo mō habet. In natura vero integra vel gloriose reparata nō sic: sed corpalis voluptas ⁊ delectatio scdȝ oēs sensus: ibi intellectū nō absorbet nec deprimit: sed ad deū erigit: ⁊ ad maiorē creatoris. ⁊ beneficiorū perceptionē inflammat. Hec thomas. j. parte. q. ca. ij. ⁊ in. ij. sententiarū. distin. xvij. ⁊ dominus Henricus de Ast. super Gen.

Ad tertiam rationem. Dictum venerabilis Bede quō sit intelligendū. Damascenus. Ad qrtā rationē. Ad quintā rōnē. Ad sextā rōnē.

Ecūda questiūcula est. In qua parte mundi vel terre sit situs paradisus terrestris. Ad quā oēs doctores catholici vniformiter rñdent ꝙ sit situs ⁊ posit9 in oriente. Qd ꝓbāt rōne ⁊ auctoritatib9. Primo rōne sic. Nā loc9 ⁊ locatū debēt ꝓportionari iux. phisicorū. sȝ p̄mus locādus in paradiso futur9 erat dignissim9 omniū aialium: manu dei formādus: omniū theologorū ⁊ phōrū supremus: totius mundi inferioris rer instituēdus: habitaturus ibidē diu scdm vitā animalē: ⁊ in celo empyreo postmodū adepta spūali vita transferendus: ergo locus ei ꝓportionatus debebat esse singularis cōdecēs

Questio Rn̄sio.

eius dignitati: et conueniens conseruationi et perpetuationi nature
Dextra humane: in quo esset dispositio magnifice glorie: supadmirande
sinistrae virtutis: et aptitudo ad influētias celestiū et contemplationē̄talis
nobilior aūt est pars orientalis que dextra celi ab Aristo.ij.de celo appel=
Auctori= latur.dextra aūt sinistra nobilior est: vt pote qz ab ea incipit mo=
tas hē= tus: sicut videt in hoie cū incipit moueri: ergo. Auctoritas prima
breorū. est hebreorū scdm translationē.lxx.dictiū. Et plātauit dns deus
Paradi= virgultū in delitijs ab initio nō tpis (dicit gl.) sed loci.i.orientis in
si terre= quo posuit hoiem quē formauerat. Et Beda dicit. Paradisus est
strisdefi loc⁹ amenissim⁹: lōgo maris et terre tractu a nro habitabili secre=
nitio fm tus: adeo alt⁹ vt vsqz ad lunarē globū attingat. et Dam.li.ij. Para
Bedam. disus terrestris est dei manibus in eden plātatus gaudij et exulta
Paradi= tionis vniuerse promptuariū. Et licet regio ista paradisi in oriēte
si terre= posita: sit inhabitabilis naturaliter pter estū: vt dicit phūs in li=
strisdefi bro Methe. cum sit sub circulo equinoctiali vt adducit Thomas
nitio fm prima parte.questionis.capi.ij.argu.ij.ad quartū argumentū.de=
Damas= quid tn̄ sit: dicit idē ibidē credendū tn̄ est paradisum in loco tēpe
cenum. ratissimo fuisse cōstitutū vel sub equinoctiali vel alibi. Et qm̄ ad
bonitatē regiōis vel patrie requiritur amenitas situs et vegetabi=
Phūs liū et fluminū: et influentiarū et aeris et animaliū: vt dicit phūs.vi.
vi.politi politicorū. et supra tactū est cū de inferno ageretur questiūcula se=
corum. cūda Ideo dns in paradiso terrestri produxit de humo.i.de terra
humectata: omne lignū pulchrū visu.i.oēm arborem pulchrā quā
tum ad colorē et figuram ramorū: florum: fructuū et foliorum: et sua
ue ad vescendū.s.vt essent homini ad spūale delectamentū et salu
tare nutrimentū: nā homo pro statu nature integre habuisset vi=
tam animalē cibis cōuenientissimis pro cōseruanda sanitate indi
Triplex gentē. Triplex aūt genus lignorū vel arborū produxit deus et in=
genus li seruit ibidē. Quoddā ad substentationē vite quo restaurabat per
gnorū in ditum et resolutū de substantia hois per actionē caloris naturalis
fuit de⁹ resolutinā humidi: et hec erāt omnia ligna paradisi preter duo, scz
i padiso lignū boni et mali: et lignū vite. Quoddā ad probationē obediētie
terrestri. nō sic dictū ab effectu vt dicit Josephus in libro antiquitatū idest
Primū. qz scz fructus illius arboris haberet virtutē accelerandi et acuendi
Scdm. vsum rationis ad discernendū inter bonū et malū: sed ab euētu se=
cuto sic dictū: eo qz per esum illius ligni a deo prohibitū: homo ex
perimentaliter cognouit quanta esset distantia inter bonum obe=
dientie et malū inobedientie erga dnm deum: qz si de illo ligno ho
mo nō comedisset: nunqz malū penalis miserie expert⁹ fuisset: sed
eternaliter sine interruptione in delectatiōe puri boni perstitisset.
Et dicūt hebrei qz arbor scientie boni et mali de cuius fructu come
derunt patres primi fuit ficus: nā statim post ei⁹ esum aperti sunt
oculi eorū: et cognoscētes se nudos cōsuerūt folia eiusdē arboris.s.
Magr ficus: et fecerunt sibi perizomata idest succinctoria circa lumbos et
scholas dicuntur a peri: qd est circū: et zoma quod est corpus. Et dicit ma=
stice hi= gister historie scholastice qz nō sine causa fecerunt succinctoria id
storie. est breues brachas de folijs ficuū: qz de succo earū si teratur: caro

hominis iuncta statim ibi sentit voluptatis pruriginē:ideoq3 sta
tim post esum illius senserūt pruriginē voluptatis. Tertiū lignū Tertiuz
in paradiso erat lignū vite ad immortalitatē:cuius esu fortificaba lignum.
tur virtus caloris naturalis:⁊ cōseruabatur spēs primi humidi ra
dicalis:ne ab extranei adinixtiōe debilitaretur. Ubi aduertere pos
sumus ꝙ cū virtus ligni vite in paradiso:sicut ⁊ aliorū corporum
esset finita:nō poterat semel sumptū dare vitā tēpore infinito:sed
ad certum tempus:⁊ si iterū esum fuisset:multis iterum ⁊ multis
annis edēs vixisset:nō tñ infinite. Unde illud quod dicitur ange-
lis a deo. Gen.iij. Uidete ne Adam sumat forte de ligno vite ⁊ vi- Gen.iij.
uat ineternum:nō sic est accipiendum ineternū:quasi per lignum
vite largiretur totalis restauratio humidi radicalis ⁊ vita perpe-
tua:sed accipitur ineternū pro longo tempore:vt accipitur Exodi. Exodi.
xxi. Perforabit aurem eius subula ⁊ erit ei seruus in seculū.i.tēpo- xxi.
re vite sue. hec dominicus tholosan⁹. De hoc ligno vite dicit Ugo Ugo de
de sancto Uictore. Inter cetera inquit dei dona ad iocunditatem sancto vi
vite humane preparata:etiā illud mirandū commemoratur:ꝙ in ctore.
paradiso lignum vite est:cuius virtus tam mirabilis esse perhibe
tur:vt certis temporibus sumptū vitam corporalem in homine ꝙ̄
diu ipse homo illo vteretur:nō solum a morte:sed ab omni defe-
ctu illesam custodire potuisset. De hoc ligno dicit August.xiiij.de August.
ciuita.dei.capi.xxvj. Cibus in paradiso aderat:ne homo esuriret:
potus ne sitiret:lignum vite ne illum senecta dissolueret. Dicit ta-
men hic dominus henri.de Assia ꝙ ad immortalitatem hominis henric⁹
in statu innocentie concurrebant vltra lignū vite:bonitas nutri- de Assia
menti cōuenientia loci singularis:industria siue prudētia qua ho-
mo ibi regebatur:⁊ super oia gratuita dei prouidētia qua omnis
corruptiua cōtrarietas amouebatur. Et quia ad amenitatem etiā
loci requirunt flumina ⁊ aque:ideo etiā de loco voluptatis fluui⁹
scaturiebat ad irrigandū paradisum. Gen.ij. De quib⁹ fluuijs sic
dicit Basilius in suo Exameron. Paradisus terrestris situatur in Basili⁹.
quodā altissimo mōte:de quo aque cū tanta abundantia ⁊ strepi Origo ꝗ̄
tu refluūt:vt absurdescere faciāt eos qui ꝓpe habitāt:⁊ ruētes de tuor flu-
monte paradisi:faciūt quendā locū aquarū maximū:ex quo tāꝗ̄ minum ⁊
ex quodam fonte maximo nascuntur quatuor magna flumina:de ipsorum
quibus dicitur Gen ij. Nomē vni Phison:qḋ interpretatur muta- nomina.
tio oris. habet eñ scḋm magistrum in historijs fluuius iste in suo Gene.ij.
ꝓcessu multas varietates scḋm diuersa loca.⁊ postea dict⁹ est gā-
ges a gāgaro terra euilat quā circuit est ꝗdā pars indie:ꝗ post di
luuium fuit possessio. Ab euila de genere Chā de quo habet Gen.
x.⁊ primi Para.primo. hec patria abūdat in metallis:aromatib⁹⁊
gemmis vt dicit Plini⁹ Bedelliū est lapis ꝓciosus. Similiter ⁊ onix:
ꝗ sic nominatur ꝓpter similitudinē ad vnguē humanā.onix enim
grece:latine vnguis dr̄. Nomen fluuij scḋi gyon qḋ circuit oēm
terrā ethiopie:que regio vicinitate solis habitatores feruore deni
grat:habēs plimas gētes vultu ⁊ spē mōstruosas:⁊ in bestijs abū
dat horridis. Et ethiopes a Chus filio Chā sunt noiati:a quo di-

ginem tatarũt:nũc hic gyon vt dicit Aug. ⁊ Isidorus nylus nominatur. Nomē fluuij tertij tygris:qđ sic dicitur propter felicitatē fluxus eius:quia videtur ēe velocissimi cursus inter fluuios:sicut inter animalia tygris est animal velocissimũ. hoc flumē vadit contra assyrios. Syria aũt est pars asie:⁊ est dicta ab Assur filio Sem:qui illam regionē primo post diluuiũ inhabitauit a quibus assyrijs (vt dicit Isidorus) primo venerũt apparatus vestimentorum purpureorum:vsus edorum:⁊ vnguentorum ex quibus fluxit grecorum luxuria. deinde ⁊ nostrum oĩm. Nomē vero quarti fluuij dicitur eufrates:q̃ secundum expositores copiosissimus est ⁊ fecũdissimus in gemis ⁊ alijs bonis. ⁊ fluit per mediã Babiloniã sicut Secana per Parisios:⁊ tyberis per Romaz. ⁊ traxit nomē ab vbertate:nã eufrata hebrayce interpretatur frugifer. Duobus istis fluminibus dixit Aug. viij. sup Gen. vetustas nomina mutauit. s. gyon q̃ nunc dicitur nylus:⁊ physon q̃ nunc dicitur ganges:sicut tyberis prio Albula vocabatur. Duo vero alij fluuij. s. tygris ⁊ eufrates noĩa non mutauerũt. ⁊ licet Salustius ⁊ Josephus scripturã infirmare cupiẽtes dicãt q̃ hi quatuor fluuij in quibusdã regionibus extra paradisum videntur deriuari:vt tygris ⁊ eufrates in armenia ⁊c. Ad hoc rñdet Augu. viij. sup Gen. q̃ sicut frequenter visum est:aque magne absorbentur in terra que post longũ subterraneũ decursum postea egrediuntur alibi vbi oriri videntur. Quia ergo omnibus ad amenitatē bonitatẽq; loci ⁊ prie requisitis datus adeo decoratus ex superioribus dictis locus paradisi terrestris esse digno scitur. Idcirco dicit Isidorus q̃ hebrei illũ locũ vocãt geneden. i. ortũ deliciarum. greci deliciarũ ortũ. latini paradisuz voluptatis. Quod si et quis curiose magis q̃ vtiliter querat q̃nti sit ambitus paradisus terrestris. Ad hoc rñdetur q̃ hoc nemo vere scire põt nisi is cui voluit deus reuelare. Nã postq̃ hõ per peccatum iumentis incipientibus similis factus est:eiectus de paradiso:locus ille inaccessibilis est cõstitutus. Collocauit eñ dicitur Gen. iij. Deus post pctm ante paradisum cherubin:⁊ flãmeũ gladium:atq; versalitatē ad custodiendũ viã ligni vite cherubin. i. angelicã custodiam fiammeũ gladiũ. i. zonã torridã q̃ dicitur versatilis:quia sol per quē cãtur ibi caliditas impertrãsibilis appropinquat ad nos in estate ⁊ in hyeme elongatur:ideoq; nullus post peccatũ locũ illũ adire potuit aut poterit. Quidã tñ Joãnes anglicus dicit in lib. quez de situ orbis inscripsit q̃ ambitus paradisi terrestri est equalis circulis triũ insularum magnarum. s. anglie:sicilie ;sardie:quarum ãbitus ē octingẽtorũ:duũ miliũ miliariarũ. nã anglia cingitur mille septingentis miliaribus. Sicilia sexingẽtis. sardinia vero trecẽtis. hoc aũt scire potuit operē alicuius spũs aut ex motibus astrorum vel apparitionibus stellarũ. hec Tho. henric. ⁊ intra q̃stiũculã adducit.

Tertia questiuncula est. Quot sunt q̃ in hunc ortũ deliciarũ ⁊ voluptatis paradisum trãslati fuerũt. Ad quã rñdetur q̃ primus trãslatus in hunc locũ fuit prothoparens noster Adã qui vt dicit Josephus extra paradisum sexto die mundi:in campo damasceno de limo

Augus. Isidorus Siria a quo denoiata. Isidorus Augus. Tyberis prio dicebatur albula. Salust. Josephus. Augus. Isidorus Paradisus terrestris q̃ sortitur nomina Quest. Rñsio. Gen. iij. Joãnes anglicus: de ambitu padisi terrestris. Ambitus Anglie. Ambitus Sicilie. Ambitus Sardinie. Questi. Rñsio Josephi

terre rubre plasmatus fuit a qua nois appellationē traxit. Nam
adā ebrayce terra rubra interptať. ⁊ exinde q̄si in instātia: a deo
per aera trāslatus in paradisum. Uñ dicit Ge ij. Tulit ergo deus
hoiem. s. de loco cāpi damasceni in quo eū formauerat extra pa-
radisum. ⁊ trāstulit eū in paradisum voluptatis. Alij tñ dicūt ꝙ
adā formatus fuit circa mediū terre habitabilis ꝙ esse vr̄ hirlz:
q̄ est quasi vmbilicus orbis: tū qr ibi secūdus adā. s. xp̄s nascitu-
rus ⁊ moriturus erat tñ vt trāseundo de medio orbis terrarum
ad extremū orientis vbi erat paradisus: videret ⁊ attēderet q̄nta
fecisset deꝰ in supficie terre ⁊ q̄ntū distaret glīa paradisi regiōis:
quā pparauit spāler habitatiōi hoim a regiōibus bestiaꝝ: ⁊ fm
hanc cōsiderationē nō habuit hō in instāti trāsferri de loco i quo
formatus fuit in paradisuz nec superiꝰ p aera duci: sz successiue i
ferius per terrā: vľ oia cōspicere posset. Deinde tēptatꝰ per Euā
serpēte inde eiectus est: indutus tunica pellicea: iō (fm Dñicum
tholosanū) vt ostenderet Adde ꝙ sicut pellis abstrahit ab aīali
prius viuo: deinde mortuo: sic mortalitas sui ⁊ suoꝝ successorum
tracta fuit a viuentibꝰ priꝰ in statu innocentie parentibꝰ deinde
mortuis p pctm̄. hec ille. Et vt dicūt cōiter oēs doct. xp̄iani ⁊ po-
nit Uincen. histo. li. j. Adā ⁊ Eua ipo die creatiōis sue. s. feria. vj.
⁊ sexto die mūdi circa meridiē puaricati sunt ⁊ paulo post circa
horā nonam fm hebreos decia hora inde eiecti sunt. vñ ⁊ nouus
hō xp̄s post multoꝝ annorū curricula feria eadē ⁊ eadē hora se-
xta crucifixus eiusdē pcti debitū soluit: ⁊ circa horā nonā expirās
latroni aditū paradisi reserauit. Ex qbꝰ intelligit ꝙ adā primus
hō formatus fuit extra paradisum: vt intelligeret ex hoc ꝙ locꝰ
ille deliciarū tā egregiꝰ nō debebat sibi ex cōi cursu nature: sz ex
spāli dono diuine grē sicut ⁊ imortalitas: quā hō p statu innocē
tie dicto mō habuisset Eua aūt in padiso formať pp̄ter dignita
tē pncipij ex quo corpus eiꝰ formabatur: nā silr ⁊ filij in paradiso
fuissent nati pp̄ter dignitatē parentū q̄ ibi iā erant expositi. ma-
gister tñ hysto. dicit ꝙ iō Eua in paradisum facta est vt ex hoc
mulier grauior ⁊ honorabilior haberet Scđs qui i padisum trāsitꝰ
fuit Enoch de q̄ dr̄ Ge. v. Enoch ābulauit cū deo ⁊ nō apparuit qr
tulit eū dñs. Nā pp̄ter excellentiā sue virtutis (dicūt doct. catho
lici) assumptꝰ fuit a deo: ⁊ positꝰ in paradiso terrestri. de quo etiā
dr̄. Eccľ. xliiij. Enoch placuit deo ⁊ trāslatus est in paradisum vt
det gentibꝰ sapientiā. Tertiꝰ fuit helias de quo dr̄ Malach. vlti-
mo. Ecce ego mittā vobis heliā pphetā anteq̄ veniat dies domi-
ni magnus ⁊ horribilis: ⁊ cōuertet cor patrū ad filios. De eodem
hr̄ Math. xvij. ⁊. iiij. Regū. ij. vbi dr̄ ꝙ helias ascēdit per turbinē
in celo qđ nō pōt de celo empyreo intelligi: qr nullus ibi intrauit
ante anscentionem christi: igitur oportet intelligi de aliquo loco
celesti. vel celestis dispositionis qualis est paradisus terrestris:
quam Damascenus libro. ij. vocat diuinam regionem. Iterū cuz
scriptura non dicat Enoch ⁊ heliam mortuos esse: non videtur
vbi conuenientius collocentur vsq ad finē seculi q̄ in paradiso.

opiniōs creatiōe pmi parentis.

Adā q̄d ebrayce interpretetur.

Geñ. ij.

Alia opinio.

Dñicus tholosanus.

Uincen.

Eua q̄re formata fuit i paradiso terrestri

Geñ. v.

Eccli. xliiij.

malach vltimo.

Damascenus.

nec vĩ vnde vitã alalem cõgruentius cõseruare possent:q̃3 de fru=
ctu ligni vite qḋ est in medio paradisi. Causam autẽ trãslationis
istorũ duorũ in paradisum ⁊ ibidẽ conseruationis: vna cõiter assi=
gnant oẽs doctores catholici dicẽtes: q̃ ad hoc reseruant̃ in vita
ibi vt in iudicij die quẽ precedet pfidia antixp̃i: exeãt inde ⁊ cõtra
cũ predicẽt: ⁊ reducãt illos qui tũc erũt increduli ad fidẽ xp̃i. Tho
mas aũt sup epistolã ad hebre. xj. assignat etiã aliã rationem di=
cens. Ratio aũt quare mors enoch ⁊ helie dilata sit vsq̃ in finem
mũdi: est q̃ doctrina veteris testamẽti ordinatur ad pmissa noui:
in quo nobis spes vite pmittitur. Math. iiij. Penitentiã agite: ap=
propinquabit eñ regnũ celorũ: ⁊ iõ data a dño snĩa mortis Ade:
voluit etiã ducere hoĩes in spem vite: qḋ fecit in patribus vtriusq̃
status. s. nature: legis: ⁊ gratie. in statu quippe nature in enoch: in
statu legis in helia: in statu gratie in xp̃o: per quẽ dat̃ nobis effe=
ctus hui⁹ promissionis. i. vita eterna: q̃ resurgens ex mortuis am=
plius nõ morit̃. Isti aũt diu in paradiso viui: morient̃ p antixp̃m.
Dñs aũt Hẽricus de Assia addẽs ad istos dicit sic. Et fortasse nõ
solũ enoch ⁊ helias ad predictũ finẽ predicãdi ɔtra antixp̃m in pa
radiso ɔseruãtur sed ⁊ Johãnes euãgelista: ⁊ illi qui resurrexerũt
cũ xp̃o. ⁊ venerũt in sanctã ciuitatẽ: ⁊ apparuerũt multis de quib⁹
habet̃ Mat. xxvij. Sed notãter dicit Henric⁹ fortasse: q̃ Hierony.
de Johãne euãgelista dicit sic formaliter. In his qui cũ xp̃o surre
xerũt: perpetuã resurrectionẽ iam esse cõpletã nõnulli credunt cu=
stodẽ virginis in glorificata carne gaudere cũ xp̃o: necnõ de bea=
ta virgine factũ nõ ãbigim⁹. Et. s. Thomas in quarto. di. xliij. ar.
iij. dicit. Pie credit̃ de beata virgine ⁊ Johãne euãgelista: q̃ eorũ
resurrectio nõ sit dilata vsq̃ in finẽ mũdi. In paradiso etiã alalia
bruta nõ fuerũt creata: s3 dispõne dei ibi adducta. serpẽs ẘo opõ=
ne diaboli. Hec Tho. vbi supra ⁊ ceteri intra q̃stiunculaz adducti.

Quarta questiũcula est. An penes ea circa que attendit̃
salubritas regionũ regio oriẽtalis cõmuniter infideliũ
eligibilior sit ⁊ gratior regionib⁹ occidẽtalibus ⁊ cõmu
niter xp̃ianorũ. Ad quã dicũt oriẽtales q̃ patria eorũ
sit gratior occidẽtali: ⁊ ad habitãdũ eligibilior. Et pro
bant hoc rationibus primo sic. Nam sicut pretactum est de men=
te philosophi. vj. politicorum. septem circa que attenditur salubri
tas ⁊ nobilitas patriarum: maxime ad plagam orientalẽ dextraz
celi: reperiuntur: teste scriptura ex dictis: ergo. Sunt autem illorũ
semptem videlicet primum nobilitas vegetabilium scilicet metal
lorum: aromatum ⁊ gemmarum. Secundum salubritas fontium
⁊ fecunditas fluminum pro generatione piscium ⁊ irrigatione ter
rarum adiacentium. Tertium situs congruentior ad solem ⁊ pro
pitior influentia quo ad influxum celestem. Quartum abundan=
tia vtilium ⁊ nobilium animalium vsibus hominum conuenien=
tium. Quintum amenitas situs ex montibus: siluis: fluminibus:
fontibus ⁊ mari proueniens. Sextum cõueniens copia ⁊ salubris
victualium. Septimũ temperies aeris ex regulari nascens dispo=

Cã trãslationis Enoch ⁊ helie in padisuz terrestrẽ et eorũ ibidẽ cõseruatiõis

Alia ratio q̃ est bti thome.

Math. iiij.

Henric⁹ de Assia

Hieronymus.

Tho.

Questio

Rñsio phũs.

Septem sũt circa q̃ attẽdit̃ nobilitas ⁊ salubritas alicuius patrie.

Primuz.

Scdm.

Tertiũ.

Quartũ

Quintũ.

Sextũ.

Septimum.

sitione aurar'his autem septem orientales excellere se iactant oc cidentales: τ dant causam iactantie. nam teste petro comestore: propter benignitatez solis τ salubriorem celestem influxum orie̅talem: quedam insule nimi sanissime τ multu̅ senescentes nutriu̅t homines: nec in ipsis insulis mori pn̄t nisi ad alias insulas transferantur. Sunt etiam in india arbores (vt scribit Alexander magnus Aristoteli) quarum fructibus sacerdotes solis τ lune: τ quibus dicate sunt: vescuntur: ex quorum esu ad trecentos annos sacerdotum vita protelatur. Secundo probatur ibidem ex scriptura sacra: per quam deus obedie̅tibus promittit terram promissionis in egyptum ad plagam orientis: que abundat lacte: melle: aquis vt patet ysaie.j.τ. Deut.vj. Sed in contrarium est plinius qui in vltimo totius libro naturalis historie dicit in toto orbe: et quecunq; celi conuexitas vergit: pulcherrima est omnium rebus: meritoq; principatum nature obtinens italia. Respondeo ad ha̅c dubitationem sub duabus conclusionibus. Prima q̄ in quibusda̅ aromatibus: metallis: fructibus: gemmis preciosis: orientalis infidelium regio: excellit occidentalium christianorum regiones et econuerso. hec conclusio patet ex superioribus dictis. Quod fecit deus τ natura propter duo. Primo propter mutuam τ amicabilez regionum et hominum adinuicem co̅tationem: que nutrit dilectionem et amorem: ad que̅ etiam disposuit q̄ vnus homo vel patria altero homine vel alterius patrie rebus indigeret et econuerso. Secundo illud factum est vt nemo vel nulla regio inspectis proprijs excellentijs se extollat τ superbiat quasi omnibus perfectior sit: et sibijpsi sufficiens omnino: et nullius egeat: sicut ergo raro est aliquis homo quin a quolibet alio in aliquo bono manifesto vel occulto excedatur: et ipse que̅libet alium in aliquo excedat: sic deus sapientissimus moderauit et temperauit regionum conditiones q̄ fere quelibet regio abundat in aliquo quo alia caret/vel minus habet. Propter quod τ alia diuine operationis magnalia que in dispositione terre sapie̅tissimus deus est operatus: scriptum est: Benedicat terra dominum laudet τ superexaltet eu̅ in secula: id est homo consideratione optime τ conuenientissime dispositionis terre in regionibus: in fluuijs: in vegetabilib' τ alalibus: τ ceteris bonis laudare τ superexaltare debet deum creatorem: qui disposuit cu̅cta sic propter hominem. Secunda conclusio regiones occide̅tales christianorum simpliciter in his communibus q̄ sunt conuenientis τ optimi victus humani: pro co̅seruatione legalis τ moralis vite: lo̅ge eligibiliores sunt τ in temporalib' ordinatiores: τ in naturalibus honestiores: τ temperatiores: τ salubriores regio̅ib' i fideliu̅ orie̅talib': τ Italia: hispania: Fra̅cia. Regiones occide̅tales xp̄ianoꝝ: oe̅m terra̅ Eiulath: india̅: iudea̅ superant τ excellu̅t i bonis sp̄ualib': i ꝯuenie̅tissimis bonis tp̄alib': τ i ordinatissimis τ honestissimis vsib'. hec ꝯclusio ꝓbat̄ ro̅ne τ auctoritatib'. Ro̅ne sic. Felicior est patria i q̄ ꝯditiones oe̅s optime regionis co̅ueniu̅t mediocriter τ moderate: qua̅ illa in qua vna ali

Petrus comestor.
Alexander magnus.
Secu̅da ꝓbatio orie̅taliu̅
Plinius.
Responsio ad q̄stione̅ p duas co̅clusio̅es.
Pri̅a co̅clusio.
Secu̅da co̅clusio.
Probatio hui' co̅clusionis p ro̅nem.

qua ex his vel plures nō tñ omnes concurrūt:lȝ ea est felicitate
italica vt quecūq; bonā regionē efficiūt.ipsa sibi mediocriter et
temperate ministret ⁊ suggerat:qđ in alijs non cōtingit:ergo nō
iniuria videt̃ ceteris regionib⁹ orientalibus preferenda.Accedit
ad hoc Uergilij auctoritas.Italiā primo georgicoꝝ lōgo carmi=

Uerba Plinij sup laudib⁹ Italie.

ne laudantis.Et Plinij.xxxvij.naturalis hystorie.c.vlti.Cui⁹ ver
ba hec sunt.In toto orbe ⁊ quarūdā celi connexitas vergit:pul=
cherrima est oībus reb⁹ meritoq; principatū nature obtinēs ita=
lia:rectrix parensq; mūdi altera viris:feminis:ducibus:militib⁹

Italia ē oīȝ regionū p̄stātissima.

seruitijs artiū p̄stantia:ingenioꝝ claritatibus nā situ ac salubri=
tate celi atq; tēperie:accessu cunctaꝝ gentiū facili:littoribus por=
tuosis.benigno ventoꝝ afflatu:etem cōtingit recurrentis posi=
tio in partem vtilissimā ⁊ inter ortus occasusq; mediā.Aquarum
copia:nemorū salubritate:montiū articulis: feroꝝ animalium in
nocentia soli fertilitate:pabuli vbertate:quicquid est quo care=
re vita non debeat :nusq; est p̄stantius:fruges:vinū:olea: velle=
ra:lina:vestes:iuuenci:ne equos qđē in trigarijs:p̄ferri vllis vna
culis animaduerto.Metallis auri:argenti:eris:ferri q̄diu libuit
exercere:nullis cessit.Et his nunc in se grauida pro oī dote.Ua=
rios succos ⁊ frugum:pomorūq; sapores fundit.Ab ea exceptis
in die fabulosis:prime qđem dixerim hispaniā quacunq; ambit

Laus vrbis Rōe

mari.Et tertio lib.cap.v.de vrbe Roma dicit.Roma oim terraꝝ
alumna eadem ⁊ parens numine deū electa:que celū ipsum cla=
rius faceret:sparsa congregaret īperia:rit usq; molliret ⁊ tot po=
pulorum discordes ferasq; linguas:sermonis cōmercio ꝯheret
ad colloquiū:⁊ humanitatē homini daret:breuiterq; vna cuncta

Laus Campanie.

rum gentiū in tot orbe patria fieret.Et de campanie ora q̄ nunc
regum Neapolis appellat̃.hec dicit ibidem. Felix illa: ac beata
amenitas cāpanie:in qua tota vitalis ac perhēnis salubritas ce=
li temperies est:tā fertiles campi:tā aprici colles :tā innoxij sal=
tus:tā opaca nemora :tā munifica siluaꝝ gña:tot montium affla
tus:tam frugum ⁊ vitiū:olearūq; fertilitas:tā nobilia pecori vel
lera:tot opima thauris colla:tā amniū: fontiūq; vbertas totam
eam perfundens:tot maria:portus:gremioq; terrarum cōmertio
patens vndiq; ⁊ tanq; ad iurandos mortales ipa auida in mare

Rñsio ad scđaȝ probationē.

percurrens.Neq; ingentia ritusq; ac viros ⁊ lingua manuq; su=
peratas cōmemoro gētes.Ipsi de ea vindicauere greci:genus in
gloriā suam effusissimum quotā partē.i.Apuliā ex ea appellan=
do greciā magnā:hec ille.Quomodo vero hyspania Francia et

Leuiti xxvj. Psal.

cetere occidentales regiōes superēt orientales:viderint ipsi ad
quos pertinet.Ex qb⁹ ptȝ rñsio ad primū orientaliū argu.Ad se
cundum rñdet̃ q bonitas p̃rie iudeoꝝ erat a deo ⁊ natura q̄ deo
obedit pp merita hoiȝ inhabitātiū si boni emulatores diuinorū
fuissent.Uñ Leui.xxvj.dr.Si in p̄ceptis meis ābulaueritis ⁊ mā
data mea custodieritis ⁊ feceritis ea:dabo vobis pluuias ⁊c. sin
vero dabo vobis celū desup sicut ferrū ⁊c.Uñ. Psal.dicit. posuit
flumina in desertū ⁊ exitus aquaꝝ in sitim ⁊c.pro hoc est hysto=

ria.3.Re.xviij.Ex quib⁹:duo aduertere possumus:q̄ vana est et friuola diuinatio astrologorū dicentiū de abūdantia ⁊ sterilitate locorū ⁊ annorū:cū hmōi varientur p̄ meritis vel demeritis hoim que nō subsunt stellis.Scōm q̄ felicitas:⁊ fecunditas:⁊ bñdictio antiq̄ terre p̄missiōis iudeorū trāslata fuit per xp̄m ad populum xp̄ianū occidētalē ⁊ durabit nobiscū si boni⁹ emulatores fuerim⁹: aut si conuertemur ad ipsum. Et hec de sexto receptaculo.sc3 de paradiso terrestri dicta sunt satis.

Quartum caput huius prime decadis est. Si anime defunctorū exire possint receptacula deputata eis: videlicet de paradiso:inferno: purgatorio : limbo: ⁊ de campis elisijs:⁊ apparere viuis . Circa quam quatuor questiuncule soluentur:quarum quelibet infra suo ordine declarabitur. Questio

Prima q̄stiūcula est.Si aie defunctorū possint exire eorū receptacula ⁊ apparere viuis.Ad quā vr̄ p̄io r̄ndendū negatiue.Nā Job.vij.dr̄.Qui descendit Job.vij. ad inferos nō ascēdet.Et psal.appellat aiam spm̄ euntē ⁊ nō reuertentē.Itē.psal.vt inhabitē in do= Psal. mo dñi oib⁹ dieb⁹ vite mee.Et Augu.lib.de cura Augu. aiarū dicit.Si in reb⁹ viuentiū interessent aie mortuorū:me pia mater nulla nocte desereret:que me terra mariq̄ secuta est vt mecū viueret.R̄ndeo dicendū q̄ aias exire de paradi= Respon= so:inferno ⁊c.⁊ dimittere receptacula sua.pōt intelligi duob⁹ mo sio ad q̄= die.Uno modo simpl'r vt in perpetuū vt sine reditu paradisus vel stiones. infern⁹ eorū ampli⁹ nō sit locus:⁊ sic est Cōclusio prima q̄ nullus Conclu= deputat⁹ ibi per sniam diffinitiuā absolutā inde exibit:q2 p̄miū et sio p̄ma. pena aiarū separatorū nunq̄ terminabit:vt expresse colligit ex.iiij. sniarū.di.xlvi.Et arguit in.c.tp̄s.xiij.q.ij.Nec est argumētū Tra= iani in cōtrariū:q2 per finalē sniam nō fuit dānatus.Alio modo pōt intelligi q̄ exeāt ad tēpus:⁊ tūc aut loquimur scōm ordinē nature:aut scōm ordinē diuine p̄uidentie.Si p̄mo modo loquimur: sit Scōa cōclusio q̄ aie separate scōm cursum naturalē receptacu= Conclu= lis p̄prijs deputate:inde nō recedūt vt appareāt viuis:tū ex par= sio scōa. te aiarū que cōuersationi separatarū substantiarū:⁊ nō cōuersationi hoim sunt deputate.Unde ⁊ phūs p̄imo ethi.dicit:q̄ cōicatio ci= Phūs.i uiliū operū esse nō pōt inter viuos ⁊ mortuos:tū etiā ex parte ho= ethicorū minū q̄bus apparēt:quorū cognitio est p sensum:⁊ a reb⁹ sensibi= libus:⁊ p̄pter hoc apparitio aie sepate hoibus est mirabilis:imo inter diuina miracula cōputāda:vt dicit.b.Tho.p̄i.p̄te.q.lxxix. Sanct⁹ ar.viij.in solutiōe.ij.argumēti.Si vo loquamur scōm diuinā di= thomas spēsationē:sit Tertia cōclusio:q̄ aie separate aliq̄n a suis recepta= Conclu= culis egrediunt ⁊ representāt se cōspectib⁹ hoim:q̄nq̄ egrediēdo siotertia celū auxiliādo obsessis:quantū ad aias sctōrū:vt p3 de.b.Felice martyre q̄ apparuit visibiliter ciuib⁹ Nolanis dū a barbaris op= pugnarent:vt dicit Aug.li.de cura p̄o mortuis habēda.Dānati Augu. etiā ante iudiciū dūtaxat ad tp̄s p̄missiōe diuina p̄mittunt aliq̄n

egredi receptaculũ inferni ⁊ viuẽtib⁹ apparere ad eruditionẽ: timorẽ: ⁊ terrorem viuẽtiũ. sicut ponit exẽplũ Greg. in. iiij. dial. de Bñdicto papa. ⁊ de vmbra sordida latrõis in vita. b. Marti. hec tñ ẽ dñia inter btõs ⁊ dãnatos: vt dt Tho. l. iiij. q: bti ꝟtute glie ⁊ dono grẽ gratis date apparere põt cũ volũt. Dãnati ꝟo nõ semper: nec sine pmissiõe diuina ⁊ ei⁹ puidẽtia. Cui⁹ rõ est q: sicut sctĩ in carne viuẽtis ex eis grã eis data: faciebãt quedã signa q̃ alij carẽtes dicta signa nõ poterãt facere: ita aiab⁹ sctõꝝ ex ꝟtute glie aliq̃ ptãs cõferẽ a deo ꝑ quã psit cũ volũt viuẽtibus mirabilr apparere. Psit etiã bti ⁊ dãnati apparere corpibus assumptis in habitu quo pri⁹ vtebant: sicut. b. Aug. apparuit fratri Alberto ĩ habitu põtificali dicẽs. Thomas mihi par est ĩ glia ꝟginali pstans mũdicia. Et Bernard⁹ dicit de quodã clerico: q apparuit henrico Aurelianẽsi epõ indut⁹ cũ pluuiali plũbeo grauiore turri pigmanẽsi. Patet etiã de Marso: cui apparuit papa Bñdict⁹ iunior in spẽ aialis mõstruosi. in. iiij. dialogoꝝ. Quarta cõclusio. Illi qui sunt in purgatorio pmittunt exire receptacula eoꝝ ⁊ venire ad viuentes añ cõpletã pniam ad hoc vt suffragia petãt: vt pz in. iiij. dialo. vbi dicit de aia pascasij: q beato Germano apparuit ĩ balneo. Quinta cõclusio. In limbo sanctoꝝ aie hoc modo dispẽsatiue exire potuerunt receptacula sua. vt de Moyse ⁊ helia Mathe. xvij. pz. Sexta cõclusio. Pueri in limbo nunq̃ egrediunt inde: tuz q: sunt in termino: tum q: egressus eoꝝ ad nihil pficeret. Septima cõclusio. Angeli boni in persona alarum corpibus cõpetentibus assumptis nobis frequẽter apparẽt: sicut angel⁹ bonus in ꝑsona dei apparuit Moysi. ⁊ idẽ pz in multis alijs appitionibus. Octaua cõclusio. Angeli mali ꝓpter deceptiões incantatorũ: corporibus etiã assumptis exeunt receptacula sua: ⁊ apparẽt viuis: sicut Sauli petẽti phitonissa vt diuinaret: ⁊ Samuelẽ suscitaret: nõ apparuit Samuel qui a dete sua nõ est excitat⁹ sed aliqð fantasma ⁊ illusio imaginaria diaboli machinationib⁹ facta: quam scriptura Samuelẽ appellauit. Sicut imagines noib⁹ reꝝ suaꝝ aliq̃n appellant. primi Regũ. xxviij. hec dñs Jo. de tur. cre. Cardinalis in. c. tẽpus. xlij. q. ij. Ad maiorem tñ euidẽtiã predictorũ nota hic vnum q̃ q̃uis aie sanctorũ vel dãnatorũ aliq̃n presentialiter adsint vbi apparent: nõ tñ credendũ est hoc semper accidere. Aliq̃n eñ huiusmodi apparitiones fiunt: vel dormiendo: vel vigilãdo operatione bonorũ vel malorũ spirituũ: vel ad instructionẽ aut deceptionem viuentiũ: sicut etiã viui homines aliquãdo alijs apparent ⁊ eis multa dicũt in somnis: cum tñ constet eos nõ esse psentes. hec Tho. iiij. sñiarum. di. xlv. ar. j. q. iij. in corpore. q. et in solutione argumentorũ. Qualiter añt cognosci possit an spũs apparens sit bonus vel malus: ostẽdit. b. Anthonius sic dicẽs. Non est difficilis bonorũ spirituũ malorũq; discretio. Si eñ post timorẽ successerit gaudiũ: a dño sciam⁹ venisse auxiliũ. q: securitas aie psentis maiestatis indiciũ est. Si aũt incussa formido pmãserit: hostis est qui videtur. Tho. iij. pte summe. q. xxx. ar. iij. in solutio-

Grego.
Differẽtia inter btõs et dãnatos ßm btm Thomã
Bernardus.
Quarta cõclusio.
Quinta cõclusio.
Sexta cõclusio.
Septĩa cõclusio.
Octaua cõclusio.
Aduerte de appatitionib⁹
Btũs Anthonius.
Spũs apparẽs q̃ põt cognosci si sit bon⁹ vel malus.

ne tertij argumēti. Ad argumēta i ɔtrariū dr̄: ꝙ intelligant̄ scd̄m primā conclusionem. ⁊ Augu. loquitur scd̄m cōem cursuȝ nature.

Ecūda questiūcula est: Si xp̄iana aut gētili ꝓbatiōe aliquos sp̄us effectualiter apparuisse comperiat̄. Ad quā r̄ndet̄ affirmatiue: nā īter xp̄ianos legit̄ primo ꝙ anno dn̄i. m. cccxxiij. ī ciuitate q̄dā frācie q̄dā guilhelmus de coruo defunctus est: in cuius domo post eius obitū ꝑ octo dies: vox q̄dā, flebilis: debilis: horrida: ⁊ deserta audita est a multis. Qua voce vxor eius sic ꝑterrita fuerat: vt in lecto decumberet ⁊ pene moreret̄. Mittit̄ ad fratrem Johannē gobi priorē ɔuēt⁹ ibidē ordinis p̄dicatorū: vt sociat⁹ fratrib⁹ aliq̄b⁹ ⁊ ciuib⁹ ꝓuide visitarēt eā. Qui assumptis secū tribus patribus: comitatusq̄ ciuib⁹ nulloq̄ fratre aut ciue sciēte: reuerenter accepto corꝑe xp̄i in sinu: ꝓficiscit̄ ꝓbaturus an vox illa fictitiū eēt: vl' illusio demonū. Cūq̄ diligētissime oīa loca domus clādestina et fictiōib⁹ apta (ne decipi posset) scructat⁹ fuisset. Interrogat vxorē in quo loco ab ea vox illa magis audiretur? q̄ r̄ndit in lecto in quo vir ei⁹ decesserat. Et illi sedere suꝑ lectū defuncti: ⁊ ibidē nouē lectiōes mortuoꝝ cū letania dicere ceperūt. In fine vero ꝓ rogationū vmbra q̄dā añ eos ire cepit versus lectū vxoris: sonumq̄ faciebat ac si per solū scopa duceret̄. Uxor cōcussa ⁊ tremula; cepit clamare. Ecce ecce o p̄res. Illi aliqualiter ꝑterriti tacuerunt. Sed prior vxorē monuit vt peteret quis esset: Qua interrogāte: ille r̄ndit voce miserabili in medio camere: se esse aīaȝ guilhelmi de coruo cōsortis sui. Tūc prior omni timore deposito cū socijs accessit ꝓpinquius: vbi vox illa intonabat: muniēsq̄ se signo crucis interrogauit sp̄m: si eū ⁊ socios fratres cognosceret: ⁊ r̄ndit ꝙ sic: eos ex noīe singulariter noīando. tūc prior cepit cūctis astātibus ⁊ audiētibus sic adiurare eū. Adiuro te creatura dei ꝑ potentiaȝ dei infinitā: per eius sapientiam ineffabilē: ꝑ ei⁹ bonitatē indicibilem: ꝑ virtutē sanctissime trinitatis quibus oīa creauit: ꝑ mysteriū scē incarnatiōis: passiōis ⁊ resurrectiōis: ꝑ virtutē oīm ordinū sctōꝝ angeloꝝ. Et per oē illō qd̄ dei virtute te pōt plus astringere cōstringo ⁊ astringo: ne recedas de loco hoc donec ad ea de quib⁹ te interrogauero veraciter r̄ndeas. Et prio iterrogauit. An esset sp̄us bonus vel mal⁹: ⁊ dixit ꝙ eēt bon⁹. Scd̄o si aīe finalr̄ sine oī defectu trāsmigrātes haberēt statim beatitudinē? ⁊ annuit. Itē iterrogat⁹ q̄s eēt: dixit ꝙ aīa Guilhelmi d̄ coruo: q̄ ibi ꝓ offēsaȝ mr̄isi quā peccauerat (q̄ añ deū grauissima reputat̄) purgatoriū ꝑticulare pati debebat ꝑ duos annos: nisi suffragat⁹ oꝛonib⁹ liberaret̄. Itē iterrogauit an bon⁹ angel⁹ vl' mal⁹ ibi eū adduxisset. Et dixit ꝙ bon⁹. Et q̄ suffragia mortuis meli⁹ opē ferāt petit⁹ dixit: Misse ⁊ psalmi penitētiales. Postq̄ vo m̄lta iterrogasset: dixit sp̄us: Rogo te p̄r me iterrogādo ā pli⁹: ne crucies. Scias tñ ꝙ p̄ñtia corꝑis xp̄i qd̄ ī sinu tenes: lenior sit pena mea. Quidā legis doctor de astātib⁹ cū iterrogaret q̄d suꝑ se ferret? r̄ndit latie cū antea fuisset ydiota. Portas sub cingulo abscōditū offm̄ btē v̄ginis

Questi.
Responsio.
Nota mirabilē apparitionem.

⁊ ſic erat. Interrogatuſq; ſub qua ſpē loqueret. R̄ndit oībꝰ audiē-
tibus ſub ſpē colūbe: ⁊ in ſignū veritatis hora gallicātus reperit
ſe dictus doctor coopertū plumis albis. Interrogatꝰ etiā an ſpūs
mali occurrent cuilibet morieti: ⁊ ſi oīs ſciētia alabus exutis infun
ditur. Reſpōdit ꝙ ſic. Interrogatꝰ quā penā ibi i hoſpitio ſuo pa
teretur: reſpōdit penā ignis. Itē ſi aliā penā haberet? reſpondit
aliam in purgatorio cōmuni. Et ſciſcitatus quō in duobꝰ locis di
ſtantibus ſimul pati poſſet? Reſpōdit ꝙ de die patiebat ignē in
purgatorio cōmuni: ⁊ de nocte ignē in purgatorio domꝰ ſue. Iuſ
ſus vt ſe ſignaret ſignoctucis. R̄ndit ſe nō habere manus. Inter-
rogatꝰ ſi audiret? R̄ndit ꝙ ſic: ſ; nō ꝑ aures ſ; potētiā dei. Interro
gatꝰ iterū q̄ꝫtū in purgatorio hoſpitij ſui ſtare deberet? R̄ndit al-
tiſſima voce clamās. Rogate ꝓ me orōnibus miſſis: ⁊ pſalmis pe
nitētialibus vſq; ad feſtū paſche: ⁊ tunc liberabor. Interrogatus
vero ab vrozequantū deberet in purgatorio communi ſtare? eiu-
lans reſpōdit. Roga: ⁊ p̄cari facias ꝓ me deū ⁊ me nō timeas: qꝛ
cito liberabor: ⁊ ſtatim euanuit: ⁊ velut quidā ventus exiuit: qui
oēs aſtantes inſufflauit ad modū cuiuſdā debilis flatus ⁊ ex tūc
nihil ibidē auditū fuit. Hanc mirabilē apparitionē ego preſentis
opuſculi cōpilator legi i quodā rotulo ⁊ inſtrumēto veridico trāſ

Pliniꝰ.

miſſo ſummo pōtifici ⁊ cardinalibꝰ tūc tpis apud Auinionē ꝯmo
rantibꝰ. Scribit itē Plinius iunior li. vij. de hmōi apparitionibus
ſic. Erat libertꝰ mihi nō illiteratꝰ: cū hoc minor frater eodē lecto

Nota mirabilem apparitionem.

quieſcebat: is viſus eſt cernere quēdam in thoro reſidentē admo
uētemq; capiti ſuo cultros: atq; etiā ex ipſo vertice amputantē ca
pillos. Ubi illuxit: ipſe circa verticē tōſus ⁊ capilli iacētes reperiū
tur. Puer itē (dicit ididē Plinius) in pedagio: mixtus pluribꝰ dor-
miebat. Uenerūt ꝑ feneſtras in tunicis albis duo cubanteq; detō
derunt: ⁊ via qua venerant receſſerunt. Hunc quoq; tonſum ſpar
ſoſq; circa capillos dies oſtendit.

Queſti. R̄nſio ꝑ duas cōcluſiōes. P̄ria cōcluſio.

Tertia queſtiūcula eſt: An aīe ſtatim egreſſe de corpore ſo
cientur angelis bonis vel malis: ⁊ ab eis deducantur ſine
mora ad loca deputata eis. Ad quā reſpōdendo ponunt
due cōcluſiones. Prima ꝙ aīe bonoꝝ poſt ſeparationē a corpore
ſi impedimētū; nō ſit: hoc eſt ſi nō habēt aliqđ purgabile ſcilicet
peccatū veniale: ſtatim euolant ⁊ deducūtur ad celum. Anime ve
ro malorū ſtatim deducūtur ad infernū ad inſtar ignis ⁊ lapidis
quoꝝ alter ſtatim aſcēdit ad ſpheram ſuā: ſi nō ſit impedimētū.
Lapis vero remoto omni obſtaculo: ſuo pōdere ſubito tendit ad
centrū. Et cōtrarium pro hereſi eſt: vt dicit Tho. iiij. ſentētiarum.
di. xlix. ar. viij. Qđ etiā ꝓbat rōne ⁊ autoritate. Prio ꝓbat rōne ꝑ
locū a ſufficiēti diuiſione ſic. Nā ſi aīe ſtatim poſt ſeparationē a
corpe nō reddit premium: hoc pōt eſſe ex tribus. Uel qꝛ anima nō

Probatio cōcluſionis ꝑ rōnem.

eſt capax: vel qꝛ anime premium non debetur: vel qꝛ ſtatim non
debetur. Non primū: qꝛ cū aīa ſit nature intellectualis: eſt capax
beate cognitiōis ⁊ viſionis dei: qui eſt principiū eſſendi eius quē
videre naturalr aīa deſyderat: ⁊ etiā hoīes futuri ſint ſiles ange

lis dei. Mat. xviij. Qui semp videt deu facie ad faciē: ergo statim recipiunt premiū. Itē premiū aie ppue debetur: nam tota rō meriti et demeriti est ab aia: qz corp⁹ nō fuit nisi quasi instrumentū. Itē merces statim mercario merēti red di dz: iuxta illud Leuiti. xix. Non morabit opus mercenarij tui apud te vsq mane: qd facere mali cōpetit deo: ergo statim recipit aia premiū exiēs corpus. Probat etiā autoritate: et pmo de bonis: nā latrōi Luce. xxiij. dixit xps. Hodie mecū eris in paradiso pūctādo in termino tibi: vt vno mō exponit. Chrisostom⁹. et Greg. in dialogis. Asic pfecto rū iustoꝝ mox vt huī⁹ carnis claustra excessūt: in celestib⁹ sedib⁹ recipiunt. Probat etiā de malis Job. xxj. ducūt in bonis dies suos: et in pūcto ad inferna descēdūt. In pūcto .i. in indiuisibili vite termino. et Greg. dicit. Qualis qsq hinc egredit: talis in iudicio presentat. xxv. dic qualis. Tho. in. iiij. di. xlv. q. ij. Secunda cōclusio. Anime egresse a corpe societate vadūt ad receptacula deputata eis. Probat hoc sanct⁹ bonauētura. in. iiij. di. ij. dicēs. Credēdum est qz in egressu aie a corpe assistant spūs bonus et mal⁹ vnus vl plures: et tūc data scdm veritatē a deo snia: si aia bona est: p mysteriū boni angeli adducit in celo vel in purgatorio quousq purgetur. post qz vero purgata fuerit: p eius ministeriū educit. Si vo snia sit mala p iudicatorꝫ: tunc p mysteriū demonū deducit ad infernū. hoc autē et dicit ipse est cōcedendū pbabiliter et nō temere asserendū. Nā Greg. dicit in qrto dialogoꝝ: qz aie reproboꝝ per seipsas descēdunt ad infernū: hec dns bonauentura.

Leui. xix.

Proba tio p autorita.

Luc. xxiij.

Grego.

Job. xxj.

Grego.

Secūda cōclusio.

Bonauētura.

Grego.

Questi. Rñsio.

Quarta questiuncula est: An liceat requirere morientē vt sibi reuelet suum statū post mortē. Ad quā rñdetur qz tribus modis cōtingit aliquē statum alicuius post eius mortē exquirere: scz aut cū psumptione: aut cum dubitatione: aut cū humilitate et desyderij impletione. Primo cū psumptione: puta cū aliquis superbe vel psumptuose de sua facultate cōfidens hoc petit: talis peccat. Secūdo cum dubitatione puta: qn petens dubitat de futuro statu: et talis etiā peccat. Tertio exquiritur pie et humilr ex desyderij adimpletione. et tunc petens ab aliquo vt post eius mortē sibi appareat: non peccat. Cuius ratio est qz cū oēs hoies nature scire disyderēt. Inquirere adimpletionē desyderij naturalis non est peccatū hec Tho. quolibeto. ij. q. ij. in corpe questiōis et in solutione argumētorum. Dñs vero henricus de Assia rñdet qz hoc minime lz: qz quādam curiositatē sapit culpabilem: velle scire statū futurorum morientium: qui vtilius ignorat qz sciatur a viuis: et qui poti⁹ coniectiēs est ex opibus qz experiēdus: debet nobis hoc sufficere qz de⁹ reddit vnicuiq scdm opera sua. Unde et diuiti dictū est. Habēt moysen et pphetas illis credāt. ppterea apparitiones tales potius videntur credēde demonū deceptiones et illusiones: qz veri stat⁹ aiarū indicationes: talibus ideo cōfidendū nō est. Hec ille. Sed tu thomam sequere: nec tñ in hoc henricum spernas.

Tribus mōis cōtingit alicꝫ quez statū alicuius post ei⁹ mortē exqre re.

Primo

Secūdo

Tertio.

Opinio henrici de Assia

Caput quartum

Uintū caput principale huius prime decadis est vtrū
aie dānate ꝓpter fugā ⁊ carentiā miseriarū: ⁊ penarū
eternaliū inferni possint appetere recta rōne ⁊ delibe-
ratiua nō esse. Circa qđ q̄tuor q̄stiuncule absoluent: q̄
rū quelibet suo ordine declarabitur.

Questi.

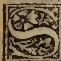
Rima questiuncula est. An aie dānate ꝓpter fugam
⁊ carentiā miseriarū ⁊ penarū eternalium inferni pos
sint appetere recta rōne ⁊ deliberatiua non esse. Ad
Apo. ix. quā primo vr̄ r̄ndendū affirmatiue. Nā Apo. ix. dicit:
Math. ꝙ in dieb⁹ illis desiderabunt hoīes mori. ⁊. vj c. ibidē
xxvj. dicit ꝙ dānati dicent mōtibus. Cadite super nos. Et xp̄s Mat.
Opinio xxvj. dixit de iuda: ꝙ ei melius fuisset natū nō fuisse: q̄ꝫ perpetuo
Scoti. dānari. R̄ndeo dicendo ꝙ circa hoc Scotus in. iiij. di. l. ⁊ in parte
Frācisci Franciscus de maronis in suo conflatu. di. xl. dicūt cū Ancelmo.
de maro c. xvij. monologion. ꝙ aie dānate recta rōne appetere non p̄nt nō
nis. ⁊ an esse ad euadendas miserias inferni ⁊ ad carentiā penaꝝ infer-
selmi. nalium. Et ꝓbare nitunt hanc suā opinionē ijs infra. x. rōnibus:
Proba- ⁊ auctoritatib⁹. Primo sic. Nullus s̄m rectā rōnem d3 appetere
tio p̄di- melius malum ꝓpter fugā minoris mali. Sed fuga pene inferni
cte opi- est minus malū ⁊ quasi particulare malū respectu nō esse ꝙ adi
nionis p mit totū bonū (q̄ totā naturā) ergo nō est appetendū recta rōne
decē rō- nō esse ꝓpter carentiā penarū. Itē scđo. Fuga maioris perfectio
nes. nis non est appetēda ꝓpter ademptionē minoris perfectiōis. s3
Prima esse est maioris p̄fectionis q̄ꝫ gaudiū ex fuga penarū. Nā esse vt
ratio. dicit Dyonysius de diuinis noibus. Inter oēs diuinas p̄ticipatio
Scđa. nes est nobili⁹. ergo. Itē tertio. nullus s̄m rectā rōnē pōt aliquid
Diony- appetere ꝯ inclinationē naturalē q̄ semper melius intendit. Cu3
sius. reguleē a non errante intelligentia q̄ est deus. S3 ad esse est ap
Tertia. petitus naturalis: vt p3 ij. de gn̄atione. ⁊. ij. de anima. Et a deo
immediate in creatura rōnali cātum est. ergo non esse recta rōne
propter carentiā penarum appeti non pōt maxime etiā cu3 pene
Quarta eterne consonent volūtati diuine infligenti eas. Itē quarto. Nul
lus recta rōne pōt appetere nō esse ad fugiendū iustū ⁊ bonum:
Quinta q̄ positiuum ⁊ punitiuum pene: ergo nō pōt appeti non esse: vt
euitetur pena. Item quinto. Ois habitus melior est sua p̄uatiōe
Sexta. sed esse est habitus: forma et p̄fectio. nō esse aūt est priuatio: er-
go non pōt appeti nō esse vt priuemur ipso esse. Itē sexto. Illud
est melius qđ pluresrimo oēs magis eligunt ⁊ cupiūt primo et hi
Septia corum. S3 esse oia appetūt ⁊ plures illud eligunt: non esse aute3
ecōtra ergo esse supra nō esse in penis est preligendū. Item septi
mo. Bonū q̄ꝫto cōmunius tanto diuinius ⁊ consequenter tanto
Octaua optabilius. Sed nō esse vt penis careamus cedit in dei confusio
nem ꝓpter carentiā diuine iustitie: ergo melius est esse. Itē octa
uo. illud in quo nō est aliqua ratio bonitatis, in eo non est ratio
melioris. ⁊ per consequens nec preelectionis. S3 nō esse nullam
habet rationem bonitatis cū sit priuatio totius nature: ergo nō

dz eligi nec preeligi ad carentiā penarū inferni. Item nono: mai⁹ malum est magis fugiendū ꝙ minus malū. Sed miserum esse in tormentis est minus malū cum ponat esse: ꝙ non esse: qd tollit omne bonū cū nihil relinquat: ergo preeligendū est miserꝫ esse in tormentis ꝙ non esse simpliciter. Itē decimo dicit Franc. de mayro. vbi supra. q' que deus pōt potentia absoluta: quāqꝫ poterūt fieri ꝛ reduci in esse: q: potentia absoluta ꝛ ordinata siue distincta: ir. deo sunt idē: ergo dānatis melius est esse ꝛ existere in tormentis ꝙ nō esse simpliciter: q: saltē subduunt huic potentie dei absolute: que quāqꝫ poterit adduci in esse ꝛ in actū. Sunt pro hac opinione vt dicunt auctoritates Augusti. xi. de ciui. dei. ca. xxvij. dicē tis. Miserrim⁹ si qs inmortalitatē daret qua nec ipsa miseria moreretur: profecto exultarent letitia ꝛ sic semꝑ eligerent esse ꝙ omnino non esse. Ita eīn vi quadā naturali ipsum esse iucundū eīt vt non ob aliud ꝛ hij qui miseri sunt nolunt interire. hec ille. Et in li. de libero arbitrio ait. Considera ꝙtū bonū est esse: qd ꝛ beati et miseri volunt. Maius est eīn esse miserū ꝙ omnino non esse. Exēplum eoꝝ qui in carceribus sunt cathenis ꝛ cōpedibus stricti: tormentis vexati: infirmi gn̄ibus multis infirmitatū: ꝛ tn̄ preeligunt sic esse ꝙ mori. Et licet ore vocent mortē: corde id negant. Similiter decrepiti senes quos sequunt omnes morbi: preeligūt sic stare ꝙ mori. Et sic isti hui⁹ schole tenent hoc pro veritate ꝛ sententia: ꝛ rn̄dent primis duabus auctoritatibus Johannis in Apoca. ꝙ dānati dicēdo illa appetunt nō esse rōne non recta. Sicut peccator errore rationis deceptus dimittit maius malū admisso mi noū malo ꝓpter aliquod delectabile particulare. Et ad Jesu chri sti auctoritatem dicunt ꝙ intelligat ꝙtum ad scd̄am natiuitatē: extra vteꝝ non ꝙtum ad primā que eit infusione anime rōnalis in corpore organizato. Est alter cōmunis dicendi modus. b. Augustini in multis locis quē sanctus Tho. in. iiij. sententiarum. di. v. q. ij. imitat. qui hꝫ ꝙ damnati recta ratione ꝛ deliberatiua possunt ꝛ volunt ꝓpter carentiā penarum se non esse. Et isti huius schole probant intentū rōnibus ꝛ auctoritatibus. ꝛ rn̄dent rationibus schole dn̄i Johānis Scoti supra adductis: ꝛ primo sic. Omne delectabile est desiderabile: sed carentia mali est delectabilis vt dicit philosophus primo Rethori. ergo est desiderabilis. Item secundo: illud quod non includit malum, est optabile. Item tertio. Melius est beatum esse quam solum esse: ergo per locum proposito ꝛ appositi peius est damnatum esse quam non esse. Item quarto. Damnatorum miseria ꝛ pena excedit omnem penam et miseriam huius mundi: sicut beatorum comprehensorum gloria excedit viatorum omnium gloriam ꝛ delectationem. Sꝫ ad euitādam miseriā hui⁹ mūdi appetibile ꝛ aliquib⁹ mori: ergo multo forti⁹ dānatis ſm rationē deliberatā ad euadendas penas eternas ...etibile est nō esse. Probatur minor. Eccli. cap. xlj. O mors ꝙ ... m est iudicium tuum homini indigēti: ꝛ qui minorat viri

Nona. Decima rō que ē Francisci d mayro. Augu. Rn̄sio ad auctoritates i capite ꝙ sūt adductas ad auctoritates Joānis in Apo. rn̄sio. Ad aliā auctorit. Opinio btī aug. et beati Tho. Proba⁊ tio hui⁹ opiniōis p rōnes ꝛ auctoritates. Prīa rō. phus. Secūda tertia. Quarta Ecclesi. xlj.

bus defecto etate ꝛ cui de oibus cura est incredibili qui perdit sa
Plinius. pientiā. Ad hoc facit ꝑ locū a minori qđ dicit Plinius. vij. li. natu
ralis historie. Multi extitere, qui nō nasci optimum sensere aut ꝙ
Cicero. ocyssime aboleri. Simil'r Cicero primo tusculanarum adducit di
ctum Sileni phi ad Midā regem lydorū dicentis. Non nasci ho
minē longe optimū esse: proximū autē ꝙ primū mori. ꝛ hoc pro
Quinta. pter miserias mūdi quāto magis ꝓpter penas eternas. Itē quin
to. Illud qđ de se nō est malū: eligibilius est ꝙ infinitum malum
sed non esse nō est malum de se. Unde dicunt doctores ꝙ ideo pri
uatio beneficij creation' s non cedit in detrimentū non creati: q̄
ex hoc nullam penā incurrit non creatus. pena aūt eterna est ma
Proba tio ꝑ au ctorita tes. lum infinitum: ergo eligibilius est recta rōne nō esse (qđ de se non
est malū) ꝙ pena eterna: qđ est malū infinitum. Pro hac parte est
autoritas prima Augustini in sermone de murmuratione: qui in
cipit. Cōmorātibus vobis in heremo. vbi sic dicit. Melius est eni3
Auctoritas Augustini. fratres mei carere esse: quā perpetuo cruciari. Nam nō esse q̄d sit
ignoro. Sed habere esse ꝛ perpetuo cruciari: q̄d aliud est ꝙ mor
tem sine morte semp habere? Uerū igitur ꝛ indubitanter fratres
dicere audeo: ꝙ meli⁹ esset nō esse ꝙ cū esse perpetua cruciari vel
eternaliter affligi. hec ille. Et in libro de miseria damnatorū dicit
O mors dulcis es quib⁹ amara fuisti. Te solā desyderāt qui te ve
Hieronymus. hementer oderūt ꝛc. Et hieronymus super illud Mat. xxvj. Me
lius ei fuerat si natus non fuisset ꝛc. dicit ꝛ ponit a sctō Thoma
Sāctus Tho. i catḣe. aurea sup hoc passu. Latēri mēno vtero meli⁹ est nō eē: ꝙ
ad tormēta esse. Sunt etiā autoritates Apocalipsis. ix. ꝛ. vj. c. po
site in fronte questionis. Ultimo est autoritas xpi cōcludens om
nia: etiā in fronte questionis adducta. Melius ei erat ꝛc. Ubi gl.
Glossa ordiaria ordinaria dicit. Uerbū xpi simpliciter dictū est quo ad eē in vte
ro ꝛ extra vterū. Sunt pro hac parte exēpla quotidiana corꝫ qui
Rāsio adrōnes prīe opinionis. ob carētiam penarum temporaliū semeptisos interficiūt: ergo si
de quo min⁹ videref esse concedēdum: cōcedif: ꝛ igitur ꝛ de quo
magis sapiēs quilib3 nō negabit. s. de penis eternis inferni. Nūc
vero ad rōnes schole cōtrarie respondēdo dicif primo cū distin
ctione ad nouē argumēta primo: ꝙ nō esse pōt dupliciter cōsidera
Nō esse pōt cōsiderari dupliciter. ri. Uno modo secūdum se ꝛ sic nullo modo pōt esse appetibile: cū
nō habeat aliquā rationem boni: sed sit boni priuatio. ꝛ secūdum
hanc viam ꝓcedunt argumēta nouē predicta. Alio modo pōt nō
esse cōsiderari per accidēs inquantum est ablatiuum penalis vel
misere vite: ꝛ sic nō esse accepit rationē boni. Carere enim malo:
quoddam bonū est vt dicit phus. v. ethicorū. Unde solet distin
gui: ꝙ ly per accidens pōt se tenere aperte subiecti. s. ꝙ aliquis
Primo. per accidēs appetat nō esse Ita ꝙ nō esse habeat rōnem obiecti
Secūdo per se ꝛ sic non est verum: quia ad esse quod est contrarium ipsi⁹
Distinctio ō ly per accidens. non esse: obiectiue fit appetitus naturalis et inclinatio. Alio mo
do quod ly per accidens teneat se ex parte predicati: ꝛ sic est sen
sus quod aliquis appetat nō esset tantu ꝑ per accidens: q: non
esse: nō est ꝑ se obiectū appetitus: sed aliquid aliud scilic3, nō esse
miserum

miserum: qd appetitur p se: et hic sequitur nõ esse p accidẽs. Et p hũc modũ dicit et cõceditur a sanctis et Tho. q damnatis meli9 est nõ esse q̃ miseros esse. Unde sup illõ. Job. iij. et Hiero. xx. Maledicta dies i q̃ nat9 sũ. dicit formaliter Hieronymi9 q dãnatis meli9 est nõ esse q̃ male esse: et scdʒ hoc dãnati possũt pręeligere nõ esse scdʒ deliberatiuã ratiõe. Ponit ad hoc exẽplũ. b. Uincẽti9 dicẽs. Quid meli9 est qd tibi a rege donet castrũ sicut ne? Certe meli9 ẽ q donetur. Sʒ qd meli9 esset donare castrũ fructicentũ ducatoꝝ cũ pẽsione annuali ducentoꝝ an nõ dare? Certe meli9 esset nõ dare nec admittere etc. Ad argumẽtũ. x. Frãcisci de maronis respõdet: qd q̃ de9 potest potestate absoluta nũq̃ fiet: q: implicat q faciat aliqd et nõ ordinate fiat. Cũ oia q̃ sunt a deo: sunt ordinata. Fm apostolũ: et adducit Tho. p. sẽtẽtiarũ. di. xlviij. i. vltima. Ad auctoritatẽ Aug. dicitur: q nõ eẽ nõ est p se eligibile: sed p accidẽs inquãtũ est terminatiuũ miserie. Unde licet esse et viuere naturaliter ab oib9 appetãtur nõ tñ ab oib9 in tristicia existentibus appetuntur vt dicit phus. x. ethi. Exemplum etiam eorum de incarceratis responsione non eget: ea dem enim facilitate contempnitur qua approbatur. Hieronymi9. Uincẽtius. Ad decimã rõnes rñsio. Ad augustini auctoritatẽ rñsio.

Secunda questiuncula est: Quod sunt propter que mors occurrit appetẽda: sub ratione boni. Ad quã respondetur: q mors quadrupliciter occurrit appetenda sub ratione boni: et econuerso totupliciter occurrit fugienda sub ratione mali. Primo enim mors occurrit appetenda sub ratione boni inquantum consideratur vt priuatio omnis miserie et pene quam quis hic hʒ vel se habituꝝ formidat: et hac consideratiõe quidã seipsos occidũt ppter miserias quas pñtialiter patiuntur: quidaʒ vero ne miserias quas de propinquo imminere vident: incidant. Hoc mõ dicit beatus Aug. primo de ci. dei. c. xvj. Quedã xpiane femine tpe persecutionis vt sectatores sue pudicitie deuitarẽt: necãde se in flumẽ proiecerũt: eoq mõ defũcte sunt: quas quidã inter martyres colẽdas putauerũt: de quo Augu. nihil temere vult diffinire. Sed miseri isti certe seipsos sic occidẽtes: q̃ corruptuʒ intãtũ habẽt iudiciũ rõnis q nõ inueniẽtes quõ liberent a malo qñq paruo qd patiũtur: cõfugiunt ad nõ esse p mortẽ: sibimetipsis illã inferẽtes tanq̃ a malis oibus liberatricẽ: q̃ scdm veritatẽ: est pro tpali malo ppetue damnatiõis innẽtio crudelissime pene: hoc cõstat qb9 xpiana religiõis veritas illuxit: q: lʒ hõ esse desinat et nõ patiat hic ampli9: tñ aia remanẽs eternis cruciatib9 p hoc flagitiũ subdetur: et insup post mortẽ in aia et corpore: et ita tales malũ qd euadere querunt: non euadũt: sed ampli9 multo incidunt. Propterea dicebat Lactan. li. vj. c. xj. institutionũ. Sponte sua leto caput offerre nihil est scelerati9. Nam si homicida nepharius est: q: hominis extinctor est: eidẽ sceleri questio Rñsio. Mors quadrupl̃r occurrit. appetẽda sub rõne boni. Primo. Augu. Lactãtius.

obstrictus est q̃ se necat:q2 holez necat:immo vero mai⁹ esse id facin⁹ existimãdũ est.Cui⁹ vitio soli deo subiacet. Nã sicut in hãc vitã nõ nostra spõte venim⁹.Ita rursus ex hoc domicilio corporis qd̃ tuendũ est nobis assignatũ:eiusdẽ iussu recedẽdũ est:q̃ nos in hoc corp⁹ induxit iã diu habitaturos donec iubeat exitu.hec ille.Scd̃o mors occurrit sub rõne bo

Scd̃o. ni inquãtũ mors est via ad vitã immortalẽ.presenti meliorẽ: q2 de cõmuni lege:q̃ semel mortu⁹est ampli⁹nõ morietur.oẽs

Apl̃us ad hebre.ix. eñi resurgẽt ad immortalitatẽ.⁊ dixi de cõmuni lege: q2 licet scd̃m illã cõmunẽ nature legẽ statutũ sit hoib⁹semel mori:vt dicit apl̃us ad Hebre.ix.tñ multi hoies mortui sunt vt semel resuscitent de morte ad vitã pristinã:vt Lazar⁹ ⁊ Trayan⁹. An vero aliqs fuerit ter mortu⁹:nõ legi adhuc. Nemo g̃ hominũ ad vitã immortal ẽ puenit vnq̃ nec pueniet: nisi morte mediãte.Null⁹ vita hac ad vitã aliã ppetue felicitatis vl̃ infelicitatis imediate translat⁹ est vl̃ vnq̃ transferẽ: Null⁹ descẽdit qñq̃ viuus ad infernũ: sicut null⁹ añ non mortuus ascendit vnq̃ ad celum..Similiter ⁊ hac consideratione qui dã immortalitatis auidi circa qualitatem status future vite

Theobrotus sibi mortez con sciuit. decepti seipsos occiderunt:sicut de facto fecit Theobrotus Platonis discipulus: de quo fert vt dicit.b. Aug.in pmo de ci.dei.c.xxij.q͛ lecto Platõis libro d̃ imortalitate aie pcipitez se dedit de muro:vt ex hac vita emigraret ad eã quam credi

Augu. dit esse meliorẽ:⁊ male. Nã vetat Pithagoras in iussu imperatoris.i.dei:a presidio ⁊ statione vite decedere:vt dicit Cicero i li.d̃ amicitia.Tertio mors occurr it sub ratione boni in

Pithagoras quantũ aliquem hac vel illa causa volũtarie morientẽ ostẽ dit se iustum vel reddit se laude aut premio dignũ.Hac ite=

Tertio. rum cõsideratione quidã seipsos occiderunt.de quibus fuit illa Lucretia mulier Romana de qua dicit.b. Augu.pmo li.

Augu. c.xix.de ci.dei:q͛ seipsam oppressa a Tarquino occidit. Puduit enim eam turpitudinis aliene in se cõmisse etiam si nõ

Epithaphiũ in Lucretie quod Ouidio ascribitur. secũ:⁊ romana mulier laudis auida nimium verita est:ne putaretur qd̃ violenter est passa cũ viueret:libenter passa si viueret:vnde ad oculos hoim mentis sue testem illam penã adhibendã putauit:quib⁹ cõscientiam demonstrare nõ potuit.Huius Lucretie epithaphium ab Ouidio fuisse factũ dicitur hoc modo.Cum foderet gladio castum Lucretia pectus:Sanguinis et torrens egrederetur: ait. Testes precedant me nõ famile tyranno. Ante virum sanguis: spiritus

Edisserit hic q̃ re coplures sibi mortez cõsciuerunt. ante deos.Quã bene pducti p me post fata loquant. Alter apud manes:alter apud superos. Quidam etiã hac consideratione nõ sunt reueriti se morti exponere p laude humana vt sic cõstãtes ⁊ fortes predicarẽtur.Quidam in factis bellicis vt cesares ⁊c.Quidã in assertiõib⁹ friuolis vt iudei: heretici ⁊ alij infideles.Quidã etiã nõ sic se morti intrepide expo suerũt p laude sua:sed p dei gloria ⁊ ipsorum felicitate eter=

na:vt oēs sācti martyres.Quarto occurrit mors sub rōne bo- ni inquātū tollit hoies inutiles ⁊ supfluos maxime quādo tollit hoies puersos ⁊.R.p.tribulatores:vt sunt latrones:fures:tyrāni ⁊ horū similes: q̄ ab his q̄ ciuiliter p̄sunt indicibꝰ:pena mortis legibꝰ statuta humanis auferri solēt de medio viuētiū.sicut ⁊ legibꝰ diuinis diuersi generis hominibꝰ iniq̄s mors infligēda olim erat:vt patet per decursum legis Moysi.hec Henri.de Allia super Gen. quarto.

Tertia questiūcula est: An recta ratione eligibiliꝰ sit homini fideli:appetere nō esse: q̄ peccare mortaliter aut venialiter. Ad quā respōdet Scotꝰ vbi supra q̄ recta rōne appetibilius est hoi ⁊ eligibiliꝰ peccare mortaliter ⁊ venialiter:q̄ nō eē. Prio:q: illud eligibiliꝰ est qđ includit minꝰ malū: sed peccare mortaliter sine culpa nō adimit totū bonū: relinquit em̄ naturā. nō eē autē nihil relinq̄t:ergo Scđo:q: nobilior participatio diuina est esse:q̄ eē sine culpa:ergo potius debet eligere iustꝰ peccare cōtra deū:q̄ nō eē. Thomas aūt quolibeto p̄io tenet cōtrariū dicēs:q̄ iusto eligibiliꝰ est appetere nō eē:q̄ peccare mortaliter. Ratio est: q: q̄libꝫ tenetur magis fugere illud qđ est contra deū:q̄ illud qđ est cōtra seipsum. Nam plus tenetur secundū ordinem charitatis diligere deum q̄ seipsum. Sed culpa est cōtra deū non esse vero est contra seip̄m:ergo ⁊c. Et idē Thom. q̄libeto. xi. loquēs đ mēdatio. ⁊ scđa scđe.q.xliij. ar.vij.loquēs de scādalo ⁊.q.cx.loquēs ēt de mēdacio vr̄ innuere de pctō veniali:q̄ iustus potiꝰ dꝫ eligere mortē q̄ peccare venialiter. Nā pctm̄ veniale lꝫ grāꝫ dei nō tolat p̄ q̄ ē hōi sa lꝰq: tñ īpedit augumētū charitatis:⁊ ad mortale dispōit ⁊ sic p̄git ī detrimētū ꝓprie salutis:⁊ ī offensā dei:iō nō dꝫ p̄poni recta rōne offense dei ⁊ ꝓprie saluti. Uiđ de hoc in decretis. xiij.di.c.verū hec oia Tho.⁊ Scotꝰ vbi supra. questio. Rn̄sio. Scoti ad questionem. Opinio Sācti thome. questio.

Quarta questiūcula ē:Si fortis fortitudine politica debeat plus fugere pctm̄ oppositum fortitudini q̄ mortē corporalē. Ad quā videt̄ p̄io rn̄dendum q̄ plus fortis debeat fugere mortem corporalē q̄ oppositū fortitudinis:⁊ p̄mo sic. Nā ꝓpter qđ vnūq̄dq̄ ⁊ illud magis.p̄mo posterioꝝ. Sꝫ naturali diligit aliū ꝓpt se. Unūq̄dq̄ em̄ diligit aliq̄d inquātū est bonū sibi:ergo naturali ⁊ politica dilectiōe q̄libet plus se ⁊ vitā suam que per mortem perditur diligere debet:q̄ vitare pctm̄ oppositum fortitudini. Item oē agens naturaliter agit ad conseruationem sui non autem reflecteret in seipsam natura:si tenderet in aliū plusq̄ in seipsum.ergo. Item ordinata charitas incipit a seipso in.l.preses.C. de seruitutibus ⁊ aqua. ⁊ de supplenda negligentia prelatorum.c.j.li.vi.⁊.xlij.di.c.quiescamus. ⁊ de pe.di.iij. c.lane.⁊ in.c.nisi.de ysu palij capendum in glos. Argumētū p̄mum. Argumētum scđm. Argumētū tertiū.

ergo cuncta debent postponi propter vitã corporalem. Sed in contrariũ est:quia bonũ quanto cõmunius tãto diuini⁹. primo politicoꝝ sed bonuʒ reipublice communius est(ꝛ per consequens diuini⁹)bono persone ꝑticularis:ergo bonũ ei⁹ naturaliter supra nos ipos diligere debemus. Rñõ dicendum ꝙ quilibet virtuosus fortitudine politica ꝛ amore virtutis:plus debet fugere pctm̃ oppositũ virtuti ꝙ̃ mortem corporalẽ:hec conclusio probaẽ rõne auctoritate.ꝛ exemplis. Rõe sic.Omnis inclinatio rationis conformis inclinationi nature nõ corrupte nec viciate:est laudabilis ꝛ virtuosa: vel ad virtutẽ pertinẽs.Sed electio qua virtuosus ꝛ fortis politic⁹ eligit mortẽ corporalẽ ꝓ cõseruatiõe virtutis aut.R.p. ꝛ plus fugit dãmũ.R.p.ꝙ̃ dãnũ vite ꝓprie corꝑalis est cõformis inclinationi nature integre:ergo. Probatur minor a.s. tho.pri.p.q.lx.argu.v.sic.Unũqdq̃ em̃ in reb⁹ naturalib⁹ qđ scđm naturã hoc ipsuʒ qđ ẽ alteri⁹ est ꝑncipali⁹ ꝛ magis icli naẽ in id cui⁹ est ꝙ̃ in se ipm̃:ꝛ hec iclinatio naturalis dẽmõstraẽ ex ħs que naturaliter a gunẽ:q: vñ qđ ꝙ sic agiẽ natur liter:sicut aptũ natũ est agi.ꝗ.phisicorũ.Uidem⁹ em̃ natura liter ꝙ pars se exponit ad cõseruationẽ toti⁹ corpis.Et q: ratio imitaẽ naturã.Huiusmodi imitationẽ inuenim⁹ in virtutibus politicis.Est em̃ virtuosi ciuis vt se exponat mortis periculo ꝓ toti⁹ reipublice cõseruatione:ꝛ si homo esset naturalis pars huius ciuitatis:hec inclinatio esset sibi naturalis Et i.iij.sentẽtiarũ dis.xix.q.j.art.iij.diffusi⁹ hãc materiã dclarãs dicit.Bonũ illđ vnusq̃sq̃ maxime vult saluari qđ est sibi placẽs.q: hoc ẽ appetitui iformato ꝑ amorẽ magis cõforme hoc aũt ẽ suũ bonũ.Uñ scđm ꝙ bonũ alicui⁹ rei ẽ vł existimatur mai⁹ bonũ ipsi⁹ amãtis:hoc amãs magis saluari vult i re amata.bonũ aũt ipsi⁹ amãtis magis iuenit vbi ꝑfecti⁹ ẽ. Et iõ q: q̃libet pars imꝑfecta ẽ in seipsa : ꝑfectionẽ aũt habet in suo toto:iõ etiã naturali amore pars pl⁹ tẽdit ad cõseruationẽ sui toti⁹ ꝙ̃ sui ipsi⁹.Uñ etiã naturaliter aĩal opponit brachiũ ad defensionẽ capitis ex quo pendet salus toti⁹. Ex īde est ꝙ etiã ꝑticulares hoies seipsos morti exponũt ꝓ cõseruatione ciuitatis cuius sunt partes.Item ponit secunda secunde.q.xxvi.arti.iij.dicẽs.Unaqueq̃ pars plus naturaliter amat cõe bonũ totius:ꝙ̃ particulare bonũ propriũ: quod quidem manifestatur ex ope.quelibet enim pars hẽt inclinationẽ principalẽ ad actionẽ cõmunẽ vtilitati toti⁹.Apparet hoc in politicis virtutib⁹ scđʒ quas ciues ꝓ bono cõi dispẽdia ꝓpriarũ rerũ ꝛ ꝑsonarũ interdũ sustinẽt.Scđo ꝓbatur dicta conclusio auctoritate Augustini.v.de ci.dei.c.xij.dicẽtis.Ueteres igiẽ primiq̃ Romani quãtũ eoꝝ docet ꝛ cõmẽdat hystoria:ꝙ̃uis vt alie gẽtes(excepta vna populi hebreoꝝ)deos falsos colerẽt:ꝛ nõ deo victimas:sʒ dmonijs imolarẽt:tñ laudis auidi:pecunie liberales erãt:gloriã ingẽtẽ: diuitias ho

Rñsio ad q̃stionem.

Sanct⁹ Tho.

Ratio imitaẽ naturã.

Augu

nestas volebāt hāc ardētissime dilexerūt: pp hāc vivere voluerūt pp̄ter hāc ⁊ mori nō dubitauerūt. Ceteras cupiditates huius vni⁹ ingēti cupiditate pr̄etulerūt. Ipsā deniq̄ patriā suam: quoniam seruire videbatur: in gloriā dominari vero atq̄ imperare gloriosum: prius omni studio liberam: deinde dominam esse concupierunt ⁊c. Tertio probatur exemplis. Nam videmus q̄ quidam gentiles amore amicorum se morti exposuerunt non q̄ charitas faceret q̄ plus diligeretur proximus q̄ vita propria. Sed qui plus diligit quis bonum virtutis in proximum q̄ bonum corporale: vt dicit Tho. sententiarum. q. xxix. q. i. ar. v. Alios etiam legimus plus. R. p. q̄ parentes: filios fratres dilexisse: pr̄eelegisse mortem q̄ oppositū alicui⁹ virtutis admisisse etiam sine spe vite eterne. Ad primum dicendum q̄ illi qui diligunt bonum. R. p. propter se diligunt illam amore corrupto cōcupiscentie viciato ⁊ nō virtutis. Ad scḋm dicendū q̄ natura reflectit̄ in seipsam nō solum quātū ad id quod est ei singulare: sed multo magis quātū ad cōmune. Inclinat̄ eñ vnūquodq̄ ad cōseruādū nō solū suū indiuidū: sȝ etiā speciē: ⁊ multo magis habet naturalē inclinationē vnūquodq̄ ad id qḋ est bonū vniuersale simpliciter. Ad tertiū dicēdū q̄ ordinata charitas incipit a seipso: scḋm tñ rectā rōnē virtutis. Hec Tho. vbi supra. ⁊ dñs Johannes Capriolus Tholosanus in quarto.

Tho.

Respon sio ad p̄mū argumētū ad scḋ.

Adter tium.

Sextū caput principale huius p̄me decadis simplex est vnā tm̄ habēs questiūculā. s. si ale separate cognoscāt ⁊ sciāt ea q̄ apud nos viuos agunt̄. Ad quā primo videt̄ respōdēdū affirmatiue sic. Nā ille q̄ de re aliqua curā habet: cognoscit illā: sed diues epulo de suis fratrib⁹ curam habuit dicēs. Lu. xvi. Habeo eñ quinq̄ fratres: ergo cognoscebat ⁊ sciebat q̄ i mūdo faciebāt. Rñō dicendū q̄ cognitio est triplex. Quedā est certa et naturalis. Secūda est coniecturalis. Tertia est reuelatiōis. Quantū ad primā cognitionē est prima conclusio: q̄ mortui nō sciunt q̄ hic aguntur: q̄ probatur ratione ⁊ auctoritate. Primo ratione. q2 cognitio naturalis fit per species abstractas a rebus sensibilibus p̄ sensus exteriores ⁊ interiores vt patet. hoc aūt soli aievnite corpori cōuenit. Secūdo idē p̄batur auctoritate p̄ illud Job xiiij. dicētis. Sine fuerint filij eius nobiles siue ignobiles non intelliget. Et Augu. libro de cura p̄ mortuis agēda dicit. Anime mortuoꝝ reb⁹ viuētiū nō intersunt. Et Grego. xij. moraliū dicit. Mortui vitā i carne viuētiū post eos qualiter disponatur nesciūt: quia vita spiritus lōge est a vita carnis. Et sicut corporea ⁊ incorporea sunt diuersa gña: ita distincta sunt cognitione. facit ad hoc. capitu. fatendū. decima tertia questione secunda. Secunda conclusio. Anime separate cognitione coniecturali cognoscūt multa corū que apud nos fiunt: patet hoc per illud Luce. xvi. de epulone quia enim di

questio

Argumētum primū.

Luc. xvi.

Rñsio.

triplex ē cognitio.

Prima.

Scḋa

Tertia

Pria cōclusio.

Job. xiiij.

Augu.

Grego.

Scḋa cōclō.

nes epulo nō videbat fratres in inferno: nec in libo cū Abraā hā cōiecturabat qḋ essent in mūdo. Tertia ↄclusio. Anime defunctorū in purgatorio nōdū beate cognoscūt multa eorū q̄ hic aguntur. Primo mō per reuelationē equalis vl' superioris spiritus. puta animarū q̄ ex mundo ad eas trāseunt: vel bonorū aut malorū angelorū ad eas quotidie descendentium. Secūdo modo per infusionem specierum ab aliquo superiori spiritu vel dei: vel angelorum: vt patet per Augu. in c. fatendū xiij. q. ij. Tertio modo cū cōtingit ⁊ permittitur eis vt ad nos veniant. Quarto per penarū cumulationē vel diminutiones vt dicit Grego. in omelia diuitis. Quinto modo per priorem ⁊ precipue peccatorū commissorum recordationem: memorādo peccata que fecerunt. Nā si nō haberent memoriā peccatorū cōmissorum in vita mortali: non haberēt materiā grās referendi deo de eius misericordia. Unde Grego. super illud. Misericordias domini ineternū cātabo. Quō ineternum misericordiā canit qui pterite miserie nō meminerit? Et Algazel. ij. methaphi. dicit: q̄ aīa separata concipit se cōcepisse dolorē per ignorātiam: si fuit ignorans ⁊ mala: ⁊ percipit se delectari se in sapientia ⁊ sciētia: si fuit sapiens ⁊ bona. Quarta conclusio. Anime damnatorum cognoscunt multa que hic aguntur primo per reuelationem nouiter ad eos transeuntium. Cum etiam permittitur eis vt ad nos veniant: atq̄ etiam per reuelationem bonorum angelorū aut malorum: cognoscunt etiam memorando ⁊ recordando mala que fecerunt ⁊ que incurrerunt: ⁊ bona que emiserunt ⁊ amiserunt. Unde Abraham dixit. Fili recordare quia recepisti bona in vita tua. Luce. xvi. ⁊ Augu. ix. confessionum dicit. Mortui habent memoriā nostri. Cōsiderant etiā dānum quod ex sua scia incurrerunt: q̄ creatoris sui seruitio nō vacauerūt. Cognoscūt etiā se odire deū nō inquantū deus est summum bonum: sed inquantum est iustus ⁊ colatiuus penarū. Cognoscunt etiam cogitādo deū nō inquātū bonus: q̄ talis cogitatio esset eis delectabilis. Sȝ cogitādo de deo inqnātū ē eis mal⁹. ⁊ inquātū punit ipsos ⁊ affligit: ⁊ hoc erit eis i penā maximā. Tho. in. iiij. d. l. Quinta ↄclusio. Aie separate beatorū in ↄtēplatione diuine essentie in quo oīa relucēt: cognoscūt oīa q̄ ptinēt ad pfectionē itellect⁹ eorū ⁊ ad eorū beatitudinē. Unde Gre. xij. mora. Qui itus claritatē dei vidēt: nullo mō credēdū est q̄ sit aliqḋ exteri⁹ qḋ ignorēt. Et idē ibidē. Quid ē qḋ nō videāt q̄ vidētē oīa vidēt? Sȝ ↄ: q̄ Augu. i libro de cura p mortuis habēda: sic ait. Nesciūt mortui etiā sancti q̄d agāt viui etiā eorū filij: qḋ pbat p hoc q̄ a matre sua defūcta nō cōsolabatur sicut qñ viuebat. Nec ē pbabile vt i vita feliciore sit facta crudelior. Rñdet q̄ beat⁹ Aug. loq̄tur dubitatiue: sȝ. b. Gre. assertiue. Et iō sanct⁹ Tho. magis tenemus cū Gregorio q̄ cū Augustino: declaransq̄ beatum Gregorium dicit: q̄ omnia que

Tertia ↄclusio.
Grego.
Algaze.
Quarta ↄclusio.
Augu.
Quīta ↄclusio.
Grego.
Obiectio.
Augu.
Rñsio ad obiectionē.

pertinent ad perfectionem intellectus & ad perfectiones vniuersi: beati videntes essentiam dei cognoscunt. alia vero nõ. Hec Tho. pri. parte. q. lxxxix. arti. viij. & li. iij. contra gentiles. c. lvij. Ad argumẽtum epulonis dicitur: q eius cognitio fuit coiecturalis aut per reuelationem: non autem naturalis. Potest etiam negari consequentia: nam non valet. Mortui habent curam viuorũ ergo cognoscunt eorum facta. Nam nos viui de mortuis curam habemus: eis suffragia impendẽdo: et tñ eorum statũ ignoramus. hec. d. Jo. de tur. cre. sup decre.

Septimum caput principale huius prime decadis est de cognitione animarũ separatarum. Circa quod quatuor questiũcule soluentur: quarum quelibet infra suo ordine declarabitur.

Prima questiũcula est: Si ale separate vbicũq fuerint se cognoscãt: & de modo quo se cognoscunt. Ad quam rñdendo tria dicenda sunt. Primũ q ale separate scdm q fides tenet: cognoscũt substantias separatas. i. angelos & demones in quorũ societate deputantur. Non enĩ videt pbabile q ale dãnatorũ ignorẽt demones: quorũ societate deputant: & qui alabus dicunt aspectu esse terribiles. Et multo minus probabile est: q anime bonorũ angelos ignorent quorũ societate letantur. Secũdũ dicendũ est q ale separate vbicũq sint: se mutuo cognoscũt. Probat hoc Grego. verbis dñicis Luce. xvi. circa mediũ quarti dialogorum: vbi dicit q boni cognoscũt malos. Nam Abrahã & Lazarus boni Tantalũ diuitez epulonẽ cognouerũt. Si enim eũ in tormentis positum nõ cognouissent: nequaq dixissent q bona sua recepisset in vita sua. Item mali bonos cognoscũt. Nam diues precatur ex noie dicens. Mitte Lazarum vt intingat extremum digiti sui in aquam. Itẽ boni cognoscunt bonos: nam Abrahã cognouit Lazarũ. Itẽ mali cognoscunt malos. Nã diues malus fratres malos cognouisset: si in infernum descendisset. Item boni cognoscũt eos quos in vita nunq viderunt. Nam Abraham cognouit Lazarum & diuitem quos in hac vita nunq viderat. Tertiũ dicendũ est de modo quo anime se cognoscũt. Ad quod dicit q anima dũ corpori est vnita: intelligit per sensibiles res corporeas. Nã intelligentez oportet fantasmata speculari. iij. de anima. dum autem est a corpore separata: intelligit non per cõuersionẽ ad fantasmata. Nam intelligere ale corrumpitur interius. s. per mortẽ quodam corrupto. iij. de anima. Sz intelligit per cõuersionẽ ad ea que sunt simpliciter intelligibilia. Sicut & alie substãtie a corpore separate: ita q ipsa nõ intelligit ea q sũt extra se: q nunq cognouit per spẽs innatas: nec p spẽs qs tũc abstrahit: nec p spẽs cõseruatas: nec p essentiã suã: nec p essentiã rez intellectaz: sz p spẽs ex influentia diuini numinis participatas: quaz aia fit pticeps sicut et alie

Questi. Rñsio.

Grego.

Modus quo ale se cognoscũt

substātie separate q̄uis inferiori mō: vñ cessante cōuersione ad corpus: ala se ad superiora cōuertit habēs aspectū erectū ad superiores substātias vt ex instinctu eaꝝ cognoscat. Et qꝛ cōe est oī substātie intelligibili cognoscere essentiā suā: ꝛ per intuitionē essentie ꝓprie sue cognoscere essentiā eaꝝ in qb⁹ est similitudo ipsi⁹. Idcirco ala separata directe suā essentiā intuēdo pfecte cognoscit alias alas: cū oēs ale eūdē modū essendi pticipēt cū sint eiusdē speciei: ꝛ per ꝯñs eundē habeāt modū intelligēdi. Angelos vero p intuitionē essentie sue imꝑfecte cognoscit: cū sit ifima substātia in ordine itelligibiliū. Quare satis pꝫ ꝙ ale separate seipsas per suas essentias cognoscunt perfecte natur aliter. Angelos vero per similitudines diuinitus ipressas eis: ꝛ hoc iperfecte: qm̄ ale natura angelis inferiores sunt vt dictū est. Et itellige q̄ dixim⁹ de cognitiōe naturali: qꝛ de cognitiōe glīe est alia rō. hec Tho. pri. parte. q. lxxxix. ꝛ in questionibus disputatis de anima.

Anime sepate quō sesipas cognoscūt Angeli quō cognoscūt ab alabus.

Qō. Rñsio Locutio exterior quō fiat.

Secūda q̄stiūcula est: Si ale separate ad inuicē colloquanē ꝛ quō. Ad quā rñdet: ꝙ duplex ē locutio. s. exterior ꝛ interior. Prima fit aliq̄ signo sensibili: puta voce vel nutu: aliq̄ corpis membro: linga vel digito: q̄ qꝛ in alab⁹ separatis vsq ad diē indiciū nō erunt ghaliter. Idcirco vsq ad illud tps locutio exterior corpalis esse in eis nō pōt. Et dixi generaliter ꝓpter xp̄m: virginē matrē: ꝛ Johānnē euāgelistā q̄ tres iā in corpore ꝛ ala glificati dñr eē in glīa. Locutio vero interior. s. mētalis q̄ est manifestatio ꝟbi interioris. s. cōcept⁹ mentis p imperiū volūtatis: illa est in alabus. Nā ale separate vbicūq sunt: possunt ordinare ꝯcept⁹ suos p imperiū volūtatis: vt innotescat alteri ale vł plurib⁹ alab⁹. Eodē em̄ mō quo magr̄ cū vult ordinat ꝯcept⁹ suos i mēte: vt postea discipulis voce manifeste: sic ale ꝯceptus suos q̄s mēte retinet: ordinat ad aliū: ꝛ p iperiuꝫ volūtatis eidē manifestat. Post vero diē indiciū ale ꝛ sctī vocaliter loquenē: ꝛ mediante vehiculo ꝟbi interioris ad auditū. s. mediāte voce: ꝛ etiā mediāte vehiculo ad visum. nutu sctī. s. laudādo deū. Et dānati iter cetera maledicēdo ꝛ blasphemādo. hec tho. i. iiij. di. xliiij.

Locutio corporalis nō est i alab⁹ separatis Locutio mentalis qd sit. Locutio mentalis ē i alabus sepatis

Qō. Rñsio Sciētia duob⁹ modis pōt accipi. Primo.

Tertia q̄stiūcula est: Si ale separate retineant post mortē scias ꝛ ꝟtutes acq̄sitas: ꝛ si dānati eis vtātur cū delectatiōe. Ad quā rñdet: ꝙ scīa duob⁹ modis accipi pōt. Primo mō materialiter p fantasmatibus a qbus abstrahiē species intelligibilis et scientia: que quidem fantasmata habent determinatū organum in capite. s. mediā cellulā ei⁹: ꝛ sic sciētia acquisita non remanet post mortem. Non. n. anima habebit organa aliq̄ vel fantasmata super que cōuertat vt intelligat: qꝛ hic modus intelligendi est ꝓprius ale cōiuncte curuate ꝛ inclinate corpori: ꝛ sic intelligitur dictum apostoli: pri me Corin. xiij.

Sine scientia destruet:⁊ dictū philosophi in pdicamētis di-
cētis:ꝙ p vehemētem trāsmutionē corrumpit scia. Scdo mō Aptum.
accipit scia p habitu derelicto in aīa vel in intellectu possi- Philo-
bili:q̄ est q̄dā virtus aīe in qua recipiunt oēs species intelli soph⁹.
gibiles spiritualiter:⁊ sic scia remanet in aīa separata. Et cū Scdo.
petit. Si dānati in inferno ea vtant cū delectiōe ꝓpterea qȝ Qō.
dicit a philosopho.iiij.ethico.ꝓ philosophia hȝ magnas de Philo-
lectatiōes.⁊ Lactantius primo diuinarū institutionū dicit. soph⁹.
Nullus est suauior aīe cibus ꝙ̄ cognitio veritatis. Rñdetur Lactan
ꝙ sicut in beatis ad pfectā eorū beatitudinē nihil erit qȝ nō tius.
sit gaudij materia:ita nihil erit in dānatis qȝ nō sit causa et
materia tristicie:nec deerit aliq̄d qȝ ad tristiciā possit perti-
nere:vt eoꝝ miseria sit sic cōsummata. Dānati ergo cōsidera
bunt mala que gesserunt:ex qb⁹ sunt danati:⁊ bona delata q̄
amiserunt ⁊ ex vtroqȝ torquebunt. Similiter etiā torquebun
tur de hoc ꝙ cōsiderabunt scientiā ⁊ noticiā quā de reb⁹ spe
culabilibus habuerunt:imperfectā fuisse:⁊ ammisisse sum-
mā perfectionē ei⁹ quā potuissent adipisci. Et sic licet vt di
cit philosophus cōsideratio scientie per se sit delectabilis ra
tione conueniētie ⁊ perfectiōis:tn̄ ex aliquo accidente potest
esse causa tristitie. Hec Tho.in.iiij.sententiarum di.l.

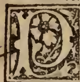
Uarta questiuncula est:Si aīe dānatoꝝ annorū Qō.
⁊ post iudiciū videāt deū:angelos ⁊ beatos ⁊ eoꝝ
glori ā. Ad quam sic rñdetur:ꝙ aīe damnatorum Rñsio
vsqȝ ad diē iudicij videbūt animas beatoꝝ ⁊ eorū
gloriā in vniuersali:⁊ nō in particulari. Uidebunt
eñi eos in magna ⁊ inestimabili gloria. Sȝ nō in quali:q̄ vi-
sio est potius per modū argumentationis ⁊ cognitiōis ꝙ̄ vi
sionis. Sicut pauperes extra domū epulantium delectatio-
nes eoꝝ cogitant:tn̄ in particulari quid comedant nesciunt.
De hmōi autē visione non letantur sed tristant:tum ꝓpter
inuidia aliene felicitatis.tum ꝓpter carentiā ꝓprie beatitu
dinis quā ipsi perdiderunt:de qb⁹ dr̄ Sapiētie.v. Uidentes Sapiē-
turbabuntur ⁊c. Post iudicium autem ita ad proprias pe- tie.v.
nas eorum cogitatio deflectetur:ꝙ de sanctorum gloria non
poterunt cogitare. Hec magister sententiaruȝ in.iiij.distin.l.
in fine. Sanctus Tho.autem dicit:ꝙ damnati post diem iu
dicij omnino visione beatorum priuabuntur. Nec tamen ex
hoc eorum pena minuetur:sed augebitur:quia memoriam
habebunt glorie beatorum quam in iudicio viderunt:vel
ante iudicium:et hoc erit eis in tormentum. Sed vlterius
affligentur in hoc quod videbunt se indignos reputari etiā
videre gloriam quam sancti merentur habere. Hec Thom.
vbi supra.

Ctauum caput princippale huius prime decadis est
de perfectione anime rationalis rapte vel in extasim
posite:sub quo septem questiones absoluentur:quarū

q̄nlibet infra suo ordine notabitur.

Rima questio, octaui huius capitis est: Si anima rapta vel abstracta a sensibus possit ex natura sua diuinari vel futura cognoscere: sub qua septem questiuncule soluentur: quarum quelibet infra suo ordine enucleabitur.

Q3.

Rñsio. Rima questiuncula prime q̄stionis huius octaui capitis est: si diuinationes in animabus raptis insint eis a natura. Ad quā primo videtur respondendū q̄ sint animabus raptis naturales: quod probatur ratione: auctoritatibus et exemplo. Ratione primo sic. Cognitio intellectiua hominis efficacior est q̄ cognitio brutorū alalium: sed quedam animalia naturaliter cognoscunt q̄dā futura: sicut cornicule

Vergil. crocitātes significāt pluuiā mox futurā. Unde Vergi. primo

Geor. georgicorū dicit. Et cornix rauca pluuiam vocat improba voce. ergo multo magis anima rapta naturaliter poterit futu-

Augus. ra cognoscere et diuinari. Ad hoc est auctoritas Augusti. xij. cōfessionū dicētis: q̄ anima humana q̄n appropinq̄t ad mortē: precognoscit q̄dā futura subtilitate nature sue: et. xij. sup Gene. dicit: q̄ ala humana scdm q̄ a sensib⁹ abstrahit̄ cōpetit futura preuidere. Unde vulgo dicitur q̄ morientes: vehementer amētes: dormiētes: rapti: phrenetici futura nōnūq̄

Grego. diuinant. Itē Greg. iiij. dial. c. xxvij. dicit: q̄ ipa ala hois subtilitate nature sue: exitura de corpe q̄dā futura diuinat et preuidet: et ponit exēplū ibidē de quodā monacho (monasterij sui in vrbe: sancti Andree vel. s. Gregorij) noie Gerontio: q̄ depressus graui molestia corporis: vidit albatos viros ad se descēdere dicētes. Ad hoc venim⁹ vt de monasterio gregorij quosdā fratres in militiā mittam⁹. s. Marcellū. Ualentinianū: Angelū: et te etiā Gerontiū q̄ nos aspicis. Quā⁹ visiones

Eccle- ad se redditus: illis tribus declarauit: q̄ oēs eodē ordine tūc

siastes mori ceperūt: quo fuerāt in descriptiōe nominati. Sed in cō-

viij. trarium est Eccle. viij. dicens. Multa hois afflictio quia igno-

Multi- rat p̄terita: et futura nullo nūcio scire potest. Rñsio dicēdum

plexmo q̄ de diuinatione ab ala rationali futurorū: multiplex est mo-

dus di- dus dicēdi. Philosophi em̄ naturales dicūt q̄ hmōi diuina-

cēdi de tiones fiūt q̄nq̄ per impressionē causarū superiorū corpora-

diuina- liū. Manifestum est enim q̄ corpora superiora imprimūt in

tiōe fu- corporibus inferioribus. Unde cū vires sensitiue sint actus

turorū corporalium organorum: consequens est vt ex impressione

ab ala celestium corporum immutet̄ quodammodo fantasia: et cū

rōnali. celestia corpora sint cause multorum futurorum: fiunt in

Mod⁹ imaginatione aliqua signa quorundam futurorum: hec au-

dicendi tem signa magis percipiuntur in nocte a dormientibus q̄

phōrū a vigilantibus in die. Nam vt dicit philosophus libro de

Phus. somno et vigilia que deferuntur de die: dissoluuntur magis:

plus est cum sine turbatione aer noctis: eo quod silentiores sunt noctes: et in corpore faciant sensum propter somnum: quia par ui motus interiores magis sentiuntur a dormientibus quam a vigilantibus. Hi vero motus faciunt ex quibus preuident futura. Est secundus de diuinatione dicendi modus. domini Alberti in commento libri de somno et vigilia: qui dicit: quod sicut lumen radiorum stellarum: communicatum elementis: causat in elementis quandam virtutem actiuam ad multos effectus: quos elementa per se producere non potuissent (sicque elementa sunt instrumenta stellarum) Sic etiam celestes intelligentie id est angeli: organis nostris purificatis influunt intrinsecas virtutes: quibus eas quam fiunt a remotis et futura sepius vaticinantur: quod fieri solet in aureola quando digestione completa: fumi a stomacho ad cerebrum non ascendunt. Est et tertius communis de diuinatione dicendi modus theologorum dicentium: quod reuelationes et diuinationes animarum quandoque procedunt ex naturali dispositione: quandoque demonum ostensione: quandoque diuina reuelatione. Primo modo quando anima appropinquat ad ipsam mortem precognoscit quedam futura subtilitate nature sue: quod non sic est intelligendum: quasi anima ex natura sua aliquam vim habeat diuinationis: nam modus naturalis cognoscendi anime coniuncte est accipere cognitionem a sensibus: et non cognoscere futura abstracta a sensibus: vt dicit Tho. j. parte. Sed dicitur anima in morte diuinari et precognoscere futura: quia cum ipsa abstrahitur a corpore et a corporeis sensibus: aptior redditur ad percipiendum subtiles motus et influxum: vel diuinum aut substantiarum separatarum vel corporum celestium. Secundo fiunt quandoque hominibus reuelationes ex celestium corporum impressione: vt dictum est supra a philosophis. Tertio fiunt ex demonum ostensione. Cum enim intellectus demonum sit superior ordine nature intellectu humano: quedam cognoscunt demones etiam sua naturali cognitione: que sunt remota ab hominum cognitione: et talia possunt hominibus reuelare: vt in tertia decade infra dicetur. Quedam reuelationes fiunt ex diuina inspiratione: sicut dicitur Dan. ij. Est deus qui reuelat mysteria de celo. Reuelat autem deus secreta sua hominibus: siue per seipsum: siue per angelos suos multis modis: vt per somnium: per visionem: per oraculum: per mentis illustrationem: et per mentis excessum. Primo modo somnium: cum dormiendo aliquid reuelatur nobis: per impressionem formarum imaginabilium et illud quod reuelatur: tegitur figuris et velatur imaginibus: vt cum Jacob dormiendo scalam vidit Gen. xxviij. Uisio est cum in vigilia aliquid reuelatur per impressionem formarum imaginabilium eo ordine quo eueniunt quam apparuerunt. Sicut visio ysaie de qua dicitur vj. eiusdem. Uidi dominum sedentem super solium excelsum. et visio Danielis super hebdomadibus. Oraculum est cum in somnis christus vel angelus: pater aut mater: vel aliqua sanctus vel sancta persona aliquid aperte venturum aut non: vitandum vel faciendum denunciat: et sic fuit somnium Joseph Mathei .j. et somnium pincerne

Secundus modus dicendi de diuinatione qui est Alberti

Tertius modus dicendi qui est theologorum.

Dan. ij.

Genesis. xxviij.

Quid visio.

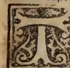
ysaie. vj

Quid oraculum

pharaonis. Et hmōi oracula solent fieri in aurora qn̄ dige-
stio cōpleta est: ⁊ fumi a stomacho ad cerebrū nō ascendūt:
q̄ oracula nō indigēt iterpretatiōe si fiūt doctis sicut fuit Jo
seph vir Marie. Et Lucian⁹ cui apparuit sanct⁹ Gamaliel.
Si aūt fiāt indoctis: indigēt reuelatiōe: sicut illud pincerne
Pharaonis qd̄ Joseph interp̄tat⁹ est. Et dicūt somnioꝝ iter
pretes: ꝙ oraculis p̄stāda est fides: si nō sint illusiōes demo
Grego. nū: q̄s sancti viri vt dicit Gregori⁹ in dialogis: intimo sapo
Mētis re discernūt. Mētis illustratio est: vt dicit Jsidor⁹. iij. ethimo
illustra logiarū. Plenitudo spūssancti: p quā de⁹ apl'is reuelauit se-
tio q̄d creta sua secūdū illud apostoli. Nobis aūt reuelauit deus p
sit. spiritūsanctū. ⁊ Actuū. ij. Repleti sunt oēs spūsancto. Qui-
Jsidor⁹. busdā aūt reuelat de⁹ secreta sua p mētis excessum siue exta
Act. ij. sim aut raptū sicut vidit Petr⁹ vas summissuz de celo cū va
rijs aīalib⁹. Actuū. x. Sicut fuit extasis siue scdm aliā trāsla-
tionē sopor Ade: de quo infra diffusi⁹ declarabit̄. Reuelat po
stremo de⁹ secreta sua q̄busdā p sensibiliū signoꝝ expressio-
Deus nē: siue p rē corporeā extrisec⁹ apparētē: sicut Moysi p nubē
quō re- loq̄bat̄ de⁹: vel p vocē exteri⁹ sonātē: sicut Abrahe insonuit
uelat se dicēs. Ne extēdas manū tuā sup puerū. Gen. xxij. Siue per
creta parabolā mystice significātē. i. p vocē q̄si hoīs formatā cū si-
sua. militudine alicuius rei: sicut Balaā. Numeri. xxiij. Accepta
Ge. xxij. parabola ait ⁊c. Ad Augustinū ⁊ Greg. q̄ vident̄ rōne: aucto
Rn̄sio. ritatib⁹ ⁊ exemplo tenere diuinatiōes inesse aīe a natura vt
ad obie adductū fuit in frōte in hui⁹ q̄stiuncule. Rndet̄ ⁊ dicit̄ cum
ctiōes p̄ Tho. pri. par. ꝙ Aug. loquit̄ ibi nō assertiue: sȝ recitādo opi-
dictas. nionē Platonis: q̄ posuit aīaȝ accipe cognitionē reruȝ scdm
p̄ticipationē ydearū: quā participationē meli⁹ recipit ab-
stracta a corporis sensibus. s. dormiendo: aut in morte. Gre-
go. etiam nō intelligit diuinationē inesse aīe a natura: sed p
reuelationē vt dictū est in corpore q̄ōnis. Hec Tho. pri. par.
q. lxxxvi. ⁊ intra questiunculam adducti.

Qō.
Rn̄sio Ecunda questiuncula est: Unde causatur in animabus extasis siue raptus? Ad quā sic respondetur: ꝙ cum in extasibus sopiantur vires inferiores: et anima sepe administrationeȝ corporis suspendat. Jdeo sciendum est ꝙ in homine est triuum virium naturalis ordo ⁊ ad inuicem connexio. s. virtutis naturalis: animalis siue sensitiue: ⁊ intellectualis et de communi cursu virtus naturalis seruit animali: et animalis siue sensualis seruit virtuti intellectuali. Nam videmus ꝙ virtus naturalis indiget in suis operationibus calore et spiritibus que a corde originaliter procedunt et diffunduntur per omnia organa sensuum: et manifestum est etiam ꝙ illis organis interius ⁊ exterius magis laborantibus: natura ibi de illis magis diffundit: ⁊ sic vno modo contingit illa organa in excessu actuationis virtutis

sensitiue distrassari vel discrepari. Et iterum spiritus natu-
ralis qbꝰ indiget virtꝰ digestiua exterminat᷑ vel deficit ꝓ-
pter multitudinē gñationū spirituū sensitiuoꝝ. Ex q̄ pꝫ quo
vehemēs ⁊ fixa ⁊ ꝓfunda actuatio virtutis sensitiue interio
ris sopire pōt sensus exteriores: et similiter debilitare vires
naturales ꝓpter illaꝝ viriū cōnexionē. Ex hoc prīo sequitur
scdm .f. quod omnis vehemēs intellectualis spirituū cōtē-
platio in qua fantasia vel interior sensitiua excessiue labo-
rat: naturales vires eneruat ⁊ soporat sensus exteriores: ⁊ se
pe inducit extasim: vel raptū: ꝙ si in vehemēti ⁊ intēsa seu ex
cellēti pure intellectuali cōtēplatiōe vires sensitiue nō labo
rarēt aut nullā depēdētiā haberēt vires naturales ⁊ aīales:
vel nō īpedirent᷑: ⁊ hoc oporteret ꝓuenire aliūde q̄ rōne di-
cte cōnexionis. Hec Heuricꝰ de Assia super Genesim.

Tertia q̄stiūcula est: Quottuplex est gradꝰ extatice cōuersiōis in deū seu cōtēplatiōis spūalium. *Quest:*
Ad quā rñdet᷑ ꝙ q̄drupler. Primus cū aīa ꝓpter *Rñsio.*
vehemētissimā itētionē ⁊ eleuationē ꝟtutis itel *Quadruplex est gradus extatice conuersiōis in deū seu cōtēplationis spūaliū*
lectiue in illa spūali pura ⁊ excellētissima cōtēpla
tiōe dei suspēdit ⁊ relinq̄t corpus quo ad oēs opatiōes sen-
suū exterioꝝ ⁊ interioꝝ ⁊ actionū oim naturaliū viriū: ⁊ hic
gradꝰ extasis primꝰ fuit in adā de quo dicit q̄dā glosa: ꝙ so
por ille diuinitꝰ ei immissus vires rōnales nō clausit. Sꝫ obtu
ratis siue sopitis corpis sensibꝰ mētis oculos aperuit limpi
diꝰ vt scire posset q̄d erga se ageret olim artifex sapiētia dei:
⁊ q̄d in p̄teritis fecerit: ⁊ de lōgissime futuris factura esset.
Hūc primū gradū ascēdit .b. Paulꝰ q̄ nesciuit an aīa vegeta *Primꝰ gradus*
ret corpꝰ an corpe relicto in paradisum rapta esset: vel etiā
forte simul in vno loco vegetaret: ⁊ cū hoc realr̄ in celo em-
pyreo esset. Secūdꝰ gradꝰ extasis est in quo aīa relinq̄t cor- *Scdus. gradꝰ.*
pus q̄ ad oēs opatiōes sensuales iteriores ⁊ exteriores: lꝫ nō
suspēdant᷑ opatiōes naturales sicut in prīo gradu. Tertius *Tertiꝰ gradꝰ.*
gradꝰ ē in quo aīa in cōtēplationē intellectualiū rapta solū
relinquit corpus quo ad actum sensuū iteriorū. Quartꝰ gra *Quartꝰ gradꝰ.*
dus est ⁊ infimꝰ qñ sopiunt᷑ solū sensus exteriores per intē-
saꝫ actuationē sensus interioris. simul ⁊ intellectꝰ ⁊ rationa
lis effectus. Causas haꝝ extasium Richardus de sancto Ui *Richardus.*
ctore lib. de cōtemplatiōe reducit in genera dicēs. Tribꝰ de
causis vt mihi videt᷑ in mentis excessuꝫ adducuntur: q: vel
ex magnitudie exultationis fit vt mens quandoq̄ sic semet
ipsam non capiat: et supra ipsam eleuata vires inferiores
sopiantur. Magnitudine ergo deuotionis anima tanto ele-
uatur: quanto diuino amore ⁊ charitatis desiderij igne suc-
cenditur ⁊ resoluitur: quasi fumus eleuetur. In summa ma-
gnitude vero admirationis anima in extasim rapitur: quan
do in admiratione summe pulchritudinis aut diuine maie
statis suspensa tam vehementi sopore concutitur: vt a suo

statu penitus exentiatur. Magnitudine gaudij vel iocunditatis: aia rapitur: qñ illa intimi amoris suauitatis abũdantia inebriata: qd fit: qd fuerit: penit⁹ obliuiscit: et sup mũdanũ quendã effectũ sub quodã nostre felicitatis statu raptum transformat. Ex qbus patet q aia pro statu vie pōt tantũ q intellect⁹ non vtet ministerio fantastice sensitiue interioris vel exterioris cũ sopitione virium inferiorum animaliũ et remissione naturaliũ: vt patet in vi atorib⁹ excessiuis. s. i Adã in statu nature integre: et paulo aplo et quibusdã alijs. Hoc patet: qr intellect⁹ eoꝝ separatur a phãtasmatib⁹ quorũ: nullũ est tãte eminentie vt possit diuinã essentiã representare. Nec etiã aliqua intellectualis species creata: immo etiã in illa clara dei visiõe mens ita rapit: vt nihil pro tunc pcipiat aliud nec sensitiue nec intellectiue. Unde talis visio tantum alienauit. b. Paulum et operationẽ anime eius in corpus taliter suspendit: q nesciuit an etiam anima corpus animaret vel separata esset. Propter: que dicit Tho. q impossibile est q homo in statu vie videat clare deum per essentiã sine abstractione a sensibus: aut sine extasi aut raptu quo sopiantur vires animales. Unde et Exodi dicitur. Nõ videbit me homo et viuet. Ex quib⁹ patet q cum Adam et Paulus eundem gradum primum extasis habuerint: et ergo equales intensiue. Non aũt forte extẽsiue theologi constituti sunt. Hec Henricus de assia super Genesim.

Beat⁹ thom. Exodi.

Qõ.

Uarta questiũcula est: An plato et Aristoteles potuerint naturaliter tãtã theologiã acqrere: quãtã Adã et Paul⁹ in extasim positi? Ad quã rñdẽt aliq opinatiue: q Adam et paulus non fuerunt maiores philosophi Platone et Aristotele. et isti tenent q intellectus in corpore manens potest se sine adminiculo et actiõe vtutis sensitiue seu phãtastice reducere in cõtẽplationem pure intellectualem scientie: et se actuare respectu specierum et habituum quos alias intellexit. Et probant hoc primo: quia non videtur nobilis virtus intellectiua magis dependere in reductiõe ad suũ actũ a virtute sensitiua interiori: q ipsa sensitiua iterior a sensibus exterioribus: sine quorum tamen actionibus sepe interior sensus erit in actus suos sicut in somnis manifestum est. Item non videtur verisimile q ista nobilis natura itellectualis esset a creatore deo tam inseparabiliter illis corporeis viribus sensus alligata: q sine earum actuatione in nullum actum cognitionis posset se reducere: q per nullum exercitium in cognoscendo et intelligendo: posset acquirere in sui natura species intelligibilium: et habitus p quos suspensa omnium actuatione sensitiuarum viriũ: pure intellectualiter aliqd celestiũ vel alioꝝ cognoscere posset. Item in statu nature itegre: seu innocentie talis modus cognoscen-

Opinio aliqrũ.

Probatio pdicte opinionis.

di et contẽplandi pure et intellectualiter videtur vtiqȝ possibilis fuisse: sicut et in statu corporis glorificati: pro quo statu forte intellectus licet informabit corpus: tñ in nulla innabitur a cognitionibus sensitiuis nec interioribus nec exterioribus. Et ideo nõ est essentialis nec tã necessaria connexio virtutis intellectiue existẽtis in corpore ad vires sensitiuas: ꝙ sine illis nobilis vis intellectiua nõ sit apta nata se cognitiue actuare. Item si sic: ergo aĩa rationalis exuta nihil intelligeret nec sciret de cõmuni cursu de olbus his que in corpore sciuit: nec respectu quorumcunqȝ intelligibilium: ex habitib⁹ et speciebus in corpore acquisitis se actuare posset: qđ videt̃ magne imperfectionis. Hec sunt argumẽta dñi magistri Hẽrici de Assia q̃ adduxit parisijs disputãdo in hãc materiã. In oppositũ est schola omnis cõis dicẽs ꝙ quiditas rei materialis est obiectũ intellectus viatoris. Et experientia demõstrat phãtasiã laborare cũ intellectualiter operamur seu occupamur. Pȝ ergo ꝙ nullus pur⁹ viator philosoph⁹ l theologia paulo et p̃io parenti se potest cõparare. Et sic patet responsio ad questiunculam. Hec Henricus de Assia su per Genesim. Cõis opinio.

Quinta questiuncula est: Quare mulieribus sepius fiunt reuelationes q̃ viris. Ad quam rñdetur ꝙ de hoc a philosophis triplex causa naturalis solet assignari. Prima accipitur ex qualitate complexionis: q: mulieres naturaliter multum habent de humido: humidũ aũt cũ inceptum est moueri: nõ cessat quousqȝ attingat ad id quod intendebat. Ex quo contingit mulieres diutius stare in suis cogitationibus et imaginationibus q̃ viros. Unde vir citius digerct suas conceptiones vel imaginationes quare minus apparent eis mirabilia. Et quia humidum etiam (quod vt dictum est in mulieribus abundat) est bene receptiuum figurarum: et diuersas etiam figuras recipit: exinde est quod ipsis mulieribus apparent plura mirabilia et diuersa somniando. Secunda causa accipitur ex defectu rationis: nam mulieribus sicut dicitur in politicis: habẽt rationatiuum inualidum: vnde minime vigent ratione et discretione in comparatione ad viros: propter quod si eueniant mulieribus alique fantastice apparitiones et visiones mirabiles: minus est ratio contradicens q̃ in viris. Tertia causa sumitur ex abundantia passionis. Nam sicut dicit philosophus in li. de somno et vigilia. Illi qui sunt in passionibus: ad modicam similitudinem mouentur et credunt verum esse quod apparet. Unde quia in mulieribus abundant passiones: ideo statim ad modicam similitudinem vel speciem credunt ei quod sibi apparet. hec ex Joanne de sancto Geminiano.

Questi. Rñsio. Trib⁹ ex causis sepi⁹ fiunt reuelationes mulierib⁹ q̃ viris. Prima cã. Secunda cã. Tertia causa. phus li. ð som no et vigilia.

Qō. Exta questiuncula est: An pphetie ꝛ reuelationes vaticinātiū ꝛ q̄nq̄ raptarū mulierꝫ xp̄o de deuotaꝝ: vt puta Brigide: Catharine de Senis ꝛ similiū: haberi debeāt p indubitāter veris ꝛ predicari tanq̄ a spiritu sancto edite. Ad

Rñsio. quam respondetur simpliciter q̄ nec p indubitāter veris haberi debēt: nec tanq̄ a spūsancto edite acceptāde vel p̄dicāde sunt. Tū q: hm̄oi similia fieri p̄nt ex industria humana exercitata: ꝛ lumine fidei cōfortata. Tū q: nihil p̄hibet illas q̄nq̄ fuisse illusas: eo q̄ forte non sine culpa

Docere vel p̄dicare nō permittur mulierib⁹ et q̄re. p̄sumpserūt illa facere q̄ ad eas nō pertinnerunt. Docere eni vel p̄dicare mulierib⁹ iuxta ap̄l'm nō permittit. Tum q: potuit fallere eas q̄nq̄ phantasia nimis fatigata. Tum. q: si libri eaꝝ bene cōsyderent: occurrūt ex dictis ꝛ modis dicēdi aliqua minus sapida: minus rōnabilia aut veritati dissona. Tū q: pphetie earū supernacue videntur ꝛ doctrine. Cū autentice ex sacris scripturis ꝛ sanctis doctoribus habeat: q̄cquid de talib⁹ est saluti necessariū. Tum q: stat aliquem esse valde sanctum: ꝛ tñ omnē doctrinā eius esse ex spū humano. Tum q: non constat eas missas fuisse ad docendū vel predicandū a deo: nā si deus officio earū voluisset in docendo ꝛ pphetando vti: vtiq̄ sanctiorib⁹ mulierib⁹ in hoc vsus fuisset vt sancta elisabeth: ꝛ similibus: quas cōstat nihil talium attētasse: sed solum studuisse profectioni virtutum: nihil se intromittentes de impertinentib⁹ eaꝝ statibus. Potuit tñ esse q̄

☞ deus ad supplendā negligentium ordinarioꝝ: ꝛ ad ipsorum maiorē confusionem suscitauerit q̄nq̄ ꝛ suscitet quasdā muliercnlas tanq̄ doctrices ꝛ pphetas: sicut etiā apparet in vatib⁹ vtriusq̄ sex⁹ in populo hebreoꝝ: vt sic p̄pter nouitatē et raritatē: mulierū doctrine legant ab his q̄ diuinos libros et diuinas scripturas legere neglexrūt: ꝛ cupiūt doctrinarum nouitatibus auribus prurire ꝛ puerti ad fabulas poetarū. Sicut etiā p̄pter negligentiā iudicū israel suscitauit deus spiritum pueri iunioris Danielis: ne sanguis innocēs Susanne effunderet. Dañ. xiij. Hec Hēri. de Assia sup Genesim.

Qō. Eptima questiuncula est: An vaticinia futurorum a Sybillis: ꝛ quarūdā magaꝝ ꝛ phitonissaꝝ i populo gentili sint credēda eis reuelata a spūsancto ꝛ quare solis Sybillis mulierib⁹ apud gētiles cōcessum est de xp̄o vaticinari; ꝛ nulli alteri: ex vati

Rñsio Augus. bus babylonicis: philosophis siue poetis? Ad quā sic respōdet Aug. xxi. de ci. dei: q̄ Sybille siue bone fuerint siue male in his que de xp̄o ꝛ alijs ad salutē humanam pertinentibus predixerūt: credendū est q̄ a deo fuerint inspirate. Nō enim est verisimile q̄ diabolus reuelaret hominibus ea que p salute eoꝝ presciebat esse ventura. Et q̄ hoc sit verum de Sy-

Interp̄tatio hu billis bonis: p3 ex noīe interp̄etatiōe. Dicit eni Sibilla q̄si dei mens:

dei mēs: quia syos grece latine dicitur de' ⁊ belle idest mēs quasi mens dei. Erāt eñ (vt Augu.xviij.de ciui.dei.c.xxiij.et Isidorus.vij.li.ethimo.dicūt) apud gentilē poplm quedam femine virgines: vel nōvirgines famose in cognitione occul torū de futuris: ⁊ alijs: q̄ quidem apud gentiles consulebantur in dubijs euentib' quasi ex merito singularis vite noticiā mētis dei vel deorū habētes: sicut apud hebreos cōsulebantur veri prophete. De quib' dicit Augustinus vbi supra ꝙ sicut olim extra populū israel: et ante i populo gētili erāt aliq̄ boni ⁊ sancti viri a deo specialiter illuminati ⁊ directi: de quib' fuit Job: Cornelius ⁊ alij. Sic etiā ⁊ aliq̄ femine sancte ⁊ religiose eē tūc poterāt a deo de futuris ꝺ christo ⁊ alijs specialiter illuminate. Unde de vaticinio vnius illarum Sybillarū dicte Erithrea vł Cumana loquēs Augu. vbi supra dicit: ꝙ a deo nihil hēt in toto carmine suo qd̄ ad deoꝝ falso rū cultū ptineat: vt in eorū numero merito cōputanda videatur. q̄ pertinent ad ciuitatē dei. De malis etiam mulieribus siue magis ⁊ diuinatricibus vanis artib' imbutis: ptz etiā ꝙ alique earum magis idonee ex dignatiōe diuine clemētie in testimoniū salutariū futurorū poterāt certis occasionib' datis: illuminari specialiter a deo de faciēdis: sicut occasiōe data illuminatus fuit Balaam ariolus q̄ licet mal' fuerit: tñ preclaraꝫ de xp̄o ꝓphetiā expressit: vt patet Numeri.xxiiij. Donū eñ ꝓphetie nō solū se extēdit ad bonos: sꝫ etiā cōmune est bonis ⁊ malis: sicut ⁊ cetere gratie gratis date. In ceteris vero ad xp̄m nō ptinentib' iste diuinatrices mage: a diabolo poterāt illuminari: sicut supstitiosi sapiētes babylonij. Sꝫ si q̄s quereret quare in solo sexu femineo inuēte sunt apud gētiles quedā mulieres prophetisse de christo vaticinātes: et null' de vatib' famosis babylonicis in artib' diuinatorijs exptes: quos reges gētiū in dubijs cōsulere cōsueuerūt: vt patet de Pharaone ⁊ Nabuchodonosor et aliquibus phōꝝ aliqd de christo: vł de futuro iudicio: aut de resurrectione et ceteris de quib' Sybille locute sunt: vaticinat' est? Respōdetur ꝙ horū ⁊ similiū secretorū dei ratiōnē reddere potest solus q̄ a deo de hmōi est eruditus. Uel forte sic factuꝫ est cō suetudine dei qua sepe eligit infirma huius mundi vt confundat fortia. philosophi autem sequentes solum cognitionem que naturali inuestigatione de deo et creaturis haberi poterat: ponentes obijcem presumptionis ⁊ superbie: diuinas reuelationes desuper recipere non meruerūt. Potuit tamen fieri occulte a deo: vt etiam poete aut aliqui philosophi vt aliqua fingerēt: vel dicerent que deus pro generali salute hominum facturus erat in mundo: licet illi phi vel poete ad huiusmodi non respicerent sed ad alia: circa que eoruꝫ intentio versabāt: sicut factuꝫ in Cayfha ⁊ Uergilio ⁊ alijs. Hec ex domino Henrico de assia super Genesim.

[Margin: ius nominis. Sybila Augu. isidor'. Augu. Augu. Donuꝫ ꝓphetie e cōmune bonis ⁊ malis. questio Rñsio.]

¶Sequitur secunda Questiuncula prime Decadis.

Secunda questiuncula est: Quid sit somnus vniuersalis et partialis. Ad quam responde tur: quod somnus vniuersalis dicitur quando exteriores sensus cum vi. etiam intellectiua sopiuntur et quiescunt. Uel somnus vlis secundum Auicennam prima tertij.ca.de sube th. est redditus spiritus animalis ab instru mentis sensuum et motus ad principium suum.s.cerebrum: cum quo scz reditu priuantur ipsorum instra ab exitu ope rationis in ipsis.s.instrumentis: nisi ab illis instrumentis que necessaria sunt ad hoc vt vita permaneat et illa sunt sicut instrumenta spiritus sicut pulmo: cor: arterie et diaflam ma. Partialis autem somnus est triplex: aut cum exteriores et interiores sensus sopiuntur: vi intellectiua vigilante: vel cum ligantur exteriores sensus: solutisque a somno sensibus interioribus: vt patet in his qui dormiendo ambulant in nocte: vel cum interiores sensus ligantur solutis exterioribus. Primum autem horum secundum quosdam possibile est: quod probant sic. nam sicut interior sensus vigilare potest ligato per somnum exteriori: vt patebit infra. Ita nihil prohibere videtur quod intellectus habitibus et sensationibus sufficienter habituatus sepe vigilet.i. cognoscitiue actuetur respectu intelligibilium: et quod vtreque vires sensitiue sopite sint. Quod si dicatur secundum philosophos: quod necesse sit ad actualem intelligibilitatem phantasmata speculari: igitur intellectus non actuatur nisi consecutiue ad actuationem phantasie. Respondetur quod si illud dictum commune philosophorum habeat veritatem. Intelligitur de communi cursu humane cognitionis et in prima acquisitione intellectualis noticie. Uel est verum respectu illorum intelligibilium respectu quorum adhuc non habet sufficienter intrinsecos in se habitus et species secundum quas in actu exire possit sine adminiculo virium sensitiuarum. Secus autem est de intellectu sic habituato: qui vt seipsum actuet: non oportet ad phantasmata se conuertat. Istam intellectualem vigiliam sensisse videtur sensibus somno ligatis qui dixit. ego dormio et cor meum vigilat. et secundum hanc opinionem somnus vtrorumque sensuum non potest sopire intellectum nisi mundum vel insufficienter habituatum. Secundum autem.s.ligamentum exteriorum sensuum solutis a somno interioribus: etiam manifeste apparet in quibusdam qui nocte dormiendo surgunt: et ambulant sine offendiculo: et faciunt aliqua opera vigilantium.s. loquuntur: clamant: induunt se: ascendunt arbores: exeunt domos ad campos: siluas: insequuntur inimicos: et quandoque interficiunt: et reuertuntur ad lectos suos: vt dicit Alber. in commento super lib.

Margin: Quo. Rnsio. Diffinitio somni vlis secundum Auice. triplex est somnus partialis. Obiectio. Rnsio. Albertus.

de somno z vigilia. Pñt etiã z tertio aliq̃ scd̃m exteriorẽ sen-
sitiuã vigilare: z dormire scd̃m interiorẽ: sicut audiui de vno
taliũ q̃ realiter sensit. Uigillãt etiã q̃nq̃ tales scd̃m sensum z
simul scd̃m vim itellectiuã: q̃ fortassis etiã q̃dãmodo actuari
põt ad actuationẽ exteriorũ sensuũ interiorib⁹ sẽsib⁹ ab om
ni actu suspẽsis. Uñ si deus in hõie vigillãte su[illegible] ẽderet ad
tẽpus oẽm actionẽ iteriorũ sensuũ sine ipedimẽ [illegible]nfluẽti e
virtus z spiritũ ad sensus exteriores: q̃d phiberet [illegible]ominez
z sensitiue videre: et intellectiue visa ratiocinari: z ita suffi-
ciẽter se se in ambnlãdo vel ascendendo dirigere z custodi
re. Hec Henricus de Assia vbi supra.

questio. Ertia questiũcula est. Unde causatus est somn⁹
Ade a principio: cũ nihil de predictis causanti
bus somnũ nec fumalis euaporatio cibi potue
rit ad capud ei⁹ vel cor ascẽdere: ne i paradiso
comederit de fructibus ante formationẽ Eue: z
Rñsio. q̃d vidit Adã in sopore illo. Ad quã sic rñdet: q̄
somn⁹ ille Ade siue rapt⁹ siue extasis: nec ab angelo fuit: nec
a celo: nec a cibali fumo: aut fatigatiõe q̃ nõ erat in statu ino
cẽtie. Sꝫ fuit immissus a deo tã q̃ pueniẽs dispositio ad reci
Augu. piẽdas diuinas reuelatiões: q: vt dicit Augu. Nisi ab hac
vita quodammodo moriat̃ siue aduersus z alienat⁹ a corpo
reis sensib⁹ fuerit: nõ subuehit̃ in visionẽ dei z celestiũ. In q̃
raptu siue extasi pius z largissim⁹ deus primo homini pnci
pio totius posteritati ostẽdit magna z mirabilia. Ipse em̃
Adã in ipsa extasi siue excessu mẽtis posit⁹: z i illõ q̃d statũ
nature excedebat eleuat⁹: vt dicit gl. ad Eph. v. pro ppheta
effect⁹ ẽ. Nã excitatus ex sopore z mulierẽ formatã ex ipso
aspiciens: diuina reuelatione illustratus: ydiomate hebrai-
Geñ. ij. co dicit. Hoc nunc os ex ossibus meis: z caro de carne mea:
propter hoc relinquet homo zc. Ingressus etiam est in san-
ctuarium dei z intellexit nouissima ab initio z primo vt di-
cit glo. reuelatum est ei q̄ ex eo nasciturus esset homo qui
vere deus esset: cuius morte hominum genus redimeretur:
z de cuius latere in cruce morientis fidelis ecclesiã formare
tur. Intellexit etiam q̄ mundus esset perdendus pctõ cõmuis
non suo. Tũc forte intellexit mysteriũ trinitatis: creationem
mundi: ex nihilo. destructionẽ eiusdẽ: accepit in illa extasi re
uelationẽ casus angelorũ. Intellexit sacrificia q̃ erãt futura
remediũ originalis peccati: cõmuis illud futurũ ei esse nõ reue
laret. Intellexit excellẽtissimã illã futurã vitã i q̃ post ineter
nũ viuẽdo sine nutrimẽto: habituri essẽt hões in clara deivi
siõe: si i hac vita mãdata dei custodirẽt. Instruct⁹ fuit i natu
ralib⁹ z moralib⁹ sciẽtijs. Tũc ẽt accepit excellẽtẽ cognitionẽ
theologicã supnaturalẽ vt pm̃us reb⁹ nõia iponeret: z rerũ p
prietates cognosceret. Uñ 9stitut⁹ ẽ pm̃us phus pm̃us theo
logus in vtraq̄ scientia perfectus scd̃m mensuram initij sui

status. Unde Ugo li. sexto de sacramentis loquēs de phia & theologia primi hois dicit. Rerū visibiliū omniū q̄ cū hole p pter hominē facte erāt: perfectā cognitionē primū holez sim plici diuine inspiratiōis illustratiōe accepisse nulli dubiū esse debet. Nā de⁹ rōnabiliter ei tribuit sciētiā coꝝ q̄ ppter ipm fecit & quoꝝ gubernationē: dispositionē & puidētiā ipsi hoi reliqt. Si aūt p vita tēporali cōseruāda & disponēda i rebus trāsitoꝛijs tā sciētiā magnā accepit: multo magis p vita eter na adipiscēda excellētiorē & abūdantiorē de celestib⁹ & supna turalib⁹ cognitionē habere debuit. Sic i extasi & excessu mē tis Paul⁹ posit⁹ vidit arcana dei q̄ nō licet hoi loq. Sic etiā q̄dā mulier ordis nostri predicatoꝝ virgo mirabilis humi litatꝫ & deuotiōis i vrbeveteri tpe nr̄o extasim patiebat. quo tiēs aliqs ei verba deuota & ferrētia loqueret: cūq3 ponere t i lecto dū rapi incipiebat: eleuatis paulati manib⁹ & pedib⁹ ad modū pedū crucifixi: dispositꝫ sic efficiebat imobilis vt nul la violētia man⁹ vl brachia flecti: vl ipsi pedes possēt ali quaten⁹ disiungi. De mirabilib⁹ aūt & arcanis quē ipso ra ptu percipiebat aliqñ. paucis & cū difficultate aliqua reue lauit: Hec Henricus & Johannes de sancto Geminiano.

Ugo li. vj. de sacramē.

Tertia questio huius octaui capitis est de somnijs siue apparitionibus phantasticis somniorum. Circa quam sex questiuncule soluuntur.

questio Rñsio.

Prima questiuncula est: Quid sit somnium: et etiam vnde causantur somnia siue apparitiones phantastice somniorum? Ad quam sic respondetur q somnium secundum philosophos libro .ij. de somno et vigilia: est phantasma factum a motu simulachrorum a similitudine sensibili in dormiente secundum q dormit: huiusmodi autem somnium seu phantasma ortum habere potest ex pluribus: & sic possunt somnia plures causas habere. Nā somniorum duplex est causa in generali: scilicet interior & exterior. Prima interior etiam est duplex. Nam prima est mentalis siue spiritualis: scꝫ cogitatio vel affectio inquantum illa occurrunt phantasie hominis in dormiendo: circa que eius cogitatio & affectio fuit immorata in vigilando. Secunda causa somniorum interior est corporalis dispositio. Nam ex dispositione interiori corporis formatur aliquis motus in phantasia conueniens tali dispositioni: sicut homini in quo frigidi humores abundant: occurrit q sit in aqua vel niue. Et propter hoc medici dicūt esse intendendum somnijs ad cognoscendum interiores dispositiones corporis. Secunda causa somniorum est exterior: & hec est duplex. Prima est spiritualis: que quandoq3 est a deo: qui ministerio angelorum aliqua hominibus reuelat in somnijs: vt dictum est supra. Quandoq3 autem operatione demonum apparent dor-

Sōnij diffinitio fm philosophū.

Sōniorū duplex est cā i generali.

Prima cā interior

Secunda cā interior.

Scda cā omniorum in gnāli.

Prīa cā exterior

mientibus alique phãtasie ex quibus qñq3 aliqua futura re uelant his qui cum eis habent pacta illicita: vt dicetur infra in tertia decade. Secunda causa exterior est corporalis. s. immutatio imaginationis vel phãtasie inquantum imaginatio vel phantasia dormientis immutatur: vel ab aere continente: vel vt astronomi dicunt: ex impressione celestis corporis: vt sic dormiẽti alique phãtasie appareãt cõformes dispositioni celestium. Pro quo intelligendo notandũ q astronomi dicunt q celũ siue corpa celestia p se operant ad somnia. Nam multotiens dicunt hominum somnia esse cõformia stellarum habitudinibus con situationibus: in tantum q scita dispositione celi hora somnij astrolog9 dicere potest de quo facto somnium fuit. Et dicunt q sicut cum cholera in homine habundat: somniat homo de rebus calidis & rubeis: et cũ phlegma abundat: de rebus frigidis & aquosis: veluti effect9 naturales causati a cã naturali. Similiter celũ põt ifluere cognitionẽ effectuũ quos virtualiter ptinet: & p psequẽs ipmere p se dormiẽtib9 ad somniãdũ. Quib9 respõdet q licet celũ aliquid operari possit ad somnia: hoc tñ non est per se. s. per impressionẽ noue speciei vel cognitionis interioris sensualis vel intellectualis. Sed est solũ p accidẽs ad aliquam trãsmutationẽ corporis secũdum sensibiles qualitates. Nam influentia calefactiua nõ potest imprimere prius speciem caloris sensui iteriori q causet realẽ calorẽ q obiectiue moueat sẽsum tact9. Et cũ dicit scdz astronomos q qñq3 inuẽta sunt sõnia hoim cõformia habitudinib9 & imaginib9 stellarũ: vt pote piscis: Cãcri &c. Dicit q hoc raro vl nũq3 exptum est: vel ẽ a casu vel quia aliquis exercitatus in huiusmodi post somnium (nõ aũt ante) inueniet aliquã concordantiã in celo cuz re vel reb9 de quib9 somniauit. Sed. b. Augu. super Geñ. ad literã dicit. Hoc quidẽ occulta malignorũ spiritũ deceptione fieri potuit: qui hominibus intentis talibus vanitatibus sic in eoz dãnationẽ. & erroris prenosticationẽ: astrorũ propagatiõe illudere cõsueuerũt. Et negatur q ille humor qui dicit melancholia vel cholera producat in homine somniante vel phrenetico species calidas vl humidas: vl caprarũ vel serpẽtũ: vel species cuiuscũq3 rei differẽtes specie ab illis humoribus: qui talibus apparere cõsueuerũt. Et ratio negatiõis est qz cã naturalis nõ põt p se speciẽ effect9 sui realis prius producere in sensu vel itellectu: q illũ effectũ pducat in esse reali. Qd si dicat: vñ causant huiusmodi phãtastice apparitiones in somnijs? Dicit q cõtigũt ex irregularitate mot9 spirituũ & fumorũ & partiũ interiorũ organorũ: in qb9 fit sensatio & phantasmatuz reseruatio: que qdem phantasmata talibus motibus respectu inuicem confunduntur & mõstruose cõiunguntur. Et ita contingunt tales apparẽtie somniorũ. Hec ex Alberto & Henrico.

Scdacã extrior.

Opinio astronomoruz.

Rñsio ad astronomos.

Augu.

questio

Rñsio

Secunda questiuncula est: Si spirit⁹ boni ⁊ mali possint apparere ⁊ immittere somnia viuis. Ad quam respondetur affirmatiue: et primo de spiritibus bonis dicamus. Ingeruntur eniꝫ quandoqꝫ somnia clara viuis benignitate spirituum bonorum de quibusdã: ad bonũ ipsorum vel aliorum pertinẽtibus: et sic Alberto magno fuit immissum somniũ clarũ de casu pueri de molendino in ripã in nocte: vt sic quia eps̃ erat: maiori pietate et cõpassiõe moueretur ergo matrẽ pueri: que sibi de mane de submersione pueri filij sui conquerenda erat. Sic etiã Galeno fuit immissum somniũ de cura cuiusdã infirmi patiẽtis egritudinem splenis: qui vt ipse narrat cũ diu de cura illius sollicitus fuisset: ⁊ remedia diligenter quesiuisset: somniauit quadã nocte ꝙ sanguinẽ traheret de vena que est inter auricularẽ ⁊ anullarẽ digitos: qđ fecit: ⁊ sanatus est: ꝙ si ita diuina bonitas per bonos spũs dirigit hoies facientes qđ in se est ad ea que sunt in salutẽ corpo: ũ: longe vtiqꝫ fortius diriget p bonos spũs hoies debite sollicitos pro bonis moralib⁹ ⁊ spũalib⁹: sibi vel alijs acquirẽdis ⁊ maxime illos q̃ p̃sunt: sicut rex Salomon specialiter directus fuit p somnũ de bono regimine populi sibi commissi. vt habetur. iij. Reg. iij. p hoc facit ꝙ Cayphas cũ esset pontifex anni illius pphetauit dicens. Expedit vobis vt vnus moriatur pro populo ne tota gẽs pereat Sic sepe regibus etiã infidelibus p somnia multa ostẽsa sunt: vt regi Pharaoni futura fames. Gen. xli. ⁊ regi Nabuchodonosor futura regnorum dispositio de qua sollicitus erat Daniel. secundo. Et merito angeli dirigunt et inclinant reges et principes per somnia ad salutem eorum quorum curam habent. Nam aliqui angeli vt dicetur infra in secunda decade: tanqꝫ gubernatores presunt prouincijs et regionibus: et per consequens regibus et principibus regionum in eos influendo hoc vel illud prout nouerunt expedire saluti commissorum. Ex quibus apparet ꝙ inter ceteros illorum qui presunt: somnia magis notanda sunt tanquam presagium de futuris habentia. Et ideo dixit quidam de philosophis ꝙ regio somnio credendum est. Mouerat enim ꝙ salus populorum consistit in capitibus eorum. i. in his qui presunt. Secundo ingeruntur quandoqꝫ somnia viuis a spiritibus malis: vel ad deceptionem vt quis credatur propheta

Qõ.
Rñsio.
Sõnia dupl'r ingerunẽ. viuis.
Primo.
Sõniũ. Galeni.
Regio somnio credendũ est.
Scdo.

dei:qui est ꝓpheta diaboli:vel ad cōfirmationē alicui⁹ erro ris vel supstitiōis.vel ad alicuius vicij impulsionē ⁊ excita tionē.s.supbie vel luxurie.qñq; vt p has visiōes claras ⁊ som nia se tāq̄ ꝓphetas aut deo familiares extollāt:de facili eñ reuelatiōes extollūt.Sensit hoc apl's qñ dixit.Dat⁹ est mihi stimul⁹ carnis angel⁹ sathane ne magnitudo reuelationum me extollat.Sic Socrati fuit immissuȝ somniū a quodā de mone sibi familiari:vt posset interpretari somniū Platonis adhuc pueri:quod habuit de cygno quē Atheniēses immo lant dee veneri quā colūt.Socrates eñ ṗcedēte nocte p̄i⁹ q̄ Plato ad eū eruditiōis grā a p̄re fuisset adduct⁹:vidit som niū a spū familiari immissum:cygnū.s.q̄ apud Athenienses veneri dicat̄:dulcissime canētē:⁊ a terris vsq; ad celos cantā do subuolētē:qð postea Platone adducto ad se:hic ille est in quit cygn⁹ quē ego ṗterita nocte tā suauissime canētē som no viderā.Sic etiā q̄busdā philosophis ab assistētibus sibi demonibus fuerūt immissa somnia de aliq̄b⁹ effectibus:vt ex eis postea cōcluderēt discursiue esse aliquos spūs se abi liores ⁊ subtiliores ⁊ sic inducerent̄ ad superstitionē vel er rorē vel etiā qñq; ad ṽitatē:vt pt3 de platonicis ⁊ Tullio ve ritati catholice i q̄busdā adherētib⁹.Hec ex Hērico de Assia.

Apostolus. Sōniū Socrati imissum a spiritu familiari.

Qō. Rñsio.

Ertia q̄stiūcula est:Si spūs vel aīe mortuorū pos sint in somnis monere ad bonū:vl' abducere a ma lo viuos:⁊ si sint seruāde ⁊ exequēde mortuoꝝ mo nitiōes?Ad quā rñdet̄ affirmatiue.Nā qñq; a spi ritib⁹ mortuoꝝ ⁊ ab aīabus in purgatorio existē tib⁹ immittunt̄ somnia viuis:rogātes pro eis orari:vt pt3. iiij.dia.Qñq; etiā ṗmittit̄ eis:viuis somnia ingerere admo nitoria vel etiā ꝓuocatoria ad bonū vel a pctis q̄busdā re uocatoria.De aīab⁹ vero dānatis nō puto somnia imittere viuis sinant̄:q̄uis nihil ꝓhibeat viuos etiā de mortuis dā natis somniare:qñq; arte demonū ad finē vt credant̄ salua re:aut vt p̄ces ⁊ elemosyne vivoꝝ ꝓ illis frustra fiāt.Quali tercūq; tñ sit:somnia de mortuis nō sunt obseruāda a viuis tanq̄ semp ipsi pro talibus moneant̄ vt mortuis subueniat̄ elemosynis ⁊ precibus.

Qō. Rñsio Alberti

Uarta questiuncula est:An somnia viuentiū ⁊ stulto rū habeāt presagiū alicui⁹ veri?Ad quā Albert⁹ vo lens ꝓbare q̄ somnioꝝ immissio nō sit a spiritib⁹:sed ex causis naturalibus respondet affirmatiue:dicens:q̄ mul tis amentibus ⁊ fatuis plurimū somnia p̄sagiū habētia ac cidere solent.Sed hoc negat dominus Henricus dicens:q̄ nesciat vbi Albertus hoc legerit:aut qua experientia didi cerit.ipse enim nunq̄ vidit fatuum prophetasse:aut somniū notabile futurorum designatiuum habuisse:immo cum phā tasticum futuorum sit tumultu cogitationum et passionum maxime distractum:inquietum et confusum:ideo est maxi

Hēric⁹.

me indispositū ad receptionē reuelationū ⁊ somniorum.

Quinta questiuncula est: Quare spūs boni non clare erudiunt hoīes p somnia sed enigmatice ⁊ pabolice: cū finis immissionibus somniorū sit significatio aliquorū: q̄ sciri vel presciri expedit hoīb⁹? Ad quā Symonides phūs volens respōdere dixit hoc accidere p eo ꝙ de⁹ inuidet mortalib⁹ de scia futurorū. ⁊ ideo nō clare sȝ sub obscuris figurarū inuolutiōib⁹ hoīb⁹ somnia de futuris. Sed q: hic maxime errauit. Ideo dicendū est ꝙ ex multis causis cōtingit hoīb⁹ imitti somnia enigmatica ⁊ nō clara. Primo vt hoīes somniis obscuris territi ad dñm p interpretatiōe recurrāt aut saltē vt malū iminens velit auertere petā: aut aliquis seruus dei ad salutē multorū exaltet ⁊ de⁹ glorificetur. qualiter fuit ad literam de Joseph et Daniele. Secundo obscuritas premonitionum per somnia facit ad exercitium prudentie: quia scito ꝙ a deo. et creaturis ⁊ spiritibus bonis ⁊ malis solēt hoīes variis modis moneri: affectionib⁹: habēt hoīes occasionē circūspecti⁹ agēdi ⁊ cauti⁹ puidendi: vt si forte imminētia mala excludāt vt leni⁹ tolerent: vt vētura bona abūdātius suspiciant. Tertio in cā pōt esse cōditio stat⁹ pñtis vite q̄ multiplici obscuritate ⁊ pplexitate anxiari meruit qñ homo primus a deo suo p culpam cecidit. Unde. b. Greg. v. moral. dicit Proiecti a paradisi gaudiis: cecitatis pena mulctati vix susurrū venas apprehēdimus: ⁊ mira dei opera raptim tenuiterq; ⁊ pensam⁹ ⁊c. Quarto puenire pōt ex merito dei de merito: vel ex indispositione aut dispositiōe recipientis: ppter. q̄ de⁹ aliquos nullis immissiōib⁹ somniorū preadmonet: aliquos ambigue inopinatis passionibus tristitie vel leitie: ⁊ aliquos somniis vel reuelationis claris. Hec Henricus. vbi supra.

Qō. Rñsio Symonidis. Mltis de causis contingit holbus immitti somnia enigmatica et non clara. Prima causa. Scda causa. Tertia causa. Grego. quarta causa.

Sexta questiuncula est: Quare influx⁹ spirituū in hoīes poti⁹ vel cōius respicit somniū q̄ vigiliā? Ad quā sic respondet. ꝙ tres differentie actuationum interioris cognoscitiue requirūt quietē ⁊ trāquilitatem mentis. i. aīe videlicet reuelatio: contēplatio: ⁊ veritatis inuestigatio. Cū ergo somnus sit quedā quies virium animaliū: ideo anima dormiente est in statu aptiori ad reuelationes. Unde q: reuelatio p somnium vel alias immissa homini a deo vel angelo: est quedā interna allocutio: frustra fieret qñ aīa esset ira distracta vel aliis occupata vel intenta: ꝙ. nō intēderet spiritui se alloquēdo vel locutionem sibi memoriter non imprimeret. Sicut hoc manifestum est in exteriori: nullus enim sapiens nolens aliquid alicui dicere alloquitur ipm qñ vel vbi ppter interiorē distractionē: vel exteriorē turbationē nō pōt pfecte audire: vel si audiat nō recipit cordi qđ dr. Et ergo dixit sapiēs: ꝙ nō est effundēd⁹ sermo vbi nō ē audit⁹. Et ibidē. Frustra

Qō. Rñsio. Ex.

fit locutio vbi nõ est attẽtio: aut vbi ei⁹ qḋ dicitur Itellectio. Spiritus ergo boni cũ sint sapiẽtissimi: no lẽtes hoies alloqui frustra locutione interiori nec exteriori: rõnabiliter obseruãt tũc locũ: statũ: ⁊ dispositionẽ eius cui loquendũ est: vt allocutiões sue effectũ habeant. iuxta illḋ qḋ dicit ysaie. lv.

ysai. lv. Uerbũ meũ q̄ egredief de ore meo, nõ reuertet ad me vacuũ. Ex qb⁹ sequit q̄ reuelatio a deo vel angelis p sõnia fit p tpe quo adhuc ligat⁹ est sensus cõis q̄ p illo tpe aia ẽ in oimoda quiete nullũ actũ habẽs: ⁊ p cõseqnẽs videt esse in dispositione aptissima ad receptionẽ diuine illuminationis. Hec Henricus vbi supra.

Qõ. Quarta qõ hui⁹ octaui capitis est vnica. s. quot ⁊ q̄ sũt q̄ bñ somniãt ⁊ somniãdo diuinãt? Ad quã sic

Rñsio rñdet: q̄ tria gña hoim bñ somniãt ⁊ diuinãt. s. vesani: amici: ⁊ melancholici. Primo eñ vesani bñ preuidẽt ⁊ diuinãt de somnijs. Cuius rõ est: q̄ tales nõ sunt intẽti circa ppios mot⁹: ⁊ iõ apprehendũt ⁊ discernũt motus passiõis extraneę q̄ tãgit eos. Uiri aũt prudẽtissimi ⁊ optimi nõ sunt intẽti nisi circa sapiẽtias ⁊ virtutes et alia honesta: ppter q̄ nõ pcipiũt somnia. Secundo dico q̄ amici bene ⁊ recte somniãt sicut res eueniũt de suis notis ⁊ amicis. Cui⁹ rõ est: q̄ amicoꝝ ad inicẽ est maior solicitudo: ⁊ ideo suorũ simulachroꝝ est maior cognitio. q̄ñ noti ⁊ amici precipue qñ sunt separati pcul ab inuicẽ marie p inicẽ sunt solliciti: de se multa sperãtes ⁊ de se multa timẽtes. Maxime eñ cognoscũt se inuicẽ: ⁊ sentiũt mot⁹ adinuicẽ sibi factos p passiones spei ⁊ amoris ⁊ timoris. Et hoc mõ se habẽt somnia notorũ ⁊ amicorũ. Nã motus somniorũ. amicoꝝ sunt magis pfund ati ⁊ vehemẽtes q̄ extraneorũ. Qḋ vno exemplo etiã patere põt qḋ narrat Tulli⁹ in. ij. li. de natura deoꝝ dicit eñ ibidẽ. qḋ duo familiares socij amici ⁊ archades. i. greci: iter simul facientes ad aliquã ciuitatẽ puenerũt: quoꝝ vnus ad domum sui amici perrexit. Alter vo ad hospitiũ diuertit. Is q̄ in domo amici sui erat: vidit in somnijs sociũ suũ orantem vt sibi subueniret: eo q̄ nisi iuuaret ipm esset ab hospite iugulandus. Ille vero hoc viso excitatus de lecto surrexit: et hospitium in quo hec agebantur petere conatus est. Sed ad se rediens ⁊ tanq̄ vanum somnium paruipendens: ad lectum rediens obdormiuit: tunc eius socius secũdo per somnium apparuit: et instantius q̄ prius rogare videbatur vt ei auxiliaretur. Sed iste neq̄ de somnio tunc curans iterũ obdormiuit. Cui tertio in somnio socius cũ magna querela apparuit: se dicens iam iugulatũ esse. obsecrãs quoniã vite sue auxilium ferre neglexisset: vt saltẽ vltionẽ nõ negaret: dicens corpus suum trucidatũ ferri extra portam supra currũ: coopertũ stercore sepeliendũ: vt eius scelus vel facinus occultaretur. Tunc constantibus precib⁹ familiaris ⁊ amicus

Tria hoiz genera bñ sõniant et diuinant.

Tulli⁹.

compulsus: protinus cum indice ad illā portā summo mane cucurrit: et currū quē in quiete ei demōstrauit: cōprehēdit hospitemq; ad capitale suppliciū pduxit. Hoc narrat Ualerius maximus li.secūdo de somnijs. Tertio melācholici melius alijs so mnia pnūciāt et coniectant. Cuius ratio est: q: in illis ē, vehemēs imagationū impressio: tū q: min⁹ ppzijs intendunt et minus ppzijs curā impendūt: tū q: raro vnq; pro funde dormiunt: et iō melius cōiectant: diuinant: et puident somnia. Illi aūt q̄ optime et artificiose determināt et interpretantur som nia: sunt illi q̄ mouent subtiliter inspicere similitudines rerū. verbi gratia. Sicut eni se habet in aqua mota: sic multotiens se habuit in somnijs. Sicut ergo intuētes in aqua mota simulachra distorta et cōfusa prompti sunt reddere figurata vel signata ipsorum subtiliter: q: sciunt inspicere similitudines simulachrorum vel idolorum ad ea quorum sunt simulachra: dicētes q; hec est figura hominis: hec equi: et similia. Sic etiam in somnijs intuentes simulachra distorta: prompti sunt determinare ipsorum figurata vel significantia illi qui mouentur subtiliter; inspicere similitudines eorum ad ea quoꝝ sunt simulachra. Hec beatus Thomas in fine tertij lib ri de somno et vigilia: et Albertus in commento ibidem. Qui sūt q̄ optie et artificiose interptant somnia.

Quinta questio octaui capitis est simplex scz: Si dare fidē somnijs sit licitū. Ad quā videt rñdēdū negatiue pptere a q; scribit Eccle. trigesimo.iiij. Multos errare fecerūt somnia et exciderūt sperantes in illis: et metrice dicit. Somnia ne cures: nam fallunt somnia plures: et Cato dicit. Somnia ne cures: nam mens humana qd optat Dū vigilat: sperās p somnū cernit id ipsum. Sz in cōtrariū est: q: angel⁹ dñi apparuit in somnis Joseph: q̄ somnio credidit. Math. primo. Rñsio dicēdū q; vt dicit Macrobi⁹ sup somnū Scipionis (eo q; in somnis Paul⁹ Scipio maior Scipioni filio apparuit.) Omniū que sibi videre dormiētes vident: qnq; sunt pncipales diuersitates et noīa. aut est eni qd latini somniū vocāt: aut qd visio recte appellat: aut qd oraculū nūcupat: aut qd in somniū dicit: aut est phantasma: qd Cicero quotiēs op⁹ hoc noie fuit: visum vocauit. Ultima ex his duo dicit Cicero cū vident: cura interpretationis indigna sunt: eo q; nihil diuinatiōis im portēt. Fiūt eni hec duo primis trib⁹ horis noctis: q̄ vocat prla noctis vigilia. Luce. xij. et q̄ dr etiā intēpestū. iij. Reg. iij. et cōsurgēs intēpeste noctis silentio de meretricib⁹. In qb⁹ horis somn⁹ est valde obscur⁹ et pfund⁹ pp ter fumū obscurū et spissum resolutū a loco digestiōis opilāte et obscurāte organa sensuū: iō tūc phātasmata et motus fact⁹ a sensib⁹ apparere vere nō pnt Et iō credere et fidē dare somnijs et apparitiōib⁹ siue reuelatiōib⁹ factis trib⁹ pmis horis illis: vanū

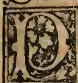
Qō. Rñsio. Eccl'ia. xxxiiij. Cato. Macrobius. Cicero.

est τ stultū:τ sic intelligūtᷓ dicta in fronte questiūcula addu
Sōniū q̄d sit. cta.Somniū aūt est cū dormiēdo aliq̄d reuelatᷓ nobis ꝑ im=
pressionē formaꝝ imaginabiliū:τ id qꝺ reuelatᷓ tegitᷓ figuris
Uisio q̄d sit. τ velatᷓ imaginibꝰ:vt cū Jacob dormiēs scalam vidit.Gen̄.
xxviij.Uisio est cū in vigilia reuelatᷓ aliq̄d ꝑ impressionē for=
maꝝ imaginabiliū:τ eo ordine eueniūt quo apparuerūt:sicut
visio ysaie:q̄ dicit.Uidi dn̄m sedentē sup solium excelsum τc.
ysaie.vj.τ visio Danielis de hebdomadibꝰ q̄ eo ordine eue=
Oraculū quid sit. nit sicut vidit.Oraculū est cum somnis:parēs vel alia bona
grauisq̄ ꝑsona:deꝰ:xp̄s:angelꝰ:virgo maria:vel aliq̄s sctūs:
aliq̄d aperte vēturū aut nō: vitandū vel faciēdū denūciat:et
isti tales apparētes si loquentᷓ:sic eueniet vt dicūt vel vt os=
dūt:τ sic credere nō est pctm̄:maxime si ipse cui appetitiones
fiunt:sit bonus.Ex q̄bꝰ pꝫ ꝙ secūdū Macrobiū:somniū Jo=
seph:de q̄ dicit Matthēꝰ:oraculuꝫ fuit τ in aurora stomacho
digesto τ Joseph somnioꝝ doctor credidit angelo τ accepit
Mariā sibi vxorē ꝑgnātē. Illud aūt qꝺ Pharaoni vel Nabu
chodonosor factū fuit:somniū fuit τ nō oraculū.nā Joseph
Pharaoni:τ Daniel Nabuchodonosor interp̄tati sunt. Er=
go insomnia credere τ phātasmata ꝑscrutari vanū est q̄ fiūt
tribꝰ primis horis noctis.Sōnijs vero visiōibus τ oraculis
credendū est:maxie si frequētiꝰ appareāt:τ si bonꝰ sit cui ap=
parēt:τ ab aliquo sctō viro interp̄tentᷓ.Ubi th̄ cui somnia:vi=
siōes aut oracula fiūt nō esset vt Paulus q̄ dicebat. Scio cui
Augus. credidi τ certꝰ sum:aut sicut mr̄ Augustini de q̄ dicit li.cōfes
sionū.ꝙ ipsa sciebat distinguere īter deū reuelantē τ animā
somniantē:tūc ei īterp̄tis cui visio:aut sōniū ve oraculū fieret
nō egeret.Hec dn̄s Johā.de biblia bononiēsis ī quolibetis.

SExta q̄stio octaui capitis est simplex.s.si vatici=
Qō. nari futura ꝑ somnia sit pctm̄?Ad quā sic rn̄de
Rn̄sio. Predicere futura ꝑ somnia pōt contingere q̄tuor modis. tur:ꝙ p̄dicere futura ꝑ somnia pōt cōtingere q̄=
tuor modis.Prio ex naturali rōne:τ sic possunt
cognosci oia futura q̄ effectꝰ suos habēt in cau=
sis suis:τ predicere talia lꝫ:nec est diuinatio vt
pꝫ supra diuinatio primo ca.Scđo cōtingit futura p̄dicere
ex corporali cōplexione vel dispositiōe vt medici faciūt:τ hoc
licet:nec est diuinare.Tertio cōtingit ex dei reuelatiōe:sicut
fecerūt Joseph τ Daniel.Gen̄.xl.τ Dan̄.ij.qui ꝑ reuelationeꝫ
diuinā viderūt presagia futuroꝝ:τ ideo reuelationem a dn̄o
Primo. sibi factā exponebāt τ alijs enarrabant.Unde dixit Joseph
Scđo. duobꝰ eunuchis qui habuerūt somnia τ interpretatiōes igno
Tertio. rabāt.Nunq̄d num dei est interp̄tatio:referre quid videri=
Gen̄.xl. tis?Gen̄.xl.τ Dan̄.ij.d:ꝙ em̄ per visionē mysteriū reuelatuꝫ
Dan̄.ij. est a deo.Unde subdit.Est deus in celo reuelās mysteria:in
nullis th̄ somnijs quantū est ex se:fides τ spes pro certo po=
nēda est:nisi alicui cōstaret aliquid p certo per somnia vel in
somnijs a dn̄o reuelatum fuisse. Un̄ nec Joseph nec Daniel

obseruabant somnia: spem in illis ponentes. Sed q̃ somnia fuerunt eis a deo reuelata: exposuerũt: vt patet. Quarto contingit futura predicere in somnijs ex demonũ illusiõe ꝛ reuelatione cũ quibus pacta habẽt: vel expressa: quia ad hoc inuocant: vel tacita: qꝛ hmõi diuinatio se extẽdit ad id ad qđ se nõ põt extẽdere: ꝛ talis est illicita ꝛ superstitiosa. Unde ꝓbatur Leui.xix. Nõ obseruabitis somnia. et Deutero.xviij. Non inueniatur in te q̃ obseruet somnia: ꝛ hoc vel pactum habẽs cũ demone: vel spẽ ponẽs in somnijs. hec.b. Tho. secunda secunde.q.xcvij. quarto. Leui. xix. Deute. xviij.

Septima questio et vltima huius Octaui capitis duas habet questiunculas vt patebit infra.

Prima questiuncula est: Quare pueri amentes qñq̃ futura predicũt? Ad quã sic respondet ꝙ pueri ꝛ amẽtes cũ habeãt liberũ arbitrium ligatũ: nõ ꝓprie volũtarie: sed naturaliter agũt. Natura autẽ regitur syderibus: que immutãt quodãmodo phãtasias eoꝝ ꝛ sic diuinam: vt dictũ est supra in declaratione opinionis phõꝝ: ꝛ clarius declarabitur ex sequẽti rñsione ad septimam petitionem. Qõ. Rñsio. Natura regit syderibus.

Secũda questiuncula est: Quare animalia bruta aliqb⁹ motib⁹ futuros effectus ostendũt? Ad quã sic rñdetur: ꝙ animalia bruta nõ habent aliquid supra phantasiam quod ordinet phantasmata: sicut habent homines rationẽ. Et ideo phantasia brutorum animalium totaliter sequitur impressionem celestem: ꝛ ideo ex motibus huiusmodi animaliũ magis possunt ostẽdi quedam futura: vt pluuia et huiusmodi: quam ex motibus hominum qui mouent̃ p cõsiliũ rõnis. Uñ philosophus dicit li bro.i. de somno ꝛ vigilia ꝙ quidã imprudẽtissimi sunt maxime ꝓuidẽtes. Nã intellectiua eoꝝ nõ est curis affecta: sed tã q̃ deserta ꝛ vacua ab oib⁹: ꝛ mota scd̃m mouẽs ducitur. hec Tho.4.parte.q.vbi supra. Unde philosoph⁹ dicit in libro De thauroꝝ: ꝙ cantus ranarũ: acutus morsus publicũ vel muscarũ: significat pluuiã. Prima pars ꝓbatur: qꝛ tps humectatum est cõueniens ranis existentib⁹ in aquis: ideo naturali inclinatiõe cantãt. Et pulices ꝛ musce ꝓpter humiditatẽ attractã a virtute eleuatiua ex qua generatur pluuia: plus solito querũt restauratiuũ. Et gallus cantans tẽpore nõ solito ꝛ asini confricantes aures significãt pluuiam futuram. Prima pars ꝓbatur quia tunc multitudine vaporum extinguentiũ pristinã siccitatẽ instigant̃. Secũda pars ꝓbatur: qm̃ ex multitudine vaporũ generatur in eis prurit⁹. Itẽ eleuatio capitũ bouum ꝛ vaccarum in campis ꝛ pascuis seu impetus reuersionis ad villã: significat pluuiã ꝛ tempestatem futuram: patet quia cum operationes istoꝝ sint ab intelligentia infal- Qõ. Rñsio. Phũs. Phũs.

libili:iō naturaliter inclinanť cognoscere nocumētū f: .urū. Nimia etiā auiditas pecudū comedentiū in cāpis est signū future pluuie:pȝ q: natura nō deficiēs in necessarijs dedit istis aīalib⁹ nō habētibus rōnē:quādā inclinationē naturalē qua estimat nocumentū futurū de primo fieri:qđ est phi bitiuū nutrimenti eoꝝ.Ideo hoc quasi scientes:plus solito auide querunt cibū.De auib⁹ etiā in terra futurā pluuiam

Uergi .j. geoꝛgi. pꝛonosticantibus Uergilius primo geoꝛgicoꝝ longo carmine sic cecinit.Cum medio celeres reuolant ex equoꝛe mergi. Clamoꝛemqꝫ ferunt ad littoꝛa:cumqꝫ marine.In sicco ludūt fulice:notasqꝫ paludes Deserit:atqꝫ etiā supernolat ardea nubem.ꝛ infra Aut illū surgentē vallibus imis Aerie fugere grues.Aut bucula celū suspiciens:patulis captauit naribus auras:Aut arguta lacus circūuolitauit hirūdo.Et veterem in limo rane cecinere querelā.Sepius e tectis penetrabilibus extulit oua Angustū foꝛmica terens iter:ꝛ bibit ingens Arcus:Et e pastu decedens agmine magno Coꝛuoꝝ increpuit densis exercitus alis.Jaȝ varias pelagi volucres.ꝛ infra:nūc currer e in vndas.Et studio incassum videas gestire lauandi.tūc.s.sunt signa pluuie future:ꝛ signa tempestatis venture:eodem libꝛo decantans supꝛa dixit.Cōtinuo vētis surgētib⁹:aut freta ponti Incipiūt agitata tumescere:ꝛ hoꝛrid⁹ altis Montib⁹ audiri fragoꝛ:Aut resonantia longe littoꝛa misceri:ꝛ nemoꝛum increbꝛescere murmur.Jam sibi tum curuis male temperat vnda carinis.Et hec sint pꝛo octauo capite pꝛime decadis satis.

Nonum caput pꝛincipale huius pꝛime decadis est de immunitate ꝛ nobilitate intellect⁹ ꝛ volūtatis potētiaꝝ anime respectu coꝛpoꝝū celestiū: sub quo septem pꝛincipales questiones declarabuntur:quarum quelibet infra suo oꝛdine manifestabitur.

Prima questio pꝛincipalis huius noni capitis est de intellectu ꝛ voluntate respectu coꝛpoꝛum celestium: sub qua quinqꝫ questiuncule soluentur:quarum quelibet notabitur infra oꝛdine suo.

Qō. Prima questiuncula est:Si voluntas ꝛ intel

lectus potentie anime rōnalis subdantur ꝛ

Rñsio. necessitentur a coꝛpoꝛibus celestibus.Ad quā videtur pꝛimo respondendum affirmatiue.

Argumentū pꝛimū. Nā infīra mouent ꝛ imutāt in virtute pꝛincipalis agentis:s ; coꝛpoꝛa celestia sunt instrumenta substātia spūaliū ꝛ angeloꝝ:q cū sint superioꝛes animabus ꝛ earū potētijs:ergo in eis impꝛimūt ꝛ mouēt eas.Ergo coꝛpo

Dionysius. ra celestia velut instrumēta in aīabus ꝛ earū potētijs poterūt.Minoꝛ pbatur per Dionysiū.vij.c.de diuinis nominibus dicētē.Diuina sapiētia coniūgit fines pꝛioꝝ pꝛincipij se

rũdoꝝ: ꝓpter hoc phũs.xij.metha.aſſignauit numerũ ange
loꝝ: ſcḋm numerũ motuũ celeſtiũ. Preterea ſcḋo arguit̃ ſic: Argu-
illḋ qḋ ꝑ gñationẽ ſubijcit̃ corporib⁹ celeſtib⁹: immutat̃ ꝛ ne mentũ
ceſſitatur ab illis vt ſit cã actuũ illi⁹. Sed aĩa ſubijcit̃ ꝑ gña ſcḋm.
tionẽ corporib⁹ celeſtib⁹: ergo immutat̃ ꝛ neceſſitat̃ ab illis.
Minor ꝓbat̃: Nã ſol ꝛ hõ generãt hoĩem.ij.phiſicoꝝ. ꝛ nõ ge
nerãt materiã: q꞉ materia eſt ingenerabilis ꝛ incorruptibi-
lis.primo phiſicorũ.ergo generãt formã que eſt aĩa rõnalis.
Itẽ tertio ꝓbat̃ ꝙ corꝑa celeſtia immutẽt potẽtiã intellecti- Arg.iij.
uã ſic: operatio intellect⁹ humani ꝑ ſe ſubijcitur motui celi:
q꞉ intellect⁹ ſubijcit̃ phãtaſie. Intelligentẽ eñ oportet phã-
taſmata ſpeculari.iij.de aĩa. Sꝫ phãtaſia ꝑ ſe ſubijcit̃ motui
celi: ſicut ꝛ oĩs cognitio ſenſitiua: a qb⁹ depẽdet oĩs doctrina
ꝛ oĩs diſciplina intellectiua.primo poſterioꝝ.ergo ꝛc. Pre-
terea q̃rto ꝓbat̃ ꝙ volũtas ſubijciat̃ aſtris ſic. Illud ſubijcit̃ Argu.
cauſaliter ꝛ directe ſuperiorib⁹ lationib⁹: qḋ variat̃ ꝛ alterat̃ iiij.
de diſpoſitiõe i diſpoſitiuẽ. Sꝫ volũtas ſcḋꝫ qḋ phũs adducit
primo ꝛ.ij.de aĩa de mente Empedoclis ꝛ Democriti variat̃
ꝛ alterat̃ ſecũdũ diuerſas diſpoſitiões tꝑis qḋ eſt paſſio mo-
tus celi.iiij.phiſicorũ: ergo volũtas ſubijcit̃ cauſaliter ꝛ dire-
cte corporib⁹ celeſtib⁹. Patet etiã hoc experientia. Nã multi
hoĩes ſecũdũ diſpoſitionẽ tẽporũ ſunt leti ꝛ triſtes: beneuoli Dama-
ꝛ iracundi: ergo ꝛc. Sed contra eſt qḋ dicit Damaſcen⁹: ꝙ cor ſcenus.
pora celeſtia humanoꝝ actuũ nequaꝗ̃ ſunt cã. Rñſio dicen- Rñſio.
dũ ꝙ corpora celeſtia dupliciter dicunt̃ agere in effectib⁹.ſ.
ꝑ ſe ꝛ directe: ꝛ per accidens ꝛ indirecte. Primo modo corpo Opinio
ra celeſtia non agunt in animã ꝛ potentias ei⁹ rõnales: q꞉ ſi Demo-
ꝑ ſe ꝛ directe agerẽt in aĩaꝫ: ſequeret̃ ꝙ aĩe ꝓducerentur per criti et
tranſmutationẽ: ſicut alie res naturales: vt dixerũt Demo- Empe-
crit⁹ ꝛ Empedocles: nõ ponẽtes differẽtiã inter ſenſum ꝛ in doclis.
tellectũ. Qui nõ vidẽtes diſtinctionẽ ĩter act⁹ ꝛ oꝑatiões in-
tellect⁹ ꝛ ſenſus: ꝛ ĩter appetitũ ſenſitiuũ ꝛ ĩtellectiuũ: dixe-
rũt intellectũ eſſe ꝟtutẽ organicã ꝛ materialẽ: ſeq̃ntẽ corpo
ris tranſmutationem ſicut ſenſus. Et conſequenter dixerunt
ꝙ cũ tranſmutatio inferiorum corporum ſequat̃ tranſmuta
tionẽ corporũ ſuperiorũ: anima etiã ꝛ intellectualis opera-
tio ſequerentur motũ corporum celeſtiũ: ſcḋm illud Homeri. Home-
Talis eſt intellectus in dijs ꝛ hominibus terrenis: qualẽ in rus.
die dedit pater virorum deorumq̄.i. Sol vel Jupiter: quem
dicebant ſummum deum. Et ita intellectum ſicut ſenſum
crediderunt a corporibus ſupercelestibus generari. Et con- Repro-
ſequenter directe ꝛ per ſe a corporibus celeſtibus agi et im- batio ꝑ
primi. Quam opinionem theologi reprobant ponentes ꝙ dicte
lex ac ordo diuine prouidentie hoc vult ꝙ vnumquodq̄ opinio-
immediate a proxima ſibi cauſa moueatur. Proximum au- nis.
tem motiuum voluntatis eſt bonum oſtenſum per intelle-
ctum eo ꝙ obiectum appetitus eſt bonum vel apparens bo-

num a quo mouetur:sicut visus a colore. Unde dicũt ꝙ solius
dei imediate actiue est mouere voluntatẽ:⁊ secundorũ agen
tium solũ persuasiue:nõ aũt impressiue a corporibus celesti-
bus:q2 si sic:nunꝗ in nobis esset electio mala. Nã natura ꝑ
se ⁊ directe agẽdo semper ordinate agit ⁊ mouet. Eandẽ etiã
opinionẽ reprobat philosophus.iiij.methaphi.⁊ primo scdo
de ala. Si aũt loquamur de subiectiõe indirecta ⁊ ꝑ accidẽs:
sic dicimus ꝙ ala ⁊ potentia eius appetitiua:et intellectiua
rationales:subijciũtur corporib⁹ celestibus ⁊ eorũ impressio
nibus. Inquantũ.s.aliquo modo intellectus ⁊ voluntas acci
piunt ab interiorib⁹ ⁊ exterioribus viribus que organis cor-
porũ alligant:⁊ corporibus celestibus subijciuntur. Nã ope
ratio intellectus ⁊ cõsequenter voluntatis nec incohari põt
nec cõpleri sine concursu virtutũ corporearũ:que sunt imagi
natiua:memoratiua:cogitatiua:sensitiua ⁊c. Et inde est ꝙ i-
peditis harũ virtutũ organicarum operationib⁹ ꝓpter ali-
quam indispositionẽ corporis vel organorũ talibus virtuti-
bus seruiẽtiũ:impeditur operatio intellectus ⁊ cõsequenter
voluntatis:sicut pꝫ in phreniticis:lethargicis ⁊ infirmis ⁊c.
Sꝫ tñ etiã circa hãc subiectionẽ diuersimode se habent intel
lectus ⁊ volũtas. Nam intellectus de necessitate accipit ab
inferioribus viribus apprehẽsiuis. Unde turbata vt imagi-
natiua vel cogitatiua vel memoratiua:de necessitate turba-
tur actio intellectus. Propterea dr ꝙ licet operatio intellect⁹
non efficiat a motu celi:exigitur tñ motus celi ad hoc ꝙ fiat
operatio intellect⁹. Nã operatio intellectus nõ põt fieri nisi
cõcurrat sensus. Et sensus nõ põt ꝯcurrere sine influẽtia mo
tus celi. Uirtute aũt motus celi remouent sepe cõtra disposi
tiones impedientes operationẽ intellectus. Uolũtas vero ꝓ
ximior causa ꝗ̃ intellect⁹:lꝫ nõ ex necessitate sequat inclina
tionẽ appetit⁹ inferiorũ. Inquantum in ptãte volũtatis est
sequi inclinationẽ concupiscibilis ⁊ irascibilis. Uñ inferio-
res vires minus pertingunt ad voluntatẽ ꝗ̃ ad intellectum.
Subijcitur tñ ⁊ ipsa occasionaliter ⁊ indirecte:superioribus
lationibus:inquantũ ex his aliqua occasio nostris electioni
bus prestat:scꝫ qd habẽt impressiones. Nã cũ per corpora
super celestia disponit aer ad frigus intensuꝫ:eligimus ad
ignẽ calefieri:ac etiã virtute celoꝝ insurgũt in nobis aliqui
mot⁹ passionũ qb⁹ efficimur cholerici ⁊ proni ad irã. Et iterũ
dũ a celo causat in nobis aliqua discrasia in corpore:ꝑ quã
Rñsio. eligim⁹ accipere medicinã. Ad primũ ergo argumẽtũ dicen
Ad ar- dũ:ꝙ spũales substãtie q̃ celestia corpa mouẽt:agũt qdẽ in
gumen corpalia mediãtib⁹ celestib⁹ opib⁹. Sꝫ in itellectu humano
tum pri agũt imediate illuminãdo:volũtatẽ aũt imutare nõ pñt:nisi
mum. ꝑ modũ ꝑsuasiõis. hec Tho.q.cxv.ar.iiij.pri.ptis. Ad secũdũ
Ad se- dicitur:ꝙ sol generat hominẽ:non tñ animã intellectiuam
cundũ. sed aliam formam substantialẽ eductam de potentia mate-
rie que

rie que postea corrumpitur adueniente de foris anima intellecti-
ua. Ad tertium dicendũ ꝙ indirecte ⁊ per accidens dependet ope- Ad ter-
ratio intellectus a phantasia ⁊ a sensibꝰ exterioribus: nõ tñ per se tium.
⁊ directe vt dictũ est. Uel dr̃ negando qñꝙ: q2 si operatio intelle-
ctus depẽdet a phãtasia: hoc est virtute intellectus agẽtis: ⁊ ope-
ratio intellectus que est doctrina vel disciplina si dependet a sen-
su: nõ cõcurrit vniuersaliter celũ sed solũ intellectꝰ agẽs. Ad quar- Ad q̃r-
tum dicendũ ꝙ talis alteratio est ratione corporis in quo directe tum.
influit motus celi ⁊ nõ ratione intellectus vel volũtatis: q2 nullus
talis motꝰ causatur in intellectu vel volũtate: sed solũ in corpore.
Et negatur cõsequẽter ꝙ aliqui a natiuitate habeãt aliquẽ habi-
tũ moralẽ. Ad phm̃ vero dr̃ ꝙ intelligit aliquos in natiuitate na-
turaliter disponi ⁊ naturaliter habilitari ad habitus morales: iu-
stitie: temperantie ⁊ huiusmodi. ⁊ hoc conceditur. ⁊ hec quantum
ad principalem questionem.

Secunda questiuncula est. Si ab astris vel alijs Questio
causis accidentalibus vnus sit altero acutioris in-
genij vel tardioris. Ad quã respondetur: nõ proue- Rñsio.
nit ex aliqua influentiali virtute impressa corpori
humano ex astris tẽpore natiuitatis ꝙ vnꝰ homo
sit acutioris ingenij vel tardioris. Probatur q2 vir-
tus cognitiua rationalis directe nõ subijcitur astris: vt nunc supra
dictum est: ⁊ per consequens per se non possunt imprimere in intel
lectum: sed bene per accidens. Albertus ⁊ Henricus.

Tertia questiuncula est. Si ab astris vel ab acciden- Questio
tibus alijs vnus inclinet̃ ad vnã scientiã: ⁊ alter ad
aliã. Ad quã rñdet̃ sil'r: ꝙ nõ ꝓuenit ex aliqua virtu
te celesti tpe natiuitatis etiã ꝙ vnus sit naturaliter Rñsio.
aptior ad vnã scientiã: ⁊ aliꝰ ad aliã. Probatur hoc
similiter: quia corpora celestia naturaliter ⁊ directe
non possunt nos aptos facere ad scientias: sed bene per accidens.
Albertus ⁊ Henricus.

Quarta q̃stiuncula est. Quot sunt cause accidẽtales Questio
ex qbꝰ acuitas ingenij ⁊ inclinatio ad diuersas scias
ꝓueniũt? Ad quã rñdet̃ ꝙ sunt qnꝙ. Primo nãꝙ hoc
ꝓuenire põt ex passionibꝰ ad quas ex cõplexiõe na- Rñsio.
turali homo est dispositꝰ ⁊ inclinatꝰ. Passionatꝰ eñ
ad vitiũ auaritie magis inclinat̃ ad sciẽtias lucrati
uas: ⁊ feruẽtius in eis laborat q̃ alijs sciẽtijs: ⁊ ita de passionatis
ad alia vitia vel virtutes. Scdo cõtingere põt: q2 cõplexio vel con-
stitutio hois vniꝰ est magis cõformis: vel ꝓportionata vndecũꝙ
obiectis vel rebꝰ ⁊ earũ habitudinibꝰ. de quibꝰ data sciẽtia consi
derat q̃ alteriꝰ hois: ⁊ sic delectabilior est sibi illa scientia vel ars.
Tertio põt accidere ex hoc ꝙ qñꝙ in vno hoie excellit virtus ima
ginatiua: in alio virtus discursiua: in alio iudicatiua: in alio memo
ratiua: ⁊ ita scdm hoc vnus homo ad vnã scientiã est habilior q̃
ad aliã. Quarto põt hoc cõtingere ex dispositione radicis inferio-

ris. Nam videmus filios pictorum vt plurimum aptiores esse ad pingendum ex dispositione contracta ex parentibus. Quinto cõtingere potest ex frequenti meditatione vel obiectione taliũ. Nã qui a iuuentute pingere vidit: vel videre picturas placuit: magis inclinatur ad pingendum q̃ ad aliam artem: et hec etiam fuit causa quare Iacob nascebantur oues varij colois ex frequenti. scz inspectione et imaginatione ouium bibentium aquam sub qua erãt virge variorum colorum. Gen. xxx. c. Non ergo diuersitas ingeniorum est ab aliqua speciali virtute impressa in natiuitate: nec varietas complexionum corporum humanorum et aliarum variarum naturalium conditionum semper a celo expetẽda est: sed ab alijs quinq; modis proximo recensitis. hec Albertus et Henricus.

Questio

Rñsio.

Medic⁹ certius iudicat de bonitate vel prauitate igenij q̃ astrologus.

Albert⁹.

Plato.

Phũs.

Albert⁹.

Galen⁹.

Quinta questiũcula est. Quis melius iudicat de bonitate et prauitate intellectuum: medicus an astrologus? Ad quam sic respondetur: q̃ expertus medic⁹ de bonitate et prauitate ingenij melius et certius iudicat q̃ astrologus. probatur: q: medicus iudicat ingenia ex causa proxima et propinqua. scz ex particulari radice inferiori seu causis primis qualitatum elemẽtorum. Vel causis secundis. scz mollium carnium exilium vnguiũ capitis ad modum nauis nigrorum capillorum: pro quo facit quod dicit Albertus libro de quatuor coeuis scribens: q̃ mollicies et raritas carnis non que ex humore et phlegmate indigesto prouenit (vt in mulieribus que malum tactum et imprudentiam notat) sed que prouenit ex humido subtili et spumoso aereo bene terminato: et calido temperato bonitatem mentis attestatur: nam dicit Plato q̃ bonitas forme sit secundum merita materie. et ideo dicit philosophus. ij. de anima. q̃ molles carne apti sunt mente. Et supermissus est dicit Albertus: q̃ nigredo oculorum et capillorum et in cute cãdor: arguunt calidam complexionem et preclarissimuz intellectum. Vñ Galenus in techni dicit. Composita calida et sicca si nõ abundãt: perfecti sunt sensibus et vigilantissimi: idest strenui. Nam a caliditate fluit velocitas apprehendendi: et a siccitate firmitas retinendi. propterea dicitur q̃ generaliter mollicies carnis: subtilitas vnguium: tenuitas capillorum: paruitas dentium et oris: attestantur mansuetudinem et bonam mentem et ecõuerso. Vngues acuti: fortes et magni dentes: et scissio oris notant ferocitatem et prauum intellectum. Astronomus autem de ingenijs et huiusmodi arguit et iudicat ex corporibus celestibus tanq̃ ex causis remotis. Ergo concluditur q̃ iudicium potentiarum cognoscitiuarum in homine bene haberi non potest ex dispositione astrorum in horis natiuitatum. Et q̃ de huiusmodi melius iudicat expertus medicus ex causis inferioribus: q̃ ex consideratione causarum superiorum superstitiosus astrologus. hec Albertus et Henricus.

Ecunda questio huiꝰ noni capitis est vnica.sci- licet an ex impressione celestium corporum cau- Questio sentur in diuersis regionibus quasi appropria- ta vicia ⁊ virtutes:⁊ in hominibꝰ diuersitas mo- rum.scilicet vitiorum ⁊ virtutum:Ad quam vi- detur respondendum affirmatiue:⁊ primo sic. Rñsio. Nam precognitio aliquorum futurorum nõ po- test accipi nisi ex illis in quibus illa futura sunt aliquo modo sicut in causis.Sed precognitiones morum homi- num:⁊ operum humanorum accipiuntur ex impressione celestiuz: sicut patet in astronomis qui multa predicunt:ergo.Item philo- Phūs. sophus libro de proprietatibus elemētorum dicit:ꝙ regna vacua facta sunt apud coniunctionem duorum magnorum planetaruz: Jouis.scilicet ⁊ Saturni.Sz hoc nõ esset nisi bella ⁊ lites ex astris dependerent.ergo.Item ad vniuersitatis ordinē spectat:vt omne quod nõ eodem modo se habet:reducatur ad causam semper eo- dem modo se habentem.Sed actus ex libero arbitrio dependen tes maxime sunt varij ⁊ multiformes:ergo oportet vt reducantur in vniformes motus celestium corporum sicut in sua principia. Et Ptolomeus li.iij.quadripartiti dicit:ꝙ habitatores asie maiores: Ptolo- sunt vt in pluribus casti ⁊ abstinentes:⁊ castissimis vtuntur vesti- meus. mentis:ex societate ⁊ aspectu Saturni ⁊ Jouis.Et Ambrosius in Ambro- li.Exameron:introducit quendam astronomum dicere solitum:si sius. quis signo arietis nascatur:existimabit̃ prestantissimus consilio. Laboriosos facit ⁊ patiētes quos nascētes Thaurus(iugo assue- tus)asperexit.Percussorē ⁊ venena remouentē cuius natiuitatem Scorpio venenosus complexus est.Si quis sub aquario nascitur: piscatoris ministeriuz sortietur.Et si quis sub signo libre nascitur: erit proculdubio trapezita.Et Aug.sup psal.lxiij.introducit quē- August. dam mathematicū dicere solitum:ꝙ adulterium nõ propria volū- tas facit:sed Uenus.Et homicidā nõ propria voluntas facit: sed Mars.Et iustū nõ voluntas:sed Jupiter.Et Messehalach in li.de Messe- receptione:respondens cuidam interroganti super regni adeptio- halach. ne:dicit.Saturnus est qui tribuit ei regnum.Et Albumasar li.vj. Albu- differentia.xxxiij.ponit solē dñm dici dominice:⁊ dñm prime hore masar. eius:postea Uenerē secunde hore.⁊ sic similiter currendo per pla- netas ⁊c.Ergo ex his omnibus videtur ꝙ diuersitas morum in no- bis causetur ex impressione corporum celestium.Sed in contrariū est phūs.iij.ethi.dicēs.Jn nobis est bonos vel malos esse.Et Se- Phūs. neca ad Lucillum dicit.Errat si quis existimat nobiscū vitia nasci. Seneca. Superuenerūt:ingesta sunt.Nulli nos vitio natura cōciliat.Nos illa integros ac liberos genuit.Rñdeo dicendū ꝙ quidam curiosi hoies qui appropriata vitia ⁊ virtutes diuersarū regionū ⁊ mores singularū gentiū explorauerunt:diuersimode respōdent ad hanc Pria rñ- q̃stionē.Et primo ad hanc qōnē rñdent astronomi scđz supstitiōes sio q̃ est suas dicētes:ꝙ virtutes ⁊ vitia appropriata regiōibus diuersis ⁊ Astrono hoibꝰ diuersaꝝ regionū oriunt̃ a celo:ex hoc ꝙ scđz eos alie stelle morum.

alie partes celi ad alias regiones respectū habēt seu relate sunt. ſm quarum influentias naturant homines seu inclinant in vna regione ad virtutes ⁊ in alijs ad vitia. que rñsio ꝗtum valeat vl potius ꝗtum non valeat: partim ex dictis ⁊ ex dicendis satis poterit apparere.

Scḋa rñsio q̄ est philosophorum naturaliū.

Scḋo rñdent ad hāc q̄stionem philosophi naturales ⁊ bñ ꝙ hoc accidit ex dispositiōe elementorum in suis impressionibus ⁊ alijs habitudinibus ⁊ ex cōuersione taliū ad orientē: aquilonem: meridiē: vel occidentē. Tertio medici rñdent ⁊ bene ſꝫ cōsiderationes eorum: ꝙ contractio diuersarū inclinationū naturaliū in his q̄ nascunt in diuersis regionibus: accidere pōt ex mala vel bona seu egra vel sana dispositione aeris ⁊ aquarū: ⁊ maxime ex dispositione rerū cibaliū ⁊ potaliū: q̄r vsus illorum continuatus a pueritia magnā facit impressionē in naturalibus hoīm. Oīs .n. diuersificatio cibi ⁊ potus ⁊ dispositio in quali ⁊ ꝗto valde naturā alteret ⁊ cōplexionē immutet: ac per hoc ea que cōplexionē sequūtur variet: nemo medicorum ignorat: ſꝫ oēs tanꝗ̄ principiū supponere hñt nec aliq̇s moraliū phōrum dubitat ex qualitate ⁊ ꝗtitate cibi ⁊ potus varias passiones excitari ⁊ varia vitia gñari: vt gulositatem: ebrietatē: luxuriā: irā: ⁊ ex his alia que sequunt. In regionibus ergo vbi res ad nutrimentū pertinentes delectabiles reperiuntur: ibi vtplurimū ɔ̄ñs est hmōi vitia carnalia magis regnent ⁊ ex his vitiorum omniū radices: vcꝫ ociositas: cecitas mentis: ruditas ingenij: ignorantia: negligentia ⁊ similia: ex q̇bus oīs peruersitas hominū circa virtutes ⁊ veritatē oriri solet. Sic ⁊ regiones que rerum ad substentationē vite pertinentium caristiam et hominum copiam hñt: generant quedam alia vitia .s. rapacitatē: cupiditatem: fallendi calliditatem ⁊ hmōi ad que rerum penuria homines impellere consueuit. Sūt m̄ in regionibus illis cōsequēter homines subtiliores: prudentiores: ⁊ ingeniosiores ꝗ̄ in regionibus predictis: q̄r sicut paupertas ⁊ inopia subtilis est ⁊ ingeniosa: ita econuerso voluptas ⁊ rerum copia: rudis ⁊ grossa: imprudens ⁊ stulta. Sequit ergo ꝙ regiones in q̇bus est rerum victualiū bene dispositarū cōpetens mediocritas minus de tribulis: spinis ⁊ peccatis abundāt. Regiones ꝟo in q̇bus delectabiliū nutrimentorum copia superfluēs quasi sine labore haberi pōt. Uallis illa est illustris plena pessimis hominibus: de qua habet Gen. xiij. ꝙ anteꝗ̄ subuerteret dñs Sodomā ⁊ Gomorrā irrigabat quasi paradisus dñi: ⁊ sicut Egyptus venientibꝰ in Segor.

Ge. xiij

Quarta rñsio q̄ ē medicorum.

Quarto rñdent ad p̄dictū dubium legiste seu humanarū legum prudentum conditores: ꝙ vtplurimuꝫ gentiū vel regionū ruditates ⁊ mali mores originem habuerunt ex defectu sapientū a principio ⁊ rationabiliū legum. Unde quedam regiones vel gentes habuerunt ab initio viros prudentes aut saltem leges prudentū receperunt in q̇bus permanserunt semper: quedam vero diu sine legibus in barbarismo: seu barbarie vitiorum permanserunt: que vsq̧ adhuc barbaros mores habent ⁊ sequuntur. Quedam vero gentes vel regiones ab earum origine preuente fuerūt peruersis legibus aut

Tertia rñsio q̄ ē medicorum.

Quarta rñsio q̄ ē legistarum.

superstitiosis paternis traditionib⁹:in quib⁹ in toto aut in parte vsq adhuc permanent ⁊ hoc q̄tum ad legistas. Quinto r̄ndent philosophi morales x̄piani dicentes: q mores dānati hoim ⁊ vitia:inordinate stimulationes hoim ⁊ varietates malorum affectionum p̄ueniunt inclinatiue a celis:sed impressiue ex quattuor radicibus. Prima est fomes qui in pena peccati originalis nobis omnibus connascitur. Secunda est inordinata cōplexio facta ex inordinata vita parentū:ex qua sepe in plem venire consueuit. Vitio sa q inclinatio que nōnūq in illegitime conceptis se prodit. Tertia radix est mala plis educatio:⁊ ipsius post educationē inordinatum regimē quo voluntarie seipsum habituauit male. Quarta radix est malignorum sp̄uum tentatio ⁊ inq̄zium omniū virtutum multiplex vitiorum occulta suggestio. Sexto r̄ndent ad dubiū illud theologi practici dicētes q qnq vna regio ex causis deo notis mi⁹ respecta est ⁊ defensa a diis.i.a sanctis dei ⁊ angelis bonis ⁊ a demonib⁹ quibus vbi plus potestatis permittitur ibi populus magis vitijs ⁊ erroribus peruertitur. Vñ etiam in quibusdam ciuitatibus aut regionibus coluntur sancti plures aut potētiores seu maioris apud deū meriti:⁊ in quibusdam minores aut minus propitij:vel similes in vna regione solennius ⁊ deuotius coluntur:propter quod homines vnius regionis aut ciuitatis auxilio suorum sanctorum magis diriguntur ⁊ defenduntur ⁊ iuuātur a demonibus vitiorum incensoribus:⁊ homines alterius regionis minus. Rursum sicut ex scriptura. Dañ.x.apparet:regiōibus singulis ⁊ ciuitatibus videntur ex benignitate dei preesse angeli boni non minus q̄ singulis hominibus:ita ex dispositiōe principum demoniorum luciferi angeli mali diuersis vitijs deputantur:vt vnus luxurie:alter auaritie:alter superbie:regionibus singulis presint. Unde quedam glos. super Jo.xi.vt adducit Alexāder:dicit. Non est putandum q vnus fornicationis spiritus errat eum qui in Britannia fornicatur:⁊ illum qui in India vl alijs locis nec vnū esse spiritum qui in diuersis locis homines ad vitia agitat. Sed puto magis spiritum fornicationis esse vnum:⁊ innumeros qui in hoc eo officio pareant:⁊ qui ad huiusmodi homines peccata sollicitant. Similiter iracundie principem vnum esse arbitror:⁊ innumeros sub eo esse eiusdem officij demones:⁊ idem de ceteris peccatis. Ideo non vnus principatus dicitur ab apostolo:sed plures:contra quos nobis continua lucta:pugna ⁊ palestra est. Septimo ad hoc respondent theologi speculatiui:maxime tando Thomam ⁊ Bonauenturam in.ij.sententiarum. dist.xvij. dicentes q mores hominum scilicet appropriate virtutes ⁊ vitia ⁊ eorum euentus futurorum:causari ex sideribus potest intelligi dupliciter. Uno modo necessario ⁊ sufficienter. Alio modo dispositiue seu inclinatiue ⁊ contingenter. Si intelligantur primo modo negandum est quod mores hominum causentur ex sideribus: tum quia cum motus corporū celestiū sit naturalis ⁊ necessarius diuersitas morum esse naturalis ⁊ necessaria:⁊ non ex libero ar-

Quinta r̄nsio q̄ ē phōrum moraliū

Sexta r̄nsio q̄ ē theologorum practicorū.

Septia r̄nsio q̄ ē theologorum speculatiuorum.

bitrio:ꝛ tunc essent frustra cõsilia:nec merita essent:nec laudes vt infra latius videbit. Repugnat etiam xpiane religioni qꝛ tolleret premiũ ꝛ meritũ. Repugnat sensui:qꝛ videmus eodẽ vtero natos moribus diuersificari. Postremo repugnat:qꝛ videmus ꝛ legimus multos in primis adolescẽtie annis dissolutissime fuisse vite:dein de moribus in melius mutatis:ornatissime vixisse ꝛ speciose:vt vi

Ualeri⁹. deri potest in exemplis que ponit Ualeri⁹ lib.vi.c.vij.de mutatione morũ ꝛ fortune:de Scipione affricano. Q. Fabio maximo. Q.

Solon. Catulo. Lucio Silla: Temistocle phõ. propterea optime dicit Solon philosophus. Nemo dum viuit vere felix vel miser dici potest: ad vltimum em̃ vsqꝫ fati diem ancipiti fortune subiecti sumus: et morum assidue mutationi. Si autẽ nos loquamur scđo modo. scꝫ contingenter:inclinatiue seu dispositiue:sic concedendũ est ꝙ mores patriarum:appropriate virtutes ꝛ vitia hominũ ꝛ corũ euentus futurorũ a corporibus celestibus ꝛ syderibus depẽdeant. Nã virtus corporũ celestiũ operatur ad mixtionẽ ꝛ qualitatem cõplexionum corporum. Uaria autem dispositio ꝛ complexio corporum

Anime sequunt corpora. facit multum ad variationem affectuum et morum anime. Nam vt plurimũ anima mutatur ad cõplexiones corporales. Cholerici em̃ sunt iracundi:phlegmatici pigri. Sanguinei benigni. Melancholici liuidi. Hoc tamen vt diximus dispositiue cõtingenter ꝛ valde de longinquo:ꝛ nõ necessario dr. Nam anima dominatur corpori ꝛ maxime qñ est adiuta per gratiaꝫ. Unde videmus multos cholericos mãsuetos. Ex his ergo apparet vñ oriantur singularũ regionũ ꝛ ciuitatuꝫ appropriata vitia: vnde originaliter veniat ꝙ

Adargumentum primum. in quibusdã regionibus sunt vt plurimũ boni ꝛ recti cordib⁹:ꝛ in alia prauis ꝛ peruersis moribus. Ad primũ ergo argumentum negatur cõsequentia:qꝛ presciuntur actus humani nõ sufficienter ex

Rñsio astris:sed tm̃ coniecturaliter. Ad scđm dicit dñs Bonauentura ꝙ

Ad scm̃. philosophus illud attribuit syderibus scđm quandã dispositionẽ ad tales effectus ex quibus bene generantur. Nã ex motione alicuius humoris potest aliqua affectio in anima excitari quam tñ nõ est necessariũ sequi:potest em̃ eam anima cõprimere. Quia vero multi sunt sequentes passiones:ideo multi subijciuntur astris.

Ad tertium. Sed de sapientibus pauca possunt dicere astronomi. Ad tertium respondet Tho.in.ij.sententiarum dicens:ꝙ reducuntur ad diuinam voluntatem. Auctoritates autem omnes in contrarium adducte intelliguntur contingenter ꝛ dispositiue:nõ autem necessario ꝛ sufficienter. Jo.de turre crema. Cardinalis ꝛ Henricus.

Ertia questio principalis huius noni capitis est de fato. An scilicet anima rationalis respectu voluntatis ꝛ actuum eius subdatur ꝛ necessitetur a fato? Sub qua septem questiuncule soluentur: quarum quelibet infra declarabitur ordinarie.

Questio Rñsio. Rima questiuncula est. Quid sit fatum secundũ poetas? Ad quam sic respondetur ꝙ fatum est ipsa immobilis et determinata series secundarum causaruꝫ ordoqꝫ futuro

rum sub diuina dispositione res humanas necessitans. Unde Ouidius loquens in epistolis de Paride ait. Te tua fata trahunt nec cepta relinquere possis. Ne retrahas animum te tua fata trahunt. Sic loquebatur Homerus duobus versibus quos Cicero vertit in latinum. Tales sunt hominum mentes qualis pater ipse Jupiter auctiferas lustrauit lumine terras. Et ex radice quidam poete antiqui finxerunt aliquas ydeas fatales quas vocauerunt Sorores parcas per contrarium: quia nulli parcunt. Et iste erant vt dicit Plato tres. s. Cloto: Lachesis et Atropos Et primam dicebant colum baiulare. Secundam trahere filum. Tertiam incidere. vnde versus. Cloto colum baiulat: Lachesis trahit: Atropos occat. Prima futura contingentia portat. Secunda protrahit ad hoc quod ponantur in presenti. Et tertia distribuit etiam in preterito. Prima rebus vitam donat. Secunda protrahit. Tertia frangit. Hinc fluxit illa falsa opinio rusticorum et vetularum dicentium: quod iste dee fatales solebant hominibus apparere: dantes eis responsa et promissa infallibilia. Sed hec omnia ficta et figmenta sunt demonum sub imagine harum trium sororum hominibus superstitiosis illudentium: qui hanc seminauerunt zizaniam false credulitatis. Ergo obmissis poetis nihil certi de fato afferentibus: ad philosophos et astrologos veniamus.

Diffinitio fati ꝯm poetas.
Ouidius.
Homerus.
Antiqui poete cōmenti sūt tres esse parcas.
Plato.
Questio
Rñsio

Ecunda questiuncula est: Quid sit fatum secundum philosophos stoycos et astrologos: et quid ipsi fato: philosophi astrologi et stoyci ascribūt? Ad quam sic respondetur quod philosophi primo sic fatum diffiniunt. Fatum est dispositio vel ordo aut series secundarum causarum idest syderum et planetarum influentiaq3 celorum: quā do quisq3 nascitur siue concipitur: decernens regulans et necessitans omnes effectus inferiores respectu boni vel mali que proueniunt hominibus: Et Hermes Trimegistus et Apuleius sic fatum diffiniunt. Fatum est quedam inflexio causarum secundarū dependentium ex prouidentia prime cause. Ptolomeus autem et astronomi sic diffiniunt. Fatum est quedam colligantia causarū trahens vim et effectum ex motibus astrorum. Et Seneca dicit. Fatum est quedam necessitas omnium rerum ⁊ actionum quam nulla res disrumpere potest ex dispositione Jouis: et dignissimo deorum consilio dependens. Democritus autem et Epicurus dicunt. Fatum est quedam virtus ⁊ vis celestis: existens in motibus corporum celestium ⁊ motibus eorum. Sub se continens ⁊ cōnectens de necessitate omnes effectus qui fiunt infra spherā actiuorum ⁊ passiuorum idest lunam. Et Chrysippus stoicus vt refert A. gelli. lib. vi. noctium atticarum dicit. Fatum est sempiterna quedam ⁊ indeclinabilis series rerum: et cathena: voluens se sese semetipsa: ⁊ implicās p̄ eternos ꝯsequētie ordines: ex q̄b⁹ acta cōnexaq3 est. Ascribūt aūt supradicti phī astrologi ⁊ stoici huic dis

Diffinitio fati ꝯm philosophos.
Diffinitio fati q̄ est Trimegistie Apule.
Diffinitio fati ꝯm astronomos.
Diffinitio fati q̄ est democriti et Epicu.
Chrysippus.
Aulus gellius.

positioni secundarũ causarum ꝛ influentie celoꝝ quã fatuz vocãt omnes effectus naturales ꝛ voluntarios: omnes inclinatiões ad vitia vel virtutes oẽs animoꝝ passiones: cõcupiscentias: futuros euentus bone vel male fortune. Cogitatiões hominũ ꝛ tẽtatiões iuxta errorem Empedoclis dicentis: vt recitat philosophus. ij. de anima. ꝙ tales in hominib⁹ sunt voluntates ꝛ mentes: quales in die immittit pater viroꝝ atqȝ deoꝝ. i. sol vel Jupiter. Affirmantes omnia hec fieri ꝛ disponi immobiliter ꝛ necessario a fato etiã preter dei ꝛ hominum volũtates. Ponẽtes ꝙ nihil sit in nostri liberi arbitrij potestate. Hec Albertus ꝛ Henricus.

Opinio Empedoclis.

Questi. Responsio prima. rõ ꝓbatiua opinionis.

Ertia q̃stiuncula est. Quomõ p̃dicti philosophi astrologi: ꝛ stoici probãt oĩa subdi ꝛ nessitari a fato ad quã r̃ndetur ꝙ opinionẽ hãc suam ꝓbant rõne: auctoritatibus ꝛ exemplis. Et rõne primo sic. Posita sufficienti causa de necessitate sequit̃ effectus: sed fatum ꝛ series secundarum cãrum est sufficiens cã oĩm effectuũ naturaliũ ꝛ voluntarioꝝ infra lunam: ergo oĩa ab eo de necessitate ꝓueniunt.

Boeti⁹.

Maior est nota ꝛ minorẽ ꝓbant per Boetiũ. iiij. de consolatione: dicentẽ Series fati celũ ꝛ sydera mouet: elementa inuicẽ temperat ꝛ alternã transmutationẽ transformat. Eadẽ nascentia occidẽtiaqȝ oĩa per similes fetuũ seminũqȝ renouat progressus. Act⁹ autem fortunasqȝ hominũ indissolubili cãrum connexione constringit. Hec ille.

Seneca

Hinc ergo Seneca in tragedijs dicebat. Regitur fatis mortale genus. Et iterũ ibidẽ. Quicq̃d patimur mortales. q̃cquid facimus: venit ex alto. Et de consolatione. Mutare fata non possumus. Stant dura: inexorabilia.

Damascenus.

Et Damascenus lib. ij. sentẽtiarum dicit. Corpora celestia consistunt in nobis habitus ꝯplexiones ꝛ dispositiones.

Ptolomeus.

Et Ptolomeus astronomus lib. iij. quadripartiti. Sol interficiendi ꝛ saluandi vim hȝ. Et ibidẽ dicit. Corpora celestia cogunt hoĩem peccare: ꝛ bene facere. Et multi poete idem dixerunt.

Lucan⁹ Ouidi⁹.

Nã Lucanus lib. vi. dicit. Preceps agit omnia fatum. Necmedij dirimunt morbi. Uitamqȝ necemqȝ. Et Ouidi⁹ libro de testibus. Ratio fatum vincere nulla valet.

Juuenalis. Idem.

Et Juuenalis libro. iij. dicit. Seruis regna dabunt captiuis fata triumphos. Et iterum libro vltimo. Plus etenim fati valet hora benigni. Quam si nos Ueneris commendet epistola Marti. Et Samia genitrix: idest Cibeles mater deorum: que dicitur Samia a Samo insula vbi colebatur. Et Satyra septima que incipit. Et spes ꝛ ratio dicit. Distat enim que Sydera te excipiant modo primos incipientem. Edere vagitus ꝛ adhuc a matre rubentem.

Quint⁹ Curti⁹.

Et quintus Curtius libro. v. dicit. Eludant videlicet quibus forte ac temere humana negocia voluiagiqȝ persuasum est. Equidem eterna constitutione crediderim nexuqȝ causarum latentium ꝛ multo ante destinatarum suum quemque ordinem immutabili lege percurrere.

Plinius

Et Plinius libro primo naturalis hystorie dicit. Singulis sidera tributa sunt nobis. Clara diuitibus. Minora pauperibus: Obscura defectis. Et pro sorte, cuiusqȝ licentia ad munera morta

libros. Et Quintilianus libro declamationum. Fato viuimus: languemus: conualescimus: morimur. Medicina quid prestas nisi vt iurta te nemo desperet. Unde etiã in quodã epithaphio dr. Pars ce precor: tristes questus effundere vi[...]. Non erat in fatis longior hora meis. Et in alio epithaphio dicitur. Heu infelices sub iniquo sydere natum. Lapsus equo preceps occidit ante diem. Exemplis etiam patet: Nã Cicero libro de natura deorũ adducit exemplum duorũ fratrum: qui cũ simul nati essent: etiam simul postea egrotare ceperunt: et eorum morbus pariformiter cepit ingrauescere: et eodẽ medicamine sanati sunt: de quibus dicit Possidonius astronomus: q ideo hec equaliter et vniformiter illis acciderunt: q eandem constitutionẽ astrorũ in cõceptione et natiuitate habuerunt. Exemplũ patet etiã in filio domini Jo. de lignano tempore pape Martini. Hic enĩ dñs Jo. doctissimus iurisconsultus ac celeberrimus astronomus: preuidens ex genitura filium quendã suũ cruci affigendũ volensq fatali geneseos dispositioni succurrere: eum sacris initiari ac liberalibus disciplinis apprime fecit erudiri: sz nec sic quidẽ euitare potuit vim fati decreti. Nam cũ eum patria Bononiensis pro pace cõponenda ad Martinũ pontificẽ max. legatũ misisset: et ipse magis ad exitiũ q̃ comodũ patriã clanculo pdidisset põtifici: idq post reditũ dñis innotuisset: eũ nocte patibulo affixerũt. Quẽ illucescẽte die cũ pater pendentẽ vidisset: deplorãs: inquit. Heu fili mi: tuũ infelicissimũ fatũ nec hũanis literarũ adminiculis: nec diuinis ministerijs superare potuisti. Ex istis ergo dictis philosophoꝝ et astronomoꝝ cõcludunt multi et dicũt oĩa fato moueri et regi. Nec aliquẽ posse declinare aut trãscendere fatorũ agmina. Inde etiã est q qdã astronomi ingerũt se ad iudicandũ de futuris euẽtibus hominũ: vita et morte regũ: pace et bellis populorũ: diuitijs et paupertate hominũ: fecũditate et sterilitate vrorũ: abundãtia et inedia messiũ. De honorib[9] et dignitatib[9] prelatorũ qsepe vera predicãtes vel poti[9] vaticinãtes. Sed qm̃ istorũ dogmata maxima sunt: et ad vertendũ vite humane statũ spectant. Idcirco insequenti articulo citanda et adducenda erũt: atq a nobis coarguenda. Ne et nos fallamur impulsi auctoritate hominũ qui se putant esse sapientes.

Uarta questiuncula est. Quot sunt sacrilega dogmata de fato philosophorũ et quomodo a catholicis doctorib[9] reprobant? Ad quã rñdetur q tria sunt execrãda dogmata philosophorũ de fato dicentiũ. Primum est: q dicunt fatũ esse celestem aspectum: et dispositionem syderum necessitatem simpliciter ex se omnes effectus infra lunam circunscriptos ex toto omni prouidentia dei: ruentes se dicto Augustini. v. de ci. dei dicentis: fatum esse ordinem quẽdam et dispositionẽ secundarum causarum ad effectus producendos in his corruptibilibus et generabilibus preter dei et hominum voluntates. Quod dogma probatur esse falsum ratione et auctoritate. Ratione sic. Tho. iij. contra gentiles. c. lxiij. Impossibile est q aliqua

Quintilianus. Cicero. Possidonius. Jo. de lignano. Oĩa fato cõmittere non tã homini incertũ est: q̃ sepe temerariũ. Questio. Rñsio. Tria sũt execrãda dogmata philosophorum dicentiũ de fato. Primũ dogma. August.

Reprobatio primi dogmatis. non cognoscentia finem: operentur propter finem et ordinate perueniant in ipsum: nisi sint mota et regulata ab aliquo habente finis cognitionem: sicut patet de sagitta. Sed omnia corpora naturalia: planete: sydera operantur propter finem: et mouent et consequuntur: finem licet illum non agnoscant ergo oportet quod
Sapi. xiiij. tota operatio eorum ab aliquo ordinante et regulante dirigatur. Illud autem est quam dicimus prouidentiam diuinam. Propterea dicit sapiens. xiiij. Tu autem pater prouidentia ab ini=
Sapi. viij. tio cuncta gubernat. et Sapien. viij. Attingit a fine vsque ad finem fortiter: et disponit omnia suauiter. Et Sapien. xij. Non est
August. alius deus quam tu: cui cura est de omnibus. et ad hebr. Portans omnia verbo virtutis sue. pro hoc facit quod Augusti. dicit. iij. de trinitate. c. iiij. Nihil fit visibiliter in hoc mundo: quod non de interiore inuisibili atque intelligibili aula summi imperatoris iubeatur aut permittatur: secundum ineffabilem iustitiam premiorum atque penarum: gratiarum et retributionum in ista amplissi=
Lactantius. ma quadam immensaque totius creature republica. Et Lactantius libro. iij. c. xxj. dicit. Quis enim non sentiat hunc mundum tam mirabili ratione compositum aliqua prouidentia gubernari: quando nihil est quod possit sine vlla moderatione consistere? domus absque habitatore dilabitur. Nauis absque gubernatore abijt pessum. Corpus ab anima derelictum defluit. Ne dum putemus totam istam molem aut construi sine artifice: aut stare tam diu sine rectore potuisse. Et libro. j. dicit. Nemo enim est tam
Idem. rudis: tam feris moribus: qui oculos suos in celum tollens tamesti nesciat cuius prouidentia regatur hoc omne quod cernitur: non tamen aliquo modo esse intelligat et ipsarum rerum motu: magnitudine: pulchritudine: vtilitate: temperatione: nec fieri posse: quin id quod mirabili ratione constat: consilio aliquo maiore sit institutum. Ergo ex ijs patet falsitas philosophorum et astronomorum quantum ad primum dogma. Ad dictum autem Augusti. quod adduxerunt: dicitur quod Augusti. illud adducit in persona stoicorum. Secundum dogma peruersum astronomorum
Secundum dogma. est: quia dicunt quod omnia que fato subduntur: de necessitate et immobiliter eueniunt: quod probant sic. Posita quacunque causa sufficienti necesse est immobiliter effectum sequi. Sed corpora celestia cum suis motibus et dispositionibus sunt sufficiens causa suorum effectuum: ergo oportet quod de necessitate effectus immobiliter consequantur. Unde et Boetius dicit: quod fatum est immo=
Boeti9. bilis dispositio inherens rebus mobilibus. Sed hoc etiam probatur esse falsum. Primo quantum ad res humanas. Nam humani actus non subduntur actioni celestium: vt infra probabi=
Reprobatio secundi dogmatis. tur. Et ideo nihil prohibet per voluntariam actionem impediri effectum celestium corporum: non solum in homine: sed etiam in alijs rebus ad quas hominum operatio se extendit. Secundo positio istorum est falsa quantum ad omnia que per accidēs agunt: quia illud quod est per accidens: non est proprie ens: neque

vnum. Sed omnis actio naturalis terminatur ad aliquod vnũ: ergo impossibile est ꝙ aliquid qđ est per se accidens: sit effectus per se alicuius naturalis principij. Nulla enim natura potest facere ꝙ intendens fodere sepulchrum inueniat thesaurũ. Et sic cũ corpus celeste agat per modum naturalis principij: q2 per motũ naturalem: sequitur ꝙ impossibile sit ꝙ aliqua virtus actiua corporis celestis sit causa actiua eorum que hic agunt per accidens. Unde dicit philosophus. vij. metha. ꝙ nõ quecunqꝫ cã posita necesse est effectum poni. Sunt eñ quedã cause que ordinantur ad suos effectus non ex necessitate: sed vt in pluribus: que quãdoqꝫ deficiunt in minori parte ꝓpter corruptionem aut impedimentũ alicuius principiorum: vt cũ natura ꝓducit mõstrum vel hominẽ cum septem digitis: que secundum philosophũ. ij. phisicorũ fiũt a casu ⁊ fortuna. Philosophus aũt dicit in lib. de somno ⁊ vigilia. ꝙ corpora celestia nõ semper producunt suos effectus in istis inferioribus inanimatis ꝓpter cõtrarias dispositiões impedictes. Frequẽter enim inquit fiũt signa imbriũ ⁊ ventorum: que tñ non eueniũt ꝓpter contrarias dispositiones fortiores. Sequit̃ ergo ꝙ nec respectu voluntarioꝝ nec effectuũ omnium naturalium que fato directe subduntur de necessitate ⁊ immobiliter omnia eueniunt. Ad motiuum autem ipsorum dicitur ꝙ corpora celestia siue fatum sunt causa inferiorũ effectuum mediantibus causis mobilibus particularib⁹ que deficere possunt in minori parte: et ideo per accidens mobilia sunt. Nam vnumquodqꝫ recipitur in alio ad modum recipientis. Sicut enim virtutes celestes in se necessarie recipiuntur: tamen in inferioribus effectibus mobilibus mobiliter et contingenter: ⁊ cum omne multiforme: variũ: casuale: per accidens et mobile reduci habeant ad aliquod principium vniforme ⁊ per se. Idcirco huiusmodi casualia que sunt mobilia respectu corporum celestium ⁊ secundarũ causarũ per relationem tamen ad principium a quo ordinant̃ siue ad intellectũ diuinum et ad illius prouidentiam sic sortiunt̃ quandam immobilitatem et necessitatem: non quidem necessitatis absolute sed conditionate: secundum ꝙ dicimus hanc conditionalem esse veram vel necessariam. Si deus presciuit hoc: futurum erit. Unde cum Boetius dixisset fati seriem esse mobilem: post pauca subdit. Que cũ ab immobilibus prouidentie diuine proficiscitur exordijs: ipsam quoqꝫ immutabilem esse necesse est. Tho. prima parte. q. xxv. et xvj. per totũ. Ad illud autem Boetij dicentis ꝙ fatum est immobilis dispositio inherens rebus mobilibus. Respondetur ꝙ dispositio secundarum causarum quam fatum Boetius vocat. dupliciter consyderari potest. Uno modo secundum se et in se. ipsis secundis causis: et sic fatum mobile est sicut et res mobiles siue voluntarie fato subiecte. Si vero fatum accipiatur siue dispositio causarum secundarum per relationem ad primum principium diuinum a quo ordinantur: sic bene fatum immobile est: et sic accipit Boetius fatum prout scilicet refertur ad voluntatem ⁊

Phus. vij. metha.

Phus in libro de som. et vigi.

Boeti⁹.

Fatũ dupliciter cõsyderari potest. Primo. Scdo.

ptãtez dei:nã oẽs creature in se lꝫ sint mutabiles aliquo mõ:put tñ referunt ad dei ꝓuidentiã sortiunt aliquã immutabilitatẽ. Et ꝓbat etiã hoc scđm dogma esse puersuz ⁊ incõueniẽtijs q̃ seque rent ad ipm. Nã si cõcedimus fatũ necessitatẽ inducere in hoibꝰ. Sequit primo ꝙ maledixit Moses in opere quarte diei enumera tis duobꝰ magnis luminaribꝰ ⁊ stellis cũ subiunxit. Et vidit deꝰ ꝙ esset bonũ:supple regimẽ stellarum. Nã si a fato ⁊ stellis iste ẽ fur:ille latro:ille auarus:ille luxuriosus:ille ebuosus:hoc non est bonũ:sꝫ pessimũ. Si cursus celoꝝ ⁊ stellarũ hec facerẽt:nõ dirige rent hoies illuminãdo terrã in debitũ finẽ:sꝫ a debito fine auerte rent. Sequit ꝙ dñs deus q̃ talẽ ptãtem ⁊ influentiã dedit astris: magnã occasionẽ dedisset hoibꝰ declinãdi ab his q̃ credẽda ꝓpo nit fides xpiana. Sequit scđo nõ sit necesse aliqs roget aut colat deꝰ. Sequit ꝙ nullũ sit pctm:tollit enĩ fatũ libertatẽ,volũtatis q̃ omne pctm ↄmittit.xv.q.j.in pñ. Sequit ꝙ deꝰ sit cã oĩꝫ pctoꝝ:q̃
Proculꝰ. quicquid est cã cause:est cã causati: vt inquit Proculus. Sequit ꝙ deus sibijpsi ↄtrariat:nã pcipit bona ⁊ cogit ad mala. Sequit ꝙ
☞ iniuste puniunt hoies. Nemo enĩ peccat in eo qđ vitare non põt.

¶ Sequitur ꝙ absq3 iustitia dantur premia bonis.

Nã voluntas est causa meriti. Sequit ꝙ nullũ iudiciũ de hoim factis deo relinquat. Sequit ꝙ theologia:artes:philosophia mo ralis:medicine frustra essent. Quid enĩ opꝫ docere:scribere:suade re:mederi ⁊c. Si oĩa ex fati necessitate eueniat? Et si tẽtationes pro diuersitate natiuitatũ:diuersis tẽporibus anni in hominibꝰ ex astralibus influentijs excitant. Nõ ergo a demonibus ⁊ fomi te pcti vt fides xpiana ꝓfitet ꝓueniũt. Atq3 ad summã dicamus: si fato oĩa fieri ab eo cũcta necessario ⁊ immobiliter euenire cõce dimus;oĩs vita humana subuertetur. Nam superuacue obiurga tiones:laudes:vituperationes:exhortatiões exhiberent. Ista cõ
August. syderans beatus Augu.v.de ci.dei.c.j.inquit. Qui stellas putãt hrẽ talẽ a deo eis traditã potestatem:magnam celo faciunt iniu riã:in cuius velut in clarissimo senatu ac splendidissima curia opi nantur scelera facienda decerni:qualia si aliqua terrena ciuitas
Idem.j decreuisset genere humano decernente fuerat euertenda. Et idẽ dicit.ij.super Geñ.ad literam Impia peruersitate in malis factis rectissime reprehendendis ingerunt accusandum potius aucto rem syderum q̃ hominem scelerum commissorem ⁊c. Et Ambro sius in lib.Exameron .Errorem hunc nefandum de necessitate fa
Ambro. tali reprobando dicit. Quomodo dominus aut bonis premia ꝓ posuit:aut improbis penas:si fati necessitas disciplinam ⁊ conuer
☞ sationem hominum;stellarum cursus informat. Si ad necessita tem genitalem non ad instructa morum actus nostri factaq3 refe rantur. Cur leges proposite sunt:iura etiã cur promulgata:quibꝰ aut pene improbis decerni aut securitas deferi innoxijs. Cur nõ venia datur reis. Cũ vtiq3(vt ipsi aiunt)non sua voluntate:sed ex necessitate deliquerunt. Cur laborat agricola ⁊ non expectat,vt

inelaboratos fructus priuilegio sue necessitatis inuehat:receptaculis horreorum. Si ita natus est vt ei diuitie aut opes affluant. Frustra mercator periculo... sollicitat mare cui ocioso pôt quidem vt aiunt forte genitali diuitiarum thesaurus illabi. Cur ols hominum sollicitudo de questu: omne studium negociationis: omnis labor:omnis occupatio. Si non ex voluntate:sed fatali necessitate res decurrunt humane. Ubi enim est directa necessitas ibi inhonorata industria immo fatua sollicitudo hec ille. Ut ergo cũcta adducta incõueniẽtia ⁊ hos oẽs perniciosos errores declinemus nec omnia fato subdi: nec cuncta immobiliter ab eo necessitari confiteamur. Tertium dogma presbyterorum ⁊ astronomorum de fato peruersum est: quia dicunt omnia fieri ⁊ subdi fato: quod rationibus:auctoritatibus:⁊ exemplis supra nũc tertia q̃stiuncula adductis probabãt. Sed falsitatẽ dogmatis serta infra questiuncula q̃ dicta p̃sbyterorũ dissoluet:manifestabit.⁊ Boeti⁹ item.iiij.de consolatione eosdẽ confundit dicens:quedã que sub dei prouidentia locata:seriem superant fati.que vero sint que fatũ superãt et ei non subduntur:ex sequenti septima.q.apparebit. Tertiũ dogma. Boeti⁹.

Questi.

Uinta questiũcula est: Quomodo demõstrant theologi non omnia subdi fato nec singula ab eo necessitari? Ad quã rñdetur q id Theologi pbant rõnibus auctoritatibus:⁊ exemplis(loquendo ⁊ intelligendo de actibus humanis ⁊ volũtarijs) Et primo rõne sic. Diuina prouidẽtia sic ordinẽ disponit vniuersum: vt inferiora p superiora:⁊ minus nobilia per nobiliora regantur:vt dicit Augu. iij.de trini. Jn homine autem duo sunt aĩa ⁊ corpus. Et corpus q̃dem quod nunc passibile est ⁊ mortale:inferius est corpore celesti. Et ideo per se ⁊ directe ei subditur:⁊ in ipsum imprimit sicut virtute eius formatum est et complexionatum. Unde philosophus.ij.phisicorum dicit. Sol ⁊ homo generant hominem idest influentia stellarum:planetarum ⁊ homo. Et Augusti.dicit in.v. de.ciui.dei. Non vsquaq̃ absurde dici potest ad solas differentias corporum afflatus quosdam valere sydereos. Et Dionysi⁹. iiij.ca.de diuinis nominibus dicit. Lumen solis ad generationẽ sensibilium corporum confert:et ad vitam ipsam mouet et nutrit et auget et perficit. Anima vero cum deo assimiletur: quia vterq̃ spiritus est:et effectus tanto nobilior existit quanto plus cause assimilatur.ij.⁊.iiij.metha. Non subditur per se et directe vt dictum est:celis et planetis corporalibus. Cum ipsa anima omnib⁹ ipsis sit nobilior. Non ergo anima subditur fato:nec erit bona vel mala ex fato ⁊ corporibus celestibus:sed ex seipsa ⁊ ei⁹ libera voluntate. Tho.iij.contra gentiles. Scda rõ est talis: duo motores facientes impressiones in eadẽ re mota si vnus est potẽtior ⁊ nobilior atq̃ immediatior:erit etiã ad imprimendum efficatior. Sed corpus nostrum subiacet duobus motoribus scz corpo- Rñsio. August. Phus. August. Dionysius.

ribus celestibus & anime rōnali que est nobilior ipso corpore celesti: potentior & immediatior: ergo erit & ad imprimendū efficacior. Plus ergo ala poterit in afficiendo & in imprimendo in corpus ꝑprium ꝙ corpora celestia respectu operꝫ expressorū in corpore. vñ ꝙtuncūqꝫ Mars moueat corpus ad perturbationē & irā mouendo sanguinē: plus tñ poterit ala bñ ordinata operari tēperantiaꝫ sanguinis & ꝗetationē vt sit ei gaudiū & mansuetudo. Tertia rō est talis. Si fatum & corpora celestia essent directe cause electionum & actuū humanorꝫ sequeret ꝙ homo naturali instinctu ageretur ad suas passiones sicut cetera animalia in quibus nō sunt nisi vires anime corporeis organis alligate. Nam illud qđ fit in istis inferioribus ex ipssione corporum celestium: agit naturaliter: & ita sequeret ꝙ hō non esset liberi arbitrij: sed haberet actiones determinatas sicut cetere res naturales. Que omnia sunt manifeste falsa & contraria humane conuersioni. Ergo ex his patet quod actus humani & voluntarij fato & corporibus celestib⁹: non subduntur. Nunc ponende sunt auctoritates & primo Damasceni secundo sententiarum dicentis. Actuum nostrorum nequaquam sunt causa corpora celestia nos enim liberi arbitrij a conditore facti. Domini etiam nostrorum existimus actuum. Et Gregorius Nicenus dicit. Dicunt egyptij quibusdam sacrificijs fatum posse mutaris. Et Moses quarto Deutero dicit. Ne videas solem & lunam & omnia astra celi. & errore deceptus adores ea atque colas que creauit dominus deus in ministerium cunctis gentibus que sub celo sunt. Nota in ministerium & non in dominium. Et Ambrosius in exameron dicit. Nonnulli tentauerunt exprimere natiuitatum qualitates. qualis vnusquisqꝫ qui natus sit esset. Cum hoc non solum vanum sit & inutile querentibus: sed impossibile pollicentibus. Et idem libro tertio Exameron: ostendens per locum a maiori: quod celum & corpora celestia concurrunt ad generationem animalium & vegetabilium: tanquā agēs vniuersale excitans & vigorans virtutes: generatiuas seminum & animalium in regione elementari. Sic inquit. Conticescat ineptus sermo astronomorum. Sciant omnes solem auctoreꝫ nascētium. Sed quod dei clementia terram relaxat. Dei indulgentia prorumpere fructus facit. Et libro quarto introducit naturam de sole dicentem. Bonus quidem est sol in ministerio non in imperio. Bonus mee fecunditatis adiutor sed non creator: effectuum meorum formator bonus meorum alitor fructuum: sed non auctor. Et Gregorius in homelia epiphanie dicit. Absit a fidelium cordibus. Ut esse aliquod fatum dicant vitam: quippe hominum solus hanc conditor qui creauit administrat. Et Ptholomeus: in almegisto dicit. ¶ Homo sapiens dominabitur astris. et in centiloqnio in principio dicit. Anima sapientis medici dominabitur astris. Nā medicus admittitur desiccare corpora cum corpus

[Margin notes: Damascenus. Gregor. Nicen⁹. Deuter. iiij. Ambro. Idem. Gregor. Ptholomeus.]

celeste mouet illa ad humiditatem. Et Bugufarus sapiens in cō-
mento super centiloquium Ptolomei ait. Homo sapiēs et iuuat et
impedit celestem effectum ex virtute sapientie que est in eo. Et Bugufarus.
Abraham auenere chaldeus astrologus dicit. Si quis enim pre-
ces et clamores ad celum subleuauerit: fatum suum vincere pote-
rit. Et Vergilius primo georgicorum inquit. Ingenium et rerum Abrahā auenere
fato prudentia maior. Et Quintilianus in .iiij. declamatione dicit. Vergili⁹
Vincitur fatum si resistas. Vincit si contempseris. Audi quam glo Quintilianus.
riose in hanc partem Chrysippus stoicus concludit dicens vt ad Chrysippus.
ducit Aulus gellius in de noctibus atticis. Fato inquit quadam
ratione principali id est generata omnia fiunt. Ingenia tamē ip-
sa habent aliquid proprium. Exemplum. Sicut si lapidem chilin
drum proijcias: initium est ex nobis: sed tamen ille lapis preceps
voluitur: non quia id tu facias: sed quoniam id sese modus eius
et forme volubilitas habet. sic ordo et ratio et mobilitas fati gene
ra ipsa et principia causarum mouet. Impetus vero consiliorum
mentiumque nostrarum ex nobis sunt. Idcirco apud Homerum
recte Jupiter de mortalibus conquerebatur dicens. Hei mihi quid
damnant mortales numina celi. Esse aiunt eterni per nos mala: Homer⁹
cum tamen ipsis. Ve cordi preter fatum sint mente dolores. Hec
ille. Nunc vero idem probabitur exemplis. Plato a phisonomo
iudicatus corruptor adolescentulorum Respondit inclinationem
astrorum sapientia vici. Astra enim furem vel adulterum signifi-
cant: non autem furem vel adulterum faciunt. Nati sunt duo ge
mini: scilicet Jacob et Esau. Genesis. vigesimoquinto. Sic alter
post alterum vt posterior plantam prioris teneret. Et tamen in
vita moribus diuersi: in actibus dispares: in parentum amore dis
similes fuerunt. Vno celi spacio filius regis et rustici nascuntur:
in omnibus tamen diuersi. Nascuntur sub Marte masculus et
femina. Illa colum ducit: alter ense triumphat. Si dicat ad hec.
Possidonius astronomus. Natorum horum causam diuersitatis
fuisse exiguum temporis interuallum quod interuallum gemi-
ni dum nascerentur habuerunt. Respondet ad hoc Augustinus Possidonius.
in quinto de ciuitate dei. dicens. Mirum est quod tam modica
particula celi que transiuit: tantum valuerit in diuersitate volun Aug.
tatum: actuum: morum: casuumque geminorum nascentium: aut
non geminorum. Ad quod iterum Nigidius astronomus respō-
det quod tanta est celi rapacitas vt si alter geminorum celeriter
post alterum nasceretur. in celo tamen plurimum spacij causaret Nigidi⁹
exemplum rote rapacissime currentis et percusse bis de atramen-
to tanquam in vno loco: desistente postea motu: reperientur duo
illa puncta attramenti: maxime distantia. Ex hac ergo distan-
tia causata ex rapacitate celi dicit Nigidius oritur diuersitas
morum et euentuum in geminis: et non geminis simul natis.
Ad quod etiam respondet Augustinus quod hoc figmentum Augu.
fragilius est quam vasa que illa rotatione finguntur. Nam si in

celo respectu simul nascentium tam multum interest et tam parua particula eiusdem constellationis quod comprehendi non potest: quare alteri geminorum. s. Jacob hereditas obuenerit. Alteri vero scilicet esau non? Quomodo ergo potuerunt astronomi iudicare respectu non geminorum habentium diuersas constellationes: cum quandoque respectu eorum maxima pars celi precesserit? Hec omnia beatus Augusti. vbi supra. Ex quibus patet stulticia eorum qui horam eligunt nubendi: qui tempus expectant cum vxoribus concubendi: qui cohibent mulieres si possunt ne vsque ad tempus pariant. Sicut Nectanybus astronomus cum olimpiade matre Alexandri concumbens: prohibuit illam vicinam partui ne puerum vsque ad horam ab eo inspectam pareret: sicut legitur in historia Alexandri magni. Noui ego doctissimum quendam prelatum cum astrolabio horam discessus ad episcopatum expectasse. Qui tandem cum crederet astris: de sero primo hospitatus in stabulo equos visitans lapide desursum mactatur. Alter electa hora ab astris ducende vxoris: transacto anno illam comperit cum adultero. Hinc scribit Ambrosius in libro exameron. Quam multos videmus eiectos criminibus atque peccatis in meliorem statum esse conuersos. Redempti sunt apostoli et congregati ex peccatoribus non vtique natiuitatis sue hora: sed xpi eos sanctificauit aduentus et hora dominice passionis redemit a morte: latro ille damnatione capitis cum domino crucifixus non beneficio natiuitatis sue: sed fidei confessione ad paradisi gaudia transiuit. Jonam in mari non vis natiuitatis: sed dissimulate diuine preceptionis precipitauit offensa. Petrum de carcere angelus xpi non stellarum series liberauit. Paulum percussum a vipera: turbatumque naufragio non remedia natiuitatis sed deuotionis meritum seruabat. Sed quid de illis dicimus: qui apostolorum precibus cum mortui fuissent: resurrexerunt: vtrum eos sua necessitas an apostolica gratia resuscitauit? Et quid opus facit vt se ieiunijs: orationibus: periculisque committerent: si quod volebant necessitatis beneficia poterant obtinere? Hec ille. Ergo melius in omnibus honoremus deum per ipsum xpm in spiritu sancto quibus est honor et gloria: vt dixit Petrus apostolus. Cuius prouidentia et nostra libera voluntate facimus quecumque bona vel mala facimus: Quam quod sequendo stulticiam sacrilegam astronomorum negemus voluntatem qua peccamus: confingamus necessitatem qua delicta defendamus: perditos mores per quos in terra ab hominibus detestamur: a syderibus inane habere mentiamur.

Ambrosius. (margin)

Questi. (margin)

Exta questiuncula est: Quomodo rndent theologi rationibus: auctoritatibus et exemplis philosophorum male de fato supra tertia questiuncula sentientium. Ad quam respondetur quod theologi argumentas philosophorum: auctoritates et exempla sic soluunt:

nūt:⁊ primo ad argumētū i frōte dicūt ꝙ corpora celestia sūt Respon
causa inferioꝝ effectuū mediātib⁹ causis particularib⁹ infe= sio.
riorib⁹:q̄ deficere possunt in minori parte vt dictū est. Et ad
ꝓbationē minoris dicūt ꝙ oīa illa q̄ tāgit ibi Boeti⁹:intelli=
gunt̄ fieri a deo mediantib⁹ causis secūdis. Et ideo sub fati
serie cōtinent̄:sed nō est eadē rō de oīb⁹ alijs. vt dicit Tho.
pri.pte.q.cxvj.ar.iiij.ad primū.Ad auctoritates phōrū: astro
nomoꝝ:oratoꝝ:⁊ poetarū rn̄dēt negādo eas. Si accipiāt fa=
tū ꝓ cōnexiōe scd̄arū causarū absq; diuina ꝓuidētia:nā cau=
se scd̄e nihil agūt nisi virtute prie. Damascen⁹ aūt ⁊ Ptolo=
me⁹ intelligūt ꝙ corpa celestia cōstituūt in nobis habit⁹ et
cōplexiones corpales inclinatiue nō necessarie. Ad exēplum
duoꝝ fratrū geminoꝝ respōdet Hippocrates dicēs: ꝙ illud
fuit qm̄ parētes vt erāt corpore dispositi dū cōcubuerūt: ita
primordia cōceptoꝝ effici potuerūt. Deīde eadē aeris ⁊ loci
i. dom⁹ positio: similia alimēta:⁊ vis aquarū q̄ ad corpa bn̄
vel male cōcipiēda (medicina attestāte) plurimū valēt eedē
etiā excitatiōes:tā similia corpa fingere potuerūt: vt etiā ad
egrotādū vno tpe eisdē causis similiter mouerētur. Hec Au= Augu.
gu.ad illd̄ etiā dn̄i Jo.de lignano dicit̄ ꝙ ideo fatū vīcere nō
potuit:q: regnādi causa passionē tpaliter vl' spiritualiter do
minādi rōnabiliter nō repressit. Ad illd̄ etiam qd̄ ꝑsepe vera
predicāt astronomi. Rn̄det Augu. ꝙ illd̄ fit a casu vl' arte vel
occulto īstictu spirituū bonoꝝ qb⁹ cura ē:falsas ⁊ noxias opi
niones de astralib⁹ fatꝫ humanis mētib⁹ īserere atq; firmare.

Septima questiūcula est:Quid sit fatū scd̄m theolo Qō.
gos:⁊ q̄ scd̄m ipsos fato sic vl' non subdūtur: ⁊ quō
xpiani fatū catholice admittere pn̄t et i qb⁹ scd̄m Rn̄sio.
eos differt fatū a ꝓuidētia dei? Ad quā sic rn̄detur Diffini
⁊ prio ad primū dicēdo:ꝙ fatū scd̄ꝫ theologos:est reb⁹ mobi tio fati
lib⁹ inherēs dispositio ꝑ quā diuina ꝓuidētia suis q̄q; nectit s̄ꝫ theo
ordinib⁹. Uel sic. Fatū est ordinatio siue series scd̄arū causa= logos
rū ad suos effect⁹ ꝓducēdos inistis inferiorib⁹ scd̄ꝫ depēden
tiā quā hn̄t a deo. Ista aūt ordinatio scd̄arū causaꝝ ad suos
effect⁹ ꝓducēdos pōt dupliciter cōsiderari. Uno mō ꝓut est
vnita i ꝓspectu diuine mētis ordināntis ⁊ diuidētꝫ: locis: et
tēporib⁹:motu ⁊ formis oīa:⁊ sic vocat̄ volūtas siue ꝓuidētia
diuina. Alio mō scd̄ꝫ ꝙ eadē ordinatio digesta ⁊ applicata tē
porib⁹ ē i ipsis medijs causis a deo ordinatꝫ ad suos ꝓprios
effect⁹ ꝓducēdos scd̄ꝫ depēdētiā quā habēt a deo: ⁊ sic voca=
tur fatū. Et sic pꝫ ꝙ ipsa dei volūtas siue ꝓuidētia pōt dici
fatū causalit̄. Sꝫ ipsa dispositio ⁊ ordo causaꝝ scd̄aꝝ ad suos
effect⁹ depēdēs a deo dicit̄ fatū essētialiter. Dicit̄ aūt ipsa dis
positio causaꝝ scd̄aꝝ fatū a fari:quasi effatū diuine ꝓuidētie
vt dicit. Tho.iij.cōtra gētiles.c.xciij.et i prio sniaꝝ.di.xxxix. Tho.
De⁹ eīm suā ꝓuidētiā loqtur ꝑ fatū:sicut hō cōcept⁹ cordis ꝑ
voces. Et sicut artifex formā de re faciēda cōceptam manife=

stat p operis effectū. et sicut artifex qd singulariter mētaliter cp ꝓspexerit: p tpales ordines ducit ad effectū. Ita de9 sua ꝓuidētia simpliciter disponit facienda: r p fatū illa multipliciter ac tpaliter administrat. Ex his colligi possunt tria. Pzio q̄ fato subdūtur: r q̄ nō. Nā ex q̄ fatū scdz theologos ē ordinatio scdarū causaꝝ ad effect9 diuinit9 ꝑuisos: sequitur cp illa tantū subdūtur fato q̄ subdūt causis secūdis. Si q̄ vero sūt q̄ immediate a deo fiūt: cū nō subdātur secūdis causis: g̃ nec etiā subdūt fato: sicut creatio rerū pzimarū. s. quatuoz coeua: videlicet angeli: corpa celestia: tēpus: materia quatuoz elemētoꝝ supposita pzla: omniū specierū q̄ sūt ꝑducta i pzincipio. Glorificatio substātiaꝝ spiritualiū. Justificatio impioꝝ. Aie q̄ de nouo semp creātur. Nā hec omia a deo imediate emanauerūt r creātur: r aliter ꝑduci nō potuerūt nec possūt. Idcirco fato nō subdūt. Illa etiā q̄ a superiozi fiūt r disponūt: ab inferiozi nō mutātur: ꝓpterea Boeti9 dicit vbi supra cp ea q̄ sūt pzie diuinitati ꝓpiqua: stabiliter fixa fatalē ordinē mobilitatis totaliter excedūt. Que aūt sūt remota a pzla causa: tanto pluribus fati nexib9 subijciūt r tātoqs sūt magis mobilia quāto a pzla cā sūt remotioza. Exē plū pt3 i Boetio de cētro circuli r ei9 circūferētia. Sic ergo illa q̄ a deo facta sūt r fiūt: sibi soli subijciūtur. Effect9 vero alij pticulares r naturales subijciūtur motui elemētoꝝ: motui celestiū corpoꝝ: motui pmi mobilis: r tādē ꝓuidētie: pzimi immobilis a q̄ cūcta habēt si quasi tenēt firmitatē: r sine q̄ nihil i suo statu ꝑmanet. Nā subtracto pzio subtrahūt subsequētia. Colligit scdo ex superiozib9 quō fideles xpiani cōcedere possūt eē fatū. Nā si fatū accipiatur p dispositiōe syderū i q̄ qs cōcept9 vel nat9 est necessitate oēs effect9 inferioꝛes ꝑter dei r hoim volūtates. Sic nos fatū eē negare debem9 cū Gregozio dicēte. Absit a fideliū cordib9 vt esse fatū aliqd dicāt. Si aūt fatū accipiat p dispositiōe causaꝝ scdarū r ordinatiōe humanoꝝ actuū p relationē ad deū r ei9 ꝓuidentiā tāqꝫ p eū ordinata r prelocuta sitte effata: sic fatū ponere possum9. Licet etiā hoc nole scti doctores vti recusauerūt ꝓpter eos q̄ ad vim positiōis fideliū hoc nomē torqūbāt. Unde Augu. dicit l. v. de ci. dei. c. j. Si ꝓpterea qs cp res humanas fato tribuit: quia ipsā dei. volūtatē vel potestatē fati nole appellat: sentētiā teneat r linguā corrigat. hec ille. Colligitur tertio ex dictis differētia iter ꝓuidētiā r fatū. Nā dispositio rerū ꝑducēdarū gubernādarū r cōseruādarū in ꝓspectu diuine mētis dicit ꝓuidētia. S3 dispositio eadē i medijs causis a deo ordinatis ad aliquos effect9 ꝑducēdos r explicata tēporib9: dicitur fatū. Itē differūt: qz tā necessaria qꝫ cōtīgētia subijciūtur diuine ꝓuidētie: imo r ipsū fatū ꝓuidētie subijcitur. S3 fato sola mobilia subijciūt. Itē differunt, qz diuina ꝓuidētia cū sit ipsa diuina ratio in summo omniū pzincipe constituta: vt dicit Boetius: est in deo: fatu3 vo est

Marginalia: que subdantur fato r; q̄ non. — Boeti9. — Gregorius. — Augu. — Differētia iter ꝓuidē tiā r fatum. — Boeti9

tiū in secūdis causis. Itē differūt: q2 res existētes i deo p modū diuine puidētie sunt ibi vnite & simpliciter vne: scd'o vero ꝙ subsunt fato: sic sūt plures diuise: & dicūtur plura fata per quē modū dicit a poeta. Te tua fata trahūt. Itē differūt: q2 diuiña puidētia dicit fatū causaliter inquātū ordinatio fati lis depēdet & descēdit ab ordinatiōe diuinē puidētie s3 ipsa dispositio scdaꝝ causaꝝ in seipā dicit fatū essētialiter. Item postremo differūt: q2 diuina puidētia ē immobilis stabilisꝙ manēs dans cuncta moueri. Fatum vero cum sit in reb9 mobilib9 mobile est. Et hec satis sint p questione tertia de fato.

Quarta q̄stio principalis sub hoc nono capite est de fortuna. An. s. act9 volūtariꝫ: casualesꝙ euent9 necessitentur ab ea: circa quam quinꝙ questiunculę soluentur: quarū q̄lib3 intra ordine suo notatur.

Rima questiūcula est: Quid sit fortuna scd'3 poetas & gentiles: & quomodo eam pingūt: & quid adscribunt ei: & in quibus male de fortuna senserunt? Ad quam altius ordientes Respondetur ꝙ antiqui phi & poete de inferioribus effectibus: & casualibus euenientibus inordinate contingentibus: varie locuti sunt. Epicuri enim cum Democrito: effectus casuales: euentusꝙ humanos nulli superiori determinate cause adscripserunt: sed casui qui casus (teste Burleo ij. phisi.) proprie in reb9 inanimatis: irrationabilibus & naturalibus reperitur. Aliꝫ vero nedum effectus fortuitos et contingentes: Sed et electiones actusque humanos in superiorem quandam causam cuncta necessitantem reducere sunt cognati: quam causam vocauerunt fatum: de quo latius supra dictum est. Fuerunt item & tertiꝫ quidam philosophi gentiles & poete: qui euentus fortuitos electionesꝙ et actus humanos in causam quandam siue intelligentiam intellectui humano immanifestam adducere moliti sunt: quam fortunam deam appellauerunt. Eamꝙ sic pingebant. Fingebant enim idolum iuue puellam vnam quam ab vniuersitate causandi deam nominabant: & eam cecam pingebant: quia preterita. presentia: & futura metitur: nam ignorantibus cunctis ab ea bona & mala prouenire dicebant: & bifrōtem & ante albam pro euFortuniꝫs post nigram pro infortuniꝫs: ante capillatam: quia tempore apto eufortunia iuuant: retro vero caluam: quia tempore nō congruo nocent. Sedentem super rotam idest immobiliter distribuentem omnia: quam rotam voluere arbitrabantur. nescit enim fortuna quiescere: vt dicit Seneca: hanc dicebant felicitare & infelicitare homines. hanc dirigere homines immediate idest absꝙ prouidentia dei ad eligendum vtiliter vel non vtiliter hanc ponebant imprimere in intellectum et voluntatem

Q3. Rn̄sio ad questio.

Opinio Epicu. et Demo. Burle9.

Antiq̄ curpige bāt fortunā cecā.

Seneca.

hois spē aut cognitionē suoꝝ effectuū. Hāc pficiebāt oīb⁹ di
Eccl'a. stributiōib⁹ bōis: ⁊ malis oīb⁹ eufortunijs ⁊ ifortunijs. In ꝑ
ix. sona quoꝝ dicebat Salomō Ecces. ix. Uerti me ad aliō: ⁊ vidi
sub sole: nec velociū esse cursuz: nec fortiū bellū: nec sapiētū
panē nec doctoꝝ diuitias: nec artificiū gratiā: s; tp̄s casumq
Seneca i oīb⁹. Et Sene. i ep̄la ait. Res humanas nullo ordie fortuna
Iuuena- regit: spargitq manu munera ceca priora fouēs. Et Iuuena
na. lis. Te facimus fortuna deā celoq locam⁹. Et Salusti⁹ i Cati
linario. Profecto fortuna i oī re dominat. Ea cūtas res ex libi
Plutar ne nō ex ꝟo celebrat obscuratq. Et Plutarch⁹ libro d reme
chus dio ire i ꝑsona Euripidis dicebat. De⁹ magna regit. pua ꝟo
Iuuēa. nostra i fortune manib⁹ dṡelidt. Et Iuuenalis iterū. Si fortu
na volet fies de rethore ꝯsul. Si volet hec ea dē fies d ꝯsule re
Uergili thor. De hac ꝯqrebat Euāder Eneā alloqns octauo eneydos
us dicēs. Me pulsuz patria pelagiq extrema seqntē Fortuna oi
oct auo potēs ⁊ ineuitabile fatū His posuere locis. Et seneca pria tra
eneydo. gedia dicebat. O fortuna viris inuida fortib⁹. Quā nō eq̄ bōis
pmia diuidis. De hac Cesar cū videret regē Farnacē fugere
Seneca a facie Pōpeij dicebat: vt indt. Q. Curti⁹. Quis negat eximiā
q̄q gloriā sepi⁹ fortune q̄ ꝟtutis eē bñficiū? Et Cicero. ij. offi
Q. Cur cioꝝ dicit. Magnā viz eē i fortuna i vtrāq ptē vl' scdas ad res
tius. vel aduersas q̄s ignorat? Et Juli⁹ cellus dicebat. Efficacior
Cicero. ē fortuna q̄ ꝟt⁹. S; certe hi oēs errāt ꝑmo q: ponūt fortunā
Julius iprimere i intellectū ⁊ volūtatē hois: qḋ paulo añ reprobaui
cellus. mus: mōstrātes eē ipossibile q corpora celestia agāt i intelle
ctū humanū directe iprimēdo speciē vel cognitionē suoꝝ effe
ctuū: qḋ etiā Tho. iij. ꝯ gēti. c. viij. reprobādo pbat. Secundo
Fortu- errāt: q: dicūt hāc fortunā hoies fortunare ⁊ ifortunare: qḋ pa
nare qd tet esse falsum sic. Nā fortunare ꝓprie est mouere aliquē, vel
sit. iprimere in eū ad eligēdū aliqḋ ad finē vt cōseqnat bonū per
accidēs alicui electiōi cōiunctū. Corpa aūt celestia siue fortu
na nō possunt mouere ⁊ dirigere hoiez p ifluxū cuiuscūq ap
p̄hēsiōis sensualis vl' itellectualis: vl' alicui⁹ appetit⁹ ad ali
qḋ futurū eligēdū: vt ei occurrat aliqs accidētalis ⁊ iopinat⁹
euēt⁹ bon⁹ vel mal⁹: ergo. Minor aūt pbat. Nā ꝓpriū nature
ē tēdere ad vnū vt i plurib⁹. S; illḋ ad qḋ aliqs inclinat ⁊ euē
tus casualis q̄ illi electioni ꝯiungit nō sunt vnū p se cū nō ha
beāt ad inicē aliquē ordinem vel conuentionem. Nam q ali
quis instigetur ire ad spectaculū ⁊ ineniat ibi debitorez: vel
q inclinetur a natiuitate ad fodiēdnm sepulchrū ⁊ inueniat
thesaurū: nō sunt vnū nisi per accidēs: ergo sequit q hec dea
siue itelligētia n fortunat vl' ifortunat. Nec ēt pōt homo hēre
a fortuna vel a corporib⁹ celestibus vt sp vel vt in pluribus
eligat illa quibus sunt coniuncta per accidens aliqua com
moda vel incommoda: q: si sic semper aut in pluribus fortu
naretur vel infortunaretur: ergo sequitur q falsum dicant
poete gentiles ⁊ alij non veri philosophi: ponētes etiā itelli

sentiã siue aliqđ numen diuinũ siue stellã vt dictũ est. Quapropter merito Augu.iiij.de ci.dei.c.xviij. pdictã de fortuna opinionẽ ꝯfutat dicẽs. Dicitis fortunã bonã deã.i.q̃ edẽ accipit grã meruit: sacra ei munera psoluunt: quõ ergo dea si aliquãdo bona est: aliquãdo mala? An forte qñ mala: dea nõ est: ſ3 in malignũ demonẽ repẽte cõuertit. quomõ etiã bona q̃ sine vllo examine meritoꝝ fortuito accidit hoĩbus bõis ⁊ malis: Ut quid etiã colliẗ que ita ceca est passim in quoslibet incurrẽs: vt suos cultores plerũqꝫ pterea t ⁊ suis cõtẽptorib⁹ hereat. Aut si aliqđ pficiũt cultores ei⁹ vt ab illa videãt ⁊ amẽtur: iã merita seqniẗ nõ fortniẗ venit: vbi est ergo diffinitio illa fortune? Hec ille. Ex qb⁹ apparet cõfutatio poetarũ gentiliũ ⁊ philosophoꝝ scđm nomẽ tantũ: nihil certi aut veri de fortuna adserẽtium. Augu.

Ecũda questiũcula est: Qui d sit fortuna scđm phos ⁊ theologos? Ad quã sic respõdet: ꝙ ⁊ ri- questio sto.ij.phisicorũ. ⁊ Tho. in cõmẽto idẽ sic eã diffiniũt. Fortuna est cã p accidẽs in ijs q̃ fiũt scđm Rñsio ppositũ i minori pte. In qua diffinitiõe tãgũtur tria q̃ ad ra- adq̃stio tionẽ fortune spectãt. Primũ: ꝙ fortuna est causa p accidẽs nem. vnde nomẽ fortune ꝙuis vulgariter qñqꝫ trahat ad effectũ vt Diffini dicam⁹. Talis fortuna ꝯtingit tali. Cũ aliquis effectus pspe tio for- ritatis aut diuersitatis ꝯtigit alicui. Nõ tñ hoc sonat nomẽ tune. fortune. Sꝫ ppꝛie diciẗ fortuna illđ qđ ẽ cã illi⁹ effect⁹ pspe-riꝫ: iõ diciẗ ꝙ fortuna nõ p se est causa effect⁹: ſ3 p accidẽs. nã effect⁹ p accidẽs q̃ cõiũgitur cause p se ⁊ est preter rõnẽ cause p se ⁊ preter rõnẽ agẽtis: est effect⁹ fortuit⁹ ⁊ a causa p accidẽs q̃ dicitur fortuna. Exempli gratia: lapidẽ descẽdere est p se: ⁊ hominẽ ire ad forũ si hoc pposuit: cõtingit etiã eẽ per se. Sed ꝙ tũc dũ vadit ad forũ cõtingat lapidẽ descẽdere et frãgere caput ei⁹ est p accidẽs: ita ꝙ iste effect⁹ fractio capitis oritur ex cõcursu duarũ causarũ. Et licet q̃libet sit p se: tñ earũ cõcursus ad talẽ effectũ efficiẽdũ3 q̃ est fractio capitis: dicitur esse p accidẽs ⁊ a fortuna. Scđm vero qđ ad rõnẽ fortune spectat: ẽ ꝙ fortuna est causa eoꝛũ q̃ fiunt in minori parte. Hoc patet p exemplũ. ꝙ em̃ aliqs vadat ad forũ3 propter aliqđ aliud: ⁊ inde deportet pecuniã quã nõ intẽdebat: tunc deportatio pecunie: cui⁹ causa fuit aduẽt⁹ ad forũ: neqꝫ est ex necessitate neqꝫ semp: ergo in minori pte q: vt in paucioꝛib⁹ cõtigit. Tertiũ qđ ad rõnẽ fortune spectat ẽ ꝙ fortuna nõ est causa eoꝛũ q̃ fiũt a natura: sed eoꝝ q̃ fiunt scđ3 ppositũ ⁊ ab intellectu. ꝙ aũt nõ fit a natura patet: q: natura vł vt semp vł vt freqñter ⁊ similiter operatur. Fortuna vero vt in paucioribus et dissimiliter. Item neqꝫ inalatum neqꝫ puer neqꝫ bestia agunt a fortuna cum nõ agũt voluntarie quasi liberum arbitrium habentes. Unde nec eufortuniu3 neqꝫ infortuniũ in his accidere potest nisi similitudinarie. Sicut quidã dixit

ꝙ lapides ex qb⁹ fiũt altaria ſunt bene fortunati:q2 eis honor
⁊ reuerẽtia exhibeť.Cũ lapides eis cõiũcti ↄculcenť:qđ dicit
ꝑ ſimilitudinẽ ad hoĩes in qb⁹ honorati dicuntur fortunati.
Enfortunium qđ ſit. Unde enfortuniũ eſt qñ preter intẽtionẽ accidit alicui aliqđ
magnũ bonũ.Infortuniũ vero qñ preter intẽtionẽ aliqñ ſe
quiť aliqđ magnũ malũ.Qđ ſi hic qſpiã curioſus petere vtrũ
Infortuniũ qđ ſit. hec q̃ ſunt fortuita ꝑ accidẽs ⁊ caſualia ſubdanť prouidẽtie
diuine?Reſpõdeť ꝙ ſic:nõ tamẽ caſualiter:cõtingẽter ⁊ fortui
te.ſ3 ꝓuiſe:preordinate certe ⁊ neceſſarie.Ad qđ intelligendũ
questio Rñſio. dicit Auicẽna ꝙ omne qđ fit:põt cõparari ad duplicẽ cauſa3
vniuerſalẽ.ſ.⁊ pticularẽ.in ordine aũt ad cauſam vniuerſalẽ
Auicenna. nihil fit fortuite vel caſualiter:nã nihil in terra ſine cauſa.ſ.
per ſe fit vt dicitur Job.v.Sed bene in ordine ad cauſam par-
ticularẽ.Cuius ratio eſt:q2 cũ cauſa vniuerſalis habeat finẽ
vniuerſaliorẽ q̃ particularis:aliqđ bene cadit certo ⁊ ſub in
tẽtione prime cauſe q̃ eſt vniuerſalis:qđ tamẽ erit preter intẽ
tionẽ ſecunde cauſe:⁊ ſic in ordine ad pmã cauſam q̃ vniuer
ſaliſſima eſt nihil fit caſualiter aut fortuite.Et tñ I ordine ad
cauſas Iferiores fiũt multa ⁊ fieri pñt caſualiť ⁊ fortuite etiã
ſcdm magis ⁊ minus.Tho.etiã.iij.cõtra gẽti.⁊ dñs Bonauẽ
Beat⁹ thomas Bonauẽtura. tura in.iij.ſnlarũ.di.xxxvij.declarãtes idẽ ſic dicũt.Licet ali-
qđ caſuale vel fortuitũ ſit reſpectu nature ⁊ agẽtis particula
ris aut intellect⁹ creati.Nihil tñ ẽ caſuale vľ fortuitũ reſpectu
prouidentie dei a qua omnia ꝓuiſa ſunt ⁊ preordinata. Exẽ-
plũ:ſicut ſi dominus mittat aliquẽ ſeruũ ſuũ ad aliquẽ locu3
ad quẽ aliũ ſeruũ ignorãte pilo etiã miſerat:tũc cõcurſus ſer-
uorũ ad inuicẽ eſt preter intẽtionem vtriuſq3 ſerui miſſi:non
aũt preter intentionẽ mittentis.Unde talis cõcurſus licet re
ſpectu ſeruorũ ſit fortuitus:nõ tamẽ reſpectu dñi reſpe:tu cu
ius eſt preordinat⁹ ⁊ ꝓuiſus.Sic ergo dico de cõtingẽtib⁹ in
hoc mũdo:q̃ reſpectu ſecũdarũ cauſarũ fortuite ⁊ cõtingẽter
eueniũt reſpectu tñ prime cauſe vniuerſalis.ſ.dei a quo nihil
põt ſubtrahi:nihil fortuitũ vel caſuale cõtingit: ſ3 ꝓuiſe oĩa
ordinate ⁊ neceſſarie.Similiter etiã dico enfortunia vel Ifor-
tunia hoim q̃ homini cõtingũt ꝑ ↄparationẽ ad ſecũdas cau
ſas:ideſt reſpectu celorũ:angelorum:aliarumq3 ſecundarum
cauſarũ ꝑ cõparationẽ tñ ad deũ nihil põt cõtingere:cũ nihil
ſit ei caſuale aut improuiſum: cũ oĩa cadãt ſub prouidentia
ſua ⁊ ſub certa precognitione intentione ⁊ ſua ordinatione.
Hec ex theologis ⁊ philoſophis.

Ertia queſtiuncula eſt:Quod ⁊ q̃ ſunt que faciunt
homines fortunatos ⁊ infortunatos?Ad quam re
questio Rñſio. ſpondet Thomas tertio contra gentiles.capitulo
Nonageſimo ⁊ Nonageſimo ſecundo vbi ita ſen-
thome ad queſtioné. tentia dicit:ꝙ homo cum ſit ordinatus ſecundum
corpus ſub corporibus celeſtibus:et ſecundum intellectum
ſub angelis:⁊ ſecundum voluntatem ſub deo: tripliciter ei

bonū secūdū fortunā cōtingere pōt.s.a celo:ab angelo:et a deo. Qd eni volūtas alicui⁹ hois instiget ad fodiēdū:vel vt fodere faciat vbi thesaurū inueniat ex nulla hois vtute pce dit. Sz hoc est vel qr disponit a celo:vel qr illuminat ab angelo:vel qr inclinat a deo. Et hec q̄dē causalitas diuersimode est in ijs trib⁹. Nā p̄io celū inducit holem ad aliq̄d eligē dū:cui⁹ ipe rōnē ignorat:vñ fortunet p modū cuiusdā passionis quā imprimit i corp⁹. Secūdo angel⁹ bonus vel malus holem disponit ad eligēdū aliq̄d cuius rōnē ignorat vnde fortunet:nō imprimēdo aliquā passionē vt celū:sed p modū cuiusdā intelligibilis cōsideratiōis illuminādo vel instigādo ad eligēdū vel cognoscēdū aliq̄d qd sit bonū fieri. Nā intellectus angeli est multa ordinare in vnū:nō tn̄ illuminādo de fine quare sit bonū fieri. Tertio de⁹ volūtatē hois inclinat ad aliq̄d eligēdū cuius rōnē ignorat vnde fortunetur. Et hic pprie dicit hoiem fortunare:qr ipse solus clare intuetur ⁊ puidet simul oēs res ⁊ eaꝝ habitudines:itētiōes ⁊ motiōes:⁊ p cōseqūēs oim reꝝ accidētales cōiunctiōes ⁊ occursiones:qd nulli cause alteri create cōpetere pōt naturaliter. Et ideo solus deus pprie ⁊ efficaciter hoiem fortunare pōt: nō sūt celi aut homo aut angelus nō intuentes aut preuidētes ista predicta. De his trib⁹ fortunantibus holem loquit Augu.v.de ci.dei.dicēs. Fortuna est causa latēs a deo vel celo vel a spiritibus quibuscūqꝫ pueniens. Cōcordat huic sententie Augustini Nicolaus de lyra in principio super psalteriumdicēs:qꝫ mot⁹ bene fortunati vel infortunati est a deo inquantū mouet volūtatē nostrā ad aliquid eligendū cuius rōnē ignorat. Uel a causa naturali.s.ab influentia orbis vel intelligentia motoris:vel ab vtroqꝫ simul:vel ab ipsis spiritibus bonis vel malis:a celis p modū cuiusdā passiōis quā imprimit corporibus nostris. Ab angelis inquātū illumināt itellectū nostrū: vel deordināt si sūt mali. hec ille. Et hoc mō fortuna pprie dicit ipsa diuia pudētia: quā blasphemāt q fortune maledicūt. Pro quoꝝ tn̄ clariori euidētia hic notanda sunt quinqꝫ. Primum notabile estꝫ cū eufortunari vel infortunari dicat pprie qn̄ qs dirigit a superiorib⁹ causis ad efficaciter eligendū vel exequēdū facere aliq̄d vel omittere: cui coniungitur per accidens aliquis sibi inopinatus euentus bonus vel malus. Ideo diuersimode celi:angeli ⁊ de⁹ dicuntur hominem eufortunare vel infortunare. Nam celi dicuntur eufortunare scilicet communiter inquantum imprimunt in corpus aliquam passionē per quā volūtas inclinatur ad exequendū aliquid quod ignorat vnde sibi bonū cōtingat. Angeli autem dicuntur magis pprie q̄ celi eufortunare cū illuminant vel instigant intellectū vnde postea voluntas inclinetur ad exequendū aliq̄d qd ignorat vnde bonum sibi cōtingat. Propriissime aūt dicit aliqs eufortunari.

Augus. Nycolaus de lyra.

quando voluntas alicuius inclinat a deo:illumiat ab an-
gelis:inclinat a celis ad exequendū aliqd qđ ignorat vnde
bonū sibi cōtingat. Et ecōuerso. Communiter aliqs dicit in
fortunari qñ volūtas eius inclinat ⁊ vult ⁊ cōsequēter agit
cōtraria ad q̄ monet celū. Magis ꝓprie dicit infortunari qñ
volūtas eius ⁊ electio inclinat ⁊ agit cōtraria ad q̄ celū indi
nat ⁊ angel⁹ instigat. Nā homo nō semꝑ eligit illud ad qđ
angel⁹ intēdit ⁊ corp⁹ celeste inclinat. Et iō lꝫ in oi re nunq̄
cesset ꝓuidētia diuina. Angel⁹ aūt qñq̧ dicit deficere a custo
dia hoim inquātū homo pōt nō eligere illud ad qđ angelus
Jeremi. monet:secūdū illud Jeremie libro quinto Curauim⁹ Baby
lonē ⁊ nō est sanata. Derelinquam⁹ eā. Proprijssime aūt tūc
dicit aliqs male fortunari qñ volūtas ei⁹ ex certa intētiōe co
nat ⁊ agit cōtraria ad q̄ inclinat celū:instigat angelus:⁊ mo
Jer.xxij net deus. Sicut de quodā scribit Jere.xxij. Scribe virū istū
sterilē virū q̄ in dieb⁹ suis nō ꝓsperabit. Secundū notabile
est ꝙ de⁹ ⁊ angeli varijs de causis fortunant et infortunant
hoies bonos ⁊ malos. Nā bonos infortunant qñq̧ in penā
alicui⁹ culpe aut stulticie aut in exercitiū virtutis scꝫ prudē-
tie:patiētie ⁊c. Malos aūt qñq̧ fortunāt ad retrahēdū a ma
lo vel vt remunerēt de bonis l peccato factis ⁊c. Jdeo l dꝫb⁹
gratias deo exhibere debem⁹. Tertiū notabile est ꝙ hō for-
tunat⁹ vel infortunat⁹ dicit respectu bonoꝝ corporaliūnon
Hō qñ spūaliuꝫ. Cuius rō est qꝛ hō tūc dicit bñ vel male fortunat⁹
dr bñ vl qñ preter intētionē sibi accidit aliqđ bonū vl'm alū vt pꝫ in
male pra:sꝫ bona spūalia vel mala nō possunt p̄ter jtētionē euenī-
fortuna re cū electione cōsistant. ergo ⁊c. Quartū notabile est ꝙ ma-
tus. gna est benignitas dei erga hoies in hoc ꝙ nō solū eis bo-
na adiūgit de cōmuni cursu nature ⁊ etiam manifeste sup-
naturaliter. Sed etiā occulte ꝑ modū fortunatiōis multipli-
cādo bona inopinate ⁊ mala remouendo. Quintū notabile
est ꝙ ex quo nec homo nec angelus de cōmuni lege pñt oia
mala ꝓuidere:⁊ oēs causas accidētales ⁊ inopinatas preco-
gnoscere nisi sol⁹ de⁹:⁊ fortuna vel infortuna est cā per acci-
dēs ⁊c. Jdeo deo in oib⁹ casualib⁹ periculis cōtingētib⁹ no-
bis debem⁹ nos cōmittere:vt nos ab illis p̄seruet de quib⁹
Augu. periculis casualibus loquit Augu.xxij. de ciuit. dei. ca.xxij.
dicens. Sed preter pueriles penas ⁊c. cuius longam ibi vi-
de sententiam. hec autem ex theologis et philosophis.

Qō. Uarta q̄stiūcula est:Quot sunt cōditiōes fortune?
Rñsio. Ad quā sic rñdet ꝙ lꝫ multe sunt cōditiones ei⁹:tñ
Nouez ꝑncipaliores sunt nouē. Quaꝝ prīa ē ꝙ fortuna im
sūt prin pellit hoies sine ꝓpria rōne hois fortunati. Qđ pꝫ:
cipalio- qꝛ impet⁹ ille quē bñ fortunati sequunt:sunt sine
res ɔdi rōne. Pꝫ qꝛ si ab aliq̄ bñ fortunato q̄rat q̄re sequit talē ipetū:
tiones nesciet rōnē reddere. Sꝫ dicet hoc facio qꝛ sic mihi dictat cor:
fortune. et ita ꝑ rōne bñplacitū volūtatis ⁊ dictamē cordis assigna

bit dicēs. Sic placet mihi: et ita dictat cor. Scōa ↄditio fortūe ē q ipsa excedit et superat prudētiā hoīm sapiētū: cui⁹ rō est: qz tales. s. bñ fortunatos opꝫ suscipere illū instinctū diuinū q superat oēm sensum et oēm intellectū. Un̄ ois hōīs prudētia circa fortnā bonā vel malā nihil penit⁹ innouare pōt. Tertia ↄditio fortune ē q illa magis fauet simplicib⁹ et stultis q sapiētib⁹. Qδ pbat dupl'r: rōne et exēplo. Rōne sic. Q: ille ē magis fortunat⁹ q magis sequit diuinū istinctū. Sed simplices amissa rōne et nō dediti exteriorib⁹ actiōib⁹: magis pcipiūt et sequunt iteriores istinct⁹ et diuinos ipet⁹ q faciāt sapiētes q rōnē sequunt: ergo. Scdo pꝫ idē exēplo. Sicut em̄ ceci amissis oculis magis memorant et firmi⁹ retinēt q memorant: sic simplices amissa rōne magis sequunt diuinos istinctus. Nā plurib⁹ intēt⁹ minor ē ad singula sensus. Un̄ vide mus sepi⁹ stultos in plūs vicere: ludis taxillor ditari: et multa enfortunia talib⁹ euenire: q̄re pverbiū extat q̄si pbatum vbū dicēs. Fortuna idio che pocho senno basta. Et iterum. Ubi fortuna ibi debilitas itellect⁹. Quarta ↄditio fortune ē q fortuna est mixta: vn̄ i hac vita null⁹ repert ita felix et fortunat⁹: qn in aliq sit male fortunat⁹. Un̄ Augu. de hoc rōnē assignās sermone. xxix. sup Mattheū dicit. Io de⁹ felicitatib⁹ terrenis amaritudines imiscet: vt alia q̄rat felicitas cuius dulcedo nō est fallax: discurre p oēs q appellati sunt felices. Quinta ↄditio fortune est q sit equa et iusta: ex eo qz sepi⁹ boni vident esse ifortunati. Un̄ Grego. xv. moraliū dicit. Pñtis vite psperitas innocētie testis nō est: qz multi ad perhennē vitā p flagella redeūt: et plerīq ad infinita supplicia sine flagellis deducunt. Et iterū Grego. in quadā omelia dicit Pñtis vite psperitas aliqn dat vt ad meliorē vitā pnocet: aliqn vt in eternū plen⁹ dānet. Et iō nullus dꝫ gaudere de pctōre bñ fortunato. Un̄ Augusti. sup psalmos ait. Nemo gratulet hoi q psperat in vita sua: cuius pctis deest vitior: et adest laudator: maior hec ira dñi est. Irritauit em̄ dñm pctōr: vt hic corruptiōis flagellū nō patiat. Sexta ↄditio est: qz hꝫ defectū ꝟitatis. Multa em̄ credim⁹ esse fortunata q nō sūt: et ecōuerso. Et iō diligenter debem⁹ attēdere circa fortunā bonā vel malā. Un̄ Augu. de ꝟbis. dñi. Magne virtutis est cū felicitate luctari. Magne felicitatis ē felicitate nō vinci. Septima ↄditio est: qz ipa est instabilis. Nā bona fortuna hui⁹ mūdi parū durat. Un̄ Innocēti⁹ libro de vilitate conditiōis hūane dicit. Subito cū nō suspicat: infortuniū accidit: calamitas irruit: mors itercipit quā nullus euadit. Un̄ Seneca epl'a. iiij. Neminē eo fortuna pueit: vt nō tm̄ illi minet quā tum pmiserat. Noli huic trandllitati ↄfidere: memēto mare euertit: et eodē die vbi luserūt nauigia: sorbētur. Un̄ ꝟba fortune Boeti⁹ recitās inqt. Hūc cōtinuū ludū ludim⁹: rotā volubili orbe versamus: infima summis summa ifimis mutare

Prīa cōditio fortune.
Scōa cōditio fortune
Tertia cōditio fortune
Ubi pl⁹ fortune ibi sapientie min⁹ et ecōuerso... [margin] Ubi pl⁹ fortune ibi sapientie min⁹ et q vicissim.
Quarta cōditio fortune
Augus.
Quīta ↄditio.
Grego.
Grego.
Augus.
Sexta ↄditio.
Augus.
Septia ↄditio.
Innocētius.
seneca.
Boeti⁹.

Octaua cōditio. gaudem⁹. Octaua ɔditio est cecitas. Uñ pagani fortunā cecam pingebāt: eo φ passim in q̄slibet incurrēs: sine vllo extrinsece meritoꝝ ad bonos ⁊ malos venit. Non aūt dr̄ ceca: q2 ipsa ceca sit: s3 q2 cecos plerūq3 facit q̄s cōplectit. Uñ Liui⁹ dicit. Raro cōtingit sil' hoib⁹ bonā fortunā bonāq3 mentem dari. Et Boeti⁹ inq̄t. Fortuna quē fouet: cecū facit ⁊ stultū3. Et Juuenalis lib. ij. dicit. Rar⁹ enī ferme sensus cōis in illa. Et Tulli⁹ de amicitia inq̄t. Fortuna nō mediocriter ignaros multos ececauit: cui⁹ ɔ̄riū pr̄udēti accidit. Uñ Seneca. Fortune instabilitas pr̄udētis alm nō cōquassat. Nā v̄tuosus neq3 fortuna bona extollit: q2 nullū bonū exteri⁹ est q̄ð ipse multū3 appretiet: neq3 mala fortuna deprimit: q2 nullo infortunio tm̄ tristat φ a via rōnis declinet: vt etiā. iiij. ethicoꝝ dicit ph̄s de magnanimo. Nona ɔditio fortune est φ ipsa nūq̄ pfecta est. Nā pfectū dr̄ cui nihil deest. Null⁹ autē in hac vita ita fortunat⁹ est cui nō desit aliq̄d et cui sufficiat id q̄ð h3: quiq3 cū sua felicitate infinitas, nō habeat amaritudines. Uñ dicebat Boeti⁹ in. ij. de cōso. Quā multis amaritudinib⁹ humane felicitatis dulcedo respersa est: q̄ si etiam frueñti iocūda esse videat: tamen quo minus cu3 velit abeat retinere non possit. hec ex theo. et philosophis.

Liui⁹. Boeti⁹. Juuenalis. Tulli⁹. Seneca. Nona cōditio fortune. Boeti⁹.

Q5.

Quinta questiūcula est: An medici. lusores: milites: agricole fortunent ab astris l opib⁹ suis? Ad quā pr̄imo vr̄ rn̄dendū affirmatiue sic. Nā sicut videmus φ q̄dā inaīata corpa siue naturalia q̄sdā occultas vires ⁊ efficiētias singulares a celestib⁹ corporibus ⁊ coꝝ ip̄ressionib⁹ cōsequunt p̄ter eas q̄ cōsequunt ad q̄litates actiuas ⁊ passiuas elemētoꝝ: sicut magnes trahere ferrū h3 ex v̄tute celestis corpis. Et lapides q̄dā ⁊ herbe alias habēt a celo ocultas v̄tutes. Ita nihil p̄hibet φ aliq̄s hō habeat ex ip̄ressione celestis corpis aliquā singulare3 efficaciā in aliq̄b⁹ corporalib⁹ p̄spere faciēdis quē alius nō h3: vt medic⁹ in sanādo ⁊ agricola ⁊ miles. Rn̄de[illegible] dicendū: φ diuersimode ad hāc q̄stionē rn̄dent Auicenn[illegible] diūs Hericus de Assia: ⁊ sctūs Tho. iij. ɔ̄ gētiles. Nā Auicēna dicit: φ medic⁹: agricola: lusor ⁊ miles ⁊c. nō p̄sperantur vltra alios hoies in opib⁹ suis ex imp̄ssione aliq̄ celoꝝ in natiuitatib⁹ suis. S3 illud pōt esse ex forti imaginatiōe hois q̄ magne efficacie ⁊ mirabiles effect⁹ operat: nō solū in hoīe s3 etiā i materia exteriori: vt p3 de fascinatiōe vetularū: vt in tertia decade dicet. Dicit ergo Auicēna φ sicut lusori habēti imaginationē fortiorē ⁊ vehementiore3 de aliquo numero optato citi⁹ euenit numer⁹ quē elegit in taxillis q̄ alteri nō habēti ita fortē imaginationē. Ita etiā medic⁹: miles: agricola fortius imagināntes ⁊ vehemētius intēdētes in effect⁹ optatos: fortius ⁊ meli⁹ operabunt ceteris medicis: agricolis: militibus nō sic vehemēter intēdentib⁹ in similibus effectib⁹. S3

Rn̄sio. Auicē. Auicē.

hoc nō vz.q: dcā positio Auicēne de ̄vtute imaginatiua l ma teriā sterioȝē vl'exterioȝē tāꝗ vanā ꝛ phātasticā:tā a phisꝭꝗ a theologis reprobaᷓ:fundamentū nō habēs nec in rōne nec in experiētia:vt.s.Tho.Adducit.iij.ꝯ genti.c.ciij.ꝛ.p̄in.pte q.cxvi.ꝓout infra ꝓbabitur in tertia decade nono capite. Alia est opinio dñi magistri Hērici de Assia sup Gen.(q̄ tenet ꝯtra Tho.)dicētis:ꝙ a nr̄a dispositiōe celi hoīb' ꝓueni re pōt vt magis ꝑfectuose vltra alios hoies agāt q̄ incēdūt: pꝫ dicit ip̄e q: vna virt' naturaliter agēs semꝑ tēdit ad eūdē effectū in simili passu.Sed videm' ꝙ nō semꝑ datus miles:medic':agricola vel lusoꝛ tēdit ad eundē effectū in simili passu:ergo.Uerbi grā:si in foꝛte ludēte ad taxillos esset aliq̄ occulta ̄vtus naturalis:nō posset fieri quin semꝑ aut frequēter euenire illud ad qđ a celis soꝛtes est inclinat'.Nā si virtus celestis in soꝛte iā vertit taxillos ad septē oculos semper mouebit eos taliter:siue eligat septē siue quēcūqꝫ aliū numerū:qđ tñ vr̄ esse falsum ꝛ ꝯ experientiā:ergo. Et similiter est dicendum de medico:agricola ꝛ milite.Et iste si petaᷓ a quo accidit hec ꝓsperitas in ludēdo:dicere ꝙ qħqꝫ ꝓuenit a deo vt quis aliqđ exercitiū p̄e ceteris agat magis ꝓspere.Uñ ꝛ sacra scriptura directioni dei attribuit hmōi:vt pꝫ Gen.xxx. in educatiōe aīaliū Labā sub cura ꝛ contractione Jacob.Et Gen.xxxix.Pꝛosperitas negotioꝝ Phutifaris in manibus Joseph deo attribuiᷓ ꝛ nō fato natali.In ludo aūt taxilloꝝ vel similib' negocijs pōt q̄s foꝛtunari solū a spiritibus bonis vel malis:q̄ quidē occulta cooperatiōe facere possūt vel mouēdo taxillos i aere vel in manu pꝛoijcientis sic vt q̄cq̄d vnus elegerit sup taxillos hoc semꝑ ei eueniat ꝛ non alteri. Similiter dicit dñs Hēric' de medicis ꝙ vn' medicus ceteris parib' ex pte artis medicine ꝛ ex pte experiētie infirmi ꝛ medicinarū applicatiōe ꝛ moꝛū:nō est magis ꝛ min' sanatiuus ꝗ alter nisi foꝛte per accidens inquantū vnus medicus esset cuiusdā coꝛrupte:aut cōtagiose ꝛ pestifere cōplexionis q̄ inficeret ꝑ visum:tactū vel anhelitū infirmos:sicut basiliscus inficit ꝑ visum:ꝛ mulier immūda speculū:ꝛ ita econuerso esset imaginandū de cōplexiōe medici sani hilaris viuacis ꝛ salubꝛis qui ceteris parib' plus ꝓficit in firmo ꝗ alter medic' infirm' ꝛc.Itē plus ꝓficit ifirmo medic' deuot' qui in pꝛactica sua recurrit de nocte ad iesum xp̄m petens dirigi ad salutem infirmi quem in sua cura habet:ꝗ alter ceteris parib' qui tm̄ cōfidit in arte xp̄o contēpto:vt patet in medicis deuotis ꝛ in iudeis medentibus.Similiter etiā dicit de milite ꝛ rustico qui si credanᷓ a celis habere quod ceteris paribus ille foꝛtunatius pugnet altero:ꝛ ꝙ bladum seminatum de manu vnius rustici melius pꝛoueniat ꝗ seminatum similiter in eodē agro:similiter pꝛato ꝛ i eodē tēpoꝛe ab alio rustico superstitiosum est:ꝛ videnᷓ isti fatali sugstitiōi fauo=

Opinio Hērici de assia

Gen. xxxix.

Hēric' de medicis.

re Rursum etiā iste dicit ꝙ positio hec posset esse infidelib⁹ ⁊ phantasticis; occasio opinandi ꝙ christus fuerit sic natus ꝙ contraxerit a celo quādam virtutē mirabilē sanatiuā: oēs quos tangeret vel videret: sanans per visum naturaliter: sicut basilicus interficit. Et addit predictus ꝙ qui tenēt affirmatiuā questi esse verā: amplexant̄ superstitiosam illā opinionē de imaginibus astrologicis ꝙ res naturales sic reciperent tales impressiones ab astris immo crederetur ꝙ res artificiales vt pote imagines fabricate sub certis stellarum habitudinibus reciperēt impressiones a stellis: que opinio vt dicit est vanissima. Et predict⁹ Henric⁹ rńdet Thome de magnete dicēs: ꝙ magnes nō hꝫ virtutē attractiuā ferri superimpressam a celo accidētaliter: sed illam habet tanꝙ secundā qualitatē a tota specie consequētē suā cōplexionē specificā: quēadmodū est de virib⁹ herbarū ⁊ lapidū ⁊ seminū que virtutes nō habēt a corporib⁹ celestib⁹ superinfluxas: sed oīno cōsequēter se habētes ad cōplexiones ⁊ formas specificas eorꝫ. Sctūs Tho. vero tenet ꝙ sicut naturalia corpora sortiunt̄ virtutes quasdā occultas cōsequentes speciē ex impressiōe celestiū corporū: ita etiā aliq̄ hoīes ex impressiōe celorū in eorꝫ natiuitatibus consequunt̄ aliquas ꝟtutes occultas qb⁹ ꝓspere ⁊ ꝑfectuose vltra alios hoīes agāt q̄ intēdūt. vꝫ hoc in ıij. c. cōtra gēti. ⁊ etiā. in. xrij. q. lrvi. ar. ij. vbi dicit ꝙ lꝫ naturalia corpa sortiant̄ aliquā virtutē occultam a corporib⁹ celestib⁹ vt dictū est: imagines tn̄ formate ab astronomis a corporib⁹ celestib⁹ nullā habēt ꝟtutē. Sꝫ si quā vident̄ hr̄e: illa est ex opatiōe demonū: cui⁹ signū est dicit ipse q2 opꝫ inscribi quosdā caracteres q̄ naturaliter nihil operātur. Et ponit ibidē dr̄iam iter imagines astronomas et nigromāticas dicēs ꝙ in imaginib⁹ nigromāticis fiūt expsse inuocatiōes: pstigia: ⁊ expssa pacta: cū demonib⁹. In astronomis aūt imaginib⁹ sūt pacta tacita p signa quarūdā figurarū seu caracterꝫ: ideo ambe hmōi imagines reprobant̄ in decretis. xxvi. q. ij. c. illos. Que aūt istaꝝ opinionū. s. scti Tho. ⁊ dn̄i Hērici sit tenēda: nō est mēsure neqꝫ ignorātie mee indicare. Ego ꝟo tenerē viā ad quā pauciora sequerent̄ inconuenientia. Hec ex inductis intra questiunculam.

Hēric⁹. Thom. Dr̄ia inter imagines astronomas et nigromanticas. Questi.

Uinta qō pncipalis huius noni capitis est de practica diuinatoria effectuū futurorū ex astris ⁊ imaginib⁹ siue in celo stellarū cōgregationib⁹. Circa quā tres q̄stiūcule soluentur: quarū quelibet īfra suo ordine declarabitur.

Prima q̄stiūcula est: Si de⁹ a pncipio i celo stellato idest firmamēto posuit stellas secūdū aliq̄s formas vel imagines alaliūꝫ specieꝝ mūdi inferioris. Ad quā videt̄ primo rńdēdū affirmatiue. Nā sacra scriptura expressaꝫ mētionē facit de aliqb⁹ glomeratiōib⁹ stellaꝝ q̄s de⁹ a pncipio ꝯstituit ⁊ disposuit in celo: ergo: ꝓbat̄ an̄cedēs. Nā

Job.xxviij.dicit dñs. Nunqd cõiũgere valebis micãtes stellas pliades aut girũ arcturi poteris dissipare: nũqd ordinẽ nosti celi ⁊ pones rõnẽ eiꝰ in terra? Et ipse Job de deo.ix.c. dicit. Qui extẽdit celos solꝰ ⁊ gradit̃ sup̱ fluctꝰ maris. Qui facit arcturũ ⁊ oriona ⁊ hyadas ⁊ interiora austri. Qui facit magna ⁊ incõprehensibilia ⁊ mirabilia. Et iterum Amos.v. Qui cõuertitis in absynthiũ iudiciũ: ⁊ iusticiã in terra relinquitis faciẽtẽ arcturũ ⁊ orionẽ. Ergo ex sacra scriptura põt haberi ꝙ deꝰ ex stellis cõstituit dictas imagines de qbus faciũt mẽtionẽ oẽs astronomi Nã arcturꝰ est imago vise circa polũ articuz situata: in qua septẽ stelle nobiliores q̃si currũ faciũt habẽte themonẽ. Itẽ stelle q̃ vocant̃ hyades ⁊ pliades sunt in celo i q̃dã imagine secũdũ astrologos. Itẽ orion est imago viri armati terribilis tenẽtis ensem q̃ ⁊ audax dicit̃: ⁊ vt apparet ex tabula stellaꝝ fixarũ q̃ ponit̃ septima distinctione. Almegisti. Figura orionis cõplectit̃ viginti octo stellas ⁊ situat̃ in p̱te mirabili celi añ vestigia tauri: vt dicit Isidorus libro.iij. Posuit etiã deꝰ dicũt astronomi i celo al's imagines.xlviij. de qbꝰ oibꝰ nõ facit mẽtionẽ sacra scriptura.s.xij. in zodiaco scz Arietẽ. Taurũ Geminos. Cãcrũ ⁊c. Et triginta octo extra zodiacũ: scz imaginẽ draconis fluxuose situati circa polũ arcticũ: i q̃ imagie s̃m Ptolomeũ sunt.xxxij. stelle. Et circa illũ draconẽ sunt due imagines vrsarũ.s. minoris ⁊ maioris. Itẽ inter illas.xxxviij. imagines: est imago Persei.i. imago viri deferẽtis caput algol.i. diaboli Rursum est ibi imago hoīs inflãmati vel flãmis cincti. Ibi ẽ imago saltatoris: imago ioculatoris: imagines duoꝝ vultuꝝ: imagines serpẽtũ: scorpionũ: canũ: lupi: leporis: cerui: pegasei eq̃ alati: imago ydrie: imago cẽtauri: cuiꝰ anteriorp̱s ẽ hoīs, et posterior eq̃: ⁊ ita de alijs hmõi formis monstruosis: sicut in picturis astronomoꝝ videri põt ⁊ solet.⁊c. Sz ꝯ̃riũ ẽ qr dicit scriptura Genesis secũdo Igit̃ p̱fecti sũt celi ⁊ terra ⁊ ois ornatꝰ eorũ. Qualẽ aũt ornatũ ⁊ p̱fectionẽ haberet celũ si ex chimericis mõstruositatibꝰ ⁊ imaginibꝰ fabricatis nõ a deo: sz a diabolo ꝯstaret? Rñdeo dicẽdũ ꝙ sicut tortuosus fallax draco ⁊ p̃nceps mũdi huiꝰ q̃ oli terrã varijs idoloꝝ mõstruosis imaginibꝰ ipleuit suggerẽdo p̃fecit cuilibet gñi reꝝ aliquẽ deũ. Ita deo p̱mittẽte opꝰ pulcherrimũ ⁊ gloriosuz dei. s. celũ qd deꝰ ꝯstituit mortalibꝰ ad obiectũ religiose ꝯtẽplatiõis attẽtauit iplere imaginibꝰ i qbꝰ ip̃e appere ꝯsueuit ⁊ illud facere speculũ sup̱stitiose diuinatiois. Nã si dñs deꝰ formas ⁊ imagines aĩaliũ posuisset i celo vt aliq̃s vultꝰ fixꝰ aĩalibꝰ terrenis: corñderet a q̃ depẽderẽt: formarent̃ i diuidua: ꝯseruarent̃ ⁊ vultuarent̃ sicut posuit imagines in celo bestiarũ ferociũ ⁊ viliũ atq chimerariũ inutiliũ: Multo magis ibi dẽ posuisset imagines mitiũ ⁊ vtiliũ aĩaliũ ⁊ aliquoꝝ hoim virtuosoꝝ. Sz videmꝰ i celo nõ imaginẽ colũbe: sz cerui: nõ

Job. xxxviij.
Job.ix. cap.
amos.v
Arcturus qd sit.
Isidorꝰ.
Ptolomeus.
Gen.ij.
Rñsio ad qõnem.

agni:sed hirci:nō crucis ⁊ crucifixi:nō sacerdotis:sʒ ioculatoris.Ergo oipotēs deus magis sollicit⁹ fuit de ɔseruatiōe alaliū ferociū:ranarū:serpētū:inutiliū ꝙ̄ mitiū: hoib⁹ i mul tis subseruiētiū.Ergo falsum est ꝙ a deo tales imagines inter stellas celi sint formate.Itē si dñs de⁹ subiecit vnaqnāqꝫ speciē gnabiliū ⁊ corruptibiliū sue imagini in celo:vbi est imago vitis?imago arboris pomifere?imago tritici ⁊ ceterarū specierū hūano vsui pcipue necessariarū?Iō bñ dicebat

Isidor⁹ Isido.li.iij.ethi.c.vlti. qui postꝙ̄ iterpͣtat⁹ est nola extranea dictarū imaginū:subiungit aliorū signorū obseruatiōes vel ceterē res supstitiose q̄ se ad cognitionē sydeꝝ iungūt:fidei nostre sine dubio cōtraria sunt:⁊ sic ignorari debēt a xpianis vt nec scripta esse videant.Sʒ nōnulli sydeꝝ pulchritudine ⁊ claritate pellecti i lapsu stellaꝝ cecatis mētib⁹ corruerunt: ita vt p supputatiōes noxias(q̄ mathesis dicunt)euēt⁹ reꝝ p sepe prescire posse conent:quos nō solū xpiane religiōis doctores:sʒ etiā gētiliū Plato Aristoteles atqꝫ alij ỽitate cō

Plato. moti ɔcordi snia dānauerūt:dicētes cōfusionē reꝝ poti⁹ de

Aristot. tali suasiōe gnari.s.ꝙ̄ ꝑficere quoquo mō humane felicitati. hec ille.Ex quo dicto Isidori tria habent.Primū ꝙ multa supstitiosa adiūcta sunt cōsideratiōi astroꝝ.Secūdū ꝙ ɔiectuatio de futuris est poti⁹ in cōfusionē reꝝ hūanaꝝ ꝙ̄ ad directionē eaꝝ.Uñ somnia:cogitatiōes hoīs ex astris cōsiderare supstitiosum est.Tertiū ꝙ reales ⁊ pfecti phi diligētes rerū cōsideratores:ex suis pncipijs ponūt hoc negociū supsti

Isidor⁹ tiosum eē.Uñ de platone ⁊ Aristotele subdit Isidorus.Et ꝙ̄uis ipsi nō fuerint celesti sapiētie dediti:veritatis tñ testionio errores eoꝝ merito ꝓtulerūt.hec ille.Ad obiecta aūt i frōte q̄stiuncule posita patebit rñsio in vltimo tertie questiunncule.Ex Henrico vbi supra.

Qō. Secūda q̄stiūcula est:Si aliq̄ rōnabili mō ⁊ nō vane ⁊ supstitiose potuerūt trāsferri in celo tales imagines. Uel sic.Si aliq̄ rōnabili mō:⁊ nō supstitiose tales ima

Rñsio. gines trāslate sint.⁊ attribute stellis i celo.Ad quā sic rñdet

Pma cā translationis imaginū in celo. ꝙ qnqꝫ cause repeiūt trāslatiōis i celo taliū imaginū.Pma cā assignat a poetis.nā poete fingūt arietē i celo in honorē Iouis:quē cornua arietis i capite hre dicūt.Taurū siṁiter in celo collocāt i honorē Iouis:eo ꝙ i bouē fabulose sit ɔuersus qñ europā trāsuerit.Castorē qꝫ ⁊ Pollucē post mortē inter notissima signa cōstituerūt vt signū gemini.Leonē i honorē Herculis quē in grecia virtuosissime occidit.Capricornū ꝑpter Capiā quādā Iouis nutricē.Et sic scōm fabulas aliorū vt pʒ i li.imaginū.xlviij.celi.Idolatre aūt ⁊ gētiles trāstu

guilhelmus parisiēsis. lerūt i celo hmōi imagines rōne honoris vł laudis aliquoꝝ hoiꝫ virtuosoꝝ vł alaliū ꝑpter aliq̄ isignia facta vel bñficia singularia q̄ i inferiori mūdo fecerūt:ꝑpter q̄ hoies trāstulerūt iter deos vł deas:⁊ alalia iter astra celi vt dicit.Isid.viij. ethi.Uñ ēt vt tradit Guilhelm⁹ parisiēsis:credebat gētiliū

supstitio:holes i hac vita pbos & strenuos post mortē ascendere ad superos i q̄sdā sydereas mā̄siões vł stellas cōpares. Malos descēdere ad iferos. Idcirco dū celū clare stellatū inspiciebāt:iterrogabāt vbi est mā̄sio herculis In q̄ stella habitat hector. Ubi habitat talis & talis &c. ppter qđ a poetis gētilib⁹ & idolatris distribute fuerūt stelle scđm dictas imagines i honorē & edificationē holm famosorū quos appellāt deos suos. Et iste mod⁹ trā̄slatiōis olno van⁹ & supstitiosus est. Scđs mod⁹ trā̄slatiōis specialiter dictaꝝ.xij.imaginū zodiaci iter stellas esse poterat ad exprimēdū silitudinarie statū solis vel ꝓprietatē aure vel tpis q̄ vt plurimū accidit qñ sol est i illa:vel i illa pte zodiaci. Uerbi grā:collocare potuerūt Cācrū i.iiij.pte duodeci signoꝝ zodiaci ex eo ꝙ cū ad illđ signū i mēse Julij sol venit:retrogredit in modū cācri:& breuiores dies facit.hoc.n.alal ad vtrā̄qꝫ ptē gressuꝫ dirigit. Similiter sextā duodecimā zodiaci Uirginē vocare potuerūt: eo ꝙ in illis dieb⁹ qb⁹ p eā sol decurrit:terra exhausta solis ardore nihil parit. Pars ꝟo sequens vocari pōt libra:q: sole existēte i pncipio illi⁹ ptis ē eq̄litas diei & noctis. Ultimas ptes zodiaci Aq̄riū & Pisces vocare potuerūt:eo ꝙ hyemis tpe sole ibi existēte crebri⁹ pluuie fiāt & sic de sīlib⁹. Et lꝫ secūdū istū modū nō possit sumi natura duodeci signoꝝ q̄ eis cōiter attribuit. Rō ē:q: al's illa ps q̄ Cācer vocat deberet dici calida & sicca:q: sole existēte ibi aura vt plurimū est talis: & tñ idē respectu habitātiū sub polo vł sub eq̄noctiali vł alia pte eq̄noctialis eēt alteri⁹ & alteri⁹ cōplexiōis respectu hui⁹ vel illi⁹ regiōis:ꝫ realr & phisice ꝓcedēdo sumere opꝫ naturas signoꝝ.vel.xij.ptiū zodiaci sꝫ q̄ i eis reperit:a stellis fixis.q̄ sunt i eis:& iuxta eas ex vtrā̄qꝫ pte ꝟlus austrū.& aq̄lonē.tñ quōcūqꝫ sit hic mod⁹ trā̄slatiōis signoꝝ nō ē supstitiosus:nisi ad pl⁹ trahat ꝙ debeat vt.s.ꝟbi grā:aliq̄s crederet ꝙ q: q̄s nat⁹ cācrū hñs in ascēdēte futur⁹ eēt hō retrograd⁹ duplex i morib⁹:vel aliqđ hmōi:supstitiosuꝫ eēt oē tale. Tertia cā vł occasio origlalis trā̄slatiōis taliū imaginū iter astra eē potuit q̄dā ꝯformitas positiōis stellaꝝ i certis aggregatiōib⁹ queadmodū adhuc rustici vocāt quādā cōgeriē stellaꝝ currū:aliā gallinā cū pullis. Et hec q̄dē supstitiosa nō est. Quarta cā eē potuit hmōi trā̄slatiōis:q: antiq̄ phi ꝯsiderātes aliq̄s stellaꝝ ꝯgregatiōes:iuenerūt p obseruātiā effectū ꝙ talis stellaꝝ cumul⁹ eēt talis nature & ꝓprietatꝭ. Uerbi grā. Quidā habēs in ascēdēte dū nasceret imaginē simie exptū ē ꝯrisse vultū siłeꝫ illi alali. Sꝫ hoc falsuꝫ ē. Nā capio (ꝟbi grā) ꝯuētū stellaꝝ:q̄ vrsa dr:& grece arctos:& arguo sic. Impossibile ē naturalr ꝙ sciat natura illi⁹ cumuli stellaꝝ:ꝫ hr ꝓpō sitū. Cōseq̄uētia bona:& añs ꝓbat:q̄nā data stelle fixe sciri nō pōt nisi ex aliq̄ aspectu alicui⁹ planete existētis i eodē gradu zodiaci cū ea:sꝫ hoc nullo mō sciri pōt:ꝫ. Rō ē q:

Scđa causa.

Tertia causa

Quarta causa

quilibet semicirculi trãsit⁹ iter polos zodiaci p gradũ stelle cõprehẽdit plures stellas fixas de quaꝝ nulla sciri põt cui⁹ fuit dict⁹ effect⁹.ergo. Quita causa ꝛ vitia hui⁹ supstitionis potuit esse ille spũs erroris:cui summa cura est scdm.b. Augu.holb⁹ nouas opiniões iducere: maxime de astralib⁹ fatis: scdm ꝙ tales aut tales astroꝝ habitudines sint cãe vel signa taliũ effectuũ futurorum ꝛ tot suggessit in illo puchro ope dei celo obscurarent habitudines:tot aspect⁹:tot respectus tot imagines:tot sit⁹:tot dispositiões ꝛ astroꝝ varietates:ꝙ vix aliqs effect⁹ etiã casualis ꝯtingere noniter põt:qn ex post facto possit qñ ei⁹ vestigiũ ibi reperiri. Et ex hoc facile est astrologis ex post facto reducere ꝛ colore effect⁹ q̃ ꝯtingũt ad astra tanꝙ ex eis reluxissent. Sꝫ añ factũ nihil certi pdicere psit. Iste ergo hũane salutis callid⁹ emul⁹ diabol⁹: qui suggessit prioribus tpib⁹ hoib⁹ pditis varias artes diuinatorias:vt geometriã:magicã:nigromãticã. Ipse etiam suggessit hoib⁹ hãc practicã diuinatoriã ex astris:attẽdens ꝙ talis ars diuinatoria pl⁹ alijs artib⁹ supradictis colorari posset:qꝛ cõiter experiunt hoies ꝙ astra multipliciter agunt in ista inferiora. Ualde ergo piculosuꝫ est de illa practica seu arte indicioꝝ se intromittere maxie scdm traditiones antiquorũ q̃ circa astra versabant:nõ vt veritatis inqsitores:sꝫ vt ex astris diuinatores. Hec dñs Henric⁹ de Assia sup Genesim.

Quita ꝛ vitia causa. August.

Qõ. Ertia qstiũcula ẽ:An ex astris ꝛ imaginib⁹ talib⁹ possit aliq practica certa ꝛ diuinatoria effectuũ ꝛ futuroꝝ euentuũ haberi ab hoib⁹? Et vr primo ꝙ sic:qꝛ spẽs rerũ gñabiliũ sunt eterne ꝛ fixe ꝗuis indiuidua fluãt ꝛ refluãt. Et p ꝯñs vr ꝙ cuilibet taliũ speciei rerũ correspõdeat aliqs vult⁹ in celo fix⁹ a quo depẽdeat ꝛ cõseruet:ꝛ ei⁹ indiuidua forment ꝛ vultuent:vt etiã innuere vr phũs.ij.de generatiõe. Itẽ Ptolome⁹.ix.ppositione cẽtiloquij dicit. Uult⁹ hui⁹ seculi subiecti sũt vultib⁹ celestib⁹. Itẽ videm⁹ ꝙ stabiliter ipmi põt alicui materie elemẽtate artificialiter effigiate virt⁹ alicui⁹ imaginis cui obediunt indiuidua specieꝝ. Nã reperta est qdã imago Scorpionis formata a quodã astronomo tpe q̃ imago Scorpionis in celo vigebat:q̃ curabat hoies a scorpionel morsos. Itẽ hali habenrazel astrolog⁹ libro.iiij.q̃ est de naturalib⁹ capitulo primo narrat de quodã filio cuiusdã regis nato habẽte in ascẽdente librã ꝛ supra plures planetas scꝫ Jouem: Martẽ:Ueneré:Mercuriũ:ꝓpter qđ cõuocati fuerũt astrologi inter qs tandẽ ipse Hali dixit:ꝙ si puer trãsibat tertiuꝫ diẽ erit de ipso magnũ miraculũ:ꝛ ꝙ possibile esset illũ puerũ dicere aliquã ꝓphetiã. Et euenit ꝙ anteꝙ trãsiret viginti quatuor hore puer ille insedit ꝛ incipit loq dicẽs. Ego infeliciter nat⁹ sum ad denũciandũ destructionẽ gẽtis almanazat ꝛ indicãdã trãslationẽ regni azdexit ad extraneos: q̃

Obiectio.j.

Obiectio.ij. Ptolomeus. Obiectio.iij.

Obiectio.iiij

dicte

dicto cecidit & mortu⁹ est:ergo. Itē expertū est q̄ puer nascēs habens in ascēdente seu in prima domo hemisperij visam contraxit vultū vel phisonomiā quasi vise:& ita cōtraxisset vultū simie ascēdente imagine simie celestis & scd̄m hunc modū in alijs. Itē magister Laurentius de perusio tonsor ex inspectione imaginū in li. quē edidit:docet futuros euentus hōi cognoscere:ergo. Sed in cōtrariū est. Isido.iij.ethimo.dicens:negociū imaginū celi superstitiosum est. Et in titulo de mathematicis:leges ciuiles iudicant superstitiosos mathematicos ex ciuitatib⁹ politicis esse pellēdos omnino. Ad rōnes aūt eorū respōdetur:& primo ad primā rōnem in cōtrariū negaẗ cōsequentia & ratio negatiōis est:q̄ spēs rerum perpetuātur a virtute gñatiua a creatore reb⁹ corruptibilibus in primordio creatis indita:sicut & naturalis instinct⁹ & inclinatio quā videmus oībus aīalibus inesse ad gñandū sibi simile. vñ dr̄ q̄ sol & stelle cōtinent hec interiora virtualiter nō figuraliter. Ad scd̄m none propositiōis ptolomei dr̄:q̄ si ipse intellexit q̄ quelibet species terrestris sic depēdeat a sibi correspōdēte quadā imagine celesti:q̄ qñ imago illa viget superi⁹:illa spēs vigeat inferius:& qñ fortunat superi⁹:fortunetur inferi⁹.& q̄ stabilire & imprimere pōt alicui materie elemētate artificialiter effigiate virtutē cui obediāt indiuidua illius speciei. Dico q̄ loquebatur deceptus famositate opiniōis que tūc de talib⁹ imaginib⁹ clarebat. Et ad illud de imagine facta scorpionis dr̄ q̄ effect⁹ ille curatiōis a morsu scorpionis nō fuit ex virtute intrinseca imaginis in celo. Sed potuit esse multis alijs modis per accidēs cōcurrentib⁹ in armigero curato & taliter lesis. Nā etiā ibidē dr̄ q̄ fuit scripta in quodā lapide precioso:a quo potuit talis vis oriri. Itē ibi dr̄ q̄ antiqui:celestes vultus sculpebāt in lapide:& miscebāt cū eo alia ad hoc necessaria. Rursus etiā dr̄ q̄ si anulus habuit a scorpione celesti talē virtutē:quo modo ergo curabat a veneno scorpionis & nō magis auxit periculū cōformando naturā illius speciei veneni. Et per ista patet rñsio ad tertiū dictū. Ad quartū dr̄ q̄ cū vltra potentiam naturalis cursus:sit puerū.xxiiij.horarū residere & loqui & de futuris ꝓphetare:apparet clare q̄ ille effect⁹ nō fuit astrorū:sed poti⁹ demonum qui se ibi ingerebāt ad illudendū in hoc varijs & supstitiosis hominibus credituris ortū prophetarū ex fato stellarū & nō speciali dei dono. Ad quintū rñsum est supra in.iiij.causa trāslationis imaginū. Ad illud magistri Laurentij qui nouiter fecit librū de fortuna dr̄:q̄ eadē facilitate ꝯtempnitur a doctis qua approbatur a fatuis. Vñ sicut ad deceptionē hoīm inuenta fuerūt a chaldeis & arabibus alcocodē & ylech que planete nō sunt:sꝫ loca a q̄b⁹ q̄runtur anni & vite natorū. Ita etiā ꝓiectio taxillorꝫ vel patris fortune nonenarie planetarꝫ nihil ꝓpuctatis habēt. Et cū dr̄ q̄ sacra scriptura sepe loquiẗ de illis imaginib⁹.s.de arcturo & de orione &c. Rndetur q̄ nō sequiẗ q̄ de⁹ a ꝑncipio ꝯstituerit imagines tales vt hoīes attribuerēt illis imaginib⁹ effect⁹ supstitionū & vanitatū. Sꝫ magis vt visis talium imaginum figuris laudarent deum factorem

[Margin notes:]
Obiectio quinta.
Obiectio sexta q̄ est magistri laurētij de perusio.
Isidor⁹.
Responsio ad q̄stionē et ad obiectiones.
Ad primam obiectionē respōsio.
Ad secūdā obiectionem.
Ad tertiam.
Ad quartam obiectionem.
Ad quintam.
Ad sextā obiectionē q̄ est magistri Laurentij de perusio respōsio.

earum in omnibus sanctis & mirabilibus operibus suis.

Questio

Exta questio principalis sub nono capite vnica est et simplex. An. s. astrologi ex inspectione ylech & alcocodem in locis planetarũ vel gradibus zodiaci possint vere iudicare de lõgitudine & breuitate vite natorũ? Ad quã Astrologi rñdẽt affirmatiue dicẽtes: ꝙ astra sint cause viuẽdi longioris mẽsurare conãtes cuiuslibet hõis vitã per habitudinẽ planetarũ in figura celi hora natiuitatis dati nati. Conanť aũt illud hoc modo ostẽdere. Cõstituũt eñi vnũ de planetis vel gradib⁹ zodiaci: quẽ lingua arabica ylech appellãt: quẽ eligũt scdm certũ modũ descriptũ a Ptolomeo & ab Alcabitio et ab Hali habẽrazel li. suo. iiij. c. iiij. & ab aliis astrologie auctorib⁹. Deinde ylech electo eligũt ipso nato alcocodẽ idest datorẽ annorum: qui est illa planeta qui maiorẽ fortitudinẽ & dignitatẽ habet in gradu ylech. Et ex istis duplicib⁹ viis affirmãt vel presumũt se scire posse quot dieb⁹ vel annis debeat natus tali hora supuiuere. Prima via est cõsyderãdo quot annos vel quantũ tpis det nato alcocodẽ. Vñ cuilibet planete sunt attribute tres dñie annorũ. s. maiores: medie: & minores vt pt3 ex Alcabitio & Guidone bonali de Forliuio. Alcocodẽ ergo vt aiũt si fuerit in angulis & fortunatus ac fortis: dat nato annos suos maiores. si fuerit in succedentibus & minus fortis vel dispositus: dat nato medios annos. si vero fuerit in cadẽtib⁹ dat nato suos annos minores quos frigidarios vocãt. Qd si aliqs ex benignis planetis q̃les sunt Jupiter: Ven⁹: & Sol: ex trino vel sextili aspectu alcocodẽ aspexerit: addet sibi annos suos minores. Si vo aliqs ex maleuolis planetis: vt sunt Saturnus & mars: eundẽ alcocodẽ quadrata vel opposita inspexerit radiatione: annos suos minores ab eodẽ diminuet: sicut pt3 li. iiij. hali. c. vj. Scda via qua quãtitatẽ vite nati isti astrologi cognoscere conanť: est cõsyderare post quot annos ylech veniet p directionẽ ad locũ planete interficiẽtis: vt est mars vel saturnus vel cauda draconis: qui planeta iterfector vite dr: quãto ergo ille ampli⁹ distabit a gradu ylech: tãto diuti⁹ viuet. Distabit equidẽ per gradus eqnoctialis p calculationẽ quãdã difficilẽ q̃ directio vel athazir arabice vocať inuẽtos: quorũ qlibet grad⁹ vnũ annũ dare sol. & hec calculatio poniť in. iiij. li. hali. c. vij. & describiť etiã ab Alcabitio: & i aliis Astrologorꝫ libris. Sꝫ in ꝯriũ est qr istas duas vias vel mod⁹ quãtificatiõis annorꝫ nascẽtiũ & pgressiõis eorꝫ ad mortẽ ex radice supiori cõfundũt cãe lõgitudinis vite antiquorũ radicis inferious adducte a. d. hẽrico sup Gẽn. & a. d. Nicolao de lyra sup gẽn. v. c. Insup modos illos friuolos supstitiososq; esse & non obseruãtia expimẽtali: sꝫ suggestiõe diaboli olim introductos q̃uis ex multis theologorũ argumẽtis cõstare possit: spãliter tñ in materia ista idẽ cõstat ex ineffabili veritate diuine historie. Asserũt nãq; diuine historie q̃nq; hões vixisse plusq; nõgẽtis ãnis: q̃nq; octingẽtis: q̃nq; septigẽtis vt pt3 ex decursu libris Gẽn. Modo cõstat ex traditiõib⁹ astrologice supstitiõis ꝙ null⁹ planeta cõsti=

Rñsio astronomorũ ad qstionẽ.

Cuilibet planete sũt attributẽ tres dñie annorum.

Jupiter & Venus benigni.

Saturnus et Mars maleuoli.

tutus alcocodē in quacūq; figura celi: pōt dare natis tot annos vi te. Ratio est q: nulli⁹ planete anni maiores se extēdūt vltra vigin ti ꝛ cētū annos: ad quos si ſer planetaꝝ anni minores ratiōe aspe ctuū beneuoloꝝ adderent: qñ tñ vix vel nūq; in celo ꝯtingere pōt: resultabūt ducēti quinquaginta anni vel circa: qb⁹ plures ex parte alcocoden nulli natoꝝ a celo dari possunt. Et rursus quo ad secū dū modū q in testimoniū supstitiōis sepe obuiat pꝛio mō. Certū est ꝙ planeta abscissoꝛ distare nō pōt ab ylech i hora natiuitatis per tres cētos sexaginta grad⁹: sꝫ necessario ꝑ min⁹ ipm ab ylech distare opꝫ: ꝛ per cōsequēs quātū eēt ex illa radice vita hois exce dere nō pōt. ccclxvj. annos vel circa. Uerū dicere possunt ꝙ nulli⁹ aspect⁹ fortunarū planetarū beneuol⁹: ab abscissore natū liberare pōt: sed hoc nō valet: pꝛio q: antiq̄tatis cōis hūane vite perio dus fuit tot annoꝝ vt ꝑscribit. Scđo q: anni alcocoden gradib⁹ directiōis correspōdere nō pōt. Ita ꝙ false ꝛ supstitiose apparent vie ille ex veritate scripture dicētis ꝑdicta: qua cōstat multos vi xisse longissime vltra annos quos celū duplicās duab⁹ vijs nascē tibus dare potest. Dicat ergo supstitiosus quisq; quales figuras celi habuerūt illi q nōgentis aut octingētis annis vixerūt: ꝛ nihil inuenire poterit nisi suā praxim ꝑ oīa vanā ꝛ supstitiosam eē. Di cat iterū talis aliq̄s quare in quatuoꝛ milib⁹ annoꝝ vel circa: nul lus nat⁹ fuerit nec vnq; nascet sub aliqua figura celi simili figure natiuitatū antiquoꝝ q tot annis vixerūt. Similiter dico quo ad illa q lōgitudinē vite cōcernūt: ꝛ nō poterit ad hoc aliq̄s astrono moꝝ dicere quicq; qđ apud veros phōs aliquā habeat apparen tiā veritatis. Hec henricus de assia super Gen.

Eptima ꝛ vltima questio pꝛincipalis noni capitis vni ca est ꝛ simplex An. s. ꝑpter ea q de coꝛpoꝛib⁹ celestis bus: de imaginib⁹: de fato: de foꝛtuna: de ylech ꝛ Alco coden dicta sunt. Utrū per solū respectū ad statū oim causarū secundarū agentiū fieri possit certum de futu ris euentib⁹ ab astrologis iudiciū. Et videt ꝙ sic ꝑ locū ab aucto ritate dñi Guidonis bonacti de Foꝛliuio q in pꝛicipio magni libri sui de iudicijs astroꝝ dicit: ꝙ astronomi iudicāt de futuris euēti bus ex astris. Et lꝫ stelle sint innūerabiles: tñ ipse astronom⁹ om nibus vtitur cum vtatur. xij. signis sub quib⁹ fere oēs stelle com ꝑhendunt. ꝑpter qđ dicit ꝙ per astrologiā plus scit de celo q; per theologiā de deo. Ad quā rñdetur breuissime sine dispendio argumentoꝝ ꝙ non. Et rō est: q: ad hoc vt ex signis causalibus fiat iudicium certum a pꝛioꝛi tria requirunt. Pꝛimo vt sciatur suf ficienter illoꝝ signoꝛum virtus ꝛ status respectu inuicem seu ex se. Secundo ꝙ pꝛecognoscatur modus applicationis taliū signo rū vel causarū ad determinatā materiā. Tertio qđ pꝛecognoscat ill⁹ materie vel passi dispositio apta vel inepta respectu actionis vel ifluētie taliū causaꝝ vel talis ꝟtut actiue. Uñ vbi grā. Quā uis ei medic⁹ sciat ꝙ aliq medicia ē laxatiua quātū ē de se: ꝛ sciat

Questi. Guido. bonacti. Plus sci tur per a strolo giā d ce lo q; per theolo giam de deo. Rñsio ad q̄stio nem.

cum hoc qñ ꝛ quomodo applicat̃ forti: adhuc tñ non scit exinde futurũ esse an talis effectus sequat̃ vel forte contrarius si nesciat qualiter corpus fortis est accidentaliter ꝛ radicaliter complexionatum aut intrinsece dispositũ. Et ita est a fortiori longe de astrologo: qui q̃uis sciat ꝙ coniunctio (verbi grã) solis ꝛ lune consueuit quomodocũꝙ suscitare pluuiã: tñ non põt certitudinaliter ꝑdicere an in futura coniunctione pluat: ꝛ hoc propter multa. Prio qꝛ non constat sufficienter nature planetaꝝ: nec stellarum fixarũ: quarum alie ꝛ alie ꝓm trium aspectuũ distincte circulari: er aspiciuntur a coniunctis luminaribus in alia ꝛ alia coniunctione. Secundo qꝛ prescıri non põt modus applicationis illius coniunctionis aut virtutis ei⁹: nec vbi magis aut melius applicat̃ vł peius. Tertio si bene sciretur ad quã regionem applicaret̃: tamen ignoraret astrologus an illa regio pro tunc aliquo accidentali modo ad contrariũ disposita sit. Uidemus enim virtute vnius coniũctionis accidere pluuiam in vna regione: que accidentaliter vel ratione situs vel ventoꝝ: vel cõplexionis: est pro tũc ad hoc disposita ꝛ pro tũc in alijs nõ pluere: nõ taliter dispositis ꝙ virtus talis cõiũctionis sufficiat ibi pluuiã suscitare. Pro isto ẽt est Ptolomeus in centiloquio ꝓpositionib⁹. v. ꝛ. xvij. Et iterũ supposito ꝙ sciatur ꝙ virtus coniũctionis facte in tali signo flectat̃ ad talem regionẽ ꝛ ex illa vapores sufficientes ad pluuiã eleuat: non tamen sequit̃ ꝙ ibi ergo pluat: qꝛ nubes vel vapores a mari vel ab vna regiõe eleuati per ventos ducunt̃ quandoꝙ ad aliam regionem vbi erit pluuia: ꝛ ita nõ potest esse certitudo in iudicio hoc. Si ergo de effectibus naturalissimis ꝛ communissimis coniũctionis vel appositionis duoꝝ magnoꝝ luminariũ celi quoꝝ natura ꝛ influentia inter omnes stellas ꝛ manifestissimas non põt astronomus certum iudiciũ dare vel iudicare. Qualis ꝛ quãta temeritas est velle ex astris alijs quorũ nature insufficientissime sciunt̃: iudicia dare de futuris effectibus non solũ in elementis: sed etiam in virib⁹ mentis ꝛ actibus moralibus humanis. Adde preterea ꝙ cũ diuinatio siue prenostica aut iudiciũ astrologoꝝ vt confitentur de futuris in mũdo effectibus ꝛ habitudinibus ꝛ actionib⁹ ꝛ proprietatib⁹ stellarũ fixarũ ꝛ erraticarũ dependeat quoꝝ habitudines ꝛ actiones ꝛ proprietates nullus mortaliũ nouit: consequens est ꝙ nullus sufficienter astrologus possit certa de futuris euentib⁹ ꝑdicere ꝛ iudicare. Et dicamus per singula. Quis nouit in primis stellarũ fixarũ ꝓprietates ꝛ numerũ? Certe ille q̃ nouit noia eaꝝ que a proprietatibus imponunt̃. Et cũ solus deus nouerit multitudinem stellaꝝ ꝛ omnib⁹ eis nomina vocet: ergo ꝛc. Nam astronomi vt patet ex. vij. p. almegisti Ptolomei de facto solum. M. xxij. stellas siue loca stellarũ inuenerũt. Et cum sicut sunt stelle magne ꝛ nobiles circa polũ arcticũ: ita forte nobiliores sunt circa polũ antarticum nobis occultũ ex quo pars illa est in dextra celi sursum q̃ est nobilior sinistra ꝓm Aristot. illaꝝ aũt stellarũ nulla est de illo numero. M. xxij. causa est qꝛ stellas circa polũ antarti-

Ptolomeus.

Nullus astrologus põt sufficienter certa de futuris euentib⁹ ꝑdicere ꝛ iudicare. Aristot.

cum nullus vnq̃ vidit: nisi forte Adam dũ esset in statu innocẽtie ergo sequit̃ q̃ null⁹ astronomoꝝ certo põt iudicare. q̃s nouit pre terea q̃re posuit deus tot stellas fixas in vno orbe octaue sphe re contĩnẽtis ⁊ ambiẽtis orbẽ supremi planete ⁊ quo ordine eas posuerit: an oẽs eq̃liter a cẽtro mũdi distantes vl' quo aliter? An vnã circa cõuexũ illi⁹ orbis: aliam circa cõcauũ: aliã in medio spis situdinis ⁊ an in distantijs equalib⁹ sibi ab inuicẽ ita q̃ si oẽs ap parerent. equaliter ab inuicẽ distare viderent̃. Uel an sint eq̃lis magnitudinis ſm veritatẽ. q̃uis vna appareat maior altera q̃ſi inferius situata in eadẽ sphera. Et iteꝝ an situatio caꝝ aliquas imagines constituat. s. arietis: tauri ⁊c. Et iterũ an oẽs stelle fixe sint pares. Cũ ergo oĩa hec de stellis fixis sint dubia mortalib⁹: sequit̃ q̃ ex dubijs ⁊ male cognitis p̃ncipijs p̃ncipiatoꝝ ⁊ effectuũ non poterit haberi certa ⁊ indubitata cognitio. De numero simi liter planetarũ siue stellarũ vagaꝝ seu erraticarũ que dicunt̃ esse septem: null⁹ adhuc astronomoꝝ certus est. Nã sicut stella mer curij raro egredit̃ ita remote a sole q̃ videri possit. Ita fortasse sunt alique stelle erratice siue planete q̃ semper sub radijs solari bus nobis inuisibiliter versant̃. Quis etiã bene nouit sitũ plane tarũ. Nam Ptolomeus ponit solẽ in medio planetaꝝ. Geber ve ro chaldeus astrologus dicit q̃ sit immediate super lunam. Et li cet etiam sufficienter constare possit lunam esse infirmam plane tarum q2 eclipsat solem: ⁊ aliq̃ etiam existant leues congruentie: ⁊ persuasiones q̃ sit Saturnus supremus planetarũ et sub ipso immediate Jupiter sc3 ex tarditate motus ⁊ huiusmodi: nihilo minus tamen de ordine positionis planetaꝝ: q̃ sunt. Luna: Mer curi. Uenus: Sol: Mars: Jupiter: Saturnus: nulla via sufficienti cõiter cõstare potest quis supra: vel infra aliũ sit. De motib⁹ simi liter stellarum circa polũ subterraneũ antarticũ multa extant du bia: propter hoc dicebat Albategni: adhuc esse potest aliquis mo tus in astris ⁊ orbibus quẽ nullus hoĩm expertus est: nec experie tur: vt patet de stella que apparuit tribus Magis tempore nati uitatis xp̃i. Ex q̃b⁹ oĩbus apparet q̃ astronomi q̃ in suis iudicijs ↄfidũt in ordine situali planetarũ in suis epiciclis excẽtricis ex q̃ bus vt in plurib⁹ iudicia sumũt. Certũ ⁊ validũ iudiciũ de futu ris euentib⁹ naturalib⁹ siue volũtarijs dare nõ p̃nt: precipue: cu3 in talibus iudicijs necesse sit habere respectum ad stellas fixas: que nobiliores videntur ⁊ superiores: ⁊ per consequens valde po tentes inferius quarum tamen vt liquet ⁊ dictum est supra: nec in fluentie adhuc constant: nec numerus comprehendi potuit: nec conglomerationum earum sciri proprietas. Ergo ex ijs omnibus q̃ in hoc nono capite dicta sunt: apparet liquide satis q̃liter dñi astronomi ex astris praro ⁊ forte a casu v̾a de effectib⁹ futuris iu dicare possunt. Nec baculus ille arũdineus solatiũ ignorãtie ali quorũ astronomoꝝ patrocinat̃ eis dicendo indifferenter de quo libet: quod apud antiquos inueniunt sic expertũ. Cũ naturalissi mus philosophus Hyppocra. dicat. Uita breuis: ars v̾o lõga: tp̃s

Ex dubijs et male cognitis p̃ncipijs nõ p̃t haberi certa ⁊ indubitata effectuũ cognitio.

Ptolomeus.

Geber.

Hyppocrates.

actū:experimentū fallax:iudiciū difficile. Si ergo placeat quibusdā regib⁹ ⁊ principib⁹ qñq₃ habere astronomos:teneāt eos ⁊ habeāt ad solatiū ⁊ instructionē aliquorū vniuersaliū de corporibus celestib⁹:⁊ nequaq₃ in agēdis pro se particulariter aut pro republica cōfidant in eorū iudicijs relicto cōsilio viro₂ prudentū. Ratio est:q₂ licet possit inueniri quedā curiosa ars coniecturatiua ex astris de futuris euētibus:tñ ꝑpter causas dictas ⁊ multas alias illa nō pōt se extēdere ad tantā certitudinē ꝙ possit ꝑficere certo particulari homini ⁊ reipublice. Necvnq₃ ꝑfecerūt gubernatores rerū publicarū qui talib⁹ cōfidere cōsueuerūt:vt colligi pōt ex hystorijs antiquis ⁊ multis exēplis. Nunc ad illud vaniloqū ⁊ superstitiosum Guidonis de Forliuio dicentis:ꝙ q̄uis astrologus nesciat omniū stellarū loca ⁊ influētias:tñ vtitur oibus:q₂ vtit̄ duodecim signis sub quib⁹ fere oēs stelle cōprehēduntur. Rñdendum est ꝙ si capit signū pro.xij.parte zodiaci:falsum dicit. Si vero capit pro.xij.parte celi stellati que cadit inter duos semicirculos cōcurrentes in polis zodiaci:dr̄ ꝙ nequaq₃ sufficit pro iudicijs futurorū sic cōfuse vti oibus stellis inq̄ntū sc₃ ex eis que cadūt in illa duodecima parte celi dicat̄ duodecima zodiaci talis esse vel talis nature. Sed ad iudicia ita particularia sicut ipse Guido dare presumit:op₃ scire si oēs stelle fixe aspiciētes ex oī parte planetā aliquē existētē (verbi gratia) in p̄mo gradu arietis iuuarēt vel impedirēt ipsum in sua actiōe qđ sciri nō pōt:nisi singularū stellarū sciant̄ nature ⁊ ꝓprietates:qđ est impossibile mortalib⁹:vt clare ostēsum est supra. Et ad illud qđ dicit ꝙ pl⁹ sciť per astrologiā de celo q̄₃ ꝑ theologiā de deo. Rñdet̄ ꝙ verū est ꝙ pl⁹ sciť de falsis ⁊ supstitiosis opinionibus de celo ab astrologis vñcūq₃ introductis:q̄₃ forte humanitus scitum sit de veris conclusionibus de domino deo per spiritumsanctum ad salutem reuelatis. Hec Henricus de Assia super Geñ.⁊ de nono capite supradicta satis sint.

Margin: Iudicijs astronomorū an sit credēdum.

Margin: Rñsio ad Guidonē de Forliuio

Ecimū ⁊ vltimū caput principale huius prime decadis est de beatitudine ipsi⁹ anime rationalis. Circa quod sex questiuncule soluentur:quarum quelibet infra suo ordine declarabitur.

Rima questiūcula est. In cui⁹ actu potētiarū aīe cōsistat ei⁹ beatitudo? Ad quā₃ rñdetur ꝙ de hac q̄stione tres fuerūt opiniōes. P̄ma est schole reuerēdorū patrū Scotistarū ordinis minorū. Scđa est aliquorū modernorū. Tertia est scti Tho.⁊ oīm doctoru₃ schole cōis. Sed an̄q₃ opiniōes recitent̄:sciendu₃ erit ꝙ qñ q̄ritur in quo actu cōsistat beatitudo:nō est questio vtrū vltimus finis beatificās vt res sit in actu intellectus vel voluntatis:q₂ hoc nunq₃ aliquis posuit:cum vltimus finis vt res sit essentia diuina:⁊ nō aliquid creatum. Sed est intellectus questionis quo actu istarū potentiarum perueniatur ad istum finem beatificantē,obiectiue ⁊ effectiue simpliciter? Sic ergo primo intellecto titulo questionis:dico ꝙ Schola Scotistarum habet ꝙ beatitudo consistat in actu voluntatis.

Margin: Questio Rñsio ad q̄stionem per tres opiniones.

Margin: P̄ma opinio q̄ est Scotistarum.

Et pbāt hoc primo sic. Beatitudo est summū bonum: sed bonum
est obiectū voluntatis inquantū huius: ergo beatitudo est ma=
gis obiectū voluntatis. Itē illud est principalius in beatitudine
qđ est in ea melius. Sed respectu obiecti beatitudinis melius est
amare q̄ cognoscere: tum q: amor pcedit ex perfectissimo habitu
charitatis: tum q: magis vnit: cum amor sit virtus vnitiua secun
dum Dionysium: tū quia secūdū Ugonē de sancto Uictore: amor
est magis penetratiuus: q: amor intrat vbi sciētia foris stat. Ergo
principalius beatitudo consistit in actu voluntatis. Item beatitu
do secundum Boetium. Est status omnium bonorum aggrega=
tione pfectus: ergo omne bonum quod pertinet ad beatitudinem
cum cadat in eius perfectionē: est eius esse. Itē delectatio que est
de essentia beatitudinis pertinet ad volūtatem: ergo probat an=
tecedens Illud est de essentia beatitudinis: sine quo beatitudo
nō est appetibilis: sed sine delectatione beatitudo nō est appeti=
bilis vt patet octauo ethicorum. Ubi dicit cōmentator: q nullus
substineret ipsum bonum sii bi tristitia inesset. Et iterū dicit: q ni
hil aliud est ipsum bonum q̄ felicitas: ergo. Itē Augustinus di=
cit q beatitudo est gaudiū de veritate. Sed ibi est gaudium pri
cipaliter in abstracto: ergo. Itē in illo actu est beatitudo ponen=
da quē deus a nobis magis requirit: sz deus a nobis magis req=
rit amari q̄ cognosci. Ergo et hoc creatura dz magis appetere: et
in eo magis quietari. Sed in quo magis creatura quietatur est
essentialius beatitudini: ergo. Item perfectius est diligere deum
q̄ cognoscere. Probatur: quia multi cognouerunt et tamen non
amauerunt sicut philosophi qui cum cognouissent: non sicut deū
glorificarunt: vt dicit Paulus primo ad Romanos. Item in illo
actu poni dz beatitudo p quē magis cū deo vnimur. Sz p actū vo
lūtatis magis cū deo vnimur. ergo. Ptz minor: q: aliq̄ itelligūtur
q̄ grata nō sunt et iō cū eis nō fit vnio sz auersio. Nihil aūt diligit
nisi gratum. Item ordo seraphin est supra cherubin. Et seraphin
interpretatur incendium. Et cherubin plenitudo scientie. Ergo se
quitur quod melior est dilectio cognitione. Item in illa potentia
debet consistere premium vbi consistit meritum: vt requirit iusti=
tia. Sed in actu voluntatis consistit meritum: ergo. Item nobi=
lior operatio est attribuenda nobilissime potentie. Sed voluntas
est nobilior potentia q̄ intellectus. Probatur: quia illud quod
habet rationem mouentis et imperantis: est nobilius eo quod ha
bet rationem moti: et obedientis. Ultimo et duodecimo arguitur
sic. Actus dilectionis quantum ad ea que sunt infra animam mi=
nus perfectus est actu cognitionis. Sed quantum ad ea que sunt
supra: perfectior est. Cuius ratio est: quia res sunt in anima al
tiori modo q̄ in se ipsis. Uoluntas autem mouetur ad res se=
cundum quod in seipsis sunt. Et ideo cum per amorem coniun=
gitur ijs que sunt infra se: fit quodam modo infra seipsam.
Cum vero coniungitur ijs que sunt supra: eleuatur supra se: et
econuerso: cum res que sunt infra animā sunt in intellectu: habēt

Prima rō pbatiua predicte opinionis.
Scdm Dionysium.
Ugo de sancto victore.
Tertia ratio.
Boe.
Quarta
Quinta ratio.
Augu.
Sexta ratio.
Septia ratio.
Paulus ad romanos.
Octaua ratio.
Nona. ratio.
Decima ratio.
Undecima rō.
Duodecima ratio.

ibi esse nobili⁹ q̄ȝ in seipsis. Ea vero que sunt supra habent esse in intellectu creato ignobilius q̄ȝ habeant in seipsis. Cuȝ igitur de⁹ sit obiectum beatitudinis respectu cui⁹ nobilior est act⁹ dilectionis actu cognitionis: ergo beatitudo erit in actu dilectionis q̄ est actus volūtatis ꝛ non intellectus.

Secūda opinio. Secūda opinio est que dicit ꝙ beatitudo consistit essentialiter in actibus vtriusq̄ȝ potentie. Nā ꝑm istos fruitio includit in sua ratione formali duplicem actū: videlicet volūtatis ꝛ intellectus. Nam fruitio est vltima delectatio ꝛ q̄es: que habetur de vltimo fine adepto per intellectū. Et q̄ in fruitione principaliter consistit felicitas ꝛ principalius ipsa fruitio est in voluntate q̄ȝ in intellectu: vt etiam dicit Sanct⁹ Thomas in primo sententiarū. Ideo sequit̄ ꝑm istos quod felicitas principaliter consistat in voluntate ꝛ non in intellectu. Sed hec opinio falsa est. Probatur q̄ vnus ꝛ idem act⁹ non potest esse in parte intellectiua ꝛ affectiua. Et cum dicit̄ q̄ᵭ fruitio est vltima delectatio vltimi finis adepti per intellectum: ꝛ in fruitione principaliter consistit felicitas ꝛc. Respondetur ꝙ fruitio potest sumi dupliciter. Uno modo formaliter ꝛ sic est act⁹ volūtatis. Alio modo radicaliter ꝛ originaliter idest ꝑm id q̄ᵭ necessario presupponitur a fruitione et immediate ipsum sequitur: sicut passio consequens subiectum proprium: ꝛ isto modo dico ꝙ fruitio consequtur actum intellectus. Et primo modo in fruitione non est felicitas nisi tanq̄ȝ in propria passione felicitatis. Sed secundo modo felicitas est in actu intellect⁹ essentialiter: ita quod si daretur per impossibile quod aliquis esset adeptus per actum intellectus vltimū finem: immediate esset felix essentialiter etiam si fruitio illi⁹ non consequeretur. Negandū est igitur quod in fruitione formaliter sumpta sint duo actus: immo est vnus: qui non est felicitas essentialiter. Sed completiue complemento perfectatis secundi modi ꝛ nō primi. Solet aūt dici scholastice ꝙ frui initiatiue obiectiue ꝛ effectiue est per actū intellect⁹. Et hoc modo fruimur solo deo. Formaliter aūt fruimur beatitudine creata. Elicitiue fruimur charitate tanq̄ȝ habitu eliciente actū fruitionis. Instrumētaliter fruimur potētia cui⁹ fruitio est act⁹. Completiue aūt fruitio est in volūtate.

Tertia opinio q̄ est scti Thome. Et ꝛ tertia opinio (cū pace alioꝝ dixerim) cōmunior sancti Thome: que hȝ ꝙ obiectū beatitudinis .s. de⁹: primo ꝛ principaliter attingitur per actū intellectus. Et probat̄ primo sic.

Pria probatio huius opinionis. In omni motu mobile q̄ȝdiu est in motu est imperfectū: q̄ motus est actus imperfect⁹. iij. phisicoꝝ. Et cū est in termino: hȝ perfectionem ad quam per motū tendebatur: vt patet in omni motu. Sed planius in motu locali. Sed tempus fidei est sicut motus q̄dam: vnde fideles dicunt̄ viatores secūdo Corinthiorum quinto. Per fidem ambulamus. Tempus ergo hoc imperfectū est: et durat quousq̄ȝ deus attingatur per essentiam. Sed primo attingitur per visionē: q̄ ipsa visio est terminus motus fidei: ergo in visione cōsistit. Si dicat̄ ꝙ visio non terminat motū fidei: ergo sequeretur ꝙ esset viator videns deū. Si etiā dicat̄ ꝙ verū est ꝙ in

termino mot⁹ est beatitudo. Sed hoc est ꝓpter dilectionē: que sic terminat motū fidei sicut visio: q꞉ est secū in eodē instāti. Hoc non valet: q꞉ licet sint simul visio ꝛ dilectio tēpore ꝛ duratione: tñ natu ra prior est visio ꝙ dilectio: ꝛ sunt duo actus realiter differentes: vñ si visio nō terminaret motū fidei: sequeretur ꝙ videns inquan tum vidēs esset viator. Et hoc argumentū iudicio meo demōstrat ꝙ beatitudo cōsistat in actu intellectus. Itē probatur propositum scdo sic. Desyderiū perficitur cū res desyderata habet: nō q꞉ ama tor siue amore precedēte: qui est rei nondū habite: siue amore se quente qui est rei iā habite. Sicut qui desyderat pecuniā: tunc de syderium suū perfectū est: cū fuerit adeptus eā. Unde patet ꝙ per fectio est in habēdo ꝛ nullo modo in amando: siue sit amor prece dens siue subsequēs. Sed deus habetur a beatis per actū visiōis ꝛ nō per actū dilectionis. Unde Augusti. libro primo soliloquiorū dicit. Deus quē videre idem est ꝙ habere: ergo desyderiū perfici tur in habendo. Tertio sic. Si beatitudo cōsistit in actu dilectiōis cū eadē sit dilectio vie ꝛ patrie: eo ꝙ charitas nūꝗ excedit: sequit ꝙ ille qui est in charitate: sit beatus: esto ꝙ minus diligat nūc ꝙ tunc. Sicut albus est qui minus et magis est albus. Si dicatur ꝙ beatitudo nō cōsistit in dilectione simplr. Sed in tanta dilectione quāta est dilectio patrie. Cōtra. Aliquis in via habet maiorē dile ctionē ꝙ aliquis in patria: ergo ille beatus est. Itē beatitudo ma gis ponenda est in illo statu ex quo est mutatio status: ꝙ in illo ex quo nō est mutatio status. Sed in visione ꝛ nō in dilectione est mutatio status: q꞉ dilectio ibi ꝛ hic est eiusdeꝫ rationis ꝛ nō visio: ergo. Itē meritum ordinatur ad premiū. Sed meritū cōsistit in di lectione: ergo in ea non debet poni premiū. hoc enī nihil aliud est dicere: ꝙ diligimus vt diligamus: qđ absurdū videretur. Nō enī diligimus in aliquo genere dilectionis vt diligamus: sed poti⁹ vt diligamur. Sed q꞉ beatitudo cōsistit in actu proprio nō in alieno: ideo nec etiā diligimus vt diligamur: q꞉ ergo nec vt diligamur di ligimus sicut propter premiū: relinquitur ꝙ ideo diligimus vt vi deamus. ergo finale premiū est visio. Amplius premiū adeptū di ligitur. Si igitur in actu dilectionis ponitur beatitudo: sequitur ꝙ dilectio diligatur: qđ incōuenienter dr. Sed si dicatur ꝙ visio dei immediate diligatur: hoc incōuenienter dictū a nullo admitteretur: ergo dicendū est ꝙ beatitudo essentialiter consistit in visione: in dilectione aūt secundario ꝛ extra essentiā. Nō enī pōt qđ videt ꝛ sic videtur nō potest ꝛ affectus in ea nō delectari. Sed hmōi di lectio ꝛ delectatio sunt accidentia perficientia beatitudineꝫ sicut pulchritudo iuuentutem. Nec dicat aliquis q꞉ visio precedit dile ctionem: ergo nobilior est dilectio: quia addit super eam aliquam bonitatem. Nam secundū hoc adhuc melior esset delectatio: cum addat propriam bonitatem super vtraꝗ: nec tñ in delectatiōe po nitur beatitudo. Item probatur ꝙ nullo modo beatus deo cōiun gatur per actum voluntatis. Nam tres sunt operationes volun tatis: ꝛ non plures scilicet desiderare: amare: ꝛ delectari. Constat

Scda ꝓbatio.

August.

Tertia ꝓbatio.

Uolūtatis sunt tres opationes.

autem ꝙ per desyderiū non cōiungitur desyderiū desyderato: qꝛ
desyderium est ꝓprie non habiti. Nec ēt ꝑ delectari: qꝛ delectatio
Volūta- causaꝫ ex ꝯiūctiōe ⁊ eā supponit. Nec ēt ꝑ amare: qꝛ amor est ita
tis sunt nō habiti sicut habiti. Unde cū amor anteꝗ̄ res habeaꝫ ⁊ postꝗ̄
tres opa res habeꝫ sit eiusdē generis. Si ante nō cōiungitur nec etiā post:
tiones. sed sequitur cōiunctionem q̄ hꝫ fieri per actum intellectus. Ptꝫ ēt
Jo. xvij. hec positio ꝑ Johānē. xvij. c. dicētē. Hec est aūt vita eterna vt co-
Lu. x. gnoscāt te solum deum verū: ⁊ quem misisti Jhesum xp̄m. ego te
August. clarificaui sup terrā: opus ꝯsummaui qd̄ dedisti mihi vt faciā ⁊c.
⁊ Luc. x. dicit. Beati oculi qui vidēt que vos videtis. ⁊ Aug. dicit.
xvij. de tri. ꝙ visio est tota merces. Et in encheridion. j. c. dicit. Ple
Rn̄sio ad na visio est summa felicitas. Elicitiue ex Tho. iij. contra genti. c.
ratiōes lix. ⁊ pri. par. q. xij. cap. pri. ij. q. iij. Et magister sniaruꝫ cum multis
scotista- alijs doctorib⁹ in. iiij. di. lxix. Nunc vero respondeamus ad argu
rum. menta dn̄oꝝ ⁊ reuerendorum patrum Scotistarum. Ad primum
Ad pmā rn̄det Tho. pri. par. q. xxvj. ar. ij. Ad secūdum dicēs: ꝙ beatitudo
rōnem. cū sit bonū: est obiectū voluntatis. obiectū aūt preintelligiꝫ actui
potētie. Unde secundum modum intelligēdi prius est beatitudo
diuina ꝗ̄ actus voluntatis in ea requiescentis. ⁊ hoc nō pōt esse
nisi actus intellectus. Un̄ in actu intellectus attendiꝫ beatitudo.
Ad secū hec ille. Ad scōm dicit ꝙ dilectio patrie nō est ita bona sicut co-
dā rōnē. gnitio: ꝗ̄uis hic sit econuerso: qꝛ in via diligiꝫ immediate ⁊ videꝫ
mediate. ⁊ iō amor est melior. Sꝫ i p̄ria ē ecōuerso: qꝛ vꝫ imedia-
te ⁊ diligitur mediāte habitu: ⁊ ideo visio dignior est: ⁊ rō est: qꝛ
intellectus hic fertur in deū per inferiorē similitudinē ꝙ volūtas
ferꝫ in ipsum secundū se: cū voluntatis sit inclinari in re vt in se.
Et cū dicit ꝙ amor intrat penetrat ⁊c. Dico ꝙ illa auctoritas in-
telligiꝫ de amore ⁊ cognitione vie: vbi cognitio in vniuersali ē pn
cipiū desyderandi: ⁊ ideo desideriū iubet profundi⁹ perscrutari:
Ad ter- non autē sic in patria. Ad tertiū dicēdū ꝙ Boeti⁹ intendit ibi da
tiā rōnē. re cōem rōnē beatitudinis: scōm ꝙ dicit philosop⁹ ꝙ beatitudo ē
Ad q̄rtā sufficiēs bonū. i. qua habita habeꝫ oē bonū. Ad quartū dicit ꝙ
rōnem. nō sequitur. Illud nō est appetibile sine pulchritudine: ergo pul-
chritudo est de eius essentia. Cui⁹ rō est: qꝛ appetibile est aliq̄d
inq̄ntū bonū essētialiter. pulchritudo ꝟo vl' delectatio est superad
ditū accidentaliter: ⁊ ideo per illud est bonū simpliciter ⁊ ens se
Ad q̄ntā cūdū q̄d. Ad quintū dicit: beatitudo nō ē ꝑ eēntiā in gaudio: sꝫ ꝑ
rōnē. cōcomitātiā: qꝛ ad veritatē cognitā sequiꝫ summū gaudiū ⁊ quo
magis dꝫ cōcludi cōtrariū: qꝛ ex auctoritate ptꝫ ꝙ gaudiū p̄sup-
Ad sex- ponit veritatē ab intellectu cognitā. Ad sextum dicitur ꝙ in via
tā rōnē. magis requiriꝫ actus dilectiōis: qꝛ est magis act⁹ ad merendū.
Ad septi In patria nō: qꝛ intellect⁹ est aptior ad videndū. Ad septimū rn̄
mā rōnē. detur distinguēdo: qꝛ vel in mouendo vel in attingēdo: dico igiꝫ
ꝙ diligere deū perfectius est in mouendo. Sed cognoscere perfe
Ad octa ctius est in attingendo. Ad octauum dicitur negando maiorem:
uam ra- quia non est inconueniens ꝙ per aliquid magis vniamur: ⁊ per
tionem. illud non beatificemur. Sicut supra visionem addit aliquid dele

etatio que est extra essentiam beatitudinis: et sic per eam magis vnimur: non tamen per eam beatificamur: et cum dicitur: quia nõ vnit q: intelligimus que nobis nõ sunt grata: dicitur q sive grata sive nõ intellectus tamen fit vnum cum intelligibili. Ad nonũ dicitur q si beatitudo ponatur in actu dilectionis in oibus beatis esse debet in actu illo: ergo omnes angeli seraphin vocarentur: qd est falsum. Ad decimũ negat maior. Nam desyderiũ dulcedinis vini est in appetitu: et tamen dulcedo percipitur in gustu. Et si dicatur q hoc diuina iustitia requirit: dicendũ q vbi sunt diuerse persone: hoc habet veritatẽ. Sed de diuersis potentijs in vna essentia radicatis intelligendũ nõ est q: in vna essentia radicantur oẽs: et etiã potentia nõ meretur: sed cõpositũ. Ad vndecimum dicit q vlountas est nobilior quantũ ad imperiũ actus: tñ intellectus est nobilior quantũ ad specificationẽ et determinationẽ obiecti. Ad duodecimũ dicit q in via nobilior est dilectio q̃ cognitio sed in patria ecõuerso: rõ est q: in via nõ cognoscimus deum per essentiã. Et iõ inferiori modo est in intellectu nostro deus q̃ sit in seipso. Sz in patria de⁹ cognoscit p ecẽtiã ab intellectu ita q ibi ecẽtia est p̃ncipiũ intelligẽdi et obiectũ. et cũ itellect⁹ sit nobilior q̃ volũtas: & c. Et sic p3 q̃d tenendũ de q̃one. hec ex theologis. Ad no nã rõnẽ. Ad deci mã rõnẽ Ad vnde cimã rõnem. Ad duo decimã rõnem.

Secunda questiũcula est: Si in patria idest in celo empyreo vna aia sit beatior altera. Ad quã respondetur q cũ in ratione beatitudinis duo includãtur scz ipse finis vltim⁹ qui est summũ bonũ de⁹ et adeptio siue fruitio ipsius boni. Dicitur q quãtum ad ipsum summũ bonũ deũ qd est beatitudinis obiectum et causa: nõ põt vna beatitudo esse altera maior: nec vna anima beatior altera: q: nõ est nisi vnũ summum bonũ. s. deus. Cuius fruitione homines sunt beati. Unde ex parte rei vise dei est equalitas in beatitudine. nã deus equalr se oĩbus offert: quã paritatẽ et equalitatẽ demõstrat vnitas denarij data laborãtibus. Mat. xx. c. Quãtum vero ad adeptionẽ et fruitionẽ ipsius summi boni. s. dei dicitur q vn⁹ alio clari⁹ et pfecti⁹ videbit et beatior erit. Quod pbatur rationib⁹: autoritatibus et exẽplis. Prima ratio sumitur ex lumine clariori. Nam in patria beati videbũt deũ in lumine glorie qd est principium visionis diuine scdm illud Psal. In lumine tuo videbimus lumen. qui ergo isto lumine perfectius illustrabũtur: perfectius essentiã dei videbunt. Secunda ratio sumitur ex virtute sublimiori. Nam virtus est quedam dispositio mentis ad mensuram glorie percipiendam. Sed quidam in charitate que est principium et causa merẽdi alios excedunt: ergo tales perfectius deum videbunt. Unde Augustinus omelia. iiij. super Johannem. et ponitur de pe. dist. ij. dicit sic. Non numerositas operum: non diuturnitas temporum: sed maior charitas melioris q voluntas auget meritum. Nam quod patet et quod latet in diuinis codicibus: tenet qui charitatem servat in moribus. hec ille. Tertia ratio sumitur ex ordine propinquiori ange- Questi. Risio Ad q̃stio nem. Psal. August.

lorum. Nam hoīes debent assumi ad ordines angelorū vt dicitur Luce.xx. Sed superiores angeli clarius deū vident quam inferiores vt patet per Dionysium de celesti ierarchia. ergo hominū quidam aliis clarius deū videbunt. Thomas prima.ij.q.v.x.iij. contra genti.li.iij.z in questionibus de veritate.q.viij. Secundo probatur auctoritate apostoli.pri.Cor.xv. dicentis. Alia est claritas solis: alia claritas lune: alia claritas stellarū. stella em̄ a stella differt in claritate ō auctoritas sic ab Augustino exponitur. Sicut em̄ ista corpora celestia sol: luna z stelle: cum sint vnius nature: sunt tamen claritatis diuerse. Ita homines cum sint vnius nature: tñ in resurrectione erunt dissimilis glorie. Secunda auctoritas est Joh.xiiij. In domo patris mei mansiones multe sunt. Quam auctoritatem exponens beatus Augu. in libro de sancta virginitate dicit. Quia ipsa vita eterna pariter omnibus: erit sanctis equalis: denarius vnus olbus est attribut⁹ qui est omniū merces: quia vero in ipsa vita eterna distincta fulgebunt lumina meritorū: multe māsiones sunt apud patrem: ac in denario quidem non impari non viuet alius alio prolixius: in multis aūt mansionibus honorabitur alius alio clarius. Tertia auctoritas est apli pri.Cor.iij. dicentis. Unusquisq₃ ꝓpriam mercedem accipiet scd₃ suū laborem. quā auctoritatē exponens sanctus Tho. ibidem dicit. Merces sanctoꝝ communis oibus erit: z ꝓpria singulorum. Communis omnibus: q2 idem est quod, oēs videbunt: z quo oēs fruentur. s. deus Erit ꝓpria singulorū: q2 vnus alio clarius videbit: z plenius fruet̄ scd̄m determinatā sibi mensuram. Uñ z Dañ. xij. Docti cōparant̄ splēdori firmamēti: z q̄ ad iusticiam erudiunt plurimos: cōparant̄ stellis. Tertio ꝓbat̄ exēplis. Nā sicut p lumē intellectus agētis fit intellectus possibilis cognoscitiu⁹ naturaliū intelligibiliū. Ita p lumē glorie sup additū fit visiu⁹ diuine essentie: S₃ p maiorē effaciāi intellectus agētis plura pōt. intellectus possibilis cognoscere: ergo p efficaciā maioris luminis glorie pfecti⁹ poterit diuina essentia cognosci. Scd̄m exemplū est tale. Sicut em̄ se h₃ ꝓpinqtas in corporalib⁹: ita in spūalib⁹. S₃ in corporalibus ita se h₃: ꝙ quāto corpus aliqd̄ igni vel soli ꝓpinqui⁹ fuerit: tāto magis calidū est z lucidū. Sic in spiritualibus accidit ꝙ spūs quanto fuerit deo ꝓpinqor z magis cōiūctus: tāto clarius: p fecti⁹ z feruēti⁹ deū videbit z deū diliget. Tertiū exēplū est tale. Claritas corpis iudicabit claritatē mētis: nā claritas corporis redūdabit ex claritate mētis. S₃ q̄dā habebūt plus aliis de claritate corporis: iuxta illud Dañ.xij Quia docti erūt sicut splēdor firmamēti: et qui erudiunt homines ad iustitiā: erūt sicut stelle: ergo clarius deum videbunt predicti. hec ex Ranerio.

Margin: Dionysius. / Aposto. / Jo.xiiij. / Augu. / Apls. / Sanct⁹ thomas / Dañ.xij. / Dañ.xij

Questio / Rñsio ad q̄stionem.

Tertia q̄stiūcula est: Si ala min⁹ bona z doctior in patria sit dignior ala meliori z min⁹ docta. Ad quā rñdet̄ ꝙ de facto ꝑstātior est in celo ala doctior min⁹ bona: in doctiori z meliori. Sed tñ hoc q̄si nihil erit: p respectu ad alias prerogatiuas quas habebunt indocti melio-

ris fruendo melius et clarius essentia diuina.

Quarta questiuncula est: Si ille q̄ in charitate habuit intēsiorē gradū charitatis: sine actibus martyrij doctoratus & virginitatis sit beatior illo qui predictis actib9 fuit decoratus cū remissiori gradu charitatis. Ad quā rn̄det q̄ cū beatitudo essentialiter habeat scdm charitatē & gradus ei9. Ille q̄ in charitate intēsiorē gradū habuit: beatior erit oi illo qui minus dilexit: etiā si actū martyrij virginitatis & doctorat9 habuisset Unde. b. Frācisaus & btā Maria magdalena in patria vt credit: beatiores sunt & pfectius fruūtur diuia essentia: q̄ multi alij scti decorati aureolis: q: forte p̄mi supiorē gradū in charitate tenuerūt & ardētius deū dilexerūt: secūdis dotatis aureolis q̄ debent actib9 virginitatis doctorat9 et martyrij. & btūs Dn̄icus dux noster & pater simpliciter forte beatior est aliquib9 martyribus: q: plus dilexit deū. Unde licet aliqs sanctus martyr in premio accidentali & gaudio particulari habito ex actu martyrij in patria possit superare Dominicū: ipse tn̄ in charitate cui debet premiū essentiale beatitudinis superabit eūdē: licet etiā btūs Dominicus in regno celoꝝ cum corona aurea beatitudinis essentialis decoretur etiam aureolis virginitatis & doctoratus. hec Tho. in. iiij. snīaꝝ. di. xlix. & in quolibetis. Questi. Rn̄sio ad q̄stionem.

Quinta questiūcula est: Quot nominibus aia rationalis in scripturis nolat? Ad quā sic rn̄det q̄ aia scdʒ diuersa officia sortit varietatē nominū. Dicit eīm aia inquantū cōmunicat corporiuitā. Unde Gen̄. ij. dicit. Factus est hō in aiam viuētē. i. vitā corpori dantē. Principiū aūt primū vite est aia vegetatiua: cui9 opera sunt vti alimētis: generare: augeri: & ideo aia rationalis vt aia dat vitā & consequēter illa opa vite corpi: dicit aia. Dicit aūt spūs prout dat corpi virtutē immaterialē intellectiuā & immortalē. Et ideo in presenti statu aia rōnalis dicit aia inquantū cōmunicat corpori vitaʒ et cōsequētia opera vite. Sed post iudiciū & generalē resurrectionē dicetur spūs inquātū cōmunicabit corpori immortalitatē quo ad oēs saluādos & dānādos: impassibilitatē vero gloriā & virtutem quantū ad bonos: quorū corpa spūalia erunt: & dotib9 corpoꝝ ornata: nam soli electi habebūt dotes corporū: nō aūt dānati. Dicit etiā aia spūs inquātū spirat. Dicit aia animus dum vult. Mens est dū scit. Memoria est dū recolit. Ratio est dū recte iudicat. Sēsus est dum sentit aliquid. Nam inde aia sensus dicit pro his que sentit: vñ & snle nomē accepit. Tho. j. pte. q̄. lxxvij. art. iij. & Isidor9 lib. xij. ethi. & Tho iteꝝ in q̄onib9 disputatis de aia. q. xij. arti. ij. Questi. Rn̄sio ad q̄stionem. Gen̄. ij. Anima s'm diuersa officia sortit varietatē nominū.

Sexta questiuncula est: Quare in microcosmo. i. in paruo mundo qui dicitur homo: anima que est eius pars potentior et nobilior non regit et dominatur corpori inuincibiliter et irresistibiliter: sicut in macrocosmo. l. in maiori et latiori mundo: queʒ magnum animal philosophi vocauerunt: superiora et potentiora et subtiliora corpora Questi.

regit quodā ordine naturali irresistibiliter corpora hec inferiora
Rñsio theologorū ad qstionē. & infirmiora. Ad quā theologi Aristoteles & astronomi diversi mode rñdent. Nam theologi dicūt q̄ hec inobedientia corporis ad alam orta sit ex peccato. Dicunt em̄ q̄ in statu innocentie corpus subdebat anime irresistibiliter: qd̄ et omnib⁹ nobis accedisset Ade peccato nō posito: post peccatū vero & in natura lapsa vires naturales & animales aie resistunt: q2 oēs nos in Adā peccauimus & per eū amisimus donū gratuitū iustitie originalis. Pro-
Ambro. pter qd̄ dicit Ambrosius & ponit in glo. c. vij. Ad romanos. Legitime inquit factum est vt qui non obediuit suo superiori: ei nō obediat suū inferius. Justissime factū est vt ex quo rō se subtraxit a deo: inferiores vires rebellent & se subtrahāt ab ea ꝓpter q̄ Paulus castigauit corpus suū & in seruitutē redegit. Excipiuntur tñ ab hac inobedientia xp̄s: virgo maria: & primus homo. Nam xp̄s talis fuit actu & habitu q̄ in eo nūq̄ aliq̄ virium eius a legitimis suis actibus & habitudinibus aliqualiter exorbitauit seu declinauit: nec aliquē fomitē naturā exorbitare facientē cōtraxit originalem. Beata aūt virgo maria licet hunc gradū puritatis nature primordialē non attigerit: tñ in ipsa fomes ita repressus fuit ex plenitudine gratie q̄ etiā in ea vires inferiores perfectius & firmius obediebant superiorib⁹: & superiores deo q̄ in primis hominibus an̄ lapsum. Rō est. q2 in virgine ipsa hmōi obedientia fiebat vi gratie perfectionis. i. gratie gratū facientis. In primis aūt parentibus fiebat obediētia virtute iustitie originalis q̄ ponitur fuisse solum quedā grā gratis data: ergo. Fuit ergo inter duos istos mortales diuersoꝝ seruū reductio viriū: vtrorūq̄ ad iustitie regulā. absq̄ errore: & deuiatione vt possent esse ceteris mortalibus exēplaria integra ꝓ correctione & rectificatione lapsarū viriū iugiter aspiciendaꝝ. Phūs aūt primo politicoꝝ dicit q̄ nō iō aia corpori non dñatur irresistibiliter: q2 peccauimus in Adā. Sȝ q2 naturaliter aia corpori dñaꝉ duplici dñio siue principatu. s. politico & despotico. Nā prti appetitiue sensuali hoc est cōcupiscibili et irascibili ꝓpter ꝓpinquitatē hui⁹ ptis ad rōnem dñatur dñio politico siue regali. Parti vero sensitiue & exteriori & organis eius dñatur dñio despotico & seruili. Dr̄ aūt principatus despotic⁹ ille quo aliqs principaꝉ seruis qui non hn̄t facultatē in aliquo resistē di imperio precipiētis. Serui em̄ nihil hn̄t sui iuris: vt habetur in autentico. Jusiurandū qd̄ p̄staꝉ ab his qui administrationeȝ accipiunt. colla. ij. & xxij. q. v. c. de forma. Principatus vero politic⁹ et regalis dicit quo aliqs principaꝉ liberis q̄ & si subdanꝉ regimini p̄sidentis: hn̄t tñ aliqd ꝓpriū quo p̄nt reniti imperio p̄cipiētis: nā reges regnant ẜm leges & statuta: aia igiꝉ ẜm philosophū sensibus exteriorib⁹ & organis ei⁹ dñatur dñio despotico. Sēsus em̄ exteriores & organa sensuū in nullo resistere p̄nt imperio aie: sed statim ad imperiū voluntatis mouenꝉ. Sed ipsi sensualitati: hoc est concupiscibili & irascibili dñatur politice: & iō ipsa sensualitas resistit imperio rōnis vt dicebat Ro. vij. Uideo aliā legem in mēbris

Rñsio Philosophi. Aia dñatur corpori duplici p̄ncipatu. Qui dicaꝉ p̄ncipat⁹ despotic⁹. Qui dicaꝉ p̄ncipat⁹ politic⁹ et regalis. Ad Ro. vij.

bris meis repugnantē legi mentis mee. hec Tho. in de veritate. q.xxv. ⁊ pri. parte. q.lxxxj. ar.iij. Astrologi aūt aliter ad hoc rñdēt dicentes: q rō quare aia corpori non dn̄atur dn̄io despotico est: q in p̄nti vita corpus est quasi in domo ꝓpria: ⁊ aia i domo alie na: ideo caro cōcupiscit aduersus sp̄m: ad Gal. v. Sz in celo post resurrectionē vbi sp̄us erit velut in ꝓpria domo: erit ipsa caro ip si sp̄ui tanq̄ potentiori totaliter subiecta. Et iō nunc corpus vocatur aiale: tunc vocabit̄ sp̄uale: vt dicit̄ prime Corinth. xv. Et po nunt exemplū astronomi de dn̄io corporis sup aiam in hoc mundo: ⁊ ecōtrario in celo: in planetis celi: nā dicūt q q̄libet planeta celi fortior est in domo ꝓpria q̄ aliena. Domus eī̄ planetarum dicunt̄ signa celi. Dicit. n. Albumasar: q domus ꝓpria Saturni est capricornus Et aquarius domus Jouis. pisces ⁊ sagittarius domus martis. Aries ⁊ scorpius domus Ueneris. libra ⁊ taurus: domus mercurij. Uirgo ⁊ gemini ⁊ leo domus solis. Lune Cancer. ⁊ patet q sol in leone q̄ est domus ei⁹ ꝓpria: fortior est in alio signo. Et simile est de aia ⁊ corpore. Et hec de prima decade dicta sufficiant. Rñsio astronomoꝝ ad q̄stionē. Albumasar.

Absoluta Illustrissime princeps spirāte deo prīa aiarum separataꝝ decade. Scōm vt pmisimus kalodemonū. i. bonoꝝ ⁊ peritoꝝ angeloꝝ aias custodictiuꝫ bono numine aggredięmur. Eritq̄ hui⁹ secūde decadis primū caput de esse ⁊ essentia ipsorū circa q q̄nq̄ questiuncule soluētur quarū quelibet infra suo ordie declarabit̄. Questi.

Prima questiuncula est. Si angeli q̄ latine nūcij vł hebrai ce ab a qō est sine: ⁊ geos terra q̄si sine terra dicunt̄: existant ⁊ reperiant̄ ſm rei veritatē. Ad quam rñdetur q vt Aristoteles dicit. iiij. phisicoꝝ. Antiqui phil. nō crediderūt esse aliq̄s substātias icorpeas: sed existimabāt oia entia eē corporea. rō erat vt dictū est. s. j. q. prime decad. q: nesciebāt distinguere inter sensum ⁊ intellectū. Et in hūc errorē et ceciderūt saducei dicētes: nō esse neq̄ sp̄m: neq̄ angelū: neq̄ aiam separatā. Sed ꝓbat̄ angelos esse rōne: autoritate ⁊ exēplis: rōne sic. Nā ad pfectionem mūdi req̄rit̄ vt ois gradus creaturaꝝ reperiat̄. inuenit̄ autē sp̄us vnitus corpori vt in hoīe. Et corpus inuenit̄ separatū a sp̄u vt in lapide. Ergo oportet quod inueniat̄ spiritus separatus a corpore: vt est angelus. Ratio autem huius est quia aliquid inuenitur compositum ex duobus: ⁊ vnum illorum duorum quod est min⁹ perfectum: inuenitur per se vt corpus sine spiritu. Ergo oportet q alterum quod est magis perfectum reperiatur per se vt spirit⁹ sine corpe qō est āgel⁹. Tho. ij. ꝯ gēti. c. xlviij. Probatur secūdo autoritate ⁊ primo philosophi. j. de anima dicentis quod extra celum non est tempus neque locus neque vacuum. Sed sunt ibi entia ipossibilia ⁊ inalterabilia optimā vitā ducētia in toto sépiterno. ⁊ Aui. in met. pōit itelligētias ēe ⁊ vnā alteri⁹ creatricē sicq̄ q̄ Rñsio. Opinio antiquorū philosophoꝝ. Error saduceorum. Tho. Auicen.

Tho. v. dam ordie emanare a primo ente. Tertio pbaf exeplis 7 primo
ysaie. Thobie. v. Angelus dei bon⁹ comitetur. Et ysaie. xxxiij. A voce
xxxiij. angeli fugerūt populi. 7c. Uide alia exempla existētie angelorū
in sacris 7 romanis lris si placet: vbi inuenies superiora probari.
hoc ex theologis 7 philosophis.

Questi. Respon∫io Damasceni. Secūda q̄stiūcula est: q̄d sunt spūs quos angelos appellamus. Ad quā rñdet Dama. li. ij. sniarꝫ. c. iij. dicēs. Angel⁹ ē substātia intellectualis: semp mobilis: arbitrio libera: incorpea: deo ministrās: imortalitatē accipiēs: grā: 7 nō natura: cuius substātie spēꝫ 7 terminū sol⁹ q̄ creator ē nouit. Dicit substātia nō tñ ꝯposita ex materia 7 forma: sꝫ ex eē 7 essentia itellectuali: q: sine discursu 7 rōcinio itelligit p spēs rerꝫ inatas: nō p collationē: vt hoies: rōcinādo 7 acq̄rēdo spēs a sēsib⁹ 7 p phātasmata atqꝫ ido la: mobilis natura: itelligētia 7 volūtate. Natura q: creatū omne in nihilū vertibile ē. Intelligētia q: āgelus i itelligēdo hꝫ vicissitudinē vni⁹ post aliō. Uolūtate q: nō simul vult hoc 7 illō: sꝫ vnū post aliō: dr semp q: añ ꝯfirmationē 7 post hꝫ hāc supradictā mobilitatē. Uel dr semp mobilis q: semp est actu intelligēs nō q̄nqꝫ potētia vt nos vt dicit Tho. j. pte. q. j. ar. j. Arbitrio libera: nō ad bonū 7 malū: sꝫ i libera electiōe ei⁹ qō voluerit. Incorporea respectu nñi: q: respectu simplicitatis dei est q̄si corpore⁹: nō ita tñ vt sicut corpa loco circūscribaf: sꝫ q: loco diffinitiue ꝓprio ꝯtinef cum deus nec circūscriptiue nec diffinitiue loco aliq̄ ꝓprio ꝯtineaf: sed vbiqꝫ 7 celū 7 terrā ipleat Deo ministrās: large intelligēdo q̄uocūqꝫ: siue assistēdo siue alr mistrādo vel seruiēdo. Immortalitatē accipiēs 7c. iq̄ātū p donū gratuitū ꝯseruaf inesse 7 nō natura nā 7 ipe sicut 7 cūcta i nihilū tēderēt nisi ipꝫ 7 oia man⁹ oipotētis ꝯtineret: hoc Albert⁹ magnus. li. de quatuor coeuis: coeuo quar[illegible]

Questi. Opinio. Aristo. Tertia questiūcula est: Quot sunt celestes [illegible] quos angelos vocam⁹? Ad quā alr rñdet Aristot[illegible] Aliter plato: aliter theologi. Nā fm Aristote[illegible] xij. meta. Substātie immateriales sunt in aliquo [illegible] creto nūero. s. in numero lationū 7 motuū orbiū 7 corporū celestiū. Motus aūt orbium vt dicit se sufficiēter pbasse sunt. lv. ergo tot sunt angeli. Sed q̄m philosophus dicit hoc esse. s. rōnabile 7 probabile 7 non necessarium: propterea vt dicit Tho. in commento. xij. metha. relinquendum est tale necessarium scilicet motuuꝫ orbium et lationum corporum celestium et per consequens angelorum fortioribus et potētioribus ipso Aristotele. s. astronomis.

Philoso phus. Thomas. Plato. Plato aūt posuit vt sibi imponitur ab Aristotele numerum substantiarum separatarum secundum numerum specierum sensibilium. Nam posuit substātias separatas esse species rerū sensibilium. Quomodo autem he due opiniones possint habere veritatem: vide Tho. j. par. q. l. articu. iij.

Opinio theologorum. Theologi vero dicunt q̄ numerus angelorum est maximus: quod dupliciter probant: ratione: et auctoritatibus. primo ratione sic. Nam numerus angelorꝫ

gelo℞ stātiū vel remanētiū i celo fuit maior ꝙ numer⁹ cadē
tiū:sicut dicit magister sniarū in.ij.dis.vj.cui⁹ rō est:q2 i āge
lis bonū ē vt i plurib⁹ eo ꝙ sūt itellectualis nature.Malū ve
ro in angelis est vt in paucioꝛib⁹.in hoib⁹ aūt est oppositu3
s.ꝙ in eis malū est vt in plurib⁹:bonū vero vt in paucioꝛib⁹:
tū ꝓpter corruptionē nature ex peccato originali:tū q2 sensi
bilia sunt nobis mag' nota ex qb⁹ hoies magis sequunt̃ sen
su3 ꝙ intellectū:ergo. Et confirmat̃ hec rō q2 qlibet aia h3 a
sua natiuitate vt infra dicet̃ angelū bonū ad custodiā:⁊ ma
lū ad exercitiū.s3 numerū hoi3 simul viuētiū est maxim⁹:er
go sequit̃ ꝙ āgeli custodiētes sūt in maximo numero nobis
ĩo ignoto:⁊ forte plures ꝙ oēs angeli mali ⁊ dānati simul.
Scdo ꝓbat̃ auctoritatib⁹:⁊ pmo Dyonisij.ix.c.celestis ierar. Diony.
dicētis.Multi sunt beati exercit⁹ supnarū mētiū infirmā et
cōstrictā excedētes nostro℞ materialiū numeroꝛū cōmēsura
tionē.⁊ ibidē adducit Dionysi⁹ Dan.vij.c.dicētē.Millia mi dan.vij.
liu3 ministrabāt ei ⁊c. Et psal.dicit.Curr⁹ dei decē millibus psal.
multiplex milia letātiū ⁊c.Et Apoc.v.Audiui vocē angelo℞ apoc.v.
multo℞ in circuitu troni ⁊ aialiū ⁊ senio℞:⁊ erat numer⁹ eo℞
milia miliu3. Itē.ij.parali.xxxij. Nolite timere:multo enim parali.
plures nobiscū sunt ꝙ cū illo.⁊ Job.xxv.nūqd est numer⁹ mi xxxij.
litū ei⁹.Tho.ij.sniarū.dist.vj.⁊.j.snia℞.dist.xl. Job.

Quarta questiūcula est:quādo fuerūt creati angeli? xxv.
Ad quā respōdet̃ ꝙ Gregori⁹ nazāzen⁹ grec⁹ cui⁹ Qō.
tāta ē i doctrina xpiana auctoritas: vt nullus vnꝙ Rñsio
ei⁹ dictis calūniā iferre ꝑsumpserit:vt testatur Da Opinio
mascen⁹.Fatet̃ aū coꝛpalē creaturā deū cui⁹ ꝯcipere ē ꝓduce grego
re āgelos ꝓduxisse vel creasse. Nā motores dicebat ꝑcedere rij nazā
debere mobilia.S3 āgeli mouēt celos ⁊ coꝛpalia:ergo ꝑcesse zeni.
rūt celos ⁊ creaturā oēm coꝛpalē.Hui⁹ opiniōis Hieronym⁹
fuit q̄ i cōmētario i epistolā ad Titū dicit.Sex milia nōdum Hero
nris tpis cōplētur anno℞ ⁊ quāta tpa quāta[s]q seculo℞ ori nym⁹.
gines fuisse arbitrādū ē in qb⁹ āgeli:troni:⁊ dñatiōes:cete Augu.
riq āgelo℞ oꝛdines deo seruiūt?Augu.aūt quē Beda ⁊ cete
ri latino℞ sequūt̃ i libꝛo de ciui.dei.⁊ sup Geñ.dicit.De⁹ qui
ope suo successiōe tēpo℞ nō eget:coꝛpale3 simul ⁊ spūalē crea
turā ꝓduxit.Coꝛpalē.s.nō ꝑm indiuidua q̄ successiōe tēpoꝛū
generātur:s3 ꝑm naturā ⁊ spēs.Cū eñ āgeli sint q̄dam pars
nobilioꝛ vniuersi:pars aūt a toto separata perfecta esse non
possit:ergo angeli cu3 creatura coꝛpoꝛea a deo simꝰ producti
sunt.Quod si aliquis indignu3 existimet doctoꝛes ecclesie.s.
Hieronymum ⁊ Augustinum contraria de tempoꝛe creatio
nis angeloꝛum sensisse:audiat Tho.in de potentia .q.ix.ar Beat⁹
ti.v.dicentem.Doctoꝛes catholici conuenientes in eo quod Tho
fidei est.s.ꝙ nihil est ab eterno pꝛeter deum varia ad minus mas.
quantum ad verboꝛum superficiem dixisse inueniūtur in ijs
que de necessitate fidei non sunt in quibus licuit eis diuer

simode opinari suffragātibus rōnibus sicut ꝛ nobis: vni tn̄ opinioni sic īherēdū est vt alterā erroneā nō iudicem⁹. Et q̄ꝺ Grego. grec⁹ siue theolog⁹ cū hieronymo dicebāt ꝙ motores precedunt mobilia. Rn̄dent Augu. ꝛ ceteri ꝙ motores non precedunt mobilia duratione: sꝫ dignitate vt patet de anima ꝛ corpore. Tho. vbi supra. et in. ij. sententiarum. di. ij.

Gregorius gre cus.

Qō. Rn̄sio Strab.

Uinta questiūcula est: Ubi creati fuerunt āgeli? Ad quā rn̄det Strabo sup illo verbo Gen. j. In pn̄cipio creauit deus celū ꝛ terrā. Celū inq̄t nō visibile firmamētū hic scriptura appellat sꝫ ēpyreū. i. igneū vl̄ itellectuale: nō ab ardore: sꝫ a splēdore dictū: q̄ꝺ statī factū āgelis ē repletū ꝛ cōfirmaꝛ hoc rōne. nā loc⁹ nobilissim⁹ ꝛ cōtēplationi deputat⁹: maxie decet substātias nobilissimas eternaliter deuꝫ cōtēplātes. Sꝫ celū empyreū est loc⁹ iter oīa corpalia nobilior ꝛ cōtēplatiōi angelorū ꝛ aiarū deputat⁹. Nā dicit Mat. xviij. Angeli eorū i celis semp vident faciē patris. i. contēplātur: ergo talis loc⁹ est angelis cōueniētissim⁹. De situ cui⁹ ꝛ dispositione sic loquit Ambro. in Exameron. Quis tāti facile pōt esse diuini opis extistimator qui altitudinē sapientie dei in hoc opere inuestigare possit: aut sciat q̄ figura illi superne ciuitati hierusalē cōgruētior sit aut rotūda: aut piramidalis: an exagona. Sunt em̄ int⁹ que dā edificia int⁹ rotūda: ꝛ exterius quadrata ꝛ ecōuerso. ꝛ hoc ideo dicim⁹ vt quidā aduertāt ꝛ discutiāt opiniōes suas: et desināt tātū op⁹ dei humane operatiōis et nostre possibilitatꝫ cōtēplatiōe metiri. Tho. ij. sentētiarū vbi supra ꝛ Hēric⁹.

Math. xviij.

Ambro.

Qō.

Ecundum caput principale secūde decadis est simplex vnam tm̄ habens questionem videlicet. Si in angelis ꝛ beatis: demonibus ꝛ dannatis: viatoribus et in ipso deo: sit liberum arbitrium. Et videtur primo ꝙ non in angelis ꝛ beatis: q2 ad libertateꝫ arbitrij pertinet ꝙ quis possit eligere bonum ꝛ malum. Sed ad eos non pertinet electio: cum electio sit appetitus preconsiliati. iij. ethicorum. Consilium autem sit quedā inquisitio et discursus. iij. ethicorum. quod angelis cum sint intellectuales non conuenit: nec beatis qui oīa vidēt in verbo: ergo. Item electio est eorum que faciunt ad adeptionem finis. Sed angeli et beati sunt iam adepti finem. s. deum: ergo deficit in eis electio: ꝛ per consequens liberum arbitriuꝫ. Quod non sit similiter in demonibus ꝛ dannatis: probatur. Nam obstinati habent voluntatem firmatam tm̄ in maluꝫ: et non liberam ad vtrumq3. Sed demones et dannati sunt obstinati: s͡m illud Psal. Superbia eorum qui te oderunt ascēdit semper: quod exponitur de demonibus: ergo. Item de ratione liberi arbitrij est: posse flecti et ferri in opposita et diuersa: sed nec deus nec beati nec dannati possunt ferri in di

Argumentū primū.

Argumētū secunduꝫ

Argumentuꝫ tertiuꝫ.

Psal.

Argumētū q̄rtum.

uersa:ergo &c. Item quia non homines viatores: quia de ratione libertatis est posse facere quod vult Sed homo non potest facere quod vult: sed illud. Ad Ro. vij. Non enim quod volo bonum hoc ago: sed quod odio malum: illud facio: ergo. Quod etiam non sit in deo probatur: quia liberum arbitrium in vtramque partem flecti potest. scilicet in bonum et malum: vt dicit magister sententiarum in .ij. di. xxv. dicens. Liberum arbitrium est facultas rationis et voluntatis: qua voluntario et spontaneo appetitu ferri quis potest ad ea: que bona vel mala indicat: vel indicare valet. Deus autem ad malum flecti non potest: de pe. di. iij. c. iter hec. primo vbi dicitur. Non peccare solius dei est: emendare sapientis. In contrarium est quia deus nulla perfectione simpliciter caret. Sed liberum arbitrium est simpliciter quedam perfectio. Nam inquit poeta. Non bene pro toto libertas venditur auro. Hoc celeste bonum preterit orbis opes. §. Item angelus (per Damascenum .ij. li.) est substantia intellectualis super mobilis: arbitrio libera: ergo. Item beati non amittunt dignitatem nature: quia gratia perficit naturam sed libertas pertinet ad dignitatem nature humane. Item demones naturam non perdiderunt nec damnati. Libertas autem arbitrij pertinet etiam ad naturam intellectualem: §. Item et homines habent liberum arbitrium per illud Eccl. xv. Deus ab initio constituit hominem et reliquit illum in manu consilij sui. glo. scilicet in libero arbitrio: ergo in hominibus predictis est liberum arbitrium. Respondeo dicendum quia multi in varias opiniones et hereses inciderunt ex ignorantia. quomodo se habeat ad bonum et malum libertas arbitrij. Nam Origenes vt adducit Aug. xxj. de ci. dei. posuit quod omnis voluntas creature propter libertatem arbitrij quam habet potest flecti in bonum et malum excepta anima christi propter vnionem verbi. Et ex hoc dixit quod sancti possunt cadere et penas luere post certi temporis metas: et post longa temporum curricula: tam demonibus quam hominibus damnatis patebit iustitia et saluabuntur: imo vt adducit magister in hystoria scholastica: dicit idem Origenes in li. piarchon christum adhuc in aere pro demonibus pati debere. sicut in terra pro hominibus passus est. Sed hec opinio dicit Thom. j. par. q. lxiiij. ar. ij. tollit a sanctis angelis et hominibus veritatem beatitudinis que ponit stabilitatem sempiternam. Unde et vita eterna nominatur. Repugnat et auctoritati sacre scripture que demones et homines malos in supplicium eternum mittendos: bonos autem in vitam eternam transferendos pronunciat. De christo etiam dicitur. Christus resurgens ex mortuis iam non moritur mors illi non dominabitur. &c. Unde et Augustinus vbi supra ait. Sed non immerito Origenem reprobauit ecclesia: quia et hoc quod misericors videbatur diabolum atque angelos eius et homines damnatos post certi temporis metas ex illis cruciatibus eruendos et sociandos sanctis angelis credidit: admisit etiam faciendo sanctis veras miserias quibus penas luerent et fallas beatitudines haberent in quibus verum ac securum hoc est sine timore certum et sem

Marginalia: Argumentum v. — Ad ro. vij. — Argumentum Magistri sententiarum. — Damascenus. — Eccles. xv. — Rnsio ad questionem. — Augustinus. — Origenes opinio. — Augustinus.

piternū boni gaudiū non hērēt. hec ille. ⁊ cū dicebat ꝙ rōne liberi arbitrij omnis volūtas creature posset flecti ad bonū ⁊ ad malū. Rūdet ꝙ habuit ꝟitatē i āgel' bōis aū ꝯfirmationē volūtatis i bonū: i malis aū obstinationē volūtatis i malū ⁊ i hoīb⁹ aū mortē: q: hoc facit hoīb⁹ mors q̄d fecit āgelis cas⁹ vt dicit Damascen⁹. Tho. vbi supra. ⁊ p̄. ij. q. lxxix. ar. iij. ⁊. iij. p te. q. lxxxvj. ar. j. De aīa aūt xp̄i verū est dicit Origenes: q: illa vt viator erat plena tāta grā vt nō posset peccare nec vt cōphēsor: q: sic fini erat cōiūcta: ⁊ p cōsequēs nō poterat nisi ꝓm ordinē ad finē agere. Uñ xp̄s nullo modo potuit peccare nec vt de⁹ nec vt viator: nec vt cōprehēsor. Alij cōcedētes diffinitionē liberi arbitrij quā magister adducit in. ij. snīarū. di. xxv. ⁊ reprobat q̄ dicit ꝙ liberū arbitriū ⁊c. vt adduxi supra in opponēdo dicūt ꝙ liberū arbitriū nō sit in deo. Et cū etiā āgeli ⁊ beati sint cōfirmati in bono ⁊ p cōsequens nō possint ferri i malū. Et similiter cū mali ⁊ dānati sint i malo obstinati nec ferri in bonū possint: ⁊ cōcludebāt ex hoc in nullo istorū esse libertatē arbitrij s3 solū in hoībus viatorib⁹. S3 audiāt ipsi Augu. xxij. de ci. dei. dicētē de deo. Certe ip̄e de⁹: nūquid qm̄ peccare nō pōt: ideo liberū arbitriū habere negād⁹ est? q̄si dicat: nō. De āgelis ⁊ alijs ꝙ habeāt libertatē arbitrij vide vbi supra arguēdo ꝓ pte affirmatiua. Est terti⁹ dicēdi modus verus ⁊ catholicus ꝙ in deo ⁊ in ceteris supradictis exceptis brutis est liberū arbitriū. Probat. j. pars. Oīa habētia intellectū ⁊ volūtatē q̄b⁹ inest aliqua actio ꝓpter finē a se cognitū ⁊ determinatū habēt liberū arbitriū: sed deus ⁊ p̄dicti oēs hn̄t aliquā actionē ꝓpter finē a se cognitū ⁊ determinatum: ergo omnia habent liberum arbitriū. Maior probatur Nam liberum arbitrium secundum Augusti. ⁊ ponitur a magistro in litera. ij. sententiarū vbi supra est facultas. i. potestas rationis ⁊ voluntatis: voluntatis quantum ad electionem que est in libera voluntate: rationis quantum ad consilium quod est in ratione: nam recte nō eligitur q̄d nō precognoscit. Ideo dicit ph̄us. iij. ethicorum. ꝙ electio est habitus preconsiliati. Electio autem est eorum que appetimus propter finem cognitum ⁊ determinatum. Deus autem naturali necessitate vult suam beatitudinem tanq̄ finem quem non potest non velle ad quem ordinauit diuersos ordines rerum: na3 omnia propter se operatus est dominus. Nec sic fertur ad vnum in suis effectibus: quin quantum est de se possit ferri in aliud: ergo in eum est liberum arbitrium. Similiter angeli: homines damnati: beati ⁊ viatores in puris naturalibus positi habēt finem naturaliter prestitum scilicet beatitudinem quam naturaliter appetunt: nec possunt velle miseriam vt dicit Augustinus. viij. de trini. ad quam beatitudinem consequendam poterūt ⁊ possunt diuersa ordinare eligendo ea que sunt ad finem. Ergo similiter in illis est liberum arbitri

Marginalia: Damascenus. / Orige. / Scda opi. / Augu. / Tertia opinio. / Augu. Quid liberū arbitriu3. / Philosoph⁹. / Augu.

um. Bruta autem animalia q: non habent finē sibi a seipis determinatum sed a deo et a natura: et per consequens non cognoscunt perfecte finem: nec habent liberam electionem suorum actuum propter finem idcirco non habent liberum arbitrium. Sed tamen notandum q in predictis liberum arbitrium indifferēter est. Nam in deo est libertas gnaliter et supme lquātū liberū arbitriū est potestas libere eligēdi qd qcq vult sine aliqua vertibilitate vl flexibilitate ad malū. In alijs vero est liberū arbitriū specifice et cōtracte ad creaturas: et sic in istis liberū arbitriū dici , otestatē libere eligēdi volita cū vertibilitate et flexibilitate fz eoz naturalia ad malū et bonū et ppter hoc dr i litera q liberū arbitriū aliter l deo qz l alijs l uenit. Si autē dicat per te oēs deo excepto habent liberū arbitriū contractū ad malū et bonū. Cū ergo boni angeli et beati nō possint flecti ad malū: et mali et dānati nō possint vti ad bonū ergo in eis nō est liberū arbitriū? Rndetur q hoc nō est rōne nature eoū que remansit integra in olous beatis et dānatis fm Dionysiū. Sed in beatis est ratione perfecte cōiūctiōis in summo bono deo: et dānatis ppter eoz culpā et maliciam inclinantes eos ad malum et obstinantes illos ppter status illi cōditionem in quo nulla est redemptio. In viatoribus autem est simpliciter liberum arbitrium: quia possunt mereri et demereri: cum non sint coniuncti deo per gratiam consummatam: nec auersi a deo per culpam obstinatam. Ad primum ergo in cōtrariū respōdetur q philosoph loquit de electiōe fm q est hois. pri. par. q. lix. arti. iij. Ad scdm dicēdū q duplex est electio. Quedā ordinata in finē et hec cessat habito fine sicut nūc eligit qs velle credere articulis: sz hec in patria cessat. Alia electio est coniuncta fini: et hec nō cessat adueniēte fine. sz manet cum fine. Tho. in. ij. snarū. Ad tertiū de demonib et dānatis respōdetur q illd nō est rōne nature: sz rōne stat l q sūt auersi a deo incōuertibiliter. Causaz aūt incōuertibilis obstinatiōis demonū et dānatoz: et firmitatis beatoz et āgeloz si scire cupis: vide Tho. pri. q. lxiiij. ar. iij. in co: pe. et. iiij. cōtra gē. c. xcij. et. xciij. Ad qrtū dr q diuersa et opposita ad q pōt flecti liberū arbitriū possunt attēdi tripliciter. Uno mō fz dñiam rerū q eligūtur ppt finem: et hec diuersitas per se competit libero arbitrio: et fm hoc competit deo liberum arbitrium angelis et hominibus: vt dictum est supra. Est alia diuersitas fm dñiam boni et mali que non competit libero arbitrio nisi per accidēs inquantum inuenitur in natura deficere potenti. cum enim voluntas de se ordinetur in bonum sicut in proprium obiectum: q in malum tendat: non potest contingere: nisi ex hoc q malum apprehenditur sub ratione boni quod pertinet ad defectum intellectus vel rationis: vnde et ex quibus causatur liberum arbitrium: non autē pertinet ad ratio. l alicui

Rnsio ad argumenta. Ad primum Ad scdz Duplex electio Ad tertium. Ad qrtum.

potētie q̄ δficiat a suo actu: sicut nō ptinet ad rōnē visiue potētie q̄ aliqs obscure videat: ⁊ iō nihil phibet īueniri liberū arbitriū: qδ ita tēdat ī bonū q̄ nullo mō tēdere possit ī malū sicut in deo ex natura: ⁊ in angelis bonis ⁊ hoibus ex perfectione gr̄e. Est tertia diuersitas q̄ atēdit̄ fm differētiā mutationis ī quā pōt liberū arbitriū q̄ nō cōsistit ī hoc q̄ aliqs diuersa velit. Nā ⁊ ipe de⁹ vult q̄ diuersa fiūt fm q̄ cōuenit diuersis tēporibus ⁊ psonis. Sȝ mutatio liberi arbitriȷ̄ cōsistit in hoc q̄ aliqs illud idē ⁊ p eodē tp̄e nō velit qδ pri⁹ volebat ⁊ hecetiā diuersitas nō p se ptinet ad rōnē liberi arbitriȷ̄: sȝ accidit fm cōditionē nature mutabilis. Non eñ est de rōne potētie visiue q̄ diuersimode videat. Sȝ hoc ɔtingit ex diuersa dispositiōe vidētis. cui⁹ oculus qn̄q̄ ē pur⁹: qn̄q̄ turbat⁹. Et sitr ēt mutabilitas seu diuersitas liberi arbitriȷ̄ nō ē δ rōne ei⁹: sȝ accidit ei inq̄tū ē in natura mutabili: sicut ī nobis. Hec oia Tho. in q̄stionib⁹ disputatis de demonib⁹. q. v. q̄ si bñ aduertant̄: euacuāt oia q̄ ī hac materia dici possent p ⁊ cōtra.

Ad quartum. Ad q̄ntū de ho:b⁹ viato:ib⁹ rn̄det̄ q̄ illδ ē rōne appetit⁹ sensitiui q̄ ⁊ si obediat rōni: tñ pōt in aliquo repugnare cōcupiscendo cōtra illud qδ rō dictat. Hoc ergo est bonum qδ hō

Augu. nō facit cū vult. s. nō cōcupiscere ɔtra rōnē: vt dicit ibi Augu.

Ad sextum. Tho. p̄i. pte. q. lxxxiȷ̄. arti. j. Ad sextū δ deo rn̄det̄ q̄ ad rōnē liberi arbitriȷ̄ nō ptinet q̄ qs īdeterminate se habeat ad malū ⁊ bonū. Cui⁹ rō est: q: liberū arbitriū p se est o:dinatū ī bonū cū bonū sit obiectū volūtatis: nec in malū tēdit nisi pter aliquē defectū q̄ apphēdit̄ vt bonū: cū electio q̄ est act⁹ ppri⁹ volūtatis nō nisi boni sit veri vel apparētis boni: ⁊ ideo vbi ē perfectissimū liberū arbitriū in malū fieri nō pōt. Et cū dicitur q̄ liberum arbitrium habet viam ad opposita. Respondetur q̄ hoc potest intelligi tripliciter. P:io quia potest velle bonum ⁊ malum: et sic non competit: quia impo:tat defectibilitatē. Secūdo vt p:ius aliquid velit et postea non et hoc nec deo conuenit quia impo:tat mutabilitatem. Tertio quia potest velle hoc ⁊ nō velle: et hoc cōuenit deo. Hec Tho. in questionib⁹ de veritate. q. xxiȷ̄.

Tertium caput secunde decadis est de officio angelo:um circa hoīes. Circa quod quatuo: questiuncule soluentur: quarum quelibet infra suo ordine declarabitur.

questio p̄ma. Prima questiuncula est: Si angeli ad custodiā hominum deputentur. Ad quam respondetur affirmatiue: ⁊ p:obatur quadrupliciter scilicet scripture sacre auto:itate dei p:op:ietate: vtilitate: ⁊ similitudine. P:imo p:obatur scripture sacre aucto:itate: quia super illo verbo Ysaie. lxȷ̄. Super muros tuos constitui custodes ⁊c. dicit Glosa. q̄ custodes hominum sunt angeli. Et

psal. xc. Angelis suis de⁹ mãdauit de te vt custodiant te in oĩ
bus vijs tuis. sup quo verbo Bernardus. sic ait. O quãtã ti- Psal.
bi dz hoc verbũ inferre reuerẽtiã: afferre deuotionẽ: ꝯferre fi Bern.
duciã: reuerentiã pro presentia: deuotionẽ ꝑ beneuolẽtia: fi
duciã pro custodia. Caute ergo ambula vbi sunt angeli: sic
eis mãdauit de⁹ vt custodiãt te in oĩbus vijs tuis. In quo-
uis diuersorio: in quouis angulo reuerẽtiã habe corã ange-
lo tuo: nec facere audeas illo pñte qd me pñte non auderes.
De hac custodia audi etiã Hieronymũ sup illd Mathe. xviij. Hiero:
Angeli eoꝝ semꝑ vidẽt faciẽ patris ꝛc. Magna inqt ẽ digni
tas aiaꝝ vt vnaqq; habeat ab ortu natiuitatis in custodiã
sui angelũ delegatũ. Itẽ Origenes sup libro nũerorũ. Adest Orige-
inqt cuilibet nr̃z etiã minimis q̃ sunt i eccl̃ia dei angel⁹ bo- nes.
nus: angel⁹ dei q̃ regat: q̃ moneat: q̃ gubernet: q̃ ꝑ actibus
nr̃is corrigẽdis ꝛ miserationib⁹ exposcẽdis q̃tidie videat fa
ciẽ pr̃is q̃ i celis est. Itẽ Bern. sermone de angelis. Benign⁹ Bern.
inqt es dñe q̃ nõ es cõtẽtus nr̃a fragilitate muroꝝ: sz ẽt ipis
hoib⁹ angelicã custodiã superponis. Et idẽ sup illud psal.
Quid est hõ: ꝙ memor es ei⁹ (inqt) Quid est hõ q: innotuisti Psal.
ei dedisti filiũ tuũ: misisti spm̃ tuũ ꝓmittis etiã vultũ tuũ: ꝛ
ne qd desit: illos etiã beatos spũs i ministeriũ mittis ꝓpter
eos q̃ hereditatẽ capiũt salutis. Scd̃o hoc idẽ ꝓbat̃ dei pro-
prietate. s. ex dei miseratiõe sic. Pronior est de⁹ ad miserendũ
q̃ ad puniẽdũ. Sz de⁹ dedit hoib⁹ demones ad hoim exer-
citiũ: vt habet̃ ad Ephe. vlti. Nõ est nobis colluctatio aduer
sus carnẽ ꝛ sanguinẽ: sz aduersus p̃ncipes ꝛ ptãtes: aduer- ad ephe
sus mũdi rectores: tenebrarũ ꝛc. ergo videt̃ ꝙ multo forti⁹: seos. vl.
vel multo magis dedit angelos ad custodiã hoim. Tertio
hoc idẽ ꝓbat̃ ex vtilitate: ꝑ hoc eñ ꝙ angeli a deo hoib⁹ ad
custodiã deputant̃ tria bona p̃cipue ostẽdũt̃. Primo eñ erga
nos dei bonitas declarat̃: dãdo nobis ita nobiles creaturas
vt angelos. Scd̃o angeloꝝ charitas ꝓpalat̃: dũ de nobis a
principio natiuitatis vsq; ad mortẽ tã cõtinuã sollicitudinẽ
de custodia gerunt. Tertio natura indigẽtia seu necessitas
subleuat̃: cũ enim malũ angelũ ad nr̃z exercitiũ habeamus
et naturam fragilem: magno subsidio et auxilio indige-
mus. Quarto hoc idem probatur duplici similitudine. Pri-
mo similitudine naturali: quia sicut corpora superiora re-
gunt ista inferiora: et omne mobile reducitur ad aliquod
immobile. Sic spiritus superiores regunt inferiores: et hu-
manum consilium variabile dirigitur per consilium angeli-
cum inuariabile. Secundo probatur hoc idem similitudine
apostoli. Nam apostolus. j. ad cor. xiij. comparat statum ho-
minũ ꝓut sunt i via statui puerili. Cuius rõ est: q: sicut puer
q̃diu paruus est et facilis ad casum s̃m corpus ĩdiget ma-
nuductione quousq; veniat ad etatem perfectam in quam

bent intueri: sed solū superiores q̄bꝰ est ꝓpriū immediate a deo illuminari: iō soli superiores quatuor ordinū dicunt̄ sem per assistere ⁊ nō mitti scōm Thomā p̄i.par.q.cxij.ar.iiij.in corpe. Qđ idē est ꝙ diuinas illuminatiões imediate ⁊ pfecte a deo recipere ⁊ cooperari deo in illuminatiōe ⁊ deductiōe alioꝝ ad deū: ⁊ isti ꝓprie dicunt̄ assistere. Et de istis assisten tibꝰ intelligit̄ illud Dionysij de celesti ierarchia. Superiora illa agmina ab intimis nunꝗ̄ recedūt q̄ñ ea q̄ pertinēt ad vsum exterioris officij nequaꝗ̄ habēt. Alij vo q̄nꝗ̄ ordinuꝫ inferiorū dicunt̄ in ministeriū mitti exteriꝰ ad diuersa mini steria peragēda circa nos vel circa aliquā creaturā corporalem q̄ ex noībus ꝓprietates angeloꝝ significātibꝰ cognosci possunt. Nā angeli ⁊ archangeli dicunt̄ a denunciādo: vtu tes ⁊ potestates dicunt̄ p respectū ad aliquē actū principis Etiā est vt Grego. dicit inter alios operātes priorē existere. Et ꝓpter hec dicit Grego. xij. moraliū: ꝙ plures angeli sunt q̄ ministrāt ꝗ̄ q̄ assistūt. ꝓpter hoc etiā p̄hi posuerūt duplices motores orbiū: quoꝝ aliq̄ habēt cōditiões p̄ticipatas et determinatas Et hos vocat Auicēna: angelos ministrātes: alios vocat separatos q̄s intelligētias dicūt in q̄bꝰ sunt forme simplices ⁊ vniuersales ⁊ hos vocat idē Auicēna angelos assistētes. Nec obstat illud ysaie. vj. vbi d̄r ꝙ vnꝰ de seraphin volauit ad ysaiā q̄ñ vnꝰ ex seraphin nō fuit: sed vnus ex minoribꝰ officiū exercēs seraphinoꝝ. Et cum dicat apl's ad hebreos primo. Oēs sunt administratorij sp̄ūs in ministeriū missi. d̄r ꝙ duplex est missio. s. exterior ⁊ interior. Exterior q̄ñ ad nos realiter descendūt ad aliq̄d ministeriuꝫ circa hmōi corporalia exhibendū. ⁊ scōm hāc missionē nō oēs mittunt̄: sed t̄m quinꝗ̄ ordines vt dictum est. Alia est interior q̄ nihil aliud est ꝗ̄ illuminanatio q̄dam superioris angeli ad inferiorem que fit propter nos: ⁊ sic oēs dicuntur mitti. Hec ex Thoma ⁊ ex theologis.

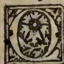
Dionysius.

Grego.

Auicenna.

ysaie. vj

Duplex est missio. Missio exterior

Quarta questiūcula est: quare indigēt hoīes custodia infirmiorū angeloꝝ cū eis semper adsit custodia fortioris dei: Ad quā sic r̄ndetur ꝙ scōm rōnē diuine ꝓuidētie hoc in oībꝰ rebꝰ inuenit̄ ꝙ semꝑ mobilia ⁊ variabilia p imobilia mouent̄: q: vt docet p̄hūs. Oīs motꝰ ꝓcedit naturalit̄ ab aliquo imobili. Vn̄ videmꝰ ꝙ corpa inferiora regunt̄ ⁊ corpibꝰ superioribus in q̄bꝰ est minꝰ de mutatiōe ⁊ motu: ⁊ ita corporalia p incorporalia mouent̄: ⁊ regunt̄. s. p substātias sp̄ūales. Unde et termini ⁊ ꝓpositiões ꝓbabiles alicuius questionis p immobiles ⁊ inuariabiles. s. principia p se nota roborant̄ ⁊ in ea reducunt̄. Manifestū est aūt ꝙ in rebus agēdis hoīes possūt multipliciter deficere a fine debito ⁊ mō agēdi: ⁊ ideo necessarium fuit ad hoc ꝙ homo ad finem suum posset congruentius peruenire: ꝙ per aliquem angelum tanꝗ̄ se perfectio-

Qō. R̄nsio ad questionē.

Phūs.

Duo re q̄rũtur ad bonũ operandũ. Primũ Scõm

De⁹ custodit hoiem instruẽdo euz mediãtib⁹ angelis

Angelorũ officiũm.

rem remoueret a malo ⁊ ꝓmoueret in bonũ:⁊ illud vocam⁹ custodiã angelorũ. Ad motiuũ aũt cũ dr̃:ꝙ nõ sit opus custodia infirmioris angeli cũ adest fortissim⁹ de⁹ qui nõ dormitabit neq̧ dormiet custodiẽs israel. Dicẽdũ est ꝙ duo req̄rũtur ad bonũ ꝑandũ. Primo vt volũtas inclinet ad bonũ. Secũdo vt media ꝯgrua habeant ad ꝑficiendũ bonũ. Quantũ ad primũ de⁹ custodit imediate hoiem infundẽdo ei grãm ꝟtutis. Quantũ vero ad scõm de⁹ custodit hoiem instruẽdo eũ mediãtib⁹ angelis. Verbigratia. Sicem̃ vt in artificialibus alia est causa disponẽs ad formã:⁊ alia est cã inducens formã:sicut ignis est disponẽs ad formã culteli mollificãdo ferrũ:⁊ malle⁹ dilatando ferrũ:⁊ artifex vt principale agens formã culteli inducit. Sic angeloꝝ officiũ est hoies ad grãz ⁊ gloriã ꝑparare per illuminatiões ⁊ hmõi q̄ erga nos instrumentaliter operant. Sz dei est vt principalis agẽtis ⁊ custodiẽtis vltimã perfectionẽ dare. s. gratiã ꝯiungentẽ nos gratie cõsummate ⁊ fini vltimo. s. glorie. Hec Thomas scđo sententiarum. di. xj. q. j. ar. j. in duobus argumentis contra:⁊ in corpore. q. ⁊ in solu. primi et secundi arg. Alexã. ij. parte summe. q. xl. arti. j.

QUartũ caput principale scđe decadis est de assistẽtia angelorum ad homines. Circa qđ quatuor questiuncule soluent:quaꝝ q̄libet ĩfra suo ordine scrutabit.

Qõ. Rñsio ad questionẽ.

PRima questiũcula est:Quibus hoim angeli ad custodiã deputant? Ad quã sic rñdetur ꝙ cum custodia angeloꝝ sit quedã executio diuine ꝓuidentie. Et diuine ꝓuidẽtie ꝓpriũ est cõferre ea q̄ promouẽt ad finẽ:⁊ remouere ea q̄ a fine impediũt: ideo illis hoibus sunt angeli ad custodiã deputati:qui pñt ꝓmoueri in bonũ ⁊ impediri a malo. Vñ nec sepate aie neq̧ angelis bonis vel malis nec xp̃o fuerũt angeli ad custodiã deputati. Primo aie separate nõ sunt angeli ad custodiã deputati. Cui⁹ ratio est:q2 aĩa a corpe separata nullũ p̄dictoꝝ habere põt q2 nec põt promoueri in bonũ neq̧ impediri a malo.

Christ⁹ nõ habuit angelũ ad sui custodiaz deputatum.

Angel⁹ quõ cõfortauit xp̃m in passiõe.

Siliter nec angelis bonis vel malis deputant angeli ad custodiã. Cui⁹ rõ est:q2 angeli beati ex quo finẽ vltimũ glorie sunt adepti:sunt cõfirmati in bono:⁊ iõ sunt impeccabiles. angeli ꝟo mali ex eo ꝙ sunt obstinati in malo sũt ĩpenitibiles. Silr̃ xp̃s nõ habuit angelũ ad sui custodiã deputatuz. Qđ ꝓbo triplici rõne. Prĩa est q2 aĩa xp̃i olb⁹ angelis superior:fuit imediate a ꝟbo sibi vnito illuminata. Scđa rõ est: q2 erat ver⁹ cõp̄hensor:vñ ei⁹ bonũ nõ poterat ĩpediri:nec in bonũ ꝓmoueri. Tertia rõ est:q2 custodia respicit indigentiã vel defectũ:sz xp̃s nullũ defectũ culpe vel pene habuit:ergo ⁊c. Dicit tñ angel⁹ ꝯfortasse xp̃m in passiõe. Luce. xxij. nõ custudiendo vel aliq̄d imprimẽdo in xp̃m:sz reuerẽdo eũ ⁊ cõgratulãdo fortitudini ei⁹:sicut hõ naturaliter cõfortat in tri

bulatione ad pn̄tiā amicoꝝ. Et ideo p̄mo loquēdo gn̄aliter oībus hoīb⁹ ab infusione aīe rōnalis postq̄ ordinant ad finē salutis vsq ad mortē deputat custodia angeloꝝ:q toto illo tp̄e pōt q̄libet ipediri a bono ⁊ pmoueri ad bonū:⁊ cadere in malū ⁊ resurgere a malo. Cū aūt terminabit talis via.s. pn̄tis vite:vel tale tp̄s:necessaria nō erit custodia angelorum vt in btīs ⁊ dānatis pz.

Primi parētes an habuerūt angelū ad eorū custodiā deputatū.

Scd̄o loquēdo in spāli:primi parentes habuerūt angelū ad sui custodiā deputatū:cui⁹ rō est:q lz in p̄mis parētib⁹ fuerit rectitudo nature:tn̄ q rectitudo illa nō fuit inflexibilis:sz vertibilis ad vtrūq.s.ad bonū ⁊ ad malū:nec si cōuertit in vnū statim cōfirmat in illo:imo statim pōt cadere:ergo ⁊c. Uel dz aliter q lz in Adā nō esset periculū ex aliq̄ rebelliōe carnis instigāte ad malū:erat tn̄ periculū in potētia peccādi ex demone oppugnāte. Et similiter erat debilioris cognitiōis q̄ angel⁹ ⁊ ideo idigebat p̄sidio ⁊ auxilio custodis angeli.

Pueri i materno vtero hn̄t āgelos ad sui custodiā deputatos.

Scd̄o pueri in materno vtero habēt angelos ad sui custodiā deputatos:p quos impediunt ipedimēta q̄ demones talib⁹ pueris inferre possunt.

Qō.

Sed forte queres quē angelū habēt pueri i materno vtero existētes ad sui custodiā deputatū an ppriū angelū:an maternū?

Rn̄sio.

Rn̄det q puer q̄diu est in materno vtero:nō totaliter a matre est separat⁹:sz p quādā collationē est quodāmodo aliq̄d matris: sicut ⁊ fruct⁹ pēdēs in arbore est aliq̄d arboris. Et iō pbabiliter pōt dici q idē angel⁹ q̄ est custos matris:custodit pleni in matris vtero existentē. Sz in natiuitate qn̄ est separat⁹ a matre angel⁹ ei ad custodiā deputat.

Hiero.

Un̄ hieronymus exponēs illud verbū Mat.xviij. Angeli eoꝝ in celis ⁊c. sic ait. Magna est dignitas aīarū vt vnaqueq habeat ab ortu sue natiuitatis i sui custodiā angelū delegatū. Tertio etiā antixp̄s in sui custodiā angelos habebit. Cui⁹ ratio ē:q lex cōis propter vnū mutari nō dz:⁊ in hoc ei⁹ pena iustior apparebit: q bn̄ficia toti nature hūane pmissa nō accepit vt debuit nec tn̄ erit oīno frustra custodia:q ⁊ si ad bonū nō cōuertat:tn̄ a multis malis cessabit retract⁹ ab angelo custode. Un̄ quātūcūq sit obstinat⁹ in malo:hūc tn̄ effectū cōsequet ad angelis p custodiā. Hec Tho.ij.sniaꝝ.di.xj.⁊ pri.pte.q.cxiij.arti.iiij. et Alexan.ij.pte summe.q.xl.arti.iiij.in corpore.q.

Qō.

Secunda questiūcula est: Si singulis hominibus vnus vel plures angeli assignentur in custodiā.

Rn̄sio ad questionē.

Ad quā sic rn̄det q singulis hoībus datur angel⁹ in custodiā:q cū custodia angeloꝝ sit ad cōsequēdā pmotionē in finem ⁊ ad remouendū ea q̄ cōsecutionē finis ipediūt:iō oībus ijs debet custodia angeloꝝ q̄ nondū cōsecuti sunt vltimū finē suū cuiusmodi sūt oēs hoīes viatores.

Obiectio. Magi. sententiarū.

Et si dicat vt dicit magr̄ sniaꝝ l.ij.di.xj. Quō possibile est q cuilibet aīe rōnali deputet angelus cū plures sint aīe p̄terite: pn̄tes ⁊ future q̄

Rñsio. sint angeli deputati ad custodiã? Rñdet magister ibidem q̄ nūq̄ sunt tot simul hoies actualr existētes quot sunt angeli boni. Jō sufficit vn⁹ angelorꝫ ad vnūquēq̄ hoiem. Uno em̄ hoie decedēte angel⁹ sibi i custodiā dat⁹ alteri assignat̄ suc-

Btūs thom. cedēti. Et lȝ vt dicit Tho. pri. pte. q. cxj. ar. ij. Cuilibet homini vn⁹ angel⁹ deputet̄ iquātū. s. q̄libet est ꝑsona ꝑticularis: tñ nō incōuenit alicui hoi plures angelos deputari scðm dignitatē: p̄latură ꝛ grãꝫ aliquã dei ab eodē ꝑticipatã: vt pȝ in summo pontifice: cardinalib⁹ clauē iurisditiōis habētibus: p̄latis ꝛ p̄ncipib⁹. Hec oia Tho. pri. pte. ꝛ doctores theologi in scðo sententiarꝫ. di. x. ꝛ. xj.

Qō. Rñsio. Angeli ꝑpter q̄tuor causas ad custodiã hominum deputãtur.

Tertia q̄stiūcula ē. Propter q̄d hoib⁹ in custodiã angeli assignent̄? Ad quã sic rñdet̄: ꝑpter q̄tuor cãs angeli ad custodiã hoiꝫ deputant̄. Pria est vt p̄moneant̄ ꝛ p̄ficiãt in bonū grē. Scða est vt nō cadãt in malū culpe. Tertia est si cadunt vt post modū resurgãt a malo culpe. Quarta ē. si nō resurgūt a malo culpe: vt nō totiens cadãt. Nulli em̄ viatori inq̄ntū viator ē deficit mia dei q̄ est in dãdo angelū hoi i custodē ꝑpter p̄dictas causas. Nota tñ q̄ sicut diuine ꝓuidētie ē sic ipedire mala: vt tñ cōditio nature saluet̄. Jta etiã ē de custodia angelorꝫ q̄ est diuine ꝓuidētie executio: nã ad angelos nō ꝑtinet q̄ custodiēdo hoies ad virtutē cogãt ꝛ a vitijs retrahãt q: sic periret libertas arbitrij ꝛ ratio meriti. Alexan. ij. parte summe. q. xl. ar. iiij. q. iij.

Quarta q̄stiūcula est: Jn q̄ statu icipit angelorꝫ custodia: ꝛ q̄ tpe terminat̄? Ad quã sic rñdet̄ q̄ angelorꝫ custodia icipit mediate q̄n creatura nascit̄ secūda natiuitate. s. extra vterū. Rō est q: tūc dȝ adhiberi custodia q̄n timet̄ de salute aie. Sȝ⁹ postq̄

Psal. nascit̄ timet̄ de salute aie: q: i via q̄ ambulãt abscōderūt laqueū mihi hi inq̄t psal. ꝛ tūc mūd⁹: caro: demonia incipiūt nona ꝑlia mouere. Añq̄ aūt exeat vterꝫ nō dat̄ custodia: q: tūc cū tales sint adhuc aliquid matris: custodiuntur ab angelo matris vt dictū est. Durat aūt hec custodia vsq̄ ad mortē in

ysaie. lx. clusiue: q: post mortē nō idigēt custodia. Nã si sunt i patria nō timēt amplius periclitari. ysaie. lx. Nō occidet vltra sol tu⁹: ꝛ luna tua nō minuet̄ q: dñs erit tibi i lucē sempiternã: ꝛ cōplebunt̄ dies luctus tui. Si sunt in inferno: non timent periclitari: quia timor quem timebant euenit eis. Nec in purgatorio: cum sint extra terminum merendi et demerendi: et non possint ab ipsa gratia resilire. Jtaq̄ in via datur custodia et non post cursum. Tho. q. cxj. partis prime et magister sententiarum. di. xj.

Qō. Obiectio Dama. Quintum caput principale secunde decadis est de cessatione custodie: augmento: ꝛ decremēto: gaudij angelorꝫ. Circa qð tres q̄stiuncule soluentur: quarū que

libet infra notatur suo ordine:

Rima q̄stiūcula est: Si angeli deserāt hoīes quoꝝ custodie deputanť ꝑpter p̄scientiā vel eoꝝ obstinationē. Ad quā videť p̄mo r̄ndēdū affirmatiue ꝑ illud Damasceni dicētis: ꝙ angeli cū sunt hic nobiscū nō sunt in celo: sȝ aliq̄n sunt in celo: ergo aliq̄n nos derelinquunt. R̄nsio dicēdū ꝙ ad hāc q̄nē duplex notabilis r̄nsio est. P̄ria ē sancti Tho. dicētis ꝙ cū custodia angeloꝝ sit q̄dā diuine ꝓuidētie executio: sicut diuina ꝓuidētia scdm magis ⁊ min⁹ diuersis ꝓuidet scdm eoꝝ cōditionē: nō tn̄ ex toto relinquit hoīem q: in nihilū redigereť. Ita custodia angeloꝝ scdm q̄d vel secūdū aliquē effectū diciť relinquere hoīem inquātū nō ꝓhibet oīa nocumēta: vel q: exponit eū tribulatiōib⁹: vel q: iusto dei iudicio ab aliq̄ peccato nō retrahit: vel q: nō ita efficaciter ꝓmouet in bonum nec tueť a malis exigēte demerito hoīs. Quō itelligiť illō Hiere. li. in ꝑsona angeloꝝ. Curauim⁹ Babylonē: ⁊ nō est sanata: Derelinquam⁹ eā. Et illō etiā ysaie. v. Auferā sepē ei⁹. i. angeloꝝ custodiā: ⁊ erit i direptionē. Nūq̄ tn̄ angel⁹ ita hoīez derelinquit quē custodit: q̄n aliq̄s custodie effect⁹ sequať: inquātū aliq̄d malū ꝓhibet ⁊ ad aliq̄d bonū ꝓmoueť. Qō ꝓbatur rōne sic. Angeli boni sunt magis proni ad hoīez adiuuādū q̄ mali ad lesādū: sȝ mali nūq̄ cessant ab lesādo: scdꝫ illud. j. Petri. v. Aduersari⁹ vester diabol⁹ tāq̄ leo rugiens semꝑ circuit querēs quē deuoret: ergo nec boni a custodiēdo vnq̄ cessant. Scda r̄nsio est sancti Bonauēture in. ij. di. xi. dicētis: ꝙ respectu hoīs duplex est angeloꝝ custodia. Una ex ꝑte corꝑis q̄ in hostis repulsiōe ꝯsistit. ne. s. corpa opprimat. Alia est ex ꝑte sp̄us: ne illū sp̄us malign⁹ ꝑuertat. Quantuȝ ad p̄mū nunq̄ hoīem vsq̄ ad finē vite derelinquūt: q̄m nō patiunť eū a demone opp̄mi vel occidi: nisi alr̄ sn̄ia diuini iudicij exposceret. Sicut de viris Sare pȝ Tobie. vij. Quātū vo ad custodiā sp̄us diciť a q̄busdā ꝙ q̄n angeli cernunt hoīs obstinationē subtrahūt se a custodia ei⁹: q̄m frustra eēt illi⁹ illuminatio ab angelo. Sȝ q̄m hec r̄nsio videť crudelis. Idcirco idē doctor dicit ibidē: ꝙ angeloꝝ custodia aut est respectu boni cōseruādi: acq̄rēdi vel augēdi: aut respectu mali deferēdi: euitādi vel minuēdi. Quātū aūt ad p̄mos act⁹ bonos deserūt angeli obstinatos q̄m frustra esset act⁹ eoꝝ. Sȝ nō quantū ad actū malū q̄m semꝑ hoīem ne labať i pei⁹ retrahūt. Quanto eñ quisq̄ peior est: tāto ad malū pronior: ⁊ quāto pronior: tāto magis indiget retrahēte. ⁊ hanc custodiā semꝑ habēt q̄m adhuc obstinatus dū aura potiť mortali conuerti pōt: ⁊ ꝑ ꝯn̄s de eius salute nō est totaliter diffidēdū: exēplo medici q̄ neminē nisi de cui⁹ totalr̄ salute desperat: derelinq̄t: ⁊ ꝑ hec pȝ r̄nsio ad q̄situ. Ad motiuū aūt in ꝯrium diciť ꝙ lȝ angel⁹ interdū relinquat hoīem loco: cū. s. in celo

Margin notes: P̄ria r̄nsio ad q̄stionez q̄ ē scti Tho. — Hier. li. — ysaie. v. — Pe. v. — Scda r̄nsio q̄ ēst scti Bonauēture. — R̄nsio ad obiectionē.

est localiter:nūq̃ tñ relinq̄t eū quātū ad effectū custodie:q̄z etiā cū est in celo cognoscit q̄d circa hoīem agat. Nec etiā idiget mora tpis ad motū localē:sed statim pōt adesse.Hec Tho.i.pte.q.cxiij.r.ij.snia.di.xi.art.iiij.r Alex.ij.pte sume.

Qō. Rñsio.

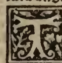

Ecūda q̄stiūcula est:Si ex salute custoditi crescat gaudiū angeli custodiētis?Ad quā sic rñdet:q̄ pre miū angelorū est duplex.s.essentiale r accidētale. Quantū ad premiū eēntiale angelorū gaudiū nō crescit ex salute custoditi:nō eñ fiūt beatiores vt s.magis videāt:amēt:teneāt deū:ppter salutē custoditi.Cu ius rō est q̄z cū angeli sint beati:in beatitudie aūt nō pñt pficere.Crescit tñ accidēaliter eorū gaudiū inquātū extēsiue de pluribus gaudēt r plura bona sunt adepti.Uñ formaliter so let dici q̄ nō gaudēt q̄ sint maiora bona adepti:sz q̄z plura: vt vbū illud maiora:referat ad pmiū eēntiale:plura ad acci dētale.Uñ sup illud Luc.xv.Gaudiū erit corā angelis dei sup vno peccatore pniam agēte.dicūt glosse merito angeli gaudēt de salute custoditi pctōris:q̄z pmo vidēt circa hoīem sue custode fructū:sicut medicus circa isirmū:q̄z secūdo vidēt impleri nūerū subselliū relictorū eorū.Tertio q̄z vident tale habere cōsortiū in laudādo deū.Uñ sup illud Job.xxxviij. Ubi eras cū me laudarēt simul astra matutina:dicit gl.i.na tura angelica:r iubilarēt oēs filij dei.hec ex Th.r Bonauē.

Premiū angelorū ē duplex.

Luc.xv.

Job. xxxviij.

Qō. Rñsio ad qō.

Ertia q̄stiūcula est:Si angeli affligant r doleāt de malis r de dānatiōe custoditorū.Ad quā sic rñ det q̄ angeli nec detrimētū glorie eorū:nec gemi tū aut tristiciā sumūt de malis r de dānatione cu stoditi.Qd pbat triplici rōne.s.immunitatis:feli citatis:cōformitatis.Primo rōne immunitatis a culpa sic. Tristitia quedā pena est:pena aūt nō est nisi eius cui inest vel infuit vel inesse potuit peccatū.Sed in bonis angeli nō fuit:nec est nec esse pōt peccatū:ergo in eis nō pōt esse tristi tia.Scdo hoc idē pbat rōne felicitatis in patria sic.Angeli sunt in pfecta felicitate:sz pfecta felicitas(qualis est felici tas patrie)nō cōpatit secū miseriā aliquā:eo q̄ sicut icludit oē bonū:ita excludit oē malū.Sz sola tristitia ad miseriā pti net r ē fugiēda:secūdū phm.ij.ethicorū.ergo btī angeli tri stes esse nō pñt.Tertio hoc idē pbat rōne cōformitatis ad su premā regulā q̄ est deus:sic.Uolūtas beatorū est pfecte cōfor mis r cōiūcta volūtati diuine.Culpa aūt a diuina volūtate est pmissiue r pena effectiue.ergo q̄cq̄d est:est volitū a deo:r sicut est volitū a deo:ita est volitū ab angelis beatis. Unde sicut nihil est de quo doleat deus : ita nihil est de quo do leāt angeli.Uñ neq̄ de peccatis hoīm tristant:cū sint voli ta a deo indirecte.s.pmissiue : neq̄ de pena dānatorū cū sit volita a deo directe.s.effectiue Sed vtrobiq̄ letant de iusta pmissiōe r punitiōe.ppter cōformitatē quā habēt cū diui-

Phus. ij. ethicorum.

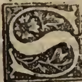
na iustitia: ppter quā cām dicim⁹ sctōs dānatis nō cōpati: immo de penis eoꝝ letari. Et si diceret Gaudēt de bonis custoditi: ergo tristant de malis. Negat ɔsequētia: q: gaudere sequit eoꝝ naturā: tristari aūt nō. Qd si etiā qñqꝫ reperiat in scriptura tristent et fleant sicut in ysaie.xxxiij. dicit. Angeli pacis amare flebūt. Et in vitis patrū legit de quodā angelo q sequebat quēdā monachū peiō cōsentiētē cōplosis manibus ⁊ flens: ⁊ postea cū eēt cōuersus accessit ad eū ridens et gaudēs. Hec oīa metaphorice itelligēda sunt ⁊ accipiēda scōm quādā operationū similitudinē nō scōm affectionū infirmitatē hec Tho.pri.pte.q.cxiij.ar.vij. ⁊ Bonauētu.ij.snia rum. di.xj. ⁊ Alexan.ij.parte summe.q.xlj.arti.ij. Ysaie. xxxiij.

Sextum caput principale secunde decadis est de vigilantia ⁊ sollicitud ine angelorum circa salutem hoim. Circa qd tres questiuncule soluentur quarū qlibet infra suo ordine enucleabitur.

Rima questiūcula est: Si angeli boni sint magis solliciti ꝓ ho ie: qꝫ sint cōtra eūdē maligni spūs? Ad quā prīo videt rñdēdū ꝙ sint magis solliciti boni angeli ad hoies auxiliādos: qꝫ demones ad nocēdū. Nā cōiter reperiunt hoies magis ardentes ad carnalia: qꝫ ad spūalia. Et plures repiunt hoies arrepti suo mō ⁊ obsessi a demonibus ad malū: qꝫ arrepti ⁊ obsessi a bonis āgelis ad bonū: ꝫ. Rñsio dicēdū ꝙ angeli boni sunt magis solliciti: ⁊ pl⁹ possunt ꝓ hoie qꝫ mali cōtra eundē. Qd pbat rōne ⁊ auctoritate. Rōne vero triplici. s. superioritatis: diffusiōis: ⁊ cōsecutiōis. Primo rōne superioritatis. Nā angel⁹ bon⁹ q est inferior ordie nature preest demonib⁹ et supiorib⁹ ordine nature. Rō est: q: virt⁹ diuine iustitie cui boni āgeli adherēt potior: est qꝫ virtus naturalis angeloꝝ. Uñ ⁊ apd hoies: spūalis hō iudicat oīa: vt dicit prime. Cor.ij. ⁊ phūs dicit in li.ethi. ꝙ ꝟtuosus est regula ⁊ mēsura oiꝫ humanorū actuū Tho.pri.pte.q.cxc. ar.iiij. ad tertiū. Scdo rōne diffusiōis. Nā de rōne boni ē diffusio sui ad sic bonū: de rōne mali ē diffusio mali ad sic malū. Sꝫ potētior est habit⁹ q est bonū: qꝫ priuatio q est malū ergo. Tertio rōne ɔsecutiōis. Nā sollicitior ē circa custodiā: q ex custodia ɔsequit bonū: qꝫ qui ex custodia ɔsequit penā. Sꝫ angeli boni ex custodia bonoꝝ cōsequunt quoddā gaudiū accidētale: ⁊ mali cōsequunt ex peccato maloꝝ penā maiorē accidētalē: ergo. Propterea de bonis angelis dicit Psal. Benedicite dño oēs angeli eius potētes ꝟtute: faciētes siue exequētes verbū dei circa oēm creaturā: ⁊ circa homines maxime: quoꝝ principaliter eis est custodia. Ex quibus patet ꝙ potentius perfectius et plenius spiritus boni possunt operari circa custoditos in bonum: qꝫ mali contra bonos in malum. Potest siquidem spiritus malus quēcunqꝫ homi- Qo. Rñsio. ad qōnem. Phus. Angeli boni ex custodia bonoꝝ ɔsequunt gaudiū qddāac cidētale Psal.

nem arripere:ei inspirare:in eū qualitercūq illabi:vt p ipm mirabilia operet̄ ⁊ enūciet:vt eū occulta scire faciat.pōt imutare corpus ⁊ sensus interiores ei⁹ ⁊ exteriores:ingerere inclinationes:passiones:cogitat⁹:instinct⁹ vt dicet̄ in tertia decade.Sʒ multo lōge pfectius potēti⁹ ⁊ pleni⁹ possunt spūs boni in bonos.Nā possunt spūs boni in bonos illabi : eos excitare ⁊ rapere:illuminare ad dei secreta.inflāmare mirabiliter ad dei amorē:queadmodū patʒ in multis sctis viris. Dñico:Frācisco:⁊ possunt similiter boni angeli circa corpora hoim eadē facere q̄ ⁊ mali facere cōsueuerūt ⁊ longe pfectius.Nō eñ pōt diabol⁹ sic ardēter inflāmare hoiem ad vitiū aliqd̄ qn angelus bon⁹ possit ardentius ad appetibilia virtutū accedere.Nō pōt diabolus facere aliquē ita supbū: qn angelus dei possit aliquē facere magis humilē.Et breuiter nō pñt mali angeli hoies ita fortiter ad mala impellere: qn forti⁹ ⁊ pfecti⁹ boni angeli possint eosdē ad cōtraria inducere.Ad motiuū aūt in oppositū dr̄ q̄ ideo cōiter plures inueniunt̄ carnales q̄ spūales:q: plures sequunt̄ sensualia que suadent demones:q̄ spūalia ostensa ab angelis bonis.Hec Henricus de Assia super Genesim.

Ecunda questiūcula est:Quare angeli amiciores hoib⁹ ⁊ fortiores demonib⁹(vt nunc supra cōclusuʒ est)pmittūt ⁊ pmiserūt hoies ⁊ sctōs viros vexari qnq̄ ⁊ supari a demonib⁹:marie cū pditio custoditi ascribat̄ negligentie custodiētis.Un̄ dr̄ cuidā.iij.Reg.xx.Custodi virum

Rñsio ad qōnem. iij.Reg. xx. istū q̄ si lapsus fuerit erit aīa tua p aīa ei⁹.Ad quā sic rñdet̄ q̄ angeli circa custodiā hoim nō tm̄ agūt quantū sciūt ⁊ pñt. Sʒ quātū pmittit̄ eis a deo primo custode:scdm ordinē prouidētie ⁊ iustitie sue:⁊ quantū nos acqescim⁹ eoꝝ cōsilijs. Un̄ si eoꝝ cōsilia admitterem⁹:⁊ pmitterent̄ a deo q̄ scdʒ vltimū potētie sue possent agere ad illuminationē ⁊ iustificationeʒ hoim ⁊ repulsionē demonū.Possent vtiq̄ ⁊ potuissent i quo tpe quātūcūq̄ puersos ⁊ malos aduocare ad cognitionē veritatis:⁊ accēdere i amorē virtutis:nō est ergo ex pte negligētie angeloꝝ:nec est eis imputādū:q̄ tot hoies eoꝝ curis cōmisi:pereāt vel tēptent̄:cū in āgelis nulla cadat ppie negligētia.Quinimo tāta est angeloꝝ cura de hoibus vt nec etiā quoscūq̄ obstinatissimos penitus relinquāt:quos si relinqrēt maligni spūs statim eos i mortē pcipitarēt.Sʒ est primo q: nos repellim⁹ eos dū eoꝝ ɔsilijs nō acqescim⁹.cū nō possint supra nr̄am facultatē arbitrij.Et est scdo:q: circa nos tm̄ p virib⁹ agūt quātū eis pmissum est ex ordine iustitie ⁊ puidētie diuine.Et tertio est q: cū angeli nō subsint statui currēti hui⁹ mūdi:cū sint cōfirmati in bonū:nō possunt agere ⁊ conari extreme p virib⁹ pro hoibus viatorib⁹ alteri⁹ status ⁊ nature.Ad motiuū aūt in contrariū dicit Origenes super illud Nume.xxv.Initiat⁹ est israel beelphegor: preest angelus bonus

Tāta ē angelorū d̄ hoibus cura vt vł obstinatissimos nō penitus relinquāt.

Opinio origis. Nume. xxv.

lus bonus holbus: q p delictis culpabit: z in iudiciu adducet: z pro bene gestis laudabit. Sed hoc falsu est: q: angeli boni nullo mo culpabunt nec in iudiciu adducent: nisi forte intelligat q ad iudiciu adducentur: no ad eoru condenatione ppter aliqua negligentiam commissam circa hoies: sed ad manifestadum qd improbi damnati sunt malicia sua z non ex culpa custodu. Possunt etiam dici Origenem intellexisse per angelos prelatos z sacerdotes: allegorice: a quibus requirentur in iudicio anime subditoru. Hec Henricus de Assia super Gen. Reprobatio predicte opinionis.

Ertia questiucula est: Si boni angeli timeat cadere a deo per pctm? Ad qua sic rndet: q in angelis z beatis no cadit timor cadedi a beatitudine siue a deo sepera di: q: in patria timor seruilis siue timor pene nullo mo erit ppter securitate eterne beatitudinis: bn tn ibi erit timor filialis q timor est de malo: q est deo no subijci: qd quidem naturaliter est hoi possibile ppter naturale flexibilitate liberi arbitrij ei. Sed fit tibi impossibile ppter glorie pfectione. Un i via timor mali est oino possibilis: in patria vero est possibilis ex pte nature: impossibilis ex pte glorie. Et cu arguit in cotrariu per illud Job. xxvj. dicetis. Colune celi cotremiscut z pauet ad nutum ei canonizatu: de cos. di. j. ca. Hi duo solumo. hymni. Rndet q colune celi idest angeli pauet: aut timore filiali aut in cotemplatione dei incoprehensibilis ab eis: z supra se existetis. Hec domin Job. cardi. sancti Sixti in. d. c. Hi duo. Questio. Rnsio. Obiectio. Job. xxvj.

Eptimu caput principale secunde decadis est de potentia z virtute angeloru. Circa quod tres questiuncule soluent: quarum quelibet infra suo ordine declarabitur.

Rima questiucula est: Si angeli possint immutare potentias interiores z exteriores holm? Ad qua rndet: q angeli ppter potetia eoz in materia corpale z influentia ipsoz in hoies pnt imutare z imutat qnq eoz sensuz: iclinat affectu: z illuminat itellectu. Pmo pnt imutare vtruq sensuz. s. iteriore z exteriore. z hoc duob modis. Pmo aliqd sensibile vel de nouo formado vel a natura formatu sensui opponedo. Scdo spus z humores in tus comouedo. Un legit Gen. xix. q angeli q subuerterut Sodoma z gomorra pcusserut sodomitas cecitate vel acrisia vt ostium dom intrare no possent. Et sic legit. iiij. li. Regu. c. vj. de syrijs qs helise duxit in samaria hec. b. Tho. pu. pte. summe. qo. cxj. ar. iiij. Scdo angeli pnt imutare hois ronale appetitu. s. voluntate. Ubi nota q volutas hois duob modis mutari pot. s. ab interiori z ab exteriori. Pmo ab iteriori: z hoc mo sol de pot volutate hois mutare. Cui ro est: q: cu velle sit iclinare volutate in re volita: sicut inclinatio naturalis no est nisi a deo q dat natura: ita iclinatio volutaria no est nisi ab eo qui voluntate causat. s. a deo Un Prouer. xxj. Cor regis in manu dni z quocuq voluerit vertet illu. gl. Cor. j. volutas regis est in manu. i. in potestate dei no ppria. Et quocuq voluerit vertet: vel ad duritia vel ad masuetudine a bonu vel Questio. Rnsio ad qone. Angeli pnt dupliciter imutare vtruq sensuz. Pmo. Secudo Gen. xix. Uoluntas hois duobus modis pot mutari. Pmo Prouer. xxj.

Secūdo ad duritiā: vel ad mā suetudinē ad bonū vel ad malū. Secundo
voluntas hoīs mutari pōt ab exteriori. Et, sic angel⁹ volūtatē pōt
Angel⁹ mutare .i. allicere vel inclinare duob⁹ modis. Uno mō ostendēdo
pōt mu= vel pñtādo exteri⁹ obiectū. Alio modo cōcitando interi⁹ appe
tare vo= titū sensitiuū ad aliquā passionē: puta ad irā vel cōcupiscentiā. Et
lūtatem quib⁹ duob⁹ volūtas hominis ad volendū aliquid, inclinatur: nō
dupl'r. s. tñ ex ijs duob⁹ volūtas hoīs cogit vel necessitat: q: voluntas sem=
Primo. per remanet libera ad cōsentiendū exteriori psuasioni ⁊ interiori
Secūdo affectioni. hec. b. Tho. pri. parte. q. cxj. arti. ij. in cor. q. Tertio an=
geli possunt illuminare hoīs intellectū inquātū docēt hoīes intel=
Dyony. ligibilē veritatē silitudinibus sensibiliū scdm illud Dionysij p'io.
ca. celestis ierar. dicētis: q impossibile est nobis aliter lucere diui=
nū radiū. nisi varietate sacrorū velaminū circūuelctur. Qd etiam
Dyony. pbat silitudine speculi. Dicit eñ Dyonysi⁹ in libro de diuinis no=
minibus: q angeli ⁊ anime sunt specula spiritualia. Uñ sicut in spe
culo materiali obiecto alij materiali speculo species representate
in vno se gignūt ⁊ repñtāt in alio. Ita pōt esse q speculū spūa
le. s. angel⁹ obijcit se ale: ⁊ sic species quas de deo recipit infundit
ale ⁊ illuminat intellectū ad cognoscendū diuina ⁊ habēdū cogi=
Questio tatiōes bonas. hoc exēplū ponit Alexāder. ij. pte summe. q. xxxix.
Rñsio. Sȝ forte queres ⁊ dices de qb⁹ angel⁹ illuminat hoīs intellectuȝ?
Angel⁹ Rñdet q de quatuor. s. de cogitādis: cognoscēdis: credēdis: ⁊ agē
illumiat dis. Primo de cogitādis: nō qdē immittēdo aut faciēdo bonas co
itellectū gitationes principaliter: q: hoc modo attribuūtur bone cogitatio
hoīs. de nes supiori pncipio. s. deo. Sed pcurādo: inquātū bone cogitatio=
quatuor nes ministerio angelorū pcurant: prout boni angeli illumināt: ha
bilitāt vel excitāt intellectū ad habendū bonas cogitationes: inte
rius fundēdo vel firmādo bona phātasmata: vel remouēdo impe
dimēta oia. Scdo boni angeli illumināt intellectū hoīs de cogno=
scēdis. Nā p bonos angelos adiuuat hō ⁊ illuminat vt ex creatu=
ris pfecti⁹ in cognitionē diuinā deueniat. Tertio boni angeli illu=
mināt de credēdis inquātū p bonos angelos hoib⁹ diuina princi
paliter reuelant: ⁊ sic causatur in eis fides. Quarto illuminant de
agēdis: ex quo eñ de fide ⁊ de credēdis illumināt: ad operationē
fidei operant. hec beatus Tho. pri. parte. q. cxj. arti. ij.

Secunda questiūcula est. Si angeli possunt cōsecrare corp⁹
xpi. Ad quā rñdet negatiue. Rō est q: officiū cōsecrādi hos
Luce. minis sacerdotis est: ⁊ nō angeli: fm illud Luc. xxij. Accipi=
xxij. te ⁊ diuidite inter vos. gl. ibi. Accipite vos hoīes sacerdotes ⁊ diui
dite ⁊ date. ergo ⁊c. Sȝ qrit qre nō dedit xps angelis hāc ptātem?
Rñdet q: ptās dispēsandi sacra fluit a capite xpi in mēbra eiusdē
Obiec nature hūane cū xpo. Angeli aūt nō sunt mēbra hūana cū xpo. Et
tio. cū dr a Grego. in omelia paschali: ⁊ ponit in. c. qd sit. de cōse. di. ij.
Grego. q angeli adsunt in celebratione hui⁹ sacramēti. Rñdet q angeli di=
Rñsio. cuntur adesse ministerio misse: non conficiendo: sed precantes: vt
nostra munera sint deo accepta. hec dominus Alexan. de Ales. ⁊
Jo. de tur. cre. vbi supra.

Ertia questiuncula est. Si angelus bonus vel malus in figura hominis sacerdotis apparens possit baptizare aut absoluere. Ad quam sic respondetur quod nec bono angelo nec malo conuenit baptizare. Et probatur primo de bono angelo secundum illud ad hebreos.v. in quo quasi sunt ad deum: constituitur pro hoibus pontifex ex hoibus assumptus. Sed angeli boni aut mali non sunt hoies: ergo nec ministri possunt esse sacrorum. Angelus etiam malus nullo modo potest baptizare. Ratio est: quia cum sint peruersissimi nullo modo intenderent procurare salutem baptizati: que est spiritualis regenatio. Sed facerent intentione decipiendi: cum sint spus mendacij. Requiritur autem permaxime ad efficaciam baptismi intentio. Unde quia cum ecclesia non conueniret in intentione: licet immergeret non tamen baptizaret: etiam si debitam formam verborum haberet. Similiter dico de absolutione a peccatis: non enim esset absolutus si angelus malus in forma hois sacerdotis appareret. Sicut patet in vitis patrum. Ab angelis tamen bonis si constaret de bonitate ipsorum: baptizati: non deberent rebaptizari. Ratio est: quia sicut deus non ita virtutem suam alligauit sacramentis quin possit sine sacris effectum sacrorum conferre: ita etiam virtutem suam non ita alligauit ministris ecclesie: quin etiam angelis bonis possit tribuere potestatem ministrandi in sacris. Et quia boni angeli sunt nuncij veritatis: ideo si aliquod sacramentum ministraretur ab eis: ratum habendum esset: constaret enim quod hoc fieret voluntate dei. Sicut quedam templa dicuntur angelorum ministerio consecrata. Et cum arguitur: quia baptizare est actio ierarchica secundum Dionysium: quia est purgatio quedam. Sed angeli exercent in nobis actiones ierarchicas: quia purgant et illuminant: ergo etiam et baptizare possunt. Respondetur negando consequentiam: quia angeli illas ierarchicas operationes exequuntur inuisibiliter non corporalibus instrumentis. Ideo non est simile. Hec dominus Joan. de turre cremata Cardinalis super. c. Romanus. de consecra. distinctione. iiij.

Questio
Responsio ad questionem
Ad heb. v.
Angelus malus non potest baptizare.
Obiectio.
Dionysius.
Responsio.

Ctauum caput principale secunde decadis est de angelorum virtute respectu distantie localis. Circa quod quinque questiuncule soluentur quarum quelibet infra suo ordine declarabitur.

Rima questiuncula est. Quomodo vnus angelus intelligat alium? Ad quam sic respondetur quod vt dicit Aug. super Gen. Illa que in verbo dei ab eterno extiterunt: fluxerunt ab eo dupliciter. Uno modo in intellectum angelicum. Alio modo vt subsisterent in seipsis et in proprijs naturis. Et in intellectum angelicum processerunt rationes rerum per hoc quod deus menti angelice impressit similitudines rerum tam spiritualium quam corporaliu3: quas postea in esse naturali produxit. Cum ergo omnis cognitio fit secundum similitudines rerum cognitarum in cognoscente: et quilibet angelus rerum omnium spiritualium et corporalium simili-

Questio
Responsio.
Augu.

tudines impressas habeat: tūc vnus angelus aliū intelligere dicit cū se cõuertit super similitudinē quā habet impressam illius. Similiter et tūc alias res intelligere dicunt cū cognoscūt illas in propria natura per species rerū eis innatas: et hec vocat in eis cognitio vespertina: ad differentiam cognitionis in eis matutine. Hec ex theologis.

Questio. Augu. Rñsio.

Secunda q̄stiuncula est: q̄d est in angelis cognitio matutina: et vespertina? Ad quā sic rñdet August. iiij. sup Gen. et xi. de ci. dei. ad Orosiū q cognitio vespertina in angelis est cognitio rerum conditarum in gn̄e proprio et propriis naturis per spēs et similitudines ipsis angelis impressas et innatas: et talis cognitio rerum creatarū in propriis naturis et proprio esse: ideo vocat in angelis vespertina et a posteriori: quoniam omnis creatura ad deū cõparata q est lux per essentiam quasi quedam vespera et tenebra est. Cognitio vero matutina est cognitio rerum conditarum ab angelis in verbo. i. in essentia diuina duz cognoscunt eas per rōnes rerum: vel per ydeas que sunt in verbo tā q̄ in speculo a priori: et tanq̄ in principio emanationis earum. Et quia cognitio rerum in verbo perfectior est cognitiōe in propria natura. Idcirco prima cognitio angelorum dicit matutina: scd̄a vespertina. exempli grā sm August. qui opere sex dierū non exponit prout important successiones temporum: sed prout dicunt cognitionē angelicaz relata ad sex genera rerum per ordinem conditarum. Angeli inquātum nouerunt lucē productā et a tenebris diuisam in gn̄e proprio. i. inspiciendo intuitiue lucē creatā i seipsa et suo esse: dr cognitio angeli vespertina. Sz inquātuz angeli eandē lucē in verbo et essentia diuina cognouerūt dicit cognitio angeli matutina: et hic vocatur sm Aug. dies vnus. Inq̄tū vo deinde cognouerūt firmamentuz et diuisiones aquarum ab inuicē intuitiue in proprio gn̄e: vocat cognitio vespertina. Inq̄tū aūt cognouerunt firmamentū et diuisiones aquarū ab inuicē in verbo dr eorum cognitio matutina: et vocatur sm Augu. dies secundus. et sic de singulis operibus sex dierum successiue. Hec theo.

Questi. Rñsio. Intelligibile triplr ē in intellectu. Primo. Augu. Secūdo. Tertio.

Tertia q̄stiuncula: est. quomō vnus angelus loquit cū alio? Ad quā sic rñdet q locutio nihil aliud est q̄ manifestatio alicui latentis in corde. Vñ proprie oīs locutio fit rōne cōicationis latentiū. Manifestū est aūt q intelligibile tripliciter est intellectu. Primo quidē habitualiter siue in abscondito memorie: vt dicit Aug. Secundo vt in actu consideratū vel cōceptū. Tertio vt ad aliud relatū extra se: per imperiū aūt volūtatis qñ mens conuertit se ad actū considerandum qd hz in habitu loquit aliquis sibiipsi et tunc dicitur formare verbum cordis. Cum vero cōceptus mentis per imperiū voluntatis ordinatur ad alterum puta ad agendum aliqd vel ad manifestandum alteri: tunc dicitur formare verbum oris. In nobis autem interior mētis conceptus duplici obstaculo clauditur primo ipsa voluntate que conceptū intellectus potest retinere clausum

interius: et sic nullus pōt mentē alterius videre nisi solus deus. Secundo clauditur mens hominis ab alio homine per grossitiē corporis. Uñ cū etiā voluntas ordinat conceptum mentis ad manifestandū alteri: nō statim cognoscitur ab altero: sȝ opȝ per lingue ianuā egredi: et per illā quales sumus intrinsecus: ostendere extra. Angelus aūt hoc fm̄ obstaculū non hȝ: qꝛ incorporeus et iō mens angelica qñ conuertit se per imperiū volūtatis ad ꝯsiderādum in actu qđ prius habeat in habitu: tūc dicit̄ loqui sibiꝗ̄. qñ aūt ordinat conceptū suū ad manifestandū alteri angelo: tūc loqꝰ tur illi et potestas sic ordinādi conceptus suos ad alterū manifestandum dr̄ lingua eius. Differt aūt locutio ab illuminatione dupliciter. Primo qꝛ illuminatio ꝓprie dr̄ in angelis de ijs que superior angelus in lumine diuine essentie apprehendit q̄ inferior angelus ex se non videt. Locutio aūt est de motibus liberi arbitrij: quos in vno alius non videt. Scđo qꝛ illuminatio fit ꝑ hoc ꝙ lumen intellectus inferioris angeli fortius per lumen superioris angeli cōfortatur ad aliquorꝫ cognitionem. Sed locutio per hoc ꝙ aliqua prius occulta opponunt̄ vt cognoscenda sine confortatione luminis. Hec ex Tho. et theologis. Locutō differt ab illuminatione dupliciter. Primo. Scđo.

Quarta q̄stiuncula est: quot modis pōt aliqs spūs alloqui hoiem. Ad quā sic rñdet̄: ꝙ spūs aliqs etiā intelligibiliter homini vel angelo loqꝫ pōt quadrupliciter. Primo nāqꝫ voce ydiomatica exteriori formata vel ꝑ se in medio vel in lingua corporis assumpti seu corporia alicuius alalis cui taliter illapsus est: vt vsu organorꝫ eiꝰ per ipsum loqui possit: et hoc modo locutus est diabolus dn̄e Eue: vt infra dicetur. Scđo per modum actuationis phātasie tali vel tali ordine: et hoc solū fm̄ phantasticā dictionū vocaliū vel scripturarum dati ydiomatis. Tertio per modum actuactionis phantasie fm̄ phātasmata rerū sensibiliuȝ. Istis duobus modis potest actuari phātasia per cōmotionē et alterationem phantasmatum atqꝫ eorum variam obuiationem et applicationem respectu sensꝰ interioris qꝛ spiritibus creatis bonis et malis obediūt res corporales quantum ad motum localem et istis duobus modis proxime dictis potest spūs loqui homini etiaȝ locatione interiori ꝑter exteriorē. Quarto modo potest spiritus loqui homini per immediatum influxum specierum vel actuum in potentiam intellectiuam vel sensitiuam: et iste quartus modus est solū spiritui in creato possibili de cōi et naturali cursu. Hec Hen. super Geñ. Questi. Rñsio ad questionē.

Quinta questiuncula est. Si distantia localis impediat locutionem angelorum adinuicē? Ad quā respondetur negatiue: quia in omni eo quod abstractū est a loco et tempore et hic et nunc nihil omnino facit nec operatur loci distantia nec diuersitas temporis. Sed locutio angeli que in intellectuali operatione consistit est abstracta a loco et Questi. Rño ad q̄stionē.

tpe z ab hic z nūc:ergo ad eā nihil facit distātia loci. Qd si argua
ysaie.vj. tur i cōtrariū:qz ysaie.vj.dī.q clamabāt angeli alter ad alterū:q
clamor vt vr erat pter distātiā localē ipedictē. Rndet q angel⁹
clamare dī inquātū cōuertit se p spēm ad aliū ad ostēdēdū vt ali⁹
capiat eū:vel ad ostēdēdū magnitudinē rei q dī:vel magnitudi
nē affect⁹ fm qd dicit Grego.ij.mo. Tāto quisquis min⁹ clamat
Grego. quanto minus desyderat.hec omnia. Tho.pri.par.q.cix.et do
ij. mora. ctores.ij.sententiarum.

Onū caput principale scdē decadis est de potentia z saga
ci angelor resistētia. Circa qd tres questiūcule soluētur:
quarū quelibet infra ordinarie declarabitur.

Rima qstiūcula ē. Quotuplex sit ꝑliū z pugna angelo

rū? Ad quā sic rñdet:q int angelos dī esse triplex pu
Questi. gna vel resistētia:qz āgel⁹ bon⁹ dī resistere malo:z ma
Respon lus dī resistere bono:z angel⁹ bon⁹ dī resistere bono.
sio ad Pmo em bon⁹ angel⁹ resistit malo qñ cohibet ptātem
qōnem. nocēdi Uñ dī Apoc.xx.q bon⁹ angel⁹ ligauit diabolū.i.ei⁹ ptātē
Apoca. impediuit vt nō tētaret xpīm vult tētare.i.vsq ad casum. Ubi no.
xx. q ptās diaboli ligata est a deo pricipalr:z ab āgelo z ab homie
instraliter:inquātū angeli z sancti hoies in vtute dei demonem
artauerūt z expulerūt. Scdo mal⁹ angel⁹ resistit bono qñ illud
qd bon⁹ angel⁹ itēdit facere:mal⁹ nitit impedire sz nō valet:vt dī
Apoca. Apoca.xij. Draco pugnabat cū Michaele z angeli ei⁹:z nō value
xij. rūt neq loc⁹ inuēt⁹ est eor ampli⁹ i celo. Tertio angel⁹ bon⁹ dī
Daniel. resistere bono:sicut dī Dañ.x. Ubi angel⁹ Michael pnceps iudeo
x. rū loquēs de angelo alio principe persar sic dicit. Princeps regni
Grego. persarū resistit mihi viginti z vno dieb⁹. Que vba Grego.in mo
ralib⁹ exponēs dicit:q vterq angel⁹ fuit bon⁹ z tñ pugnā et dis
scordiā ad inuicē hūerunt:q pugna vnitati z charitati q est inter
bonos angelos nō repugnat. Uñ hoc mō est intelligēda. Contin
git em q in diuersis gētib⁹ diuersa merita inueniant fm quor
diuersitatē vr q vna gēs alteri subesse debeat vel ab ei⁹ dñio libe
rari:sicut tūc in iudeis erat:qz Danielē oratio quātū in se erat:libe
rationē populi merebat:sz peccata populi z etiā vtilitas quā iu
dei faciebāt i regno psarū dū p eos dei notitia diffundebat:in cō
trariū erat:pugna ergo q iter tales bonos āgelos erat:nihil aliud
fuit q diuersa relatio meritor sup qb⁹ vterq angel⁹ diuinā cōsu
lit volūtatē. Allegabat em angel⁹ q iudeis perat:pniam iudeorū
z iniustitiā populi q eū detinebat:z id liberationem ei⁹ petebat.
Econtra vero angel⁹ regis persarū dicebat diuinū cultū z nomē
dei per iudeos publicari:z id cōueniēs erat vt in illa patria rema
neret:z sic quantū in se est allegabat q populus iudeorū liberari
nō deberet. Ista ergo contraria allegatio meritorum erat pugna
angelorum. Et qz non statim angeli cognoscebant quid sup agē
dis diuina voluntas ordinaret:ideo tanto tempore dicit angelus
vnus alteri restitisse quanto ipse deus distulit liberationē iudeo
rum angelo qui eis preerat reuelare:vel quanto tempore deus di

Julit Danieli liberationē vel reuelationem hmōi, reuelare. hec Tho.ij.snīarum.di.xj.q.ij.arti.v.

Ecūda questiūcula est: Si pliū angelorꝝ de q̄ scri bit Apocal.xij. q Michael pliabat̄ cū dracone. ⁊c. fuerit reale ⁊ corpale: an intētionale ⁊ mētale. Ad quā sic rñdet̄: q reale fuit: nō tñ corpale. Pro q̄ in telligēdo: sciēdū est q in nobis p̄ter gn̄a bellorū q̄ ptinēt ad potētiā executiuā exteriorē experimur etiā aliq̄ gn̄a bellorū ptinētiū ad aliq̄s opatiōes immanētes ⁊ in teriores. Primū. s. inter appetitū sensitiuū ⁊ intellectiuū: isti enim duo appetit⁹ inclināt̄ur ad opposita. Nā caro cōcupiscit aduers⁹ spm̄ ⁊ ecōuerso. Secundū pliū est inter intellectū ⁊ volūtatem: sic cunquando ratio indicat aliquid faciendum et voluntas renuit. Tertiū inter voluntatē ⁊ voluntatē diuersorum nō vnius ad se. Quartū inter intellectū ⁊ intellectū ex cōtrarijs opinionib⁹ p rō nes oppositas. Bellū igit̄ angelorꝝ iuxta p̄dicta triplex fuit iuxta tria q̄ reperiunt̄ in natura eorū intellectuali. s. rō: voluntas ⁊ facul tas. Per rōnē eīm electi ⁊ reprobi 9ria sentiebāt. Per volūtatē ad cōtraria afficiebant̄. Per facultatē vero ad opposita nitebantur. Nā angeli electi de deo: de gr̄a ⁊ gl'ia ei⁹ sentiebāt sublimiter: ad ea afficiebant̄ ⁊ nitebātur. Et ecōuerso mali āgeli. Et sic intelligē dū est etiā de altercatione Michaelis cū diabolo de reptione cor poris Moysi: de q̄ scribit̄ Jude primo. c. ⁊. xxiiij. q. iij. ca. Si igitur hec Franciscus de maronis. ij. snīarum. dist. vj.

Ertia questiūcula est: De quo ⁊ qua materia fuit pre lium Michaelis cum dracone? Ad quam sic rñdetur: q lucifer qui ceteris in esse erat excellentior vt patet in Daniele. Sub typo regum terre superbissimorū: inco gitabili elatione superbie: dicebat in corde suo. Deus ego sum. In cathedra sedeo. Ego a meipso sum: sine initio: negādo aliquē maiorem se qui fecerit eum ⁊ consequenter sic ambiebat ascende re in celum vt celi teneret imperium: ambiebat ascendere super al titudinem nubium vt ab omnibus angelis adoraretur vt deus: ⁊ habito in se consilio dixit. Ego sum plenus sapientia persuadebo omnibus angelis ita quod sine contradictione credent mihi di centi: deus ego sum. a meipso sum: predicauitq̄ eis sine temporis mora vt habetur in Dan̄. vbi dicitur. Fines suos emisit ad vniuer sa ligna regionis idest effudit eloquia sapientie sue ad vniuer sas angelorum multitudines vt sibi obedirent. Sed dominus de⁹ qui non permittit creaturam temptari supra id quod potest: susci tauit vnum de archangelis qui constanter diceret non es tu de⁹: sed est alter excellentior: qui te et omnes nos creauit: et ideo ille vocatus est michael: qui interpretatur: quis sicut deus noster? qui resistendo lucifero dixisse perhibetur. Cur dicis ego sum deus? Quis enim potest esse deus sicut deus noster. et similia. et tunc factum est prelium in celo vt dicitur. Apocalip. xij. quod Micha el pugnabat cum dracone. hec henricus de Assia sup Genesim.

Questi. | Rñsio ad qōnē | Questio | Rñsio ad questionem | Apoca. xij.

Decimũ caput scđe decadis est de assumptione hominum intra choros angelorum circa qđ due questiũcule nũc infra notate soluent.

Questi. Prima q̃stiũcula est. Si ad angelorum collegiũ post mortẽ hoĩes assumant. Ad quã p̃mo vr̃ r̃ndendũ negatiue rõ
Rñsio. est: q: plus distat natura hoĩs a natura angelorum q̃nata ra vnius angeli a natura alteri⁹. Sȝ angel⁹ inferioris nature nõ
Math. xxij. põt ptingere ad superioris ordinẽ: ergo vr̃ q̃ nec hoĩes ad ordines angelorum assumant: nec assumi possint. In p̃riũ est Mat. xxij. vbi dr̃ a xp̃o. Erũt sicut angeli dei in celo. Et eccl̃ia cãtat. Gaudẽt
Rñsio ad qõnẽ per tres opiniones. chori angelorum p̃sortes ⁊ cõciues nr̃i. Rñdeo dõm q̃ circa hoc triplex fuit opinio. q̃dã em̃ p̃mẽtator grec⁹ eps̃ Eustrati⁹ dicit in cõmentario sup. vj. ethi. Aristotelis. q̃ nemo tñ ale sue pfectũ sepa rare põt vt ad opationẽ intellectuũ separatoñ siue substãtiarũ in
Opinio Eustratij. tellectualiũ separatarum cuiusmodi sunt angeli: ptingat. Et s̃ȝ hoc dicendũ est q̃ hoĩm q̃ in gl̃a assumunt erit vn⁹ ordo decim⁹ inferior. ix. ordinib⁹ angelorũ. Sȝ hec opinio est cõtraria dictis sanctorũ: ⁊ videtur etiã sapere heresim. Cũ etiã beata virgo sit exaltata super choros angelorũ vt habet ecclesia: ⁊ ponit in. c. ptonun
Augu. ciandum de cõse. dist. iij. ⁊ Augu. xij. ⁊. xxij. c. j. de ciui. dei. dicit: q̃
Secũda opinio. non erũt due societates hoĩm ⁊ angelorũ: s̃ȝ vna. Alia opinio est q̃ quidã hoĩm assumenĩ ad ordines angelorum. Alij ṽo faciẽt vnũ ordinẽ decimũ: vt expleaĩ similitudo de decima dragma pdita q̃
Uirginitas ãgelis ẽ cognata. ponit Luce. xv. Sed hec diuersimode assignant. Quidã dicũt qđ solum virgines ad ordines angelorum assumunt eo qđ cognata sit angelis virginitas: vt dicit hieronimus. Alij vero electi decimuȝ ordinem cõstituun t. Sed hoc etiã nõ vr̃ verum: q: multi non virgines vt petrus ⁊ magdalena multis ẽt virginibus eminẽtiores sunt. Uñ alij dicũt q̃ perfecti assumunt ad ordines angelorum: sed illi qui sunt imperfectorum meritorum: decimũ ordinẽ cõsumabsit. Sȝ cũ ex hoĩbus ⁊ angelis futura sit vna ecclesia ⁊ ierarchia: non est probabile q̃ numerus ordinũ q̃ celesti ierarchie cõpetit per tria terna distinctus: vt ipse numerus ordinuȝ exprimat trinitatis increate vestigiũ p hoĩes augeatur. Et qñ dicitur in. c. ij. duo solum modo hymni deconse. dist. j. q̃ si decimus ordo eorum ⁊c. Sic intelligendũ est: quod de hominibus restaurabitur quod in angelis lapsum est: de quibus tot corruerunt: vnde posset fieri decim⁹ ordo. Similiter quando magister sententiarum in. ij. distin. ix. te
Augu. Albert⁹ stat de scriptura (cuius maior est peritas q̃ omnis humani ingenij perspicacitas vt dicit Augusti.) que dicit q̃ ex hominibus decimus ordo est restaurandus. Respondet Albertus quod ibi decimus ordo non est accipiendus ratione numeri: sed ratione gra
Tertia opinio. dus in gloria vel gratia. Et tertia positio que doctrinis sanctorũ magis consona est ⁊ que magis doctrine theologorum placet. et maxime sancto Tho. Alberto magno: domino Uitrico quod omnes electi assumentur ad ordines angelorum: quidam scilicet ad

superiores:quidā ad inferiores:quidā aū mediocres pro diuersi-
tate suorū meritorū:sed beata maria sup oēs.Hec aūt positio ptz
ex gl.sup illud Psal.Constitues eos principes ₢c.que dicit.elegit Psal.
pauperes vt exaltet ad ordines celi q̄ sunt ex hoib⁹ ⁊ angelis.Itē
gl.sup illud Deuter.xj.Ois locus quē calcauerit pes vr̄ ₢c.Dicit Deut.x.
ibi gl.Si diabolū vincere potero:si meruero vt de⁹ cōterat eū sub
pedibus meis:cōsequēter locū in celo ei⁹ habebo.Itē Dionysi⁹.c. Diony.
j.de diuinis noibus dicit.Hoies angelorū gloriā sortiētur.Itē Gre Grego.
gorius in omelia de centū ouib⁹ de quib⁹ Luce.xv.dicit q̄ hoies
fm diuersitatē meritorū ad diuersos ordines trāsferētur āgelorū.
Et in omelia de angelorū distinctiōe dicit Grego.Distincte cōuer Idem
sationes hoīm singulorū hoibus cōgruūt ⁊ in eorū sortē vel ordi-
nē per cōuersatiōis similitudinē deputātur.Nā sunt pleriqȝ q̄ parua
capiūt ₢c.Si aūt q̄rit vtrū assumantur de hoibus quot angeli ce Questio
ciderūt vel remāserūt vel plures vel pauciores?Rn̄deo ⁊ dico q̄ Rn̄sio.
ille hoc sol⁹ scit:cui soli cognit⁹ est numer⁹ electorū in supna felici Rn̄sio ad aucto
tate locādus:⁊ hic est de⁹.Ad rōnē aūt in oppositū:⁊ ad auctori- ritatem
tatē Eustratij rn̄detur:q̄ hoies assumi ad ordines angelorū pōt in eustratij
telligi trib⁹ modis.Uel ex parte nature:vel gr̄e vel efficacie. Pri-
mo ex pte nature:⁊ sic null⁹ assumi pōt ad ordines angelorū:tum
q: in hoie naturalis actio nūqȝ pōt ptingere ad equalitatē ange-
lorū null⁹ eñi intellect⁹ human⁹ fm formā pōt pertingere ad co-
gnoscendū deū:vt angeli:tū q: semp remanebūt distincte nature.
scȝ angelica ⁊ humana.Scd̄o mō assumi ad ordines angelorū po
test intelligi ex parte gr̄e:⁊ tūc dico q̄ nō solū ad ordines sed su-
pra ordines angelorū assumi pōt:vt ptz de beata virgine que ex
eo q̄ habuit plus de gr̄a super oēs choros angelorū est exaltata.
Tertio mō pōt itelligi assumi ad ordines angelorū ex parte effica
cie:⁊ tūc dico q̄ q̄uis angelus inferior nō possit mereri:vt ad glo-
riam angeli superioris perueniat:tamen homo sic.Eo q̄ meritum Meritū
hominis est efficacius q̄ meritum angelorum. Quod probatur hois est
quatuor rationibus.Prima est propter dei liberalitatem que non efficaci⁹
obstante humane nature infirmitate homini tantum vult dare q̄ meri-
quantum angelo.Secunda ratio est propter difficultatem que est tum an-
occasio maioris conatus:et per consequens meriti. Tertia ratio gelorū.
est propter temporis diuturnitatem ex qua homo potest de virtu
te in virtutem proficere:⁊ de bono in melius.cum diutius sit via-
tor q̄ angelus. Quarta ratio est propter gratie ⁊ meriti christi in-
finitatem:ex qua nostra merita efficaciam habent:⁊ ideo magis
possunt homines virtute meriti christi quod est infinitum trans-
ferri in gradum altioris nature q̄ etiam angelus. Tho.in.iij.sen-
tentiarum dist.ix.⁊ de conse.dist.j.c.ij.duo hymni.dominus Jo-
han.de turre cremata.

SEcunda questiuncula est.Si virgo maria fuit assumpta su Questio
per choros angelorum.Ad quam videtur primo respondē Rn̄sio
dum negatiue.Ratio est:quia super choros ⁊ tron⁹ ange aliquorū
lorum nō est nisi tronus sanctissime trinitatis:que est ipsa deitas ad qōnē

Repro: vel deus. Sed in trono illo nõ fuit collocata q2 sic fuisset eq̃lis in
batio p̃: deitate ꝛ gloria triũ personarꝝ. Ad hãc questionẽ dicũt aliq̃ ꝙ vir
dicte re: go maria idõ dr exaltata sup choros angelorꝝ: q2 collocata fuit in
sponsio: primo loco postremi supioris chori seraphinorꝝ: vnde lucifer ce-
nis. cidit. sed hoc nõ valet q2 si sic nõ dicere exaltata sup choros an-
gelorꝝ sꝫ intra eorꝝ tronos posita. Ideo dõm est ꝙ supra oẽs cho
Alia re: ros assumpta fuerit ꝛ collocata. Qd̃ pbat rõnibus: autoritatib⁹:
sponsio ꝛ figuris. Prima rõ est sancti Tho. in opusculis: opusculo. viij. di-
Sanct⁹ centis. Maria virgo excessit oẽs angelos in trib⁹. s. i plenitudine
Tho. grẽ: in dei familiaritate ꝛ puritate: ğ eos etiã loco debuit excede
Albert⁹ re. Itẽ albert⁹ sup missus est: idẽ sic pbat. Plus distat beata virgo
a seraphin in dignitate ꝛ gloria: q̃ seraphin a cherubin. Sed pro
pter excellẽtiã dignitatis seraphin ordinat sup cherubin vno or-
☞ dine: ergo beata virgo erit sup seraphin ad min⁹ vno ordine. Itez
plus distat dña a seruo q̃ seruus a seruo. Sed seraphin seru⁹ sic
se hꝫ ad cherubin seruũ ꝙ vno ordine superat illũ: ğ ꝛ regina et
Ioh. de dña oẽs seruos ꝛ p ɔñs oẽs angelorꝝ choros. Itẽ Ioh. de bl:bia
blibia. Bonoñ. quolibeto. xix. sic. pbat ppositũ: grã ꝛ gloria cõmẽsurant
nã ꝫm mẽsuraꝫ grẽ est mẽsura glorie: sed beata Maria oẽm crea
turam intellectualẽ antecedit in grã: ergo olbus prefert in glia:
ei quippe dictũ est. Aue grã plena. Itẽ meritũ ꝛ premiũ sibi per
equiparantiã correspõdent. Meritũ autẽ cõsistit in charitate: sed
ipsa plus q̃ aliq̃s angelus dilexit deũ: ergo ꝛc. Idẽ habet de con
se. dist. iij. c. iij. pnũciandum. ꝛ ibi archidiaconus. Probat etiã idẽ
autoritatib⁹: ꝛ primo ecclesie cantãtis. Exaltata es sancta dei ge
Psal. nitrix sup choros angelorꝝ ad celestia regna. Itẽ Psal. Astitit re
gina a dextris tuis in vestitu deaurato circũdata varietate. glos.
Astitit. i. sup choros angelorũ ppinquius stetit. Regina vero a
dextris tuis. i. prope deitatẽ tuã. In vestitu deaurato. i. sapientie
ad aduocandũ p hominibus. Circũdata varietate. meritorꝝ. s. ꝛ
August. virtutũ. Idẽ Aug. Sed de te o virgo q̃d dicã pauper ingenio cũ
quicq̃d dixero min⁹ sit laude tua. Si celũ te vocẽ: maiores ꝛc. Et
cõcludit: si dñam angelorꝝ vocẽ: per oĩa etiã cõprobaris. Si ergo
Hierony dña eorꝝ: ergo super eos. Et Hieronymus. Hec est dies preclara
mus. in qua meruit exaltari sup choros angelorꝝ: ꝛ peruenire vltraqua
nostre humanitatis nature licitũ sit vbi nõ substãtia tollit sꝫ glo
rie magnitudo monstratur. Ubi christus pro nobis introiuit põti
fex in eternũ celi palatiũ ꝛc. Probatur tertio figuris: ꝛ primo. iij.
Reg. ij. Ubi ponit ꝙ tronus Bersabee matris Salamonis posit⁹
est iuxta tronũ regis ꝛ sedit mater ad dexterã filij. Itẽ. iij. Reg. ij.
dixit dñs p aram ꝛ pphetam ieroboam. Te assumã regnabis su
per oĩa que desiderat anima tu aeris q̃ rex super israel. Et sic pꝫ
veritas huius questionis. Ad argumẽtum autẽ in ɔ̃rium est dicẽ
dum: ꝙ nõ ideo dicit virgo maria exaltata super choros angelorꝝ
quasi fuerit equalis in deitate trib⁹ personis. Sed q2 citra perso-
nas diuinas nulla pura creatura plus beata virgine participat
dñi grãm gloriam ꝛ premiũ essentiale diuinũ. Clamemus ergo

ream gementes in hac lachrymarū valle ⁊ flētes: dicendo: trahe nos post te intra choros angelorꝝ ⁊ adiuua vt in odorē vnguētorum tuorū curramus o virgo aduocata nostra.

Causa aspirāte deo optimo maximo: princeps inuicte: ꝑ quāto virtutis ⁊ roboris animi mei medio critas tulit: suo fine bōo demonū idest bonorꝝ angelorum secūda decade. Nunc etiā tertio patrocināte ⁊ opitulāte Joue christianorꝝ: paulo liberius ad tertiā: de malo demonibus idest malis angelis nostra se flectet disputatio. Eritqꝫ iusta Aristo. ij. methaphi. ⁊. ij. posteriorū. Primum de malis angelis. petitionū caput de veritate ⁊ existētia ipsorꝝ. Circa qđ sex questiūcule soluētur: quarū quelibet infra suo ordine declarabitur. Questi

Prima questiuncula est: Si malo demones id est mali angeli ẜm rei veritatē reperiant: an sit cōmētum fidelium theologorꝝ ⁊ christianorꝝ: Ad quā primo videtur respōdendū negatiue: qꝛ si essent reperirētur a deo in lib. genesis creati: sed ibi nulla fit mentio de angelis malis nec bonis: ergo nō sunt creati nec per consequens existunt in mundo nec in inferno aut in aere hoc nostro caliginoso. Itē Aristoteles ⁊ perypatetici posuerunt nō esse demones ⁊ ea que nos attribuim⁹ demonibus dicebant prouenire virtute celestium corporū ⁊ aliquarū rerum naturaliū scꝫ lapidum ⁊ herbarꝝ. Preterea nos videmus ꝙ luna ẜm certa augmēta eius vexat homines ⁊ lunatici dicūtur. Math. x. ⁊. xvij. Necromātici etiā obseruāt cōstellationes ad opera eorꝝ cum fingunt se inuocare demones: ergo nō ex demonibus prout dicit: sꝫ ex corporibus celestibus illa prouenīūt. Respōdeo dicēdum ꝙ circa veritatē ⁊ existētiam demonū triplex fuit opinio. Prima Aristotelis ⁊ eum sequentiū pypathēticorꝝ qui nō posuerunt demones esse: sed ea que attribuere solemus demonibus dicebant prouenire ex virtute celestium corporum: planetarum ⁊ quarūdam aliarū rerum Unde Aug. x. de ci. dei. dicit. Porphyrio egyptiaco pypathetico ⁊ necromantico visum fuit ꝙ quibusdam herbis: lapidibus: animantibus sonis ac certis quibusdā vocibus figurationibus ac figmentis: quibusdā etiā obseruatis motibus syderum in conuersione celi: fabricantur in tertia ab hominibus potestates syderum idoneas varijs effectib⁹ exeqnēdas. Sed hoc apparet manifeste falsum: dicit Aug. ex hoc qꝛ inueniūtur alique operationes demonum que nullo modo possunt procedere ex aliqua naturali causa puta: ꝙ aliquis arreptus a demone loquatur linguam ignorā: recitet vsus ⁊ autoritates quas nunqꝫ sciuit. Multaqꝫ alia inueniunt opa demonū tā in arrepticijs qꝫ in artib⁹ necromāticis: puta statuarꝝ locutio: carū motio: q̄ nullo mō pñt ꝓcedere nisi ex aliq̄ intellectu. Propter qđ qdā alij phi coacti sunt po

Prima opinio Aristot.

Augustinus.

nere demones eē:sʒ nō quos nos dicim⁹:sʒ eē aīas hoīm vt dixit plotinus:ꝛ adducit Aug.ix.de ci.dei.ꝛ ex hmōi hoīm aīab⁹ fieri demones lares.i.domesticos si fuerunt aīe boni meriti. Si vero fuerunt aīe mali meriti:fiūt larue.i.turpes ꝛ terrefacientes.Si aūt sit incertū eas bonoꝝ fuisse aut maloꝝ meritoꝝ:efficiunꝫ dij manes:qđ credētes multi aruspicū occiderūt pueros vt haberēt animas eoꝝ in suis opib⁹ cooperātes ꝛ adiuuantes.Sʒ hoc per

Chriso- stomus. niciosum dogma.Chrisostom⁹ super illud Mat.Demōes exibāt de monumentis:obtruit:dicens:non habet ratione vnā virtutē incorporeā posse in aliā trāsmutari substantiā.s.aīam in substantiam demonis.Nec etiā rōnabile est aīaʒ a corpore separatā hic oberrare.Justoꝝ eni aīe in manu dei sunt:q̄ aūt sunt peccatoꝝ confestim hic adducunꝫ.Fuerunt tertij q̄ ꝑpter erroneā hāc nūc suppositam opinionē posuerūt vt adducit Aug.viij.de ci.dei.ꝙ

Augustinus. oim aīaliū in quib⁹ est aīa rationalis tripartita diuisio ē:in deos hoies:ꝛ demones.Deos autē dicebant habere corpora celestia:

Plato. demōes aerea:hoies vero terrena.Unde ꝛ Plato sub substātijs intellectualib⁹ oino a corpe sepatis hos tres ordines substantiarum corporib⁹ vnitarū ponebat.Et ij tertij lʒ verum dixerint qđ hoies terrena corpa habeāt vt experimur:ꝛ falsū senserit d aīa-

Aristoteles tione corporum celestium.Cum Aristoteles neget corpora celestia esse animata vt dicit Boetius Cogente tamen veritatē verū dixerūt ponēdo demones esse licet nō sint naturaliter corpis aerei vt ponebāt:ꝛ in sequēti dubio ꝓbabiꝫ.hec oia Tho.i questio

Guilhel m⁹ parisiensis. nib⁹ disputatis de demōib⁹.q.j.Ponit ēt.d.Guilhelm⁹ parisiensis li.de vniuerso.parte.iiij.ꝙ inter hacō demones sunt ēt aliq̄ delyri quasi fatui q̄ exigēte hoc in penā qualitate peccatoꝝ:ex itrinsecis passiōib⁹ vitioꝝ.s.ire:odij:superbie:timoris:doloris ꝛ hmōi: q̄ pnt tm̄ excrescere in spū aliquo ꝙ incipiat furere ꝛ delyrus fieri.Jta ꝙ tam stulte ꝛ ridiculose iudicet de rebus sicut vn⁹ fatu⁹ homo q̄ circa virtutē rationatiuā ita peruerti turbari ꝛ alienari pōt ꝙ errabit circa scđam ꝛ tertiā opationē intellect⁹.Et siliter pōt accidere in demonib⁹ ꝛ aīabus dānatis.hec ille formaliꝫ.Sʒ preter hec q̄ nūc supradicta sunt:cōstare pōt existētia ꝛ veritas maloꝝ spirituū siue demonū:pmo scripturarū ꝛ gētiliū auctoritatib⁹.Scđo inductiōib⁹.Tertio exēplo.Pmo auctoritate veteris

Gen. iij. testamēti ꝛ noui Nā geñ.iij.dr.ꝙ tpe quo Adā ꝛ Eua erāt in mundi in padiso q̄dā alteri⁹ speciei rōnalis creatura pter hominē. Uñ dr.Sʒ ꝛ serpēs erat callidior cūctis aīantibus terre q̄ fecerat dñs deus quinta ꝛ sexta dieb⁹.Qni q̄dē serpēs nō ꝑpria natura sʒ quadā intellectuali natura serpēti aduēticia loquebaꝫ domine Eue.hāc aūt rationalē creaturā preter hoiem diciꝫ diabolū fuisse.Job quoqꝫ.c.xx.dr.Uadēt ꝛ venient sup eū horribiles: oēs de-

Job.c. xx. mones tenebre abscōdite sunt in oculis ei⁹.Et.c.xvj.dr.Hostis meus terribili⁹ oclis me intuit⁹ ē:apueruerūt sup me ora sua et ex

Sapiē. xj. probrātes percusserūt maxillā meā:satiati sunt penis meis.Et Sapie.xj.dr.Qđ q̄dā errātes colebāt mutos serpētes ꝛ bestias

fupuacuas:imisisti illis multitudinē mutorū aīaliū in vindictā: vt sciret q: p q̄ peccat ꝗs:p h ec ⁊ torq̄r.Et Mat.xxv. Discedite a me maledicti in ignē eternū q̄ parat⁹ est diabolo ⁊ angelis ei⁹. et Job.xlj.metaphorice formā demonis describēs dicit. Sternuta tio ei⁹ splēdor ignis ⁊ oculi ei⁹ vt palpebre diluculi:de ore ei⁹ lam pades ꝓcedūt sicut tede ignis accēse:de narib⁹ eius ꝓcedit fum⁹ sicut olle succense atq; feruētis:halit⁹ eius pꝛunas ardere facit:⁊ flāma de ore ei⁹ egredit:in collo ei⁹ morabit fortitudo ⁊ faciē ei⁹ ꝓcedet egestas ⁊c.Uide totū capitulū.Refert etiā Aug.li.viij.de ci.dei.q Apuleius.platonicus scribit in lib.de deo Socratis.So cratē demonē quendā habuisse familiarē: q̄ sollicitus erat circa ipsū vt desisteret ab agēdo qn̄ illud qđ agere volebat imꝓspe re fuerat euenturū.Itē posuit q demones sunt medij inter hoīes ⁊ deos:ꝑces hoīm ad deos deferētes atq; impetrata bn̄ficia hoī bus repoꝛtātes.Et plato in thimeo dicit.Inuisibiliū diuinarum ꝑtātum q̄ demōes nūcupant:ꝑstare ratione opus mot⁹.est:q̄ fer re valeat hoīs ingeniū.Et xenophon li.j.de morte Socratis ad Athenienses inq̄t.Enimuero iam bis mihi defēsionē parāti demo niū aduersat.Et Lactātius li.ij.Institutionū.⁊ Aug.li.x.c.xxiiij. de ci.dei.multa de eoꝝ existētia scribūt.Sed ꝑterea etiā q̄ dicta sunt de scripturaꝝ testimonijs:eē quasdā rōnales substātias ma las ⁊ puersas ꝑter hoiem:⁊ in hoc mūdo vagari:patere ⁊ ꝯstare pōt ex q̄nq; inductionib⁹.Primo ex reuelationib⁹ occultoꝝ q̄s se pe fieri hoib⁹ ⁊ factas etiā certissima relatiōe didicim⁹: q̄ saluari nō poterāt ex ordine ⁊ influxu corpaliū causaꝝ supioꝝ ⁊ inferio rum.Scđo ex r̄nsis seu oraculis ⁊ alijs miris effectib⁹ q̄ apparue runt circa ydola quib⁹ demones persuaserūt hoibus se colendos etiā magnis ⁊ sapiētibus viris vt Romanis ⁊c.q̄ etiā effect⁹ ratio nabiliter reduci nō pn̄t:aut in causas supiores vel inferiores cur sus naturalis.Tertio ex opib⁹ seu effectib⁹ artiū magicaꝝ q̄rum sunt q̄dā effect⁹ mirādi q̄ fiūt mediātib⁹ ꝟbis nō ex intrinseca vir tute ꝟboꝝ aut caracterū:nec ex ꝓpria ꝟtute intellect⁹ hoīs ꝟbo ꝓferētis vt clare ⁊ facilr ꝑncipijs recte philosophie ⁊ liberaliū ar tiū cōuinci pōt.Relinquit ḡ q fiāt tales effect⁹ ex opatiōe alicu ius intellect⁹ vel nature intellectualis:ad quā referunt ꝟba itelli gibilia ⁊ necromanticoꝝ:⁊ ad quā formāt signa caracteres seu si gilla firmitatis dn̄ij.Quarto ex actib⁹ obsessoꝝ ⁊ reuelationibus occultoꝝ.Quinto ex subitis trāsmutationib⁹ rerū vt virgaꝝ i ser pētes ⁊ hmōi q̄ fecerūt magi Pharaonis.hec oia henric⁹ đ Assia sup Geñ.Tertio idē suadebit exēplo.Retulit eīn mihi.R.dn̄s ab bas rugius salermitan⁹:itegre vite:magniq; iudicij vir:atq; Fer dinādi regis fidelissim⁹ a secretis ābasiator:q ea tēpestate q̄ Ue neti grauissimū bellū duci Ferrarie intulerūt.Cū Alfonsus Ara gonius Calabrie dux inuict⁹ tūc esset Mediolani ibiq; inter illu stres viros de spiritib⁹ sermo haberet.In q̄ cetu tūc forte adera tis abbas:varieq; de ea re sentirēt:asseuerasse ducē ait.Nō vanū eē qđ de illis diceret:neq; cōmētiū.Siquidē cū apđ Cotronū Ca

Mathe. xxv.
Job.xli.
August.
Plato.
xenophō

labile ciuitatē degeret: et post regias curas aliqd qreret lxarameti nūciatū est mulierē ibi a spiritibus male mulctari. misit illā ad se duci. q̄ alloq̄ dux cū cepisset eā velut foret exanimis nihil rñdere nihilq̄ moueri. qđ ille cū aladuertisset: loculos (q̄ crepūdia appellant) in q̄o⁹ lignū crucis: agnus dei: et cerea q̄dā crux a diuo fratre iohāne de capistrano ordis minorꝫ sacrata latebāt et sinu suo exemit: eiusq̄ mulieris clā brachio imposuit. Tūc illā vehemēter exclamasse: mirisq̄ modis os atq̄ oculos distorqre cepisse. Dux vero imperat fari: qđ ita clamitaret: rñdit vt id auferret qđ ei iniecerat: tū duci q̄dnā esset qđ auferri iuberet in terrogāti rñdit: ijs loculis quos ipse clādestine imposuerat inesse lignū crucis: agnū dei: et cereā crucē ab infestissimo ei⁹ hoste sacratā: que cum Dux abstulisset rursus ea fit exanimis. His cū Venetorꝫ cōsul⁹ superuenisset de reb⁹ serijs cū duce locuturus: inde ea iussu ducis educit. Nox sequētib⁹ tenebris cū se cubitū dux recepisset: repēte oia obstrepere visa sunt vt aliquos ad se dux timore corrept⁹ aduocari iusserit: qb⁹ cū pugil vsq̄ ad lucē pernoctauit. Hāc iterꝫ die postero imperat accersiri: q̄ ducē: vbi eadē q̄ pridie fecerat molientē aduertit. Interrogat an nocte p̄terita ptimuerit: Quā cū dux increpuisset tāq̄ tartareū spm̄ mortalib⁹ infestū: simulq̄ sciscitaret an ea fuerit q̄ per cubiculū obstrepuerit somnusq̄ turbarit. illa subridens ānuit. Ubi latuisset interrogāti: in summo inq̄t: conopeo qđ lecto tuo adiacet q̄ nisi me sacra q̄ loculis gestas abdita p̄hibuissent: ilico te nostris manib⁹ euectū: p̄cipitē e lecto deturbassem. Quin nostin me captasse quodcunq̄ verborꝫ tibi heri fuerit cum venetorꝫ cōsule: Dux p̄ro tanq̄ id fieri nequaq̄ potuisset: amotis arbitris: fare inq̄t. Illa nō secus ac si interfuisset: rē oēꝫ vt erat: ne mutato q̄dē v̄bo ordine edisserit. Admirabūdus dux tanto post hec firmius credidit malignos sp̄us circūferri: q̄stum vnq̄ antea

Augu. hesitarat. Nūc ad rōnes rñdeamus in oppositum: et primo ad pri mū dicendū est q̄ Augu. dicit. xj. de ci. dei. q̄ angeli cōiter nō fūt pretermissi in illa prima rerꝫ creatione sed significant nomine celi: aut nomine et lucis. Ideo aūt vel p̄termissi sunt: vel nominib⁹ rerū corporaliū figurati: q̄ Moses rudi populo loquebat q̄ nondum capere poterat incorporea naturā: et si eis fuisset expressum aliquas res esse sup oēm naturā corporeā: fuisset eis occasio idolatrie ad quā proni erāt et a qua Moses eos precipue reuocare intendebat. Ad scđm cū reuerētia declinamus Aristotelē et ibi contra fidem tꝫ penitus cū negamus et dicimus q̄ lꝫ corpus lunare in augmento vel decremēto possit fortasse aliqualiter hoies vexare: non tñ tanta vexatione q̄nta nos q̄nq̄ videmus in arreptitijs: sed illā tā vehementē causant demones et id faciunt maxime in augmento vel decremento lune: duplici rōne. Primo q̄dē ad hoc

Hyeronimus. vt creaturā dei. s. lunā infament: vt dicit Hyeronimus et Chrisostomus. Scđo q̄ cū nō possint operari nisi mediantib⁹ virtutibus

Chrisostomus. naturalibus vt declarabit: cōsiderāt ipsi demones in suis operibus aptitudines corporꝫ ad effectus intentos. Manifestuꝫ est au

tem ꝙ cerebrū olm partiū corporis humidissimū est: vt dicit Aristoteles: ⁊ iō maxime subijcitur operationi lune que ex sua ꝓprietate habz mouere humorē. In cerebro autem perficiunt vires anima les: ⁊ ideo demones ẜm certa augmēta lune perturbāt hoīs phātasiam q̄ñ cōsiderant cerebrū ad hoc dispositū. Ad tertiū dicēdū ꝙ necromantici vere ⁊ non ficte inuocāt demones in certis constellationibus: de demones rñdent ⁊ veniūt ꝓpter duo. Primo quidem vt homines in hūc errorē incidāt: ꝙ credāt aliqd numē esse in stellis. Scdo qr considerāt ẜm aliquas certas cōstellationes naturam corporalē magis esse dispositā ad effectus ꝓ qbus aduocantur. Qd etiā alliciunt ⁊ aduocent aliquib⁹ herbis: lapidib⁹ ⁊c. vt adducit Augu. de mēte porphirij: non tñ illi⁹ q̄ predicabilia edidit. Ad hoc rñdet Augu. xxj. de ci. dei. ꝙ demones alliciuntur hmōi: nō vt aīalia cibis. s. vt ouis ramo viridi: sed vt spūs signis inquantū. s. eis: hec exhibēt in signū diuini honoris cuius ipsi sunt cupidissimi. Hec omnia Tho. vbi supra. ⁊ pri. par. q. cxv. ⁊ Henricus super Gen.

Margin: Aristot. — Demones inuocati rñdēt ⁊ veniunt ꝓpter duo — Augus.

Ecūda questiuncula est. qd sunt quos nos vocam⁹ demones? Ad quā rñdet Augu. sup Gen. recitatiue d mēte platonicoꝝ: ⁊ ponit in decretis in. c. sciendū. xxvj. q. iij. sic describens angelos malos. Demones sunt genere aīalia natura pulcherrima: mēte rōnalia: aīo passiua: corpore aerea: duratione eterna. Dicit gñe nature ⁊ ꝑdicamēti substantie. Natura pulcherrima. Nā q̄tū ad substātiā sue nature non sunt bonis angelis turpiores. Aio passiua passionibus ẜm platonicos appetitus sensualitatis cōcupiscibilis. s. ⁊ irascibilis. Corpore aerea: inq̄tū sunt creati de materia subtiliori: vt dicit gl. decreti vbi supra. vt intelligant subtilius ⁊ velocius intelligere q̄ hoies. Duratione eterna die. s. grā ⁊ nō natura. Itē Aug. de ci. dei sic eos ēt describit. Demones sunt spūs nocēdi cupidissimi: a iustitia penitus alieni. superbia tumidi. inuidia liuidi. fallacia callidi: q̄ in hoc qdē aere habitāt: qr de sublimitate celi superioris electi: merito irregressibiliter in sibi ꝯgruo velut carcere dānati sunt. Et dicunt mali angeli diaboli: a dia qd est duo. ⁊ bolus qd est morsellus: q̄si duos morsellos cupiētes: aīaꝝ ⁊ corpoꝝ: vt dicitur in gl. ordina. in. c. firmiter. extra de sum. trinita. Dr etiā diabolus hebraice quasi deorsum fluens. Grece dicit criminator Latine angel mal⁹ vt dicit Isidor⁹. viij. ethimo. Dicit etiā satanas quasi aduersarius. ⁊ demō quasi peritus rerū. hec ex supradictis.

Margin: Questi. Rñsio. — Diffinitio dmonum.

Ertia q̄stiūcula est si casus ⁊ lapsus angeloꝝ a mūdi principio vt dicūt xp̄iani fuit possibilis? Ad quā sic rñdet ꝙ aliquādā heretici ⁊ philosophi impugnare solent doctrinam christiani in hoc puncto de casu angeloꝝ dicētes ꝙ lausus origi nalis a principio mūdi angeloꝝ in essentialib⁹ ⁊ accidētalib⁹ pfectioꝝ non fuerit possibilis. Nā dicūt primo ꝙ ipsi angeli a pncip. habuerūt de deo ⁊ de habitudie legitima ois creature ad deū clarissimā cognitionē: circa vltimā beatificā: sciētes indubie deū pl⁹ se diligēdū ēē ⁊ si sibi obediēdū: regratiādū ⁊ cultū latrie exhiben-

Margin: Questi. Rñsio aliquoꝝ Argumentū primū.

Argumē dum:ergo malū culpe in eis esse nō potuit. Item scd̄o arguūt sic.
tū scd̄m. Nulla existēte in angelis cā auersionis a rectitudine stat⁹ pma
rij nul⁹ in eis potuit occidere lapsus aut peccatū:sꝫ nihil dubieta
tis aut obscuritatis vel difficultatis in ijs q̄ agere:q̄ omittere:que
habere debuerūt:potuit in tāta felicitate eis accidere: nec aliq̄d
erroris in vniuersali:aut in ꝑticulari:vel aliqd̄ impedimētū vel re
tractū qd̄ angelos a recta ꝛ debita habitudine ad suū creatorem
educeret:ibi potuit esse. Quinimo totū qd̄ intus ꝛ extra angelos
Arg. iij. erat inclinabat ꝛ impellebat rōnalē angeloꝝ appetitū erga deū.
ergo peccare nō potuerūt. Itē tertio sic. volūtas cū sit potētia de
se mota opꝫ necessario oēm actū electū ei⁹ esse cōformē alicui iu
dicio rōnis. Igiᷣ vbi rō vel intellectuale iudiciū semꝑ est in obliq̄
bile sicut in angelis erat:ibi potētia volitiua obliquari ꝛ peccare
Arg. iiij. nō poterat;ergo. Itē q̄rto sic. Si lucifer peccauit:oportuit actū q̄
primo peccauit esse libera volūtatis electiōe:iō illud fuit cōforme
alicui iudicio rōnis. qd̄ si fuit rectū:nō peccauit:q꞉ nō pōt arbor bo
na malos fruct⁹ facere. Si ꝟo erroneū:tunc error intellect⁹ ꝑces=
sit culpā volūtatis:qd̄ oēs refugiūt admittere. Itē quinto sic: di=
cit. b. Aug. xj. de ciui. dei. c. vij. Omnes angeli ab initio fuerūt eq̄=
Argu. v. lis felicitatis:ꝛ ita steterunt:donec isti qui nunc mali sunt cade=
rent:igiᷣ erāt equales in virtutib⁹:igiᷣ si vnus habuit perseuerā
tiam:ergo ꝛ oēs:q꞉ alias nō fuisset equaliter felices. Item sexto.
Arg. vj. Voluntas nihil pōt attingere nec exequi sine rationis adminicu=
lo ꝛ directorio. Ratio autē nō cōsentit malo:imo semꝑ recalcitrā=
do malo re murmurat:dicēte ph̄o. j. ethicoꝝ. ꝙ rō semꝑ ad optia
Ph̄s. j. ethicoꝝ. deprecaᷣ:q̄uo ergo peccare potuerūt ꝛ tam mali fieri q̄uo angeli
tam ꝑfecte atq꞉ nobilis rōnalis nature tanteq꞉ ꝟtutis: sapientie
ꝛ sciētie ab initio felices ꝛ beati appellati:cadere ꝛ labi potuerūt
Job. xiiij. ergo. Sed cōtra Job. iiij. diciᷣ. In angelis suis reperit prauitatē.
Ad hāc dubitationē respondēdo quatuor primo notāda sunt: de
inde argumētis respōdebiᷣ. Primū notabile est ꝙ tā angelus q̄꞉
Responsio ad q̄stionē. quecūq꞉ creatura rōnalis si in sola natura consydereᷣ pōt pecca=
re:ꝛ si alicui creature cōuenit vt peccare nō possit:hoc hꝫ ex dono
grē:nō ex cōditione nature. Cuius rō est:q꞉ peccare nihil est aliud
q̄꞉ declinare a rectitudine act⁹ quē dꝫ habere:siue deficere in agē
do;siue accipiaᷣ pctm̄ l naturalib⁹ siue i artificialib⁹ siue in mora
libus:solū aūt illū actum a rectitudine declinare nō cōtingit:cui⁹
regula est ipsa virt⁹ agētis. Si em̄ manus artificis esset ipa regu
la incisionis:nunq̄꞉ posset artifex nisi recte lignū incidere:sed si re
ctitudo incisiōis sit ab alia regula:ꝯtingit incisionē esse rectā ꝛ nō
rectā. diuina autē volūtas sola est regula sui act⁹:q꞉ ad supiorē fi
nem nō ordinaᷣ. Oīs autē volūtas cuiuslibet creature rectitudinē
in suo actu nō hꝫ:nisi ſm ꝙ regulaᷣ a volūtate diuina ad quā per
tinet vltimus finis:sicut quelibet volūtas inferioris dꝫ regulari se
cundū volūtatem superioris:vt volūtas militis secūdum volūta
tem ducis exercitus. sic igitur in sola volūtate diuina peccatū esse
nō potest

non potest:in qualibet autem voluntate creature potest pec-
catum esse secundũ conditionẽ nature sue. Tho.p.la parte q̃
stione.lxiij.articu.j.in corpe. Scdm notabile est. Non est nec
esse põt aliqua intellectualis creatura dei capax cõtradicto-
rie libera simpliciter impeccabilis.i.q̃ nullo mõ possit pecca
re:patet faciliter:q: de⁹ omni tali põt obligatorie p̄cipere
aliqd qd in ei⁹ potestate implere esset:vel nõ implere stante
obligatiõe ad cõtrariũ:q: nulla creatura rõnalis esse põt de
cui⁹ rõne essentiali sit esse beatũ: ergo ois talis põt in statu
vie poni et dimitti suo libero arbitrio sub cõmuni influẽtia:
ergo ois talis põt peccare. Tertiũ notabile est: q̄ nõ põt esse
aliqua creatura rõnabilis essentialiter seu naturaliter mala
vel peruersa:qd probatur sic. Sit. A. talis creatura rõnalis q̃
essentialiter sit mala:tũc quero si. A. sit apta nata agere vel se
habere conformiter conditioni sue nature vel nõ. Si primũ
tũc bñ ⁊ recte se habere põt:⁊ p̄ cõsequẽs nõ est essentiale p̄-
uersũ esse. Si vero dicat̄ q̄ semp̄ agit ⁊ appetit difformiter
rõni ⁊ cõditioni nature sue:sequit̄ q̄ violẽter se habeat:⁊ si sic
tũc põt se naturalit̄ habere.i.cõformiter cõditioni nature sue
⁊ ita potest iterũ bñ ⁊ recte se habere:⁊ male et peruerse. Ex
quib⁹ duob⁹.s.scdo ⁊ tertio notabilib⁹ sequit̄ q̄ ois natura ra
tionalis cõtingenter ⁊ p̄ accidẽs.i.ex ꝓpria potestate ⁊ libe-
ro arbitrio male facta est. Nã vt dictũ est nulla naturaliter
est mala. hec Henric⁹ de Assia sup̄ genesim. Quartũ notabi
le est q̄ malũ culpe siue pctm̃ mortale in actu liberi arbitrij
cõuenit esse dupliciter. Uno mõ ex hoc q̄ aliqd malũ eligit̄:
sicut hõ peccat eligẽdo adulteriũ:qd scdm se est malũ: ⁊ tale
peccatũ semp̄ ꝓcedit ex aliqua ignorãtia vel errore:alioquin
id qd est malũ nõ eligeret̄ vt bonũ. Errat quidẽ adulter in p̄
ticulari eligens hãc delectationẽ inordinati act⁹ quasi aliqd
bonũ ad nunc agẽdũ ꝓpter inclinationẽ passionis aut ha-
bitus:etiã si in vniuersali nõ erret:sed veram de hoc senten-
tiam teneat. Hoc aũt modo in angelo pctm̃ esse non potuit.
q: in angelis nec ignorantia est nec in eis sunt passiones:q̃-
bus ratio aut intellect⁹ liget̄. Alio mõ cõuenit peccare p̄ libe
rũ arbitriũ eligẽdo aliqd qd scdm se est bonũ:sed nõ cũ ordi-
ne debite mẽsure aut regule: ita q̄ defect⁹ inducẽs pctm̃ sit
solũ ex p̄te electiõis q̃ nõ hꝫ debitũ ordinẽ nisi ex p̄te rei ele-
cte:sicut si aliqs eligeret orare nõ attẽdẽs ad ordinẽ ab eccl'ia
institutũ:⁊ hui⁹ peccatũ nõ preexigit ignorãtiã:sꝫ absentiã
solũ cõsideratiõis eoꝝ q̃ cõsyderari debẽt: ⁊ hoc mõ angelus
peccauit cõuertẽdo se p̄ liberũ arbitriũ ad ꝓpriũ bonũ absq̃ Rñsio
ordine ad regulã diuine voluntatis. hec Tho. vbi supra ad ad argu
quartũ argu. Ad argumẽta aũt in oppositũ: ad duo p̄ria p̄ꝫ menta.
respõsio ex notabilib⁹. Ad tertiũ dicit̄ q̄ volũtas põt electiue Ad p̄i-
actuari:vel electiue appetere aliqd sine hoc q̄ intellect⁹ p̄iu- mũ ⁊ se
dicauerit assensiue:talevel taliter appetere,tũ q: alias opor cundũ.

Ad tertium. teret oēm actū quo volūtas peccat precedere errorē intellect⁹ qđ est falsum ꝛ ꝑ erroneo habitū. Nā scđ3 oēs doctores theologos in āgelis ꝛ similiter in pmis hominib⁹ malū intellectus secutū est malū volūtatis: ꝛ nō ecōuerso. Ad quartū dicit ꝙ act⁹ electiuus q̄ pⁱlo angel⁹ peccauit: precessit ex prius bona volūtate: nō ꝑ hoc ꝙ precedēs rectitudo vel iustitia volūtatis ad illā mouerit: sed ex hoc ꝙ arbitrij libertas a rectitudine ab initio collata abutēdo sua potestate exorbitauit: ꝛ ad illud qđ allegaꝛ ad hoc ꝙ nō potest arbor bona ꝛc. Respōdeꝛ ꝙ intelligitur in sensu cōposito: idest nō stāt simul ꝙ volūtas sit bona: et faciat act⁹ malos: cū quo bñ stat ꝙ volūtas bona ꝛ iusta possit male et peruerse eligere. Ad quintū argumētū negāda est cōsequētia: quia quādo Augu. dicit oēs angelos fuisse equalis felicitatis: intelligitur quātū3 ad presentē iustitiā seu quantū ad eas ꝑfectiōes quas presentialiter habebāt de habitib⁹ sciētie ꝛ virtutis. Ad sextū dicitur sicut ꝛ ad tertiū. Clarū ergo est ex oib⁹ ꝙ querentes primā radicē seu cognitionē occasiōis peccati angelorum: nō inueniēt ignorantiā eorum quasi peccauerint in filiū: nec impotentiā viriū: quasi peccauerint in patrē: sed inueniēt in vtrūq3 potentē. s. bonū ꝛ malū liberi arbitrij ptātē: quā ꝑ absentiā solū cōsyderatiōis eorum q̄ consyderare debuissent potius flectendo in malum peccauerunt irremissibiliter in spiritumsanctum Hec Henricus de Allia super Gen.

Qō.

Quarta questiūcula est: Quanto tpe post eorum creationē3 demones ceciderūt? Ad quā sic rñdeꝛ: ꝙ de mora inter creatiōē3 ꝛ lapsū3 angelorū diuersi diuersa sensere. Nā dñs Henric⁹ de Allia sup Gen. recitatiue seqñs Originē ponit tria de mora casus angelorum. Primum est ꝙ non oēs angeli facti sunt mali ante pctm̄ hois licet aliquis angelus ante hoiem peccauerit. Secūdu3 est ꝙ licet q̄libet angel⁹ in istāti peccauerit: nō tñ oēs i eodē instāti peccauerūt: sed successiue. Tertiū est ꝙ demōes añq3 caderēt aliquādo tpe fuerāt iusti ꝛ boni laudātes deu3: scđ3 illud Eze. xxviij. Ambulasti ꝑfect⁹ in vijs tuis a die cōditiōis tue donec inuēta ē iniqtas i te. Ambulatio aūt est mot⁹ cōtinu⁹ aliquā morā reqrēs. hoc ātvideꝛ innuere Job. xxxviij. dicēs. Ubi eras cū me laudarēt simul astra matutina: ꝛ iubilarēt oēs filij dei. i. āgeli boni ꝛ mali. facit ad hoc qđ dicit origenes sup Gen. ꝙ serpēs antiqu⁹ nō stat supra pectus ꝛ ventrē suū ambulauit: est alia scđa opinio demora casus āgelorum dñi Lādulfi in. ij. sniarum. di. iiij. ponētis a creatione ad casum angelorum quatuor moras Pria in q̄ angeli fuerūt creati ꝑfecti in naturalibus et iustitia originali absq3 gratia gratū faciente in qua mora in vsum liberi arbitrij exire non potuerunt. Secunda mora in qua boni cōuerterunt se ad deum: et mali ad propria natura alia se ardentissime diligēdo: ideo in ista

Rñsio. ad q̄sti. Prima Opinio q̄ est origenis ꝛ Hērici d Allia. Eze. xxviij. Job. xxxviij. Origenes sup Gen. Scđa Opinio que est Laudulfi.

mora boni gratiam receperunt. Mali vero posuerunt obiicē et impedimētū convertentes se ad bona naturalia: et ideo gratiā nō receperūt. Tertia mora est in qua mali operati sunt varia peccata temptātes bonos: et in hac mora fuit prelium in celo. Apoca.xij. de quo dictū est supra in scda decade. et boni bona multa fecerūt et viriliter restiterūt. Quarta mora est in qua boni premia optima receperūt et mali penas. et iste dñs Landulfus ponit inter creationē et casum angelorum aliquam moram: quia imaginatur demones in prima mora fuisse bonos cum ceteris angelis: iuxta illud Gen.j. Uidit deus cuncta que fecerat et erant valde bona. In scda mora posuerūt obiicē gratiā gratū facientē impedientes. In terra resilientes a deo peccauerūt et ceciderunt: sic ergo inter primā et scdam morā fuit secunda cū vsu liberi arbitrij in qua nō peccauerāt. Quarta mora est in qua boni premiati sunt: et mali puniti. Et has quatuor moras distinguit ipse Landulfus per coexistētias paruas temporis: et ex distinctiōe statuū et operationū seu variationū ipsorum angelorum. Et huius opiniōis est dñs Bonauē. et dñs Joh. Scotus ibidē. Est et tertia opinio sancti Tho. probabilior et sanctorū dictis magis consonās dicētis: quod statim post primū instās sue creatiōis angelus peccauit. Nā sicut boni angeli in scdo instāti eorum creatiōis cōfirmati fuerūt in gratia. Ita et mali in scdo instanti eorum creationis ceciderunt obstinati in culpa. Et sicut boni angeli in scdo instanti per vnum actū meritoriū inhesionis deo cōfirmati fuerūt in gratia et meruerunt beatitudinē. Ita et mali in secundo instanti per vnum actum demeritorium inadhesionis deo meruerūt penam eternā confirmati in culpa. Quod si dicatur a Scoto contra Thomā Inter quelibet duo instantia cadit tempus medium. vj. phisicorum. Sed tu ponis aliud instans in quo diabolus peccauit ab instanti in quo creatus fuit: ergo aliqua mora fuit inter creationem angeli et eius lapsum: vt Lādulfus supra tenet. Ad hoc respondet Tho. pri. par. q. lxiij. ar. vj. ad. iij. dicēs: quod inter quelibet duo instātia tēpus medium habet veritatē inquantū tēpus est continuum vt probatur. vj. phisicorum. Sed in angelis qui non sunt subiecti celesti motui: tempus accipitur pro ipsa successione operationum intellectus vel etiam affectus. Primo ergo modo inter duo instātia cadit mediū. Secūdo vero mō minime. hec Tho. et Henrico: et intra questiunculam adductis.

Gen.j.
Tertia opinio que est sancti thome.
Obiectio que fieri posset cōtra predictam opinionem.
Rñsio beati Tho.
questio

Quinta questiūcula est: In quo loco angeli lapsi ceciderūt? Ad quā sic respōdetur quod in demonibus possumus tria cōsyderare .s. naturā itellectualē culpā mortalē: nostrā vtilitatē. Primo enim cōsyderādo in demonibus naturā intellectualē: cum in eis lux naturalis idest virtus intellectualis remanserit: eorum operatiōi .i. cōtēplatiōi cōuenit celū: et idō tā bōi quam mali in celo empireo sunt creati: quod est cōtēplatiōi cōgruū vt patuit supra. Scdo in demōibus cōsyderādo culpā

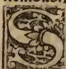
Rñsio ad q̄stionem.

mortalē:cū eorū natura p culpā sit deordinata ⁊ obtenebrata tūc debet eis p penā ⁊ p tenebra infernus q̄ est locus tenbro sus penalis ⁊ afflicti⁹. Tertio cōsyderādo nostrā vtilitatē: sic debet dmonib⁹ aer: nō quo ad supmā: nec quo ad infimā: sȝ q̄ ad mediā sui partē. Cui⁹ ratio est: q: aer q̄ est in media regio ne: tres hȝ cōditiōes pter quas aer medi⁹ cōpetit eis. Et em̄ aer lucidus vl splēdidus: tenebrosus ⁊ nobis ppinqu⁹. Pzio aer lucidus est ⁊ iō p naturā lucis sic cōpetit eoꝝ nature itelle ctuali. Scdo o aer ē tenebrosus ⁊ sic cōpetit eoꝝ culpe mortali. Tertio aer est nobis propinquus ⁊ sic cōpetit nostre vtilitati nā ex ordine diuie sapiētie ē ꝙ ex malis eoꝝ nostrū bonū eli citꝰ. s. nostri exercitū ⁊ p ɔsequēs meriti dū resistim⁹ eoꝝ tēpta

questio. tionibus. Hec ex theologis ⁊ Ranerio.

Rñsio

Ad que stionē.

Exta questiūcula est: quot fuerūt angeli q̄ de celo ceciderūt? Ad quā rñdet ꝙ pauciores fuerūt cadē tes q̄ꝫ remanētes hoc pbat rōne ⁊ autoritatib⁹. et pzio rō. Nā pctm̄ ē ɔ naturalē iclinationē. Ea vo q̄ ɔ naturā fiūt vt i paucioꝛib⁹ accidunt. Natura

iiij. Re. vero cōsequit suū effectū: vel sp vl i plurib⁹. Scdo pbat auto

vi. ritatib⁹: ⁊ pzio autoritate Helisei. iiij. Reg. vj. dicētis ministro

apo. xij. suo plures nobiscū sūt q̄ꝫ cū illis: ꝙ expoīt de āgelis bōis ⁊ malis. Et apoc. xij. dicit ꝙ draco traxit secū tertiā partē stellaꝝ hoc ē tertiā ptē ex nouē choꝛis āgeloꝝ. Dicūt tñ aliq̄ ꝙ tot cor ruerūt ex qb⁹ potuiss et fieri decim⁹ oꝛdo. Si qs aūt curiosus dterminatū numerū bonoꝝ ⁊ maloꝝ āgeloꝝ ex legiōib⁹ eoꝝ scire velit: q̄rat acutos arthmeticos ⁊ abachistas. Hec Tho. q. lxiij. ar. ix. pzime partis.

Ecundū caput pncipale hui⁹ tertie decadis ē de sim plicitate demonū. Circa qd̄ q̄nqꝫ q̄stiūcule soluētur: q̄ rū quelibet infra suo ordine declarabitur.

questio

Rñsio aliquorum.

Rima q̄stiūcula est: Si demones habeāt corpo ra sibi naturaliter vnita vt forma materie. Ad quā diuersimod a mltis rñdet. Nā qdā pzio di cūt ꝙ dñs de⁹ i penam ⁊ confusionem angelo rum peccanti inferiorauit ⁊ inclinauit na turas ipsoꝝ ⁊ fecit eas formas substātiales ali cui⁹ corporis deformis: vt ranarū vel serpētiū ⁊c. ⁊ sic tpe pzioꝝ holm potuerūt esse q̄dā demō es corpei ⁊ cō positi ex ptib⁹ essentialib⁹. Et sic fuissent pars formalis vel essentialis alicui⁹ corporis: sicqꝫ habuissent corpa naturali ter sibi vnita. Sȝ si hoc fuit factū: fuit absolute ex olpotētia dei ⁊ ex obedictiali potētia āgelorū malorū nō naturaliter. Nā na turalit loq̄ndo natura icorpea itellectualis vniri nō pōt nature corporee per modū forme vel anime viuificantis: q: natura cuiuslibet demonis est substantia rationalis personaliter in se subsistēs: nō habens aptitudinem naturalem vel propin quam adherendi alteri: vel con stituendi cum altero; licet ha

beat potentiam obedientiale3 vt dictum est. Fuerunt alij secundi qui dixerunt q angeli boni et mali licet non habeant corpora sibi vnita naturaliter ex ossibus et neruis et carne compacta: sicut communiter perfecta animalia habere videmus. Nam christus dixit q spiritus carnem et ossa non habet: habent tamen corpora vnita eis aerea naturaliter. Et probant hoc tribus rationibus. Primo per augustinu. ij. super Gen. dicentem .in spiritu rationalis creature bonum est hoc ipsu3 quod viuit et quod viuificat corpus siue aereum sicut ipsius diaboli: vel demonu spiritus: siue terrenu3 sicut hominis anima: sed corpus quod viuificatur est naturaliter vnitum spiritui viuificanti: ergo Item in ca. sciendum. xxvi.q.iij. dicitur q demones sunt genere aialia: animo passiua: corpe aerea: duratione eterna vt dictum est nunc supra. Ite Augu. xxi. de ciui. dei dicit Sunt qda etia sua demonibus corpora sicut doctis hominibus visum est: ex isto aere crasso atq humido cuius impulsus flante vento sentit: ergo. Sed q hoc esse non possit probatur quia cum aer sit corpus homogeneum et simile in toto et in partibus: necesse est q si alique partes aeris aiate ponatur q totius aer similiter sit aiatus: quod pt3 est falsum: q nulla operatio vite nec pmotu: nec p alidd aliud dephedit in toto aere et io dicimus demoes no habere corpa aerea naturalit sibi vnita vt fiat ex eis vnu simplr et p se: no em tale corpus aereu piunctum demoni viueret: cum ab eo non viuificaret formaliter. Nec demon tali corpori coniungeretur vt pars formalis: cu demo vt dictu est in se integra speciei natura heat. Et pfirmat hoc: q ageli et dmones simplicioris nature sunt et essetie q ale: s3 aia est simplex no coposita ex materia et forma: l3 ex actu et potetia vl ex q e et qd est: ergo mlto minus ageli: simplicioris nature et subtilioris. Ad argumeta aut tria dr q Aug. ibi loquit s3 opinione Apuleij: et platonicoz quoz ipe fuit imitator et adducit illa recitado no asseredo. Fuerut alij tertij q dixerut agelos et demoes nec hre corpa naturalr eis vnita: nec ea posse etia assumere vl assumpsisse. S3 oia q i diuinis scripturis legut de appartioib agelo: ptigisse i visione pphetie: hoc e s3 imaginatione. S3 hoc manifeste apparet: falsu: et intetioi scripture repugnat. Na scriptura introducit interdu agelos apparentes vt coiter ab hoibus videant: sicut ageli qui ab Abraha videbatur et ab oi familia eius. Et a Loth et ciuib sodomoz. Silr agel q apparuit Thobie ab oib videbat: tali aut visioe no videt nisi corpus qd positu e extra vidente: illa do q vident visione imaginaria videtur solu in sola imaginatioe videtis. Cu igit appareat ageli et demoes et corporei non sunt nec habent corpora naturaliter eis vnita. Sequitur q sit alids alius modus quo angeli boni et mali dicantur corporei: et corporibus vniantur. Dicendum est ergo quarto secundum theologos q angeli assumunt corpo

Alia responsio.

Aug. ij. sup ge.

Au. xxi. de ci. dei.

Tertia opinio

Opinio theologorum.

ra ⁊ vniunt ipsis corporib⁹:nō q̄dē vt forma materie:q: sic fa cerēt vnū p se ⁊ corp⁹ sic assumptū vinceret. Necvniūt corpib⁹ vt motor mobili:sicut intelligētie celis ⁊ orbib⁹:vel vt nauta naui: q: orbes nō repńtāt ꝓprietates intelligētiarū siue āgelorū mouēt:nū eos nec nauis.docet ꝓprietates naute. Sed dicunt cōiūgi ⁊ vniri āgeli corporib⁹ assumptis:tāq̄ mobilib⁹ diuina virtute ab āgelis sic formatis vt ꝯgruāt ad repńtā dū intelligibiles ꝓprietates āgelorū:vt puta assumunt cor pus humanū cū manib⁹ vt representet q̄ pñt ⁊ sciant opari: cū ore:q: pñt manifestare ꝯcept⁹ cū oculis:q: vidēt in v̄bo vl̄ in seipsis naturas rerū ⁊c.⁊ assumūt corpa nō ꝓpter ipsorū in digentiā:s; ꝓpter nos. Et boni q̄dā āgeli vt familiariter cū hoīb⁹ cōuersando demōstrēt intelligibilē societatē quā expe ctāt cū eis habēdā in futura vita: atq̄ vt diuersimode homi nes in bonū ꝓmoueāt. Demōes v̄o vt in corporib⁹ assumptis appareāt hoīb⁹ diuersimode eos tēptādo ⁊ mltiplicit̄ im pedimenta p̄stādo. hec Tho.in q̄onib⁹ disputatis d̄ demo nibus.⁊ dñs Bonauētu.in.ij.sniarū.di.viij.⁊ dñs.Jo.de tur. cre.cardinalis:sup decretū vbi supra.

questio

Argumētū.

Gen.iij

Arg.ij.

Jo.viij.

Opinio

Ecūda q̄stiūcula est:Si i demōib⁹ sit gñatio ex sexu masculino ⁊ feminino p semē vt in hoīb⁹ ⁊ alalib⁹ pfectis? Ad quā p̄io vr̄ rñdēdū affir matiue. Nā d̄r Gen.iij. Inimicitias ponā inter te ⁊ mulierem ⁊ semē tuū ⁊ semē illius:s; ex se minesit gñatio:ergo. Itē iesus dicit pharifeis Jo.viij. Cū loquit̄ mēdatiū:ex ꝓprijs loquit̄ q: mēdax ē ⁊ pater ei⁹ s; alteri⁹ nemo est pater carne nisi p verū semen.ergo. Respondeo dicendum q̄ Auicena.ix.sue metha phisice posuit q̄ a p̄io principio.i.a deo nō processit inme diate nisi vnū nūero.i.vna intelligentia p̄ma seu angelus supremus. Et ab ista prima intelligentia processit secunda: et a secūda tertia.⁊ sicvsq̄ ad infimam a qua posuit animas produci vel productas esse. Et videtur pro ista opinione qua litercunq̄ etiam q̄ sicut deus instituit genus humanum ra tionalis creature quod ab vno Adam omnes haberent origi nem vt inter homines esset maior connexio amoris ⁊ maior vnio atq̄ respectus fortior ad vnum simpliciter p̄mū:a quo processerunt omnia Item a principio eadem rōne viderent̄ potius a b vno angelo primo.s. Lucifero originem omnes habuisse itaq̄ angeli ab angelis fuerint producti. Sed hoc reprobant theologi negantes creaturam posse creare. nec fuisset similis causa ꝓductiōis angelorum ab vno p̄mo q̄lis fuit olim holm ab vno Adam:tamen.q: angeli nō sic manēt in statu vie sicut homines:tamē quia non potuisset cognatio contrahi inter eos cum inter ipsos sub̄alis cōicatio esse non possit qualis ē in gñatiōe hominis:tū q: āgeli nō debuerūt conuersatione mererībeatitudinem sicut homines. Aristo-

les etiam negaret illud q̄ vna intelligētia sepata possit pro-
ducere aliā intellectu ⁊ volūtate:qđ tamē caballiste cōcedūt Alia
⁊ stulte sine fundamēto. Alij aūt aliter sunt imaginati de ge opinio.
neratiōe demonū dicētes:q̄ qꝛ demones sūt aialia aerea:vt
dicūt. Jō ēt affirmat q̄ iter illa ē suo mō sexꝰ masculinꝰ ⁊ fe-
mīnꝰ:sicut iter hoīes ⁊ aialia pfecta dicētes:q̄ demōes gene
rāt demōes iuuenes sicut hoīes filios ꝓ q̄ facit q̄ olī decepta
gentilitas coluit nō solū deos sed deas plurimas:quarū que
dam appellate sunt mr̄es deoꝝ ⁊ dearū:vt Cibeles ⁊ Samia.
De nuptijs ēt ⁊ ꝯiugijs deoꝝ ⁊ deaꝝ:de stupris ⁊ adulterijs
eorū multa fabulati sunt poete: sicut pꝫ ex eoꝝ libris. Sꝫ ad Rn̄sio
hec rn̄dēdū est q̄ nullo istoꝝ modoꝝ ille lucifer supremꝰ de- Ad que
monū semē aliqđ seu generationē habuit aut habere potuit. stionē.
Et dicit̄ cōclusiue q̄ demon p assumptionē cuiuscūq̄ corporis
nō posset generare ex femina hoīem:ita q̄ vere esset filius qꝛ
sic oporteret demonē p se et vere aial esset corporeū:de cuius
substātia fieret seminalis decisio:cū hmōi substātia spūs fie
ri nō possit:igit̄. Et dico notanter sic q̄ filius eius esset:qꝛ vt
fert qn̄q̄ demon ꝓcurauit generationeꝫ hoīs ex femina sine
ꝯcursu viri cōsueta:sicut de quodā merlino ī Anglia nato di
cūt. Vn̄ ⁊ Augu.li.xv. de ci.dei.c.xxiij.dicit ita. Et qm̄ creber Augus.
rima fama est multiq̄ se expertos vel ab eis q̄ experti essent:
de quoꝝ fide dubitādū nō ē audisse ꝯfirmāt siluanos ⁊ fan-
nos q̄s vulgo icubos vocāt iprobos sepe fuisse mulieribus:
⁊ earū appetisse ⁊ peregisse ꝯcubitū:⁊ interpositis q̄busdam
subiungit. Nō hic aliqđ temere audeo diffinire:vtrum ali-
qui spūs elemēto aereo corporati sunt. Nā hoc elementum
etiā cū agitat̄ flabello sensu corpis tactuq̄sentit̄ possint etiā
hāc pati libidinē vt quō pn̄t sentiētibꝰ feminis misceātur:
hec ille. Hoc mō dicūt aliq̄ fuisse gigātes natos. Quōcunq̄
ergo dicat̄ tenēdū ē:q̄ nūq̄ ex femia ⁊ demone naturales fi-
lij nati sint aut nasci potuerint. Ad argumētū aūt Gen̄.6. q̄ Ad ar-
semē accipit̄ tribꝰ modis. Uno mō materialiter ⁊ literaliter: gumē-
⁊sic nō itelligit̄ litera Gen̄. Alio mō ꝓ illis qui occasione sui tum.1.
ceciderūt facti sunt demones. Tertio mō ꝓ fomite pcti origi Semen
nalis in quē seminauit oībus nascituris ⁊ primo in natura accipit̄
hoīs primo lapsi:quē fomitē ⁊ zizannā inimicꝰ hō sup semi tribus
nauit ī agro dei.i.ī natura hoīs lapsi. Ad scđꝫ dr̄ q̄ maichei modis.
ex v̄bo illo saluatoris occasionē sumpserūt ponēdi gn̄ationē Ad secū
demonū p semē ⁊ male nā relatiuū illud nō refert demonē: dum.
sꝫ mēdaciū.q.d.iesus q̄ diabolus mendax sit:⁊ pater eius.i.
mendacij:vt exponit Tho.super Johan.

Tertia questiūcula ē: quare demones cū assumūt Qō.
corpa nō assumūt nisi aerea? Ad quā sic rn̄det̄:q̄ Rn̄sio
angeli iō nō assumūt corpa de terra vel aq̄: qꝛ nō Ad que
subito dispergerent neq̄ iteꝝ de igne qꝛ tacta vel cō- stionē.
tigua ꝯbureret. Sꝫ assumūt corpa ex aere illū vir

tute diuina cōdēsando quātū necesse est ad corpis assumendi formationē. Et licet aer i sua raritate manēs nō retineat figurā nec colorē: qñ tñ condensat figurari pōt et colorari sicut pz in nubibus. hec Tho. pri. par. q. li. arti. ij.

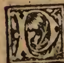
Qō. Quarta questiūcula est: Si demones in assumptis corpib⁹ exerceāt vere opa vite? Ad quā sic rñdet q̄ opatiōes ille que cōpetūt corpi viuo vt viuū est. i. aiato p formā q̄ ē ps cōpositi: nō cōpetunt angelis bonis: nec malis i corpib⁹ ab eis assunptis. Nam vt diximꝰ corpa assumpta ab eis nō viuūt cū ipsi spūs non vniant corporib⁹ talib⁹ vt forme. Cū igit videre: sentire: comedere: audire: generare ⁊ hmōi cōpetūt corpi inq̄tū viuēs iō nō pprie cōpetūt angel'is i corpib⁹ ab eis assumptis: nisi similitudinarie. Vñ p oculos nō vidēt: sʒ p oculos significat vtꝰ cognitiua eoꝝ. Nec comedere pprie dicunt: qꝛ comestio pprie ipotat sumptionē cibi ꝯuertibilis i substātiā comedētis p digestionē cibi descēdētis ad stomachū qđ corpi ab angelo assumpto nō cōpetit cū nō sit talis nature i quā possit alimētū cōuerti. Propterea Thob. xij. dicebat angelus ei. Cū essem vobiscū videbar q̄dē vobiscū mādūcare ⁊ bibere: sʒ ego cibo inuisibili ⁊ potu q̄ ab hoib⁹ videri nō pōt vtor. Et sic dōm est de alijs operib⁹ ⁊ vtutib⁹ alioꝝ sensuū ⁊ potentiarū assumptoꝝ corpoꝝ angelis. Silr nec generare cōpetit eis: vt q̄si ex coitu ⁊ pprio semine nascat aliq̄s ex eis. Pōt tñ p actū soli⁹ mali angeli cōpleri gñatio inq̄tum possent fieri succubi ad virū: ⁊ semē recipere: ⁊ incubi ad mulierē: et sic in loco cōuenienti semē humanū apponere: ⁊ sic cōplere generationūʒ: sicut de gigantibus factum fuisse legimus ante ⁊ post diluuium. Et Aug. adducit. xv. de ci. dei. c. xxiij. Filij tamen sic nati non dicentur filij demonum: sed eorum a quibus semen fuisset elicitum. Et si dicat q̄ angeli loquantur: sicut patet in locis multis sacre scripture. Locutio vero sit opus viuentis: cū fiat per vocē q̄ est sonus ab ore animalis platus. ij. de aia. Respondet q̄ angeli per corpora assumpta nō loquuntur: sed efficiunt aliq̄d simile locutioni: inq̄tum formāt sonos in aere similes vocibus humanis: sicut patet in Siniphe ⁊ zenzana. Si etiam dicatur q̄ moueant ⁊ ambulent q̄ sunt opera vite. ij. de aia. vt patet quando ibant cū Tobiolo ⁊ Abrahā: dr q̄ nō mouebant pprie. Nā motus ille nō erat cōiunctus motori angelo vt forme: sed dicebantur moueri p accidens ad motum corporū: sicut mouentur motores in mobilibus: puta nauta ad motum nauis. Operatiōes vero ille que cōpetunt corpori mobili inquantum mobile: vt sunt mouere: impellere: diuidere ⁊ hmōi: competunt eis per se cū natura corporalis obediat eis ad nutū quātum ad motum corporalem: vt dicetur infra. Hec omnia doctores in. ij. sententiarum. ⁊ Tho. in. pri. par. q. li.

(Margin: Rñsio ad q̄stionem. — Thobi. xij.)

Uinta questiuncula est: Si diabolus trāsfigurās se in angelū lucis vel in spē xpi apparens: possit adorari p āgelo vel p xpo absq pctō. Ad quā vr p'lo rñdēdū affirmatiue. Nā ignorātia facti adhibita diligētia: a pctō excusat: cū autē iste ignorat qd factū est & adhibeat diligētiā: vr q nō peccet adorādo diabolū sicut xpm. Rñdeo dicēdū q sathanas i angelū lucis trāsfigurat': vel in spē xpi apparēs: nō est credēdus esse xps: nec pōt adorari sine pctō: & iō nullo modo est adorādus: & si qs ignoraret: ignorātia eū nō excusaret a pctō. Cui' rō est triplex. Prima est: q: qlibet est pmunitus p sacrā scripturā: q angelus tenebrarū trāsfigurat se in angelū lucis: vt 2.ij. Cor. xj. & Mat. xxiiij. Multi veniēt i nomine meo &c. Et iō tenent discutere & statum nō adorare. Secūda rō est: q: hz remediū orationis. Uñ si oraret deū toto corde vt reuelaret ei veritatē: de' nō dimitteret eum decipi. In hoc eñ casu intelligit illud Johā. xv. Quicqd petieritis patrē in noie meo: dabit vobis: hoc est: qcqd petieritis ptinens ad salutē vt btūs Augu. exponit: dabit vobis. Patet ergo ex hoc q q adorat nō adhibet oēm diligentiā quā dz. Tertia rō est: q: facile posset vitare periculū apponendo conditionem hoc modo. Adoro te si tu es christus. Hec Alexan. iij. parte sum. q. xvj. arti. iiij.

Qō. Rñsio ad questionē. Ignorātia non excusat a pctō. Johan. xv.

Ertium caput principale est de potentia demonum. Circa quod sex questiuncule liquefient: quarū quelibet infra suo ordine declarabitur.

Rima questiūcula est. Si demones igredi possunt corpa hoīz & alioz aīaliū? Ad quā vr p'lo rñdēdū negatiue. Nā duo spūs creati nō pñt esse in vno & eodē loco & adequate in eodē spacio: coexisterent eñ in eodē situ est ɔtra philosophiā. Sed aīa est in qualibet parte corporis cū sit tota i toto & tota in qlibet pte sm Argu. ergo. Preterea si demones ingredi possent corpora aīaliū vel hoīm vnirent eis per modū forme viuificantis. Sz pbatū est supra q natura intellectualis incorporea psonaliter in se subsistēs nature corporee p modū forme vniri nō pōt: ergo. Ad hāc qōnē rñdet q angeli boni & mali possūt ingredi & mouere corpora aīalium & exercere ibi actus rōnalis vel irrationalis anime: q: natura corporalis obedit angelis bonis & malis ad nutū quantū ad motū localē. Nā vt dicit Dionysius. vij. c. de diuinis noibus. Diuina sapiā coiūxit fines primoz pricipijs secūdoz. Ex quo pz q natura inferior in sui supremo attingitur a natura superiori. Natura aūt corporalis est infra naturā spiritualem: & ideo in sui supremo coniungitur nature superiori spirituali. Inter autem omnes motus corporeos: motus localis est superior et perfectior: vt probatur. viij. phisicorum. Ratio est: quia per ipsum

Qō. Argū. s. Argu. Rñsio ad questionē. Dionysius.

motũ localẽ mobile nõ est in potentia ad aliqđ intrinsecum rei: ⁊ iõ q̃cũq; natura corporalis nata est moueri ⁊ attingi immediate a natura intellectuali: quantũ ad motũ localẽ quasi ab eo mota. Unde ⁊ philosophi posuerunt suprema corpora moueri localiter a spiritualibus substãtijs. Uñ videmus q̄ aĩa mouet corpus primo ⁊ principaliter locali motu. Et q2 angelus bon⁹ ⁊ malus ibi operat̃ vbi est: ideo infra corpora naturalia possunt esse: ⁊ p̄ ɔ̄sequẽs intra corpora hoĩm iquãtum illabuntur in ipsis ⁊ mouẽt ea. Ad argumentũ aũt primũ dicendũ ẽ q̄ nõ est inconueniẽs duos spũs creatos esse in codẽ corpe si vnus sit ibi nõ vt in loco: sed vt formã l materia: sicut anima in corpore: alter aũt sit ibidẽ tanq̃ in loco diffinitiue: non circunscriptiue: vt dicemus de angelis bonis: vel malis in corporib⁹ illapsis. Ad scđm antẽ argumentũ rñdet̃ q̄ natura spũalis (quantũ ad p̄positũ spectat) inimaginabilis est illabi ⁊ vniri nature corporali dupl'r. Uno mõ p̄ modũ forme vel aĩe viuificãtis: ⁊ sic nec angelus bon⁹ nec demon põt illabi vel vniri siue ingredi intra corpa naturalia aĩalia siue rõnalia. Rõ est vt diximᵘ: q2 natura cuiuslibet ãgeli ẽ substãtia rõnalis p̄sonaliter ⁊ cõplete in seipsa subsistens: ⁊ p̄ ɔ̄sequẽs p̄sona in cuius ptãte nõ est se depersonare: iõ nõ põt esse pars cõpositi. Scđo modo põt spũs creatus illabi ⁊ vniri corpi naturali aĩali siue rõnali nõ formaliter: s3 coexistẽter: tali modo: q̄ vires oẽs eius corpales ad motum localẽ pertinẽtes exerceat in tali corpe: intantũ q̄ etiã organa aĩalis rõnalis vel irrationalis mouet ad actus exteriores similes actibus rõnalis aĩe vel irrationalis: ⁊ sic quilibet angelus bonus ⁊ malus potest: vt patet de bono angelo in locutione asine Balaam Numeri. xxij. et in malo angelo in locutione serpentis domine Eue. Gene. iij. et de vtrisq; in multis alijs sacre scripture locis. Hoc ex Thom. et Henrico de Assia.

Ad argumentum primum.

Ad secũdum argumentum.

Qõ.

Rñsio.

Aliquorum ad rõnem.

Secunda questiuncula est: Si demones cu3 ingrediunt̃ corpa: illabant̃ toti corpori vel alicui parti corpis: vt puta digito aut musculis? Ad quã q̃stiũculã p̄pter ea q̃ dicta sunt nũc supra ad primũ argumẽtum dicũt aliqui q̄ cũ deo permittẽte demon intrat corpora hoĩm ea obsidẽdo: nõ illabitur corpori animalis aut alicui parti ei⁹: puta digito vel musculo: q2 sic duo spũs creati essẽt i eodẽ loco qđ de cõi cursu (vt dicũt ⁊ bene) esse nõ potest: nã neq; duo boni angeli nec duo mali nec spũs humanus ⁊ diabolus põt coexistere adequate in eodem spacio aut situ. Sed demon dicitur illabi alicui humori inanimato in hoĩe vel in alio animali videlicet sanguini vel cholere aut vrine vel fecibus viscerũ. Quod si dicatur contra istos quomodo spiritus aliquis non coexistens corpori aut organis seu musculis animalis possit

supplere siue exercere motus locales organorum siue partiū in corpore? Respondent q duobus modis imaginabile est aliquē spūm mouere posse corp⁹ cui nō vnit̄ i formatiue. Uno modo ad motū per se ⁊ in se ipsius spūs coniuncti seu adherentis corporeo mobili firmiter aliqua specie vnionis: sicut verbi gratia: si spūs humanus seu anima stante vnione ei⁹ ad corpus per se moueret̄: corpus etiā sequi oporteret: ⁊ hoc rōne vnionis anime ad corp⁹ informatiue qualiter fortassis erit in motibus corporum glorificatorum. Scđs autē modus imaginādi quo spūs mouet corpus est ad motū localē ad sui intrinsecā actionē per apphensionē ex imperio voluntatis. Quēadmodū ergo spūs humanus immediate ⁊ per se aliqs partes corpis mouet localiter ad sui intrinsecā actionē per apprehensionē ⁊ cōsequētē liberam voluntatē ex imperio voluntatis. Ita etiam et ipsi spūs boni et mali mouere pñt ad imperiū voluntatis eorū corpus ⁊ partes eius immediate vt ibi coexistat localiter vt faciūt quādo illabūtur alicui humori in homine vt dictum est supra. Quicquid tñ sit de plurib⁹ spiritibus malis vel pluribus bonis: aut de bono ⁊ malo in eodē corpore animali siue ratiōali: dubiū tamē esse nō debet quin multi spirit⁹ mali illabi possint i vno corpore hominis simul vt patet Marci. v. de demone qui vocabatur Legio: et de spiritu maligno cū spiritu brutali in serpente: de quo dicit scriptura Geñ. iij. Sed ⁊ serpens erat calidior ⁊c. Et de spiritu bono cum spiritu etiam brutali: vt patet in asina Balaam. Hec ex Henrico de Assia super Genesim. Geñ. iij.

Qō.

Ertia questiūcula est: Si demones possunt mouere corpora absq; approximatione per solum imperium voluntatis? Ad quam sic respondetur q cum natura corporalis vt dictum est se habet obedientialiter de communi influentia dei: precipue vt dicit Augustinus: quo ad motum localem respectu imperij libere voluntatis angelorū: dubiū non est quin spiritus angelici boni vel mali: corpus organa et musculos mouere possint: quibus per essentiam coexistenter vniuntur. Unde philosophi imaginantur quod nisi intelligentia realiter coexisteret orbi aut parti eius: nō posset mouere ipsum. Sed in hoc dubitatio est: si angeli boni et mali mouere possint corpora per intellectum et per imperium voluntatis sine tali approximatione. Quia si sic sequitur quod demon existens longe extra corpus humanū posset ⁊ eius ptes pro libito localiter mouere: immo in inferno manens potest eque suo imperio perturbare vel mouere spiritus animales in phantasia humana: quod nequaq̄ videtur concessum spiritibus angelicis bonis vel malis. Ad

Rñsio Ad questionē.

hoc rñdet q; lz corporalis natura obediat imperio spiritu;
qtū ad motū localē:hoc vtiq; tñ opz eē cū limitatiōe ad certā
vnionē vel presentiā ipsorꝝ spirituū ad corpa q̄ mouere vo-
lūt. Et vltra hoc cōcedere opz eos habere ptātē influēdi im-
mediate alteratiuas q̄litates:vcz caliditatē:frigiditatē:hu-
miditatē:siccitatē. Similiter etiā q̄litates localiter motiuas
vt sunt impet⁹ impulsus:⁊ alie motiue q̄litates ⁊ sic saluant
cōuenienter ipsis oēs effect⁹ spirituū quos faciūt ⁊ fecerūt in
trāsmutationib⁹ rerū corpaliū. Qūo eñ aliter tēpestates sic
subito suscitarēt:vt habet Job.j. Quomō mirabiles appari-
tiōes:mirabiles rerꝝ trāsmutatiōes agerēt:qūo ꝓijcerēt distā
ter lapidē nisi imperio volūtatis causando in lapide motū
ꝑ impetū vel impulsum:vt p3 in lapide silicis mire orbicu-
laris forme quē sup caput pr̄is sancti Dñici orātis in sancta
Sabina i vrbe diabol⁹ ꝓiecit:s3 vetāte deo sanctū nō tetigit.
lapis aūt ibidē pēdet in monumētū. Qūo posset vniri alicui
corpori:ita q; illud corp⁹ moueret ꝑ accidēs ad velocissimū
motū angeli. Ad dubiū ergo dicit q; demon pōt mouere cor-
pora ⁊ aias nō simpliciter sed cū limitatione ad certā.s.vnio
nem vel ipsorꝝ pñtiā vt dictū est. Hec oia Henricus de Assia
super Gen̄.

Qō. Uarta q̄stiūcula est:Si demones ingredi possunt
aias hoim? Ad quā videt rñdēdū affirmatiue ꝑ il
Lu.xxij lud Luce.xxij. Ubi habet q; post bucellā panis a
xp̄o porrectā iude:itrauit i eū sathanas ⁊ Job.xiij.
Jo.xiij. Diabol⁹ misit in cor:vt traderet xp̄m iudas. Rñsio
Rñsio dicēdū q; sathanā itrare Judā siue aliū hoiez pōt dupliciter
ad que⁊ itelligi. Uno mō in corpe hois sicut in ijs q̄ corpalr̄ vexant a
stiōnez. demone ⁊ hoc mō vt paulo ante dixim⁹ est cōclusio q; demon
eēntialiter pōt itrare i hoiez:nā demō ꝓpter subtilitatē na-
ture pōt penetrare corpa sine vllo obstaculo:insup illa mole-
stare ⁊ ꝑturbare:vt clare p3 in euāgelijs de ijs q̄s xp̄s fuga-
uit e corpib⁹. Mat.xv.⁊.Luce.viij. Alio mō pōt intelligi.s.q;
diabol⁹ intret in mētē ita q; mēti diabolus essentialiter illa-
bat:⁊ hoc modo est cōclusio q; diabol⁹ nō pōt intrare in men
tē hominis sed nisi solus deus. Et ratio est:q: cū aia rōnalis
sit simplex ⁊ incorporea nō habet dimensiones quantitatis
vt aliquid in ea esse dicatur quasi infra dimensiones eius cō
tentum:et ideo nihil pōt in ea esse:nisi illud quod ei dat esse
quod in ea est per virtutem suam. Dico ergo q; solus de⁹ qui
animam in esse produxit:est in anima per suam virtutē. Ubi
aūt est virtus dei:ibi est essentia dei:cū in deo eadē sit virt⁹
et essentia. Solus ergo deus essentialiter in anima et solus
in eam se transfert per gratiam. Ad argumentum dicitur q;
diabolus dicitur.intrasse cor vel mentem Jude vel hominis
per affectum vel effectum malicie:inq̄tum.s.homo ab eo se-
ductus sequitur eum ad perpetrandum malum quod sugge

rit:⁊ hoc modo dicitur intrasse co: Jude. Unde dicit Nicolaus de lyra sup illud Luc.xxij. Intrauit sathanas in Judā. in alam nō p elapsum:q: hoc est deo pprium:sed per effectū. s.venditionē xpi ei suggerēdo. Et Albert⁹ super Lucā dicit. post bucellā intrauit in iudā sathanas.i.ad plenius possidēdū:nō tñ q mēti ei⁹ vel aie illaberet:s3 q: suggerēdo:in eo inuenit locū malicie sue. hec Tho. in quolibetis:⁊ sup Joannē ⁊ in.c.sicut Judas.de cōsē.di.ij.⁊ dhs Johā.de tur.cremata. cardinalis in expositione euangeliorum. — Nicolaus de lyra. Albert⁹.

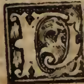

Quinta qstiūcula est:Si spūs hoīs dānati illabi possit i corpe alteri⁹ hoīs? Ad quā simplr rñdet negatiue. Tū p̄rio q: si eis hoc eēt icōcessum:pfecto obseruarēt embriōes i vteris mr̄is.vt se illis cōstitutiue vnirēt ad hēdū saltē sēsuales ꝯsolatiōes ⁊ delectatiōes. Tū scdo q: alaliū rōnaliū ē iformare corpa ⁊ pficere q̄dā delectatiōe naturali nō verare. Tū tertio q: d lege ⁊ ordie nature ale a locis in earūtrāsitu eis deputatis nō recedunt. Est em̄ ala spūs vadēs ⁊ nō rediēs:vt i Psal.lxxvij. Qui aūt aliter tenēt:accusandi sunt:immo dānādi in hoc cū Pytagora:q̄ cūctis alalib⁹ abstinuit credēs in aliqb⁹ alas hoīz eē vt dictū est supra prima decade. Hec Henric⁹ de Assia sup Gen. — Qō. Rñsio Psal. lxxvij. Opinio Pytagore. Qō. Rñsio ad qōnem.

Sexta qstiūcula est:Si alicui obsessio credēdū sit cū dicit se esse ala3 vel spm̄ alicui⁹ defuncti? Ad quā rñdet q nullo mō obsessis se esse alas mortuorz dicētib⁹ est credēdū:vt sepi⁹ accidit Rome in sancto petro in colūna Salomonis ferrata. Nā tales hr demones sunt:q̄ frequēter simulāt se esse aias mortuorū ad cōfirmādū gētiliū errorē q̄ hoc credebāt vt de Hermete:adducit Augu.x.de ci.dei.⁊ Chrysosto.sup Matheū. hec Tho. pri.par.q.cxvij.ar.iiij.ad scd3. Qd si qnq3 aliqua vera dicāt q̄ aie ille dānate quas se esse dicūt:fecerunt in vita:nō est eis pstāda fides:q: tales nō sunt aie illoꝝ s3 demones:⁊ forte illi quos amime habuerūt in vita incesores et in exercitiū:in aere superiori caliginoso habitantes. Nam de lege cōi tales corpa hoīm verare solent. Uel suntalij demones qui ea que reuelant didicerunt a demonibus qui illas in vita temptauerant et vicerant. Hec ex theologis et ex supra adductis:

Quartum caput principale est de potentia demonum respectu effectuum naturalium. Circa quod tres questiuncule soluentur:quarum quelibet infra suo ordine declarabitur.

Prima questiuncula est: Si demones propria virtute absq3 seminibus possint producere effectum aliquem naturalem puta formam vermis aut serpentis in materia immediate. Ad quam videtur primo respondendum affirmatiue. Nam quandocunq3 sunt alique cause ad in — Qō.

Obiectio.

nicē ordinate sm prius ⁊ posterius: prima causa plus influit in causatū ꝙ scđa: ⁊ amota influētia cause scđe: adhuc remanet influētia cause prime. Sed virt⁹ agētiū naturaliū inferiorū: mot⁹ celi: influētia intelligētie siue substātie separate: subordinate se habēt: ita ꝙ virtute influētie substātie separate mouet celū: virtute aūt celi agūt ista inferiora agentia: ergo amota operatiōe celi ⁊ actiōe hoꝝ inferioꝝ agētiū naturaliū adhuc pōt forma induci in materiā a substātia: ⁊ intelligētia separata: ⁊ sic absq; rōnibus seminalibus poterūt demones et angeli producere veꝝ effectū. Rn̄deo dicēdū ꝙ circa hoc duplex error inuenit. Fuerūt eñ qdā gentiles q̄ credebāt demones esse deos ⁊ ipsos ꝑ modū creationis in istis inferiorib⁹ opari. Sed hūc errorē magister in .ij. sentētiaꝝ. dist. vij. refellit. Alius fuit Auicenne q̄ posuit oēs formas que in materiā inducunt ꝓcedere a datrice intelligētia. Ita ꝙ agētia naturalia nō faciebāt aliud nisi disponere materiā ad intelligētiā: ⁊ ponebāt exēplū de aīa rōnali informante corp⁹: nā ad aīe cōceptionē immediate corp⁹ mouet: vel ad libidinē ad apprehensionē mulieris amate: vel ad casum ex imaginatione exterioris casus. Ergo multo plus poterūt ⁊ immediatius demones ⁊ angeli ꝓducere effect⁹ naturales absq; seminib⁹. Sz ista opinio sicut ⁊ precedēs est erronea. Rō est: q: cū fieri sit via in esse eius ꝓprie est fieri cuius est esse: ergo ab illo erit inducere formā i materia a quo totū cōpositū hz esse ⁊ creari. Totū aūt cōpositū immediate nō creatur nisi a deo: mediate aūt nō introducit forma in materia nisi a suo simili ꝑ motū ⁊ trāsmutationē q: omne agens agit sibi simile quod est agens naturale cōpositū ex materia ⁊ forma: ergo nec demones nec angeli boni virtute ꝓpria immediate ꝓducere possunt formam substantialē vel accidentalē. Ad argumentum autem primum dicenduz ꝙ licet agens principale plus influat in effectuz ꝙ agens secundarium non tñ sequitur ꝙ semper possit sine instrumento producere effectū principalem sicut artifex sine securi non potest producere archā. Cum ergo isti effectus et forme substantiales nate sint produci ab agente naturali per motum vel per creationem vt a deo. Ideo non pōt eos ꝓducere immediate substantia separata vel demon. Nec valet exemplum de anima quod ponit Auicenna quia illa non est tantum motor sed etiam forma ⁊ etiam motus appetitus sensitiui subditur imperio rationis. Hec Tho. elicitiue in .ij. sententiarum et ibi commentatores.

Prima responsio q̄ est quorundā gētiliū.

Scđa rn̄sio q̄ est Auicenne.

Reprobatio opinionis Auicenne.

Rn̄sio ad argumentum.

Quest.

Secunda questiuncula est: Si demones non possunt propria virtute (vt supra dictum est immediate) verum effectum naturalem producere: quomodo magi coram Pharaone ranas: et necromantici animalia multa virtute demonum produxerunt? Ad quam Augu. iij. de tri.

rñdet dicens: ꝙ cum natura corporalis obediat angelis bo- Rñsio
nis et malis ad nutũ; quantũ ad motũ corporalẽ: vt superi⁹ Augu.
dictũ est: ideo oẽs transmutationes corporaliũ rerũ que pos iij.de
sunt fieri per aliquas virtutes naturales: etiã demones face trini.
re possunt. Cũ ergo serpentes: rane: pediculi: pulices ⁊ hmõi
effectus ꝑ transmutationes corporaliũ ⁊ motũ produci pos-
sunt vt videm⁹: q: per putrefactionẽ ⁊ ꝑ sudorẽ fieri possunt:
demones cũ sint sapiẽtissimi ⁊ doctissimi adhibitis semini-
bus: q̃ semina ipsi cognoscũt esse in elementis mũdi aut in
plãtis ⁊ aĩalibus ⁊c. operant̃ tales effectus aliquos natura
les. Sciũt eñ ad determinata passiua cõiungere determina
ta actiua: ex qua cõiunctiõe sequit̃ aliq̃s effect⁹ naturalis: si-
cut in ğñatiõe alicui⁹ hoĩs ꝑ sucubũ ⁊ incubũ factũ est vt est
dictũ ⁊ dicet̃ infra. Unde cũ demones ⁊ magi: vel necromã-
tici vident̃ operari virtute propria immediate aliquos effe-
ctus: nõ est verũ: sed oĩa ꝑducũt mediãtib⁹ rõnibus semina
libus ⁊ ꝟtutibus actiuis ⁊ passiuis et cũ demones sint agẽ-
tes velocissimi: idcirco videntur nobis quasi miracula vt di-
cet̃. Qd si cõtra arguat̃ ꝙ etiã absq3 seminibus demones pro
ducunt multos effectus puta: coniunctiones lapidũ ⁊ diui- Tria
siões vt pz in idolis. Rñdetur ꝙ tria sunt ğña effectuũ. Qui- sũt ğña
dã eñ est effectus nouus sine alicuius forme introductione: effectuũ
sed vel per diuisionẽ partiũ a toto: sicut fit idolũ per sculptu-
rã: vel cõiũctionẽ alioꝝ ad inuicẽ sicut ꝑ cõiũctionẽ lapidũ
fit ꝑies. ⁊ talis effect⁹ põt fieri ꝑ demonẽ. Ali⁹ est q̃ nõ fit sine
forme itroductiõe: sicut leo ⁊ ꝟmis: ⁊ istũ effectũ nõ põt for-
mare demõ ꝟtute ꝓpria immediate: nisi applicando debita
actiua debitis passiuis. Ali⁹ est effect⁹ qui non fit sine forme
substãtialis introductiõe tñ sup ipm nõ põt agens naturale
sicut trãsmutatio materie de forma in formã ita ꝙ corp⁹ hu-
manũ mutet̃ in corp⁹ bestiale aut suscitatio mortui: ⁊ in hos
nõ põt angel⁹ bon⁹ vel mal⁹ nisi q̃dã illusiõe vt dicetur. Hec
Tho. in q̃onibus: de demonibus. ⁊ Johan. de blibia Bono-
niensis in quolibetis. Qõ.

Ertia q̃stiũcula est: Cũ demones possint appli-
cãdo actiua passiuis formare corp⁹ hũanũ simi
le embrioni vt supra dictũ est. Querit̃ si hãc artẽ
⁊ potẽtiã coagulãdi corpa hũana possint doce-
re necromãticos homines eis deuotos vt de Al
bereo magno ⁊ Uergilio a q̃busdam affirmat̃? Rñsio
Ad quã simpliciter rñdet̃ negatiue. s. ꝙ hõ ex doctrina demo adq̃onẽ
nũ acquirere nõ põt artẽ verum corp⁹ hũanũ formandi sola
naturaliũ viriũ operatione absq3 cooperatiõe eorũ: ita vt de
nouo corpus iuuenis vel pueri faceret vt referunt. Uergiliũ
attemptasse deceptum a diabolo. Quomodo enim homo per
artem faceret corpus etherogeneũ ⁊ tam tenerũ quale req̃-
rit aĩa rationalis: qui facere non potest per artem grossum ⁊

respectu hoīs ignobile corp⁹ hōgeneū puta aurū vel argen-tū. Qđ si dicat Albertū magnū caput formasse hoīs loquen-tis arte ⁊ sola naturaliū viriū opatiōe: illđ negat: ⁊ dr ꝙ fue-rit (si tñ fuit) latēti operatiōe demonū: ⁊ idcirco Thomas tūc ei⁹ discipul⁹ illud fregit vt fertur. Hec Henricus de Assia su per Genesim.

Quintum caput est de impugnationibus hominum a demonib⁹. Circa qđ q̄tuor questiūcule soluent: quaꝝ quelibet infra suo ordine declarebitur.

Qō. Obie-ctio.

Prima questiūla est: Si verū est ꝙ demones ho mines impugnēt? Ad quā vr primo respōden-dū negatiue. Nā demones nihil agūt nisi per-missi a deo. Sꝫ de⁹ cū sit auctor institie: non dꝫ pmittere pugnā inter q̄s est inequalis cōditio aliter esset iniustus: aut causaꝫ dāni hoī daret. Sed hōi ⁊ demō sunt cōditiōis inequalis cū ij sint infirmi ⁊ ignari: demones aūt potētes ⁊ astuti: ergo. Ad hāc qōnē re-spondetur ꝙ homines quatuor modis a demonib⁹ ipugnā tur. Primo ab extra p obiecti extrinsecus ꝓpositionē vel per suasionē. Scđo ab intra p passionū sensitiuarū excitationē. Tertio per phātasie vel imaginatiue inmutationē. Quarto p cognitiue ꝟtutis indirectā cōcitationē. Primodemones impu gnāt ab extra hoīes p obiecti extrinsec⁹ ꝓpositionē. Cogno-scēs⁹ eñi callidissim⁹ ad decipiēdū: potētissim⁹ ad nocendū: tortuosus hūani gñis inimicus cū suis satellitib⁹ lucifer ꝙ volūtatē hoīs nec imutare: nec mouere: neqꝫ in eā immittere cogitatiōes pōt directe ⁊ intrinsece nisi sol⁹ de⁹ q̄ est eā eius. Sciēs etiā ꝙ hoīm aīe iclinant̄ ſm dispositiōes corpoꝝ. Itē ꝙ actuatio viriū interioꝝ spūaliū aīe. s. itelligētie: memorie ⁊ volūtatis fit ſm imutationē sensuū exterioꝝ: ⁊ itē cū no-uerit nihil boni vel mali in spiritū hoīs intus habitātē: ab extra venire posse nisi p q̄nqꝫ sensus exteriores: q̄ sunt quasi quinqꝫ fenestre tabernaculi aīe. Idcirco disponit occulto mō quātū sibi a deo permittit̄ opponere exterius obiectibiliter quinqꝫ sensibus hoīm quibus insidiat̄ aliqđ sensibile aut a natura formatū: vel aliqđ de nouo formādo sicut facit qñ cor pus assumit vel persuadēdo oblatū obiectū vt fecit cū dña Eua circa pomū. Disponit etiā vt occurrāt ab extra alique reꝝ habitudines turpes: horribiles: blāde ꝓsperevel aduer se: quaꝝ pcipiti appꝛehēsione ⁊ inmutatiōe homo sic aut sic moueat̄ aut passionet̄. Flectit etiā q̄nqꝫ permittēte deo ocu los hoīm ad hmōi obiecta: figit aures hoīm vaniloquijs tur piloquijs ⁊ tenacius atqꝫ memoratius facit illis intēdere vt sic hoīes postea taliū memorijs a diuinis distrahant̄. Ser-pit etiā diabolus vt dicit Aug. in li. lxxxiij. qōnū. Hoc malū per oēs aditus sensibiles: nā dat se figuris: accōmodat se co loribus: odoribus se subijcit: infundit se saporibus. nā q̄nqꝫ

Rñsio ad qōnē Hoīes q̄tuor modis a demoni bus im pugnā-tur. Prima ipugna tio.

Augu.

diabolus facit vt hoies in obiectis sensuū plus delectent꜓ ꝙ delectatio naturalis eoꝝ habeat. Qñqꝫ vero facit vt hoies in illis inordinate se oblectēt.s. plus ꝙ opoꝛtet vel nō ad bonū ⁊ debitū finē. Operat̄ ēt diabol⁹ in illis obiectis intēdēdo et ampliādo naturalē virtutē eoꝝ ad efficaci⁹.s. imprimēdū: in flāmandū intuentē: nā queadmodū potest in prestigijs malign⁹ spiritus facere vt virga appareat serpēs: ita pōt facere vt liquoꝛ insipid⁹ appareat sapidissim⁹: ⁊ facies turpissima mulieris potest facere insipiēti amāti: vt appareat gratissima: ita vt vere dici possit sub hac rei specie latet diabol⁹. Operat̄ etiā quādoqꝫ diabol⁹ vt hoies afficiātur et delectētur aliquib⁹ auib⁹: canib⁹: cattis aut mō predicto vel p illapsuz et ingressuz ipsoꝝ demonū in ipsis aialib⁹: vt sic se hoibus magis intime iungāt: et finaliter perdāt: sicut dicit̄ in Austria holem habuisse coꝛuū demone plenū mirabilia faciente ⁊ loquentē: ⁊ sicut foꝛte est in equis mirabilia faciētib⁹ istoꝝ prestigiātiū vagantiū p mundū. Scdo hoies impugnātur a demonib⁹ ab intra p passionū partis sensitiue.s. cōcupiscibilis ⁊ irascibilis excitationē: ⁊ maxime mediātib⁹ passionib⁹ illis q̄ sunt vehemētioꝛes ⁊ facili⁹ excitabiles vt amoꝛ: ira luxuria: gula. nā hec peccata quatuoꝛ sūt media potissima ⁊ cōuenientissima ad inducēdā cecitatē mētis: grauitatē coꝛpis: viriuz oiz pigritiā: insipiditatū: spūaliū somno lentiā: tediū: negligētiaz accidiā: desidiā diuinoꝝ: quas ob res potissime hoies tēptāt. Quō aūt excitēt passiōes ⁊ maxime quatuoꝛ predicta peccata sic declarat̄: Nā cū dictū sit supra naturā coꝛpoꝛales bonis ⁊ malis āgelis esse obediētē quo ad motū localē: seqtur ꝙ illa q̄ ex motu locali aliquoꝝ copoꝝ possūt causari: subijciātur naturali virtuti bonoꝝ ⁊ maloꝝ angeloꝝ. possūt ergo mouere oia coꝛpalia ⁊ ea alterare nisi diuinit⁹ ꝓhibeātur mouēdo ergo dū volūt alterādo: incēdēdo illos humoꝛes ex quib⁹ materialiter amoꝛ lasciu⁹ ira gula: luxuria: causāt: vt puta cholerā: sanguinē carnis pruritū ⁊c. sic excitabūt passiones ⁊ peccata illa: sicut etiā alterādo ad itra aliquos humoꝛes melācholiā ⁊ hmōi immutabūt actū potētie nutritiue appetitiue vt hō sic esuriat vl̄ nō famescat. De ijs omib⁹ patēt exēpla in vitis patrū Tertio impugnātur ab itra a demonibus homines per phātasie vel imaginatiue immutationem ex motione locali spirituum ⁊ humoꝛum coꝛpoꝛaliuz. Quod pꝛobatur dupliciter: ratione et declaratione. Primo ratione. Nam teste pho libro de somno et vigilia: sicut descendente plurimo sanguine ad pꝛincipium sensitiuum.i. ad cerebꝛuz vel coꝛ animalis doꝛmientis: descendunt etiam motus.i. impꝛessiones: phantasmata ⁊ species relicte ex motionibus sensibilium que conseruantur in sensualibus spiritibus: et cuz mouent pꝛincipium sensitiuum.i. coꝛ vel cerebꝛum: causantur tunc somnia: visiones: apparitiones imaginarie doꝛmiē-

Scdā ipugnatio per quā homines īpugnātur a demonib⁹.

Tertia ipugnatio.

Pho.

tibus:et qñ est fortis motio talium spirituum etiam vigilātibus causant aliquas appariciones vt ptʒ in phreneticis: sicetiā virtute angelorū bonorū ꝛ malorū quibus vt dictum est humores sanguinis et oia corpalia eis obediunt ad motum localē:possunt impressiones et phantasmata et species relicte ex motionibus sensibilium in phantasia vel imaginatiua moueri:vt tangāt pncipium sensituū.i.cor vel cerebrū et fient tunc appariciones imaginarie vel phātastice quandoqꝫ cum alienatione a corporeis sensibus in somnijs: quādoqꝫ vero absqꝫ tali alienatione:ergo. Scḋo hoc idem ꝓbatur declaratione. Nā intellectus noster hʒ se ad phātasiam siue ad phātasmata sicut oculus corporis ad literas libri:in libro aūt ſm ꝙ lr̃e cōponūtur simul:ita oculo repñtātur diuersi sensus. Sic in ꝓposito in libro phātasie sunt lr̃e ꝛ similitudines quarūcūqꝫ rerū mūdi:q̄ apprehēse sunt ꝑ sensus:nā ex quo videt aliquā rem:iā hʒ speciē seu similitudinem illiꝰ in phātasia:ꝛ ſm ꝙ iste cōponunt̄ simul in phātasia: ita capiuntur ab intellectu:sicut ptʒ i libro i quo sunt oēs lr̃e alphabeti si cōponāt̄ simul he lr̄e.d.e.u.s.oculus leget deꝰ:volens ergo ꝟsutus hostis diabolꝰ nos ad diuersas cogitatiōes iducere:puta:vult temptare te de luxuria: q̄d faciet? excitabit in phantasia tua similitudinē mulieris quā aliquādo vidisti:excitabit similitudinē alicuius mēbri impudici vel mulieris nude ꝛc.ꝛ se turpiter cōmiscētie:intellectꝰ aūt nō pōt effugere quin hmōi similitudies videat:q2 est sicut speculū lucidū in quo nō pōt fieri quin reluceāt illa que sunt ibi pn̄tia:ꝛ hoc sepe cōtingit dum homo orat aut vacat diuinis. Quātumcunqꝫ tamen he imagines nobis arte demonū presentent̄:non imputātur tamē nobis ad peccatū nisi consentiamus. Nam sicut dubitatio in fide que habet pertinaciam animi deliberationē ꝛ cōplacentiaʒ hereticuʒ facit:ꝛ dubitatio in fide que procedit a scrupulo conscientie que potiꝰ est pena q̄ꝫ culpa cū frequenter accidat contra volūtatē(vt dicit Johā.an.in nouella sup verbo dubius in fide est infidelis:extra de.hereti.c.i.) nō causat infidelē:nec hereticū facit.ita hs tribꝰ extrinsecis vl̄ intrinsecis modis diabolicis impugnatiōibus dictis peccatum nō cōmittit̄ nisi volūtate cōsentiēte. Quarto diabolus tēptat hoies ꝑ cognitiue ꝟtutis indirectaʒ cōcitationē. Nā demōes nō pñt immittere cogitatiōes malas i volūtate iteriꝰ eas causando eo ꝙ vlus cognitiue ꝟtutis nō subiacet demoni:sʒ deo ꝛ volūtati. Dicit̄ tñ demō incēsor malarū cogitationum:de pe.dis.ij.c.si enim inquantum incitat ad cogitandum mala vel ad appetendum cogitata ꝛ hoc duobus modis vel per modum persuadentis:vel per modum passiones agitantis: et hs duobus modis intelligit Damascenus in li.ij.dicens:ꝙ omnis malicia et immunde passiones ex demonibus excogitate sunt ꝛ inuente. hec Henricus de Hassia

Jo.An. (margin)

Quarta ipugnatio. (margin)

Damascenus. (margin)

super Gen. et in decretis. xxvi. q. v. c. episcopi. et. c. nec mirum. et Thomas pri. par. q. libro. et. q. iij. Ad argumentum autem in fronte questiuncule factum dicitur: q licet cōditio hominis et demonis in palestra et pugna sit inequalis: fit tamen ex parte hominis recompensatio: primo per auxilium diuine gratie. Nam fidelis deus vt dicit apostolus nō patitur nos temptari supra id quod possumus. Secundo per auxilium bonorum angelorum de quo dicitur in psal. Scuto circundabit te vsq angelis suis mandauit de te. Hec ex theologis et Henrico de assia super Genesin. Rñsio ad obiectiōnes in fronte qōnis factam. Questi. Rñsio Bonauentu re

Secunda questiuncula est: Quomodo et quot modis demōes deludūt sensus humanos? Ad quam respondet dominus Bonauentura in. ij. sententiarum di. viij. dicens q tribus modis demones illudunt sensus humanos. Primo ohndēdo phsec qd nō est. Scdo ohndēdo rem aliter q̄ est. Tertio abscōdendo illud qd phs ē. Primū faciūt spēs offerendo Scdm faciūt sensum vl obiectū variādo. Tertiū vo faciūt impedimētū pstādo. Primū pōt sic itelligi: qn phātasmata existētia iteriꝰ forti oblatiōe offerūtur ipi vtuti interiori: vl vtus interior fortiter illis intēdit: tūc similitudo rei vr eē vitas: hoc manifestū est p naturā. Nā phrenetico p ascēsum fumi sitatum ad cerebrū ex modica occasiōe, exteriori vr ei q videat vl audiat mlta q̄ nō sunt sibi pñtia. Siliter p fortē ꝯuersionē itētiōis phantasma videtur vitas: si exēplificat Augu. li. de trinita. q qdā tāta ꝯuersiōe cogitabat cuiusdā mlieris imaginē: q ei carnaliter ꝯmisceri videbat etiā vigilādo: et p hūc modū pōt demō diuersa hoi facere appere. Scdo pht dmōes deludere sensus: ohndēdo rē aliter q̄ est: nā naturaliter pht cōtingere hoc ppter variationē aliquā ex pte organi: sicut qn hūor: sanguis vl vapor igneꝰ descēdit ad oculos: videt hoi q ea q̄ exteriꝰ sunt sint rubea: vl ppter variationē aliquā ex pte obiecti sicut ꝯtingit aliqn q ex positiōe cādele vl dispositiōe palearū opatiōe naturali videt esse serpētes. Sile ē i aliqbꝰ vtutibꝰ quarūdā rerū mineraliū: vt ptz in speculo de chalibe et cōcano. Et quia iste modus nō latet demones: et sunt ministri veloces: ideo et similia possunt illudēdo facere. Tertio modo possunt demones deludere sensus: abscondēdo illud quod presens Nam res que phs est dupliciter potest latere sensum nostrum: aut quia impeditur virtus sensus et potētie ne perueniat ad sensibile: aut q impeditur species sensibilis ne perueniat ad sensum. Et vtroq modo potest fieri virtute demonis vt sensus non percipiat quod sibi est presto: et per hanc virtutem dr demonem posse facere vt hoiem reddat inuisibilē. quod tamen certum est non esse. Et sic respondetur ad glosam Rabani. Exod. vij. super illud. Fece- Trib modis demones illudūt sensus humanos Primo Augu. Scdo Demones sūt ministri veloces. Tertiꝰ modus quo dēones possunt deluder sēsus hūanos.

rũt magi pharaõis &c.magi diabolicis figmẽtis spectãtium oculos illudebãt:vt res in sua specie remanẽtes:alie viderẽt. Et ad aliũ qđ habet i itinerario Clemẽtis đ Macheta ad Petrũ narrãte pstigia Simonis.Uidim⁹ canes cantare & ymagines ambulare.Et de socijs Ulyssis cõuersis in bestias p magnã illã famosissimã Circẽ.& de socijs Diomedis cõuersis in volucres:de qb⁹ hr.xviij.đ ci.dei.c.xvj. Et de adducta ad presentem scm̃ Machariũ q̃ videbat a viro & adducẽtib⁹ eq̃:a Machario aũt mulier.Dicit ergo q ola ista facta sunt arte demonũ:q̃ cũ hec faciũt apparere de nouo speciẽ nõ dãt nec de nouo auferũt:s3 illã q̃ erat in phãtasia tã viuaciter & velociter obyciũt virtuti interiori phãtasie & imaginatiue:vt credat hõ se intueri rẽ exteriorẽ verã sensibilẽ.Qđ si dicat ex phõ q sensus particularis circa pprium obiectũ nõ errat.Rñdet q verũ est đ natura sua saluis tñ medijs.s.dispositione organi: medijs & obiecti. Hec ola ille q̃ supra.& dñs Jo.de t.crema.sup.c.epi.xxvj.q.v.

questio

Ertia q̃ stiũcula est:Si alijs modis pter dictos:demones holes fallãt?Ad quã rñdet q diobol⁹ pter modos supi⁹ adductos ẽt duob⁹ alijs modis inimici holes đcipe.Pzlo p apparentis veri vl'bõi đceptionẽ.Scđo p somnioꝝ illusionẽ.Pzimo qđẽ p apparẽtis veri vl' bõi đceptionẽ.Na l3 demões mẽdacissimi sint:cõsulẽtib⁹ in fẽ mẽtiri refugiũt:vt sic dicẽtes veritatẽ palliatã:occultent eoꝝ iniquitatẽ & opinionẽ generẽt:q quasi dij nõ mẽtiunt:& grauius opprimant in vltimo credentes.Nam ipsi cum sint optimi logici per omnes tredecim fallatias philosophi sciunt optime paralogizãdo homines fallere. Decepit ei demon primã mulierẽ syllogizando per fallatiã equiuocatiõis huius nominis moriemini. Nam deus dixerat:in quacũq3 die comederitis moriemini scilicet morte spirituali et eterna. Et demon dixit. Nequaq̃ moriemini scilicet morte temporali pro tunc.Hoc modo fallaciter quidam demon inclusus decepit regem Manfredum in Apulia: qui cum se disponeret ad bellum contra regem karolum francie:consuluit demonem inclusum suum quid de bello suo sibi esset futurum? Et respondit demon. Non non superabit gallus apulum. Nam modus est etiam nunc q quando aliquis vult esse efficaciter negare aliquid: bis negationem replicat. Ideo Manfredus se victurum credens accessit ad bellum: & superatus est a karolo. Nam due negationes faciunt vnam affirmationem.Sic etiam aliud decepit consulentem de aduentu inimicorum suorum: quos secundum responsionem demonis credebat venturos ad se pacifice,ad tractandum de pace.Dixerat enim sibi,demon.Inimici enim tui venient ad te suauiter:in quo decepit per fallaciam etiam equiuocationis:cum ipse acceperit suauiter pro benigne: et diabolus pro festinanter. Alius etiam consulens Apol-

Rñsio ad obiectionẽ.

Duo modi pter tres superi⁹ adductos q̃b⁹ ẽt đmones homies fallũt.

finem vt dicit Ualerius. Si vadens ad ini micos caperet: vel rediret? Respōdit. Ibis redibis nō morieris in bello et fuit deceptus per fallaciā cōpositionis: q: demon fecit punctū ad nō. consulens ad redibis. Unde quādoq; oportet verba diaboli interpretari p cōtrariū: sicut accipi a. R. dño meo Gundisaluo Ferrādis heredio Taracōnēsi archi pontifice nūc Urbis gubernatore: viro sanguine illustri: animiq; prudentia et vita exploratissimo factū fuisse dexteritate et mira īgenij hois prōptitudine. Anno christi. M. cccclxxviij. xvj. kl. octo bris a dño magistro Francisco de Toleto. postea Sixti pon. max. datario exin. epo Cauricēci. Is em̄ dilect⁹ a duce Mediolani ad ianuēses orator: reb⁹ iterea in Martē pslis detēt⁹ et iussus ē ne dcq; nō exploratū pri⁹ ab eis scriberet duci. Ipse vero solertia qua pollebat ocutētissima: ad vtramq; partem que contingere poterant conspicatus: cum duce prius conuenerat. vt eius litere prepostere ab eodem et ordine hebreo legerētur obtenta ergo scribendi licētia: ostensisq; senatui literis: misit hāc infra eplam: que retrograde si legatur: spm̄ et rem Januēsium omnē duci ostēdit. Postergatis assertionibus asserentium aliter. Istos alit bonitas atq; fides: nec inuidia inflammat eosdem: quidam ordinatis tramitibus se gubernant. nec separant voluntates eorum. Nempe preterite questionis memoria cumulata non diffidunt sed confidunt adinuicēm. Nulla fortuna aduersari debet eis: sed diu nec pauco tempore durare debent quod clarissime constat auditu profecto susceperūt beneuolo voto legationē meā: nec nomē dñi mei mittētis oderūt quieta amenitate nō cupida sub rapina viuere delectatos. Undevīderūt me visib⁹ claris et placidis nō facto aliquo tumultu oīm terrigenarū et forēsium cet⁹ presentata causa requisitiōis mee pariter et aduentus ec. Silis est ille versus q̄ Abel cōuenit recte. Caym vero oblique prolatus. Sacrum pingue dabo nec macrum sacrificabo. Demones ergo nō in aperto fallunt nec palā mētiuntur. Sed sub clamyde veritatis et bonitatis decipiūt aut per fallacias syllogisticas: aut per obiecta extrinseca proposita: aut per varias falsas apparitiones: prophetias: reuelatiōes phantasticas allocutiones aut falsigraphas persuationes immutando vt diximus virtutem phantasticam autj imaginariā. Propter ergo multiplices modos deceptionum fallaciarum et potentiarum ipsorum malignoꝝ spirituum dicit scriptura Geñ. iij. Sed et serpēs erat callidior. i. fm aliā trāslationez sapientior cūctis animantibus terre que creauerat deus: et xp̄s vocat diabolum fortem armatum. Luce. xj. et Job. xlj. Non est potestas super terrā que cōpararet ei. et. xvj. q. ij. visis. Diabolus habet mille nocendi modos et artes Et Paulus ad Ephe. vj. Non est nobis colluctatio aduersus carnem et sanguinem: sed aduersus principes et potestates:

Geñ. iij

Job. xl.

Paul⁹ ad ephe seos.

aduersus mūdi rectores tenebrarū harū. Et Apoca. xij. Ue ter re ꝛ mari q: descendit diabolus ad vos habens irā magnā. i. potestatē. Scdo decipit etiā p somnior illusionē. Nā quādo ꝙ operatione demonum alique phantasie dormientibus apparent: in quibus ali qua eis reuelāt: qñꝙ quidē q̄dā vera sine de spiritualib⁹: sicut Aug. refert. xviij. de ci. dei. ꝙ q̄dā phs quedā platonica dogmata cuidā in somnis exposuit q̄d per opationē demonū Augustinus factū dicit. Siue d. corpalib⁹ p̄sentib⁹ vel futuris p̄cipue hs cū quib⁹ demones habēt aliqua pacta illicita: quib⁹ qñꝙ reuelat ea quorū ipsi causa sunt: qñꝙ quedā quorū signa p̄noscūt: q̄ tñ holb⁹ sunt occulta: qñꝙ inmittūt somnia falsa ꝛ deceptoria sicut p3 p Gregoriū. iiij. dialogo: ū. c. l. vbi dicit: ꝙ cū quidā somnia vehementer attēderet: diabolus ei per somniū lōga spacia vite pmisit. cūꝙ indirecte multas pecunias collegisset ad stipēdia lōge vite decept⁹ a demone re pēte defūct⁹ est intactas relinquēs male partas pecunias. Sic etiā p3 in illo de quo invitis patrū legit: ꝙ cū audiret miracula Moysi cepit eū p̄ferre xpo: ꝛ de nocte diabolo apparēte vidit xpm p somnū l choro homi nū in vestib⁹ nigris: ꝛ Moysen i choro āgelor i vestib⁹ albis pter q̄d somniū ille a fide recessit: sed postea illuminat⁹ intellexit fallaciā ꝛ ad xp3 reuersus est. Tales igit oēs reuelatiōes somniorū ꝛ responsiōes nō appetēde s3 execrāde ꝛ nō credēde sunt. Pmo q: freqnēter falsa reuelant: q: ipse diabol⁹ mendax est: ꝛ pater mēdacij. Scdo q: dato ꝙ aliqñ vera reuelet: tñ semp intendit perditionem hominum: ꝛ ideo plurica vera dicit vt homines assuefaciat ad hoc vt ei credatur: ꝛ sic intendit perducere ad aliqnid humane saluti. nociuum. Hec ex Henrico de Assia super Genesim.

Apoca. xij.

Grego.

Diabolus ē pater mendacij.

q ꝛestio

Rñsio ad q̄stionem.

Bonuz holez p curat p āgelos dupliciter.

Quarta questiuncula est: quare pmittit deus vt homines a demonibus insidientur? Ad quam sic respondetur ꝙ cum diuina prouidentia ordinare moueritt mala in bonum ꝛ bonum inferiorum per superiora procuret et ipsi angeli sint mēdatij inter deū et homines: bonum hominem per angelos procuratur: et hoc dupliciter. Directe inꝙtum homo reducitur ad bonum et retrahitur a malo: et hoc fit per angelos bonos. Alio modo indirecte dum aliquis per inpugnationem a contrario retrahitur a malo et promouetur ad bonum: et hanc procurationē habent facere mali angeli dati hominibus ad exercitium deo permittente. Hec Thom. in questionibus de demonibus. et in prima parte q. cxv.

Sextum caput est de temptatione hominum a demonibus. Circa quod sex questiuncule soluentur ꝛ quarum quelibet infra suo ordine declarabitur.

Rima questiũcula est: Si temptare hoies sit proprium officiũ demonũ? Ad quã primo videt respõdendum negatiue. Nã Gen. xxij. scribitur: q deus temptauit Abrahã de immolatione filij: ergo. Itẽ mundus caro & homo temptant deum: hominem atq seipsum: ergo non est proprium officium demon temptar. Ad hãc questionez rñdetur q temptationis duplex est finis. Prim⁹ proximus. s. scientia siue experiẽtia de aliquo quẽ tẽptam⁹. Nã cuiuslibet tẽptãtis itẽtio pprie ẽ velle scire aliqd de tẽptato. Est vlterior & ali⁹ finis bon⁹ vel mal⁹: q̃ qñq querit ex pcepta sciẽtia. Bon⁹ qdẽ cũ aliqs tẽptat alidd scire de scia vel ṽtute alteri⁹ vt eũ pmoneat ad dignitates. Malus qñ tẽptat de aliquo scire alidd vt eũ decipiat vel subuertat: & hoc pprie dicit qñ cupim⁹ de aliquo alidd scire vt eum decipiam⁹ vel subuertam⁹. Et qr hoc est ppriũ diaboli q̃ temptat vt nos decipiat: iõ p quãdã anthomasiã diabol⁹ dr temptator: ƒm illud prime Thessal. iij. Ne forte tẽptauerit vos is q̃ tẽptat. gl. i. diabol⁹ cuius est officium temptare. Quãtũ vo ad finẽ bonũ vt qs alteri bñfaciat sic de⁹: angel⁹ bon⁹: & veri amici tẽptãt. Si aũt loquimur quantũ ad proximũ finẽ temptationis. s. velle scire aliq̃ alidd: hoc est dupliciter: vel vult scire alijs: & sic de⁹ tẽptare dicit vt sciat. i. vt faciat alios scire: sicut dicit Deut. xiij. Tẽptat vos dñs de⁹ vester vt palã fiat: vtrũ diligatis eũ. Quõ tẽptauit Abrahã vt mũdo ostẽderet obedientiã ei⁹. Et Thobiã & Job vt ostẽderet eorꝝ patiẽtiã: & Philippũ: vt ostenderet ei⁹ fidei paruitatẽ. Jo. vj. Uel temptat vt sciat sibi: & sic qñq hõ tẽptat deũ cupiẽs quasi incertus experiri dei ṽtutẽ: ptãtẽ: veritatẽ: & bonitatẽ: sicut iudas Machabe⁹ cũ paucis iniens bellũ ꝯtra Bachidẽ copijs multis munitũ tẽptauit ptãtẽ diuinã: & occisus est. Primi Machabeorũ. ix. Et Henric⁹ imperator tẽptauit dei sapiẽtiã cũ suspectã haberet vxorẽ ṽginẽ & sanctã de adulterio: & coegit eã nudis plãtis sup ferrũ ignitũ incedere: & illa innocẽs illesa euasit vt patet in cronicis. Temptant alij dei clementiam qui petunt sibi peccata dimitti: iniurias alijs retinentes: et sic temptantes deum maxime peccant cum agant contra virtutem religionis: cuius est de excellentia dei optime & certe sentire. Et sic põt accipi q nõ tẽptare diuersis diuersimode attribuat. Nã tẽptat de⁹ vt scire faciat: tẽptat hõ vt cognoscat pmoneat: tẽptat diabol⁹ vt sciat & decipiat tẽptat hõ mol⁹ vt diaboli coopator existat: tẽptãt mũd⁹ & caro materiã diabolo ministrãtes. Qr th tẽptare pprie ẽ de aliq̃ experimẽtũ & sciẽtiã accipere ad decipiẽdũ: qd ppriissimũ ẽ diaboli & cooperantiũ ei. Jdcirco dicit q tẽptare per quãdã excellentiam angelis malis cõuenit & cooperatoribus eorũ. Et per hec pz ad dubiũ solutio. Hec Tho. pri. par. q. cxiiij. Et scda secunde. qõne. xcvij.

Margin notes: Qõ. Gen. xxij. — Rñsio ad questionem duplex est finis temptationis. — Pri. ad Thessa lon. iij. — Deutero. xiij.

S Ecūda questiuncula est:ad quid ꝑtendit tēptatio demonū?Ad quā r̄ndet ꝙ tēptatio demonū siue calliditas ꝯtra hoīes circa quinꝙ laborat. Primo ad corrūpendū fidē salutarē errorib⁹ superstitionibusꝙ.Scḋo ad cōseruādū hoīem in illis.Tertio ad inducendū viā cōtrariā virtutib⁹.Quarto ad cōfirmādū hoīez in suis iniq̄tatib⁹ vt sic finaliter pereat ⁊ dānet.Quīto vt hō patiat egritudinē ⁊ afflictionē vt sic irascat ⁊ deuz offendat:vt hītur in glo.c.pōt fieri de pe.dist.j.Hec Henri.de Assia super Gen.

Qō. Rñsio

T Ertia questiūcula est:Quot ⁊ q̄ sunt tēptātes ⁊ insidiātes hoīb⁹?Ad quā sic r̄ndet:ꝙ ad perfectā rōnem tēptatoris tria requirunt. Primū ꝙ per tēptationē dubiū aliqḋ ignorātib⁹ manifestet.Scḋm ꝙ sit intentuz hoc ab eo q̄ temptat. Tertiū vt tēptator cognitionē hui⁹ rei velit accipere quasi ab eo ignotā.Rōne primaꝝ duaꝝ conditionum cōpetit tēptare deo:sicut pꝫ in Abrahā.Nā per immolationē filij manifestabat obediētia ⁊ fides Abrahe:⁊ hāc manifestationē de⁹ intēdebat.Tertiū tñ ibi deficit:q: ꝑ tēptationem illā nō accepit deus cognitionē quā prius non habuit. Alia est tēptatio i qua saluat vnū p̄dictoꝝ tm̄.s.manifestatio tēptati:⁊ hoc mō dr̄ tēptare caro:mūdus ⁊ diabolus:q: in eis manifeste cognoscit v̄tus vel īfirmitas eius q̄ temptat sicut in bello cognoscit virtus militis.Vñ impugnatio ipsi⁹ virtutis mētis a quocūꝙ fit:dr̄ tēptatio.Et hec īpugnatio habent fieri dupl'r.Vno modo a p̄ncipio intrinseco ⁊ sic tēptat caro. Alio mō a principio extrinseco:⁊ hoc dupliciter. Q: exterius p̄ncipiū vel īpugnat per modū obiecti:⁊ sic est impugnatio a mūdo cui⁹ reb⁹ corda alliciunt ad peccādū.Vel illud p̄ncipiū īpugnat ꝑ modū agētis trahētis ad peccādū:vel p̄suadēdo:terrēdo:vel blādiēdo:⁊ hoc mō dr̄ esse tēptatio a diabolo ⁊ a membris suis hoīb⁹ malis:⁊ sic patet quō diuersimode tēptare cōuenit deo:carni:mūdo ⁊ dibalo ⁊ malis hoīb⁹. hoc ex theologis.

Ad perfectā rationē tē ptator tria req̄runtur.

Qō.

Q Uarta q̄stiuncula est: Si tēptari a diabolo et ab alijs dictis tēptatorib⁹ sit appetēdū?Ad quā videtur primo r̄ndendū affirmatiue. Nā Jacobi primo dr̄.Oē gaudiū existimate fratres mei cū in tēptatiōes varias incideritis.Itē illud in q̄ virtus alicuius manifestat est appetendū sed tēptationib⁹ manifestatur virtus hoīs:⁊ ibi quodammodo v̄tus refloret:ergo. Sꝫ in ꝯtrariū est xp̄s q̄ nos docet:orem⁹ a nobis temptatio amoueat in orōne dñica dicētes.Et ne nos inducas in temptationē.Itē Mat.xxvj.Vigilate ⁊ orate vt nō intretis in tēptationē.Et.j.Corinth.x.tēptatio vos nō apprehendat nisi hūana.i.venialis:quia sine hac:vita hūana nō agitur. Ad

Obiectio. Jacobi. j.

Mat. xxvj.

j.Corit. x.

hoc rñdet q cũ se nihil appetatur nisi illud qđ nõ hȝ rõnem boni ⁊ finis: cũ tẽptatio habeat rõnẽ boni ⁊ finis ꝓprie: pro ꝓprie ⁊ per se appeti nõ dȝ. Q: vo tẽptatio ordinabilis est in finem ⁊ hoc põt habere rõnẽ boni. Ordinat̃ aũt aliqd ad finem dupliciter. Uno mõ per se: illud .s. qđ de se hȝ ducere in finẽ: sicut medicina bene confecta ⁊ subiecto bene disposito applicata fm in se in sanitatẽ hȝ ducere per se. Alio modo per accidẽs: illud .s. qđ de se hȝ ducere in aliud finẽ q̃ in finẽ aliq̃: tñ ꝑ aliam cãm cõcurrentẽ hȝ ducere in finẽ intentum: sicut si qs comederet venenũ vt moreret̃: ⁊ inde ꝯtingat euȝ sanari. Cũ igit̃ tẽptatio per se ordinet̃ ad ꝑditioneȝ hoĩs: ad salutẽ nõ ordinet̃ nisi ꝑ accidẽs ꝑ hoc .s. q vincitur ꝑ auxiliũ grẽ diuine. Ideo simplr tẽptari nõ est appetẽdũ: sȝ est appetendũ per accidẽs .s. tẽptari ⁊ simul cũ auxilio diuino vincere. Uerũtñ q: ꝓpter fragilitatẽ humanaȝ victoria est nimis dubia: tẽptatio securi⁹ et meli⁹ fugitur q̃ q̃ratur. Ad argumentũ d: q Jacobus hortabat̃ ad gaudiũ de tẽptationibus sed ad patientiã per quã vincuntur tẽptationes. Nec patientia relucet nisi ꝑsupposita victoria. Ad scđm patet responsio in corpore q̃onis. Hec ex theologis

Rñsio ad questionẽ. Aliqd ordinat̃ ad finẽ dupliciter.

Rñsio ad obiectionẽ.

Quinta questiuncula est: Quare demon dñam Euã nõ tẽptauit interiori suggestione: sed vocali locutione: ⁊ quare magis in specie serpentis: q̃ ceterorũ reptiliũ vel aĩalium? Ad quã sic rñdetur: q cuȝ permittente deo diabolus hoĩem tẽptare potuisset interiori suggestione ⁊ phantastica persuasione: nõ ꝑmisit tñ nisi vt tẽptaret persuasione ⁊ apparẽtia exteriori vocalis locutiõis vt sic latentem sue malicie cõditionẽ ꝑ linguaȝ ꝑderet: ⁊ se manifeste ⁊ conuenienter primis parentib⁹ exhiberet. Et in specie serpẽtis magis q̃ ceteroꝝ reptiliũ vel animaliũ apparere ⁊ loq̃ voluit: q: iter oĩa genera serpẽtiũ viruletoꝝ: vt dicit Albertus li. xxi. aĩaliũ. Serpẽs est callidior et astutior: dicẽte etiã scriptura. Sȝ serpẽs erat callidior .i. prudentior ceteris anĩantib⁹ terre. Addebat etiã ad prudentiã et maliciã serpẽtis q: vt dicit Aug. xi. super Gen. Diabolus serpentem illum imoleuit: ⁊ ei spiritum suum cõmiscuit. Hec ex Henrico de Assia super Genesim.

Qõ.

Rñsio ad questionẽ.

Albert⁹

Augu. super. Geñ.

Sexta qstiuncula est: Quo ydiomate demon primos parẽtes est allocut⁹: ⁊ qđ fuit primũ ydioma: ⁊ qđ erit vltimũ in beatis ⁊ dãnatis post iudiciũ: ⁊ quo ydiomate deus in paradiso terrestri cũ primis parentibus loquebatur. Ad quã rñdet̃ q demon voce ydiomatica hebrea exteriori: formata lingua corporis aĩalis serpẽtis locutus est primis parentib⁹. Qđ ydioma hebreum primis parẽtibus deus gratuite primo donauit: ⁊ illud angelis bonis et malis qui in statu innocentie locuturi

Qõ.

Rñsio.

et instructuri erat & hoies cū eis familiariter conuersaturi a pncipio im pressit. Quo ydiomate Adā nola alalibus imposuit. Nā cōstat vt dicit Hieronymꝰ ꝙ ola nola q̄ in Genesi leguntur a pncipio vsq; ad diuisionē linguarū: esse nola hebraica. & hac lingua etiā deꝰ in paradiso in subiecta creatura ambulās pmos parētes allocutꝰē: & ipsi exterior ligua ibidē cū deo & diabolo loquebant: quo vtent etiā beati & dānati post iudiciū. Quis beati poterūt adinuicē linguis olbus loqui: nō aūt dānati. Dicūt etiā Hieronymus cū Origene ꝙ experiētia probatū fuit: infantē clausum & a nutrice lege posita nō edoctū: prupisse in primū verbū ydiomate hebreo. Legē i. panem: et yain. i. vinum. Herodotus tñ libro scdo ponit ꝙ infans troianus mox natꝰ: & clausus a nulloq; instructus: ex se primū verbū prupit lingua troiana: artos. i. panē. ynos. i. vinū. Hec Henricus et supra adducti.

Hieronymus. Hiero. Origenes. Herodotus.

Septimū caput est de potētia et cōditione ipsoꝝ demonū. Circa qd quatuor questiuncule enucleabunt: quarum quelibet infra suo ordine declarabitur.

Qō. Rñsio triplex ē genꝰ futuroꝝ. Primū genus.

Prima questiūcula est: Si demones cognoscunt futura? Ad quā sic respondetur: ꝙ futuroꝝ triplex est genus. Quedā habēt causam determinatam & infallibilē vt sunt illa que attendunt circa motū corpoꝝ superioꝝ in quibus est determinatio et olis impedimenti remotio: et de talibꝰ est cōclusio prima: ꝙ demones cognoscāt talia futura in suis causis: cuiusmodi sūt ea que circa motū celi accidūt: vt ortus & occasus: eclipses: cōiunctiones luminariū: que ola multo melius cognoscūt p species causarū innatas ꝙ astronomi per artē. Scōm genus futuroꝝ est que habent causā determinatam: sed tñ fallibilē aliquādo: vt sunt illa que sūt fm inferiorē naturā: que ideo habent causam determinatā: q; nature intētio mouet determinate ad vnū. Ideo vero fallibilē q; multiplex pōt occurrere impedimētū: vt pote ager seminatꝰ si terra pinguis est & bona dispositio corpoꝝ superioꝝ afferet pinguē fructū. Et de talibus est scda. conclusio. Qd demones futura cognoscunt nō olno certitudinaliter: sꝫ cognitione piecturali: & hoc modo astrologus predicit q̄dam futura q̄ cōsequunt ex motibus celi in istis inferioribꝰ: que tñ impediri possunt pter defectū causarū inferiorum: & talium cognitio tāto magis ad certitudinem accedit: quanto ad vnū effectū plures cause cōcurrētes cognoscuntur: & quāto virtus cāe melꝰ cognoscit. Unde q; demōes subtilissimi sunt ideo in talibus melius cognoscunt. Tertium genus futurorum est que habent causam indeterminatam & fallibilē: sicut dicuntur ea que sunt ad vtrūlibet: sicut sunt ea que dependent a voluntate nostra qui indeterminata est: q; potest ad opposita mouere. fallibilis etiam est: quia possunt volēti

Scōm genꝰ futuroꝝ. Tertiū genꝰ futuroꝝ.

etiam perficere:occurrere multa:Et de talibus est tertia conclusio:q demones non cognoscūt talia:sed solus deus. Prima futura possunt diuinare et prenunciare demones certo. Secunda nō certitudinaliter. Tertia nullo modo:nisi solus deus:et cui voluerit deus reuelare:a cuius actus vsurpatione:diuini vocantur:qui futuris prenunciandis intendunt. Quarta conclusio(quasi corolarium)est:quod licet demones sciant futura primo modo: non est tamen eis danda fides: cum reuelant:quia intentio eorum est ad fallendū:& si quādoq dicunt vera:hoc faciunt vt assuescant homines in alijs ad credendum. Non ergo diuinationibus eorum danda est fides. Hec Tho.et Bonauentura & dominus Johā. Cardinalis super.c.sciendum.xxvj.q.iij. Quod si queratur quomodo sciunt demones quandoq presentia reuelando quid nūc faciunt reges &c. Respondetur q demones nō mouentur localiter ad cognitionem aliquam acquirandam:sed bene ad aliquid operandum in loco. Unde demon sicut hom indiget motu ad sciendum:ita nec mora temporis ad motum localē: ideo statim potest adesse applicando se & reuelare: sicut ala nostra etiam statim transit cogitando de gallia in syriam. Tho.pri.par.q.cxij.

Ecūda q̄stiuncula est:Si demones cognoscant cogitationes hoīm?Ad quam primo videtur respondendum affirmatiue. Nam vt dr a Gregorio in moralibus. Intellectus beatorū resurgentiū intendentes in vniuscuiusq intellectuum feliciū aliorū simul et cōscientias eorū penetrabūt. Sz resurgētes erūt siles angelis. Mat.xxij.ergo et angeli boni & mali similit. Qō. Obiectio. Grego.

phtr. Rnsio.dōm q cogitatio hois dupliciter pōt sciri. Uno mō indirecte hoc est in effectu:& hoc modo nedū hoies & angeli boni sed demones etiā scire possunt cordium cogitationes:& tāto subtilius angeli boni & demones quanto effectus hmōi fuerint magis occulti. Cognoscit etiā cogitatio interdum non solum per actū & effectū aliquē exteriorē.puta locutionem vel operationem:sed etiā per aliqua signa faciei:& mutationē vult. Uel per signa aliqua corporis q̄ quidem diuersimode monetur sm diuersitatem affectionum. Nā dicit Eccle.xiij. Cor hois immutat faciez eius. Et Juuenalis.li.iij. Deprēdas animi tormēta latētis in egro Corpore deprēdas & gaudia:sumit vtrūq. Inde habitum:facies. & Ouid. de arte amādi. Sepe tacēs vocē. Hbaq vult hz hoc etiā mō hoies cognoscunt cogitationes cordium:sed angeli boni & mali tāto facili. quāto subtilius imutatiōes occultas corpales ppēdūt. Et medici cū aliqs affectiōes cognoscūt p pulsuz puta q hō tristat vl amet. Hāc aūt cognitionē d. Bonauētu. vocat ɔiecturalē:& sm hāc cognitionē indire= Rnsio ad questionē. Cogitatio hois dupl'r potest sciri. Eccle. xiij. Juuenalis. Ouidi.

Augu. ctã vel cõiecturalẽ vel in effectũ intelligit dictũ Aug.xxij.su-
per Geñ.ad lrã3:ꝙ angeli cognoscũt cogitationes nr̃as no-
Idem. bis ẽt inuitis.Itẽ libro de diuinatiõe inq̃t.Demones hoim
dispositiões nõ solũ voce ꝓlatas:verũ etiã cogitatiõe conce-
ptas:cũ signa q̃dã in corpe ex aīo exprimunt:tota facilitate
ꝑdiscũt.hec ille.Alio mõ pñt cognosci cogitationes directe:
ꝓut sunt ĩ volũtate:⁊ tũc est ↄ̃clusio scđa.Quod nec demones
nec angeli nec hoies cognoscũt cogitatiões:s3 sol⁹ de⁹.Pro-
bat hoc prio sic.Nã cũ angeli ⁊ demones ex spẽb⁹ inditis et
innatis cognoscãt naturaliter:volũtas ꝟo hois cũ nulla re
cõueniat a quã possit elici ei⁹ silitudo:iõ directe nec volũta-
tes nec affectiões volũtatũ nec cogitatiões ꝓut sunt in intel
lectu pñt ab hoie vel ab angelis bonis vel malis cognosci:s3
a solo deo:cui soli volũtas hois subiacet ⁊ sol⁹ ĩ ea opari põt:
cũ sit ei⁹ principale obiectũ ⁊ vltim⁹ finis.Propter hoc dicit
Hiere- Hieremie.xvij.Prauũ est cor hois ⁊ inscrutabile:q̃s cogno-
mie. scet illd̃:ego dñs scrutãs cor ⁊ ꝓbãs renes.Et prie Corinth.
xvij. ij.Quis em̃ scit hoim q̃ sunt hois nisi spũs hois q̃ in ipo est?
pri.Co- Que verba sic exponit Ambrosius.Volũtates ⁊ secreta cor-
rint.ij. dis q̃s hoim scit nisi spũs hois q̃ in ipso est.id est nisi anim⁹
Ambro ipsi⁹ ⁊ nõ alteri⁹.Manifestũ est em̃ cogitatiões nr̃as a nullo
sius. sciri nisi ab aīo nr̃o:quẽ hic spiritũ dicit.Ita ⁊ que dei sunt.i.
secreta ⁊ occulta dei:nemo põt scire nisi spũs dei q̃ in ipo est.
Augu. ⁊ est ostensio a minori.Et Aug.lib.de ecclesiasticis dogmati
bus dicit.Internas cogitatiões nr̃as diabolũ nõ videre cer-
Dñs tũ est.Facit ad hoc qđ dicit dñs Bonauentura:ꝙ sicut deus
Bona- volũtati rõnalis creature dedit dñiũ siue arbitriu3 cui nulla
uētura. potẽtia ꝑsidet nisi diuina:sic ei⁹ potẽtie cognitiue dedit con
scientie secretum:cuius secreta ⁊ profunda non penetrẽt nisi
diuina sapientia.Et ideo nulla creatura aut hũana aut an-
gelica potest conscientie humane scire secreta:nisi per signa
vel per cõiecturas:vel nisi nouerit dei reuelatiõe:aut hois de
tectione ⁊ denunciatione.Hec Tho.in questionibus de veri
tate.⁊ in prima pte.q.lvij.⁊.d.Bonauẽtu.⁊ dñs Joh.de tur.
Dñs cremata.in.c.quodã loco.xxvj.q.ij.Dominus aũt Herueus
Herue⁹ cum domino Johanne Scoto dicunt ꝙ demones cognoscũt
Johan. cogitationes nostras quantum ad subiectum objectum et
Scot⁹. affectum ad quem inclinant:non autem quantum ad finem
puta sciunt quid cogitamus:sed ignorant ad quem finem:
cognoscunt te cogitare feminam:sed ignorant an ad vo-
Rñsio. luptatem vel ad alium finem.Ad argumentum Grego-
ad obie rij dicendum:ꝙ in resurrectione propter claritatem cor-
ctionẽ. poris et subtilitatem eorum penetrabitur Mens eorum
quo ad quantitatem gratie et glorie:non autem quo ad
cogitationes cordium:et sic dicitur de angelis bonis et
malis nunc vsq3 ad diem iudicij.Hec ex supra addu-
ctio.

Ertia q̄stiúcula est: Si demones facere p̄nt miracu la? Ad quā videt̄ p̄rio r̄ndēdū affirmatiue. Nā di cit Augu.li.lxxxiij.q̄onū. Plerūq̄ artib⁹ magicis ⁊ demonū fiūt miracula similia illis q̄ fiunt p̄ ser uos dei: vt p̄z ex Ualerio maximo.li.j. Rubrica de miraculis. Itē suscitatio mortuoꝝ miraculū est diabol⁹ aūt fecit mediāte phitonissa in suscitatiōe Samuel̄ vt p̄z.j.Reg. xxviij. R̄ndet̄ ꝙ si miraculū accipiat̄ ꝓprie ꝓut est aliq̄d ar duū insolitū supra facultatē totius nature create ⁊ p̄ter spē admirantis apparēs (vt dicit Aug.) Demones sic miracula facere nō p̄nt nec aliqua creatura nisi sol⁹ de⁹. Si aūt mira culū accipiat̄ cōiter ꝓ eo qd̄ excedit facultatē ⁊ cōsiderationē humanā: sic demones p̄nt facere miracula q̄ veri⁹ dicerent̄ mira: inquātū hoīes illa sic facta mirant̄: q2 eoꝝ facultatē ⁊ cognitionē excedūt. Quāuis aūt op̄a demonū q̄ nobis mira cula vident̄ ad verā rōnē miraculi nō ꝑtingāt: sunt tñ q̄nq̄ vere res: sicut magi Pharaonis p̄ v̄tutē demonū veros ser pētes ⁊ ranas fecerūt. ⁊ q̄ñ ignis de celo cecidit in familiam Job ⁊ gregib⁹ ⁊c. q̄ fuerūt op̄a sathane ⁊ phātasmata nō fue rūt vt dicit Aug.xx.de ci.dei. Ad primū dr̄ ꝙ illa ꝓprie dicū tur miracula. Ad scd̄m dr̄ ꝙ phitonissa nō vidit Samuelem sed diabolū in spē ⁊ similitudine Samuelis: quē phitonissa credidit Samuelē: ⁊ ideo suscitatio nō fuit vera: sed phātasti ca. Tho. in prima parte.q.cx. ⁊ Johan. de tur.cre.xxvj.q.iij.c. quodam loco.

Qō. Obiectio.j. Augn. Obiectio.ij. R̄nsio ad questionez. Miraculū accipitur dupliciter.

R̄nsio ad ꝑ primaz obiectionez Ad secūdā. Qō.

Uarta questiūcula est. An sicut dicit̄ de mulierib⁹ de nocte equitātib⁹ cū diana vel cū Herodiade vxo re philippi: fit sic in re; an sit illusio demonum? Ad quā videt̄ p̄rio r̄ndēdū affirmatiue. Nā legit̄ de ar chiep̄o Bisuntino quē diabol⁹ vsq̄ Romam tulit. Simile dicit̄ de Alberto magno a colonia Romā a demone ad disputandū adducto. Et de bono angelo scribitur. Dañ. xiiij. ꝙ tulit Abahuc de iudea in Babylonē: in vertice eius: vt portaret prādiū Danieli. R̄ndet̄ ꝙ ea q̄ dicunt̄ de diana ⁊ herodiade falsa sūt. P̄rio q2 diana dea paganoꝝ in mūdo hoc: nec in alio rep̄it̄: nec herodias est in mūdo: cū qua dicūt se eq̄tare. Nō em̄ p̄mittit̄ a deo ꝙ talis q̄ Johā. baptistam fe cit interfici: exeat de iferno ad eq̄tādū. Itē falsuz est qd̄ dicūt se eq̄tare sup̄ q̄sdā bestias: qd̄ q̄dē falsuz ē: nō em̄ in tā breui tp̄e realr̄ ⁊ corp̄aliter sifiste bestie tanta terrarū spacia possent trāscurrere ⁊ tā silēter ambulare: nec viderent̄ cōcedere: Fit ergo illusione demonū: q̄ cū mētē cuiuscunq̄ mulieris p̄ fal sam credulitatē subiugauerint: illico trāsformāt se in diuer sas spēs p̄sonaꝝ ⁊ silitudines ī mētē quā captiuā tenēt: mul tipliciter i somniis deludūt: modo tristia: modo leta: modo co gnitas: modo incognitas p̄sonas ostendendo. Et cum solus sp̄ūs hoc patit̄ infidelis permittitur etiam hoc non solum

Obiectio. Dañ. xiiij. R̄nsio ad questionē.

Rñsio ad obiectionē. In alio ſʒ in corpe euenire. Ad illa in oppoſitū dr: q̄ deuehere pōt corpa ⁊ hoīes ſicut ptʒ in xp̄o dn̄o a diabolo in montem excelſum ⁊ ſupra pinnaculū tēpli portato ſicut habet Mat. iiij. ſicut etiaʒ ptʒ qn̄q; de mulieribus arte demonū ad ſuos amātes vel adulteros deportat. Sʒ illa facere de diana ⁊ herodiade nō pōt: nec eſt ſimile: ideo cōſequētia neganda. Jo. Car. xxvj. q. iiij. c. ſupra allegato.

Octauū caput eſt de potētia ⁊ imbecillitate demonū. Circa qd̄ quinq; q̄ſtiuncule ſoluent: quarum quelibet infra ſuo ordine ſoluetur.

Qō.

Rima queſtiūcula eſt: Si demones aliq̄ arte naturali inuēta vel q̄ reperiri poſſit cōbinatiōis verboꝝ caracteꝝ: vel viriū naturaliū rerū cogi poſſint ab hoīe vt intrēt aliquē locū puta fialā vel lapideā imaginē ⁊ ibi fixe ꝑmaneat ⁊ rñſa poſcētib⁹ donec. Ad quā p̄io vr̄ rn̄dēdū affirmatiue. Nā experiētia (mater ſclarū) didicim⁹: ⁊ audiuimus aliq̄s habuiſſe ⁊ hr̄e demones īcluſos ī fialis: ſtatuis: ⁊ ī idolis tpe nr̄o: ⁊ idolatraꝝ: ⁊ ab eiſdē coercitos dediſſe rñſa petētib⁹. Ad hāc qōnē rn̄dēdo ponunt ſex cōcluſiōes. Quarū

Rñſio ad qōnē ꝑ ſex cōcluſiones.

Prima ꝯcluſio. prīa ē q̄ ps q̄ſiti negatiua eſt vera. Probat: q: ſi eq̄lis nō preualet eq̄li: multo min⁹ pōt ꝑualere īferior ſupiori vel īfirmior potētiori. Sʒ q̄libet hō naturaliter ē īferior ⁊ īfirmior olbus angelis ⁊ demonib⁹: imo ex dicto xp̄i: q̄ minor ē īter angelos maior ē ol hoīe: ergo nō poterit hō cōpellere vel cohercere demones ad ingreſſuʒ ⁊ fixe alicubi ſtādū: ꝓpterea dixit Job. xlj. Nō eſt ſup terrā ptās q̄ cōparet ei. ſ. diabolo. Itē ſi homo nulla arte aut vi ꝟboꝝ vel caracterū aut herbaꝝ vel lapidū cōpellere pōt aliū hoīem: vt aliquē locū determinatū intret ibiq; immobiliter ſtet ⁊ maneat donec licentiet: quod magis debere poſſet fieri: cū homo ſit alal rōnale directe ſubiectuʒ: ſm ſuā cōpoſitionē ⁊ cōditionē naturalem corporibus celeſtibus: ⁊ elementis: ⁊ eoꝝ accidētibus. ſ. influxibus ⁊ impreſſionibus alterationib⁹ ⁊ trāſmutationibus: ergo multo minus pōt homo diabolū cōpellere: q̄ directe ſm ſuā cōpoſitionē nō ſubijcit corporib⁹ celeſtib⁹: nec eoꝝ influxibus aut accidentibus. Scōa cōcluſio. Si aliqn̄ apud hoīes eſt vel fuit ars cogendi demones ſeu ſpūs malos verbis aut caracteribus aut alijs q̄buſcūq; reb⁹: illā nō habuerūt a demonibus. Hec ꝯcluſio pbat ſic. Quia nō eſt veriſimile q̄ demones ſuperbiſſimi vellent hoīes docere q̄uo poſſent in ſeruitutem hoīm redigi: ⁊ ab eis captiuari: incarcerari: includi vel expelli pro libito hominis qn̄ et vbi vellent. Tertia concluſio. Si demones qn̄q; cōpelluntur vel cohercent ad ingreſſum vel egreſſum verbis ⁊ caracteribus ⁊c. hoc fit vel a ſummo deo vel ab angelis bonis. Uel etiam forte demones inferiores a ſuperioribus ⁊ potētioribus demonibus cōpellunt ad hoc

Job.

Scōa ꝯcluſio

Tertia ꝯcluſio.

vel ad illā. Uel certe demones q̄n̄q̄ fingūt adhmōi p̄ hoīes se cōpelli: cū tñ spōte ⁊ libēter veniāt vt credentes facilius opprimāt. Nā vt dicit Augu. Demones ob nihil aliud bene ficiū prestant nisi vt credentes occultius finaliter perdant. Augu.
Quarta cōclusio. Si est aut fuit vnq̄ apud hoīes aliqua ars cohercendi vel cōpellendi demones exorcismis aut cōbinatione seu adhibitiōe aliaꝝ q̄rūcūq̄ reꝝ illa erat ⁊ est solū ministerialis respectu dei vl' bonoꝝ spirituū: ita vꝫ q̄ ex diuino pacto secreto quotiēs talis homo dixerit talē exorcismū tali modo ⁊ intētiōe: aut cū talib⁹ cerimonijs: cohercean̄t vel cōpellan̄t spūs maligni p̄ ipm deū aut angelos eius potestatiue exorcista solū existēte suo modo ministro. Quinta cōclusio. In x̄piana religione credere esse aliquā artē cohercendi demones aut aliquē exorcismū habere efficaciā in expulsione seu cohercīōe illoꝝ superstitiosum est. Probat̄: q2 nec in ecclesia primitiua nec in ecclesijs modernis: exorcism⁹ aliquis p̄prius ⁊ determinat⁹ expellendi demones ab obsessis hoībus vel illos cōstringēdi: nisi apocriphe inuenit̄: et dubie. Quinimo saluator dixit Mat. xvij. Hoc gen⁹. s. demonū: non eijcit̄ nisi p̄ orationē ⁊ ieiuniū. Cōcedit̄ tñ quibusdā: ⁊ cōcessum est peculiariter q̄dā eoꝝ deuotiōe ⁊ oratione quas deus exaudit vt tales per inuocationē nominis dei et sanctoruꝫ: demones cohercēāt ⁊ expellāt. Sexta cōclusio. Ars includendi demones in imaginibus vel fialis de qua locutus est Hermes nō est p̄prie ars: sed quedā ꝯstitutio seu decretū aut pactū tacitū vel expressum inter hoīes p̄ditos ⁊ demones diuini honoris cupidissimos: vꝫ q̄ si homo fidē firmā habuerit q̄ sint veri dij diuino honore colēdi potētes hoīb⁹ p̄desse et obesse: ⁊ cū tali fide hō fecerit aliquā imaginē hominis vel cuiuscūq̄ animalis: et cōsecrauerit ipsam talibus verbis: caracteribus seu figuris: suffumigationibus aliquib⁹ ⁊ vnctionibus ⁊c. tunc absq̄ dubio aliq̄s spirituū tali cōsecratiōe cōpleta intrabit illā imaginē: ⁊ et ea r̄nsa dabit deceptis hoībus consulentibus ipsum: et hanc institutionem decretum demones quibusdam perditis hominibus per inspirationē vel aliter quomodocunq̄ patefecerunt: ita q̄ crederent homines se talem artem inuenisse: et sic isti tales: lege dei dimissa credentes et seruantes leges illas demonum: iusto iudicio derelicti sunt: et derelinquuntur et fiunt serui diaboli: qui vt ipsos in suo seruitio teneat et alios per ipsos alliciat: operatur sepissime ad vota talium seruorum suorum quodcunq̄ voluerit. Propterea bene dicebat Augustin. xxi. de ciui. dei. c. vi. Demones vt alliciantur ab hominibus inhabitandum alicubi prius eos astutissima calliditate seducunt: vel inspirando eorum cordibus virus occultum: vel etiam fallacibus amicitijs apparendo: eorūq̄ paucos discipulos suos faciunt plurimorum Augu.

Mat. xvij.

Dñs doctores. Nec enim potuit primũ nisi illis docentib⁹ discẽ
Hēric⁹ qđ quisq3 demonũ appetat quid ve exhorreat aut quo nnmi-
ne inuenitur vel cogat. hec ille. ꝛ cõcludit dñs Hēricus. Non
ergo eum nec romantice vel magice cõpellis aut in vinculis
eũ vt putas tenes. Sz hoc certũ habe ꝙ ipẽ simulat se captũ
vt te capiat. Se vinctũ vt te vinciat. Se tuo imperio subditũ
vt te sibi subdat: a te inclusum: vt tibi finaliter cõcludat: fin-
git se tua arte vel lapidi vel imagini alligatũ vt te funibus
peccatoꝝ ligatũ ad īfernũ ꝑducat. ꝛ ꝑ hec pz rñsio ad primũ
argumentũ. Hec Henric⁹ de Hassia super Gen.

Qõ.
Ecũda qõnuncula est: Si demones possunt expelli
Obie- a corpib⁹ obsessis virtute melodie aut lapidis vel
ctio.j. herbaꝝ? Ad quã vr̃ prio rñdendũ affirmatiue. Nã
Obie- primi Reg. xvj. dr̄ ꝙ cuʒ Dauid psalteriũ arriperet
ctio.ij. ꝛ corã Saul psalleret: cessabat diabol⁹ ab ei⁹ vexa
Obie- tione. Itẽ in musica Guidonis dicit ꝙ sunt quidã demones
ctio.iij. q̃ melodiã substinere nõ possunt. Itẽ Josephus de bello iu-
daico dicit: ꝙ in exercitu Titi cũ obsideret hierusalẽ erat qui-
Jose- dã q̃ ꝑ lapidẽ anuli demones expellebat a corporibus obses-
phus. sis. Itẽ Thobie. vj. dixit angelus Raphael de iecore piscis
Tho- posito suꝑ carbones: fumus ei⁹ fugat oẽ genus demonioꝛuʒ
bie.vj. siue a viro siue a muliere. Et Salomonẽ dicit fecisse exorcis-
mos herbarũ ad demones expellendos. Ad hãc qõnẽ rñdẽ-
Rñsio do ponunt tres cõclusiones iuxta determinata ꝑ magistrum
ad qõ- Nicolaũ de lyra suꝑ primũ librũ. Re. xvj. c. Pria cõclusio est.
neʒ per Nec melodia: nec herba: nec cuiuscũq3 lapidis virt⁹ aut rei
tres cõ- sensibilis substãtia: põt naturali virtute in demonẽ aliquid
clusio- agere per qđ possit ad aliq̃d cõpelli: nec ꝑ cõsequẽs a corpori
nes. bus obsessis expelli: aut ab eius vexatione excludere. Hec cõ
Prima clusio ꝓbat sic. Nullius spũs separat⁹ põt naturaliter pati
cõclusio. a corpore. Patet qꝛ agẽs prestanti⁹ est passo: vt dicit Augu. ꝛ
Augu- phus in de aĩa. Sed demõ est spũs separ⁹: ergo sequit ꝙ nul
stinus. la res sensibilis aut virt⁹ corꝑalis directe vel indirecte põt
in demonibus: ergo nec cõpellit ad aliquid. Hãc cõclusionẽ
Hēric⁹ etiã ponit magister Henric⁹ de Gandauo in quolibetis qui
de gan- ita dicit. Non est aliqua vis in lapidib⁹ aut herbis q̃ demo
dauo. nẽ cogere possit vel fugare vllo mõ: lʒ fingere possit demon
se cogi per herbas aut lapides aut carmina: hoc autem nul-
lum horum facere posset nisi deus supernaturaliter eis hu-
iusmodi virtutem indidisset: quemadmodum indidit eam
Scđa sacramentis ꝛ verbis sacramentalibus. Scđa cõclusio. Uir-
cõclusio tus diuina potest immediate vel mediate: puta medianti-
bus angelis bonis aut sanctis vel bonis viris agere in de-
mones et eos compellere ad aliquid agendum. Patet con-
clusio. Cum diuina virtus sit superior eis cui subiecta est
omnis potestas alia: potest in eos immediate vel median-
tibus bonis angelis aut sanctis vel bonis viris. Un-
de discipuli

Un discipuli.lxxij.reuertebant cū gaudio ad xp̄m dicētes.Dn̄e et demonia subijciūtur nobis in nōie tuo.Luce.x. Tertia conclusio. Melodia vel aliqua res sensibilis pōt vexationē mitigare:ita q̄ p̄ Luce.x. illa sensibilia a demonib⁹ afflicti leui⁹ ferāt. hoc tñ nō agēdo in Tertia demonē s3 in vexatū a demone.Probat:q: ois cā limitate v̄tutis cōclusio. pōt inducere effectū intēsiorē ⁊ min⁹ intēsum in magis ⁊ min⁹ dis- posita materia:nā actiōes fiūt in patiēte disposito.ij.de aīa.De- mon v̄o est limitate virtutis:ergo intēsio rē vel min⁹ intēsam in- quietationē facit in hoīe s̄m diuersitatē dispositoꝝ ad illā vexatio nē siue ad illd ad qd intēdit demō vexādo inducere:ꝙ in hoīe cō- trarie dispositiōis:vt pote si aliqs est disposit⁹ ad passionē melā- cholicā ꝙ in illū hoīem qui h3 ɔ̄riam dispositionē:⁊ hoc q: demo nes nō possunt materiā corpalem s̄m suā volūtatē trāsmutare:s3 hoc faciūt mediātib⁹ actiuis ⁊ passiuis corpalib⁹:in suis eñ actio nibus demōes hoīes affligēdo aliqñ cōsiderāt dispositionē mate rie corpalis.Un dn̄t aliq̄ lunatici.Mat.iiij.⁊.xvij.q̄ s̄m variā dis- positionē lune affligunt a demonib⁹ ex diuina pmissiōe.Luna au tem habet dn̄ium sup humido:⁊ p̄ ɔ̄ns sup cerebrū qd quide3 est magis aptū suscipe actionē demonis vno tpe ꝙ alio s̄m varium motū lune.Silr ⁊ herbe vel melodie vel alie res sensibiles multū pn̄t dispositiōes corpoꝝ immutare:⁊ ex cōsequēti mot⁹ sensibili- tatis.Pt3 de herbis quaꝝ quedā inclināt hoīes ad tristitiā:q̄da3 ad gaudiū.de harmonia etiā pt3.iiij.politicoꝝ3.vbi vult ph̄s q̄ Ph̄s. diuerse harmonie ꝓuocāt diuersas passiōes in hoīe.Et Boeti⁹ di Boeti⁹. cit in musica:q̄ musica valet ad curandū infirmitates aliquas:vel alleuiādū:⁊ ita pt3 q̄ herbe vel harmonie qñq̄ pōt causare in ho mine aliquā dispositionē ɔ̄riā illi vexatiōi qua demō conat hoīe3 vexare:⁊ p̄ cōsequēs pt3 q̄ p̄ tales res sensibiles causari pōt dispo sitio in corpe humano:p̄ quā minus subdat actioni demonū:⁊ sic afflictio ab eo causata diminuit ⁊ alleuiat.Itē illud qd minuit p̄- ceptionē afflictiōis diminuit etiā ⁊ alleuiat afflictionē. Melodia Rn̄sio aūt minuit pceptionē afflictiōis cū attrahat ad se mētis intentio- ad obie- nē ⁊ sic alleuiare pōt afflictionē in hoīe a demone causatā.Demo ctionem nē v̄o affligētē nō pōt expellere vt dictū est.Ad p̄mū argumētū p̄mā3. dr̄ q̄ Saul per melodiā virtute naturali leui⁹ poterat ferre vexa- tionē diaboli:sed per eā demon non recedebat:sed magis virtute diuina immediate vel mediātibus angelis scil3 ex merito Dauid q̄ laudes diuinas in cythara canebat pro salute Saulis.Silr ha- bet.iiij.Reg.iij.de Heliseo.Ad s̄m dr̄ q̄ demones recedūt ad me- Ad s̄m. lodiā:aut ꝓpter sanctitatem pulsantis:vt dictū est de Dauid:aut ꝓpter maliciā ei⁹ vt pote si fiat ad hoc vt p̄ hoc reuerētia deo de- bita demonib⁹ tribuat:cuiusmodi sunt demones cupidi:⁊ sic rece dūt nō coacti s3 volūtarie:vt tales hoīes in errore teneāt ⁊ in sua seruitute:qd maxime desiderāt.Ad tertiū silr dr̄ q̄ ille in exercitu Ad ter- Titi expellebat demones arte magica.i.p̄ pacta cū demonib⁹ ini- tium. ta tacita vel expressa qb⁹ fingūt se expelli vt hoīes i errore teneāt Fum⁹ ⁊ iecoris piscis nō expulit demonē:s3 meritū oratiōis Tho-

bie qđ per fumi odorē designabaẗ: ⁊ virtute sancti angeli Raphae
lis. Et Salomon si fecit exorcismos tp̄e quo habebat spiritu; dei:
sic virtute diuina demones repellebanẗ. Si vero tp̄e idolatrie sue
fecit: repellebanẗ: eis demones arte magica vt dictū est. Hec Joā.
de tur. cre. de pe. dist. j. c. voluissent. §. deniq; vt perspicue.

Questio

Rñsio Auicen.

Fortis imagia= tio facit casum.

Ertia questiūcula est. Si fascinatio infantiū ⁊ pueros=
rum a sortilegis vetulis sit opus naturale vel diaboli
cum? Ad quā sic r̄ndeẗ q̄ Auicēna posuit causa; fasci
natiōis fore fortē imaginationē anime. Nā sicut am=
bulās sup trabē in alto positā cadit de facili: q̄r imagi
natur casum ex timore: ⁊ ad apprehēsionē solā anime calescit cor=
pus vt p̄; in cōcupiscentib⁹ ⁊ iratis: vel etiā infrigidaẗ in timenti=
bus: ⁊ q̄nq; etiā immutatur ex forti apprehēsione ad aliquā egri=
tudinē puta febrē vel leprā: ita etiā aia vetule vehemēter affecta
in maleuolentiā: h; impressionē nocumēti in aliquē maxime pue=
rū: qui ꝓpter corpis teneritudinē est maxime susceptibilis impres=
sionū. Et ex hoc sequebaẗ fm Auicē. q̄ materia corpalis obediret
substātie spūali ad nutū. Sed cū supradictū sit q̄ materia corpa=
lis solū ad motū localē spūali substātie obediat: ad nutū aūt soli
deo. Ideo meli⁹ dicēdū est q̄ fascinatio puerorū fit ex forti imagi=
natiōe anime vetule immutātis spūs corpis cōiuncti: que q̄dē im=
mutatio spirituū maxime fit in oculis ad q̄s subtiliores spūs pue=
niūt. Oculi aūt inficiūt aerē cōtinuū vsq; ad determinatū spaciu;
☞ per quē modū specula si fuerint noua ⁊ pura: cōtrahūt quādā im=
puritatē ex aspectu mulieris mēstruate vt dicit Arist. in li. de som=
no ⁊ vigilia. Sic ergo cū aia vetule fuerit cōmota vehementer ad
maleuolētiā: efficiẗ fm modū p̄dictū aspectus ei⁹ venenosus ⁊ no
xius maxime pueris qui habēt corp⁹ tenerū ⁊ receptiuū impressio
nis de facili. Possibile est etiā q̄ ad hoc dei permissiōe cooperetur
malignitas demonū cum quibus vetule sortilege aliquod fedus
habent. hec Tho. iij. contra gen. c. ciij. ⁊ pri. par. q. cxvij. arti. iij. ad
secundum argumentum.

Questio

Respon= sio Au= gustini ad que= stionē.

Uarta questiūcula est. Apparitiones ⁊ mirabiles fa=
ctiones apparētes q̄nq; circa corpora defunctoru;: vt
puta cōseruatio corporū post mortem ab incineratio=
ne: ⁊ augmentum vnguiū: barbe: pilorum in mortuis:
aut emanatio sanguinis de corpore occisi ad presen=
tiam occisoris: quibus sunt tribuende: diuino miraculo: an nature
vel demoni? Ad quam respondens Augusti. xxj. de ci. dei dicit q̄
apparitiones ⁊ factiones mirabilium generaliter reduci debent
ad quatuor. sc; ad deum: ad angelos: ad demones: ad hoīes san=
ctos: vel ad eorū spūs fieri etiā q̄nq; possunt per hoīes demonia=
cos: vt per magos ⁊ q̄nq; etiā fallaci subtilitate humana. Dn̄s au

Alia rñ= sio q̄ est domini Henri. de Assia

tem Hēricus de Assia ad hāc questiūculā respōdet sic. De singu=
lis miris ⁊ insolitis veras reddere causas difficilimum est. Nam
si felix dictus est iuxta poetam: qui eorum que naturaliter appa=
rent: causas cognoscere potuit: felicissim⁹ dici certe poterit: qui eo=

rum que supra naturam apparent et apparuerũt: causas efficiẽtes et finales discernere nouit. Possunt enĩ inquit idem: mira et insolita circa corpora mortuorum: subtilitate demonũ et peruersorũ hominum astucia procurari. Sic. b. Aug. in. xiij. de ciuita. dei narrat de quodã qui qñ voluit: se fecit per oĩa similimũ mortuo: qñq3 similimũ ceco hydropico vel claudo. Et qñq3 etiã quedam mira circa mortuorũ corpora ad naturales causas reducibilia sunt: sicut ad illud de conseruatione corporũ a putrefactione post mortẽ respõdent aliqui dicentes: q3 virtus loci vel virtus vnguenti aut rei alicuius corpori imposite potest esse causa preseruationis corporum ab incineratione: et q vngues crescant barba et pili in mortuo causa potest esse naturalis. sc3 complexio morientis: in materia cuius potest post mortẽ induci aliqua forma imperfecta de genere vegetatiue viuentiũ. Aliqui autem q corpus mortui imputrefactũ maneat: attribuunt diuino miraculo. Nã deus cõseruat qñq3 corpora sanctorũ imputribilia in testimonium singularis sanctitatis et innocentie: et integritatis mentis et corporis eorum: vt sic remaneant corpora eorum remota a putrefactione et incineratione et vermiu3 cõminatione siue corrosione: sicut dum viuerent integra fuerunt a carnis corruptione: sicut de eo pt3 de quo scriptum est. Nõ dabis sanctũ tuũ videre corruptionẽ. Aliqñ aliquorũ etiã corpora preseruantur a deo incorrupta eo q tales mortui sunt in excõicatione. Nã vt quidã ferunt excõmunicatorũ corpora nõ putrescunt: et ponunt exemplum karoli regis Ungarie ante plures annos interfecti: et ab Urbano sexto excõmunicati: qd dicũt ideo adhuc integrũ remanere: vt. s. sit argumentũ aliquale q ille fuerit ver⁹ papa qui ipsum excõicauit. Aliqñ etiã malorũ corpa subtilitate demonũ cõseruãtur incorrupta in deceptionẽ vt credat̃ hoc: merito vite taliũ accidere: et sic approbẽtur mala q̃ fecerunt pro bonis: et sic inducat̃ vulgus credulũ ad inuocationẽ ipsorũ: sicut de quibusdã mortuis malis visum est: q diabolo operãte ad inuocationẽ ipsorũ vel ad tactũ corporũ suorũ ceci fuerũt illuminati: claudi ãbulauerũt: surdi audierũt: et infirmi de varijs lãguoribus liberati sunt: qñimmo et mortui resuscitati sunt. Nã vt dictũ est hec et similia realiter diuino miraculo et sophistice fieri et procuratoru pñt. Uerũtñ oĩa corpora quibuscũq3 de causis ab incineratiõe preseruata ante resurrectionẽ finalẽ in cinerẽ resoluent̃: vt impleat̃ vniuersalis dei siĩa Ade et toti ei⁹ posteritati inflicta: q̃ dicit. In sudore vultus tui vesceris pane tuo: et in puluerẽ reuerteris. Gen. iij. Ad illud autem de effusione cruoris ad presentiam occisoris de quo scribit' Philosophus li. de commixtione elementorum: licet superstitiose aliqui dicant q hoc fiat per deceptionem introductam ab homine vel demone: tamen si ita sit semper vel vt in pluribus: magis videtur esse diuino miraculo ascribendum in horrorem et detestationem peccati q̃ ratio aliqua aliunde querenda: vt patet Gen. iiij. de sanguine Abel coram deo scaturiente et bulliente in vindictam homicide. Hec ex domino Henrico de Assia super Gen.

[Margin notes: August. — Gen. iij.]

Questi. Rñsio Augu. Quinta q̄stiuncula est. Cū mirabiliū apparitiões fieri possint ex causis: bonis ꝛ malis: vt nūc.s. dictū est: q̄rit̄ vnde sumenda sit discretio harꝫ ab illis? Ad quā rñdet Augu. xxi. de ci. dei. dicēs: ꝙ miracula q̄ fiunt a deo siue meritis sctōꝝ: siue per homines adhuc in corpore ꝯstitutos: siue per angelos: siue alijs modis: oīno a mortalibus incōprehensibile est. adeo in talibus q̄nꝙ tā difficilis est discretio: ꝙ haberi nō pōt satis ex consideratione circūstantiarū loci tpis o portunitatis: modorū faciendi qualitate factorū ꝛ finis. Ubi ex hoc supponit̄ ꝙ mira ꝛ insolita que tribus primis fiunt causis circa mortuos vel alias ad dei honorē ꝛ hominū salutē tendūt. Cetera vero q̄ fiūt tribus causis ultimis pditionē inducūt ijs qui talibus sine puida discretiōe spirituum attēdūt.

Augu. Uñ Aug. lib. vbi supra. c. x. dicit. Miracula faciūt demones vt credant̄ dij. Sancti aūt angeli ꝛ homines ea faciunt vt laudet̄ deus. Hec ex dño Henrico de assia super Geñ.

Nonū caput est de diuinatione. cōmercio ꝛ inuocatiōe demonum. Circa qd̄ sexdecim questiuncule soluent̄: quarū

Questi. quelibet infra suo ordine scrutabitur.

Rñsio. Futura tribus modis pñt cognosci. Primo. Scdo. Prima questiūcula est. Si q̄sꝙ possit vaticinari futura p inuocationē demonum absꝙ peccato? Rñdetur ꝙ futura tribus modis vaticinari pñt ꝛ cognosci. Uno modo naturaliter ex causis suis determinatis ꝛ certis vel ex causis: vt in pluribus ꝛ frequēter agentib⁹: ꝛ taliū nō est diuinatio sꝫ p̄cognitio. Uñ ortus solis cras vel cū medicus p̄dicit futurā sanitatē: ꝛ astronomus futurā eclipsim vel pluuiā: vaticinatio nō est: sed p̄cognitio ex necessarijs causis: vt frequēter agentib⁹. Scdo mō futura pñt cognosci dei reuelatiōe ꝛ hoc ēt modo futuroꝝ p̄cognitio nō est diuinatio. Uñ si qs futura cōtingentia deo reuelante pnūciat ipse tūc non diuinat. i. qd̄ diuinū est nō facit: sꝫ magis qd̄ diuinuꝫ

Tertio. Augu. est suscepit. Tertio mō pñt cognosci futura demonis indicatione ꝛ respectu hoꝝ est diuinatio. Nā vt dicit Aug. in libr. de doctrina xp̄iana. diuinatio est vsurpatio p̄cognoscendi futura ex quadam pestifera societate hoīm a demonū: ꝛ hoc tertio mō vti diuinatione illicitū est ꝛ semp pctm̄ mortale. Qd̄ probat̄ auctoritatib⁹ ꝛ rōnibus.

Deutero. xviij. Prio auctoritate Deutero. xviij. dicēte. Nō sit q̄ phitones cōsulat nec diuinos. Phitones aūt a phiton Apolline dicti sunt q̄ dicebat̄ esse auctor diuinandi: vt dicit Isidorus. Propterea. xxvj. q. v. c. qui diuinationes. dr̄ q̄ diuinationes expetūt: sub regula q̄nquēnij taceāt sm gradus pnie diffinitos. Scdo pbat̄ idē quatuor rōnib⁹. Prio rōne modi sic. Ille q̄ vsurpat mō indebito qd̄ dei est: deo non reuelāte mortaliter peccat: sꝫ diuini hoc faciūt diuinitate sed plenos simulantes sꝫ astutia quadā fraudulentie hoībus futura cōiectātes: g̃. Scdo rōne auxilij sic. Si qs assumit auxiliuꝫ demonū ad aliq̄d cognoscēdū vl̄ faciēdū grauiter peccat: sꝫ oīs diuinatio ex opatione demonū pueuit vel q: expsse deōnes inuocāt ad futura manifestanda: vel q: demones se ingerunt vanis inquisitionibus futuroꝝ: vt mētes hominum implicent vanitate: ergo

Tertio rōne pacti sic. Si quis vtit̄ pacto tacito vel expresso cum demonibus grauiter .i. mortaliter peccat. Sed diuinatio est huiusmodi: q2 diuinatores vel offerūt sacrificiū demoni: vel assumūt auxiliū demonū: ergo. Qd̄ si arguat̄ ꝯ sic. Non est illicitum nec mortale qd̄ xp̄s egit ⁊ fecit. Sꝫ ipse interrogauit demonē ꝙ sibi nomē esset: q̄ r̄ndit Legio: ⁊ multi sumus vt hr̄ Mar. v. ⁊ Lu. viij. ergo licite q̄sq3 pōt consulere demones. Ad hoc r̄ndet Tho. secūda secūde. q. xcv. ar. j. dicēs ꝙ aliqd̄ est q̄rere aliq̄d a demone ⁊ aliquod est inuocare demonē. Primū em̄. s. querere aliq̄d a demone sponte occurrente q̄n̄q3 lꝫ ꝓpter vtilitatē ꝓpriā vel alioꝝ: maxie qñ virtute diuina pōt ꝯpelli ad dicendū vera: sicut ptꝫ de xp̄o vbi supra in beato Martino ⁊ alijs sanctis. Scd̄z vero. s. inuocare demonē ad cognitionē occultoꝝ acq̄rendā ab ip̄o nū̄q̄ lꝫ vñ nū̄q̄ lꝫ pꝓ aliquā corpalē vel t̄palē vtilitatē puta inuentionē rerꝫ pditaꝝ q̄s diabolus scit ⁊ nouit: q̄s inuenit ab eodē exquirere vel ei᷒ auxilio in hm̄oi vti. Cui᷒ rō est q2 nulla vtilitas t̄palis pt̄ cōparari detrimento sp̄ualis salutis qd̄ imminet ex inquisitione occultoꝝ per inuocationē demonū. hec Tho. vbi supra. ⁊ Joā. de turre cre. xxvi. q. v. c. Nec mirꝫ. ⁊ Ranerius titulo de diuinatione.

Obiectio. ⁊ R̄nsio Tho. Aliud ē q̄rere aliq̄d a demone et aliud inuocare demonē

Secūda q̄stiuncula est. Quot sunt gn̄a ⁊ sp̄es diuinationū quib᷒ inuocant̄ demones? Ad quaꝫ r̄ndetur ꝙ triplex est genus vel modus diuinationis in gn̄ali. Primū genus est qd̄ fit per expressam vel manifestā inuocationē demonū. Scd̄m est qd̄ fit absq3 expressa inuocatione demonū per solā considerationem dispositionis vel motus alicuius rei. Tertiū est absq3 expressa inuocatione demonū per propriā operationem. s. dum aliquid facimus vt nobis aliquid occultū reuelet̄ ⁊ manifestet̄. Primum genus diuinationis pertinet ad necromanticos q̄d genus sub se cōtinet q̄nq3 sp̄es siue modos. Prima sp̄es vocat̄ ꝑstigiū q̄ operatiōe demonū phantasia ⁊ oculi hoim ludificant̄ ⁊ illudunt̄ vt nō videāt qd̄ verbū est sꝫ credāt ꝙ nō est veꝝ: vt factum fuit in muliere q̄ ab olbus vr̄ eq̄ ⁊ a sctō Machario videbat̄ femina pre stigio ꝟtute ei᷒ sanctitatis soluto: vt. s. dictū est. Scd̄a sp̄es vocat̄ diuinatio ꝑ somnia puta cū in vigilia exp̄sse ad hoc demones inuocant̄ ⁊ cū eis in vigilia exp̄ssa vl̄ manifesta pacta hn̄r ⁊ sic in sōnis postea ex reuelatione demonū cātur in hoībus ꝑcognitio aliquoꝝ futuroꝝ euētuū. Tertia sp̄es vocat̄ necromātia: q̄ q̄busdā ꝑcationibus adhibito sanguie vident̄ resuscitati mortui ⁊ diuinare ⁊ ad interrogata r̄ndere ⁊ dr̄ necromātia a necros grece: latine mortu᷒: ⁊ mātia. i. diuiātio: vt ptꝫ in illis q̄ diuināt cū linguis asini mortui. Quarta sp̄es vocat̄ diuinatio ꝑ phitonē. i. ventriloquū: vel phitonissaꝫ. i. vetriloquā q̄ futura ꝓnūciant̄ per hoies viuos sicut in arreptici|s ptꝫ ⁊. j. Reg. xxviij. de Samuele. Quinta species fit per aliquas figuras vel signa q̄ in reb᷒ inanimatis apparent que figure vel signa si apparēt in aliquo corpore terrestri puta in terra in aqua: in igne: vel in ferro: aut lapide polito. Si in

Questi. R̄nsio. Triplex est gen᷒ diuinationis i gn̄ali. Primuꝫ genus sub se cōtinet. v. sp̄es. Prima sp̄es. Scd̄a sp̄es. Tertia sp̄es Quarta sp̄es. Quinta sp̄es.

terra dr geomãtia.a geos grece:latine terra:ꝛ mãtia qđ est diuina
tio vt ptꝫ i illis q̄ faciũt diuinatiões cũ liguis ꝛ mēbris hoīꝫ suspē-
sorꝝ.Si i aere dr aeromãtia vt pꝫ i illis q̄ ãnotãt bestias vt nõ cõce-
dant a lupis:vel qñ ex magno vēto diuinãt ꝑdimētũ.Si aũt i aq̄
vocaꝛ hidromãtia.ab hidros grece:latine aqua:ꝛ mãtia qđ est di
uinatio:vt ptꝫ in illis q̄ diuinãt furta cũ fiala vitrea aq̄ plena vel
cũ vrinali.Si aũt in igne vocaꝛ pyromãtia.a pyr grece:latine ig-
nis:ꝛ mãtia:vt ptꝫ in illis q̄ diuinãt p lignũ viride scintillãs in ig-
ne:vel in illis q̄ nolũt p̄stare ignē vicinis aliq̄b⁹ dieb⁹ hebdoma-
de:mēsis vel anni.Si aũt in viscerib⁹ aut fibris vel intestinis aia-
liũ imolatorꝝ in aris demonũ:vocaꝛ aruspiciũ:ꝛ exercētes talia
vocanꝛ aruspices vel arioli.Si aũt ꝑ ītia mulierꝝ fiãt aliq̄ ligatu-
re in dãnũ alicui⁹ vel cõmodũ vt in crista galli:ꝛ rana vel imagie

Scđꝫ genus diuinationis continet sub se duas species.

cere vocaꝛ maleficiũ.Scđꝫ gen⁹ diuinatiõis ꝯtinet duas spēs vel
modos.Pria spēs est p solã ꝯsiderationē dispositiuis sit⁹ ꝛ motus
syderũ:ꝛ hic mod⁹ pertinet ad astrologos:q̄ si vtanꝛ cõsideratiõe
astrorũ ad p̄cognoscēdũ futura ꝛ nataliũ cõditiões ex celestibus
corporib⁹ naturaliter:diuinatio eorũ nõ erit illicita nec supstitio-
sa.Si vero vtanꝛ cõsideratiõe astrorũ ad p̄cognoscēdũ futuros cau

Prima species.

sales vel fortuitos euēt⁹:aut ēt ad cognoscēdũ p certitudinē opa
hoim qđ ex vana ꝛ falsa opiniõe ꝑcedit:erit diuinatio eorꝝ sic illi-
cita:qꝛ tũc opatio demõis se igerit:ꝛ imiscet vt mētes hoim impli
cet vanitati ꝛ falsitati vt dicit Tho.ij.ij.q.xcv.ar.iij.Scđs modus

Secũda species.

vel spēs diuinatiõis est p cõsiderationē motus vel vocũ auiũ vel
quorũcunqꝫ aialiũ siue p sternutatiões hoim:ꝛ talis vocaꝛ augu-
riũ:qđ dr a garritu auiũ sicut auspiciũ ab ispectiõe auiũ:quorũ pri-

Tertiũ genus diuinationis sub se ꝯtinet tres species.

mũ ptinet ad aures scđm ad oculos Auspiciũ fuit i Romulo ꝛ Re
mo quorũ alter Romul⁹ ꝯditã ciuitatē Romã vocauit noie suo cõ
qꝫ victor ipse duodecim:Rem⁹ sex vultures viderat.Garrit⁹ vero
fuit in vetula q̄ prio die maij audiēs q̄ndã cãtare mane cuculũ:
credidit se iuuenē pulchrũ ducturã in virũ.Tertiũ gen⁹ diuinatio
nis est qđ fit ex cõsideratiõe eorũ q̄ eueniũt ex q̄busdã q̄ ab hoib⁹
seriose fiũt ad aliq̄d occultũ inquirendũ dũ facim⁹ aliq̄d vt nobis
aliq̄d occultũ manifesteꝛ:ꝛ hoc gen⁹ vocaꝛ diuinatio per sortes:ꝛ
cõtinet sub se tres spēs.Prima spēs vocaꝛ chyromãtia.i.diuinatio

Prima species. Secũda species. Tertia species.

man⁹.Nã ex lineamētis man⁹ ꝯsideratis fit diuinatio de occultis
futuris.Scđa spēs vocaꝛ spatulamãtia:ex q̄busdã figuris in spa-
tulis alicui⁹ aialis apparentib⁹.Tertia spēs vocaꝛ geomãtia que
fit ad aliqđ occultũ inquirendũ per ꝑtractionē pũctorũ vel per cõ
siderationē figurarũ que ꝑueniũt ex plumbo liquefacto in aqua
ꝑiecto seu ex quibusdã cedulis scriptis vel nõ scriptis in occulto:re
positis dũ cõsideraꝛ quis quã cedulã accipiat:vel etiã ex taxillorũ
proiectiõe quis plura puncta ꝑiiciat:vel etiã dũ cõsideratur quid
aperiēti librũ occurrat:que omnia sortiũ nomē habent ꝛ supersti-
tiosa sunt ꝛ illicita:quia consortio demonum exercentur.ex Tho.
vbi supra.ꝛ ex Ranero de pisis ordinis predicatorum.ꝛ vide.c.igi-
tur.xxvj.q.iij.

Ertia questiũcula est: Si sit licitũ vti rebus naturalib⁹ ad sanitatẽ corporis acquirendã? Rñdet̃ q̃ si res naturales adhibeantur ad aliq̃s effectus ad quos putant̃ virtutẽ naturalẽ hr̃e: nõ est superstitiosum neq̃ illicitũ. Si vero adiungantur quedam alia puta signa aliqua vel caracteres vel nõia vel quecũq̃ alie obseruationes: que manifestum est naturalem efficaciam non habere: erit superstitiosum et illicitum. Tho. vbi supra. arti. ij. Questio Rñsio ad q̃õnẽ

Uarta questiũcula est: Si figure vel signa vel caracteres pñt rebus naturalib⁹ adhiberi ad effectus aliquos inducẽdos? Rñdet̃ negatiue. Cui⁹ rõ est: q: cũ tales caracteres: figure vel signa ad nihil naturalr̃ eo q̃ figura nõ est alicuius naturalis actionis principiũ: tales figure vel imagines ex operatione demonũ effectũ hñt: vñ semper est illicitum eas facere: q: in talibus habentur pacta expressa vel tacita cum demonibus: ideo. xxvj. q. ij. c. illos. huiusmodi reprobantur. et Tho. vbi supra. in sol. ij. argumenti. Questi. Rñsio ad q̃õnẽ

Uinta questiũcula est: An ad p̃cognoscẽda aliq̃ futura fortunia vel infortunia: sicut infirmitates vel sanitates: vel hmõi (vt medici faciũt) sit licitũ aliq̃ signa obseruare? Rñdet̃ q̃ si q̃s p̃sagiũ futurorũ cõsyderet ex cã q̃ per signa exp̃ssa apparẽt: nõ erit illicitũ: vt verbi gratia: sicut si seru⁹ timeat flagella vidẽs irã dñi. ⁊ silr̃ ẽt esse posset si quis timeret nocumentũ alicui puero: ex oculo fascinãte. Et simili cãe infirmitatũ ex q̃busdã signis cognoscũtur. Et iõ medici talia signa licita seruant: ex quibus de sanitate vel infirmitate morte vel vita pñt licite iudicare. Tho. ij. ij. q. lxj. arti. iij. Questi. Rñsio ad q̃stionem.

Exta questiuncula est: Si obseruare tpa ad aliq̃d faciẽdũ sit licitũ? Rñdetur per duos doctores. Primus est dñs Petrus de tarã. Postea papa Innocẽtius quintus iiij. scripto sñiarũ. di. xxxiij. arti. iiij. dicẽs: q̃ obseruãtia tẽporũ est triplex. Quedã est sup̃stitionis vel impietatis vt in illis q̃ obseruãt tp̃s eorũ q̃ sunt libero arbitrio ⁊ inchoãt actiones sub tali signo celi: ⁊ hmõi rep̃rehenduntur. ysaie. xlvij. Stẽt et saluẽt te augures celi: q̃ cõtẽplabãtur sydera ⁊ supputabãt mẽses. Quedã est sagacitatis ⁊ puisiõis in illis q̃ obseruant q̃litatẽ tp̃is ad rerũ abũdãtiã cõsequẽdã ⁊ indigẽtiã excludẽdam ⁊ hoc nec rep̃hẽdit̃ nec laudat̃. Eccl̃. xxxiij. Quare dies diem superat: ⁊ iterũ lux lucẽ: ⁊ annus annũ a sole. Quedam obseruãtia tporũ est pietatis ⁊ deuotionis in bonis xp̃ianũ q̃ festa obseruãt in q̃bus iudicãt magis esse vacãdum deo q̃ in aliis diebus propter bñficia sp̃aliter die illo vel festo exhibita. Ap̃ls ad Ro. xiiij. Alius iudicat diẽ inter diẽ. Scđs doctor est dñs Alexan. de Ales. ij. par. sũme. q. lij. ar. vj. dicẽs: q̃ q̃dã occurrunt cursu naturali: et q̃dã cursu volũtario. Primo ergo obseruare tp̃s ad faciẽdũ aliq̃d qđ causatur ex naturali cõplexione elemẽtorũ et tp̃is non est peccatum; vnde et medici circa egritudines sanãdas: ⁊ circa medici Questi. Rñsio ad q̃stionem. Petrus de tarã. ysaie. xlvij. Eccle. xxxiij. Alexander de Ales.

nas dandas ꝯsiderāt motus corpoꝝ superiorū q̄ qui nō faciunt
aut motus celestiū ignorāt corporū:aromatarij nō medici censen
di sunt:obseruare ṽbo tp̄s in ijs q̄ libero arbitrio subdunt:est pec
catū.Uñ sup illo ṽbo apl'i ad Gala.iiij.Dies obseruatis ꝛ mēses ꝛ
tpa ꝛ annos.glo inculpat eos q̄ cōstellationes sequunt dicentes.
Apls. Agam hoc mēse cōmercium:qꝛ illa stella agit mensem.Nō plan
Gal.iiij. tabo hoc anno vineā:qꝛ bisextus est.Hec ex adductis.

Questi. Rñsio ad q̄stionem. Septima questiuncula est.An inuestigare de rebus furtim
subtractis per inspectionē astrolabij ꝛ per iudiciū astrorū
sit pctm̄?Rñdet ꝙ inuestigare q̄dā q̄ propriesequunt imu
tationē astroꝝ vtputa de calore ꝛ frigore:imbri ꝛ siccitate non est
peccatū.Judicare vero de ijs que subsunt libero arbitrio q̄ nō sūt
subiecta legi astrorū est graue pctm̄:qꝛ in talib' interuenit inuo
catio demonū.Hec Alex.ij.parte summe.q.lij.arti.vj.q.iiij.

Questi. Rñsio ad q̄stionem. Octaua q̄stiuncula est.An sit licitū in collectionib' her
barum vel ꝑ quauis infirmitate dicere aliqua carmi
na vel aliq̄s scripturas sup hoīes vel aīalia ponere:p̄
ter symbolū ꝛ orōnem dñicam?Rñdet ꝙ non lꝫ super
hoīes ꝛ animalia aliqua ponere p̄ter symbolū ꝛ orō
nem dñicam.Si vero aliqua superstitiosa addant graue pecca
tum est.Uñ in decretis dicitur.xxvj.q.v.Non liceat christianis ꝛc.
Nec in collectionibus herbaꝝ que medicinales sunt aliquas ob
seruationes aut incantatiōes attendere:nisi tm̄ cuꝫ symbolo aut
dñica orōne vt tm̄ creator omniū.s.deus honoret.Scd̄o hoc idē
probat per hoc q̄ dicit extra de sortilegijs.c.ex tuaꝝ tenore.Ubi
dicit ꝙ quidā p̄sbyter cum quodā ad priuatū locū accessit:nō ea
intentione vt demoniū inuocaret:sed vt inspectiōe astrolabij fur
tū cuiusdā ecclie posset recuperare q'lꝫ ex bono zelo ꝛ simplicita
te facere ꝑponeret:tñ grauissimū fuit ei' pctm̄.Tho.Sa.Se.q.xc.
ar.iiij.ꝛ Alex.ij.par.summe.q.lij.arti.vj.

Questi. Rñsio ad q̄stionem. Nona q̄stiuncula est.An suspendere diuina ṽba ad collū
sit licitū?Rñdet ꝙ nō:duplici rōne.Prima est:qꝛ cū euan
gelium quotidie in ecclesia legat ꝛ audiat si verba dei nō
In oīb' scri pturis suspēsis tria sūt cauēda: ꝛ attendenda. profunt in aure:quomodo circa colla posita possunt saluare?Se
cunda:ratio est:quia virtus euangelij est in intellectu nō in figu
ris:ergo melius in corde posita profunt q̄ circa collum suspensa.
Ubi no.ꝙ in oīb' scripturis suspēsis tria sunt cauēda ꝛ attēdēda.
Primū. Primū est quid sit q̄ scribit vel profertur.quia si est aliquid ad
inuocationem demonū pertinēs:manifeste superstitiosum et il
licitum est.Secundo cauendū est si contineat ignota nomina ne
Scd̄m. sub illis aliq̄d illicitū lateat.Uñ dicit Chriso.super Mat.ꝙ pha
Chriso. riseorum magnificantium fimbrias exemplo nunc multi aliqua
nomina hebrayca confingunt ꝛ scribunt ꝛ allegant que non in
telligentibus metuenda videntur.Tertio videndum est ꝛ cauen
Tertiū. dum ne aliquid falcitatis contineat:quia sic eius effectus nō pos

fet expectari a deo qui nō est testis falsitatis. Quarto etiā est cauē dum ne cū verbis sacris cōtineātur aliqua vana puta aliq caracte res preter signū crucis. Hec .b. Tho. scda scde .q. xcvj. arti. iiij. Quartū cauēdū & attēdēdū pter illa tria.

Decima questiūcula est. An reliquias sanctorum portare & qualitercūq tenere sit licitū? Rndet q eadē rō est de reliquijs sanctorū & de euāgelio vel de verbis diuinis: q si ta lia portētur ex fiducia dei & sanctorū quorū sunt reliquie: nō est illicitū. Si aūt circa hoc attēderetur aliquid aliud vanū puta q vas esset triangulare aut aliquid huiusmodi quod pertinet ad dei irreuerentiam sanctorum: et superstitiosum est et illicitum: vt dicit Tho. vbi supra immediate in solu. iij. argu. Questi. Rnsio ad qstionem.

Undecima questiūcula est. An serpētes incātare vel aialia incātationib' sanare sit licitū? Respōdetur q si in incātationib' serpentū vel quorūcūq aialiū respect' habeat solū ad verba sacra & ad virtutē diuinā nō erit illicitū. Sed plerūq incātationes tales hnt illicitas obseruatiōes: & p demones sortiūtur effectū & pcipue in serpētib': q serpēs fuit primū demonis instrumentum ad hominem decipiendum. Hec Tho. vbi supra in solutione .ij. argumē. Questi. Rnsio ad qstionem.

Duodecima questiuncula est: An iudicium ferri candentis: vel aque bullientis: ordinare ad alicuius peccati occulti inquisitionem sit licitum? Respondetur q non: & hoc triplici rōne. Prima est: q ordinatur ad iudicandum occulta que diuino iudicio reseruātur. Scda ratio est: q in talib' miraculum expectat: qd diuina tēptatione nō caret. Tertia rō est: q iure canonico reprobat. Un .ij. q. v. cōsuluisti in decreto Stephani pape .v. dicit. Ferri cādētis vel aq feruētis examinatione cōfessionē extorqri a qlibet: sacri nō cēsent cānones & qd sctōꝝ patrū documēto sancitū nō est: supstitiosa ad'inuētiōe nō est psumēdū. Spōtanea eni confessione vel testiū approbatiōe publicata delicta habito p oculis dei timore cōmissa sūt regimini nro iudicare. Occlta vo & icognita illi sunt relinquēda q sol' nouit corda filioꝝ hoiz & eisdē rōnib' vr esse phibitū iudiciū duelloꝝ: vt dicit Tho. ij. ij. q. xcv. ar. viij. Questi Rnsio ad qstionem.

Tertiadecima qstiūcula est: Si p acqsitione sciētiaꝝ licitū sit vti obseruātijs artis notorie? Rndet q qtuor sunt vie puenīedi apparēter vel existēter ad singularū sciētiaꝝ excessum. Quarū pria est p illūinationē diuinā. Luce. xxj. Ego enim dabo vobis os & sapiētiā. Et .j. ad Cor. xij. Alij qdē per spm sermo sapientie &c. & subditur ibidem in fine. Hec autem omnia opatur vnus & idē spūs diuidēs singulis put vult. Scda via est p regularē eruditionē humanā .s. vel a seipso inuenīēdo vel ab alio addiscēdo. Tertia via est p singularē dēonis assistētiā & influētiā qua quosdā mirabiliter inspirare solet. Quarta via est per artem supstitiosam notoriā a dēonibus insidiose cōfectā & hāc practicare illicitū est. Probat tn primo q ars notoria vtit quibusdā q sm se nō hnt virtutē causandi sciētiā sicut inspectiones qrūdā figurarū et quorundam signorum & verborū quibus scilicet signis et ver- Qōnē. Luce. xxj.

bis nō vtitur ars notoria vt causis:sed vt signis nō vt diuinit⁹ instituttis:sicut sunt signa sacramētalia:sȝ vt signis ptinētib⁹ ad pacta q̄dā cū dēonib⁹ hita:vtit etiā ars notoria q̄busdā singl'aribus obseruātijs ꝛ carmib⁹ ꝛ orōnib⁹ ignotis ex pacto ēt dēonū ꝯstituti. Itē acq̄rere cognitiōeȝ futuroꝝ auxilio demonū est pctm̄ pp societatē cū eis initā:qđ in ꝓposito artis notorie locū hȝ. Et dr̄ hec ars notoria q̄si p ea oia fiāt nota. Hac aūt arte notoria pmittēte deo diabol⁹ q̄nq̄ facere ꝯsueuit q̄sdā in sciētijs oīb⁹ vl' aliq̄b⁹ singulr̄ p̄cellētes vel apparētes atq̄ oīb⁹ vl' aliq̄b⁹ hūano mō doctꝭ stupēdos. Sed q̄d hoc nisi vt finalr̄ tales ex supbia peāt:et alios varijs ꝑsuadēdi mōis eoꝝ falsa autoritatei fama ꝛ glīa calorem

Sortile:gi fm leges dn̄t dcapitari ꝛ comburi. habētib⁹ ad itertiū dānatiōis pducāt. Hec hēri. de Al. ꝛ Tho. vbi supra. Talib⁹ igit̄ sortilegis ꝛ diuis alit̄ taxant̄ pene fm leges:et sil' fm canones. Nā fm leges sortilegi ꝛ diuini dēnt decapitari ꝛ cōburi. C. de malefi. null⁹ ꝛc. ꝛ l. nēo. ꝛ. l. culpa. fm vo canones si crimē est occultū:imponit̄ pnīa quadraginta dierū:vt extra eo. c. j. Si aūt pctm̄ ē notoriū:dȝ ei cōio denegari. de ꝯse. di. ij. pro dilectiōe. Si fuerit cleric⁹ deponat̄. Si fuerit laic⁹ ꝛ noluerit ferre penā:excōicet̄:ꝛ hoc si criminalr̄ accuset̄. De laicis autē dicēdū est si sunt fui v̄berib⁹ castigent̄. Si liberi:incarcerent̄. xxvj. q. v. Ꝫ idolo

Sortilegi qūo puniēdi sunt fm canones. rū. Epī aūt tales de sua pochia dn̄t ꝓijcere ꝛ pōt turpiter decaluare. i. eoꝝ vestes ante ꝛ retro ꝛ capillos scindere:infames etiam sunt censendi. Hec Jo. theotonic⁹ p̄dicatoꝝ ordinis in sum ꝯfessorū. li. j. tit. xj. Et Alex. ij. parte sum. q. iij. arti. v.

Questi. Rn̄sio ad q̄ōnē

Uartadecima questiūcula est. Si prestigijs ꝛ diuinationibus demonū cū euenit sit credēdum? Respondet̄ q̄ nō:rō est:q̄ demonis intētio est ad fallēdum sȝ hoc maxime faciūt in diuinationib⁹. dn̄t eñ q̄nq̄ vera vt assuescāt hoīes in alijs credere eis in quib⁹ postea decipiant. Itē solus deus scire pōt futura vel ille q̄ ab ipso accipit tā ꝙ a speculo eterno:queādmodū est de angelis ꝛ sctis ꝓphetis. Sed p hāc viā nō accipiunt demones:ergo. Et lȝ demōes pp magnam expientiā quā hn̄t multa cognoscant naturalibus signis ꝛ magna sit ꝓprietas intellect⁹ eoꝝ:nō pp hoc tn̄ sequit̄ q̄ de certitudine futuroꝝ euentuū sit eis fides exibenda:cū futuroꝝ cognitionē nō habeāt nisi cōiecturalē ꝛ fallibilē. Queādmodū igit̄ hoīminib⁹ quib⁹ p̄sumit̄ q̄ falsa semꝑ dicere cōsueuerunt nō ē st prestanda fides:ita ꝛ demonib⁹ ꝓpter eoꝝ volūtatē cōtinue decipiēdi ꝛ obscuritatē intellect⁹ eorum ex culpa nō est danda eis fides. Joh. de turre cremta. xxvj. q. v. c. Nec mirum.

Questi. Uintadecima questiūcula ē: Si sit licitū vti iudicio sortiū ad acq̄rēdū ꝛ sciēdū aliquē euētū occultū puta de eletiōe platoꝝ ꝛ manifestatiōe pctōꝝ occultoꝝ:ꝛ adeptiōe dignitatū tpaliū? Rn̄det̄ ꝛ pmo de electione prelatoꝝ dicēdo q̄ nō sit

Respon:sio ad q̄stionē. licitū vti sorte diuisoria. Qđ ꝓbat̄ dupliciter rōne. Pria est:q̄ tales electiōes ꝑ spūsancti inuocatiōe ꝛ inspiratiōe fieri debēt ꝛ nō euētu sortium. Scđa est:q̄ vsus sortiū pōt esse aīaꝝ periculū propter

maliciā

malicia͂ hoiꝫ:ergo ne fraudes ꝯmittant̃ in electiõib⁹ p̄latorũ nõ
sorte sꝫ spũssancti inuocatiõe ⁊ inspiratiõe ⁊ vocum electiõe fieri
debẽt. Sꝫ ꝯ ea q̃ sctis facta in scripturis inueniunt̃ nõ vident̃ esse
illicita. Sꝫ tã in veteri q̃ꝫ in nouo testõ scti inueniunt̃ sortib⁹ vsi
esse qd̃ pꝫ. Legit̃.n.pri.Re.xiiij.q Saul sorte dep̄hendit filiũ suũ
Jonathã mel comedisse. Et Jone.j.q Jonas sorte in mare eiect⁹ Pri. Re.xiiij.
est. Et Luce.j.ẽt legit̃ q zacharias sorte exijt vt incẽsum poneret
⁊ Actu.j.etiã legit̃ q Mathias sorte est ab aplis in prelatuꝫ.i.in Jone.j.
aplm̃ elect⁹:ergo vr̃ q in electiõibus ecclasticis p̄latoꝝ licituꝫ sit Luce.j.
vti sortibus. Rñdet̃ q donec veniret ⁊ veritas in publico cõcesse Actu.j.
fuerunt sortes in veteri testõ ⁊ in punitiõibus ⁊ in electionib⁹:et
in his q̃ ordinabant̃. Uñ Beda sup actus aplorum.j.sic ait. Hic.s. Beda.
Mathias eligit̃ sorte:ne a lege discrepet in qua summ⁹ sacerdos
q̃rebatur:quia querẽdus erat ver⁹ sacerdos. Uñ donec veniret ve
ritas figura habuit exercere:⁊ ꝓpter hoc electio mathie sorte facta
est añ pẽtecostẽ in qua dabit̃ spũssanctus. Nõduꝫ eñ oĩno facta
erat veritatis publicatio:q: nõdũ erat plenitudo spũssancti in ec=
clesia effusa. Septẽ aũt dyaconi postea nõ sorte Sꝫ electiõe disci=
pulorũ sunt ordinati. Uñ Jero.super illo v̄bo allegato Jone.j.in
glo.dicit q Jonas fugitiu⁹ sorte dep̄hendit̃:⁊ Mathias sorte eli=
gitur:nõ igit̃ v̄tute sortiũ:sed volũtate dei q̃ sortes regebat incer
tas. Nõ ergo hoc exẽplo debem⁹ vti sortib⁹:q: priuilegia pauco=
rum nõ pñt facere legeꝫ cõem. Silr̃ pharao ⁊ Nabuchodonosor
iudicio somniorũ futura cognouerũt:nõ tñ ideo somnijs vbiqꝫ est
credendũ. Scd̃o in manifestatione occultoꝝ peccatorũ nõ est lici
tum vti iudicio sortiũ ꝑ duellũ ⁊ per iudiciũ ferri candẽtis ⁊ aque
feruentis:tũ q: ordinat̃ ad iudicandũ occulta q̃ diuino iudicio p̄
seruantur seu reseruant̃:tũ etiã q: iudiciũ sortiũ nõ est auctorita=
te diuina sancitũ. Uñ.ij.q.iiij.in.c. Cõsuluisti decreto Stepani pa
pe d: ferri candentis vel aq̃ feruẽtis examinatione confessionẽ ex
torqueri a quolꝫ sacri nõ cẽsent canones:⁊ qd̃ sanctoꝝ patruꝫ do
cumento sancitũ nõ est sup̄stitiosa adinuẽtione non est presumẽ=
dum:spontanea em̃ cõfessione vel testium approbatione publica
ta delicta habito preoculis dei timore cõmissa sunt regimini no=
stro iudicare. Occulta vero ⁊ incognita illi sunt relinquenda q̃ so
lus nouit corda filioꝝ hoim. Et eadeꝫ ratio videtur esse de lege
duellorum nisi q plus accidit ad communem rationem sortiũ in=
q̃tum non expectatur ibi miraculosus effectus nisi sorte quãdo pu
giles sunt valde impares virtute vel arte. Hec Tho.secunda secũ
de.quest.xcv.arti.viij. Quantũ vero ad adeptionem dignitatum
temporalium vel defensionẽ ecclesiarum ⁊ distributioneꝫ elemo
sinarum dicit̃:q si necessitas immineat cũ debita reuerentia lici=
tum est sortibus diuinum implorare auxiliuꝫ ⁊ primo in adeptio
ne dignitatũ. Nã in ijs que ordinant̃ ad terrena disponenda ple
runqꝫ homines sortib⁹ vtunt̃. Unde in figura huius Dauid legi
tur(primi Regum.xvij)cum philistco singulare inijsse certamen:
quod ad rationem sortium plus accedit:q̃ꝫ ad iudicinm ferri can

dentis vel aque bulliētis: vt ptʒ supra. Scḋo licitū est vti sortibꝰ in gubernatione vel defensione ecclīarum. Cum eñ quedā ciuitas esset obcessa: ꝛ clerus dubitaret ꝗ deberent fugere ꝛ qui manere. Rñdit Augu. in ep̄la ad Honoratū sic dicēs. Si inter dei ministros sit disceptatio ꝗ coꝝ persecutiōis tēpore maneāt ne fuga fiat oīm: ꝛ ꝗ coꝝ fugiāt ne morte oīm deseraꝝ ecclesia. Si hec disceptatio alr̄ non potuerit terminari: ꝗ̄tum mihi vr̄ ꝗ maneāt ꝛ ꝗ fugiant forte legendi .i. eligendi sunt. Tertio licitū est vti sortibꝰ in distributione elemosynaꝝ. Uñ Aug. in primo de doctrina xp̄iana sic ait. Si tibi abundaret aliq̄d qḋ oporteret dari ei qui nō haberet nec duobus dari potuisset. Si tibi occurrerēt duo quorum neuter aliū indigētia vel erga te necessitate aliqua superaret: nihil iustius faceres ꝙ̄ vt̄ forte legeres vel eligeres cui dādū esset qḋ dari vtriq; non posset. Hec Tho. ṡa ṡe. q. xcv. ar. viij. Rō autem quare in istis tribꝰ actibꝰ supradictis est licitū vti sortibꝰ: est ad dirimendū dubitationes ꝛ ꝯdictiōes humanas. Uñ Prouer. xviij. dicitur. Cōtradictiōes ꝯprimit sors. Hec ex Ranerio pisano.

Aug. in epistola ad Honoratū. Aug. in j. de doctrina xp̄iana. Prouer. xviij.

Questi. Rñsio ad q̄stionem. Sextadecima q̄stiuncula est. Quare tria peccata .s. sortilegiorū: diuinationū: incātationū: ꝛ hmōi plus abundant in mulieribus ꝙ̄ in viris? Rñdeꝝ ꝙ aliter fuit de doctrina dei ꝛ aliter de doctrina diaboli: q: doctrina dei descēdit a deo in xp̄m ꝛ a xp̄o in viꝝ ꝛ a viro in mulierē. Et hūc ordinem tāgit ap̄ls prime ad Cor. xj. dicēs. Oīs viri caput xp̄s est: caput aūt mulieris vir: caput vero xp̄i deus. Ecōtra fuit in doctrina diaboli: q: ipse diabolꝰ primo trāsfudit eā in mulierē vtpote ꝗ minus habeat de sensu ꝛ discretiōe spūs: ꝛ per mulierē in viꝝ: ꝛ ideo citiꝰ ꝛ frequētius hec ṗdicta peccata inueniunꝝ in sexu mulicbri ꝙ̄ virili. Hec Alexā. ij. parte sum. q. liij. de sortibus. ar. v.

Apl's .j. ad Cor.

Decimū caput est de concessa ꝛ assidua ꝯ hoīes demonū pugna. Circa qḋ sex questiuncule soluenꝝ quarū quelibet infra suo ordine declarabitur.

Questi. Rñsio ad q̄stionem. Prima questiuncula est. Quibus concessa est maior potestas super homines: an malis spiritibꝰ vel malis hominibus? Ad quā rñdeꝝ ꝙ maior potestas permissa est malis hominibꝰ super bonos ꝛ malos ꝙ̄ sit permissa demonibꝰ super eosdem. Que cōclusio ṗbaꝝ rōnibꝰ ꝛ primo sic. Nā experiētia docuit ꝛ docet ꝙ deus permisit ꝛ adhuc permittit tyrānos et alios iniquos hoīes: ṗ arbitrio hoīes bonos ꝛ optimos affligere ꝛ molestare martyrijs: ꝛ tandē qñ ꝛ quō voluerūt eos interficere qḋ de cōi cursu nō est sic permissum demonibus super homines. Alioq̄n mox cū aliquē ꝓcwerēt eē in pctō mortali: ip̄z interficerēt: scïētes hoīes ī mortali cl'pa mortuos eē dānatos: ꝫ. Itē scḋo sic: q: homo pōt se magis custodire ꝛ defēdere ab inimico hoīe ꝙ̄ ab inimico demōe cū ille sit hostis visibilis ꝛ iste inuisibil' ꝓ ꝙ rōnabil'r ñ tāta ptās ꝑmissa ē dm̄oībꝰ sup hoīes ꝗ̄ta hoībꝰ sup eosdē. Itē t'tio q: demō est ṗiculosior inimicꝰ hoī ꝙ̄ hō eo ꝙ demō ṗncipal'r appetit tollere bōa aīe .s. spūalia ꝛ moralia sine qbꝰ btitudo eterni

gi nō pōt

si nõ põt: homo ver9 inimic9 vt plurimũ querit tollere bona fortu ne vel nature: et ergo min9 sunt timẽdi hoies inimici quam demones: qz et si corp9 occidere psũt: aiaz tñ nõ pñt occidere vt demones. Itẽ 4rto sic: qz quãtũ ad presentẽ statũ mũdi: vel cursus hui9 tpis: et eorũ que sub ipso sunt: de9 sic res administrat liberas et illiberas quod eas ppiios motus hře sinit: vt dicit Aug. Demones aũt nõ sub sunt statui currẽti hui9 mũdi cũ sint dãnati: ergo cõtra hoies alte ri9 stat9 nõ possunt omnẽ conatũ exercere cõtra quos conari extre me pro viribus licitum est hominibus cuz sint ambo eiusdem sta tus. hec ex Henrico super Geñ.

Ecũda questiũcula correlaria est cui cõcessa est maior ptãs ad affligẽdos bonos: agẽti naturali vel homini libero? Ad quã rñdetur quod homini agẽti libero statui vie subiecto. Nã crebro legunt hoies iusti ab impijs expositi agentib9 naturalib9: vt igni: aq: veneno: bestijs: quod tñ nõ fuerũt lesi: sicut ptz multipliciter ex historijs sanctorũ: nã deo pmittente et actionẽ libere agen tiũ impediente: plures hoies et martyres a varijs tormentorũ generibus necari nõ potuerunt: et tamen in actione gladij ab agente libero omnes interierunt. Hec ex eo vbi supra. Questio Rñsio ad qõnẽ

Ertia questiũcula correlaria est: qre actio afflictiua naturaliter agẽtiũ ab agẽtibus liberis: qñqz a deo fuit pmissa: qñqz impedita? Actio vo gladij semp in oẽs suũ sortita est effectũ et nunqz impedita. Ad quã sic rñdet quod actio afflictiua naturaliũ agẽtium pmissa qñqz fuit ppter pctm ei9 quod lesus est: vel eius cui9 impietate innocẽtes: igni: bestijs: mari etc. applicant: vel qz impij digni nõ erãt miraculo moneri: vel qz iustũ erat vt eorũ malicia cõpleri permitteret: et sic etiã meritũ cresceret martyrũ in afflictis. Qñqz aũt taliũ actio phibita fuit primo vt patiẽtes apparerẽt esse veri serui dei cui oĩs natura obedit: que nõ est instituta vt innocẽtes ledat: sed vt adiuuet: scdo vt etiã sic ostẽderet quod innocẽs natura: quãtũ est de se: innocentẽ hoiem nõ ledit. De actiõe vero gladij vibrata ab impijs qre nũqz phibita fuerit: tres cause assignant. Prima qz gladi9 est instrm ordinariũ et pncipale executorĩ iudiciarie ptãtis ad aduertẽdũ in facinorosos hoies: vt habet. ff. de iurisditiõe oim iudicũ. l. iperiũ. cui9 executionẽ de9 a quo est ois ptãs poti9 semp decreuit exeqd quam ipedire. Scda: a deo gladius nũqz fuit phibit9 qz phibitio ei9 pro miraculo nõ fuisset recepta: sz vel arbitrio pcussoris iputata qsi fingẽtis se nõ posse pcutere. Tertia: qz cũ apud gẽtiles famosa qdã supstitio eẽt quod magi demonũ opatiõe facere psueuerũt: gladios nõ scindere. Jo rõnabiliter actio gladij a deo phiberi nõ debuit: ne illi a quibus vibrat9 fuisset: suspecti de supstitionib9 haberent. Hec ex Hẽrico de Assia sup Geñ. Questio Rñsio ad qõnẽ

Uarta qstiũcula est. Quot sunt spẽs demonũ hoies ante et post iudiciũ torquẽtiũ? Ad quã sic rñdet quod vsqz in diẽ iudicij due sunt spẽs demonũ torquẽtiũ: et isidiãtiũ hoib9. Aliqui Questio Rñsio ad qõnẽ

eorum sunt alligati in hui⁹ nri aeris medio:qd tenebrosuz est ꝛ caligi nosum:q nobis dati sunt in ministeriu exercitationis nre vsq l die iudicij teptando nos:no tn supra id qd possum⁹:quo quide aeris medio libeter nobiscu morant qd ptz:q: frequeter legunt petiuisse a xpo vt no mitterent in infernu:qd no ideo faciut quasi du circa nos sunt pena eoꝝ in aliquo minuant:na vt dictu est demones quocuq vadut:secu infernu ꝛ igne portat:quo semp ardet:no materialiter ꝛ actioe corpali.s.calefaciedo:desiccado ꝛc.q: sic oia circa nos coburerent:sed actione ꝛ motu spuali:sed ideo malut hic nobiscu q in inferno esse:q: penale sibi extimat esse in inferno:vbi rarius:inefficaci⁹:ꝛ remoti⁹ ꝯ nos agere pnt:q du in hoc aere ppinqui nobis comorantur.Alij demoes sunt alligati in inferno ad torquedu an iudiciu solu aias:post vero iudiciu torquedo copositum.i.aiam ꝛ corpus modo quo dictu est supra prima decade.iij. capite.questiuncula.v.Alij ꝛ tertij demones sunt in purgatorio q assistunt ibi:ante alas irridedo:ꝛ insultado eis de supplicijs suis vt dicit.Tho.in.iiij.sniaꝝ.di.xxi.q.v.Nulla tn habet ptatem torquendi aias ibide:cu fuerint in pnti vita:eoꝝ victores. Albertus aute in.iiij.assignas causas quare demones in purgatorio no torquecant aias:dicit:primo q: no fuit cosensus diabolo fact⁹ in eis qui peccauerut venialr tm:immo habitualiter deo cosentire videtur.Et ideo soli deo ꝛ iustitie eius subdi debet ꝛ no tortori diabolo.Ite scdo pbat ide sic:sicut videm⁹ l politicijs q ali⁹ est puniens filiu ꝛ alius fure vel hoste:ita dz in diuinis esse:q: nostra iustitia exeplata est a deo:sed super filiu pater ponit:sup hoste ponit comissarius:sic ergo cu existetes in purgatorio sint filij dei:deus pater dz eos punire ꝛ no demo.Nec etia puniutur p angelos bonos q: no est verisimile q ageli boni cocucies suos ta vehemeter affligant:immo visitat ꝛ cofortat vt dicit dns Petr⁹ de palude:q si dicatur q angel⁹ bonus lesit Jacob tanges neruu femoris ei⁹ q statim emarcuit.Gen.xxxij.Dicit q illud fuit ad cocupiscentie refrenatione ꝛ no ad graue afflictione vt dicit dns Bonauetura in.iiij. sniaꝝ.di.ij.Et q: ista exercitatio in purgatorio ꝛ in aere caliginoso circa nos a demonibus:ꝛ ministeriu bonoꝝ angeloꝝ in die iudicij terminabitur.Ideo oes spiritus mali purgatorij ꝛ aeris caliginosi post die iudicij cu hoibus malis ꝛ dānatis detrudetur in inferno:boni vero cum eoru angelis in paradiso.Tho.pri.par.q. lxv.arti.iiij.ad tertiu.ꝛ intra.q. adducti.

Albert⁹.

Petr⁹ de palude.

Questi. Rnsio. Quinqꝫ sunt cae ppt qs demoes hoibus insidiat.

Quinta questiuncula est:q sunt cause q demones si temptent: torqueant ꝛ insidientur hominibus? Ad qua respondet q quintuplex ca est cur demoes hominib⁹ insidient. Prima est eoꝝ malitia:q: cu odio dei habeat ex malicia sua querut auertere hoies a seruitio dei quatu pnt:sicut is q inimicat alicui ꝛ odit:qrit auertere ab ei⁹ obedietia ꝛ reueretia subditos ei⁹:sic demoes ex malicia quesrut auertere a seruitio dei suos ei⁹ ꝛ marie sanctiores ꝛ meliores. Unde hieronym⁹ ad Eustochiu inquit.No querit diabolus ho-

Hieronymus.

mines infideles:nō eos q̄ foris sunt:⁊ quoꝝ carnes rex in olla suc cedēdi Assuer⁹:de ecclesia xp̄i rapere festinat. Esce ei⁹ scd̄m Aba chuc electe sunt. Job subuertere cupit:⁊ deuorato Juda ad cribrā dos apostolos expetit libertatē. Et Job.xl.c. Esca ei⁹ electa ⁊ h₃ fiduciā q̄ influat iordanis in os ei⁹.i.q̄ deuoret baptismo purga tos:q̄ baptism⁹ habuit originē in iordane. Et ꝑpterea baptizati designant̄ p iordanē. Scd̄a est coꝝ supbia respectu diuine potestatis quā vsurpare nitunt̄:vt sicut deus habet bonos angelos sibi ministrantes ⁊ assistentes in determinatis officijs ad salutem hominu₃:sic ⁊ demōes in impugnādo videant̄ sibi determiatos ministros hr̄e ad ipugnationē hoim. Propterea dicit̄ Job penultimo. Ipse est rex sup vniuersos filios supbie. Exēplū in vitis patrū de sathana q̄ visus fuit a quodā erigere rō nem a satellitibus suis demonijs iferioris grad⁹:de malis:ad q̄ induxerāt tēptatos p ipsos:⁊ illū q̄ quendā sanctū virū in heremo cōmorātē:tētatum ab eo p plurimos annos:ad ruinā tandē luxurie adduxerat:multū cōmēdauit ⁊ honorauit. Tertia est inuidia. Nā demones salu ti hoim inuidētes profectū eoꝝ p temptationes impedire nitunt̄. Unde dicit̄. Sapie.ij. Inuidia autē diaboli:mors introiuit in orbem terrarū. Et.xvi q.ij.c.visis. Et de diabolo q̄ doler satis ⁊ erubescit charitatē quā in celis nequiuit hr̄e.i.cōseruare:hoies cōstā tes ex lutea materia:in terris tenere:⁊ q̄ ibi debēt ascēdere q̄ ipse descēdit. Propterea Aug. de ci. dei dicit. Nō tam Juno vī inuidit se Romanis q̄ꝫ demones omni gn̄i humano sedes inuidēt sempiternas:⁊ l₃ sciāt q̄ ex dānatiōe hoim maloꝝ q̄s ex inuidia tēptāt. pena eoꝝ augeat̄:sicut ex incitatiōe hoim ab angelis ad bonum gloria eoꝝ crescit nō tñ ꝑpter hoc dimittūt hoies tēptare similes inuido de q̄ narrat̄ q̄ petierit sibi vnū oculū erui vt primo suo cui inuidebat:duo oculi eruerētur. Dicit̄ eñ de quodā rege q̄ pollicitus fuerit duob⁹.s.inuido ⁊ auaro se facturū quodcūq̄ peterent: ita tñ q̄ qui posterior peteret:duplū haberet. Et cū vterq̄ differt petere:alter motus cupiditate dupli boni habendi:⁊ alter ne socius suus plus q̄ꝫ ipse haberet:tandē p̄cepit inuido rex vt prius peteret:qui petijt vt vnus sibi oculus erueret̄:vt soci⁹ suus duos amitteret:noluit eñ aliq̄d petere boni ne socius duplū haberet. Sic demones temptāt ex inuidia homines licet nō ignorēt eoꝝ penam in futuro crescere ex hoim dānatiōe. Quarta est iustitia dei q̄ illis vtitur vt instrumēto ⁊ ministris ad hoies puniendos: sicut in hoc mūdo missus est sp̄us mēdax ad puniendū achab regem israel vt dicit̄.iij. Reg. vlti. Similiter ⁊ in inferno eodē vtitur modo illis deus ad iustitiam. Quinta est hominum pigritia:q̄ scilicet perdiderunt eorum arma. nam ponitur.iiij. parte in vitis patrum:q̄ cum senex quidam requireret abbatem sene₃ cur a demonibus homines vexarētur ⁊ monachi? Respondit senex quonia₃ arma eorum perdiderunt idest virtutes:penitentiam: humilitatem:obedientiam ⁊ paupertatem. Hec Thomas prima parte questione.cxiiij. arti.j. Et dominus Anthoni⁹ archiepiscopus florentinus in prima parte summe.

Job.xl.

Job penultimo

Sap.ij.

Aug. de ciui. dei.

Questi.

Exta questiuncula est: Si cuilibet morienti semp demones appareant? Ad quã videt primo rñdendũ negatiue. Quia aut apperẽt morienti scđm formã substãtie eorũ incorporee: aut apparerẽt in corporibus assumptis. Si primo modo: nõ viderent. Oculus eñ corporalis spiritualia absoluta nõ videt. Oportet enim q̃ inter visibile ꝛ videntẽ sit pportio ꝛ cõformitas. Si vero apparerẽt in corporibus assumptis: ab oibus viderent. Sed demon in corpe assumpto ab oibus nõ videt vt ptz. j. Reg. xxviij. de phitonissa ꝛ diabolo Samuele se ne amicto pallio quẽ videbat phitonissa. Saul vero ꝛ duo serui eius nõ videbãt: sꝫ audiebãt: ergo nullo mõ psit viderit a morientibus.

Oculus corpalis spũalia absolute nõ videt

Responsio ad questionẽ.

Ad hanc dubitationẽ respondetur q̃ de lege communi demones oibus morientibus apparent. Hec cõclusio probat ratione: auctoritatibus ꝛ exẽplis. Ratione sic Tho. pri. par. q. cxiij. ꝛ. iij. snīarum di. xj. ar. iiij. ꝛ ibidẽ Bonauẽ. Nam minus est pronus ꝛ continuus diabolus ad perdẽdum hominẽ ꝛ decipiendũ: q̃ bonus angelus ad iuuandũ eum ꝛ custodiendũ. Sed bonus angelus non relinquit hominẽ iuuando ꝛ bonũ suadendo vsq̃ in finem mortis inclusiue ei apparendo: assistendo: auxiliando ꝛ bonũ persuadẽdo: vt patet. iiij. Reg. sexto de rege Syrie ꝛ rege israel. Et in vitis patrum de abbate Moyse ꝛ abbate Isidoro: ꝛ a gregorio in omelia vicesime dominice trinitatis: ꝛ in dialogis suis: ergo similiter et malus angelus. Secũdo pbat autoritatib⁹. Et primo super illud

Bonauẽtura.

Gen. iij. Gen. iij. Tu insidiaberis calcaneo ei⁹. dicit gl. ordinaria. i. fini vite hois. Et Eccli. xxxix. dicit. Sunt spũs q̃ ad vindictã creati sunt: ꝛ in furore suo cõfirmauerũt tormẽta sua: ꝛ in tẽpore cõsummationis effundẽt virtutẽ ꝛc. Quã sanct⁹ Uincẽtius ꝛ Hugo cardinalis

Eccli. xxxix.

Augustinus. de malis angelis in morte apparẽtib⁹ glosant. Et Aug. sup illud Psal. lv. Ipsi calcaneũ meũ obseruabũt. dicit q̃ p calcaneum qui est finis ꝛ extremitas hois versus deorsũ intelligit finis vite quẽ malignus spirit⁹ pcipue obseruat: ꝛ ei insidiat: sciens q̃ finalis lapsus dãnatio est q̃ in eo decedit. Et Gregorius primo moralĩũ. c. vij. dicit. Cũ hostis noster nec in exordio actiõis pcutit: nec in itinere actionis interficit: hic duriores in fine laqueos tẽdit: ꝛ tanto sollicitus tũc insidiat: quãtũ sibi solũ remãsisse ad decipiẽdũ finẽ cõsyderat. Uñ ꝛ Psal. iniquitas calcanei mei circũdabit me. hec ille. Itẽ Gregorius sup illud Luce. xix. Circũdabunt te inimici tui vallo. dicit sic. Diabolus in fine ad bonos ꝛ malos etiã ꝛ ad xp̃m venit in cruce moriẽtem. Sed ad christũ venit ꝛ nihil inuenit. Johan. xiiij. Uenit eñ pnceps mũdi huius ꝛ in me nõ hꝫ quicq̃: qr eñ hũc mortalẽ hominẽ vidit: suũ aliqd inuenire in ipso credidit. Sed sine vllo peccato a mũdi corruptione exijt: qui sine peccato in mũdum intrauit. Ad bonos etiã diabolus venit: ꝛ suũ aliqd in eis fuisse inuenit: sed tam̃ eos rapere nequiuit: qr christus pro eis debitum soluit. Uenit etiã ad reprobos ꝛ sua multa inuenit: ꝛ eos ad tartara rapit. hec ille. Et glosa super illud Psalmi. ix. Insidiat quasi leo in spelunca sua. Dicit q̃ loquit psalmista de antichristo

Grego.

Psal.

Luce. xix.

Johannis. xiiij.

in vltimo mundi: vel diabolo in vltimo vite. Itē Gregorius super Lucam. xix. dicit. Maligni spūs aīam vndecunq̄ angustāt: quando et nō solum operis: verū etiam locutionis: cogitationis: iniquitates replicāt: vt que prius se dilatauit in scelere: ad extremuz de olbus angustetur in retributione. Et iterum idē dicit Diabolus: tanto grauiores temptationis ingerit: quāto magis peccatorem appropinquare fini cōspicit. Hec ille. Exemplis etiā idē patet: et primo in vita sancti Martini. cui. morienti apparuit diabolus quē videns dixit. Quid hic astas cruenta bestia? Et beata virgo Maria rogauit christum vt in die obitus sui demones ei nō occurrerent (licet tamen hoc sit apocriphū) Et in trāsitu beati Hieronymi recitat Cyrillus ad Augustinum de Eusebio discipulo beati Hieronymi in fine vite clamāte fratribus assistētibus. O fratres adiuuate me ne peream: haud nō videtis demonū agmina q̄ me debellare ꝛ ad tartara ducere festinant. Et vt ad summā: de insidijs insatiabilis homicide diaboli cōtra hominem in hanc partē cōcludam. Sciendū est q̄ lucifer ab initio post casum vbi cognouit celestia subsellia irreuocabiliter amisisse: inuidie dolore tact⁹ intrinsecus: ne vnde ipse eiectus fuerat hominē ascendere contigisset: cepit aduersus eū. toto malignitatis spiritu debacchari: ita vt ne in morte solū: sed ꝛ in vita post mortē: totis aduersus eū viribus moueatur. Et quidē in vita in primos parētes cepit primo seuire: qn̄ sub lubrici serpentis tegmine: mulierē latenter decepit: atq̄ per eam virū peccare fecit qn̄ deum mendacē: ꝛ inuidū significauit dicens. nequaq̄ moriemini: scit enim deus q̄ quacūq̄ hora de ligno vite comederetis: eritis sicut dij: qn̄ etiā sibilo virulentie sue corpora prothoplaustorū: ꝛ nostra q̄ in eis radicaliter erāt: carnis stimulis incēdit atq̄ infecit: deinde totius posteritatis originē mille nocēdi milleq̄ leti modis corrupit. In morte ꝑpterea hoīes vexare non cessat. Nā ipse calcaneum eius obseruat sedet in abscōdito quasi leo in spelūca sua vt quemq̄ deuoret: vt interficiat innocentē. Quinimo ꝛ post mortē in corpa deseruit humana. Fertur enī a Pythagora deinde ab Ouidio ꝛ Isidoro: q̄ natura vel arte demonis: vel forte inimicitia a deo (teste scriptura) posita inter serpentē ꝛ semē hominum: de medulla hominis mortui que in sede veneris ꝛ spina dorsi est: serpēs generaī: qui cerebro deuorato per oculos exit: reliquā partem corporis depasturus. Ad argumētum autē in fronte. q. factū dupliciter respōdeī. Primo q̄ apparitiones demonū mouētib⁹ sunt imaginarie: formant enī demones mouēdo hūores ꝛ sanguinē aliq̄s imagines representātes eos: q̄d autē videī imaginarie: nō apparet nisi illis quib⁹ fit visio vt patet in prophetis: ideo ꝛ sic pōt esse in demonū apparitionib⁹. Diciī secūdo q̄ q̄ similē ꝑtātem habēt demones ꝛ boni angeli super corpora ab eis assumpta quam hūt super corpora ꝓpria glorificata anime beatorū in quorū ꝑtāte erit q̄ corpora eorū videātur vel nō: ab vno vel a pluribus in parua vel magna distantia: ita q̄ omnis actio corporis erit in potestate ani

Grego.
Grego.
Cyrill⁹.
Pythagoras.

me. Alias enim corpus gloriosum non esset instrumentum summe obediens principali agenti. s. ale. Sic similiter dicimus et de demonibus et angelis bonis quod in eorum potestate est in corporibus assumptis apparere vel non: vel uni: vel pluribus: distanter vel probe. hec Tho. eliciture in. iiij. sententiarum. distin. xliij. q. ij. Patet hoc etiam in angelo bono. Dan. x. Et xpo glorificato qui apparuit paulo: quem paulus videbat: viri autem qui comitabantur cum eo stabant stupefacti audientes quidem vocem: neminem autem videntes. Actuum. ix. c. Rogemus ergo nos sanctissimam trinitatem. Beatam dei genitricem et patrem nostrum diuinum sanctum Dominicum: vt cum venerit hora nostri regressus ad patrem: in exitu israel de egypto domus Jacob de populo barbaro: nobis obuiam christi occurrat exitum nostrum angelorum comitetur: nihil in nobis funesti occurrentes reperiant inuenti: sed sinus abrahe nos suscipiat Amen.

Absolui Illustrissime ac inuictissime princeps: auspice deo: vtinam tam efficaciter quam libenter opusculum quod fidei: obseruantie: integreque charitatis in te mee esset testimonium. Quod non eo consilio: tue donationi dicare constitui: quod crederem te: eo instrui: aut quicque inde haurire posse discipline. Tecum enim habes ea omnia virtutum ornamenta: quibus omnis laus recte comparatur. Tanta tibi insuper insidet sapientia: quin potius a natura innata ingenij vis: tantaque prudentia rerumque omnium experientia: vt nullis egeas exterioribus adiumentis. Uerum ego vt literarum etiam monumentis: immortalitati consecrareris: glorieque et nominis tui auidissimus: libellum hunc: vtinam tanto principe dignum. t. d. offerendum duxi. In quo dum belli pacisque: ingens occupationum sarcina te respirare permiserit: habeas aliquas paruitatis intellectus mei ineptias: vt in eis recreationis gratia tam delecteris: quam tui acutissimi ingenij iudicio atque censura corrigas et castiges. Uale decus principum: et ea molire que vel inuidos ad tuas laudes cogant.

Speculum peregrinarum questionum Bartholomei Sybille Monopolitani Sacre pagine professor. Uarijs Theologie: et vtriusque censure: philosophorum et astrologorum documentis exornatum: Cuilibet intuenti et precipue in agro dominico laboranti perutile. Bene perspectum et emendatum. Ad laudem dei et legentium vtilitatem. Impressum Lugduni In edibus Jacobi myt: sumptu circunspecti viri Scipionis de Gabiano. Anno Christiane salutis post Mille simum quingentesimum. xxxiij. die vero. xij. mensis Januarij.

Registrum.

A a b c d e f g h i k l m n o p q r s.

Omnes sunt quaterni preter. s. qui est quinternus.

a vero est ydenus.

